

V. I. D.
DON FRANCISCI
MAGRETTI
OBSERVATIONES
ILLVSTRATÆ
DECISIONIBVS.

OBSERVATIONES
ILLVSTRATAE DECISIONIBVS,
AD CONSTITVTIONES
PRAGMATICALES
ILLVSTRISSIMI DOMINI
D. FRANCISCI CAETANO
DVCIS SERMONETÆ,

Tunc Suæ Catholicæ Maiestatis Vices Gerentis, & Capitanei Generalis in hoc Siciliæ Regno.

AVCTORE SPECTABILI V. I. D.

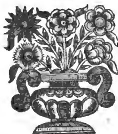
DON FRANCISCO MAGRETTI
IVRECONSVLTO PANORMITANO,

Olim Iudice Regiæ Curiæ Præturæ Vrbis eiusdem, & immediatè Tribunalis Consistorij Sacræ Regiæ Conscientiæ, Regioque Consiliario.

IN QVIBVS FORENSES, AC INSIGNES IVRIS CONCLVSIONES, ET QVAEstiones circa Statuta, Fideicommissa, Maioratus, Feuda, Census, Subiugationes, Creditorum concursum, eorumque Hypothecas, Deposita, Successiones, Venditiones sub Verbo Regio, & celebriores aliæ Conclusiones de Tutoribus, & Curatoribus, Hæredibus, Beneficiatis, de Iure Patronatus laicorum, aliæque vsufrequentiores, & vtiliores summo studio, & diligentia proponuntur.

CVM DVPLICI INDICE, OBSERVATIONVM VNO, Et Decisionum Altero.

AC PRIVILEGIO.

PANORMI, Typis Bua, & Camagna. M.DC.LXVIII.

Imp. Abb. Gelosus V.G.C.S.V. *Imp. D. Placidus Damotto F. P.*

Ære suo proprio Prælo commendabant.

OBSERVATIONES
ILLVSTRATAE DECISIONIBVS,
AD CONSVLTATIONES
PRAGMATICALES
ILLVSTRISSIMI DOMINI
D. FRANCISCI CAIETANO
DVCIS SERMONETAE,
Tunc Suæ Catholicæ Maiestatis Vices Gerentis, & C[apitanei] Generalis in hoc Siciliæ Regno.

AVCTORE [illegible]

DON FRANCISCO MAGRETTI
IVRECONSVLTO PANORMITANO.

Olim Iudice Regiæ Curiæ Prætoriæ [illegible] Consistorij Sacræ Regiæ Conscientiæ [illegible] Consiliario.

IN QVIBVS FORENSES, AC INSIGNES IVRIS CONCLVSIONES, ET QVAEstiones circa Statuta, Fideicommissa, Matrimonia, Dotes, Censibus [illegible] Creditorum con[c]ursum, [illegible] Hypothecas, Depositas, Successiones Venditio[nes] [illegible] Verbo Regio, [illegible] celebriores aliæ Conclusiones de Tutoribus, & Curatoribus, Hæreditibus, Beneficiis, de Iure Patronatus, [illegible] & alia [illegible] summo [illegible] prosequuntur.

CVM DVPLICI INDICE, OBSERVATIONVM VNO, [illegible]

AC PRIVILEGIO.

PANORMI, Typis Bua, & Camagna. MDCLXVIII.
Imp. Abb. Cely[?] V.G.C.S.T. *Imp.* [illegible]
Aere [illegible]

ILLVSTRISSIMIS DOMINIS

D. ALONSO DE OCHA ÆQVITI S. IACOBI DE SPATA.

D. CAROLO GALERATI MARCHIONI SERANI.

DON HORATIO LA TORRE.

DON ANDREÆ DE LA TORRE.

DON PETRO VELASCO.

ET MARCELLO MARCIANO.

REGIS CATHOLICI A CONSILIIS IN SVPREMO Rerum Italicarum Senatu.

Sapientissimis, ac meritissimis Regentibus, Dominis suis semper venerandis.

D. FRANCISCVS MAGRETTI I. C. PANOR. S. F. P.

OST elaborata Commentaria, & Obseruationes Decisionibus illustratas, ad Constitutiones Pragmaticales nouissimè editas, non mihi opus fuit (Patres amplissimi, omnium Virtutum Corona) multùm, diùque cogitare, quem patronum eligerem; cui enim potiùs Obseruationes, & Decisiones ipsæ magis debentur, quàm DD. VV. Illustrissimis, ipsarum legum defensoribus, earumque Arbitris, & Regnorum, quorum felicissimis auspicijs leges ipsæ spirant, viuit Iustitia, & nostra Italia sub tranquillo regimine conseruatur; Æquiùs nè aliquid esse potest, quàm vt radij ad suum Solem, stillæ ad Riuos, riui, & aquarum diuortia ad Fluuios; Fluuij denique ad fontes, imò fontes, & scaturigines ad Oceanum, tamquam ad primam scatebram reuocentur? Dum ergò tantorum Herorum præsidium, Liber hic vestris pedibus aduolutus, humilitèr implorat, sub eorum nomine, ac numine fælicitèr incedet. Exiguum planè opus, sed dati operis exiguitas nihil accipientis gloriæ Eccles. 1. V. 7.

de-

detrahere videtur. Rude, & impolitum videbitur, at non temere id permissum, nam vestra mentis limam, vestraque benignitatis lumen, vt omni ex parte perficiatur, expectat. Taceam, (Prudentissimi Domini) maximas vestrarum meritorum glorias, quia ego non sum satis ad tantæ præco-

Ouid.lib. 1. Trist.elegia 10. *nia laudis, nec mala voce mea poterunt cuncta referri, Os licet dentur multiplicata mihi. Hoc igitur qualecumque Opusculum DD.VV. Illustrissimis, meque ipsum Dono, & humiliter Consecro, vt me, meaque simul omnia vocem libentissime. Deum Optimum Maximum enixe orans, vt DD. VV. Illustrissimas, mirificis cumulet incrementis. Valete, atque iterum valete, ac Regis, publicoque bono diu valete.*

V. I. D. D. IOANNES PITTA

IN SVPREMIS SICILIÆ TRIBVNALIBVS

Causarum Patronus.

LECTORI BENEVOLO S.

Egalis ſcientia, etſi multos alumnos tamquam ſubditos, ſuo imperio alligatoſ detineat, vt Regum tamen (Amice Lector) moris eſt, non omnibus ſui Imperij arcana profert, ſed Electiſſimis Dynaſtes Selectis, & imperij regimina confert, & abſcondita indicat. Hinc Bartholi, hinc Fabri, hinc Cuiacij. Noſtra verò hac tempeſtate Spectabilis Don Franciſcus Magretti, olim Regiæ Curiæ Præturæ huius Felicis Vrbis digniſſimus Iudex, & immediatè ex Regis munificentia in Conſiliariorum numero adſcriptus, virtutibus, vita, & moribus valdè perſpicuus; quia literarum Fons abundantiſſimus locum obtinet eminentiſſimum, & abdita noſtræ ſcientiæ legalis myſteria meretur obtinere. Et non ne Fons literarum ipſe eſt; dum aqua ſcientiæ ex eius capite, tamquàm à Fonte dilapſa, & in Riuos conuerſa, oppoſitos nodos, & ænigmata frangens, ad publicam vtilitatem, & pro ipſarum Legum incremento dilabitur? Vetus eſt quòd dico, & propter eius claritatem nemini innoteſcit. Quantum vtilitatis attulerit, magnum illud literarum Emporium (quod in paruo volumine continetur) in Decem Iuridicas Controuerſias diſtintum, ab ipſo annis præteritis in lucem editum, nemo eſt, qui ignoret? quantum præſens Volumen, in quo Conſtitutiones Pragmaticales Illuſtriſſimi Domini Ducis Sermonetæ enucleantur, & Decifionibus Supremorum huius Regni Tribunalium, vbi Author ipſe, vel Iudex præfuit, vel Patronus Cauſarum extitit, illuſtrantur, quantum inquam, claritatis tenebroſis legum gordeis eſt allaturum, tempus ipſum, & ſi omnium rerum edax, patefacere non deſinet. Ne interim deficias tu, Humaniſſime Lector, aquam prædictam ſalubris doctrinæ in proprios vſus conuertere, & ab iſto perenni Fonte maiora expectans. Vale.

V. I. D. DON FEDERICI BERTHOLO

Authoris filij ex sacro Fonte suscepti.

V. I. D. DON FRANCISCVS MAGRHETTVS. 1438.

Anagramma Arithmeticum.

Et Leges reparas, atque Iura mederis. 1438.

Aliud.

At Solon, & Numa nunc voceris. 1438.

Epigramma.

FAma est, Ruricolam Cererem, cum semina dura
Spargere iussit humo, iura dedisse simul:
Et Siculos, illam, non frugum munere, verum,
Legibus apertis, tunc coluisse Deam.
Nūc tibi, qui ET LEGES REPARAS, IVRA ATQ. MEDERIS
Dic mihi, quod nomen Trinacra grata dabit?
NVNC equidem tu magne SOLON, ET NVMA VOCERIS,
Aram, & nominibus, construet ipsa tuis.

V. I. D. DON DIDACI IAMBERTONE,

Officiosi animi argumentum, erga Authorem, Virum Doctissimum, Patronum, Iudicem, & Iureconsultum sapientissimum.

DON FRANCISCVS MAGRETTI,

Anagrammatismus.

Hic magnes doctrina fuit.

DON FRANCISCVS MAGRETTI,

Anagrammatismus.

Vir fortis an magne doctus?

Anagr.

DON FRANCISCVS MAGRETTVS.

Anagr.

Nunc fama decorus gestit.

DON FRANCISCVS MAGRETTVS.

Anagr.

Sum fons dignitate carus.

DON FRANCISCVS MAGRETTVS.

Anagr.

Vrges me fando, ac suscitor.

VEra canam Vates, tua dum præconia nomen,
Claudit, at occultum nil finit esse notis.
Tu fons, VIR FAMA FORTIS, MAGNESQVE DECORVS,
VRGES ME FANDO, AC SVSCITOR inde: refert.

ADSIT VIRTVS
SPIRITVS SANCTI.

Llustrissimus, & Excellentissimus Dominus Don Franciscus Caetano Dux Sermonetæ, Vicerex, & Generalis Capitaneus in hoc Siciliç Regno, volens suo fęlicissimo regimini omnimodam superaddere fælicitatem, & huic Fidelissimo Regno perpetuam suæ dilectionis memoriam relinquere, infrascriptas ordinationes, & declarationes in vim Pragmaticæ perpetuo valituras in quatraginta §§. diuisas cum voto Sacri Consilij, ea qua solet iurisprudentia, tùm Belli, tùm Pacis tempore ad commune bonum statuere decreuit, in hunc, qui sequitur tenorem.

ORDINATIONI, E DICHIARATIONI
in vim Pragmaticæ.
DELL'ILLVSTR.ET ECCELL.SIG.D.FRANCESCO CAETANO
Duca di Sermoneta, Vicerè, e Capitan Generale in questo Regno di Sicilia, intorno adalcuni dubbij, che possono occorrere nelle causi, e negotij.

CAROLVS REX, ET MARIA ANNA REGINA GVBRENATRIX

VIcerex, & Generalis Capitaneus in hoc Siciliæ Regno Reuerendissimis, Reuerendis, ac Venerabilibus in Christo Patribus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, eorumque Vicarijs, & Locumtenentibus, alijsque Officialibus, & Personis Ecclesiasticis, nec non Illustrib. Spectabilib. Magnificis, & Nobilibus Regni eiusdem, Magistro Iustitiario, Præsibus Regiorum Tribunalium, Iudicibus Magnæ Regiæ Curiæ, Magistris Rationalibus, Thesaurario, & Conseruatori Regij Patrimonij, Aduocatis quoque, & Procuratoribus Fiscalibus,

nec non Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Viceccomitibus, & Baronibus, ac etiam Vicarijs, armorumque Capitaneis, Iuratis, Iudicibus, & quibuscunq; alijs Officialibus, & Personis Regni prædicti maioribus, & minoribus, quocunque officio, titulo, authoritate, potestate, vel dignitate fungentibus, constitutis, & constituendis, tam præsentibus, quàm futuris, ad quos, seù quem præsentes præsentatæ fuerint, aut quomodolibet peruenerint, Consiliarijs, & fidelibus Regijs dilectis salutem.

Hauendosi da noi inuigilato secondo le forze, che dalla Diuina Gratia ci sono state somministrate per la quiete di questo Regno, e vedendo che viene in gran parte perturbata dalle varie interpetrationi, che per la natiua acutezza si danno alle leggi communi, e statuti municipali. Perciò (per dar rimedio al possibile, e quanto humanamente si può) habbiamo deliberato col voto, e parere del Sacro Conseglio statuire l'infrascritte ordinationi, e dichiarationi in vim Pragmaticæ perpetuò valituræ.

§. j.

Tre sentenze per le quali in causa oppositoria si retrattassero vna, ò più esequutioni causate in virtù di contratto bullale per ragione di Insufficienza, ò d'altra causa legitima, che ferisce tutto il contratto bullale proferito da tutto il Tribunale della Gran Corte, Concistorio, e Cause Delegate, ouero da vn Giudice di essi Tribunali habbiano l'istessa forza, come se per sententiam definitiuam transactam in rem iudicatam fosse detto declaretur non afficere, e li possessori di detti beni, che ottennerò detta sentenza, e suoi successori non possano essere molestati per raggione di detto contratto bullale, etiandio in prima instanza dalle persone che causassero detta esequutione, ò rapresentanti à loro, se prima non si reuocano dette sentenze, ò alcuna d'esse per li remedij, che legitimamente competissero.

§. ij.

Per la consequutione delle doti di paraggio, Vita Militia, e legitima, e frutti di quelle si dia l'attione hypotecaria à die mortis del Padre, ò d'altro, per la morte del quale toccasse detta dote di paraggio, Vita militia, ò legitima, ò dal giorno del Matrimonio, quando si maritasse in vita del Barone dal medesimo Barone, ò che legitimamente fosse obligato, e per la consequutione de' frutti si dia anco l'hypoteca sopra li beni de' possessori, che s'hanno perceputo li frutti di quelli predij, ò beni, sopra de' quali toccaua il detto ius di legitima dote di paraggio, ò vita militia.

§. iij.

§. iij.

Due, ò più sorelle creditrici delle doti di paraggio sijno eguali nel priuilegio dell'hypoteca, nè trà loro vi sia anteriorità, ò potiorità, ancorche vna sij stata maritata prima dell'altre, e li fosse stata constituita la dote con espressa hypoteca.

§. iiij.

La reductione ad arbitrium boni viri, ò reuisione di qualsiuoglia laudò, che si farrà innanzi qualsiuoglia Giudice si habbia da fare ad instar appellationis con fare le proue, che entrano etiandio, che nel giudicio compromissario, seu procura non si fosse fatta proua per qualsiuoglia patto, ò per altra ragione, non impedendosi però sotto qualunque pretesto l'esequutione, anzi chi domanda detto remedio non possi essere inteso se prima non sia esequuto il laudo, ò procura tanto nell'attione reale, quanto personale.

§. v.

Il terzo possessore di beni suggiugati tanto in specie, quanto in genere dimittendo la possessione innanzi l'adimplimento non sia obligato restituire li frutti percetti, eccetto però non li fosse stata fatta intima, ò sequestro, ò hauesse acquistato detti beni cum onore census.

§. vj.

Non si dia appellatione suspensiua dalla sentenza, che declara li beni hypotecati, quando procede d'instrumento publico, ancorche detta sentenza fosse lata da Corte inferiore.

§. vij.

La nullità ex defectu Iurisdictionis si possi vedere insieme con i meriti quando però il Giudice non fosse prorsus incompetente.

§. viij.

L'instanza dell'appellatione nelle cause esequutiue, e reiettiue sia di mesi sei, etiam nelle Corti inferiori, & essendo conclusa nella Grã Corte, Patrimonio, ò Concistorio, non passi in hermodicium.

§. viiij.

Nel remedio gratioso non si dupplichi nessun debito, peso, ò accollo, etiam che fosse douuto a se stesso, ma solamente si dupplichi la somma, per la quale processe l'esequutione, e le spese giuditiarie, quale remedio nõ si possa tẽtare se non frà quaranta anni da contarsi dal giorno della possessione delle cose aggiudicate.

§. x.

Passato l'anno della vera, e real possessione non si possi fare accollo alcuno, benche nel secondo decreto s'habbia reseruato facoltà d'accollarsi semper, & quandocunque etiam elapso anno, e non ostante qualsi-

uoglia prorogatione, ò licenza.

§. xj.

Contro li Procuratori, ò qualsiuoglia Amministratori per la reddi-tione di Conti si proceda via esequutiua, & oppositoria per viam in-iunctionis, quando di detta procura, seu amministratione vi sia instru-mento publico.

§. xij.

Contro li beni proprij dell'herede grauato per la consuntione che fa-cesse delli beni fidecommisso subiecti si possi procedere via hypotecaria, etiam contro il terzo possessore delli beni di detto herede grauato, qua-le hypoteca nasca dal giorno, che acquista detti beni fidecommisso sug-getti.

§. xiij.

Li Coggini carnali quando essi soli succedono ab intestato al Zio, ò alla Zia, succedano in capita, & non in stirpes.

§. xiv.

L'obligo di concludere le cause per non passare in hermodicium giu-sta la forma del Capitolo del Rito 184. habbii luogo etiamdio nel-le cause introdotte dalle Corti inferiori alla Gran Corte.

§. xv.

Il trimestre delle cause reiettiue sia distinto, e separato dal trimestre delle cause oppositorie, in maniera che il residio del trimestre dell'arti-culo reiettiuo non s'accresca alla causa oppositoria.

§. xvj.

Li contratti suggiugatorii, che non sono insinuati, e registrati giusta la forma della Pragmatica habbiano l'attione hypothecaria contro li terzi possessori per il capitale tantum.

§. xvij.

La Pragmatica che obliga la insinuatione delli contratti bullali non proceda à fauore di terzi possessori, che possedono ex causa lucratiua, ne meno a fauore di quelli, li quali s'hanno accollato di pagare il cen-zo tanto in giuditio, quàm extra.

§. xviij.

Per li Canoni douuti al directo Domino, vel subalterno si proceda executiue sopra li frutti della cosa censita, con tutto che fosse in po-tere del terzo hauendo contratto emphiteotico, seu recognitorio da quelli, da cui haue Ius, & causam il terzo possessore.

§. xviiij.

Interrotto il decennio contro vn terzo possessore s'intenda interrotto contro l'altri terzi possessori, e contro vn fideiussore contro l'altro fide-

iussore

iuffore, si com'interrotto contro vn correo, s'intende interrotto contro l'altri correi.

§. x x.

Se per anni sessanta continui senza nessuna interruttione, non s'hauesse esatto qualsiuoglia censo bullale s'ammetta l'eccettione della prescrittione etiam in prima instantia.

§. x x j.

Si declara la Pragmatica terza, e quarta tit. de furtis, che la clausula (In qualsiuoglia tortura) s'intenda, che tre complici attimpunarii con la solita sollennità della tortura facciano proua plena contro il complice eccetto che li detti attimpunarij non patissero altro difetto.

§. x x i j.

La confiscatione delli beni stabili delli delinquenti, e pene, seu contrauentioni, quando competisce alli officiali, competisca à quelli officiali nel tempo del quale si maturano li quattro mesi della sentenza del banno, e li due mesi nelli beni mobili, e similmente nella contrauentione di banni, e pene s'attenda il tempo della decisione, e condennatione di dette pene.

§. x x i i j.

Non si dia appellatione, ò reuisione suspensiua dalla liquidatione fatta dal liquidatore, etiamdio Laico tanto se fosse proposta innanzi la spedita, quanto poi.

§. x x i v.

L'instanza della liquidatione sia di anni due, come la causa principale.

§. x x v.

Il terzo possessore di beni soggetti al censo bullale non sia obligato in bonis propriis nel giuditio della causa oppositoria, eccetto che per li frutti percetti dal giorno che li fu causata esequutione; ò dal giorno che li fosse stata fatta Intima, ò dal giorno del accollo, se si hauesse accollato di pagare il censo.

§. x x v j.

Non si possono ottenere dilationi quinquennali, ò cessioni di beni, se non passati sei mesi del contratto debitorio, contandosi dal giorno che detto contratto si possi esperire.

§. x x v i i.

La Pragmatica settima contro li bancheri vogliamo che habbia luogo contro tutte quelle persone, che tengono poteghe publiche di drappi di seta, oro, panni, droghi, ò esercitano qualsiuoglia altra mercantia, ma in quanto alla pena sij contro li sudetti di anni dieci di galera.

§. xxviii.

Le venditioni che si hanno da fare sub verbo Regio non si possono fare se non precedendo prima la cognitione di Causa ad instanza di creditori, ò del possessore aggrauato di debiti legitimi, citati, & intesi l'interessati, & in questa maniera si possi fare tanto delli beni, e territorii frumentarii, quanto d'ogn'altro territorio, seu predio Vrbano feudale, ò allodiale, e fidecommisso suggetto.

§. xxix.

La Pragmatica 32. del Duca di Feria sotto il tit. 53. tom. primo (come cosa necessaria) alla conseruatione delli stati, e Casate nobili si osserui inuiolabilmente non ostante qualsiuoglia dispensa, la quale s'intenda ipso Iure nulla, & si presuma surrettitia, & ottenuta per fraudem, & importunitatem, & habbia luogo etiam nelli beni allodiali suggetti à fideicommisso.

§. xxx.

Il padrone Domino diretto, ò vtile solamente condennato à pagare li benfatti all'emphiteota, ò possessore nel giudicio reuocatorio di commisso, ò recognitorio possa per la sudetta somma di ben fatti fare suggiugatione à cinque per cento, iuxta formam bulle sopra l'istessa cosa censita, ò beneficata, e tutt'altri suoi beni, e così facendo s'intenda hauer sodisfatto alla condanna.

§. xxxi.

Il sequestro pro tuitione Iudicii non habbia più vita dell'instanza della causa principale, quale perenta espiri anco il sequestro, & il sequestro fatto in esequutione di contratto esequutiuo non duri più del decennio del contratto in virtù del quale si è fatto il sequestro.

§. xxxii.

L'eccettione della resolutione del Dominio della suggiugatione fatta dal vsufructuario formale, ò fatta dal Marito sopra fundi dotali si ammetta in prima instanza.

§. xxxiii.

La suspettione delli Giudici non si possa allegare, ne proporre da parte di quel litigante donde prouiene la causa della suspettione, per parentala, inimicitia, ò simile, possa bensì la parte contraria dare vn termine per far dichiarare se lo vole per sospetto, ò nò.

§. xxxiv.

La parte che consentirà in vn Giudice suspetto per causa d'inimicitia, ò parentela, non possi doppo recusarlo più nell'altre cause, ma s'inten-

tenda hauere renuntiato à tale suspitione, fuorche non nascesse causa noua di recusatione doppo detto consentimento.

§. xxxv.

Alla Polisa della Tauola fatta in esequutione di vn contratto esequutiuo se li dia la quindena di giorni quindici ad soluendum, conche pagando al creditore possa seguitare la causa oppositoria.

§. xxxvi.

La quindena elassa si habbia da exequire infra annum, come interloquutoria, & elapso l'anno si proceda actione in factum.

§. xxxvii.

Si dij l'hypoteca contro li tutori testamentarii procuratori, amministratori per la reddictione de'conti, & incominci, & si dia dal giorno della tutela suscetta curatia procurà, & amministratione.

§. xxxviii.

La Pragmatica di Marc'Antonio Colonna (che si possa agere via exequutiua contro il Donatario omnium, vel maioris partis bonorum) s'intenda contro tutti gl'altri donatarii di donatarii: à similitudine dell'heredi.

§. xxxix.

Prorogata l'instanza della sententia, s'intenda prorogata quella della liquidatione.

§. xxxx.

La Pragmatica del Duca di Feria 12. & 13. tit. 19. de Off. Magistri Notarii, Tomo primo, circa l'espensione delli denari depositati nella Tauola, ò altri Banchi, e Depositarii s'osserui inuiolabilmente, e qualsiuoglia dispenza ottenuta della detta Pragmatica sii nulla, & inualida, & si presuma surrettitia, & obtenta per importunitatem.

Vi dicemo per questo, e comandamo, che le presenti nostre Ordinationi, e Dichiatationi, e tutte le cose in essa contente habbiano effetto

nelli

nelli casi succederanno doppo la publicatione di esse, e le debbiate per l'auuenire esequire, compire, & osseruare, & da ogn'vno far esequire, & osseruare inuiolabilmente, giusta la sua forma, continenza, e tenore, senza potersi glosare, ne interpetrare, ne permettendosi si facci il contrario, se la gratia di Sua Maestà tenete cara. Dat. in hac Vrbe Felici Panormi Die vndecima Decembris 1666.

EL DUQUE SERMONETA.

D.Diego Ioppulo Presid. del R. P.

D.Paulo Francèsco Perr. G. della R.G.C.
D.Stefano Longobardo G. della R.G.C.
D.Francesco Romeo G. della R.G.C.
D.Carlo la Lumia G. della R.G.C.
D.Diego Brunaccini G. della R.G.C.
D.Giouāne Ramundetta G. della R.G.C.
D.Placido Daynotto A.F.
D.Giacinto Papè, & Gregorio Pro.
D.Vincenzo Salemi G. del Tribun. del Consistor.
D.Gjo.Vintimiglia & Aragon.G.del C.

D.Gio. Batti. sta Oldoino Th. G.

D.Vincenzo Dente Pr.del Consf.
D.Alonso del Rio Noriega Consf.
D.Sipione Cottone M.R.
Lancellotto Castello M.R.
D.Stefano Riggio, e Campo M. R.
D.Geronimo Domenech M. R.
D.Carlo Ansalone M.R.
D.Ioan Vela M.R.
D.Ginseppe Dominici M.R.
D.Luis del Hoyo Consfer.
D.Placido Daynotto A.F.
D.Pietro Staropoli M. S.
D.Giuseppe Albion Calassibetta A.G.

D.Vinc.Galofaro M.P.

Dominus Vicerex, & Generalis Capitaneus mandauit mihi Don Hyacintho Papè, & Gregorio Prot. & Leg. & vidimus omnes de Sacro Regio Consilio præsentes in Curia.

OBSERVATIONES
AD CONSTITVTIONES PRAGMATICALES
DVCIS SERMONETAE.

EGO autem, qui aliàs merui Suæ Catholicæ Maiestati inseruire, tãquã Iudex Regiæ Curiæ Præturæ huius Vrbis, & immediatè ex Regia benignitate in Consiliariorũ numero adscribi, nunc ad publicam vtilitatem, & vt tãto Excellentiss. Principi, eiusq; S.C. morem geram, infrascriptas Obseruationes, & Commentaria in dictas ordinationes, & declarationes tenui facultate, qua valeo, breuiter cõponere decreui. 1

Et antiquorum scribentiũ vestigijs inhærẽdo, pro totius operis maiori intelligẽtia, aliqua præfari, seu quæstiones prohemiales præmittere operæ pretium duxi.

Primo itaque Omnipotentis Dei, eiusque Immaculatæ Virginis, & Matris inuocato præsidio, non inutiliter quæritur.

PRIMA QVÆSTIO.
An Pragmatica pro eius validitate requirat scripturam.

ET omissis hinc inde contrarijs sententiis, resolutiuè dico, necessariam esse scripturã,
1 ex traditis per Borrell. *de magist. edict. lib. 2. cap.* 10. vbi post relatas hinc inde opiniones, argumenta, & rationes, demum fatetur nostram sententiam affirmatiuam esse vsu, & consuetudine receptam, quam Supremorum Principum, aliorumque inferiorum Magistratuum obseruantia canonizauit, nam, & ipsi edicta, leges, & statuta nunquã nisi scriptura intercedente conficiunt, & hanc opinionem tutantur, Glos. *in cap.* 1. *verb. interpretatus in fin. de postulat. prelat.* Archidiac. & Dominic. *in cap. lex est p. distinct.* Bald. & Salic. *in l. humanum C. de legib.* Alberi. *in pr. part. statutor. q.* 14. Diuus Thomas 2. 2. *q.* 57. *artic.* 1. Sot. *de iust. & iur. lib.* 3. *quæst.* 1. *art.* 1. Guidop. *decis.* 91.

2 Quæ quidem opinio clarissimè comprobatur ex definitione eiusdem legis, quæ nihil aliud est, nisi constitutio scripta, ad Tex. *in can. lex est p. distin. l. ius ciuile ff. de iust. & iur.*

3 Vbi dicitur aliud esse ius scriptũ, aliud non scriptum; ius enim scriptum est lex, non scriptum vero est consuetudo, aliàs si contrarium diceretur, vtique confunderetur lex, & consuetudo, quod quidem redundaret in ab-

surdum semper euitandum.

Et quia hodie singulæ leges, Pragmaticæ, statuta, & edicta in scriptis feruntur, ideò super hoc amplius non est immorandum.

SECVNDA QVÆSTIO.

An Pragmatica, vt liget subditos sit necesse quod publicetur.

1 ET breuiter dicendum, quod de essentia Pragmaticæ, sanctionis, & statuti ad finem ligandi subditos esse publicationem, ad Tex. *in l. sed & milites, §. penultim. in verb. promulgatum ff. de excusat. tutor.* Auth. *vt fact. nou. const. col. 5. §. si vero causas in versic. iubemus,* Auth. *de litig. §. fin.* Auth. *de defens. ciuit.* Fran. Marc. *decis. 63. tom. 1.* Caualc. *decis. 30. num. 9. p. 1.* Grammat. *decis. 47. num. 9.* Capel. Tolos. *decis. 444.* Borrell. *de magist. edict. lib. 2. cap. 2.* & ante eum Medic. *in tract. de leg. & statut. p. 4. q. 34.*

2 Hinc est, quod nisi publicentur banna, & edicta non ligant, Panorm. *cons. 35. vol. 1.* Paris. *cons. 147. vol. 4.* Menoch. *de arbitr. iud. cas. 185. num. 7. lib. 2.* Andr. de Iser. *in constit. Regni. homines extra regnum in princip.* & plenius confirmat Anguian. *in tract. de const. Princip. contro. 10. lib. 1.* Christineus *decis. Cur. Belg. 52. num. 2. vol. 2.* Mastrill. *de magistr. lib. 3. cap. 3. n. 99. & 102.*

3 Et ratio, quia ante publicationem ignorantia præsumitur, quæ omninò excusare debet, *l. generali, C. de tabular. lib. 10. l. fin. ff. de decret. ab ordin. faciend.* cum alijs per Cost. *in tract. de factis scient. & ignor. distinct. 98. cent. 2.* Farinac. *in fragm. crimin. verb. constitutio à num. 685. p. 1.*

4 Declaratur tamen prædicta conclusio, vt non procedat in eo, qui scientèr ante publicationem Pragmaticæ, siuè edicti moderantis prætium grani statim illud vendiderit longè maiori prætio; iste enim ligatur etiã non dum publicato banno, vt in puncto tradit Rip. *in rubric. de constit. sub num. 47.* Bart. *in l. contra, ff. de legib.* Bald. & alij per Menoch. *de arbitr. cas. 185. nu. 20.* Sola *in const. Saband. in prohem. glos. 4. num. 7. & 8. fol. 13.* & post alios Mastrill. *ad indult. gener. cap. 6. nu. 9. & 10. fol. 21.*

5 Vbi ponit casum, quod si aliquis sciebat super frumento futurum edictum super eius prætio, & illud in continenti carius vendit, si postea facta est ordinatio, per quam vilius prætium frumento est statutũ, tunc emptor potest agere contra venditorem, & rescindere venditionem tamquam factam in fraudem legis futuræ.

6 Et idem dicit de eo, qui futuram monetarum prohibitionẽ scie-

sciebat, si illas statim expendidit, vel de illis creditori satisfecit, nam illas recipere tenetur, & bonas ac expendibiles earum loco restituere, ex Iason. Boer. Grat. & alijs per Mastril. vbi supra relatis, *sub num.* 10.

Declaratur etiam supradicta conclusio, vt statutum, seu constitutio publicata præsumitur, si in publico statutorum libro descripta inuenitur, vt post alios plenè probat Sola *dicta gloss.* 4. *in prohem. sub num.* 11.

TERTIA QVÆSTIO.

An Pragmatica publicata in hac Vrbe, siuè in alia, vbi fortè residebat Princeps, statim liget in Regno, vel sit necesse quod publicetur in qualibet Ciuitate, & Oppido ipsius Regni.

1 ET pro affirmatiua, vt publicari debeat in singulis Prouincijs, & Ciuitatibus videtur respondendum ex traditis per DD. *in cap.* 2. *de constit.* Azor. *lib.* 5. *de iust. & iur. cap.* 3. *q.* 2. Salas *de legib. disp.* 12. *sect.* 2. *& seq.* Molin. *de iust. & iur. tom.* 2. *disp.* 395. cum quibus residere videtur Mastrill. *d. lib.* 3. *cap.* 3.

2 Vbi sub nu. 101. dicit, quod data scientia etiam ante publicationem transgressor puniri potest, *ex gloss. cap.* 2. *de reb. eccles. non alien.* & idem plenè probat Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cent.* 2. *casu* 185. *nu.* 14. *& seq.* sed contrarium tenentes, vide penes Farinac. *in fragm. p.* 1. *verb. constitutio nu.* 664.

3 Contrariam verò sententiam tenuere Afflict. *in constit. grandis vtilitas num.* 15. *versic. quid si ista dubitatio*, Roman. *super pragmat.* 1. *Neap. nu.* 59. *tit. de blasph.* Vbi affirmat, pragmaticam

4 publicatam in magna curia, & regijs tribunalibus non oportere per totum regnum publicari, sed sufficere publicationem in dictis tribunalibus factam, & ex antiquioribus notarunt Zabarel. *in prohem. clemen. §. vniuersitas num.* 5. Panorm. *in cap. non erit in fine de senten. excommunic.* Bursat. *cons.* 45. *n.* 48. & ex recentioribus Sot. *de iust. & iur. quest.* 1. *art.* 9. *lib.* 1. Gomes *in prohem. regul. cancellar. q.* 2. Menoch. *de arbitrar. iudic. cas.* 131. *num.* 10. *& seq. lib.* 2. Paris. *de resignat. benefic. quest.* 9. *lib.* 11. Azor. *instit. moral. cap.* 7. *qu.* 3. *lib.* 5. vbi ad partes disputato articulo hanc tutatur opinionem.

Sed quia non desunt quamplures alii primam tenentes opinionem, ideo ita breuiter distinguendum puto.

5 Aut enim agitur de pragmaticis pænalibus, & tunc in fauorem rei affirmandum censeo, ita vt pœna in pragmaticis apposita non obliget, nisi tantum elap-

sis duobus mensibus à die factæ publicationis in loco, vbi residet Princeps, ita post nonnullos antiquiores affirmarunt Addit. ad Capel. Tolosan. *decis.* 445. *in fin.* Menoch. *de arbitr. iudic. cas.* 185. *num.* 8. *& seq.* Farinac. *in fragm. crim. lit. C. verb. constitutio*, *num.* 658. *p.* 1. Anguian. *de legib. lib.* 4. *controu.* 1. *num.* 15. *&* 16.

6 Et verissimi iuris est, quod statutum pænale debet esse publicatum in loco, de cuius pæna tractatur Alex. *consil.* 52. *lib.* 7. Bolognet. *cons.* 25. Corn. *consil.* 313. *num.* 9. *lib.* 4. Anchar. Regiens. *quæst.* 59. Anton. de Ball. *lib.* 5. *de pragm. Regni in prælud.* *num.* 157.

7 Hinc est, quod statuta statim publicata ligant, etiam nō elapsis duobus mensibus à die publicationis quò ad præsentes, quo verò ad absentes tempus erit arbitrarium, seu veriùs, & securiùs post duos menses à die publicationis in loco residentiæ Principis, ad Text. *in authe. vt fact. nou. const.* §. 1. Bart. *in l. omnes populi num.* 57. & ibi Ioan. Bap. Santoseuerino *num.* 144. Crot. *num.* 122. *de iust. & iur.* Vincent. de Franch. *decis.* 360. *num.* 3. de quo etiam videndus Farinac. *vbi supra*, *à num.* 643. *& num.* 658.

8 Si verò Pragmatica non fuerit pænalis, nec minus annullatiua actus, tunc sequi debemus contrariam sententiam supra relatam, quod non sit necessaria promulgatio in singulis prouincijs, & terris, sed sufficit promulgatio in loco publico, & Curia Principis, vbi est constituta, ex Zabarell. & alijs præallegatis.

Rursus fœdere distinctionis præallegatæ inter se contrariæ sententię faciliter conciliari possunt.

9 Aut enim ex eadem Pragmatica disponitur, quod publicari debeat in qualibet Ciuitate, & parte Regni, & tūc ita obseruari debet, & procul dubio dicēdum non facta publicatione prædicta, nequaquā per eam subditos esse ligatos, nisi tantū à die publicationis factę in loco delicti, vt decisū testatur Vinc. de Franch. *decis.* 360. de qua decisione meminit Ann. *in addit. ad Patrem, allegat.* 55. Aloys. de Leo *in l. leges num.* 7. *C. de legib.* Catalan. *de indult. q.* 10. *nu.* 24. Mastril. *in eodem tract. cap.* 6. *num.* 12. & latè addentes *ad dict. decis. de Franch.* 360. & ad materiam videndus Anguian. *de legib. lib.* 4. *contr.* 1. *&* 12.

10 Et quando ligent forenses, & quomodo excusari possint, vide Bolognet. *cons.* 25. Farinac. *in fragm.* Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 3. *num.* 6. *& seq.*

11 Hoc autem certum est, quod si Pragmaticæ sunt in volumine, nulla potest allegari ignorantia, & qui contrarium diceret,

ret non esse publicatas, hoc probare debet, ita post Iason. & alios annotauit Anton. de Ball. *in prælud. ad Pragm. Regni lib.* 5. *num.* 159. & videndus ad materiam Sanfelic. *decis.* 186. *nu.* 5. *& per totum tom.* 2.

QVARTA QVÆSTIO.

An Banna, Ordinationes, & Actus Viceregij expirent elapso anno, vel saltim finito Regimine.

1 Breuiter dicendum, quod Pragmaticæ Viceregiæ sũt perpetuæ, & ideò omninò obseruandæ etiam, finito officio, dummodò Sacri Consilii voto illæ fuerint editæ, aliàs nullæ ipso iure sunt, ex Regis Pragmatica exequuta Panormi die 15. Maij 11. Indictionis 1584. cuius meminere Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 48. Castill. *decis.* 113. *num.* 10. Giurb. *cons.* 12. *nu.* 30.

2 Banna verò, & alia supradicta expirant elapso anno, vt clarissimè disponitur per cap. Reg. Ioan. 59. *Ibi. Nulla banna, proclamata, seu rescripta Regia siuè Viceregia, seu quiuscumque officialis pænalia habeant vires, & effectum suum post annum, sed anno tantum sint duratura; ad idem est Tex. in cap. plerumque de rescript. & iuris esse probat Turret. cons.* 9. *num.* 8. *lib.* 1. *Castil. dicta decis.* 113. *num.* 3. *&* 8.

3 Et hoc nisi anno finito per loca publica, & consueta renouentur. Giurb. *dicto cons.* 12. *nu.* 23. *&* 24. vbi ita decisum testatur per magnam Regiam Curiam etiam si in statuto siue banno adsit clausula perpetuò valituro.

4 Idemquè disponitur ex pragmatica Regni *tom.* 3. *prag.* 22. *fol.* 481. *In nouis.*

5 Aduertendum tamen est, quod in alia pragmatica impressa in dicto volumine 2. Tit. 53. fol. 547. edita sub felicissimo regimine Domini Principis Paternionis, Ducis Montis Alti nunquam satis laudati, & omnium virtutum genere prædìti, expressè mandatur per hæc formalia verba, Ibi. *Vi dicimo però, & ordinamo che debbiate esseguire, & osseruare la nostra presente pramatica, fantione, e tutte le pramatiche, & atti in detti dui volumi contenuti, e confirmate per la presente, e tutte le cose in quelle contenute inuiolabilmente &c.*

Ex quibus quidem verbis indubitanter sequitur, quod omnes actus viceregii, omniaque in dictis duobus voluminibus noua-

uatum pragmaticarum sunt perpetua, & inuiolabiliter obseruanda, sicuti cæteræ pragmaticæ cum voto sacri consilij emanatæ. Et hæc pro declaratione principalis conclusionis.

QVINTA QVÆSTIO.

Pragmatica an per non vsum, siuè contrarium vsum tolli possit.

1 PRo cuius resolutione suppono, quod leges,& constitutiones tunc instituuntur, cum promulgantur, tunc confirmantur, cum moribus vtentium approbantur, & tunc abrogantur, cum moribus non vtentium non seruantur, *cap. 3. §. leges distin.*4. Roman.*consil.* 512. *nu.* 13. *in fine versic. tertio quia vbi addit. concordantes refert.* quibus addo Dueñ. qui alios citat *regul.* 79.*n.*5. Menoch. *de præsump.lib.* 2.*præsump.* 2.Suarez *de leg.lib.*3. *cap.*19.Ludouic. *decis. Perus.*98. Latè Salgad. *de retent. Bull. part.* 1.*cap.*2.

Hoc præmisso pro resolutione præsentis quæstionis, plures sunt distiuguendi casus, adhoc, vt perfecta habeatur resolutio.

2 Aut enim statutum non fuit cæptum obseruari, quia fortè casus statuti nunquam euenit, adeò vt obsesuari non potuerit, & isto casu etiam mille annis nõ tollitur, Felin. *in cap.* 1. *de treg. & pac. num.*10. Nact. *cons.*575. *num.*35. Neuizan. *cons.*58. *num.* 9. Soccin.Iun. *cons.* 130. *nu.* 26. *lib.* 3. Purpurat. *cons.* 299. cum alijs per Asol. *in constit. Sabaud. in probem. glos.*4. *num.*45. Gabr. *cons.*84. *n.*60. *lib.* 2.

3 Aut statutum nunquam fuit vsu receptum, etiam eueniente casu, quo obseruari potuerat,& tunc sufficit per tempus decem annorum non fuisse receptum, etiam ignorante superiore, ita post Bart. Imol. & Card. Tusc. Felin. *in d. cap.* 1. *num.*15. *vers. considera secundo, de treg. & pac.* Soccin.Iun. *cons.*32. *num.*46. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 143. *num.* 20. *lib.* 5. & post alios Surd. *consil.* 58. *num.*10.

4 Aut statutum fuit cæptum obseruari, & deinde fuit destitutum, quia euenientibus casibus statuti non fuit obseruatum, & tunc distingunt Doctores quod si in obseruantia fuit simplex,nõ habens mixtum vsum contrariũ, ad hoc, vt dicatur derogari statutum, requiritur vt non fuerit obseruatum spatio decem annorum cum scientia superiorum, aut quatraginta absq; scientia, pulchrè Couar. *var. resol. lib.* 2. *cap.*16. *num.*6. *versic.*5.

5 Vbi quod potest statutum nõ recipi, vel receptum dicto temporis spatio abrogari, Felin. *in*

dicto

dicto cap. 1. *de treg. & pac. num.* 73. vbi latissimè alios cumulat Afol. *in d. glos.* 4. *n.* 38.

6 Aut non solum non fuit obseruatum, sed ipsa in obseruantia contineat vsum contrarium in se implicitum, vel sunt facti actus contrarij ipsi statuto iam recepto, & isto casu magis, atque magis abrogatur statuto, quia spatio decem annorum, etiā ignorante superiore inducatur contraria obseruantia, & sic cōsuetudo longo tēpore præscripta in puncto, Cyn. *in l.* 2. *C. quæ sit longa consuet.*

7 Vbi ait, quod si lex, vel statutum simpliciter non tollatur per non vsum, tamen si talis non vsus habeat actum contrarium implicitum derogabit statuto ad Tex. *in cap. Ioannes*, vbi Ioann. Andr. *de coniug.* Bald. *in l.* 2. *ff. de consti. pecun.* DD. *in l. de quibus ff. de legib.* vbi Iason. *nu.* 33. dicens, quod nullum est ius positiuum, quod non possit consuetudine mutari, & post Bald. Alex. *cons.* 132. *num.* 3. *vol.* 1. Gozadin. *cons.* 96. *num.* 5. Bero. *cons.* 137. *n.* 35. *lib.* 3. Abb. *cons.* 27. *num.* 2. & post alios Surd. *cons.* 58. *num.* 10. & 11. & *per totam.*

8 Vbi latissimè probat opinionem Cyni, & ex non vsu habente in se implicitum contrarium vsum præscribi consuetudine contra statutum, & *consil.* 470. *num.* 18. vbi quod ex actibus contrarijs statutum præscribitur spatio longissimi temporis.

9 Aut fiunt actus contrarij sciēte superiore, & isto casu statutū tollitur ex inobseruantia aliquorum casuum sciente Domino, ex quo enim scit superior, & patitur obseruari contrarium, censetur statutum tacitè tollere, Buer. *in cap. quia circa de consanguin. & affinit.* Card. Imol. & Abb. *in d. cap.* 1. *de treg. & pac.* Aretin. *cons.* 11. *col.* 3. Ruin. *consil.* 143. *n.* 20. *lib.* 5.

10 Vbi distinguit; Aut eo sciente, & sufficeret aliquis actus cōtrarius, aut eo ignorante; & requiritur cursus decem annorum, Paris. Bero. Cefal. & Benintend. & alii per eum allegati, & benè Surd. *d. cons.* 58. *nu.* 12. & hunc modum latissimè exagerat Afol. *d. glos.* 4. *num.* 40. & *seqq.*

11 Quo loco habetur, quod tolerantia superiorum inducit dispensationem, & rathificationē, & subdit, num. 43. quod si aliquis diceret, quod Principe tolerante, ac eius officialibus non perquirentibus, sed dissimilantibus, aut negligentibus contrauentores edicti molestarentur, contra Principis mentem iniuria orietur, vnde iura nasci debent.

12 Aut statutum non abrogatur in totum, sed in partem, nempè interpretando, quod ita, vel ita debet intelligi, & quod procedat

dat in vnō, non autem in alio casu, & tunc statutum dicitur declarari ex obseruantia subsequuta, Buer. *in cap. fin. post n.* 47. *de constit.* Crauett. *cons.* 101. *n.* 7. Soccin. *consil.* 111. *in fin. lib.* 1. Apont. *consil.* 41. Seraphin. *decis.* 248. *num.* 5. Mastrill. *decis.* 52. *nu.* 13. Surd. *cons.* 470. *n.* 20.

13 Et ista interpretatiua consuetudo tantæ est potentię, vt non requirat longum tempus, sed ex aliquibus tantum actibus inducatur, latè Apont. *d. consil.* 41. Crauett. *d. cons.* 101. *in fin.* Mastrill. *decis.* 52. *num.* 14. Becc. *cons.* 101. *num.* 50. Decian. *cons.* 54. *num.* 28. *lib.* 4. & post plures Giurb. *decis.* 76. *nu.* 9.

14 Et ad præsentem quæstionē omninò videndus Farinac. *in fragm. p.* 2. *verbo lex, statutum, seu constitutio fol. mihi* 180.

Ex prædictis itaque conclusionibus absque difficultate videtur resoluta quæstio supradicta.

Sed adhuc remaneat videndum, si dubitatur an Pragmatica sit vsu recepta, præsumi debeat receptam fuisse, vel nè.

15 Et videtur dicendum, quod in dubio sit præsumendum fuisse receptam, vt tradunt Decius *cons.* 649. Gozadin. *cons.* 16. Seraph. *decis.* 153. Benintend. *decis.* 13. Rot. *diuers. decis.* 97. *p.* 1.

16 Negatiuam tamen opinionē firmat Salas *de leg. p.* 2. *quæst.* 21. *tract.* 6. *disp. vnic. sect.* 18. *n.* 169.

17 Dicens, quod onus probandi legem fuisse in obseruantia, & vsu receptam alleganti incumbat; & idem tradunt Roland. *cons.* 99. *num.* 39. *lib.* 2. Bursat. *cons.* 55. *num.* 20. *lib.* 1. Soccin. Iun. *cons.* 32. *lib.* 3. Dueñ. *regul.* 38. Ludouic. *decis. Perus.* 98. & quamplures hinc inde refert Tusch. *verb. lex conclus.* 257. *per tot. tom.* 5.

In hac igitur contrarietate sic distinguendum censeo: Aut sumus in odiosis, & pænalibus, et tunc in dubio est amplectenda opinio excludens pragmaticam & legem fuisse vsu receptam.

18 Aut verò versamur in fauorabilibus, & tali casu procedat contraria sententia, ita Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 19. *quæst.* 12.

Rursus possumus fædere distinctionis conciliare supradictas inter se contrarias sententias.

19 Nempè vt prima opinio procedat, quando Pragmatica, lex, seu constitutio fuit semel obseruata, & vsu recepta, tunc enim semper præsumitur esse in viridi obseruantia, & ab initio vsu receptam fuisse.

20 Altera verò opinio locum habebit, quoties eadē lex, pragmatica, seu costitutio ab initio nunquam recepta, & obseruata fuerit, & ita declarat Menoch. *lib.* 2. *de præsumpt. cap.* 2. *num.* 4.

Et ita innuere videntur, Seraphin. *d. decis.* 163. *num.* 1. *p.* 1.

Be-

Beneintend. *d. decis.* 13. *num.* 4.
21 Obseruandum tamen erit, quod ad hoc vt statutum non dicatur vsu receptum, minimè sufficit non vsus, quia casus non venerit, sed requiritur quod casus euenerit, & contrarium fuerit obseruatum, plenissimè Rimin. *cons.* 34. *lib.* 1. *num.* 15. *& seq.* vbi latissimè dat exempla, quod non sufficit ab immemorabili casum non euenisse, sed requiritur contrarius vsus, vt sit abrogatum, & idem cõprobat *in cons.* 180. *in fine lib.* 2. Alex. *cons.* 196. *n.* 14. 15. *lib.* 2. Gabriel. *consil.* 84. *n.* 60. *lib.* 2. & ante eos Felin. *in cap.* 1. *n.* 10. *vers. quarta declaratio de treg. & pac.* Corset. *cons.* 12. *n.* 18.

SEXTA QVÆSTIO.

Vtrum Leges, & constitutiones Principum ad præterita extendantur, & quid de istis Pragmaticis declaratorijs.

1 QVoad primam partem propositæ quæstionis, prima sit conclusio, quod lex, statutum, seu constitutio regulariter respicit futura, non autem præterita, & ideò ad futura, & non ad præterita trahi debet, *l. leges, C. de leg. ca. fin. & cap. cognoscentes de constit.* vbi communiter Doctores, & latè exornant Card. Tusch. *pract. conclus. verb. lex, conclus.* 264. *num.* 1. *&* 6. & quamplures ampliationes, & declarationes refert Farinac. *in fragm. crimin. part.* 2. *verb. lex, statutum, &c. sub n.* 25. *& seqq.* Anguian. *de legib. lib.* 5. *controu.* 1. *per tot. & præsertim sub num.* 10. *& seq.*

2 Vbi refert Doctrinam Bart. *in l. omnes populi num.* 40. *ff. de iust. & iur.* qui magistraliter more suo distinguit duo genera præteritorum, nempè decisa, & pendentia, vocat præterita decisa, omnia illa negotia, quæ solutione, iuramento, sententia, præscriptione, transactione, alijsue id genus terminata sunt, contra verò appellat præterita pendentia cętera omnia, quibus non fuit aliquo ex prædictis modis finis impositus; ex qua quidem distinctione Doctores firmant generalē conclusionem, quod lex, constitutio, seu statutum non trahitur ad præterita iam decisa, puta per sententiam, & rem iudicatam, transactionem, iuramentum, vel solutionem, quie-
3 tationem, prescriptionem, & similia, etiam quod in ea lege, constitutione, seu statuto nominatim, & expresse fiat mentio de præteritis, ad Text. *in l. causas, C. de transact.* Bart. *in l. omnes populi, num.* 4. *vers. distingue,* & ibidem Crotus *num.* 137.

 ff. de

ff. de inst. & iur. Tusch. *verb. lex conclus.* 264. *num.* 13. *& conclus.* 265. *num.* 13. *& seq.*

4 Et eadem conclusionem optimè declarat idem Farinac. *in fragm. p.* 2. *verb. lex sub num.* 44. *& seq.* & latè *in conclus. praeceden. num.* 25. *& per tot.*

5 Vbi plenissimè habētur ampliationes, & declarationes prędictarum conclusionū, ad quas nè longior sim in pręfationibus benignum lectorem remicto.

6 Quò verò ad secundam partem quæstionis quamplurimæ hinc inde dicenda forent, sed quia in Pragmatica, de cuius obseruatione agimus, in fine expresè disponitur, quod omnes prædictæ cōstitutiones obseruari debeant deinceps, ideò super hoc nulla cadit dubitatio, vt in simili statuto declarat Anguian. *de legib. lib.* 5. *controu.* 5. *num.* 3. *& seqq.* Farinac. *in praelleg. conclus. sub num.* 54. Tusch. *dicta conclus.* 264. *num.* 4. *&* 5. & ex nostratibus doctissimus D. Ioannes Baptista Grossi *ad constit. Ill. Comitis Castri, §.* 1. *num.* 9. *ad finem.*

7 In cæteris autem statutis declaratorijs rebideri possunt Anguian. *in loc. præcita.* Tusch. & alij per Farinac. relati *in dictis fragm. verb. lex, nu.* 51. *& seqq.* Ror. pænes Rub. *decis.* 20. *nu.* 15. *decis.* 109. *nu.* 11. *decis.* 140. *num.* 13. *part.* 8. *recentiorum, & decis.* 207. *nu.* 7. *par.* 9. *tom.* 1. *recent. & decis.* 832. *num.* 28. pænès Clementem Merlin. Cyriac. *controu.* 210. *à nu.* 7. Thor. *vot.* 63. *num.* 9. 10. *& in compend. decis. Neap. p.* 2. *tom.* 3. *verb. lex fol.* 32. Salgad. *de reten. bul. par.* 2. *cap.* 5. *§.* 3. *num.* 32. *& seqq. & cap.* 17. *num.* 61.

SEPTIMA QVÆSTIO.

An, & quando statutum laicale liget clericos, & ecclesiasticas personas, & quid de supradictis constitutionibus pragmaticalibus ab Excellentissimo Domino Prorege cum voto Sacri Consilij emanatis.

1 PRo cuius resolutione proposueram beneuolum lectorem remictere ad infrascriptos iuris interpraetes, nempè ad DD. *in l. cunctos populos, C. de sum. Trin. & fid. cath.* Felin. *in cap. ecclesia Sancta Maria nu.* 81. Decius *num.* 50. *de constit.* Surd. 301. *per totum*, contra quem scripsit Menoch. *consil.* 800. Squilanr. *de priuileg. cleric. cap.* 7. *num.* 93. *& per tot.* Ricc. *decis. Cur. Archiep.* 249. *part.* 4. Viu. *decis.* 326. *lib.* 2. Anton. de Ball. *lib.* 5. *de pragm. Regn. in probemio num.* 38. *& seqq.* Mut.

in con-

in consuet. Panormi cap. 66. num. 36. Mart. *de iurisdict. par. 4. cent.* 1. *cas.* 63. *&* *cas.* 80. *num.* 13. Valenz. *consil.* 17. *num.* 33. *& seqq.* Alderan. Mascar. *de statut. interpret. conclus.* 1. *& fin.* Mastril. *decis.* 17. *num.* 31. Cancer. *var. resol. parte* 1. *cap.* 24. Ripol. *var. resol. cap.* 1. *num.* 141. *& seqq. & num.* 188. *&* 191. Ciarlin. *controv. forens. cap.* 22. *&* 31. De-Franch. *decis.* 350. *&* 380. & ibi Adden. Anguian. *de legib. lib.* 2. *contro.* 14. 15. *&* 16. Giurb. *decis.* 116. Carleuar. *de iudic. disput.* 2. *quest.* 6. *num.* 391. *& seqq. fol.* 173. Laderch. *cons.* 71. Horat. Giouagn. *cons.* 19. *tom.* 2. Rot. Rom. pænes Rubeum *decis.* 339. *parte secunda* Capyc. Galeot. *respons. fiscal.* 10. Fontanel. *deci.* 301. *& seqq. vsque ad decis.* 309. Castil. Sotomayor *lib.* 6. *quotid. iur. contro. cap.* 8. *&* 9. & omnium latissimè Graff. *de effect. cleric. eff.* 2.

2 Sed quoniam non fert animus, vt in hac vtili, & practicabili quæstione sic remissiuè procedam, propterea pro faciliori resolutione, ea, qua potero, breuitate, dicam, quod in quęstione predicta variç fuerunt doctorum sententiæ, pro quarum conciliatione, aliquę præmittendæ vniuersales propositiones, quas in hac materia doctores firmant.

Quibus positis facilissimè resultat quęstionis nostrę resolutio.

3 Prima igitur propositio est, quod quoties statutum non est contra libertatem ecclesiasticam, tunc æquè ligat clericos, & laicos Barbat. *in repet. rubric. de reb. eccles. non alienan.* 194. Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *nu.* 11. qui allegat Menoch. *cons.* 1000. *num.* 37. 41. *&* 42.

4 Statutum verò dicitur esse contra libertatem ecclesiasticam.

5 Primo quando disponit cōtra priuilegia, immunitates, & iura Ecclesiæ, & clericis concessa de iure diuino, à summo Pontifice, vel ab aliquo Principe seculari. Innocent. *in cap. nouerint desent. excommunicat.* & infiniti per Graff. *de effect. cleric. effec.* 2. *num.* 67. Duard. *in bulla Cenæ Domini lib.* 2. *can.* 15. *quest.* 19. *n.* 11.

6 Secundo quando disponit, & statuit circa ea, quæ concessa sunt clericis, & ecclesiasticis rebus, & personis à iure ciuili, vel Canonico faciendo eorum conditionem deteriorem. *auth. cassa C. de sacrosanct. eccles.* Graff. *citatus num.* 68.

7 Tertio quando fieret iniuria vni ecclesiæ tantum; quia faciés iniuriam vni ecclesiæ tantum, totam Dei Ecclesiam offendit Graff. *loc. cit. num.* 71. 72.

8 Quarto quando tollit clericis, et ecclesijs, quod ex consuetudine sibi fuit acquisitum, Grass. *loco prealleg. n.* 73. *&* 74.

C 2 Quin-

9 Quinto, quando reddit clericos timidiores ad faciendum quod liberè facere poterāt statuto cessante, laici verò efficiūtur audaciores ad nocendum, Duard. *in bulla cen. Dom. lib. 2. can. 15. quaest. 19. nu. 11.* Grafs. *cit. num. 75.*

10 Sexto, quando statutum loqueretur de illis, qui cum clericis contrahunt, ex Tex. *in cap. fin. de immunit. eccles. lib. 6. & cap. clerici, §. fin. & §. nos igitur de immun. eccles.* Grafs. *cit. n. 77.*

11 Septimo, quando loquitur de auferendis, tollendis, vel nō liberè vtendis rebus ecclesiae, Grafs. *praecitatus num. 74.*

12 Octauo, quādo clericis prohibetur id, quod diuino, & humano iure non prohibetur, Duard. *in bull. cen. dom. lib. 2. can. 15. quaest. 19. num. 11.*

13 Nono, quando per tale statutum personae ecclesiasticae, & & eorum bona subduntur potestati saeculari eo modo, quo saeculares, & eorum bona subjiciuntur, Duard. *loc. cit. dicto num. 11.*

14 Decimo, quando ecclesiastici impediuntur fauore, quòd communiter alij facere possunt, dummodò eorum statui non repugnet, Duard. *loc. cit.* Sotom. *lib. 7. cap. 9. num. 5. & seqq.* vide etiam ad haec Beltrand. de *Gueuara in propugn. liber. eccles. assert. 1. §. 5. num. 25.* & Philip. Mainard. *de priuil. eccles. par. 1. articul. primo num. 24.*

15 Secunda vniuersalis propositio est, quod quando statutū laicorum est rationabile, sacris canonibus non contrarium, sed potest commodum, & incommodum apportare, & est generale, non disponens expressè de clericis, tunc ligat etiam clericos, saltem vi directiua, ex Tex. *in auth. cassa de sacrosanct. eccles. & Tex. in cap. 1. & 2. de nou. oper. nunciat.* vbi Abb. *in cap. ecclesia vt lit. pend.* & per Tex. *in cap. authoritate de concess. praebend. lib. 6.* Glos. *in cap. cum ad verum verb. temporalium distint. 96.* Abb. *in cap. ecclesia S. Mariae num. 53. de constit.* & ibi ex modernis Barbos. *num. 3.* Anchar. *in cap. 1. col. 7. de nou. oper. nunciat.* Bart. *in l. cunctos populos num. 29. versic. praemisso C. de summ. Trin. & fid. Cathol.* & ibi Alex. *in addit. Bald. in authen. si qua mulier, C. de sacrosan. eccles.* Lucas de Penna *in l. iubemus col. penult. & fin. C. de nauig. non excus. lib. 11. & seqq.* Neuiz. *cons. 39. num. 9.* Crot. *cons. 135 num. 12.* Nact. *de stat. exclus. famin. in quaest. 3. num. 88.* Tiraquell. *de retract. consang. §. 1. glos. 13. num. 3.* Ioan. Garf. *reg. 292.* Matthiens. *l. 7. glos. 2. num. 17. tit. 11. & l. 1. glos. 1. num. 2. tit. 25. lib. 5. noua recopilat.* Mexia *sup. pragm. taxa panis conclus. 5. num. 3.* Ioannes de Amicis *cons. 14. num. 16. & 17.*

17. Honded. *conf.* 3. *num.* 5. *lib.* 1. Baiard. ad Clar. *in* §. *fin. q.* 77. *num.* 34. Medices *in tract. de legib. & statut. p.* 4. *quæst.* 6. *num.* 5. *versic. fauorabile dicitur,* Carpan. *super statut. Mediol. in prælud. num.* 590. Menoch. *in tract. de recup. poss. remed.* 14. *num.* 54. 55. Seraphin *de priuileg. iuram.* 77. *num.* 26. Marant. *disput.* 8. *num.* 29. & 30. Surd. *conf.* 1. *num.* 3. Nepit. *super consue. Catin. in prohem. num.* 140. Vulpel. *in tract. de libert. Eccles. parte* 2. *num.* 33. & 34. Alfer. *conf.* 39. *num.* 36. & *seqq.* Peregrin. *conf.* 91. *num.* 12. lo primo Gozad. *conf.* 76. *num.* 2. Grass. *de except. in prælud. num.* 90. & idem refert post multos, quos allegat idem Grass. *de effect. cleric. effec.* 2. *num.* 168.

16 Qui num. 69. refert sectatores contrariæ opinionis, nihilominus ipse fatetur, quod dicti contrarij debent intelligi, quod clerici non ligantur dicto statuto vi coactiua, quia deficit potestas statuentis; ligantur tamen vi derectiua, & ex dictamine rationis, quam dicit esse veram sententiam, cum qua residet, ex Surd. Molfes. & alijs, quos refert *num.* 174. Duard. *in dicta bulla cœnæ Dom. num.* 47.

17 Vbi ait, quod id, quod dicitur statuta laicorum non ligare clericos intelligitur vi coactiua, non autem directiua.

18 Et idem in statuto ad publicam, communemque omnium vtilitatem, quod tangit bonum vniuersum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum, quod liget Ecclesiasticos, tradunt Menoch. *conf.* 800. *nu.* 21. & *conf.* 1000. Bellar. *lib.* 1. *de cleric. q.* 28. *versic. tertia propositio.* Auend. *de exeq. mand.* 2. *par. cap.* 14. *num.* 19. Mexia *ad pragm. taxæ panis conclus.* 5. *num.* 43. Vazquez *lib.* 1. *de success. creation.* §. 10. *num.* 648. & ita iudicatum refert Osasch. *decis.* 181. & post alios Grass. *dicto effect.* 2. *n.* 196.

19 Et licet ipse contrarium teneat, hoc tamen intelligit de vi coactiua, secus de vi directiua.

Idem defendit Ceuall. *de cognit. per viam violentiæ cap.* 4. *in princ. n.* 10.

20 Vbi dicit, quod ex eo clerici sunt ciues Reipublicæ temporalis, tunc lex ciuilis, quę respicit vniuersum bonum, & commodum reipublicæ, seruanda est ab omnibus, ita etiam firmat. Abb. *in dicto cap. Ecclesia num.* 20. & 21. Vincent. de Franch. *decis.* 9. *num.* 3. Couaru. *in reg. possessor. secunda par.* §. 9. *vers.* 3. & ex multis supra citatis, & alijs per eum laudatis doctissimè firmat Salgad. *de reg. protec. parte prima cap. primo prælud.* 2. *num.* 65. & 66.

21 Eandem conclusionem ex Bo-

Bouadilla, Grasso & alijs firmat Sotomayor pluribus rationibus *lib. 7. cap. 9. num. 22. & 23.* Pater Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 6. & seqq.*

22 Vbi conclusionem prædictam varijs, & optimis rationibus plenè comprobat, & in eamdem sententiam Suarez deueniunt. Sotomayor *dicto cap. 9. num. 28. & seq.* Nicolaus Baldel societ. Ies. *tit. de lege lib. 5. disput. 36. num. 15.* Suarez in defensa dei *lib. 4. cap. 22. num. 12.* Salsed. *de leg. Politica lib. 1. cap. 4.* Sayr. *in claui regia lib. 3. cap. 4. num. 16.* Lesius *de iust. & iur. cap. 33. dub. 3. num. 24.* Pereir. *de manu reg. tom. 2. cap. 38. num. 27. & cap. 39. num. 6.* latè Calà *de contra bannis cleric. num. 12.* vbi infinitos refert, & sequitur.

23 Nec obstat si dicatur impossibile videri, quod aliquis teneatur, & alicuius præceptis ligetur à quo cogi, aut puniri non possit, si pręcepto contrauenіat.

24 Hanc enim difficultatem optimè soluit, & declarat Suarez. *loc. supra cit. num. 19. ibi.*

25 Nam licet vtraquè potestas necessaria sit ad efficaciam legis, non est tamen necessarium vtramquè potestatem in eadem persona concurrere, quãuis enim regulariter, & attento solo ordinario iure ita sit, nihilominus propter commune bonum, possunt interdum separari, & ita factum est in huiusmodi legibus; nam ciuilibus relicta est directio necessaria, etiam quoad personas clericorum in his, quæ secundum cõmunem rationem ciuium necessaria sunt ad commune bonum Ciuitatis, & omnibus ciuibus communia sunt, & nihilominus coactio necessaria, etiã pro talibus legibus seruandis reseruata est ecclesiasticis Iudicibus propter honorem, & decentiam ecclesiastici status, & ad maiora damna vitanda.

26 Vnde ad magistratus ciuiles pertinebit implorare auxilium prælatorum ecclesiæ, vt cogant subditos suos iustas leges seruare, quod ipsi pro sui muneris obligatione tenebuntur, ex traditis per Sotom. *d. cap. 9. num. 30. versic. seruatur etiam.*

27 Concludendum itaque est, quod lex, siuè statutum laicale, generale, rationabile, sacris canonibus non contrarium, & ad communem omnium vtilitatem laicorum, & clericorum liget ecclesiasticos vi directiua, non autem coactiua.

28 Et Doctores, qui contrariũ dicunt, aut loquuntur de vi coactiua, aut de lege, vel statuto disponente in particulari de clericis.

29 Tertia obseruatio, seu propositio vniuersalis est, quod si ecclesiastici approbant statutũ lai-

laicale, & legem pro se, eaquè
vtuntur ad fauorem contra lai-
cos, tenentur permictere, vt
laici eodem statuto contra ip-
sos vti possint ad Textum *in*
*cap. quo iure vbi glos.*8.*distin.*Fe-
lin. *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*
num 81. *versic. sed hanc primam*
Rebuff. *super const. franc. glos.*1.
*num.*68. Honded. *cons.*78. *num.*
112. *lib.*2. Frecc. *in tract. de præ-*
*sent. instrum. par.*13. *quæst. prima*
*num.*11. Laderch. *cons.*103. *nu.*
5. Peregrin. *de fidecom. artic.*48.
*num.*65. Tiraq. *de retract. con-*
*sang. §. primo. glos.*13. *num.* 6.
Grass. qui infinitos allegat *eff.*
2. *num.* 491. *& seqq. & num.*
500. *& seqq.* Surd. *cons.* 204.
num. 15. *lib.* 2. Franch. *decis.*
285. *num.*4.

His ita constitutis, facilis
30 redditur nostræ quæstionis re-
solutio, nam si versamur in ali-
quo ex supradictis casibus, di-
ctæ constitutiones habet etiam
locum contra personas eccle-
siasticas, & ita fuit decisum per
Reuerendissimum de Salerno
tunc Vicarium Generalem cu-
riæ Archiepiscopalis huius vr-
bis sub die 6. Iunij 1648. ad fa-
uorem Cosmi Zati contra De-
putatos monasterij sanctæ Ma-
riæ omnium gratiarum huius
vrbis. In qua quidē causa fuit ha-
bitum pro vero, quod statutum
Illustrissimi Marci Antonij Co-
lumna olim Proregis in hoc
Regno sub titulo delle fraudo-
lenti donationi, per quod di-
sponitur contra donatarium,
omnium, aut maioris partis
bonorum executiuè agi posse,
vtiquè locum habeat etiam
contra Ecclesias, & ecclesiasti-
cas personas.

31 Et ex eisdem ferè medijs, &
rationibus, pretendente Emi-
nentissimo Cardinali de Tor-
res Archiepiscopo Montis Re-
galis introducere eius niuem,
eamque vendere in hac Vrbe,
non obstantibus bannis per Il-
lustrem Senatum promulgatis,
non fuit processum ad intro-
ductionem niuis prædictæ, dic-
tusque Eminentissimus Archie-
piscopus non processit ad vlte-
riora, visis, ac benè recognitis
doctissimis allegationibus Do-
minorū Aduocatorū, vrbis & prę
sertim D. Antonij Xirotta tūc
Vrbis Aduocati, qui ob maxi-
mas eius virtutes fuit demum
ad Regentis munus Supremi
Italiæ Consilij per Suam Ca-
tholicam Maestatem digniss-
mè promotus, & ita in prædic-
ta causa seruatum fuit, dictaq;
determinatio fuit etiam à Su-
premo Italicarum rerum consi-
lio comprobata ex doctissimo
patrocinio Vrbi præstito per
D. Ioannem Ruiz de la Lagu-
na eiusdem Supremi Consilij
tunc Fisci Patronum.

32 Et pariter ex supradictis, &
infrascriptis iuris conclusioni-
bus, orantibus Spectabilibus,
& nun-

& nunquam satis laudatis Iurisconsultis D.Benedicto Emanuel, & D. Antonino de Amato fuit ad instantiam dicti Illustris Senatus impeditum monitorium, quod iam emanauerat contra dictum Illustrem Senatum, de mandato Illustrissimi de Andrada tunc Archiepiscopi Panormitani, sub prætextu, quod immunitas, & exemptio ecclesiastica erat valdè læsa, & grauata, ex monopolio facto per dictum Illustrem Senatum cum Paulo Cardona, cui priuatiuè ad alios per spatium annorum nouem fuerat concessa facultas niuem vendendi in hac Vrbe ad metã granorum quinque pro quolibet rotulo.

33 Secundo, in alio monopolio facto cum Andrea Zito, cui pariter vt ipse solus carnem in publicis macellis venalem exponeret, dictus Illustris Senatus assensum præstitit stante oblatione vnciarum 1884. singulis annis; & ex alijs capitibus, quę ad rem nostram non pertinent.

34 Quibus duobus principalibus capitibus fuit ex parte Senatus clarissimè responsũ, quod vndiquè constat obligationem prædictam factam à dictis de Cardona, & Ziro iuridicè, & iustificatè processisse pro publico beneficio, ac citrà præiudicium ecclesiasticę immunitatis.

35 Prætium etenim, & meta granorum quinque pro quolibet rotulo niuis est vetum, intrinsecum, naturale, commune, & moderatum, nec aliquem continet excessum ad præiudicium ecclesiasticorum.

36 Nec potest prætendi modus artificiosus, aut inuentio ad effectum ecclesiasticos ligandi ad solutionem indebitæ impositionis, cum enim sit de iure indubitatum ad Præfectum Vrbis & Annonæ spectare valoris, & prætij iusti, & legitimi impositionem comestibilibus, & potabilibus, seu Annonę, quem Vrbis Præfectum repræsentat Senatus, ad Text. *in l.* 1. *§. carnis. C. de offic. Præfect. Vrb.* Pręses Couar. *lib.* 3. *var. resol. cap.* 14. *sub.num.* 3. Aufrer. ad Capellam Tolos. *decis.* 446. Georg. Caued. *decis.* 92. *num.* 1. *par.* 2. Surd. *de alim. tit.* 8. *quæst.* 94. Mastrill. *decis.* 17. *num.* 10. *&* 35. & in Regno habemus *Cap.* 116. *sub Reg. Fiderico, &* 55. *sub Alphonso.*

37 Quod prætium moderatum, ac legitimum annonæ constitutum ecclesiasticos etiam ligare de iure non dubitatur, Bart. & Ioanes de Platea *in l.* 1. *p. C. vt nemini liceat in empt. specierum lib.* 11. Mexia *in prag. taxa panis conclus.* 5. Sot. *in* 4. *senten. distin.* 25. *quæst.* 2. *artic.* 2. *col.* 2. *versic. Quarta conclusio, & de iustit. & iur. quest.* 6. *artic.* 7. Med. *de restitut. quest.* 36. *versic. dubitabit* Molin. *de iustit. & iur. disput.* 31.

31. *col. 8. versic. sextū conclusio*, Thom. del Bene *de commit. & parlam. dubit.* 4. *sect.* 16. *num.* 1. *fol.* 24. Nauar. *in manual. confessar. cap.* 13. *num.* 88. Bouad. *in sua politica lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 122. Menoch. *consil.* 800. *num.* 27. Præses de Franch. *decis.* 9. *num.* 3. Vazquez *de success. creation. par.* 1. *lib.* 1. *§.* 10. *num.* 648. Cutell. *in suo Cod. ad leges Iacobi* 62. *notab.* 65. *num.* 1. & 2. *fol.* 106. Mut. *in cap.* 15. *Reg. Martini num.* 15. *tom.* 3. Grass. *de eff. cleric. eff.* 2. *num.* 266. *fol.* 245.

38 Vbi ex alijs dicit, quod isto casu superiores ecclesiastici debent suis edictis iuuare Principum laicorum edicta ad supradictum finem, & si ecclesiastici contrauenirent, puniri debent arbitrio Iudicis competētis ecclesiastici, Ignat. Lopez de Salsedo ad Diaz *cap.* 65. *versic. si tamen clericus*, Grass. *de effect. cleric. effect.* 1. *num.* 945. Squillant. *de priuil. cleric. cap.* 8. *num.* 39. *versic. tamen tenentur*, Nouar. ad Franch. *decis.* 9. *versic. quod autem*, Matt. *de iurisdict. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 1. *num.* 13. & 14. & pluries decisum testatur Viu. *decis.* 28. & Franch. *decis.* 9. *num.* 6.

39 Quod verè procedit ex vi rationis naturalis, & directiuæ, non autem ex vi coactiuæ, Squillant. *de priu. cler. cap.* 7. *n.* 94. *fol.* 272. vbi plures cōgerit.

40 Et quamuis notum sit monopolium regulariter esse de iure prohibitum, permictitur tamen si fiat, & concedatur propter publicam vtilitatem, & rectam Reipublicæ gubernationem, constituto tamen iusto & moderato prætio; regula enim principalis, & monopolia sint de iure damnata, vti reipublicæ iniuriosa, ad Tex. *in l. vnica, C. de monopolijs*, Rebuff. *in constit. Gall. tit. de magistrat. artificior. & monopol. artic.* 1. *glos. vnica fol.* 521. Molin. *de iust. & iur. disputat.* 345. *num.* 1. *tom.* 2. *de contract.* Farinac. *in fragm. verb. monopolium* Turr. *de camb. quæst.* 20. *n.* 15.

41 Tamen præfata conclusio, siuè regula habet communem, & receptam limitationem, nempè quod monopolium permictitur, quando Respublica, Ciuitas, vel vniuersitas siuè ex consuetudine, siuè ex priuilegio, aut Principis authoritate; publica postulante vtilitate, & iusto, legitimo, & moderato prætio constituto, attentis, & consideratis circumstantijs pro ipsius prætij iustitia rei vendendæ, in quem cadit monopolium dixit Bald. quem omnes sequuntur *in dict. l.* 1. *C. de monopol.* Bart. & ibi Alex. *in addit. in l. si in emptione §. omnium ff. de contract. empt.* Abb. & communiter Doctores *in cap. significante de appellat.* Auendagn. *in*

cap. 19. prætoris num. 35. versic. & apud, Caualc. *de brachio regio par. 6. sub num. 192. fol. 50.* Decian. *tract. crim. lib. 7. cap. 21. num. 4.* Farinac. *in fragm. versic. monopolium num. 306.* Aragon. *de iust. & iur. quæst. 77. artic. 4. versic. circa modum fol. 646.* Salas *de contract. empt. & vendit. disput. 38. fol. 70.* Farinac. *in fragm. versic. monopolium num. 306.* Reg. Capyc. Galeot. *respons. fiscal. 10. num. 28.* Bouad. *in politica lib. 3. cap. 4. de los abastos, y mantenimientos num. 130 in fine fol. 60.* Cardin. Tusch. *conclus. 358. nu. 6. lit. M.* Turr. *de camb. quæst. 21. num. 16.* Scac. *de commerc. §. 1. quæst. 7. limit. 10. fol. 447.* Cutel. *ad leges politicas Reg. Iacobi fol. 51. notab. 36.* Anton. Fab. *in suo Cod. tit. de monopol. defin. 1. fol. 453.*

42 Et tanto magis iustificatur monopolium, cum respicit publicam vtilitatem, & commodum tam laicorum, quam clericorum, ac proinde omnes ligat, cum causa sit promiscua, ex Menoch. *cons. 800.* & Castil. Sotom. *lib. 7. cap. 9. nu. 28. versic. probat.*

43 Tertio demum adest iustitia prætij moderati, quod requiritur ad validitatem monopolij, & iustum prætium absolutè ex subhastatione præsumitur, & probatur, quando res liberata apparet licitatori plus offerenti, quicquid sit si esset adiudicanda creditori, ad Text. *in l. ordo, C. de exeq. rei iud. & in l. si quos C. de rescind. vendit.* & notat Alex. *in l. à Diuo pio §. si pignora, ff. de reiud. num. 7.* Surd. *cons. 256.* Rot. inter impressas penès Posth. *de subhastat. decis. 100. num. 18. fol. 120.*

44 Hinc est, quod princeps licētiā monopolij potest liberè vēdere pro publicis subueniendis necessitatibus, constituto tamē iusto, & moderato prætio, ita firmant Ioan. Medina *de restit. quæst. 30. §. penultima*, quem sequitur Pater Molin. *de contract. disput. 345. sub num. 3.* Rebell. *de obligat. iusti p. 2. lib. 9. qu. 7. num. 3. in fin. fol. 639.* Lesius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 21. de empt. & vendit. dubit. 21. num. 148. fol. 244.* Bonacin. *tom. 2. de contract. disput. 3. quæst. 2. punct. 5. sub num. 9. versic. hinc sequitur fol. 507.* Filiucc. *tom. 2. tract. 35. de contract. onerosis cap. 8. num. 213. fol. 461.* Molfes. *in summa tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 123.*

45 Visa itaque iustitia monopolij, superest tantum discutiēdum, si dictum monopolium iustum, & de iure permissum, pro reparandis publicis necessitatibus liget etiam ecclasiasticos, & omninò eos ligare dicendum est.

46 Primo, quia data, & supposita iustitia prætii, & metæ niuis à Senatu impositæ, cui de iure

iure spectat, quæue ligat ecclesiasticos, qui tenentur emere iusto, ac legitimo prætio constituto, certum est, quod ipsi ecclesiastici non iure conquæruntur de dicto monopolio, & de eo, quod Senatus ex dicta causa percipit, quando nunquã offenditur iustitia, & moderatio prætii.

47 Secundo, quia cum constet monopolium prædictum esse iustum, de iure permissum pro publica vtilitate constitutum, respiciens commune beneficiũ ciuium, & vtriusque status, ac totius corporis compositi, ex personis laicorum, & ecclesiasticorum.

48 Sequitur de iure propositio indubitata ecclesiasticos in cõscientia ligari ad obseruationẽ legis, & ordinationis iustæ, ad publicam vtilitatẽ introductæ.

49 Solummodo contravertunt authores Iuristi, & Theologi, si ad obseruantiam dictę legis iustę adstringantur ecclesiastici vi coactiua, vel potiùs ratione iuris naturalis, & ex ui directiua quod verius est vi tantum directiua ad obseruantiam iustę legis, & ordinationis Principis, vel Reipublicæ, & ita firmant Medin. Vasquez. Bellarm. Sayr. *in Claue reg. par. 1. lib. 3. cap. 4. n. 16.* Doctores omnes *in cap. Ecclesia Sancta Maria de constituto.* Bart. *& alij in l. cunctos populos de sum. Trin. & fid. Cath. à num. 18.* Præses Conat. *pp. qq. cap. 83.* latè, & doctissimè ex his, & alijs comprobat Suarez. *de legib. lib. 2. cap. 8 4. fol. 203. et à num. 6. vsq. ad finem*, vbi more suo quamplures affert euidentes rationes.

50 Fundatur etiam supradicta firmata conclusio, quod clerici ligentur directiuè iuxta ciuilium legum constitutionem, et multis alijs authoritatibus apertis iuribus fundatis, nempè *in cap. peruenit de Immun. Eccles. cap. Tributum 24. quæst. 4. cap. constitutus de integr. rest. cap. cum causa de reiud.* Menoch. *cons. 800. num. 8. & cons. 1000. num. 19. & seqq.* Sotomayor *tom. 7. cap. 19. per totum* Barbos. *in collect. cap. peruenit de immun. Eccles. & de iure ecclesiastico vniuerso lib. 1. cap. 89. §. 5. de priuileg. cleric. num. 52.* Salas *de contract. tit. de leg. disput. 14. sect. 8. num. 101.* Sanctus Thom. *de regim. Princip. lib. 1. cap. 12.* de Grafs. *de effect. clerit. eff. 2. num. 174.* Salgad. *de reg. protect. parte prima cap. 1. prælud. 2. à num. 57. & seq. per totam* Sotomayor *tom. 7. cap. 8. num. 25. & cap. 9. num. 23.* Bellarm. *in apolog. contra Regem Angliæ, & lib. 1. de cleric. cap. 28.* Castropolao *tom. primo de legib. disput. 9. pun. vltimo, & tom. 2. tract. 12. cap. 4.* Surd. *consil. 301. nu. 35. & 29.* Molin. *de instit. & iur. disput. 31. versic. sexta conclusio nu. 15.*

vbi dicit ecclesiasticos neque iure diuino, neque humano exemptos esse à legibus ciuilibus ad bonam reipublicæ administrationem institutis.

51 Hinc est, quod clerici ligantur prætio taxato annonæ per præfectum vrbis; vt supra dictum est.

52 Item est, quod ligantur legibus secularibus prohibentibus annonæ extractionem à Regno, vel ciuitate, vt post aliqs doctissimè firmat Reg. Rouit. *in pragm. prima de extraction. victualium num.* 16. *& pragm. prima de annona sub num.* 5. Menoch. *dicto cons.* 800. *num.* 20. 21. 38. 39. *& seq. & num.* 50. *& consil.* 1000. *num.* 25. *&* 128. Franch. *decis.* 380. Bouadil. *in Politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 140. *& seq. & lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 13. *& seq.* Surd. *decis.* 285. vbi Hodiern. *num.* 4. *& cons.* 301. Mastril. *decis.* 17. *num.* 2. 3. *&* 35.

53 Præterea verissima est conclusio, quod quando leges, & statuta respiciunt immediatè publicum bonum, & secundum se dicuntur fauorabiles obligant clericos, quando earum materia est communis omnibus ciuibus, & est iusta, & honesta, ita Suarez. *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 20. *&* 21. *fol.* 207. Menoch. *dicto consil.* 1000. *num.* 22. *&* 24.

54 Qui sub numer. 79. refert Apostolicas literas fælicis recordationis Sixti Quinti, de Anno 1586. directas Archiepiscopo Mediolanensi, quibus aperit nō esse muneris Archiepiscopi edicta causa annonæ promulgare, cum id solum ad Princi pem secularem, & rempublicam spectet.

55 Quos comprobant Castill. Sotom. *d. cap.* 8. *à num.* 23. *ad* 29. *& cap.* 9. *num.* 28. 30. 42. *& per tot.* Molin. Salgad. Grass. Salsed. & alij supra allegati.

56 Et pro coronide præsentis quæstionis firmandum est statutum laicorum respiciens ordinatoria iudicij, prout est statutum, siuè pragmatica de censibus, & quod instrumenta habeant exequtionem paratam, rursus quod contra donatarium omnium bonorum possit procedi via exequtiua, & similia, ligat clericos, & ecclesiasticas personas, secus verò si respiciat decisoria Grass. *de except. in prælud. num.* 89. *versic. contrariam tamen, & de eff. cleric. eff.* 2. *num.* 303. *&* 305. vbi de magis cōmuni testatur Gualter. *de exeq. instr. in* 2. 2. *p. vers. aduertat insuper n.* 4. *& seqq. fol.* 107. Tomat. *decis.* 6. *n.* 75. *& decis.* 96. *n.* 3. *& seq.* Intrigl. *de censib. q.* 24. & ibi addit Burg. *de laudim. p.* 3. *inspect.* 19. *n.* 19. *& seq. & n.* 44. *&* 45. *in addit.* Felician. *de censib. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 5. Cancer. *p.* 2. *var. resol. cap.* 3. *tit. de instrum. guaren. n.* 16.

QVÆ-

QVÆSTIO OCTAVA, ET FINAL.

An Statutum, siuè Bannum pænale, per quod disponitur, vt de qualibet vegete vini, siuè salma Farinæ, ordei, & similium soluatur gabella ad certam summam, compræhendat clericos, & ecclesiasticas personas introducentes prædicta ex fructibus suorum bonorum patrimonialium, & quid de emptoribus, & colonis ipsorum ecclesiasticorum.

1 ET vt verum fatear in præsenti quæstione potius auditor, quam scriptor esse deberem.

2 Ne tamen inceptum laborum effugere videar, quod de iure sentio, & aliàs in varijs causis habui, nùnc breuissimè dicam, & decisiones fidelitèr referam.

3 Pro ecclesiasticis itaque, & præsertim pro Venerabili Conuentu Sancti Dominici huius Vrbis, contra Stephanum Pipi, tunc gabellarium ordei à dicto Conuentu prætendente prædictam ordei gabellam pro sūma salmarum centum, & vltra venditarum, & pro liberatione ipsius Conuentus infrascriptas iuris cunclusionis allegabam.

4 Et prima, quod personæ ecclesiasticæ omni quidem iure sunt à gabellis, & vectigalibus exemptæ, non solum quoad bona ecclesiastica, sed etiam patrimonialia, etiam si de loco, vbi fructus, & aliç res fuerint collectę, ad alium locum translatę fuissent, vt chariùs illas venderent, ita Bonacin. *de rest. disput. 2. qu. 9. par. 2. num.* 2. Vgolin. *de potest. episcop. cap.* 13. §. 16. *num.* 4. Barbos. *in eodem tractatu alleg.* 13. *num.* 10. Mart. *de iurisdict. par.* 4. *cas.* 3. *nu.* 3. Ricc. *in prax. decis.* 375. *num.* 7. Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de exempt. à muneribus §.* 4. *& tit. de exempt. à statutis §.* 3. *nu.* 8. *& seqq.* Azor. *in summ. instit. moral. tit.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 15. Alter. *de censur. lib.* 5. *disput.* 29. *cap.* 2. *§. itaque*, Nouar. *in summa cap.* 27. *nu.* 128. Graff. *decis. aureæ part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 19. Suar. *de censur. distinct.* 23. *disp.* 23. *num.* 21. Bertach. *de gabell. part.* 2. *quæst.* 7. *num.* 10. *& seq.* Castill. Sotom. *lib.* 7. *de tertijs cap.* 9. *n.* 12. *& seq.*

5 Et prædicta conclusio procedit non solum quando statutum disponit circa personas, & bona dictorum clericorum, sed etiam si disponeret directè, vel indirectè, tacite siue expres-

pressè contra libertatem ecclesiasticam, tunc enim personas, & bona clericorum non ligat, imo est ipso iure nullum etiam si de personis ecclesiasticis non loquatur *auth. cassa & irrita*, & ibi Doctores *Cod. de sacrosant. Eccles.* Marsil. *singul.* 29. & post alios Grass. *in effectu* 2. *nu.* 61. 105. & 111. P. Diana *par. prima resolut. moral. resol.* 68. & 69. & *par.* 4. *res.* 52. *versic. verum* Mascard. *de stat. interpret. conclus.* 1. *num.* 84. & *seq.* Bald. *cons.* 198. *in fine lib.* 2. Grammat. *decis.* 100. *num.* 15. & 16. Rip. *in tract. de peste tit. de remed. ad conseruandam vbertatem nu.* 122. Bursat. *cons.* 92. *num.* 18. & *cons.* 93. *num.* 26. *lib.* 1. Couaru. *in cap. possessor parte* 2. *num.* 8. *de reg. iur. in* 6. Thor. *in compend. decis. neap. verb. statutum ciuitatis tom. primo.* Bellett. *disquis. cleric. parte prima tit.* 9. §. 3. *nu.* 4. Genuens. *in prax. cap.* 74. *per tot.*

6 Secunda conclusio, quod statuta laicorum dicuntur contra libertatem, & immunitatem ecclesiasticam, non solum quādo sunt contra priuilegia, immunitates, & iura ecclesiasticis concessa, sed etiam quando non loquuntur de ipsis, sed de laicis tantum, qui cum ecclesiasticis contrahunt, *cap. fin. de immun. eccles. in* 6. Albamund. *consil.* 8. *in fin. lib.* 1. Grass. *dicto effect.* 2. *num.* 77. Mascard. & alij, quos refert, & sequitur P. Diana *d. resol.* 52. *par.* 4. *tract.* 1. Barbos. *in cap. licet causam* 9. *num.* 34. *de probat.* Marcus Antonius Genuens. *in suis prac. eccles. q.* 212.

7 Et in indiuiduo ad fauorem clericorum firmant Bald. *cons.* 31. *vol.* 1. Ioann. de Amico *cons.* 18. Alex. *cons.* 216. *num.* 7. Dec. *cons.* 48. *in fin.* Roland. *cons.* 61. *num.* 18. *vol.* 4. Menoch. *cons.* 136. *lib.* 2. Surd. *cons.* 301. *num.* 80. *tom.* 3. Laderch. *cons.* 103. *num.* 5. & 9. Gratian. *disc. cept.* 390. *tom.* 2. Tusch. *verb. exemptio conclus.* 557. & 558. *num.* 3. & *seq. tom.* 3. Aponte *in respons. de censur. Pauli Quinti, fol.* 82. Fontan. *decis.* 265. *num.* 13. P. Diana *parte prima resol. moral. tract.* 1. *res.* 48. *vers. at his non obstantibus*, & *par.* 4. *res.* 52. *versic. dicendum igitur* Sperel. *decis. for. eccles.* 41. *num.* 7. *et* 84.

8 Tertia conclusio, quod clerici vēdendo ad metam, in qua est inclusa gabella non tenentur illam restituere, quia illud dicitur prętium iustum, quo res venditur, etiam inclusa gabella, quæ est pars prætij P. Molina *de iust. et iur. tom.* 3 *tit. de tribut. disp.* 678. *num.* 6. Less. *in eodem tract. lib. cap.* 3. *dubit.* 8. *num.* 68. Bonacin. *de contract.* 2. *disput.* 2. *quæst.* 9. *punct.* 1. *num.* 4. Molfes. *in sum. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 123. Lasart. *de decima vendit. cap.* 15. *num.*

num. 19. P. Diana *dicta resol. 48. versi. tertio. lex parte prima* Malderan. *in secund. secund. trac. 5. cap. 6. dubit. 5.*

9 Quarta conclusio, quod in casu prædicto absque difficultate procedunt præ allegatæ conclusiones, quia quando venditur ordeum ad grossum, nulla super hoc adest pragmatica, siuè meta, quæ fortè taxaret prætium, pro vt est in vino, & alijs, quæ venduntur minutatim, & imposita meta, quando enim venduntur ad grossum, attenditur prætium commune, naturale, quod in dies crescit, & decrescit, & ideo dicebam quod cessant omnes considerationes fundatæ super prætio legitimo, cessante enim pragmatica, siuè meta, res tantum valet, quantum vendi potest Zerol. *in prax. episc. part. prima verb. gabella quæst. 4.* quem refert, & sequitur P. Diana *parte prima resol. moral. tract. 1. resol. 48. versic. & his.*

10 Hæc dicebantur pro dicto venerabili conuentu.

11 Ex parte verò dicti gabellarij respondebatur, quod dictam gabellam ordei non soluunt ecclesiastici illud intromittentes ex eorum bonis patrimonialibus proueniens, sed laici emptores ordei eclesiasticorum, qui quidem laici non sunt immunes à gabella prædicta; quoniam de iure ecclesiastici tenentur vendere, iuxta prætium, & metam impositam, à Senatu, cui absolutè spectat ad tex. *l. prima §. cura carnis C. de offi. Præfec. Vrbis* Couar. *lib. 3. var. resol. cap. 14. num. 3.* Cabed. *decis. 92. num. primo par. 2.* Mastril. *decis. 87. num. 10. & 35 & ex capitulis Regni 116. sub Friderico, & 55 sub Alfonso.*

12 Et ideo si ecclesiastici venderent vinum, ordeum, & similia introducta in vrbe franca emptoribus laicis, prout valent in ipsa vrbe, daretur magnum inconueniens, nempè quod ecclesiastici ab emptoribus laicis gabellam lucrarentur, & consequenter cum ea nullatenus dictis ecclesiasticis spectat, sed senatui, quam ipse applicat satis factioni subiugatariorum pro causis vniuersalibus, & publicis, vt notorium est.

13 Supponunt enim ecclesiastici, quod ipsi gabellam prædictam soluent in ingressu portæ ciuitatis tempore intromissionis vti venditores, sed veritas, & effectus est in contrarium, nempè quod dictam gabellam soluunt emptores siuè ad grossum, siuè ad minutum emant, semper enim emunt inclusa gabella.

14 Præmissa clarissimè demonstrantur. Primo quia ex iuris dispositione in dubio posita gabella, onus illam soluendi ad emptorem pertinet, quando non

non est expressum à quo sit soluenda *l. debet ff. de ædilit. edict.* Bald. *in rubr. C. de reb. credit. quæst.* 5. *& in l. si prædium num.* 6. *C. de dilation.* Soccin. *cons.* 247. *num.* 2. *&* 3. *versic. aliquando lib.* 2. Alex. *cons.* 51. *num.* 4. *lib.* 3. Bertachi. *de gabel. parte* 7. *quæst. prima* Ias. *in l.* 3. *num.* 41. *C. de iur. emphit.* Cephal. *cons.* 488. *num.* 34. *lib.* 4. Paris. *cons.* 55. *num.* 54. *lib.* 1. Caualcan. *decis.* 14. *num.* 41. *parte* 2. Peregr. *cons.* 101. *num.* 19. *lib.* 3. Tusch. *conclus.* 6. *&* 7. *lit.* G. Mut. *in cap. Iacob.* 42. *num.* 5. *&* 6. *fol.* 305. *lib.* 1.

15 Supposito igitur pro constanti quod in effectu hæc gabella soluitur ab emptore, resultat verissima de iure conclusio, quod emptores rerum, et fructuum clericorum non sint immunes prætextu; quod pro frumento, vino, vel alio fructu patrimoniali ipsi clerci sint immunes.

16 Primo quia priuilegium concessum ecclesiasticis est merè personale, & non egreditur eorum personas, *cap. non minus* vbi Card. & Petr. de Ancar. *de immun. Eccles.* Abb. *in cap. cum secundum de censi.* Roland. *cons.* 61. *num.* 13. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 276. *lib.* 3. *& de arbitrar. cas.* 562. *num.* 20. Graff. *eff.* 3. *num.* 52.

17 Adeo vt neque in heredem vniuersalem clerici communicatur, quamuis iuris fictione eadem persona cum defuncto censeatur Nat. *cons.* 363. *num.* 2. *lib. primo* Bertrand. *cons.* 133. *num.* 4. *lib. primo.*

18 Et ratio, quia persona mutata, priuilegium etiam dicitur mutatum *l. cum quidem §. si debitores ff. de publican. & vectig.* Bart. *in l. Paulus ff. de acquir. hered.* Io. Andr. & Ancaran. *in cap. primo de immun. eccles. in 6o.* Graff. *effect.* 3. *num.* 28. Menoch. *vbi supra num.* 45.

19 Secundo principaliter fundatur dicta conclusio per tex. *in l. licitatio, §. fin. ff. de public.* qui loquitur in fisco per hæc formalia verba.

„ *Fiscus ab omnium vectigalium*
„ *præstationibus immunis est,*
„ *mercatores autem, qui de fun-*
„ *dis fiscalibus mercari consueue-*
„ *runt, nullam immunitatem sol-*
„ *uendi publici vectigalis vsur-*
„ *pare possint.*

20 Cuius Textus argumento idem in emptione fructuum ecclesiasticorũ concludunt Bart. Alberic. & magis communiter DD. ibidem Roland. *cons.* 61. *num.* 16. *lib.* 4. Io. de Amico *cons.* 18. Menoch. *cons.* 136. *nu.* 1. *lib.* 2.

21 Tertio fundatur argumento colonorum Ecclesiæ, qui pro eorum fructibus perceptis de re Ecclesiæ soluunt gabellas, & collectas, secundum veriorem, & practicatam opinionem.

Abb.

Abb. *in cap. minus num.* 14. *versic. vel secundo de immun. Eccles.* Geminian. *in cap. quamquam de censib. in* 6. Parpalia *in l. placet num.* 73. *C. de sacrosan. Eccles.* Ferret. *de gabell. num.* 573. Federic. de Senis *cons.* 111. *num.* 10. Bursat. *cons.* 25. *num.* 3. *cons.* 61. *num.* 15. *lib.* 4. Soccin. *cons.* 119. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *cons.* 301. *num.* 29. *cons.* 338. *num.* 14 *lib.* 3. Gutter. *de gabell. cap.* 44. *num* 3. *& seq.* Menoch. *cas.* 180. *num.* 8. *&* 562. *num.* 36. *& seq. & cons.* 1144. *num.* 25. vbi refert viginti sex Doctores pro ista opinione, *& num.* 26. *dicit magis receptam*, Sferz. *cons.* 70. *num.* 1415. Marcabrun. *cons.* 18. *num.* 26. Imol. *cons.* 7. *cons.* 7.8 *num.* 8. Peregrin. *artic.* 50. *num.* 18. Cost. *de portion. rat. quæst.* 158. *num.* 10. *& seq.* Andr. Alberic. *cons.* 44. Petra *de potest. princip. cap.* 5. *num.* 5. *in seq.* Bellarm. *in clemen. religiosi de decimis num.* 52. *& seq. & num.* 139. 141. Bertaz. *de clausulis claus.* 21. *glos.* 20. *& cons.* 169. *lib. primo in crimin.* Molin. Theologus *de maiorat. & Tribut. disp.* 663. Mascard. *de interpret. statut. conclus.* 1. *num.* 157 Capoblan. de Barone *pragm.* 8. *parte* 3. *num.* 68. Paul. Squillan. *de priuileg. cleric. cap.* 8. *num.* 23. Thesaur. *decis.* 116. & decisum refert Fontanell. *decis.* 227. *lib.* 3. Noguerol. *alleg.* 38. *num.* 10.

22 Quarto fundatur authoritate eorum, qui sustinent veriorem opinionem, emptores redditutum Ecclesiæ, vel clericorum exemptos à gabellis non esse ex glos. comm. recepta; & sic intellecta *in clem. final. in verb. non negotiandi de censib.* cum qua transeunt Imol. & Specul. & Bart. *in l. licitatio §. fin. ff. de public. & vectigal.* hæc subdit.
„ *Ecclesia Romana salina in ter-*
„ *ra Romandiola, modo quidam*
„ *emerunt salinas ab Ecclesia,*
„ *& portabant Romam in ciui-*
„ *tate Fauentina petebant peda-*
„ *gium, illi dicebant, nos emi-*
„ *mus ab ecclesia, quæ non de-*
„ *bet soluere, sed per istam legem*
„ *fuit determinatum contra eos*
Iason. *in auth. quas actiones num.* 41. *versic. quid autem C. de sacrosanct. eccles.* post Bart. Dyn. Io: Andr. & alios Bertach. *de gabell. par.* 7. *quæst.* 7. Dec. *in l. in omnibus causis ff. de regul. iur.* Ias. *cons.* 20. *col.* 3. *versic. mouet in primis lib.* 1. Roland. *cons.* 61. *num.* 17. *lib.* 4. Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 13. *num.* 12. vbi de communi Menoch. *cons.* 180. *num.* 8. *&* 562. *num.* 45. Aloys. de Leo *in l. placet n.* 11. *C. de sacrosan. eccles.* Thesa. *decis.* 116. *num.* 6. Bursat. *consil.* 42. *num.* 14. *lib.* 1. Mut. *in cap.* 15. *Reg. Martini num.* 60. *tom.* 3. Parlador. *rer. quotid. cap.* 3. *§.* 1. *num.* 14. *fol.* 31. *lib. p.* Peregrin. *de iur. fisc. lib.* 6. *tit.* 4.

num. 46. versic. vbi praeterea fol. 134.

23 Et quod emptores bonorũ ecclesiasticorum non sint immunes, quamuis clerici ipsi immunes sint firmant contra Baldum Ias. *in auth. quas actiones col. penult. versic. quid autem è contra C. de sacrosan. eccles.* post Franc. & Luc. de Penna decisum contra Bald. refert Boer. *decis.* 213. *num.* 19. *ad fin.* Roland. *consil.* 61. *num.* 2. 3. *vers. similiter lib.* 4. contrarium dicit in fortioribus terminis Menoc. *de arbitr. cas.* 562. *num.* 44. *cum seq. & num.* 47. Lasart. *de decima vendit. cap.* 19. *num.* 10. Molin. *de iust. & iur. tit. de tribut. tract.* 3. *disput.* 663. *n.* 5. Thesaur. *decis.* 116. Trentacinq. *var. lib.* 1. *tit. de iur. fisc. resolut.* 5. *num.* 7. Aloys. de Leo *in lege placet num.* 11. *C. de sacrosan. eccles.* Bursat. *cons.* 42. *nu.* 14. Alderan. Mascard. *de interpratat. statut. conclus.* 1. *num.* 28. reprobato Baldo *d. cons.* 31. *& in alijs locis ibi expressis* Grass. *effect.* 3. *num* 87. *cum seqq.* Morla *in emporio iuris par.* 1. *tit.* 9. *de contrahent. empt. & vendit. num.* 112. Gratian. *discept.* 290. *lib.* 2. *& num.* 24. latissimè Gloritius *in eius magistrali cons.* 5. *per totum*, vbi dicit, quod secundum istã veriorem opinionem fecit decretum Messanæ Dux Ossunæ Regni Prorex anno 1611. latissimè inter recentiores Fontanell. *decis.* 301. *usque ad decis.* 307. *per tot. vol.* 2. vbi ad saturitatem materiam pertractat, & hanc firmat nostram opinionem Venerius *in exami. Episcop. lib.* 9. *cap.* 37. *de immu. eccles. num.* 21. *fol.* 784. Duard. *ad bull. can. dom. lib.* 2. *can.* 18. *quaest.* 11. *fol.* 613. Donatus Anton. de Marinis *resol.* 99. *n.* 6. *& resol.* 169. *num.* 6. Cutell. *ad leg. politic. Reg. Iacobi notab.* 75. *num.* 1. *fol.* 106. Rouit. *decis.* 71. *nu.* 1. & omninò videndus Noguerol. *alleg.* 38. *per tot.*

24 Vbi respondet Baldo *consil.* 31. & alijs contrarium tenentibus.

25 Et deniq; dicebatur ex parte dicti gabellarij, quod supradicta opinio, quæ eius fauet sententiæ semper fuit in Tribunalibus recepta, ad quod fuerunt præsentatę decisiones Tribun. Regiæ Monarchiæ, & coram Reuerend. Iudice Ecclesiastico, cum voto Tribunalis Consistorij, confirmante pro vniuersitate Ciuitatis Mohac, contra Clerum eiusdem in Gabella Vini, & fuit decisum in eadem Curia Episcopali Siracusana anno 1621. pro Ciuitate Noti, contra Clerum eiusdem, & sic paritèr fuit decisum pro Terra Sortini, & in Vrbe Messanæ, vbi processit decretum Dom. Ducis Ossunæ tunc Proregis, relatum à Gloritio *consil.* 5.

Qui-

26 Quibus omnibus ex parte dicti Conuentus fuit responsũ, quod sententiæ predictę ex aduerso allegatæ procedunt quãdo adest prætium legitimum, & est imposita meta, in qua omnia requisita considerantur, nõ autem quando res venditur, vt dicitur ad grossum, prętio communi, & currenti, absque aliqua metæ impositione.

27 Hinc est, quod per Curiam Archiepiscopalem huius Vrbis de anno 1640. fuit decisum ad fauorem dicti Conuentus.

28 Sed petito grauamine decisio prædicta fuit reuocata per Tribunal Regiæ Monarchiæ, Mense Februarij 1641.

29 Et quoniam varius est euentus belli, fuit iterum ex parte Conuentus petitum remedium coram Reuerendo Iudice Ecclesiastico cum voto Tribunalis Consistorij, & fuit decisum ad fauorem ipsius Conuentus, confirmando sententiam dictæ Curię Archiepiscopalis Panormi, reuocata supradicta sententia Tribunalis Regiæ Monarchiæ, & patres acquieuerunt.

30 Et maxima quidem ratione videtur dicendum contra ecclesiasticos, in casu quo fuerit imposita meta per Illustrem Senatum, vt moris est, quicquid aliter dicendum foret si venditio fieret ad grossum, absque aliqua metæ impositione. Primo enim casu non videtur in aliquo læsum priuilegium ecclesiasticorum venditorum, ipsi enim non obstante gabella semper vendunt eorum vinum iusto prætio, siuè secundum iustam, & legitimam metam impositam, consequuntur enim prætium, & gabellam ab emptoribus laicis sub nomine prætij, & sic numquam iustitia pretij vini offenditur, quoniam gabella est distincta, & separata à prætio, & gabella non inuoluitur, vel miscetur indiuisibiliter, sed distinguitur, & separatur, & vinum habet certum, & determinatum prætium sine gabella, nec ideò conqueri possunt ecclesiastici venditores quod propter gabellam, quam soluunt in ingressu Vrbis vendant vinum viliori prætio.

31 Quoniam prætium non diminuitur propter gabellam, & clerici commistim cum prætio solutam gabellam à vini emptoribus consequuntur, & non remanent in damno, nec possunt dicere, quod indirectè grauantur, quoniam in omnem euentum eorum iustum prætiũ consequuntur, ac si gabella non adesset, quia soluitur ab emptoribus, & ità benè considerant, & Baldo respondent, Bursat. *consil.* 42. *num.* 14. Ioa. Aloys. de Leo *in lege placet nu.* 11. *C. de sacrosanct. eccles.* Thesaur. *decis.* 116. Grass. *effect.* 3. *num.* 89. Fontanell. *decis.* 306. *num.*

num. 1. & 2. & seq. & bene Noguerol. *dicta alleg. 38. num. 17. 18. & seq.*

32 Et ex hac ratione, & verissima distinctione fuit decisum contra ecclesiasticos in dicta causa Cleri Ciuitatis Mohac, & alijs supra relatis ex parte gabellarij, quæ quidem ratio non potuit considerari in causa dicti Conuentus, per quod fuit venditum ordeum prætio currenti, nec aderat impositio metæ Illustris Senatus.

33 Ex his videtur, (vt credo) non infeliciter impositus finis Quæstionibus prohemialibus, submictendo tamen omnia in eis contenta, & in toto hoc opere scribenda censuræ, & correctioni Sanctę Matricis Ecclesiæ, contra cuius libertatem, nec volo, nec scribere intendo.

Finis Quæstionum Prohemialium.

IN NO-

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI EIVSQ; IMMACVLATÆ VIRGINIS, ET MATRIS MARIÆ SINE LABE ORIGINALI CONCEPTÆ.

§. I.

Tre sentenze, per le quali in causa oppositoria si retrattassero vna, ò più esecutioni causate in virtù di contratto bullale per raggione d'insufficienza, ò d'altra causa legitima, che ferisce tutto il contratto bullale, proferite da tutto il Tribunale della Gran Corte, Consistorio, e Cause Delegate, ò vero da vn Giudice di essi Tribunali habbiano l'istessa forza, come se per sententiam definitiuam transactam in rem iudicatam fosse detto declaretur non afficere, e li possessori delli detti beni, che ottennero detta sentenza, e suoi successori non possano essere molestati per ragione di detto contratto bullale in prima instanza dalle persone, che causassero dette esecutioni, ò rappresentanti à loro, se prima non si reuocano dette setenze, ò alcuna di esse per li remedij, che legitimamente competissero.

OBSERVATIO I.

1 OBseruandum esse censeo prędictas, & alias præinsertas Constitutiones procul dubio continere Iustitiæ cultum, correctionem scelerum, incrementum virtutum, subditorũ quietem, & vtilitatem, litium abbreuiationem, ac totius Reipublicæ pacificum, & prosperum statum.

OBSERVATIO II.

1 Lites abbreuiantur, quia ante constitutionem prędictam de Iure, & cōmuni Regni praxi pro declaratione inasficientię contractus subiugatorij tres requirebantur sententiæ conformes, vel vnica in rem iudicatam transacta, imò si causa inafficientiæ erat, super feudis procedi debeat, prout in feudalibus, & coram paribus Curiæ, qui hodie sunt tres Iudices sedis Ciuilis, & alter sedis Criminalis ætate maior, & consequenter sede plena, qui quidem Iudices post votatam causam procedere non possunt ad prolationem sententiæ definitiuæ, vel interloquutoriæ habentis vim definitiuæ, nisi facto verbo, & relatione Excellentissimo Dom. Proregi, aliàs talis sententia, vel interloquutoria ex defectu limitatæ potestatis redderetur ipso iure nulla, vt benè post alios declarat Petr. de Greg. *de iudic. causarum feudal. quæst.* 7. & ibi Mastril. *in addit.*

2 Vbi in litera C. dicit, quod ex priuilegio Iudices Vrbis Panormi, & Messanæ cognoscunt de causis feudalibus, in prima instantia tantum.

3 Rursus causæ feudales transmitti possunt ad Supræmum Italiæ Consilium, si ab altera ex partibus ante votam causam fuerint obtentæ, & præsentatæ Regiæ Literæ via recognoscēdi, vt benè declarat idem Petr. de Greg. *dict. tract. de iudic. causar. feudal. qu.* 39. & post eum Salern. *cons.* 29. *& seqq.*

4 Vlteriùs in causis feudalibus proceditur ordinariè lite contestata, & duplicatis terminis, & à sententia in dicta causa prolata datur appellatio suspensiua.

5 Quod tamen intelligo quādo talis sententia definitiua, in qua fuit ordinariè processum lata fuit per Magnam Regiam Curiam in primo iudicio, secus si lata fuisset in causa appellationis per Tribunal Consistorij Sacræ Regiæ Conscientiæ huius Regni, quia tunc ex præheminentia dicti Tribunalis ab eius sententia lata etiam in causa feudali non appellatur, vt magistralitèr declarat Petr. de Greg. *in dicto tract. de indic. caus. feud. quæst.* 45. *num.* 4. *& quæst.* 46. *num.* 6. *& seqq.* & ibi Mastril. *litera B.*

6 Vbi dicit quod potest supplicari, & reclamari semel tantū, vt tradit Vicent. de Franch. *decis.* 135. *num.* 3. & latè probat Amat. *resolut.* 6. *num.* 1.

OB-

OBSERVATIO III.

1 ET licet antedictam constitutionem fuisset cõmuniter decisum, quod interloquutoriç stent, vel reijciantur, non faciant rem decisam, nec minus sententiæ latę in causa oppositoria, nisi tantum pro illo catameno, pro quo fuerat causata exequtio ex vulgato consilio Imol. 130. & alljs qui allegari solent.

2 Adeout Iudex suspectus in vno catameno; non erat suspectus in alio, & Iudex in causa pecuniolæ non erat suspectus in causa principali, vt in pũcto tradit Mastril. *decis.* 129. *tom.* 2.

3 Et à multis hinc annis fuerit prætensum, quodq interloquutoriæ stent, & sententiæ in causa oppositoria prolatæ faciant rem decisam, & obstent in alijs catamenis, ex Apont. *cons.* 49. *ex num.* 3. *cons.* 62. *ex num.* 35. *& cons.* 90. *num.* 10. *& seqq. tom.* 1. Fontanell. *decis.* 126. *vbi alios laudat tom.* 1. Giurb. *decis.* 20. vbi multa dicit de exceptione rei iudicatæ.

4 Quotidie tamen de his erat disceptatio in his Supræmis Tribunalibus.

Meritò igitur ad resecandas has lites emanauit dicta constitutio *§.* 1.

OBSERVATIO IV.

1 ET quoniam in præsenti *§.* expresè determinatum est, quod debent esse tres sententiæ latæ per M. R. C. Tribunal Consistorij, vel Causarum Delegatarum, vel per alterum Expectabilibus Iudicibus dictorum Tribunalium, ideò obseruandum est, quod tres sententiæ debent esse conformes, & ratio, quia aduersus tres conformes non licet tertiò prouocare, *l. vnic. C. ne lic. ter. prouoc.* & post Couar. Scac. & alios doctissimè more suo probat Amat. *resol.* 6. *num.* 2. 3. *& seq.*

2 Vbi ampliat, quod nec aduersus tres conformes peti possit reuisio, adeò vt rescriptum concedens, vel permictens tertiam appellationem, non tenet, nec potest Papa, vel Princeps de ordinaria potestate hoc permictere, nisi tertiam appellationem concedat per viam priuilegij, aut de potestatis plenitudine, sicut nec Princeps committere potest reuisionem rei iudicatæ, nisi pariter de potestatis plenitudine hoc fiat.

3 Nec valet rescriptum Principis, quod reuisione pendente in

in sententiæ exequtione supersedeatur, quoniam tale rescriptum est contra stilum, & contra ius, & consuetudinem, & censetur subreptitimm, si non fiat mentio de contrario stilo, & consuetudine, & cum clausula non obstante, & debet pars citari, nisi hoc fiat de plenitudine potestatis.

4 Hinc est, quod Princeps de plenitudine potestatis potest restituere in integrum aduersus sententiam translatam in rem iudicatam, licet de rigore iuris prohibeatur.

5 Et potest concedere, quod veritas causæ iam decisæ, iterum discutiatur, auferendo ius parti quæsitum per sententiam, ita post moltos ab eo laudatos plenè probat Amat. *dicta resol. 6. à num. 4. ad num.* 11.

6 Vbi principaliter conclusionem limitat, & benè declarat, vt possit tertiò appellari ab vltima sententia, quæ nouum infert grauamen, nam quoad nouũ grauamẽ ex vltima sentẽtia illatum, non tertia, sed prima dicitur sententia, & appellatio, ita post plures Amat. *sub d. num.* 11. *& seqq.* Giurb. *decis. 66. sub n.* 10.

7 Vbi clarissimè declarant, quando ex vltima sententia nouum dicatur illatum grauamen.

8 Quando autem sententiæ sint conformes, vel difformes reuideri possunt, Decius *in leg. lecta, ff. si cert. pet.* Thesaur. *decis.* 122. *&* 228. Caualc. Ruginel. Monoch. Couar. & alios per Giurb. allegatos, *dict. decis. 66. num.* 7.

9 Et quando sententia dicatur translata in rem iudicatam, consule Giurb. *decis. 20. nu.* 9. & Castill. *decis.* . . . *tom.* 3.

OBSERVATIO V.

1 Hinc necessariò sequitur obseruare, quod sententiam contra legitimum possessorem lata cæteris substitutis in feudo, maioratu, & alijs etiã non citatis rectè nocet, ex latè traditis per Giurb. *decis.* 1. *nu.* 14. *& seqq.* & Castill. *decis.* 61. *num.* 10. Amat. *resol.* 32. *num.* 1. *&* 2.

2 Vbi prædictam conclusionẽ firmant, etiam in sententia lata in causa oppositoria, quia in iudicio prædicto merita causæ latè discutiuntur.

3 Sed idem Giurb. in prçallegata *decis.* 1. *sub nu.* 17. *&* 18. idemque Castill. *dict. decis.* 61. *sub num.* 11. à prçdicta conclusione recedere videntur, vel saltim valdè dubitant, & ideò ad tollendam prçdictam dubietatẽm, & vt tres conformes in causa oppositoria prolatç habeant

beant vim rei iudicatæ, & successoribus in feudo, maioratu, & fideicommissis rectè noceant, & præsens Pragmatica suum habeat effectum; victor in causis prædictis vti debet cautela tradita per Giurb. *d. decis. 1. num. 19. & seqq. & num. 47. 48. & seqq.* Amat. *resol. 32. num. 3.*

4 Nempè vt citare faciat tertios interesse habentes, vel habere prætendentes tàm principaliter, quàm etiam quatenus eorum putauerint interesse, & omni meliori modo, via, & nomine, tunc enim clausula prædicta omnes tollit amaritudines, vt latè discurrit idē Giurb. *sub n. 20. & seqq.*

5 Vbi etiam refert effectus dictæ citationis; & benè Amat. *resol. 32. per tot.*

6 Et ad materiam *l. si eo tempore, C. de remiss. pignor.* videndus idem Amat.

OBSERVATIO VI.

1 ET quia in præsenti §. fit mētio de insufficientia subiugationum super feudis, & bonis fideicōmisso subiectis. Propterea obseruandū censeo, quod licet Baro licentiam in Regno habeat alienandi feuda certis adhibitis conditionibus à Federico Rege *in cap. volentes* 28. in successorum tamen præiudicium nullum etiam onus illis potest imponere, vt nec valorem vnius candelæ sabaceæ possit disponere. Isern. *& alij in cap. 1. tit. an agnatus*, Franc. *de feud. rubr. specul. feud. num.* 112. Menoch. *cons.* 454. *num.* 17. Intrigl. *de feud. cent.* 1. *qu.* 51. *num.* 44. Petr. de Greg. *de concess. feud. p. 3. qu. 6. num.* 3. Afflict. *decis.* 26. *num.* 6. Tob. Non. *cons. 1. num.* 24. Cannet. *in d. cap. volentes §. at non erit otiosa, n.* 17. *& §. & quia nu.* 15. Pern. *cons.* 12. Cum. *in c. si aliquē, glos. antiquis, n.* 224. *&* 499.

2 Et ratio, quia nulla ordinatio defūcti nocet successoribus in feudo in forma stricta, vel mixta, seu ex pacto, & prouidētia Principis, *cap. Imper. in princ. de probib. feud. alien.* per Feder. Schrad. *de feud. p. 8. cap. 1. per tot.* Mortuo enim feudatario, ius suum extinguitur, vt post Isen. & alios tradunt Petr. de Greg. *d. qu. 6. num. 9.* Cum. *d. glos. antiquis num.* 461. Intrigl. *consil. 3. nu. 72. & de feud. cent. 2. artic. 5. num.* 209. Cannet. *d. cap. volentes, §. sed necessaria num.* 61. *§. procedit num.* 22.

3 Et hoc siuè pacti, & prouidentiæ à sui initio, sui feudum, siuè cum sit feudum in forma larga fideicomisso à Barone fuerit suppositum, tunc enim obligatio, aut subiugatio

vltra vitam grauati sustineri non potest; nam quoad feudũ ex pacto, & prouidentia successores ius habent à Rege, non enim vnica dicitur dispositio concesso feudo pro se, & filijs, sed plures; quarum singulæ incipiunt à singulis personis succedentibus, quæ nihil à suo successore recognoscunt, sed à solo ipso concedente, Bald. *in cap. primo num. 4. si vassallus feud. priuet.* Cum. *in cap. si aliquem glos. defuncto num. 3. & glos. maritata num. 19.* Petr. de Greg. *de concess. feud. p. 2. q. 10. n. 34.*

4 Proinde si feudum transferatur de persona ad personam, vel cum assensu hominis, vel cum legis, ille in quem transfertur non habet à feudatario, sed à Rege, Isern. *in cap. 1. col. 4. tit. qui success. ten. & in cap. 1. §. sed, & res num. 10. tit. per quos fiat inuestit.* Lanar. *cons. 8. n. 12.* & 13.

5 Quò verò ad feudum in forma larga, si fuerit fideicommisso suppositum, tunc neque tenet obligatio, aut subiugatio vltra vitam grauati, *l. final. §. sin autem C. comm. de legat.* Cannet. *d. cap. volentes §. at retenta num. 8.* Petr. de Greg. *d. qu. 10. num. 7.* Molin. *lib. 1. de primogen. cap. 20. num. 13.*

6 Et ideò primi donatarij hypotheca in præiudicium secundi, etiam ex contractu non subsistit, Dec. *in cons. 299. num. 8. cons. 607. num. 12.* Crauett. *consil. 19. num. 9.* Simon de Præt. *cons. 54. num. 27.* Peregr. *de fideicom. artic. 1. n. 16.*

7 Et in contractibus verior est opinio, quod fideicõmitti potest Mazar. *de fideicom. quæst. 2.* Intrigl. *d. quæst. 51. nu. 295.* Gratian. *discept. 247. num. 8.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 1. num. 9. & cap. 12. num. 1.* Peregrin. *de fideicom. artic. 51. per totum, & cons. 65. nu. 16. vol. 1.*

8 Et ratio, quia successor in feudo hereditatio, feudi formã ad certum genus personarum restringere potest, cum non habet agnatos, at si habeat, eũ sit alienabile de sui natura, nulla ex vinculo illis fit iniuria, sed magis certa fit eorum vocatio, si enim vassallus poterat in extraneos alienare, & ipsos excludere, eò magis potuit eorum successionem certo modo ordinare, & sicuti agnati conqueri non possunt fideicommissi super allodialibus impositi, ita nec conqueri possunt fideicommissi super feudalibus eamdem habentibus naturam alienabilem.

9 Et propterea quilibet feudi hereditarij successor fideicommittere, & plures substitutiones in ipso feudo facere potest. Petr. de Greg. *de concess. feud. par. 2. quæst. 10. num. 45.* Cannet. *in d. cap. volentes, §. 4. num.*

num. 41. *& seqq.* Cum. *in capit. si aliquem. glos. antiquis nu.* 170. Corsett. *lib.* 2. *quæst. forens. q.* 1. *num.* 8. Milan. *decis.* 8. *lib.* 1.

10 Et quamuis priuatus formã feudo dare non possit à principio concessi feudi, si tamen formam largam à Principe datam vassallus restringet, dicetur potius eadem principis, formã vti, quàm nouam concedere, Cannet. *d. §.* 4. *num.* 70. 73. *&* 74.

11 Benè verum est, quòd si vassallus mandet, vt ab intestato succedatur iu feudo, aliter quã ex prima inuestitura dispositũ fuit, tunc dicitur noua formã, quam vassallus dare nõ potest, itaut etiã Regis autoritate non potest Baro feudi formã elargare in successorum præiudicium, Petr. de Greg. *de conceß. feud. part.* 3. *quæst.* 5. *num.* 11. Intrigliol. *decis.* 16. *num.* 8. Cannet. *in cap. si aliquem §. permittendum n.* 93.

12 Id quod declaratur, nisi sit primus acquisitor, qui cum Regis assensu strictam formam in præiudicium successorum elargare potest, Peregrin. *consil.* 102. *vol.* 4. *num.* 5. Petr. de Greg. *d. q.* 5. *num.* 1. *&* 2. vbi ampliat etiam si forma sit cum clausula iuris francorum, Cannet. *d. cap. volentes, §. at non erit, num.* 83. Pern. *consi.* 25. Intrigliol. *d. decis.* 16. *num.* 9.

13 Quò in casu, nec Regis mortui assensus satis erit, de quo *in dict. cap. volentes*, sed viuentis Regis consensus est necessarius Cannet. *in d. cap. volentes, §. necessaria num.* 18. Petr. de Gregor. *de conceß. feud. par.* 3. *q.* 7. *& q.* 8. *num.* 1. Intrigl. *d. decis.* 16. *n.* 10.

14 Licet dissentiat Cumia *in d. cap. si aliquem glos. antiquis num.* 149. *&* 250.

15 Sed vbi feudum in formã largã Baro vinculauit aliud velle non dicitur, nisi quod tali modo succedat forma non repugnante, quæ nec noua, est, sed antiqua, & vera à Rege data, Petr. de Greg. *de conceß. feud. par.* 1. *q.* 9. *num.* 13. *& de dot. de parag. quæst.* 21. *num.* 1. & veriorem, & magis communem dicit Cannet. *in d. cap. volentes, §.* 4. *num.* 41. *& §.* 46. *n.* 91.

OBSERVATIO VII.

1 ET prosequendo supradictam vtilem, & practicabilem materiam, obseruandum, quod feudatarius, qui inaßficientiam prætendit, & subiugationem super feudo impositam à prædecessore inaßficientem esse super feudo, vel bonis vinculatis, suam habet intentionem fũdatam in priuilegio,

vltra vitam grauati fubftineri non poteft; nam quoad feudũ ex pacto, & prouidentia fucceffores ius habent à Rege, non enim vnica dicitur difpofitio concesso feudo pro fe, & filijs, fed plures; quarum fingulæ incipiunt à fingulis perfonis fuccedentibus, quæ nihil à fuo fucceffore recognofcunt, fed à folo ipfo concedente, Bald. *in cap. primo num.* 4. *fi vaffallus feud. priuet.* Cum. *in cap. fi aliquem glof. defuncto num.* 3. *& glof. maritata num.* 19. Petr. de Greg. *de conceff. feud. p.* 2. *q.* 10. *n.* 34.

4 Proinde fi feudum transferatur de perfona ad perfonam, vel cum affenfu hominis, vel cum legis, ille in quem transfertur non habet à feudatario, fed à Rege, Ifern. *in cap.* 1. *col.* 4. *tit. qui fucceff. ten. & in cap.* 1. *§. fed, & res num.* 10. *tit. per quos fiat inueftit.* Lanar. *conf.* 8. *n.* 12. & 13.

5 Quò verò ad feudum in forma larga, fi fuerit fideicommiffo fuppofitum, tunc neque tenet obligatio, aut fubiugatio vltra vitam grauati, *l. final. §. fin autem C. comm. de legat.* Cannet. *d. cap. volentes §. at retenta num.* 8. Petr. de Greg. *d. qu.* 10. *num.* 7. Molin. *lib.* 1. *de primogen. cap.* 20. *num.* 13.

6 Et ideò primi donatarij hypotheca in præiudicium fecundi, etiam ex contractu non fubfiftit, Dec. *in conf.* 299. *num.* 8. *conf.* 607. *num.* 12. Crauett. *confil.* 19. *num.* 9. Simon de Præt. *conf.* 54. *num.* 27. Peregr. *de fideicom. artic.* 1. *n.* 16.

7 Et in contractibus verior eft opinio, quod fideicõmiffi poteft Mazar. *de fideicom. quæft.* 2. Intrigl. *d. quæft.* 51. *nu.* 295. Gratian. *difcept.* 247. *num.* 8. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 9. *& cap.* 12. *num.* 1. Peregrin. *de fideicom. artic.* 51. *per totum, & conf.* 65. *nu.* 16. *vol.* 1.

8 Et ratio, quia fucceffor in feudo hereditario, feudi formã ad certum genus perfonarum reftringere poteft, cum non habet agnatos, at fi habeat, cũ fit alienabile de fui natura, nulla ex vinculo illis fit iniuria, fed magis certa fit eorum vocatio, fi enim vaffallus poterat in extraneos alienare, & ipfos excludere, eò magis potuit eorum fucceffionem certo modo ordinare, & ficuti agnati conqueri non poffunt fideicommiffi fuper allodialibus impofiti, ita nec conquæri poffunt fideicommiffi fuper feudalibus eamdem habentibus naturam alienabilem.

9 Et propterea quilibet feudi hereditarij fucceffor fideicommittere, & plures fubftitutiones in ipfo feudo facere poteft. Petr. de Greg. *de conceff. feud. par.* 2. *quæft.* 10. *num.* 45. Cannet. *in d. cap. volentes, §.* 4. *num.*

num. 41. *& seqq.* Cum. *in capit. si aliquem. glos. antiquis nu.* 170. Corsett. *lib.* 2. *quaest. forens. q.* 1. *num.* 8. Milan. *decis.* 8. *lib.* 1.

10 Et quamuis priuatus formã feudo dare non possit à principio concessi feudi, si tamen formam largam à Principe datam vassallus restringet, dicetur potius eadem principis, formã vti, quàm nouam concedere, Cannet. *d. §.* 4. *num.* 70. 73. *&* 74.

11 Benè verum est, quòd si vassallus mandet, vt ab intestato succedatur in feudo, alitèr quã ex prima inuestitura dispositũ fuit, tunc dicitur noua formã, quam vassallus dare nõ potest, itaut etiã Regis autoritate non potest Baro feudi formã elargare in successorum præiudicium, Petr. de Greg. *de concess. feud. part.* 3. *quaest.* 5. *num.* 11. Intrigliol. *decis.* 16. *num.* 8. Cannet. *in cap. si aliquem §. permittendum n.* 93.

12 Id quod declaratur, nisi sit primus acquisitor, qui cum Regis assensu strictam formam in præiudicium successorum elargare potest, Peregrin. *consil.* 102. *vol.* 4. *num.* 5. Petr. de Greg. *d. q.* 5. *num.* 1. *&* 2. vbi ampliat etiam si forma sit cum clausula iuris francorum, Cannet. *d. cap. volentes, §. at non erit, num.* 83. Pern. *cons.* 25. Intrigliol. *d. decis.* 16. *num.* 9.

13 Quò in casu, nec Regis mortui assensus satis erit, de quo *in dict. cap. volentes*, sed viuentis Regis consensus est necessarius Cannet. *in d. cap. volentes, §. necessaria num.* 18. Petr. de Gregor. *de concess. feud. par.* 3. *q.* 7. *& q.* 8. *num.* 1. Intrigl. *d. decis.* 16. *n.* 10.

14 Licet dissentiat Cumia *in d. cap. si aliquem glos. antiquis num.* 149. *&* 250.

15 Sed vbi feudum in formã largã Baro vinculauit aliud velle non dicitur, nisi quod tali modo succedat forma non repugnante, quæ nec noua, est, sed antiqua, & vera à Rege data, Petr. de Greg. *de concess. feud. par.* 1. *q.* 9. *num.* 13. *& de dot. de parag. quaest.* 21. *num.* 1. & veriorem, & magis communem dicit Cannet. *in d. cap. volentes, §.* 4. *num.* 41. *& §.* 46. *n.* 91.

OBSERVATIO VII.

1 ET prosequendo supradictam vtilem, & practicabilem materiam, obseruandum, quod feudatarius, qui inassicientiam prætendit, & subiugationem super feudo impositam à prædecessore inassicientem esse super feudo, vel bonis vinculatis, suam habet intentionem fũdatam in priuilegio, & in-

& inuestituris cum clausula iuris francorum, & similibus, & ideò onus probandi afficientiam subiugationis spectat ad subiugatarium, siuè successorē in dicta subiugatione, ad tradita per Osasch. *decis. padamon.* 171. *&* 172. *n.* 8. *& seqq.*

2 Et ratio est manifesta, quia contrahentium assertioni super re alienari prohibita, nequaquam standum est, sed aliter probari debet, ad Text. *in cap. non liceat* 12. *quæst.* 2. vbi Præpositus, & notant Ancaran. Zabarel. & alij *in clemen. p. de reb. eccles. non alien. glos. in cap. p. eod. tit. in* 6. Guidop. *decis.* 151. Sola *in decret. sabaud. tit. de alienat. bonor. minor. glos.* 4. *num.* 4. *& tit. de feud. p.* 2. *glos.* 1. *num.* 4. Redoan. *de reb. eccl. non alien. rubr. de caus. vtil. nu.* 67. Osasch. *d. decis.* 171. *nu.* 8. 14. *&* 18. *& cons.* 12. *num.* 3. Intrigl. *d. artic.* 7. *num.* 69. *& artic.* 6. *nu.* 144. Farinac. *cons.* 52. *num.* 17. Sessa *decis.* 73. *nu.* 18. Schadrer. *de feud. part.* 9. *cap.* 2. *sect.* 13. *num.* 5. Roland. *cons.* 15. *num.* 12. *&* 19. *vol.* 1. Castil. *decis.* 64. *num.* 32.

3 Hinc est, quod successor in feudo non tenetur ad debita, quæ vassallus contraxit expressa causa legitima, nisi illa probetur, Petr. de Greg. *de censib. quæst.* 5. *num.* 92. Mut. *in cap. si aliquem num.* 224. Anton. Sola *d. tit. de feud. glos.* 1. *nu.* 1. Minad. *in const. in aliquibus num.* 50. *de success. feudor.* Franc. *decis.* 273. *num.* 5. Marescott. *variar. resol. lib.* 1. *resol.* 95. *nu.* 3. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *& lib.* 4. *cap.* 6. Schadrer. *de feud. par.* 2. *cap.* 7. *num.* 32.

4 Hinc fit, quod nec Baroni credendum est si inter viuos, aut vltima voluntate declarauerit tātam filię deberi pro dote de paragio quantitatem: hęc enim confessio, seu verius assertio in successorum præiudicium non probat, & ideo si successor promiserit, nec teneretur soluere ante legitimam dotis taxam.

Iser. *in const. in aliquib. col.* 3. *& constit. comitibus cent.* 1. *col. fin.* Petr. de Greg. *de parag. qu.* 32. *num.* 4. Mut. *in d. cap. si aliquem num.* 224. Intrigl. *de feud. artic.* 77. *num.* 25. Mastrill. *decis.* 272. *num.* 27. & latiùs ego ipse probaui in controuersijs causæ olim vertentis, & decisæ inter Illustrem Ducem Montis Albani, Principem Roccę Floridæ, & Illustrem Marchionem Montis Aperti, *contr.* 3. *nu.* 39.

OB-

OBSERVATIO VIII.

1 Remanet itaquè videndũ quæ ſint cauſæ feudum afficientes, itaut ex eis poſſit feudum ſubiugari, ſiuè alienari.

2 Et nulli dubium eſt, quod pro dote de paragio, vita militia, & ſimilibus, earumq; fructibus, ac etiam pro dote reſtituenda, & pariter pro dotario feudum ſubiugari poteſt. Caſtill. *deciſ.* 61. *num.* 16. Cutell. *deciſ.* 11. *num.* 22. *& ſeq. tom. p. & deciſ.* 27. *à num.* 22. Peregr. *de fideicom. art.* 42. *num.* 96. Milan. *deciſ.* 7. *lib. p.* Regens Corſett. ad Patrem *conſ.* 12. *ſub nu.* 98. *& ſeqq.*

3 Sed licet feudum pro dotis reſtitutione alienari, & ſubiugari poſſit, tamen pro ſupradicta dotis reſtitutione non procedit concluſio prædicta, niſi priùs facta excuſſione bonorum allodialium, *ex cap. Reg. Caroli* 246. Milan. *deciſ.* 7. *nu.* 57. *& ſeq. par.* 1. Maſtril. *deciſ.* 253. Caſtil. *deciſ.* 61. *& ibi additio.* Corſett. *conſ.* 12. *num.* 12. Coſt. Sicul. *conſ.* 39. *num.* 10. Cutel. *deciſ.* 5. *num.* 124. *& deciſ.* 13. *num.* 25. *tom.* 1. Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 8. Mut. *deciſ.* 24. *num.* 30. *& deciſ.* 47. *num.* 21.

4 Declaratur tamen ſupradicta concluſio, vt non procedat durante vita obligati, eo enim viuente procedi poteſt ad diſtractionem, & cum pacto ad diſcurſum, iuxta formam contractus, Milan. *d. deciſ.* 7. *num.* 54. *& ſeqq. lib.* 1. Corſett. ad Patrem *conſ.* 12. *num.* 110. & alios refert Cutell. *deciſ.* 5. *nu.* 124. & videndus Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 2. *num.* 11. *in fine.* Maſtril. *dict. deciſ.* 253. *num.* 10. Noguerol. *alleg.* 4. *& allegat.* 40. vbi poſt alios declarat, quod debet attendi tempus reſtitutionis dotium, non autem anterius, nec poſterius, & benè Roland. *conſil.* 185. *num.* 44. *&* 45. *in primo.* Nact. *conſ.* 61. *num.* 4. Gabriel. *conſ.* 11. *in* 2. Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 8. Milan. *dicta deciſ.* 7. *num.* 60. *lib.* 1.

5 Et vltra declarationem prędictam proculdubio dicendum, quod feudũ ſubiugari, & obligari poteſt pro conſtituenda dote de paragio etiam exiſtentibus bonis allodialibus, vt clariſſiè diſponitur per *pragm.* 11. *in nou. recopilat. fol.* 473. *tom.* 2. quam refert Coſt. Sicul. *conſil.* 89. *n.* 4.

6 Sed quid in tranſuerſalibus obſeruandum ſit, videndus Cutel. *de don. fol.* 550. *n.* 72. *& ſeq. tom.* 1. *& deciſ.* 12. *n.* 90. *tom. p.*

Et

7 Et quoad dotarium, vide *Cap. Imperatoris Caroli* 246. Castill. *decis.* 61. *n.* 19. & 20.

8 Et quid pro vita militia, eiusque fructibus, videndus omninò Giurb. *decis.* 24. *per totam.*

9 Vbi concludit, & decisum testatur, quod vita militia est omninò debita, & licet sit temporalis, quia morte secundogeniti finitur, tamen pro præteritis vitæ militiæ fructibus rectè potest subiugari etiam à Domino reuocabili, & possidente, cum pacto de retrouendendo.

10 Dictaque subiugatio substinetur etiam facta consolidatione vigore dicti pacti de retrouendendo, & hoc ratione causæ afficientis, pro qua quidem, & omni alia causa afficienti, successor in feudo conuenitur via exequtiua, super ipsis bonis feudalibus. Pern. *consil.* 121 Castill. *decis.* 24. *num.* 18. & 19. Cost. Sicul. *cons.* 88. Cutel. *de donat. tom.* 1. *fol.* 428. Noguerol. *alleg.* 4.

11 Sed quid dicendum quoad dotem habitam à primogenito, qui pæmortuus fuit patri? vtiquè feudum pro causa prædicta subiugari potest ex Castill. *decis.* 61. *num.* 17. Cum. *de feud. verb. antiquis*, *num.* 546. & *seqq.*

12 Videnda tamen est distinctio Cannetij *in repetit. cap. volentes*, *versic. est videndum*, *fol.* 90. & *seq.* Cum. *de feud. dict. verb. antiquis*, *nu.* 546. & *seq.* Cutell. *decis.* 11. *num.* 24. & *decis.* 25. *num.* 7. 13. & *seq. tom. p.*

13 Pro declaratione tamen prædictorum, sciendum est, quod subiugatio super feudo, licet appareat inafficiens, etiam ex lectura ipsius contractus subiugatorij, tamen quando feudi possessor, & subiugans esset creditor super feudo subiugato ex aliqua causa ipsũ feudũ afficiẽte, vt puta pro dote, & similibus, tũc ratione crediti afficiẽtis subiugatio ipsa dicitur afficiẽs Surd. *cons.* 4. Laderch. *cons.* 8. *num.* 19. Raudens. *uar. resol. cap.* 50. *nu.* 27. baldouin. *de pignor. & hispot. cap.* 19. *versic. huc pertinet* Vgodonell. *tit. de iure potest. vers. huius cred. autem iuris* Valenz. *cons.* 36. *num.* 22. Anell. Amat. *cons.* 42. *num.* 34. Monac. *decis. floren.* 22. *num.* 11. Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 8. *defin.* 9. Reg. Marin. *resol.* 72. *num. primo.* Rot. pænes Burat. *decis.* 401. 482. 589. & *decis.* 637. Milan. *decis.* 8. *num.* 384. *part.* 1. & videndus Cancer. *par.* 2. *var. resol. cap.* 6. *nu.* 42. & 43. & *par.* 3. *cap.* 15. *n. num.* 120. & 121.

14 Et pariter census impositus super feudo ex causa illegitima ipsumque feudum inafficiente substinetur etiam in præiudiciũ successoris super melioramentis à subiugante in feudo factis,

In-

Intrigl. *singul.* 27. *lib.* 2. Mastril. *decis.* 64. *num.* 14. Giurb. *in consuet. Mess. cap.* 1. *glos.* 2. *num.* 86. Castill. *decis.* 64. *num.* 31. *&* 32. Lun. *cons.* 38. Milan. *decis.* 385. Amat. *resol.* 3. *nu.* 80.

14 Et quando census constitui possit super melioramentis, videtur amplectenda distinctio Rotæ Rom. Aut enim melioramenta sunt facta ab herede grauato, vel alijs habentibus plenum dominium, licèt reuocabile, & tunc substinebitur subiugatio: si verò fuerit facta ab eo, qui nullum habebat dominium in re meliorata, sed tãtum meram possessionem, & isto casu census substineri non potest, & ita decisum testantur Rub. *decis.* 116. *num.* 20. *& per totam p.* 2. *quæ est inter impressas ab anno* 1621. *ad annum* 1634. *fol.* 21 r. Clemens Merlin. *decis. eiusdem Rotæ* 546. *tom.* 2. Cenc. *de censib. quæst.* 20. *num.* 17. *quæst.* 21. *num.* 17. *& quæst.* 25. *&* 26. Rot. penès eum *decis.* 40.

15 Annotandum est etiã, quod census impositus à possessore maioratus, vel à feudatario valet, & proculdubio substinetur, si fiat pro reluitione alterius anterioris, & afficientis, & si ipse possessor redimat non extinctiuè, sed animo faciendi fructus cum iurium cessione, acquirit dictum censum pro eius heredibus in allodialibus, non autem pro successoribus in feudo: si verò redimat simpliciter absq; aliqua cessione, sed extinctiuè, tunc agere non potest contra successores in feudo vigore cõtractus subiugatorij, sed tantũ agere poterit contra heredes possessores maioratus, siuè feudi actione negotiorum gestorum, Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 27. *& cap.* 26. *nu.* 10. & ibidem Lima doctissimus additionator Cassan. *cons.* 28. Peregrin. *de fideicomm. art.* 10. *num.* 3. Roderic. de Anna *redd. lib.* 2. *quæst.* 19. latè Salga. *laberynt. credit. cap.* 7. *à nu.* 11. *part.* 2. Olea *de cessio. iur. tit.* 4. *quæst.* 1. *num.* 29. *&* 30. & ad materiam videndus Reg. Marin. *resol.* 21. *tom.* 2. Giurb. *obseru.* 109.

16 Hinc est, quod census constitutus super bonis minoris pro reluitione alterius census anterioris pro eadem quantitate in sorte, & vsuris est validus absque aliqua solẽnitate, & Iudicis decreto, Salgad. *in d. tract. par.* 2. *cap.* 7. *n.* 5. 6. *&* 7. vbi improbat Cenc. *de censib. quæst.* 5. *num.* 32. *& seqq.* contrarium affirmantem.

17 Annotandum est etiã, quod census constitutus à feudatario ex causa seruitij militaris, siuè decimæ, & tareni est legitimus, & afficiens, imò subiugatarius ex causa prędicta pręfertur omnibus alijs subiugatarijs ex qualibet

libet alia causa afficiente, etiam quod sit posterior tempore, & ratio, quia seruitium militare, dictaque decima, & tarenus sunt onera realia ab initio annexa feudo, debet tamen apparere conuersio pecuniarum in causas prædictas, aliàs non potest prætendi afficientia, & multò minùs potioritas dictæ subiugationis, Petr. de Greg. *de feud. p. 8. quæst. 4. num. 23. & seqq.* Castill. *decis. 215. to. 3.*

Et pro coronide sciendum est, quod subiugatio facta partim ex causa, & credito anteriori, partim verò posteriori, & inafficienti à subiugatario diuidi potest, nec tota causa efficitur mixta P. Molfes. *super consue. Neap. par. 5. quæst. 42. tom. 3. fol. 318.* Mut. *decis. 93. num. 4.* Rot. penès Cenc. *de censib. decis. 451.* idem Cenci *quæst. 98. num. 45. versic. hæc tamen limitatio* Salgad. *laberynt. credit. par. 3. cap. 14. num. 47. & seqq. & de reg. protect. par. 4. cap. 14. per tot. tom. 2.* Curell. *decis. 5. num. 125. tom. p.*

Et ita fuit decisum per Spec. D. Ioannem Alliata tunc Iudicem Regiæ Curiæ Præturæ meritissimum, & nunquam satis laudatum, Regium Consiliarium, omnium virtutum genere præditum, pro Placido, & Hippolyta de Micheli, contra Frãciscam Fimia, & consortes de Anno 1657.

Et hoc non obstantibus ex aduerso allegatis, prætendebatur enim, quod tota causa efficeretur mixta, ex Pute. *decis. 323. lib. 1. fol. 106. in antiquis, quæ in nouis est decis. 315. fol. 142.* Mut. *decis. 93. & 54. & super bulla num. 426. tom. 5.* Testay *alleg. 24.* Amat. *resol. 61.* Afflict. *decis. 213.* Caualc. *decis. 652. num. 4.* Cost. Sicul. *consil. 54.* Mastril. *decis. 37. & decis. 118.* Giurb. *obseru. 12. & 80.* & fuerunt etiam allegati, Tex. *in l. si quis cum ita ff. de appellat. l. stipulationes non diuiduntur, & l. scire debemus, & quamuis ff. de verb. obligat.*

His tamen in aliquo non refragantibus, minimè videtur recedendum à decisione prædicta ex iuribus, & rationibus benè allegatis à Doctoribus pro contraria opinione adductis, & melius per dictum Spect. de Alliata in iudicando, & consulendo nemini secundum, doctissimè, & prudentissimè, iuxtà morem consideratis.

Hæc pro modo obseruatione digna visa sunt, quoad feudalia.

OB-

OBSERVATIO VIIII.

1 QVò verò ad allodialia fideicommiſſo ſubiecta, obiicio primo, quod alienationis prohibitio à teſtatore facta voluntariam, non autem neceſſariam compræhendit Torneol. *conſil.* 31. *num.* 17. & latè Giurb. *deciſ.* 69. *num.* 6. *& ſeq.* *& deciſ.* 79. *&* 32.

2 Et ratio, quia hominis prohibitio non compræhendit alienationem, quam lex facit, *Leg. cum pater*, §. *inter ff. de leg.* 2. latè Peregrin. *de fideicomm. artic.* 14. *n.* 26.

3 Hinc eſt, quod heres grauatus legitimè retrouendere poteſt cenſum annuum ad formã bullæ conſtitutum abſquè aliqua citatione, vel notificatione ſubſtituti, & redempto redditu ſubſtituto ad prætium datur actio contra reuendentem, non autem vt redditus repetere poſſit, vt latè probat, & deciſum teſtatur, Giurb. *deciſ.* 79. *per tot.* & poſt eum Amat. *reſol.* 81. *tom.* 2. Cenc. *de cenſib. qu.* 109. *à num.* 56. ad 64. Olea *de ceſs. iur. tit.* 5. *quæſt.* 10.

4 Qui prædictam concluſionẽ magiſtraliter declarant, vt non procedat, quando in primo cõtractu ſubiugatorio adeſſet pactum de reinueſtiendo capitale ad fauorem ſubſtitutorum, vel ipſimet ſubſtituti, eorumq; ſucceſſores de mandato Iudicis intimauerint redditus debitori, nè redimat abſque eorum notificatione, tunc ſi ſpreto pacto, vel Iudicis mandato fuerit facta reluitio nulla dicitur, & ea non obſtãte inſtitutus directò agere poterit, vigore principalis cõtractus ſubiugatorij cõtra perſonas, & bona obligata, ac ſi dicta reluitio facta nõ fuiſſet, nec aliqua opus eſt reſciſſione, ſiuè reuocatoria dictæ reluitionis, & actus cancellati, Giurb. *dicta deciſ.* 79. *per tot. & præſertim à num.* 45. *ad finem.* Amat. *reſol.* 81. Cenc. *d. quæſt.* 109. *num.* 63.

5 Et quid ſi redimatur, cenſus non extinctiuè, ſed translatiuè & animo faciendi fructus ad fauorem ipſius reemptoris, vel alterius tertij.

6 Et videtur dicendum, quod ſubſtituti agere poſſint pro reſtitutione ipſius redditus, etiam recta via pro cenſibus, & interuſurijs decurſis, tunc enim ceſſat ratio venditionis neceſſariæ quia eſt actus merè neceſſarius.

7 Sed re ipſa benè perpenſa ſic diſtinguendum cenſeo. Aut ſubiugatarius ex neceſſitate reuendit cenſum alicui perſonæ cui competit ius reluendi, & iſto caſu contractus ſubiugatorius omninò reſoluitur quoad

G ſub-

ſubiugatarium, & ſuos: Aut reuenditio, ſeù verius venditio: dicti reditus fit penitùs extraneo, cui nullum ius redimendi competebat, & tunc dicitur vera venditio, & cenſus eſt viuus, & contractus exequibilis ad inſtantiam ſubſtituti. Anell. de Amat. *conſ.* 10. Fab. Ann. *conſ.* 81. *lib.* 1. noſter Amat. *reſol.* 7. *num.* 33. & 36. Milan. *deciſ.* 9. *num.* 53. 54. *lib.* 2. Caſtil. *deciſ.* 137. Maſtrik *deciſ.* 34. Coſt. Sicul. *conſ.* 63. Marin. *reſol.* 27. *num.* 3. & 4. *tom.* 2. Rot. poſt Duard. *de cenſib. deciſ.* 368.

OBSERVATIO X.

1 HInc etiam infertur, quod tutor, ſiuè curator reuendere poſſunt redditus minoribus debitos etiam abſquè Iudicis decreto Salon. *de contract. tit. de cenſ. art.* 3. *contro.* 18. *num.* 15. *lib.* 2. Cenc. *de cenſib. quæſt.* 109. Abruz. *in ſuis practicab.* §. *final.* à *num.* 17. *fol.* 205. & nouiſſimè noſter meritiſſimus Conſiliarius Baron. olim collega meus in R. C. P. huius Vrbis nunquam ſatis laudatus ipſe, inquam *in ſuo eleganti tract. de effec. minor. ætat. in contract. effect.* 3. *num.* 3. & *ſeqq.* & *num.* 10. & *ſeqq.* vbi omnibus contrarijs doctiſſimè more ſuo reſpondet, ſuamquè ſententiam benè comprobat iuribus authoritatibus, & euidentiſſimis rationibus. Addo Salgad. *labyri. cred. p.* 1. *cap.* 1. §. 2. *per tot.* vbi ad multa infert omni quidem obſeruatione digna.

2 Nec vis fieri poteſt in ceſſione iurium, quæ fit per tutorem, ſiuè curatorem in actu reuenditionis appoſita, quoniam ea non obſtante adhuc in dicto primo caſu eſt valida reluitio ſiuè venditio, vt poſt antiquiores benè probat Abruz. *in ſuis practicab.* §. *nunc admonendi nu.* 102. *verſic. ampliatur fol.* 184.

3 Vbi euidentem aſſignat rationem, quia ceſſio, quæ fit poſſeſſori redimenti animo faciendi fructus eſt neceſſaria, maximè ſi iura cedãtur talia, qualia, &c. prout deciſum teſtantur, Giurb. *deciſ.* 87. *per tot.* Amat. *reſol.* 38. *num.* 18. Caracciol. Conſiliarius digniſsimus literis vita, & moribus valdè perſpicuus *in ſua deciſ.* 22.

OBSERVATIO XI.

1 ET proſequendo eamdem materiã alienationis neceſſariæ, veriſsima eſt concluſio, quod alienatio rei fidei-com-

commisso subiectæ mero iure valet, licet resolui possit adueniente conditione, & tunc substitutis reuocatoria datur actio *l. final. §. sin autem*, & ibi Doctores *C. commun. de legat.* Caualcan. *decis.* 55. *lib.* 3. Intrigli. *decis.* 2. Giurb. *decis.* 79. Cost. sicul. *cons.* 51. *num.* 37. & 38. Sessa *decis.* 30. Mastril. *decis.* 47. Castill. *decis.* 51. Rot. *in recent.* Farinac. *decis.* 73. *p.* 1. Amat. *resolut.* 81. *par.* 2.

2 Et quid si adsit expressa prohibitio alienādi, videdus Giur. *decis.* 79. *num.* 10. & *seqq.* & *num.* 33. & *seqq.* Marr. *medic. exam.* 3.

3 Et an expressè prohibitus alienare possit, censum imponere, dictaque impositio sit ipso iure nulla, affirmatiuè concludunt, Fusar. *de substit. quæst.* 706. & 717. Leotard. *de usur. quæst.* 54. vbi sequitur Cenc. & Fusar. & optimè distinguit.

4 Et quid si alienatio fiat partim ex causa legitima, & sufficienti, partim verò pro causa insufficienti?

5 Breuiter respondeo, quod si causa legitima, & sufficiens præponderat sufficienti valebit alienatio, aliàs secùs, & in totum venit reuocanda, Gabriel *cons.* 118. *num.* 5. *versic. quia necessitas*, & *num.* 6. *vol.* 1. Nat. *cons.* 152. *num.* 11. & *seqq.* Valenzol. *cons.* 187. *lib.* 2. Peregr. *de fideicom. quæst.* 531. *nu.* 173. & *seqq.* Raudens. *decis.* 291. *nu.* 175. & *decis.* 30. Mastril. *decis.* 13. *num.* 8. & reuideantur Fontanell. *de pact. nupti. claus.* 4. *glos.* 9. *par.* 5. *num.* 143. & *seqq.* Iacob. Gall. *cons.* 126. *num.* 29. & *seqq.* Gratian. *discept.* 752. *num.* 68. & *seqq. tom.* 4. Cost. *de port. rath. quæst.* 23. Giurb. *obseru.* 26.

6 Et quid si alienatio, siuè subiugatio fiat causa dotis constituendæ, vel restituendæ, pro dotario, & fructibus ipsius, & alia ad prædicta non parum necessaria, reuideri possunt per me allegata, & cum dominis in causa Iudicibus benè discussa, *controuers.* 10. *per tot. fol.* 65. & *seqq.*

7 Et quæ sint causæ legitimæ alienationis bonorum fideicōmisso subiectorum, reuideri facillimè poterunt penès Fusar. *de substit. quæst.* 531. 532. *cum pluribus seqq.*

OBSERVATIO XII.

1 Non est omittendum, imò obseruatione dignum, quod bona fideicommisso subiecta alienari possunt pro soluendo ære alieno à testatore fideicommittente contracto, *l. filius familias §. Diui ff. de leg. primo*, *l. peto* §. *prædium*, *ff. de*

leg. secunda, Molin. *lib.* 1. *de Hyspan. primogen. cap.* 10. *num.* 4. Giurb. *decis.* 31. *nu.* 3. Mantic. Surd. & alij quamplures laudati per Fusar. *de fideicomm. quest.* 541. *vbi sub num.* 2. aduertit, quod dicens es alienum extitisse probare debet, Bellon. Menoch. & alij per eumdem Fusar. relati *md. quest.* 541. *nu.* 2. vbi ait, ita semper vidisse in practica seruari.

2 Et sub num. 7. ampliat principalem conclusionem, vt nec de fructibus bonorum fideicommissi teneatur grauatus soluere debita, & ita etiam testatur semper in practica seruari vidisse, licet contrariam sententiam teneat Molin. *d. c.* 10. *n.* 42.

3 Et adeò firma remanet principalis conclusio, vt nec aliena bona possit fideicommissarius reuocare oblato prætio emptori, Paul. de Castro *in authen. res quæ num.* 5. & ibi Iason. *col.* 11. *extens.* 16. *C. comm. de leg.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *num.* 27. *&* *artic.* 42. *num.* 24. vbi dicit ita vidisse iudicari sine aliqua hesitatione.

4 Limitatur tamen prædicta communis conclusio, quando alienatio fieret non instantibus creditoribus, Gabriel. *conf.* 118. *nu.* 5. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicomm. artic.* 40. *num.* 25. & alii per Fusar. laudati; *d. qu.* 541. *nu.* 11. Vbi ipse dicit hæc formalia verba.

„ *Ego autem nō possum adhærere huic*
„ *opinioni, dūmodo bona fide facta sit*
„ *alienatio, cum prudentis sit debito-*
„ *ris, tempore opportuno prouidere*
„ *alienationi bonorum, ne maiori*
„ *pratio subhastentur, & non ex-*
„ *pectare subhastationem bonorum*
„ *cum magno damno hæreditatis, &*
„ *fideicommissi vltra expensas litis,*
„ *non etiam est in libertate grauati*
„ *firmare creditores, nè petant ad li-*
„ *bitum, nec imminere pecunias, si*
„ *paratas non habet, vlterius credi-*
„ *toribus posset solui magnum inte-*
„ *resse, putà census, quod extin-*
„ *gui nec testator ipse negasset, acce-*
„ *dente quod grauatus pendente*
„ *conditione est dominus, & iniquū*
„ *esset ipsum teneri ad soluendū in-*
„ *teresse pendente conditione, &*
„ *cum, & possit esse conditionem*
„ *non existere, vnde plurimum erit*
„ *iudicis tribuendum arbitrio, an si-*
„ *ne legitima causa, vel cum legiti-*
„ *ma sit facta alienatio, quia cessan-*
„ *te suspitione fraudis, & mali ani-*
„ *mi in grauato non video cur non*
„ *debeat substineri hæc alienatio ex*
„ *causa necessaria facta, cum sit pro*
„ *debitis soluendis, sicuti necessa-*
„ *riam alienationem esse supponunt*
„ *omnes, præcipuè Hondedi. conf. 88.*
„ *num.* 25. *lib.* 1. *& si creditores*
„ *non vrgeant, nec petant, & sæpius*
„ *etiam sine conditione practicaui in*
„ *alienationibus factis pro debitis*
„ *soluendis, nil aliud quæri, nisi an*
„ *extaret debitum verè, & iusto*
„ *prætio facta sit alienatio.*

Hæc doctissimus Fusarius.

OB-

OBSERVATIO XIII.

1 CVi quidem Fusarij senten- tiæ libentissimè adhæreo, nam licet feudi alienatio vt valeat, requiratur vrgentia creditorum, per Tex. *in l. magis, §. ne passim ff. de reb. cor.*

2 Tamen prædictus Textus, & Doctores ibi se fundant, & loquuntur in credito ordinario sinè vsuris, sed in credito vsurario, vt est subiugatio idem Textus æquiparat casum vrgentiæ cursui vsurarum, ibi (si modò vrgeat creditor, aut vsurarum modus,)

3 Et ratio, quia ipsamet vsura vrget, & quando currit interesse nulla maior vrgentia considerari potest, & ita per illum Textum, quod tali casu non requiratur vrgentia, declarant, Glos. *in l. curator verb. sub pena ff. de ventr. in possess. mitten.* Bart. *in l. ob æs&c. de pred. minor.* bene Angel. Aretin. *consil.* 128. *num.* 25. *& seq.* Imol. *cons.* 98. *num.* 4. Nat. *cons.* 631. *num.* 27. *& optime* Rot. Rom. *decis.* 675. *num.* 2. *p.* 2. *tom.* 2. *in recentior.* Fatinac.

4 Et tanto magis in Regno prædicta admitti debent, stante pacto ad discursum, isto enim casu non est practicabilis contraria opinio, nam expectare vrgentiam creditorum esset exponere periculo rem amittendi, quæ pro minimo credito distrahi posset.

5 Cæteras verò ampliationes, & limitationes omni quidem observatione dignas amicus lector reuidere poterit penes eundem Fusar. *in praalleg. quæst.* 451 *per totam.*

OBSERVATIO XIV.

1 SEquitur itaque videre, vtrũ pro legitima, trebellianica & aliis detractionibus fideicõmissi bona alienari possint?

2 Et receptissima est omnium conclusio; & quotidie in praxi seruata, quod fideicommisso grauatus alienare potest pro quantitate legitimæ, trebellianicæ, & aliarum detractionum irreuocabiliter. Oldrad. *consil.* 107. *num.* 7. Peregrin. *de fideicomm. artic.* 49. *num.* 2. *&* 3. Surd. *decis.* 316. & alij quos refert, & sequitur Fusar. *de fideicommiss. q.* 543. *num.* 1.

3 Amplia, quod alienata per grauatum post eius mortem cedunt in legitimam, & trebellianicam, vel in quamcumque aliam portionem liberam grauato competentem.

l. mar.

l. marcellus, §. res quæ ff. ad trebell. Anna *conf.* 25. *nu.* 41. Raudens. *decis.* 22. *num.* 34. 35. *& seqq. & decis.* 28. *nu.* 152. Surd. *consil.* 71. Motot. *consil.* 33. *nu.* 9. Gratian. *discept.* 356. Merlin *de legitim. lib.* 3. *tit.* 2. *quæst.* 3. *nu.* 4. *& seqq.* Ludouis. *decis.* 580. *& ibi add.*

4 Amplia, quod alienatio primo loco facta substinetur, etiam si bona alienata excedant legitimam, dummodò, quod pars prætij, quæ legitimam excedit inuestiatur pro cautione substitutorum, & ita decisum testatur per Rot. Rom. Beltramin. ad Ludouis. *d. decis.* 580. *nu.* 8.

5 Sed cui incumbat onus probandi, quod res alienatæ sint infra, vel vltra legitimam, vide Ludouis. *decis.* 185. *& decis.* 266. & ibidem Beltramin. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *glos.* 5. *à num.* 49. *& benè claus.* 6. *glos.* 3. *par.* 1. *à n.* 27.

6 Amplia, quod legitima, & trebellianica dicuntur alienatæ per subiugationem factam à filio grauato, Cenc. *de censib. q.* 20. Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 3. *n.* 57.

7 Et an dicantur alienatæ per hypothecam impositam à filio grauato? vide Menoch. *cons.* 77. Bursat. *cons.* 101. *num.* 15. Peregrin. *de fideicom. artic.* 39 Gratian. *discept.* 271. Mastril. *decis.* 100. *num.* 30. Rot. Rom. penes Merlin. *de legitim. decis.* 1. *& 2. in addit.* Clemen. Merlin. *decis. Rot.* 39. *tom.* 1.

8 Amplia quod detractiones prædictæ fieri possunt etiam per heredes grauati, Peregrin. *de fideicomm. arti.* 3. *num.* 4. *art.* 8. *num.* 23. *& art.* 44. *num.* 42. Mastrill. *decis.* 181. *num.* 3. *&* 7. Amat. *decis.* 18. *nu.* 15. Surd. *consil.* 412. Merlin. *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *qu.* 9. *num.* 25. Nohal. *de transmiss. cas.* 10. *num.* 12. *& seq.* Mangil. *de imput. qu.* 1. *nu.* 45. Caualcan. *decis.* 7. *num.* 46. *par.* 3. Menoch. *cons.* 994. *num.* 34. Eugen. *consil.* 33. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 7. *tit.* 11. *num.* 10. Castill. *decis.* 25. *num.* 31. Cost. Sicul. *consil.* 8. Farinac. *in posthum. decis. Rot. Rom.* 462. *part.* 2. Ludouis. *decis.* 185. Gratian. *discept.* 265. *tom.* 2.

OBSERVATIO XV.

1 AMplia, vt si factæ sint alienationes pro quantitate Trebellianicæ, & postea tantū vixit grauatus ille, qui de iure tenetur fructus in Trebellianicam imputare, ita vt fructus percepti sufficiant pro Trebellianica, nihilominus emptor rei fideicommisso subiectæ adhuc tutus erit, nè vexari possit à fide-

fidecommissario vexari, licèt heres, qui alienauit in alijs bonis supplere teneatur, Crot. *in l. filius familias §. diui num.* 15. *&* 20. *ff. de leg.* 1. Raudens. *decis. Pis.* 28. *num.* 152. Rot. Rom. per Farinac. *decis.* 152. *num.* 5. *& seqq. p.* 1. *&* *decis.* 215. *par.* 2.

2 Et ratio est, quia talis alienatio valuit à principio, & ideò non potuit ex aliquo euentu impugnari.

3 Contrariam tamen sententiam firmant Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 39. *num.* 5. *&* *cons.* 49. *lib.* 2.

4 Vbi plenè probat, & respondet supradictæ Rotæ decisioni, dictamquè sententiam Peregrini meliorem esse tradit Fusar. *d. quæst.* 543. *num.* 2. *&* 3. vbi alias affert ampliationes, & declarationes.

5 Et sub num. 35. benè aduertit, quod si de trebellianicę detractione ageretur in casu, quando fructus in eam imputantur, fidecommissario incũbit onus probandi grauatum percepisse fructus ex tribus quartis, qui sufficiant pro trebellianica, & allegat Rot. Roman. *diuers. decis.* 747. *par.* 1.

6 Et pro sententia Peregr. est omninò videnda alia decisio Rot. Roman. penès Caualer. *decis.* 20. *num.* 11. *&* 12. Altograd. *cons.* 105. Gratian. *discept.* 265. Rot. penès Coccin. *decis.* 271.

Et quando fructus hereditarij computentur in quartam trebellianicam, vide Tex. *i n. in l. iubemus, & ibi Glos. & DD. C. ad trebellian. & in l. in quartam ff. ad l. falcid.* Mangil. *de imput. quæst.* 125. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 5. *titul.* 27. *consid.* 18. *&* 24.

7 Benè verum est, quod heres grauatus, semper lucrifacit fructus quartæ à die mortis testatoris, Glos. *in l. in fidecommissaria* 18. *ff. ad trebell.* Mangil. *de imput. quæst.* 125. *num.* 29. Peregr. *de fidecomm. artic.* 49. *num.* 53. *&* 54. Anton. Fab. *de error. pragmat. decad.* 11. *error.* 4. *n.* 8.

OBSERVATIO XVI.

1 HInc videndum, vtrũ legitima, & trebellianica prohiberi possint filijs primi gradus, & ipsi teneãtur in prędictas detractiones fructus hereditarios imputare.

2 Et quoad legitimam nulli dubium est pro negatiua, quo verò ad trebellianicam etiam expressè prohibitam, in Regno fuit amplexa, & in supremis Tribunalibus canonizata sententia, quod filijs primi gradus, nec expressè, nec tacitè

citè ante Pragmaticam Domini Principis Paternionis Ducis Mōtis Alti de anno 1637. tunc Siciliam pro Rege moderantis, prohiberi poterat, quidquid contrarium firmauerint Rota Romana, aliaque suprema Tribunalia, & hoc per Text. *in l. iubemus*, *& ibi glos. & Doctores*, *C. ad Trebellian.*

3 Sed non leuis remanet difficultas, si ante dictam Pragmaticam prohiberi potuisset nepotibus ex filijs obtinentibus primum gradum ob præheminentiam filiorum superstite auo, si enim prohiberi non poterat, vtiquè isti filij primi gradus non tenentur in quartam fructus imputare, sicuti nec tenebantur filij.

4 Et cum prædicta quæstio de facto euenisset in M. R. C. inter Vincentium Lerici, & Margaritam Caualcanti sub die 18. Decembris 12. Indictionis 1628. fuit decisum contra nepotes, ex Mart. *de success. legal. par. 4. quest. 28. art. 5. vbi sub num. 16.* indubitanter dicit, quod dispositió dictę *l. iubemus*, procedit tantum fauore filiorum, & non extenditur ad nepotes, etiam quod pater præmortuus fuerit, & ita decisum refert, & allegat Viu. *decis. 402. num. 3.* Surd. & alios, idem firmant Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 32. num. 48.* Peregrin. *de fideicom. artic. 3. num. 54.* Mangil. *de imput. quæst. 116. num. 35. & quæst. 125.* Caualc. *decis. 3. n. 12. tom. 3.* Gabriel. *cons. 122. lib. 1.* Beltramin. in addit. ad Ludouis. *decis. 266. num. 54.*

5 Ex parte verò nepotum fuerunt doctissimè quidem allegati, Menoch. *consil. 641. tom. 7.* Gratian. *discept. 265. to. 2.* Ferrer. in addit. ad Guidopap. *quæst. 51. per tot.* vbi ita decisum testatur Gerard. Maynar. *decis. 41. lib. 3.* Cancer. *par. 3. var. resol. cap. 2. nu. 94. & seqq.*

6 Præualuit tamen prima sētentia, quæ fuit confirmata per Tribunal Consistorij, & à partibus exequuta.

7 Sed si casus iterum occurret, contraria sententia facillimè defendi potest ex præallegatis doctrinis, & præsertim Ferrerij, Maynardi, & Cancerij, imò ex viua ratione, quia istis nepotibus debetur legitima, omniaque iura filijs competentia.

8 Et licet verissima sit conclusio, quod filijs primi gradus trebellianica prohiberi non possit, tamen eorum heredibus, & successoribus iniungi potest onus restituendi absq; deductione trebellianicę, Gratian. *discept. 983. tom. 5.*

9 Et alias declarationes vide penès Bellon. *de iure accresc.*

cap.

cap. 7. *q.* 6. *à n.* 89.

10 Et pro intelligentia dictæ Pragmaticæ de anno 1637. declara, quod ea non obstante, si trebellianica fuerit prohibita respectu certarum personarum, vt puta descendentium substitutorum, & casus dictæ substitutionis non euenit ad fauorem dictorum descendentium, sed aliorum, tunc deduci poterit trebellianica, & ita post Soccin. Peregrin. & alios decisum testatur Io. Anton. Bellon. *consil.* 67. *num.* 7. *& seqq.*

11 Sed videndus Guidopap. *decis.* 545. *&* 592. & ibi Add.

12 Et quando censeatur expressè prohibita trebellianica; itaut locum habeat supradicta Pragmatica, vide Cancer. *par.* 3. *variar. resol. cap.* 2. *de inuentario n.* 94. *& seqq.* Marcian. *disputat. final. tom.* 1.

13 Obseruandum quoquè est, quod Trebellianica prohibita in vno casu, & respectu alterius substituti non habet locũ in alio casu, & respectu alterius substituti. Aretin. Rip. Soccin. Iun. & alij per Grat. laudati *discept.* 888. *num.* 11. *tom.* 5. Caualer. *decis.* 441. *nu.* 5. *&* 8. Bellon. Iun. *cons.* 67. *num.* 11. *vers. moueor*, Marta *cons.* 185. *num.* 34. Paul. de Castr. *cons.* 9. *nu.* 4. *lib.* 2. Rot. Rom. *decis.* 399. *num.* 10. 11. *& decis.* 651. *num.* 12. in recollectis per Rubeum *tom.* 3. *p.* 4. impressis ab anno 1624. vsquè ad annum 1626.

14 Sed reuideantur Gidopap. *decis.* 545. *& decis.* 592. & ibi add. Anel. Amat. *cons.* 80. *n.* 11.

15 Rursus Trebellianica deducitur de eo, quod superest vltra legitimam, & quælibet detractio de per se consideratur suo tempore, etiam diuersò, ex quo statim hac filius succedit patri, de toto asse detrahit legitimam, vt æs alienum, & adueniente postea casu restitutionis, seu conditionis de eo, quod vltra legitimam superest, detrahitur quarta trebellianica, quæ est dodrans reliqui assis, ita bene declarãt Peregrin. *de fideicomm. art.* 3. *num.* 24. *&* 25. Mangil. *de imput. quæst.* 116. *n.* 26. *&* 61. *& quæst.* 122. *n.* 33. Rot. Ro. penès Rub. *decis.* 579. *n.* 16.

16 Vbi ex pluribus probat, quod trebellianica non debetur statim, quando fideicommissum est conditionale, sed tunc demum purificata conditione.

17 Et quia supra dictum est, quod fructus hereditarij non imputantur in legitimam filijs debitam, ideò pro maiori declaratione videndi sunt Mastrill. *decis.* 181. *num.* 34. *& seqq. tom.* 2. Fusar. *de fideicom. quæst.* 626. *&* 665. Gratian. *discept.* 214. *tom.* 2.

OBSERVATIO XVII.

1 Remanet nunc videndũ, an imputentur in legitimam parentibus debitam, & isto casu concludendum videtur negatiuè, ex Rota Rom. *diuers. decis.* 514. *par.* 4. & penès Duran. *decis.* 86. *per tot. tom.* 1. Ludouic. Bellon. *cons.* 83.

OBSERVATIO XVIII.

1 Annotatione quoque dignum censeo, quod heres grauatus, qui ex causa legitima fideicommissum afficiente alienare potest rem aliquam dicto fideicommisso subiectam, poterit etiam pro summa legitima, afficiente, & verè debita subiugare omnia bona vinculata, & ratio, quia is, qui potest alienare, potest etiam subiugare; & alienatione permissa censetur etiam obligatio & subiugatio concessa, Gratia. *discept.* 43. *num.* 31. Milan. *decis.* 8. *par.* 1. Cancer. *par.* 1. *var. resol. cap.* 9. *num.* 185. *& seqq.* Giurb. *obser.* 109. & vide latè Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 5. *per tot.* Facchin. *controu. iur. cap.* 56. *lib.* 7. Sarment. Selestar. *interpræt. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 1. *& seqq. & num.* 9. *fol.* 359. Giurb. *de feud.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 41. *fol.* 117.

2 Hinc est, quod heres grauatus pro summa detractionum, & creditorum sibi competentium potest alienare, censum extinguere, reluere, & subiugare non obstante testatoris prohibitione, Peregrin. de *de fideicomm. art.* 39. *num.* 2. *& seqq.* Cenc. *de consib. q.* 109. *nu.* 63. Rot. penès eum *decis.* 326. *&* 361.

3 Ex quibus ad maiorem Dei gloriam huic primo §. finem imponere visum est.

§. II.

Per la consecutione delle doti di paragio, vita militia, legitima, e frutti di quelle si dia l'attione hypothecaria à die mortis del padre, ò d'altro per la morte del quale toccasse detta dote di paragio, vita militia, ò legitima, ò dal giorno del matrimonio, quando si maritasse in vita del Barone dal medesimo Barone, ò che legitimamente fosse obligato per la consecutione de' frutti si dia anco l'hipoteca sopra de' beni delli possessori, che s'hanno perce-

puto

puto li frutti di quelli predij, ò beni sopra de' quali toccaua il detto ius di legitima, dote di paragio, ò vita militia.

OBSERVATIO I.

1 Obseruandum primò est, quod ex præsenti §. plures tolluntur iuris altercationes, quæ in dies oriebantur circa hypothecam dotium de paragio, vitam militiam, & legitimam, earumquè fructus, de iure enim prętendebatur non cōpetere hypothecam pro dotibus de paragio, nec minus pro legitima, licet id concederent pro vita militia.

2 Et quoad dotem de paragio hypothecariam non competere expræsè firmant, Affli. *decis.* 162. vbi Vrsill. *nu.* 4. Petr. de Greg. *de dot. de parag. q.* 83. Castil. *decis.* 90. *n.* 30. 34. *& seqq.*

3 Et ita fuit decisum per Magnā Curiam pro D. Francisco Alimena, contra D. Agatham Notarbartolo Baronissam Vallis Longæ, quam refert Cutell. *de donat. tom.* 2. *special.* 26. *nu.* 18. *fol.* 389.

4 Hinc dicunt, quod attendi debet tempus, quo fuit à patre, vel fratre dos constituta, ex Apont. *consl.* 66. *nu.* 5. *consil.* 74. *num.* 5. Fab. de Anna *consl.* 6. Georg. *alleg.* 11. Petr. de Greg. *de dot. de parag. quæst.* 2. Vincent. de Franch. *decis.* 61. *nu.* 5.

5 Ea quidèm ratione, quod hypotheca tacita non competit, nisi in casibus à iure expressis, & ideò inferunt solummodo dari conditionem ex lege, vt benè declarat Anel. Amat. *consil.* 42. *nu.* 20. *& seqq.* Noguerol. *alleg.* 1. *num.* 5.

6 Sed contrariam sententiam optimè firmant idem Amat. *cons.* 42. Tap. *decis. fac. cons.* 14. *&* 48.

7 Qui magistraliter dicunt, quod licèt non detur actio hypotecaria pro dote de paragio, tamen competit actio in rem scripta, quæ in subsidium datur etiā contra tertium possessorem & ita decisum referunt Tap. *loc. cit. sub n.* 15. Amat. *d. cons.* 42. *à num.* 23. *ad finem.*

8 Hinc dixit Giurb. *obseru.* 28. *num.* 30. quod pro paragio datur actio personalis contra tertium feudi possessorē, & fit executio non super feudi corpore, sed super fructibus feudi, & in subsidium, hoc est deficientibus bonis burgensaticis, ex Tap. *decis.* 48. *num.* 8. Francisc. de Præt. *cons.* 3. *num.* 1. *&* 2. Rouit. *Pragmat.* 8. *de feud. num.* 7. Ponte *de potest. Proreg. tit. de assensu Regio super dote num.* 33.

9 Idquè ampliat etiam si burgen-

gensatica essent penès alios tertios possessores, ex Menoch. Rouit. & alijs per eum *sub dict. num.* 30.

10 Et sub num. 32. ampliat nō posse sororem etiam matris heredem contra tertiū feudi possessorem agere, in quo viuitur iure francorum, quia nullum ius habet super feudi corpore, quod soli fratri primogenito competit, & soror actionem hypothecariam non habet super feudo, ex Franch. Rouit. & alijs per eum laudatis.

11 Declarat tamen sub num. 33. quod licèt paragium non sit onus reale feudi, itaut successor in feudo cogatur dare sorori quotam ipsius feudi, est tamen verum deberi paragium occasione feudi à possessore possessi, quo alienato tenetur tertius in subsidium, ex Franch. *decis.* 364. Tap. *dict. decis.* 48. *n.* 10.

12 His tamen non obstantibus contrariam opinionem amplexus fuit Excellentissimus Legislator, eiusque Sacrum Consiliū nempè pro dote de paragio, eiusq; fructibus dari actionem hypothecariam, etiam à die mortis patris, & ita de iure tuetur doctissimus Cutel. *de donat. tom.* 2. *special.* 26. *à num.* 19. *ad finem.*

Hæc quoad dotem de paragio.

13 Quò vero ad vitam militiā competere hypothecariam super feudo clarissimè firmarunt Rouit. *in pragm. Neap. prag.* 24. *num.* 14. *&* 15. Vincent. de Franch. *decis.* 714. Fab. Ann. *cons.* 4. *num.* 51. Vincent. Anna *alleg.* 35. Petr. de Greg. *de vita milit. quæst.* 3. *num.* 6. *quæst.* 9. *num.* 3. *& quæst.* 11. *num.* 4. *& in tract. de dot. de parag. q.* 3. *num.* 5. *&* 6. Giurb. *in consuet. Messan. cap.* 4. *num.* 11. *glos.* 4. *& decis.* 24. *num.* 24. *& seqq.* Capan. *de vit. milit. q.* 19. *n.* 10. Capyc. Latr. *consult.* 111. *num.* 3. *& consult.* 131. *num.* 8. *tom.* 2.

14 Et propterea concurrentibus creditoribus fratris primogeniti cum ipsismet fratribus creditoribus pro vita militia, proculdubio præferuntur dicti fratres, ex Theodor. *alleg.* 7. *in fine*, Anell. Amat. *cons.* 42. *num.* 9. *& seqq.* Thor. *in compend. decis. Neap. tom.* 2. *verb. soror,* *fol.* 639. & in puncto Capyc. Latro qui alios refert, & sequitur *dict. consultat.* 111. *num.* 31. *& seq.* & benè ad propositum Fontanell. *decis.* 559. *&* 560. *tom.* 2.

Hæc quoad vitam militiam.

15 Sed quoad legitimam statutum, hoc est admodum fauorabile legitimarijs, quia non datur de iure hypotheca legalis, nisi fuerit in testamento legata, vel quouis alio contractu promissa, Afflict. *decis.* 162.

Dec.

Dec. *consf.* 264. *num.* 6. *& seqq.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 36. *num.* 247. *& seqq.* Giurb. *in consuet. Messan. cap.* 4. *glos.* 4. *num.* 10. Merlin. *de legit. lib.* 5. *tit.* 4. *quæst.* 11. Intrigl. *decis.* 45. *n.* 11. *& seqq.*

16 Qui omnes idem firmant in supplementis ipsius legitimæ, licèt in supplemento contrariū sentiat Mangil. *de imputat. quæ.* 13. *sub num.* 16.

17 Quò verò ad fructus dotis de paragio proculdubiò dicēdum, quod debentur etiam à tertijs possessoribus bonæ fidei, & ratio est, quia dos de paragio successit loco legitimæ, & consequenter debentur fructus etiam non petiti, & absque aliqua interpellatione à die mortis patris, vt in puncto post antiquiores ab eis relatos tradunt Petr. de Greg. *de dot. de parag. quæst.* 26. & ibidem Mastrill. *in addit.* Giurb. *in consuet. Messan. cap.* 4. *glos.* 4. *num.* 16. *&* 18. Cost. Sicul. *consil.* 25. *nu.* 9. 30. *& seq.* & post mille Cutell. *de donat. tom.* 1. *fol.* 427. *num.* 31. *&* 32.

18 Benè verum est, quod fructus prædicti debentur à die nubilis ætatis, quæ licèt regulariter sit in anno duodecimo, tamen in casu, & ad effectum de quo agitur, est in anno decimoquinto, vt benè declarant, & decisum testantur, Mastrill. *decis.* 48. *num.* 6. *&* 7. & ita esse veritatem, & in praxi seruari testatur, Costa *dicto consil.* 25. *num.* 22. & post alios Capyc. Galeot. *contr.* 15. *&* 16. *tom.* 2.

19 Et ratio est, quia ab infantili ætate vsque ad nubilem non debentur interusuria dotis de paragio, sed tantum alimenta, quando dos non esset legata, vt clarissimè dicunt Mastrill. *dicta decis.* 48. & in add. ad Gregor. *de dot. de parag. quæst.* 25. *lit. C.* Capyc. Galeot. *controu.* 9. *&* 16. *lib.* 2. Cost. *d. consf.* 25. *num.* 23. *&* 24.

20 Vbi dicit, quod interusuria prædicta peti possunt etiam ante nubilem ætatem, si soror, quæ dotem petit habebat portionem allodialium penes fratrem, quorum fructus pro alimentis sufficiebant, & si alimēta aliundè habuit, ea repetere poterit ab eo, qui tenebatur eā alere, ex Peregrin. *artic.* 38. *ante num.* 24. Anna *allegat.* 70. *num.* 25. *&* 26. Mastril. ad Gregor. *de dot. de parag. q.* 26.

21 Veritas tamen est, quod fructus dotis de paragio non debentur nisi tantum à die nubilis ætatis, & si frater non præstat alimenta vsque ad tēpus prædictum, & soror aliundè habuit prædicta alimenta, vtiq; poterit à fratre repetere ipsamet alimēta non autē interusuria, & fructuum dotis de paragio, vt concludunt Mastrill. & Galeot. in loc. præallegatis.

Et

22 Et adeò priuilegiati dicuntur fructus, & interusuria prædicta, vt pro eis possit obligari, & subiugari feudum, sicuti potest pro capitale, Milan. *decis.* 8. *num.* 360. *par.* 1. Gratia. *discepta.* 431 *num.* 34. Corsett. *cons.* 15. & ibi doctissimus Regens filius, Cutel, *de donat. tom.* 1. *fol.* 428. *n.* 34.

23 Ampliatur etiam principalis firmata conclusio, vt procedat etiam si agatur contra tertium bonæ fidei possessorem, & absquè aliqua interpellatione, nec eo in mora constituto, quia fructus prædicti non petuntur tamquam fructus à bonæ fidei possessore percepti, sed tamquã fructus legitimæ, siuè dotis de paragio, quæ eam augent, vt magistraliter considerant Anel. Amat. *consil.* 39. Rouit. *consil.* 20. 21. *tom.* 1. Censal. ad Peregrin. *artic.* 36. *fol.* 381. Corsett. *consil.* 15. *num.* 17, *& ibi* *addit. à num.* 9. *ad fin.* Caneel. *par.* 3. *var. resol. cap.* 16. *nu.* 79. Theodor. *alleg.* 81. *nu.* 29. 30. 31. Tap. *decis. fac. consil. decis.* 48. *per tot.*

24 Declaratur tamen prædicta principalis conclusio, vt non procedat casu, quo de medio adesset vera renunciatio, siuè transactio, tunc enim est necessaria rescissio, & ideò non debentur fructus, nisi à die litis contestatæ, de Franch. *decis.* 528. Rouit. *cons.* 20. 21. *tom.* 1. Cutell. *de donat. tom.* 1. *fol.* 429. *num.* 35. & ita fuit decisũ per M. R. C. pro D. Aloysia Mastrilli, contra Carolum Imperatore, de quo meminit Cutell. *de donat. tom.* 1. *fol.* 430.

25 Et ex supradictis idem dicendum quoad fructus vitæ militiæ, & legitimæ, pro quibus datur etiam hypotheca, vt clarissimè disponitur in præsenti §. 2.

OBSERVATIO II.

1 HIs positis, non inutilitèr quæritur an si fiat subiugatio pro interusurijs decursis ex causis prædictis, & sic successiuè competat hypotheca, & anterioritas à die primi contractus, siuè à die quo fuit debita dos de paragio, vitã militia, & legitima, an verò à die quo conficitur secundus, vel vlterior contractus?

2 Et cum incidisset similis quæstio in causa venditionis Castri ad Mare coràm Illustre Regente Potenzano Iurisconsultorũ consultissimo, fuit de hoc valdè disceptatum, & ad fauorem subiugatariorum, ex fructibus primorum contractuũ fuit acerrimè prætensum attendi debere pro omnibus contractibus primam anterioritatem, ea quidem

dèm ratione, quia anterior in capitale est etiam anterior in fructibus, & interusurijs, ex quibus fuerit formata secunda, siuè vlterior subiugatio, & ex alijs euidentissimis rationibus benè deductis, & consideratis per eximios Aduocatos dictorum subiugatariorum in quodã consilio subscripto, & firmato quasi per omnes illius temporis doctissimos Aduocatos, in hunc qui sequitur tenorem.

I E S V S.

3 Formato censu ex interusurijs primi census, dubitatur, an istius noui census, interusuria obtineāt eamdem prioris census anterioritatem.

4 Et videbatur negatiuè respondendum ex pluribus.

5 Et primò, nè plura concurrant specialia, quorum concursum ius abhorret, vt habetur, ex *l.1. & ibi not. C. de dot. promiss. & l. cum post §. gener. & ibi not. C. de iur. dot.*

6 At verò exorbitans videtur, quod nunc initus contractus à primo sortiatur priuilegia, ac proinde si deinceps creati census dicerentur equè, ac primus anteriores, iam constat specialia iterum, atque iterum geminari.

7 Secundò negatiua suadetur ex *l. secundus creditor* 22. *C. de pignor.* vbi rescripsit Cæsar, nullatenus vsuras posse in sortem conuerti, alias parituras vsuras, quòd clarius habetur ex *l. vt nullo modo* 28. *C. de vsur.*

8 Ergo vsuras in sortem conuerti vetitum est, longè est facilius suadere debitas hinc vsuras idem non obtinere priuilegium, atque ex primo debitas.

9 Tertiò, illud pariter hoc cōfirmat, quod in iuris tertio quęsiti præiudicium retrotractionē fieri æquitas non patitur, & iura expressim abnegāt, vt DD. edocent *in l. hæres* 54. vbi præsertim Aretin. *num.* 2. *ff. de acquir. hered.* & Cost. *de retrotract. cap.* 8. *cas.* 2. *n.* 11.

10 Iste igitur secundus contractus retrotrahi nequit ad prioris tēpora, itaut ex hoc secūdus, creditor sit anterior altero contrahente ante hunc secundum cōtractum, licèt erga primum posteriore, vt hac in specie concludit Cost. Sicul. *cons.* 63. *num.* 18. adducens Text. *in l. mater, §. eamdem ff. de exeq. rei iudic.* Fan. *de pignorib. p.* 1. *memb. p. num.* 20. Ponte *cons.* 36. *num.* 36. Vincent. de Anna *allegat.* 145. *n.* 3.

11 Vnde ex pluribus Mastrill. *decis.* 26. *num.* 1. & 2. firmat pactum ad discursum in secundo contractu appositum prioribus

bus nullum inferre præiudicij. & si huiusmodi pactum credito huic anteriori accedat.

12 Sic pariter conditionem potestatiuam in tertij præiudiciũ non retrotrahi concludit Soccin: *consil.* 41. *sub princip. lib.* 4. Negusant. *p. membr.* 5. *par. nu.* 14. 15. quibus conferunt tradita per Doctores *in l. diuortio*, vbi præsertim Alex. *n.* 4. *ff. de verb. oblig.*

13 Et quamuis secus ibi teneat Dominus Costa, vbicumque debitum, pro quo fuisset facta subiugatio esset fructiferum, tamen infructifera sunt census interusuria, vt iuribus vulgaribus supra adductis in secundo argumento plenè docetur.

14 Ergo ex huiusmodi interusurijs in sortem conuersis creatus nouus census retrotrahi non debet in tertij prçiudicium, itaut dicatur erga dictum tertium anterior, vt in specie concludit dominus Costa *d. loco.*

15 Quarto, posteriorem contractum non posse ex primo anterioritatem repetere, probat Text. *in l. per retentionem* 4. *C. de vsur.* definiens, contracto mutuo sub vsuris, eaquè de causa pignore tradito, si deinde alter ex eadem sorte fiat cõtractus sub maioribus vsuris, adeo àd huiusuè contractus tẽpora fore inspiciendum, vt illud pignus nõ censeatur in hoc repetitum.

16 Quinto, id ipsum suadetur, quia ex his alterum admicti oportet: vel primum illud capitale dici pluries fructiferum, ac proindè parere posse interusuria vltra centum pro centum, cum tamen vltra decimam partem interusuria sint à Nicolai sanctione interdicta.

17 Vel has omnes subiugationes censeri ex tunc factas, quod inquam, impossibilitatem implicat, quando tunc earum sortes non aderant, vtpotè ex deinde interusurijs constitutæ.

18 Sexto, nè vsurę eũdem obtineãt priuilegium, adduci solent vbique Tex. *in l. si hominem*, §. *quoties*, *ff. depositi*, dicens deponentem sub vsuris non gaudere priuilegio erga depositarium decoctum, *& in l. si ventri* 8. §. *in bonis*, *ff. de priuileg. credit.* vbi propriùs ad rem nostram inquit vsuras non habere idem quod sors habet priuilegium.

19 Septimo sic in specie docuit de afficientia, Cannet. *in capit. volente*, *versic. at non erit otiosa per tot. fol.* 92. *&* 93. *& de priuileg. mutuant. ad refect.* Roderic. *lib.* 2. *quæst.* 20. *num.* 13. & Ponte *decis.* 34. *num.* 54. *versic. audiui.*

20 Et tandem auctoritate Thori *in verb. creditor qui pecuneam*, 21 Capyc. Latro *decis.* 16. *num.* 3. Capyc. Galeot. *cap.* 56. Theodor. *alleg.* 7. *num.* 12. *& alleg.* 5. *num.* 1.

Cæ-

21 Cæterum re longè accuratius perpensa, contrariam, quã hùc vſque noſtra Tribunalia receperunt ſententiam probabiliorem, ac receptiorem eſſe profitemur.

22 Non enim dubitari poteſt ex primæ ſubiugationis vſuris, nouum creari poſſe cenſum, vt defendit Anton. de Ball. *qu. 6.* Maſtrill. *deciſ. 262. num. 1. 13. & ſeqq.* & ad Gregor. *de dot. de parag. q. 36. lit. A. & de cenſib. q. 5. num. 252. verſic. quod ſi ego*, Conuerſ. ad Intrigl. *de cenſib. qu. 48. num. 1.* Giurb. ſic deciſum referẽs *deciſ. 24. n. 34.* Mut. *ſup. d. prag. bull. nu. 134. tom. 5.*

23 Atque ex hoc ſecundo decurſa interuſuria proculdubio dicenda ſunt eamdem habere anterioritatem, ac illa decurſa ex primo cenſu in ſortem conuerſa, ea ratione, quia illa interuſuria, illudquè debitum transfunditur in ſubiugationis cauſam, vnde fit hanc ſubiugationem ex ipſomet debito anterioritatem habere, ex Corn. *in l. ſingularia nu. 15.* Curt. Iun. *nu. 33 ff. ſi cert. petat.* & in termin. Milan. *deciſ. 13. num. 21. cum ſeq. par. 1.* & poſt eum Caſtill. *deciſ. 17. n. 33.*

24 Nec officit (inquit Caſtill.) replicare ex fictione l. ſingularia dicendum eſſe factam numerationem, ac proinde debitũ dici extinctum, ſiuè ope exceptionis, vt multi dixerunt, ſiuè ipſo iure, vt maluerunt alij, de quibus per Caſtill. *d. deciſ. 17. ſub nu. 23.* quam poſt alios admictere videtur Amat. *reſol. 50. nu. 7.*

25 Etenim reſpondetur primo fictionem dictæ l. ſingularia tunc procedere quando opus eſt vera numeratione, & ſic in mutuo, vt patet ex ipſo Textu, & ſentit ibi Bart. & Paul. ſub principio, & omnes, quod enidenti ratione conſtat, quia lex fictionem admictit ex neceſſitate, *l. in bello, §. factæ ff. de capt.* & poſt Limin. reuerſ. Coſt. *de retrotract. cap. 4. nu. 1. cum ſeq.*

26 Sed ad creandũ cenſum nulla opus eſt numeratione ex bulla Nicolai, quam nos ſeruamus, ſed ſolum ſicuti priùs debebat interuſuria, & ad ea ſoluenda cogi poterat, ita nunc illis in ſortem conuerſis, pro eis debet hæc interuſuria, donec illa perſoluet, quando ſibi placuerit, iamq; nulla opus eſſe numeratione, vt conſtituatur ſors in cenſu bullali ex Nicolai conſtitutione prædicta, conſtat ex eius verbis ibi, (principalis recepti, ſeu prætij) & voluerunt omnes præcitati, dicentes, ex debitis interuſurijs poſſe conſtitui ſortem.

27 Secundò reſpondetur, dictã l. ſingularia non procedere, niſi quando paratam debitor habet ſolutioni pecuneam, ità conci-

liando, *l. qui negotia 35. ff. mandati* docet ibi Bart. *nu.* 20. Castr. *num.* 4. *&* 6. *in fine*, & omnes, & Bart. *in d. l. qui negotia*, vbi est casus, & reliqui interpretes.

28 Sed hic nè fatuum debitorē esse dicamus fateri opus est, ideo subiugasse, quia non erat paratus soluere, ergo, &c.

29 Tertiò respondetur fictionē ex æquitate procedere, ex regula *l. sciendum cum l. seq. ff. ex quibus cauf. maio.* Ias. *in l. si is, qui num.* 158. *ff. de vsucap.* Salicet. *in l. 1. sub num. 6. C. de vsucap.* vbi quod ius vltra non fingit, quam expedit.

30 At nulla subest æquitas in fingenda numeratione, vt inde creditor rem gratam gerēs debitori, scilicet subiugationem pro debitis vsuris recipiens, earumque petitionem amictens, amictat etiam anterioritatem, quę omninò se compatitur cum nouo creato cēsu, ex primis interusurijs, quamobrem ea manere dicenda est, ex eleganti doctrina Curti Iun. *in d. l. singularia num.* 33. vbi etiam Corne. *num.* 15. quos, & Milanensem retulit sequutus Castill. *decis.* 17. *num.* 33. *& seqq.*

31 Præsertim vbi adesset protestatio, qua stante remanet ex primo anterioritas, & potioritas hunc nouum contractum subsistinens, atque informans, vt ex Gozadin. Milan. Castill. Franch. & Fab. de Anna refert Amat. *d. ref.* 50. *nu.* 20. *& in fine*.

32 Rursus igitur si protestatio illam conseruat, statim infertur quod eius extinctio non est necessaria, sed verè secundus census optimè se compatitur cum primo, vt dicatur prima anterior hypotheca in hoc secundo replicata, vt statim dicimus.

33 Sic etiam, & vbi ex nouatione replicaretur anterioritatem esse extinctam, respondendum est nouationem non fieri, nisi quatenus partes eam amplectanrur, eamquè dicerentur admisisse, vbi quid piam statuerent incompatibile cum primo ex notatis in *in l. final. C. de nouat.*

34 Sed quod prioris contractus anterioritas transfundatur in secundum nil impedit, imò iuribus consonat, vt est casus in *l. aristo, ff. quæ res pignor.*

35 Vbi tertius creditori soluens interuenientibus tribus illis ex glosa, & ibidem Doctoribus requisitis, subingreditur in eius locum, & anterioritatem, quo argumenti genere non abs re vtitur hac in specie, Castill. *decis.* 17. *n.* 38. 39.

36 Vnde quoad anterioritatē primum contractum dici nouatum nōn posse consequitur, ex *l. final. C. de nouat.* quam latè exornat Amat. *d. resol.* 50. *num.* 2.

Præ-

37 Præsertim si quæ interuenit protestatio, quam passim in huiusmodi contractibus ex cõmuni stilo appositam legimus, vt in specie affirmat ipse Amat. *ibid. n. 20. & in fine.* & Castil. *decis.* 17. *n.* 55.

38 Cumquè ex his constet sortem ex antecedenti debito cõstitutam non amictere, quam ipsum habebat, anterioritatem manifestè sequitur; indebitas vsuras eadem ex causa anteriori, & potiori debitas esse ex vulgato Textu *in l. Lucius* 19. *vbi glos. & DD. ff. qui potior. in pignor. hab.*

39 Et licet huic ex dicta l. Lucius desumpto argumento videatur obijci posse eam loqui de interusurijs ab initio, ex eodemquè contractu debitis, vt hæc habeant ab ipso contractu anterioritatem, non etiam vt formato ex eis nouo censu, hinc debitæ vsurę eamdem sortiantur anterioritatem, de quibus dicta lex non loquitur. Hęc tamen obiectio duplici medio reijcienda visa fuit.

40 Et primò, quia licet casus dictæ l. Lucius videri possit nõ conuenire huic, de quo agimus conuenit tamen eius ratio, quæ illa est, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, quã ibi probant, Glos. Angel. Salicet. & cæteri interpretes, & referunt statim omnes citandi, & præter eos Gait. *de credit. cap.* 4. *qu.* 10. *num.* 1176. quibus addo Bart. *in l. si cum dotem* §. *sin autem, ff. solut. matrim.*

41 Vbi dicit, bona obligata pro dote eodem modo dici etiam obligata pro alimentis, sicut obligatis bonis pro sorte, dicũtur etiam obligata pro vsuris, Bart. & Alex. *in d.* §. *sin autem n.* 11. *vers. hanc partem*, Alciat. *conf.* 150. *lib.* 5.

42 Vnde cum sors proculdubio sit anterior, inde debita interusuria eamdẽ obtinere anterioritatem dicenda sunt.

43 Secundò, vt quælibet cesset hæsitatio, in quam semper ex dicta l. Lucius euidentèr tutam reddi prædictam in indicando apud nostra Tribunalia receptam praxim, nàm si debitæ ex primo censu vsuræ à die formationis dicti census anterioritatem repetunt, eamdemquè retinent conuersa in sortem, vt est casus in dicta l. Lucius, quod latiùs prosequitur Soccin. *dicto cons.* 41. *lib.* 4. Pont. *decis.* 34. *num.* 47. 48. Theodor. *alleg.* 7. *num.* 13. *alleg.* 54. *num.* 16. & passim vbiquè omnes.

44 Inde sequitur, quod cum ex Nicolai Bulla, qua vtimur, sors sit demortua, & irrepetibilis, inde debita interusuria adeò in locum sortis succedunt, vt quę de sorte prædicantur, eis conueniant, quippè quæ dicuntur principalitèr, & non accessoriè deberi, vt ait Soccin. Sen. *cons.*

 41.

41. *sub num.* 7. & ibi passim *lib.* 4. quod post Ruin. Franc. Peregrin. & alios refert Castil. *decis.* 4. *num.* 15. 16. dicens pro sorte deberi vsuras, ac proindè eius loco subrogari voluit Castill. *decis.* 29. *num.* 6. rectè Milan. *decis.* 8. *num.* 369. 382. & *decis.* 14. *nu.* 22. 28. *lib.* 1. quod rectiùs, & magistraliter voluit Ruin. *cons.* 193. *num.* 4. *lib.* 1.

45 Firmans cessionem factam pro sorte irrepetibili, dici factã pro annuis interusurijs, quia illa nullo modo debetur, sed pro illa principaliter, & non accessoriè debentur interusuria.

46 Vndiquè ergo idem de interusurijs dicendum est, quod de sorte, cum subrogatum vndiq; sortiatur naturam eius, in cuius locum subrogatur, *l. si eum, §. iniuriarum, ff. si quis caut.* & pulchrè Surd. *decis.* 35. *n.* 9.

47 Et non absre dicerentur hęc interusuria esse ipsius sortis extimatio, atque intrinsecum interesse, cum ex eo creditor eius portionem amittat, quia eius loco ius exigendi hæc interusuria consequitur, & hinc etiam idem cum ipsa sorte repetuntur ex Bart. *in l.* 1. *num.* 6. *ff. de act. empt.* & reliquis, quos congessit sequutus, Surd. *d. decis.* 35. *n.* 10.

48 Atque hinc statim sequitur, quod si hæc interusuria habent à primo censu anterioritatem, vbi in sortem conuerterentur, hinc debita interusuria eisdem rationibus dici debent eamdẽ anterioritatem, cæteraquè priuilegia sortiri; quod enim aduersus hanc consequentiã obijcitur, de sorte prima dicendã pluries fructifera, & plurium specialium concursu inferius, & magis tẽpestiuè declinari ostẽdam, ac proindè si hæc postea interusuria conuerterentur in sortem, paritèr idem dehinc debitis vsuris dicendum est, & sic deinceps quælibet vlterior subiugatio semper à primo cẽsu cuncta habebit priuilegia.

49 Hæc ipsa conclusio validis tuta rationibus nostratum auctoritate redditur certissima: quam firmat Milanens. *decis.* 8. *à num.* 360. *cum seq. lib.* 1. loquens de afficientia, & inquit, vsuras habere eamdem afficientiam, & succedere in locum sortis, vtpotè irrepetibilis, & *d. decis.* 14. *num.* 25. *cum seq.* hanc dicens communem, & secundum eam pluries fuisse decisum sequitur, & comprobat Mastrill. ad Gregor. *de censib. quæst.* 6. *nu.* 95.

50 Vbi dicit fructus habere eãdem anterioritatem, atque afficientiam, quam habet sors, cum eius loco subrogentur, pariter *in decis.* 119. *nu.* 8. 11. *cum seqq.* sic decisum referens, quod etiam pulchriùs probat Castill. *decis.* 17. *num.* 23. *cum seqq.* & Cenc. *de censib. p.* 2. *cap.* 2. *q.* 5. *artic.*

artic. 9. num. 44. referens inter alios Felician. *in terminis de censib. tom. 1. lib. 3. cap. 5. num. 18. versic. 10.* & sequitur etiã Thor. *par. 2. verb. creditor qui pecuniam*, Roderic. de Ann. *reddit. lib. 2. quæst. 20. n. 12.*

51 Dicens, quod etiampro vsuris habetur eadem potioritas, *ex l. licet. & l. interdum*, & sequitur Merlin. *contr. cap. 26. nu. 2.* & Amat. *resol. 3. sub nu. 73.* post Roderic. Pont. & alios, quos affert Intrigl. *singul. 250. lib. 1. & sing. 28. lib. 2.*

52 Dicens, vsuras esse censendas, sicut sortem, eademque potiri anterioritate, ac priuilegijs, magisque in specie ex primis interusurijs creatum censũ à primo habere hypothecam anteriorem, expressim innuit Mastrill. ad Gregor. *de dot. de parag. quæst. 36. lit. A. versicul. onus*, & clarius Mut. *super bulla num. 134. versic. & in istis fructibus, & num. 425. tom. 5.* vbi dicit interusuria secundi census formati ex primis interusurijs anterioritatem habere à primo censu, quod pariter firmat, & per Trib. M. R. C. decisum refert Amat. *resol. 31. n. 10.*

53 Neque est facienda vis, an fructiferum sit debitum in sortẽ conuersum, quia vel etiam in debito infructifero conuerso in sortem demortuam interusuria eius loco subrogantur, licèt faciliùs vbi debitum esset fructiferum, suaderi debeat conclusio præfirmata, vt ait Mastrill. ad Gregor. *de censib. quæst. 6. n. 95.*

54 Cæterum, & primo casu idẽ iuris est, hùc enim pertinent rationes, & authoritates prædictæ, quicquid perfunctoriè visus sit aduersari Cost. Sicul. *consil. 63. n. 17. cum seqq.* ex aduerso citatus.

55 Neque enim idem est, quod de pacto ad discursum firmat Mastrill. ex aduerso adductus ab ipso Costa, quia tunc additur dictum pactum, quod non aderat, neque dici potest subrogari in locum alicuius rei iam tunc debitæ, nihil ergo mirum si in tertij præiudicium non retrotrahitur.

56 Sic, & de conditione potestatiua dicendum est, cum debitor eam vltrò adimpleat, meritò igitur non fit retrotractio contra tertium, hic verò pro debitis interusurijs formatur census extinguendo illorum petitionem, vt statim pleniùs dicemus.

57 Itaquè cum nil vrgeant argumenta Costæ Siculi *in consil. 63. num. 17. & seqq.* propterea quàm hùc vsquè rationibus, & authoritatibus firmauimus cõclusionem, amplecti necesse est,

58 Neque admodum refragantur adducta ex aduerso. Et primò, quod plura concurrerent spe-

specialia.

59 Quia respondetur primò, nullum hìc adduci posse speciale contra iuris regulas; quandoquidem iuris regulis non aduersatur, imò confert, quod subrogatum sortiatur naturã eius, in cuius locum subrogatur, vt supra dictum est.

60 Ex iure ergò fit, vt cum loco sortis debeantur interusuria sortis naturam hæc vndique assumant.

61 Secundò respondetur fictionem, seu specialium concursum improbari, quando simul concurrerent specialia, seu fictiones, secùs si alteram altera, & deinceps hanc altera sequatur, vt docet magistraliter Bart. *in l. si is qui* 15. *sub num.* 17. vbi Iason. *num.* 405. *de vsucap.* dicens communem.

62 Sed quando speciale diceretur, quod vsuræ eãdem, ac sors habeant anterioritatẽ, hinc sequeretur secundũ speciale quod vsuræ debitæ ex dictis vsuris, in sortem conuersis habeant etiã eamdem potioritatem, ac ipsa sors, & sic deinceps, adeòut pateat ex altera alteram inferri, & nullum posse aduerti fictionum concursum, quem iura non patiuntur.

63 Quæ verò secundò dicebãtur, *ex l. secundus creditor* 22. *C. de pignoribus, & similibus*, scilicet ex vsuris peti nõ posse vsuras, facilè euitantur; nàm vsuræ, donec vsuræ dici possunt, alias vsuras non pariunt: sed tunc demùm quando scilicet conuertuntur in sortem, neque amplius peti possunt, tũc enim vsuras iure optimo pariunt, seu potius, & verius eorum loco hi annui redditus debentur, vt supra dictum fuit, solumque Imperator prohibet vsuras cõuerti in sortem exigibilẽ, quippè quæ tunc nomen vsurarum, non etiam qualitates amittunt, cum nonnisi tamquam vsuræ peti possunt, vt habetur *ex leg. fin. C. de vsur.*

64 Pariter, quæ tertio opponebantur de non facienda retrotractione in præiudicium secũdi creditoris, neque obsistunt, nil enim nouiter agitur, formãdo hunc nouum censum ex primi interusurijs, sed tantum eorum loco ista ex hoc secundo contractu debentur, ergo sicuti illa proculdubio exigi poterãt præferendo primùm dicto secundo creditori, ita & hæc eãdem sortiuntur naturam, eamdemque merentur prælationẽ, & de nihilo conquæri potest secundus creditor, nam in eius præiudicium iam illa interusuria exigi poterant, nondum in sortem conuersa, ergo, & hæc in eorum loco succedentia.

65 Quia etiam cum agens creditor ex primi census interusurijs possit secundo excluso feudum extrahere, inde est, quod obtinens debitor, nè amplius prima interusuria petantur, vẽdens

dens eis annuos redditus, dicitur sibi conseruasse dominium, & possessionem bonorum, ac proinde rem gratam potiùs egisse. Secundò creditori hypothecam super eisdem bonis habenti; quemadmodum hac in specie perpendit pulchrè Milanis. *decis*. 8. *num*. 375. *lib*. 1.

67 Loquens de successore in feudum, & inquit Baronem subiugantem pro debito afficiente rem gratam egisse successori exclusio creditore à totius debiti petitione, solumq; pro credito habente actionē petendi interusuria hinc decurrēda, donec debitum persoluatur, & cū negari nequeat tunc esse vtiliùs secūdo creditori, vel successori non est vlterius respiciendū ad id, quod inde euenisset, sic & quidē rectè animaduertit Mila. præcitatus.

68 Ad quartum ductum *ex l*. 4. *C. de vsuris*, responsio constat ex Glosa ibidem dicente; pignus in nouo contractu repetitum non censeri, nisi dicatur id esse repetendum; vnde patet fundari Tex. ex voluntate cōtrahentium, ita vt si velint pignus repeti, censeatur repetitū. Hic ergo, vbi contrahentes expressim cauēt hypothecas manere secùs dicendum est, scilicet hypothecas persistere, & adhuc cum sors de qua dictus Textus loquitur, peti possit, locus nunquam fieri posset dicto Textui in hac specie, de qua loquimur, cum hìc sors sit demortua, quo circa iura de sorte exigibili loquentia nullū sibi possunt locum vendicare hac in specie, vbi sors est irrepetibilis, sic Mastrill. ad Greg. *q*. 6. *de censib*. *n*. 94.

69 Ad quintum, quod vnus cōtractus esset erga plures fructiferus.

Respondetur, nullo modo hoc inferri, nàm quilibet contractus ex se est fructiferus, & solum primus dat reliquis anterioritatem, vtpotè gradatim ad eum reducendi.

70 Cæterum singulæ sortes suas præbent vsuras, solumque vti ex primo censu constitutæ tribuunt interusurijs eamdem anterioritatem, eademquè priuilegia, rationibus suprascriptis, & creditor vsurarum conuersarum in sortem exactionem amictens meritò hoc respectu illarum vsuras consequitur, vt pulchrè, præter quæ superius adducta sunt perpendit Dian. *tom*. *pr tract*. 8. *de contractib*. *resol*. 59. *versic*. *&* *ratio est*.

71 Loquutus tamen de contractu, qui vulgò dicitur, alla meta, & inquit (decurso enim tēpore interesse illud effectum est capitale, quo nō restituto causatur nouum interesse, cum creditor careat lucro, quod habuisset, si illud solutum fuisset) hæc Diana.

72 Fructus igitur ex sortibus

sunt

sunt, à primo tamen anterioritatem habentes, vt latiùs supra ostensum est.

73 Sextum de præiudicio successoris declinatur ex his, quæ nuper retulimus respondendo tertio argumento.

74 Pariter Textus *in l. si hominem, & l. ventri*, qui septimo loco fuerunt ex aduerso adducti, nil refragantur: illi namque negant depositario sub vsuris priuilegium depositi, quod ex eo est, quia deposito non conuenit vsuras patere, quia esset habere rem, scilicet vsuras, & prætium, scilicet ipsam pecuneam depositatam, cuius dominium semper est deponentis, vndè cũ potius videatur aliud actum, quam depositum, nil mirum si depositi priuilegium non meretur, ita Castr. *consf.* 28. 285. *num.* 4. *lib.* 1.

75 Præterea, & secundo quod verè is depositum petere potest, ergo si etiam vsuræ haberent idem priuilegium contra tertios creditores, maxima infertur iniquitas, vt in eorum præiudicium duplici onere grauaretur depositarius, nàm creditor reliquis partem faceret tã pro deposito, quàm pro vsuris, quod secus euenit in casu nostro, vbi sors peti nequit, & facta sorte inexigibili, vsuræ pro ea debentur.

76 Denique, & quartò respondetur dictum Textum loqui in actione personali, quæ faciliùs amittitur, & est strictiùs accipienda. Nos de hypotheca agimus, quæ rem sequitur, atque ità in specie respondet Roderic. de Ann. *reddit. lib.* 2. *q.* 20. *num* 10. 11. *& seq.* Amat. *resol.* 3. *n.* 73. *ante finem.*

77 Vltimum pariter authoritatibus suffultum pariter ruit. Nã Ponte *decis.* 34. loquens de potioritate *ex l. licet*, determinat pro vsuris, & licet refert aliud decisum *sub num.* 54. *versic. audiui*, tamen satis eam sententiã redarguit de iniustitia.

78 Roderic. eodem modo loquitur *num.* 12. in re empta ex pecunia, cuius ratione fuit vẽditus census, qui licet secus sẽtiat in mutuante ad refectionẽ, tamen is, aut malè loquitur, vt eum reijcit Pont. *dict. decis.* 34. *sub num.* 54. referens, & sequẽs authorem damnatum, vel potius dicatur loqui in mutuante sub vsuris, itaut sors peti possit iuxta terminos iuris communis, tunc enim applicatur eius ratio

79 scilicet non mereri priuilegium qui vsuras consequitur, secus hic vbi exclusus creditor à quãtitatis mutuatæ petitione, bis rem gratam gerit debitori, scilicet mutuando, & patiendo, vt pro sorte decimam eius partem annuam consequatur, ac propterea vsuras eamdem, ac sortem habere potioritatem, siuè ad rem emendam, siuè ad

rem

rem ipsam reficiendam, fuerit mutuata, probat, & decisum refert Amat. *resol. 31 sub nu. 73 ...*

80 Ad cæteros recẽtiores Neapolitanos nil est, quod tempus teram in eis respõdendo, quippe qui receptam in illius Regni Tribunalibus praxim conantur iure defendere, & clarè dicunt primum contractum esse extinctum, loquentes in tertio mutuante, vt soluat creditori censuali, & in eius locum subintret, & tandem admictunt pro sorte remanere eamdem anterioritatem, ergo si extinctio nil impedit, quin pro sorte habeatur eadem anterioritas ex cessione scilicet habita ipso iure per tex. *in l. Aristo, ff. quę res pign. oblig.*

81 Consequens est vt fateantur eamdem inesse anterioritatem vsuris, cum facta sorte in repetibili, quælibet cessio censeatur facta pro vsuris, vt inquit Ruin. *cons. 193. num. 4. lib. 1.* & vsurę omnia sortiantur, quæ sorti cõueniunt, vt latè deductum est.

82 Prçterea nos alia de quęstione loquimur, vbi nulla potest considerari extinctio prioris contractus, quia scilicet vsuræ ex primo debitæ, conuersæ dicuntur in capitale, & sic deinceps, qua de re nil ipsi loquuntur, imò Thor. *in eodem verbo creditor qui pecuniam fol. 121. p. 2.* ex Mastrill. Castill. Pont. & alijs, idem quod nos supra conclusimus firmat, scilicet eãdem vsuris, ac sorti inesse anterioritatem, vt ibi latius.

83 Hæc ipsa, quam reiectis ex aduerso oppositis argumentis tot remedijs, atque authoritatibus confirmauimus, sententia Tribunalium Iudicijs magis, atque magis fulcitur.

84 Ita enim pronunciarunt Domini de Tribunali Regij Patrimonij pro Francisco Grasseo, sicuti definiuit de Fimia pro D. Ioanna Conte. Pariter, & idem iudicarũt Sp. Dom. de Lauaggi, & de Blaschis pro sorore Vincentia Baglione, scilicet ex secundo censu debita interusuria à primo ius, & hypothecam sortiri, vt hæc refert Canzonerius pro Philippo, & Nimpha Calà, subdens, sic etiam vnà simul conuenientes respõdisse Spe. de Xirotta, Faracio, Fimia, Blasio, Lauaggi, & semetipsum. Pariter, & sic absolutum habuit Tribunal Consistorij in causa Roccellæ, vbi de hoc, licet incidenter actum fuit.

85 Denique hoc iure vtimur, atque vsi sumus, & Regni moribus receptum est, cuius clypeo freti semper siculi contraxerunt interusuria conuertendo in sortem, aliàs certè non contracturi, ruerent igitur siculorum facultates, denique Regnum ipsum subuerteretur.

86 Secundum præmissa fuit decisum per Illustrem Regentem Potenzano Iudicem, & Deputatum in Deputatione venditionis status Castri ad Mare, subscripto præsenti consilio ferè per omnes Aduocatos huius Vrbis, & demum concurrentibus Aduocatis contrarijs

OBSERVATIO III.

1 ET non recedendo à prædicta vtilissima, & practicabili materia hypothecæ, obseruo, quod hypothecæ vincula, & grauamina medio tempore contracta resoluuntur, si ex pacto præstabulo de retrouendendo resoluitur venditio, adeo ut res libera redit. *l. si duobus §. si sed & marcellus, ff. de in diem addict.* & ibi, Doctores Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. glos. 1. num. 82. & seqq.* Bolognet. *consil. 171.* Milan. *decis. 9. num. 40.* de Franch. *decis. 64. n. 4.* Amat. *res. 4. n. 12.*

2 Ampliatur, quod nec super depositata pecunia subsistit, Franch. ibid. Amat. *num. 16.* & vide Capyc. Latro *decis. 148.*

3 Et quando datur hypotheca tacita pro vsuris dotalibus, vide Surd. *consil. 290. num. 16.* Pascal. *de patr. potest. par. 2. cap. 7. num. 42.* Caball. *consil. 46. lib. 1.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. glos. 2. par. 7.* Amat. *resol. 43. n. 70. & seqq.*

OBSERVATIO IV.

1 OBseruo etiam, quod hypotheca imposita super re empta resoluitur, si venditio rescindatur ex remedio, *l. 2. C. de rescind. vend.* Negusant. *de pignor. p. 5. memb. 1. num. 38.* sed reuidentur Francchin. *controuers. cap. 23. lib. 2.* Surd. *decis. 10. & decis. 286.* Bonq. *decis. 180.* Salgad. *labyrint. credit. p. 2. cap. 27. à n. 361. ad fin.*

2 Et aduertendum, quod hypotheca tacita, quæ competit legatario, locum habet contra bona hæredis, *l. 1. C. comm. de legat.* Cost. sicut in *consil. 29. num.*

3 Et si legatarius non habet nisi tantum hypothecam tacitam, solummodo habebit ius diuiduum, & ideo obstat exceptio excussionis, sed si haberet hypothecam expressam, tunc proculdubio ius indiuiduum habere dicitur, & agere poterit contra quemlibet hæredum, nec obstabit exceptio excussionis, Anton. Fab. *in suo Cod. lib. 6. tit. 23. defin. 11. 13. & 8.* & vide Medices *num. 28. & decis.*

& *decis.* 38. & 39. Marin. *resol.* 163. Costa *de portion. ratab.* *quæst.* 105. Surd. *consil.* 209. *num.* 2. Merlin. *contro.* 48. *lib.* 2.

OBSERVATIO V.

1 ET prosequendo eamdem vtilem materiam obseruatione dignum censeo, quod fructus rei hypothecatæ nunquam dicuntur hypothecati, quia fructus sequuntur dominium, & creditor hypothecarius non dicitur Dominus rei hypothecatæ, & ideò possessor non debet condemnari ad fructus rei hypothecatæ, nec etiam à die litis contestatæ, *l. si fundus* 16. *§. in vindicatione, vers. sin. interdum, & ibi glos. in verb. rei ex tent.* & *l.* 1. *§. cum prædium, ff. de pignor.* latè Marcian. *disput.* 58. *per tot. tom.* 2. & reuidcantur Anton. Fab. *de error. pragmat. decad.* 93. *error.* 1. & 2. *tom.* 4. Afflict. *decis.* 188. Caraleuar. *de iudic. tom.* 2. *fol.* Aponte *consil.* 32. *tom.* 1. Marin. *resol.* 155. Rot. Rom. *diuers. decis.* 794. *par.* 4. Merlin. *controu.* 34. *lib.* 1. Sanfelic. *decis.* 119.

2 Sed aduertendum, quod in causa olim vertente in Tribunali Consistorij, in quo inter alios sedebat multum Spectab. & nunquam satis laudatus Don Placidus Dainotto ad præsens meritissimus Fisci Patronus M. R. C. inter D. Paulam Vassallo clientem, & sororem Seraphicam de Falco, fuit habitum pro vero, quod fructus percepti per possessorem rei hypothecatæ non veniunt restituendi in iudicio hypothecario quia non veniunt in hypotheca, sed interusuria redditus hypothecati si extant, vtique veniunt in ipsa hypotheca, quia semel hæc capitale est hypothecatum, dicuntur etiam hypothecati fructus, qui ex dicto capitale nascuntur, & ita fuit decisum in causa prædicta sub die 6. Martii 15. Ind. 1662.

3 Et hypothecaria actione conuentus tunc tenetur ad fructus à die litis contestatæ, quando bona hypothecata non sufficiunt pro solutione debiti, pro quo hypothecata fuere, Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 6. *de pignor. definit.* 15. vbi benè distinguit, & prædictam conclusionem declarat.

4 Et ampliat, quod in casu prædicto possessor tenetur ad fructus perceptos, etiam ante litem contestatam, si extant, & ita decisum testatur Merlin. *d. contr.* 44. *tom.* 1.

5 Et agens actione hypothecaria cumulando remedium Saluiani interdicti, si non probauerit requisita actionis hypothecariæ, sed tantum Saluiani interdicti ob-

obtinere poterit in dicto iudicio possessorio Saluian. ex Castrens. *in l. rem alienam* 41. *nu.* 10. *ff. de pignor. act.* Negusant. *de pignor. par.* 8. *membr.* 3. *num.* 26. Rot. Roman. *diuers. par.* 2. *decis.* 34. *num.* 8. & post Cenc. *de censib. decis.* 559. *&* 560.

6 Et an hypotheca tacita, quę competit pro legatis exerceri possit contra alium legatarium, vide Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 17. *num.* 16. 17. *fol. mihi* 602. Anton. Fab. *in suo Cod. tit. comm. de legat. defin.* 6. *fol.* 736.

7 Et hypotheca competens pro dictis legatis incipit à die mortis testatoris, & confirmatur per adhitionem hæreditatis Soc. Sen. *consil.* 269. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2.

8 Vbi ampliat, quod si hæres vxorem duxerit, & pro dotis restitutione, hypothecauerit omnia bona sua etiam hæreditaria legatarius præfertur mulieri petenti restitutionem dotis super bonis hæreditarijs, ea quidem ratione, quia creditores defuncti præferuntur creditoribus hæredis etiam anterioribus & priuilegiatis, & post Soccinum hoc idem tradunt Surd. *decis.* 210. *num.* 5. Apont. *consil.* 64. *num.* 54. *lib.* 2. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 7. *glos.* 2. *par.* 8. *num.* 68.

9 Et an competat hypotheca pro fructibus legati, vide Vincent. de Franch. *decis.* 146. Medic. *examin.* 23. *& decis.* 38. *&* 39.

10 Et à quo die debeātur fructus legatario, vide Giurb. *decis.* 97. *per tot.*

11 Et quid in annuis legatis, vtrique dicendum, quod competit hypotheca, sed incipit à principio cuiuslibet anni, Cost. *de claus. conuention. claus.* 41. *nu.* 2. *&* 3. & videndus Giurb. *d. decis.* 97.

12 Et hypotheca conditionalis quando retrotrahatur ad initiũ contractus, & quid in præiudicium tertij medio tempore cōtrahentis, vide Mangil. *de euict. quæst.* 36. *&* 37. Carleuar. *de iudic. tom.* 2. *disput.* 23. *num.* 1. *& seqq. fol.* 293.

13 Et an pro alimentis competat hypotheca, vide Giurb. *decis.* 5. *num.* 13. *& per tot.* Castil. Sotomayor. *quotid. controuers. iur. cap.* 66. *à num.* 24. *ad finem.*

14 Vbi concludunt competere hypothecam, quando alimenta sunt in testamento relicta, vel pro eis fuerint assignata certa bona, aliàs verò non competit, & contra tertium agi non potest.

OB-

OBSERVATIO VI.

1 ET notandum, quod tertius possessor hypothecaria actione conuentus poterit creditori offerre summam, & valorem rei hypothecatæ à semetipso possessæ, deductis tamen impensis, quibus rem ipsã meliorauit, licèt extimatio sit minor debito, Franch. *decis.* 381. *num.* 26. Thesaur. *lib.* 1. *quæst. forens.* 71. *num.* 9. & alij quamplures per Giurbam laudati *in consuet. Messan. cap.* 15. *glos.* 9. *num.* 8. Crauett. *consil.* 298. *nu.* 16. *versic. faciendo respondeo.*

2 Amplia, quòd habet facultatem prædictam relaxandi, & dimittendi rem hypothecatam, vel soluendi debitum, dictamq; oblationem facere potest etiã post sententiã in iudicio hypothecario prolatam, vsquequò super executione iudicati fuerit conuinctus, Speculat. *de oblig.* §. 1. *nu.* 39. Aretin. *in* §. *item si quis in fraudem num.* 26. *instit. de action.* Negusant. *de pignor. par.* 5. *membr.* 3. *nu.* 51. Capyc. *decis.* 41. *num.* 1. *&* *decis.* 202. *num.* 11. Intrigliol. *singul.* 261. *lib.* 2. *num.* 44. Apont. *cons.* 29. *num.* 6.

3 Ampliatur etiam, quod poterit rem ipsam offerre, etiam in causa appellationis, Bald. *in l. per hanc, num.* 9. C. *de tempor. appellat.* Capyc. *vbi supra num.* 12. Apont. *consil.* 103. *num.* 11.

4 Et pro conclusione principali, vide Arias de Mesa *lib.* 1. *variar. resol. cap.* 45. *&* 49. Salg. *laberynt. credit. par.* 1. *cap.* 11. *per tot.* Hieronymus de Leo *decis.* 79. *tom.* 1.

5 Et quid probare debeat possessor rei hypothecatæ, quãdo prætendit retentionem pro melioramentis, vide Salgad. *d. par.* 1. *cap.* 11. §. *viii.* & Arias de Mesa *dict. lib.* 1. *variar. resol. cap.* 49. *vbi etiã n.* 20.

6 Declarat, quod extimatio melioramentorum fieri debeat attento præsenti tempore, & quod retentio pro melioramẽtis competit pro illis, quæ rem pretiosiorẽ faciunt, non autem de necessariis, quæ eam in eodem statu conseruant, dictaque retentio procedit, vbi melioramenta separari non possunt à re ipsa principali hypothecæ obnoxia, & restringitur ad res melioratas tantum, licet plures aliæ adessẽt pignori simul obligatæ, & demum quod retentio non competat, quando tempore cõtractæ hypothecæ res erat in eodem statu, prout nunc, licet postea deteriorata fuerit, & à tertio possessore restaurata.

7 Alias declarationes vide penès eumdem de Mesa ibidem, *vbi sub num.* 26. *&* *seqq.* secun-

dum

dum prædicta decisum testatur.

8 Et notandum, quod melioramenta compensantur cum fructibus perceptis post litem contestatam, non autem cum fructibus perceptis ante ipsam litem contestatam, Marin. *resolut.* 155. *tom.* 1. & vide Medic. *decis.* 99. *per tot.*

OBSERVATIO VII.

1 ET pro maiori declaratione prędictorũ dico, quod melioramenta debentur possessori bonæ fidei actione hypothecaria conuento, & super illis non procedit iudicium hypothecarium, sed præcipua, & intacta remaneat pro ipso conuento, Couarruuias *lib.* 1. *var. resol. cap.* 8. *num.* 2. & 3. Garf. *de expens. cap.* 18. *à num.* 76. *ad num.* 84. Morot. *de iur. offeren. num.* 7. & 8. & *num.* 74. de Franch. *decis.* 38. 456. *et* 506. Fontanell. *de pact. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 18. *p.* 3. *n.* 90.

2 Et an melioraměta in re hypothecata per possessorẽ facta estimari debeãt, attento valore de těpore quo facta fuerunt, vel secundum tempus restitutionis ipsius rei, vide Vin. de Anna *sing.* 182. *ver. expensa, fol.* 237. Ruin. *cons.* 114. *lib.* 1. Roland. *consil.* 28. *lib.* 1. de Franch. *decis.* 110. Marin. *resol.* 133. *tom.* 2.

3 Et non semel decisum fuit per M. R. C. & alia suprema Tribunalia, quod tale prædium declararetur hypothecatum, & vendatur ad discursum, iuxta formam contractus, & de prætio satisfiat actori de eius credito ad summam, ita quod de dicto prætio prius satisfiat conuento de melioramẽtis, & benefactis, ac de omnibus creditis anterioribus, & legitimè debitis ex processu, vel extra liquidatis, vel liquidandis, & ita decisum fuit per M. R. C. sedentibus doctissimis viris Antonio Xirotta, Ioanne Baptista Castelli, & D. Francisco Castillo, pro Ludouico Auriglia nominibus, contra D. Aloysium, D. Felicem, & D. Hieronymum Mastrillo conuentos, sub die 20. Februarij 11. Indictionis 1627.

4 Et ista praxis dicendi approbatur per Salgad. *labyrint. credit. par. prima, cap.* 11. *et præsertim sub num.* 88. *et seqq.* Hieron. de Leo *decis.* 79. *n.* 12. *tom.* 1.

5 Et melioramentorum exceptio an possit opponi in executione sententiæ, vide Peregrin. *de fideicomm. arti.* 50. *num.* 80. Tiraq. *de retract. conuent.* §. 7. *num.* 14. *glos.* 1. *fol.* 507. *et seqq.* Medic. *decis.* 99. *nu.* 40.

6 Et an pro melioramentis factis super vno prædio compe-

petat [illegible] vide distinctionem pænes Alcal. [illegible] *leg.* 8. [illegible] Peregrin. [illegible] & alios relatos per Saligger. *resol. ciuil.* 75. *num.* [illegible] *fol.* 170.

7 Et melioramenta [illegible] quando extimantur, & debentur, est [illegible] habenda ratio deteriorationum, earumque extimatio fieri debeat, vt compensentur, [illegible] *marit.* [illegible] *si fundo,* [illegible] *S. impensis,* *ff. de dot.* [illegible] *tor ff.* [illegible] *in auth.* [illegible] *de sacrosanct. eccles.* Curt. [illegible] *consil.* 169. [illegible]

OBSERVATIO VIII.

1 Et [illegible] quod hypotheca [illegible] expressè [illegible] cum priuilegio prælationis, & anterioritatis, *l.* 3. *ff. qui pot. in pigor. hab.* Negusant. *de pignor.* 3. *memb.* 6. *part.* [illegible] Bart. *in d. l.* 3. Ripa *in l. priuilegia* [illegible] Gaill. *obseru.* 30. [illegible] Caroc. *cas.* 118. *num.* 4. Castill. *decis.* [illegible] 36. [illegible] Molin. [illegible] Arias de Mesa [illegible]

2 [illegible] prælationis [illegible] quod pigno[illegible] Castill. *de-*[illegible]

Scrader. *de feud.* [illegible] Gitth. [illegible] *sue*[illegible] Fontanell. *de pact.* [illegible] *glos.* [illegible] *num.* [illegible] Peregrin. *de fideicomm. artic.* 50. *nu.* 79.

8 Et vide pro ista conclusione Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 72. [illegible] Gitell. *decis.* [illegible] *num.* 26. [illegible] Salgad. *labyrint. cred.* [illegible]

9 [illegible] an hypotheca competens pro sorte, competat etiam pro vsuris, vide distinctionem penès Merlin. *de pign. lib.* 4. [illegible] *q.* 164. *fol.* 538. Amat. *resol.* [illegible] *nu.* 70. *& seq.*

[illegible] *ibidem in addit.* & post [illegible] Gimb. *obseru.* [illegible] & vide Surd. *consil.* 445. *num.* 57. [illegible] *de* [illegible] Mut. *decis.* 11. *num.* 14. 15. & *seq.* [illegible] Roderic. de Anna *reddit. lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 53. [illegible] Cartar. *decis.* 8. Gratian. *discept.* [illegible] Ca[illegible] *decis.* 14. *p.* 3. Fontanel. [illegible] Noguerol. *alleg.* 14. [illegible]

3 Declara, quod in actu [illegible] pignora debent expressè & indiuidualiter repeti, nec sufficit hypotheca generalis, vt post alios benè probat Rocc. [illegible]

4 Et aduertendum quod de iis fa-

fauore hypotheca incipit à die capitulorum matrimonialium, non autem à die contracti matrimonij, Fontanell. *de pact. nupt. clauf. 7. glos. 1. p. 1. à num. 27. &* *decis. 365. tom. 2.* Vincent. de Franch. *decis.* 667. Auendagn. *de metu lib. 2. cap. 13. à num.* 81. Cutell. *de donat. tom. 2. speciali* 13. *fol.* 219.

OBSERVATIO VIIII.

1 ET hypotheca super bonis futuris à quo die incipiat, & quãdo creditor posterior præferatur super bonis postea acquisitis, vide Neguf. *de pign. p. 2. memb. 4. nu. 21.* Pacif. *de saluiani interdic. inspect. 3. cap. 2. nu. 45 2.* Fontanell. *de pact. nupt. clauf. 4. glos. 27. num. 23. tom. primo & clauf. 6. glos. 2. par. 8. num. 66. & seqq. fol. 456. & seq.*

2 Et hypotheca non incipit à die mandati ad contrahendum, & obligandum ipsum constituentem, sed tantum a die obligationis iam factæ, ita benè probat Salgad. *labyrint. credit. par. prima cap. 30. num. 9.* quem vide benè declarantem in *dicto tract. par. 1. cap. fin. à num.* 142. & vide Cost. *de retrotract. cap. 8. cas. 31.* Larrea *decis. granatens.* 78. *tom. 2.* Noguerol. *alleg.* 11. *num.* 10. *& alleg.* 22. *num.* 8.

3 Declaratur supradicta conclusio, quod procurator constitutus cum speciali potestate obligandi bona constituentis nõ dicitur bona prædicta obligasse, nisi expresse appareat, & legatur hypotheca bonorum dicti constituentis Anton. Fab. *in suo Cod. lib. 8. tit. 6. defin. 3.*

OBSERVATIO X.

1 OBseruandum est etiam, quod hypotheca imposita super re vendita cum pacto de retrouendendo resoluitur facta retrouenditione, nõ tamen fit resolutio super melioramentis factis super ipsa re, Anton. Fab. *in C. lib. 4. tit. 34. Si quis alteri, vel sibi defin. 8. num. 10.* & ita decisum testatur Cancer. *par. 1. var. resol. tit. de empt. & vendit. in fine fol.* 302. & vide ad materiam Salgad. *labyrinth. credit. par. 1. cap. 11.* & Ciurb. *decis.* 34. *per totam.*

2 Et hypotheca tacita competens mulieri pro bonis paraphernalibus, an sit priuilegiata, sicut illa, quæ competit pro dote, vide post alios Castill. Sotomayor, *lib. 4. controu. quotid. cap. 40. n. 46. & seqq.*

3 Et an competat pro donatio-

tione propter nuptias, vide Cutell. *de donat. tom.* 2. *fol.* 224. *& seqq.*

4 Et hypotheca tacita, quæ cōpetit pro dotario est priuilegiata, sicuti illa dotis; & ideò mulier præfertur creditoribus posterioribus hypothecam expressam habentibus, & maximè donatarijs, Castill. *lib.* 3. *contr. iur. cap.* 4. *num.* 5. *& seq.* Valenz. *consil.* 15. *num.* 23. & ita decisum refert Thor. *in* 2. *p. compend. decis. Neap. verbo tacita hypotheca*, *fol.* 677. & vide Fan. *de pignor.* 4. *memb.* 2. *par. num.* 64. *& seqq.* Vrsill. ad Afflict. *decis.* 291. *num.* 2. *&* 3. Giurb. *in consuet. Mess. cap.* 13. *glos.* 2. *num.* 24. Gizzarell. *decis. p. num.* 38. *& seqq.* & ibi Addentes Marin. *resolut.* 19. *tom.* 2.

5 Declara, quod hypotheca tacita, quæ competit pro augmento dotis, non incipit à die contractus matrimonialis, sed à die promissionis dicti augumenti, Negusant. *de pignor.* 2. *par.* 4. *membr. num.* 46. *fol.* 87. in paruis Bald. & Salicet. *in l. si constante*, *C. donat. ante nupt.* Anton. Fab. *in suo C. lib.* 8. *tit.* 8. *defin.* 15. & vide Maynard. *decis. Tholosan.* 16. *&* 20. *par.* 3. Hieronym. Leo *decis.* 9. Cutel. *de donat. tom.* 2. *fol.* 222. *num.* 31. *& fol.* 224. *& seqq.*

OBSERVATIO XI.

1 ET hypotheca dotis posterior an præferatur expressè anteriori in bonis postea acquisitis, ad similitudinem fisci, vide Gizzarell. *decis.* 1. *nu.* 58. *& per tot.* vbi decisum testatur contra mulierem, eumq; sequitur Gait. *de credit. par.* 4. *q.* 11. *num.* 1602. *& in append. num.* 212. *fol.* 370. *& seq.* alios refert Mele ad Gizzarell. *dicta decis. p.* & vide Cancer. *part. p. var. resol. tit. de dote, num.* :.. Merlin. *de pignor. qu.* 68. *lib.* 3. *fol.* 309. vbi etiam concludit contra dotem.

2 Et hypotheca tacita competit mulieri, & eius vigore in recuperatione eius dotis præfertur cæteris creditoribus tacitam habentibus hypothecã, quod secùs est quoad creditores expressam habentes, & si mulier habeat hypothecam expressam posteriorem præfertur habentibus tacitam anteriorẽ. *l. assiduis*, & ibi Glos. & DD. *Cod. qui pot. in pign. habean.* Bar-

L bos.

bos. *in l. p. par. 6. num. 1. & seqq. ff. solut. matrim.* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 26. tom. 1.* & alios refert, & sequitur Gizzarell. & ibi Addent. *decis.* 1. vbi Mele *sub num.* 47. ampliat fauore viri, idemque dicit Gomez *ad ll. Tauri* 50. *n.* 39. *& seq.*

3 Ampliatur, quod mulier pro dote præfertur habentibus tacitam anteriorem, etiam quod creditor habens tacitam sit pupillus, & creditor pro computo tutelæ, Molfes. *ad cōsuetud. Neapol. part. 6. quæst. 2. num. 26.* vbi alios refert, & sequitur Mele in addict. ad Gizzarell. *dicta decis. 1. num. 49.* & vide Gratian. *discept.* 935. *n.* 38. 39. *tom.* 5.

4 Declaratur supradicta conclusio, vt non procedat in dote legata, pro qua non conceditur prædictum priuilegium prælationis, licèt detur tacita hypotheca, Gait. *de credit. cap. 4. quæst. 11. nu. 1664. & seqq. fol.* 374.

5 Nec minus competit priuilegium prædictum in dote adhuc non promissa, nec tradita viro, idem Gait. *cap. 4. in appen. nu.* 126.

6 Et quid in dote promissa ante contractum matrimoniū, vide Gratian. *discep.* 804. *tom.* 5.

OBSERVATIO XII.

1 ET an detur hypotheca super pecunia commixta, vel consumpta, vide Afflict. *decis.* 190. cum alijs per Amat. *resolut.* 51. *tom.* 2. vbi latè, & doctè declarat supradictam conclusionem.

2 Quæ declaratur, vt non procedat, quando creditor retinendo sibimet ipsi soluit, tunc enim super eadem pecunia datur hypotheca, Rota Roman. penès Farinac. *decis.* 516. *num.* 4. *tom.* 2. *in posthum.* Capyc. Latro *decis.* 24. *num.* 24.

3 Et idem dicendum est, quādo pecunia esset soluta procuratori debitoris, tunc enim antequam soluatur verò creditori, remanet hypotheca, Fontanell. *de pact. clausul.* 5. *glos.* 8. *part.* 7. *num.* 32. Salgad. *labyrint. credit. part. pri. cap.* 10. *nu.* 67. *fol.* 60.

Et ad materiam auocationis pecuniæ, vide præallegatos, & adde Nouar. *quæst. forens.* 166. *lib.* 1. Cancer. *lib.* 2. *variar. resol. cap.* 6. *de solut. num.* 190. *& seqq.*

Vbi

5 Vbi sub num. 91. concludit, quod dicitur extare, & auocari potest à creditoribus, quando peruenit ad creditorem conditionaliter, vt puta si fuerit dictum, absque partium præiudicio, tunc enim censetur data loco pignoris. Noguerol. *alleg.* 70 Capyc. Latro *decis.* 24. Soltomayor *tom.* 4. *cap.* 61. *nu.* 54. & *seq.* & vide latissime Salgad. *labyrint. credit. p.* 1. *cap.* 10. & *p.* 2. *in* 6.

6 Et notandum, quod in casibus, vbi pecunia dicitur extare, & consequenter locum habet auocatio, nihilominus agi non potest ad prædictam auocationem, nisi tantum in subsidium, excusso prius principali debitore, & eo reperto non soluendo, ita bene declarat Salgad. *d. cap.* 10. *num.* 75. & 76. vbi allegat Fontanell. *claus.* 5. *glos.* 8. *p.* 8. *à n.* 66.

OBSERVATIO XIII.

1 PArticulariter etiam annotari debet, quod pecunia non dicitur extare si fuerit posteriori creditori soluta per Tabulã, licèt adhuc non sit exacta, seu expensa, & ita decisum testatur Nouar. *qu. forens.* 166. *lib.* 1.

2 Et ad materiam vide Marin. *resol.* 71. *per tot.* Cost. *de remed. subsid. remed.* 37. *illat.* 2. Arias de Mesa *lib.* 1. *var. res. cap.* 39. *num.* 39. & *seq.* Gait. *de credit. p.* 4. *quæst.* 11. *num.* 1303. & *seqq. fol.* 348. Salg. *vbi sup.* & *p.* 2. *cap.* 6.

3 Et an pecunia dicatur extare pro omnibus creditoribus si fuerit factum sequestrum ad instantiam vnius ex dictis creditoribus, vide Mastril. *decis.* 126. Noguerol. *alleg.* 7. Pacific. *de saluian. interdict. inspect.* 3. *ca.* 2. *fol.* 124. *in nouis.*

OBSERVATIO XIV.

1 ET prosequendo supradictam vtilem, & practicabilem materiam, obseruo, quod pecunia in subsidium tantùm auocari potest à primo creditore ex causa onerosa, etiam si à secundo creditore ex causa lucratiua fuerit consumpta, Marin. *resol.* 71. *num.* 3. Rot. Rom. in recollectis per Salgad. *labyr. credit. decis.* 14. *nu.* 13. & *seqq.*

2 Et de facto habui in Tribunali Consistorij, quod creditor anterior non potest agere aduersus posteriorẽ ad auocandã pecuniam, quam posterior ipse creditor sibi soluit, dum rem obligatam adiudicauit, & ideo

si possessor cogitur vendere rẽ sibi adiudicatam, debet ei solui pecunia sibi debita, pro qua processit adiudicatio, eiusque vigore possidebat, & isto casu creditores anteriores non habent actionem aliquã pro auocanda dicta pecunia, & ita fuit decisum, & obseruatum per Illustrem Præsidem de Blaschis tunc Deputatum pro venditione Comitatus Galeani, & ex inde per Illustrem D. Marium Cutelli in venditione feudi de Condouerno, venditi sub verbo Regio, quod quidem feudũ sibi adiudicauerat Illustris Princeps Grauinæ, & discusso negotio, iterum fuit decisum per Tribunal Consistorij ad fauorẽ dicti de Grauina mense Iulio 1656. ex doctrina Anton. Fab. *in suo Cod. lib. 8. titul. 17. de distract. pignor. defin. 33. fol. mihi* 1019. & Marin. *resol. quotid. cap. 71. à num. 10. ad finem tom. 1.* vbi ita decisum testatur per Sacrum Concilium Neapolitanum.

3 Et pariter obseruo, quod creditor anterior agere potest hypothecaria actione contra nomen debitoris delegatum, licet agere non possit si pecunia esset exacta, Anton. Fabr. *in suo Cod. lib. 8. tit. 8. de nouat. defin. 10.*

4 Et hypotheca quando censeatur remissa per primum creditorem consentientem alienationi, vel obligationi rei sibi hypothecatæ, vide Negusant. *de pignor. 3. membr. 6. par. nu. 10. & seqq.* Surd. *decis. 153. 163. & 302.* & ibi Hodierna *conclus. hypotheca 135. tom. 4. & conclus. consensus. 753. tom. 2.* Gait. *de credit. cap. 4. quæst. 12.* Testay *alleg. 12. num. 60. & seqq.* Gratian. *discept. 281. & 476.* Molin. *de contract. disput. 537.* Caualcan. *decis. 35. par. 1.* Viscont. *in suis conclus. verb. consensus fol. 41. col. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 31. tom. pri.* Cancer. *p. 2. var. resol. cap. 1. de minorib. quæst. 27. & cap. 14. de procurat num. 33. & seqq. & cap. 17. de sentent. p. 3. num. 555. cum seqq.* Thesaur. *quæst. foren. lib. 3. quæst. 31.* Anton. Fabr. *in suo Cod. lib. 8. tit. 15. defin. 1. & seqq.* Cutell. *de dona. fol. 51. & seqq. tom. 1.* Gerius Pin. *consil. 71. per tot.* Molfes. *in consu. Neap. tom. p. tit. de renunciat. q. 19. & in addit. tom. 2. fol. 185.* Carleual. *de iudic. disput. 23. tom. 2.*

Et quando hypotheca retrotrahatur, vide nouissimè Carleual. *de indic. d. disput. 23. tom. 2.*

5 Et hypotheca contracta super bonis feudalibus an subsistat super feudo, si ad Dominũ directum deuoluatur, vide distinctionem pænes eumdem Carleual. *de iudic. d. disput. 23.*

6 Et hypotheca tacita non com-

compræhendit bona feudalia, quæ alienari prohibentur, ita post Cranett. & alios tradit Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 11. num. 14. fol. 583. tom. p.* Surd, *decis. 344. num. 6. & 7.* Misinger. *obser. 46. cent. 8.*

7 Et hypotheca apposita super re emphiteutica de consensu proprietarij illi præiudicat, etiam post deuolutionem ipsius rei emphiteuticæ, Rot. Roma. penès Rub. *decis. 127. nu. 16. par. 6. recent.* & vide Salgad. *labyrint. credit. p. 3. cap. 3. num. 93. & 94.* Baron. *singular. 24. num. 30. 31. tom. 2. fol. 96.* vbi alios refert.

OBSERVATIO XV.

1 ET sciendum, quod hypothecæ resoluuntur, quando resoluitur ius datoris ex pacto præambulo, & causa necessaria, secus verò si ex mera voluntaria, & ideò si fuerit facta reluitio titulo lucratiuo, non autem per interuentum pecuniæ, vel post tempus datum ad redimendum, non resoluuntur hypothecæ, Boer. *decis.* 181. Rouit. *cons. 53. num. 17. & seq. tom. 1.* Carleual. *de iudic. tom. 2. disp. 23.* & vide Salgad. *labyrin. credit. p. 2. cap. 27. à num. 36. ad finem*, vbi latè, & benè declarat istam conclusionem.

2 Et an hypothecæ resoluantur, si fuerit facta reluitio census animo faciendi fructus suos, vide Amat. *resol. 7. num. 34. & seqq.* Carleual. *de iudic. tom. 2. disput. 35.*

3 Et ad tollendam istam quæstionem debet subiugatarius, siuè alius creditor, qui pecuniã exbursauit ad effectum reluendi primam subiugationem, & faciendi fructus suos, vt pecuniam eroget animo extinguendi censum quòad ipsum subiugantem, eiusquè bona, sed tantum animo subintrandi in locũ iura, & anterioritates primi subiugatarij, & pro dicta anterioritate, & priuilegiis tantum, ac etiam subintrandi in iuribus actiuis, non autem passiuis, & non aliter, & ita in quamplurimis causis fuit benè obseruatũ, & consultum, & vide Capyc. Latro *decis. 16.*

OBSERVATIO XVI.

1 ET an hypotheca competat creditori à die contractus, vel à die numeratæ pecuniæ? vide *Text. in l. Titius 4. ff. quæ res pign. oblig. poss. l. p. in fine, & l. potior. 11. ff. qui potior. in pign. hab. l. pecuniam 30. ff. si cert. pet.* & ibi Bart. &

DD. Cancer. *parte 3. var. resol. cap. 1. num. 1. & seqq.* Giurb. *obser.* 80. *num. primo. &* 2.

2 Et hypoteca tacita an competat creditori habenti solam obligationem personalem, si vigore illius obligationis fuerit immissus in possessionem bonorum debitoris ex primo decreto, & vtique dicendum, quod competat hypotheca tacita à die tamen immissionis prædictæ. Pan. *de pignor. 2. memb. 3. par. nu. 15. & num. 16.* Fab. Turrett. *cons.* 3. *vol.* 2.

OBSERVATIO XVII.

1 ET an filio competat hypoteca tacita contra bona patris, qui eius bona administrauit, & dicas quod non cõpetit, nisi tantum actio personalis *l. cum oportet* §. *non autem C. de bonis quæ liberis* Anton. Fab. *in suo Cod. lib. 6. tit. 6. de hered. instit. defin. 8. & ibidem in alleg. num.* 14.

2 Limitatur tamen si conuenitur pro administratione bonorum maternorum *l. si quis prioris* 8. §. *vltimo C. de secund. nupt.* Anton. Fab. *in suo Cod. lib. 6. tit. 36. de bonisque liber. de fin. 9. num. 8. in alleg.* & vide Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 16. num. 19. & seq.* Rot. Rom. *diuersor. decis.* 183. 558. *cum duobus seqq. par.* 4. Giurb. *in consuet. messan. cap. 7. glos. 3. num. 16. fol.* 482.

3 Et a quo die incipiat supradicta hypotheca tacita, vide *tex. in l. cum. oportet 6. §. fin.* & ibi Salicet. & alios *C. de bonisque liber.* & nouissimè capic. Galeot. *respons. fiscal.* 6.

4 Et hypoteca tacita, quæ competit pro legatis super bonis testatoris, non conceditur pro fructibus legati Vincent. de franch. *decis. 374. et 613. n.* 13. Soccin. *cons. 41. lib.* 4. Surd. *decis.* 171. Medic. *exam. 23. nu. 48. fol.* 295. Roderic. de Ann. *reddit. lib. 3. quæst. 7. nu.* 70.

5 Limita pro fructibus legitimæ legatæ, pro quibus competit tacita hypotheca Frãch. *ditta decis.* 374. *num.* 45. Thesaur. *ditta. quæst. forens. 25. lib. 4. sub num.* 7. Anell. de Amat. *cons. 39. num.* 36. & vide Hodiern. ad Surd. *decis.* 28. Anton. Fab. *in Cod. lib. 6. tit. 21. defin. 6. 7. &* 8. Costa *de portion. Rat. quæst.* 105.

OBSERVATIO XVIII.

1 ET hypotheca tacita pro debito chirographario non competit nisi à die quo chirographum fuerit agnitum

An-

Ant.Fab. *in suo cod.lib.4.tit.24. dif.17. n.4.* & vide Odd.Sforz. *consf.100.* Mantic. *de tac.lib.11. tit.24.* Guttierrez *lib.5. pp. qq. cap.102.* Marescott. *lib. p. var. resol. cap. 79. num. 11. & seqq.* Viu. *decis. 277.* Caualcan. *decis. 27. num. 25. par. 2.* Genua *de script. priuata lib. 1. conclus. 2. num. 11.* Molin. *de contract. disput. 536. num. 28.* Caball. *consil. 121. lib. 1.* Fontanell. *de pact. claus. 6. glos. 3. p. 6.*

2 Præterea notandū est, quod hypotheca competit vigore scripturæ priuatæ, in qua dicitur per contrahentes, quod habeat vim publici instrumenti, & ita decisum testantur per Sacrum concilium, Marant. *sing. incipiente scriptura priuata*, Thor. *in compend. decis. Neap. tom. 1. verb. hypotheca, fol. 260. col. 2.* Marin. *resol.*

3 Et an hypotheca detur pro exequtione sententiæ, & quando incipiat, vide Rebuff. *in constit. reg. tit. de constit. reddit. glos. 14. num. 48. fol. 586.* Ranchin. ad Guid.Pap. *decis. 26.* Borrel. *in summ. decis. tit. 32. num. 164. tom. 2.* Cancer. *par. 3. var. cap. 17. num. 440.* vbi dicit, quod non oritur hypotheca ex sententia, sed tantum actio in factum, oritur tamen à die quo res petita est effecta pignus prætorium, & ita in puncto tradunt Manent. *decis. 58. nu. 17.* Thesaur. *q. forens. 75. lib. p.*

4 Et quando competat hypotheca super bonis mobilibus, vide Surd. *decis. 306.* & ibi Hodiern. Gratian. *disceptat. 897. tom. 5.*

5 Et quando prætium succedat loco rei hypothecatę, vide Merlin. *de pignor. lib. 2. qu. 45. & 51.* Marescott. *lib. 1. variar. resolut. capit. 24. & lib. 2. capit. 117.* Rota penès Pacific. *de saluian. interdict. decis. 83.*

6 Et quando duret hypotheca super prætio rei hypothecatæ, vide Mantic. *de tacit. lib. 14. tit. 28. num. 39. fol. 174. tom. 2.* Gait. *de credit. cap. 4. quæst. 5. num. 189.* Gratian. *discept. 304. num. 6. tom. 2. & discept. 897. tom. 5.* Thor. *in compend. decis. Neap. verb. creditor fol. 131. tom. p.*

7 Et qnando super re subrogata loco alterius rei hypothecatæ, vide Ludouis. *decis. Rot. Rom. 251. num. 5.* & ibidem Beltramin. eadem Rota penès Merlin. *de pignor. decis. 133. nu. 8. & seq.* & eumdem Merlin. *in d. tract. q. 51. lib. 2.*

OB-

OBSERVATIO XIX.

1 ET notandum, quod in hypotheca generali omniũ bonorũ veniũt merces venales tam præsentes, quam etiam futuræ, nisi fiat dispositio de rebus existentibus in loco certo, ita post Bartol. & alios Negusant. *de pignor. membr.* 2. 2. *par. in* 5. *ampliat. num.* 14. Rot. Roman. *diuers. decis.* 181. *num.* 1. *par.* 4.

2 Limitatur tamen prædicta conclusio in grege, ac cæteris mercibus alienatis, antequam motum sit iudicium hypothecarium, hoc enim casu huiusmodi res in emptorem absque vlla obligatione transeũt, Bald. & alij *in d. decis. Rot. Rom. allegati sub n.* 2. *&* 3.

3 Vbi assignat rationem, quia dictæ merces non erant perpetuò apud debitorem permansuræ, & si aliter diceretur, vtiquè commercium veniret impeditum.

4 Declaratur tamen supradicta limitatio per eamdem Rot. *decis.* 230. *par.* 4. *diuers.* vbi concludit non procedere in grege, nec etiam in mercibus venalibus in vniuersũ alienatis, & Idẽ confirmat in alia *decis.* 232.

5 Et vide Marescot. *lib.* 1. *variar. resol. cap.* 24. *& lib.* 2. *cap.* 117. Merlin. *de pignor. lib.* 2. *q.* 45. *fol.* 140. *& seqq.*

6 Et hypotheca tacita an cõpetat filijs pro dotario, quod mater pro eis reseruare tenetur, vide Text. & ibi DD. *in l. feminæ, C. de secund. nupt.* Pinell. *in l. fin. num.* 3. *C. de bonis matern.* Palat. Rub. *de donat. inter vir. & vxor.* §. 50. *num.* 35. *&* §. 67. *num.* 17. Negusant. *de pignor. in* 4. *membr.* 2. *par. n.* 19. *& seqq.* Milan. *decis.* 9. *nu.* 89. *lib.* 2.

7 Declara, quod si mater præstit fideiussionem cum clausula, vt bancus, pro dotario prædicto, procul dubio competit expressa hypotheca, & hoc virtute dictæ clausulæ, et stante dispositione Cap. Reg. Alphonsi 547. et tradit Mut. *sup. dict. cap. tom.* 5. *in fin.*

8 Et supradicta tacita hypotheca non competit in bonis heredum tutorum, vel curatorum, Mantic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 11. *fol.* 598. *tom. p.*

OBSERVATIO XX.

1 HYpotheca tacita an competat debitori, à quo fuerunt aliqua bona adiudicata super bonis creditoris pro fructibus

tibus recuperandis, si decretum fuerit declaratum nullum, ex qua declaratione nullitatis creditor tenetur restituere bona vnà cum fructibus, & vtique affirmatiuè respondendum ex traditis per Fan. *de pignor. in 4. membr. 2. part. principalis num.* 13. *& seqq. & num.* 124. qui dicit, quod ratione doli, & malæ fidei hypotheca tacita contrahitur.

2 Et à quo die hypotheca prædicta contracta dicatur, an scilicet à die perceptionis fructuum, vel à die nullitatis, aut à die, quo possessionem cæperit, vide Bald. *in l. cum oportet, §. fin. ff. de bonisque liber.* Caualcan. *de tutor. & curator. num.* 187. *&* 225. Fan. *de pignor. in 4. membr. 2. part. nu.* 12. Surd. *de aliment. priuileg.* 49. *num.* 15. *& seq.* Cost. *de retratract. cas.* 31. *cap.* 8. *num.* 1. *& seq. & nu.* 7. pont. *cons.* 19. *num.* 2. *tom.* 2.

3 Amplia, quod eiusdem naturæ est distractus, cuius est contractus, & ideo quemadmodũ creditor pro satisfactione eius crediti habet hypothecam, viã exequutiuam, pactum de non opponendo, & ad discursum, ita pariter omnia prędicta competunt debitori in casu, quo fuerit reuocata adiudicatio aut per viam iniustitiæ, aut nullitatis, vt latè post alios firmat Giurb. *decis.* 49. *sub num.* 14. *& seqq.* Salgad. *de reg. protect. par.* 4. *cap.* 14. *num.* 140. *et seqq. tom.* 2.

4 Et in quibus casibus competat, vel ne supradicta tacita hypotheca, vide Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 7. *glos.* 2. *par. p.* Fizzarell. *decis.* 1. & ibi Adden. Gratian. *disceptat.* 257. *tom.* 2. Molin. *de contract. disput.* 499. latè Negusant. *de pignor. p.* 2. *membr.* 4. *per tot.* Rebuff. *in constit. Reg. tit. de constit. reddit. glos.* 14. *per tot.* Anton. Fab. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 7. Mugnos *de ratiocin. cap.* 39. Noguerol. *alleg.* 9. *per tot.*

OBSERVATIO XXI.

1 Et hypothecaria actione agens docere debet de dominio, vel quasi sui debitoris, si possessor causam habet ab ipso debitore, si verò non habeat ab ipso debitore, tunc omninò dominium perfectè probandum est, prout requiritur si debitor vellet à tertio vendicare, Angel. *in §. item seruiana n.* 8. *instit. de action.* Fan. *de pign. par.* 8. *memb.* 3. *num.* 8. *et* 11. Pacific. *de saluian. interdict. inspect.* 2. *cap.* 1. *num.* 37. *et* 53. Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit. de pign. defin.* 23.

2 Et vbi debitor solam possessionem habuit, ea extincta ces-

fat hypotheca; Fan. *ibidem sub num.* 17. & vide Mascardi *concluf.* 457. *lib.* 3. *& conclus.* 8. *por lib.* 2. *de prob.* Roderic. de Anno reddit. *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 71. 72. Cost. Sicul. *consil.* 38. Quitell. *decis.* 8. *nu.* 31. *& seqq. tom.* 1. Paul. de Castr. Bart. & alios *in l. rem alienam* 41. *sub num.* 91 *& seq. ff. de pignor. action.* Merlin. *de pignor. lib.* 5. *quæst.* 68. *fol.* 631.

3 Et hypothecaria actione agens debet prius excutere, seu veris in eodem processu hypothecario bona principalis debitoris, eiusq; fideiussorum, & heredum, Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 6. *de pignor. defin.* 32. Hieronym. Leo *decis.* 167. *tom.* 2. Mastril. *decis.* 109. *tom.* 2. & vide eumdem Fab. *lib.* 8. *tit.* 23. *de except. per tot.* Fontanell. *clauf.* 4. *glos.* 9. *p.* 5. *num.* 32. *& seq.* Grats. *excep.* 10. *per tot.*

4 Amplia primo, quod debet fieri excussio de omnibus principaliter obligatis, & ex inde de fideiussoribus, eorumque heredibus, ac etiam de tertijs possessoribus bonorum principalium debitorum, & postea deueniatur ad bona fideiussorum per tertios possessa, *Auth. hoc si debitor,* & ibi Glos. Salic. Bald. & alios, *C. de pignor.* Negusant. *in eodem tract. eodem membr.* 8. *par. num.* 10 *& seqq.* Corsett. *singul. incipiente Actio lit. A. quæ* refert Arismin. Tepat. *lib.* 1. *tit. de excussi. bonorum verfic. obligati si plures sint in solidum,* Castill. *decis.* 17. *à num.* 48. *ad finem.* Roland. à Valle *consil.* 85. *num.* 18. *lib.* 2. Addent. ad Afflict. *decis.* 312. Cancer. *par.* 2. *var. resol. tit.* 5. *de fideiussoribus num.* 170. *& seq.*

5 Et quando apponi possit supradicta exceptio, vide Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 29. & Grats. *d. exception.* 10. *num.* 54. *& seqq.*

6 Amplia secundo, quod fieri debeat excussio etiam iurium, & actionum, si citra litem haberi possunt, & ita declarato, & decisum testatur Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 24. *definit.* 21.

7 Amplia tertio, quod excussio requiritur etiam quando ad instantiam vxoris agitur contra tertios possessores bonorum à viro alienatorum, etiam si adesset constitutum, & ratio, quia remediũ assecurationis est subsidiarium, & ita decisum testatur Thor. *in compend. decis. Neap. p.* 2. *verb. assecuratio col. p. fol.* 25.

8 Amplia quarto, etiam in dote, prius enim maritus, & eius bona discutiẽda sunt, Antoni. Fab. *in suo Cod. tit. de iur. dot. definit.* 25. *& in tit. de rei vxor. act. defin.* 2. Perus. *decis.* 45. *num.* 1. Fontanell. *de pact. nupt. clauf.* 7. *glos.* 2. *p.* 3. *nu.* 32. *& glos.*

& glos. 3. p. 13. num. 2. & seq.

9 Declaratur primo, quod hypothecaria actio tentari potest contra tertium bonorum possessorem, etiam non facta discussione bonorum vnius ex fideiussoribus insolidum obligatis, qui à creditore fuerat exemptus à sua obligatione, Hieronym. de Leo *decis. valent.* 146. *lib.* 2.

10 Declaratur secundo, quod excussionis exceptio non potest opponi ab vno ex heredibus actione hypothecaria conuento, Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 21. *defin. p.* Hieronym. Leo *decis. valen.* 73. *lib.* 1. Merlin. *de pignor. lib.* 5. *quæst.* 69. *nu.* 21. *& seqq.*

11 Declaratur tertio vt non requiratur excussio quando agitur contra possessorem rei censitæ, Guid. Pap. *decis.* 42. Velasq; *de iur. emph. q.* 32. *nu.* 14. Guttierrez, & alij per Felician. *de censib. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 9. Gratian. *decis.* 141. *num.* 5. Medic. *exam.* 18. *num.* 35. Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit. de pignor. defin.* 36. Surd. *decis.* 32. *in fine, & cons.* 162. *nu.* 10. *lib.* 2. Hieronym. de Leo *decis.* 167. *num.* 3. *to m.* 2. Genc. *de censib. q.* 98. *n.* 20.

12 Declaratur quarto, quod creditor non teneatur excutere iura dubia, & intricata sui debitoris, Anton. Fab. *in C. lib.* 8. *tit. de pignor. defin.* 29. Molin. *de primogen.* Salgad. & alij, quos refert, & sequitur Olea *decis.* 5. *iur. tit.* 7. *q.* 3. *num.* 38. Cost. Sicul. *consil.* 89. *num.* 17. & ibidem in addit. Noguerol. *alleg.* 2. *num.* 113. & 114. & *alleg.* 29. *nu.* 163. & *seqq.* Castill. Sotom. *tom.* 4. *controu. iur. cap.* 26. *à num.* 30.

13 Declaratur quinto, vt non requiratur, si agitur contra tertium possessorem, cum titulo lucratiuo, Rot. Rom. in Pacensi euictionis 28. Iunij 1591. coram Cardin. Blanchetto, quē refert Merlin. *de pignor. lib.* 5. *quæst.* 69. *nu.* 48. *fol.* 638.

14 Declaratur sexto, vt non requiratur excussio si agatur hypothecaria contra possessorem malæ fidei, *l. mulier* 19. *ff. qui pot. in pign. hab.* Anton. Fab. *in C. lib.* 4. *tit.* 36. *defin.* 12. *n.* 6. *in allegatis.*

15 Declaratur septimo, quod nec minus requiritur, si notoriè constat principales debitores non esse soluendo, Doctores *in l. fin. ff. si certum pet.* & præsertim Paul. de Castr. *sub num.* 10. & *in l. decem ff. de verbor. oblig.* Giurb. *decis.* 57. *num.* 11. & *seq.* Castill. *decis.* 146. *nu.* 1. & vide ad materiam Salgad. *labyr. cred. p.* 1. *cap.* 23. Sotom. *lib.* 4. *controu. iur. cap.* 26. Olea *de cession. iur. tit.* 2. *q.* 3. *à n.* 38.

OBSERVATIO XXII.

1 EXcussionis exceptio opponi potest in quacumque parte iudicii, Guid. Pap. *decis.* 95. & ibi Addit. Marin. *resol.* 26. *in fine tom.* 2.

2 Et excussio bonorum allodialium requiritur, vt pro restitutione dotis deueniri possit ad distractionem feudalium, ita disponitur per Cap. Imperatoris Caroli 246.

3 Quod limitatur in feudo hereditario, Mastrill. *decis.* 152. *num.* 12. Cutell. *decis.* 27. *n.* 4. Baron. *sing.* 118. *num.* 13.

4 Limitatur secundo, quando obligatio fuisset facta ante cap. prædictum, quia leges non trahuntur ad præterita, *l. leges ff. de legibus.* Castil. *dec.* 61. *n.* 20.

5 Limitatur tertio, vt non procedat contra obligatum, Milan. *decis.* 7. *lib.* 1. *num.* 53. Mastrill. *decis.* 253. *num.* 11. Castill. *decis.* 98. *num.* 3. Cost. Sicul. *cons.* 89. Intrigl. *decis.* 15.

6 Excussio autem non requiritur quando agitur contra nomen debitoris, Bart. *in l. nomen C. quæ res pigno. oblig. poss.* Angel. Aretin. *in §. item seruiana instit. de action.* Negusant. *de pignorib.* 8. *par. membr.* 1. *num.* 19. Mastrill. *decis.* 118. *nu.* 35. *vol.* 2.

7 Et quid stante clausula constituti cum obligatione indiuiduali, vide Fontanell. *de pact. claus.* 4. *gloss.* 18. *p.* 2. *num.* 62. *& seq.* Tepat. & alios ab eo citatos, Merlin. *de pignor. lib.* 5. *qu.* 69.

8 Nec requiritur excussio, quando creditor habens nomē debitoris hypothecatum agere velit contra debitorem sui debitoris Hieronym. de Leo *decis.* 163. *n.* 9. *&* 11.

OBSERVATIO XXIII.

1 EXceptio excussionis opponi non potest per vnū ex possessoribus sub prætextu, quod adsit alius possessor ex causa posteriori, & ratio, quia facta excussione per creditorē contra debitorem, eiusque heredes, & fideiussores, procul dubio agere potest contra quemlibet ex possessoribus ad sui libitum voluntatis, *l. moschis.* 47. *ff. de iur. fisci l. creditoris arbitriū* 8. *ff. de distract. pign.*

2 Declaratur tamen supradicta conclusio in tertio possessore cessionario, qui tenetur excutere possessores posteriores, Anton. Fab. *in suo C. lib.* 8. *tit.* 24. *de except. defin.* 11. & 42. & ibidem in allegatis Cancer. *par.* 2. *vari. resol. cap.* 5. *de fideiussor. n.* 198.

Sed

3 Sed contra principalem cõclusionem decisum testatur in Curia Parisiensi, Egid. Magist. *decis. Parisiens. per Text. in l. si quis habens creditores 24. ff. qui & à quibus manumiss.* quem refert Anton. Fab. *in præalleg. defin. 11. num. 3. & defin. 42. nu. 1. in allegatis*, & idem refert Papon. *lib. 11. tit. 3. de hypothecis arrest p. in fine.*

4 Sed contrarium vide penès eumdem Papon. *arrest.* 10. & Anton. Fab. *de error. pragm. decad. 5. error. 11. fol. 119. par. 1.* & in noua impressione *error. 9. fol. 60.* & dide Gizzarell. *in addit. ad decis. Capyc.* Latro *decis. 24. nu. 14. tom. 1. & decis. 25. n. 16.*

5 Et an hypotheca competat contra tertium pro fructibus dotis, vide Rot. Rom. *decis.* 510 *in recollect.* per Farnæ. *de statut.* *Vrais*, & eumdem authorem *in annot. ad cap.* 85. *n.* 1.

6 Et an hypotheca competat pro laudemio, vide Vincent. de Franch. *decis.* 430. & alios per Hodiern. ad Surd. *decis.* 31.

OBSERVATIO XXIV.

1 ET hypotheca resoluta ex venditione rei de consensu creditoris ius, & hypothecã in re habentis reuiuiscit si eadẽ res ad debitorem redeat ex eadem causa, vel connexa, secùs verò si ex noua, & diuersa causa, putà ex legato, donatione, vel simili causa, tunc enim hypotheca non reuiuiscit ad Tex. *in l. fin. C. de remiss. pign.* Negusant. *de pign. 3. membr. p. 6. nu.* 21. Cartar. *decis. 87. num.* 15. & 16. & vide Rot. penès Salgad. *labyr. cred. decis.* 19. Cenc. *de censib. q.* 114.

2 Et an competat hypotheca secundo donatario, & quando vide Rot. Roma. penès Rub. *par. 9. recentior. tom. p. decis.* 40. *per tot.* Castill. *decis.* 141. Cutell. *decis. 26. tom. 1. & de don. tom. 2. fol.* 201. Fusar. *consil.* 50. Rota penès Pacific. *de salutan. interdict. decis.* 139. Arias de Mesa *variar. resol. fol.* 591. *& seqq.*

3 Et quoniam disputant Doctores, an hypotheca censeatur apposita in contractu, in quo adest promissio, & obligatio soluendi, sed Notarius omisit scribere illa verba (sub hypotheca, & obligatione) ideò pro hac quæstione vide Boer. *decis.* 184. *num.* 54. Cepoll. *in l. quod si nolit, §. quia assidua num.* 131. *cum seq. & num.* 19. & 20. *ff. edilit. edict.* Farinac. *de falsit. & simulat. q.* 157. *par. 2. num.* 52. Fab. de Anna *cons.* 93. *nu.* 25. Masull. ad Capyc. *decis.* 159. Afflict. *decis. 265. nu.* 83. Castill. *decis. 5. num.* 3. Nastrill.

decis.

decis. 250. *num.* 65. Merlini *controu.* 35. *lib.* 1. Thor. *in supplem. compend. decis. Neap. verb. hypotheca, fol.* 284.

4 Et quid si in dicta obligatione adsit pactum, quod de ea fieri debeat instrumentum cum omnibus clausulis solitis, & cõsuetis, vide Rouit. *in pragm. Neap. tit. de assistentia pragm. p. num.* 38. 39. Merlin. *de pignor. lib.* 2. *q.* 89. *num.* 14.

5 Ego autem, vt meum interponam iudiciũ, hac in re breuiuiter dico, quod in casu prædicto hypotheca dicitur expressè constituta, ea quidem ratione, quia ex stilo, & cæterario Notariorum appositio hypothecæ dicitur clausula cætera, & contenta sub clausula (quæ omnia &c.) & ideò omnes clausulæ, quæ ex stilo, & cæterario prædicto solita sunt apponi, vtiquè pro appositis habentur Grammat. *dec. f.* 62. *num.* 19. Tiraquell. qui alios quamplures laudat *in tract. de iur. constit. par.* 3. *limit. vltim. num.* 7. *& seq.* Mantic. *de coniect. vltim. vol.* Mart. Bertaz. & alij per Grass. relati in suo eledanti *tract. de exception.* 10. *excep. sub n.* 24.

6 Vbi sub nu. 45. limitat quotiescumque clausulæ, quæ apponi sunt solitæ essent de substantia instrumenti, istæ enim, quæ substantiales sunt, nisi expressè declarentur pro appositis haberi non debent.

7 Hinc infert, quod pactum de non opponendo, quod est solitum apponi in omnibus instrumentis, etiam si non fuerit appositum habetur pro expresso, & idem dicitur de pacto ad discursum. & similibus, vt ipse latè probat in prællegata exceptione 10 *à n.* 46. *ad* 56.

OBSERVATIO XXV.

1 SVccessiuè quæritur an creditor, cui in concursu aliorum creditorum fuit liberata pecunia obuenta ex venditione bonorum communis debitoris, sub fideiussione de restituendo, casu quo comparerent creditores anteriores, vel posteriores &c. possit cogere debitorem, vt præstet cautionem ad beneficium emptoris illorũ bonorum pro futura euictione forsan patienda, itaut pecunia ei liberata cum cautione remaneat libera prout fuit ipsi debitori soluta? vide Reuertes *decis.* 82. *tom. p.* & ibi Marin. *in obseruat.* vbi decisum refert ad fauorem creditoris, et vide Franch. *decis.* 200. et ibi Ricc. et alios.

2 Et quid si creditor, ad cuius instantiam res debitoris fuit subhasta vendita, et eidem præ-

prætium soluatur, an aliquid emptori promittere teneatur, & an ex aliqua causa separata à credito, pro quo facta est vẽditio possit iterum recurrere super eadem re vendita? vide eumdem Reruer. *decis.* 121. *fol.* 178. *tom.* 1.

3 Vbi etiam quærit an creditor, cui liberata est pecunia obuenta ex venditione rei sibi obligatæ, teneatur illam emptori restituere, si alius creditor anterior compareat, & eamdẽ rem euincat, vide eumdem in præallegata *decis.* 121.

OBSERVATIO XXVI.

1 OBseruo etiam, quod creditor mutuans pecuniam reprobatam agere non potest pro restitutione bonæ, quamuis debitor pro bona illam expenderit mediãte sua industria, *l. eleganter*, §. *qui reprobos*, *ff. de pignorat. act.* Alberic. & alij relati per Gratian. *disceptat.* 839. *num.* 10. *tom.* 5. vide ad materiam Cammarat. *respons.* 34. & 36.

2 Insuper obseruatione dignũ censeo, quod creditor possidẽs bona debitoris iure pignoris, non potest impedire exequtionem, & distractionem eorumdem bonorum ad instantiam aliorum creditorum, maximè anteriorum, Gratian. *disceptat.* 941. *num.* 3. & 4. *tom.* 5. Rot. Rom. inter impressas per Rub. ab anno 1635. *tom.* 3. *aliàs par.* 7. *recentior. decis.* 181. *num.* 4. & 5.

3 Et creditor posterior agere potest contra creditorem anteriorem possessorem rei hypothecatæ, vt iudicialiter vendatur ad affectum, vt soluto dicto creditori eius credito anteriori reliquum soluatur creditoribus posterioribus, Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 8. *tit.* 16. *de distract. pignor. definit.* 1. 27. 30. Vincent. de Franch. *decis.* 456. *nu.* 9. Hieronym. Leo *decis. valent.* 79. *num.* 9. & 10. *lib.* 1. Cenc. *de censib. quæst.* 98. *nu.* 45. Gratian. *discep.* 991. *tom.* 5.

4 Amplia, quod agere potest saluiano interdicto, vt immittatur in possessionem ad effectum, vt satisfiat de eo, quod superest, soluto prius creditore anteriore possidente, cui retentionem habere debet pro ratha sui crediti anterioris tantùm, Thomat. *decis. materatn.* 74. Cenc. *dicta quæst.* 98. *num.* 45. Giurb. *obseru.* 12. Caualer. *decis. Rot. Rom.* 652. & vide Anton. Fab. *in C. lib.* 8. *tit.* 17. *defi.* 30. Fonte. *de pact. nup. claus.* 7. *glos.* 2. *p.* 8. *à n.* 52. & *seq.* Mangi. *de subhastat. q.* 54. *n.* 9. & 10. Cæs. de Afflict. *controu.* 3. *per tot.*

OB-

OBSERVATIO XXVII.

1 OBseruandum est etiam, quod creditor habens hypothecam non tenetur obseruare ordinem, *l. à diuo pio ff. de re iudic.* & potest sibi distrahere quamlibet rem ad eius arbitrium, *l. creditoris arbitrio ff. de distract. pignor.* Cyn. Bartol. Salic. & alij *in l. nomen, C. quæ res pign. oblig. poss.* Soccin. Sen. *consil.* 158. *num.* 26. 27. *tom.* 2. Bero. *consil.* 38. *nu.* 33. 34. *lib.* 1. Boniorn. *super rit. cap.* 110. *in fine fol.* 81. Mut. *rit.* 112. *nu.* 28. *tom.* 4. Riminald. Iun. *consil.* 122. *num.* 32. *& seqq. tom.* 2. Capyc. *decis.* 169. Addit. ad Capell. Tholos. *decis.* 68. Gratian. *discept.* 116. *num.* 11. Rouit. *consil.* 18. Hodiern. ad Surd. *decis.* 30. *nu.* 45. Thor. *in compend. decis. Neap. verbo electio an sit creditoris tom.* 1. *fol.* 177. Afflict. *in constit. si dominus vassallum, num.* 6. *tom.* 2. *fol.* 130. vbi ita decisum testatur ad fauorem creditoris, & pariter decisum fuit per Tribunal Consistorij sub die 3. Martij 1629. pro Filomena Rigio, contra V. I. D. Don Alphium Buscello.

2 Sed vide Bart. *in d. l. creditoris arbitrio num.* 1. & ibidem Salicet. *num.* 2. *fol.* 130. Anna Senior *alleg.* 141. *num.* 4. *vol.* 2. Fab. de Anna *cons.* 63. *num.* 4. *tom.* 1. Gama *decis.* 40. *&* 77. Apont. *de potest. Proreg. tit. de assensu Regio super dotibus, tit.* 61 *n.* 38. *fol.* 170.

3 Qui dicunt, quod licet creditor stante hypotheca non teneatur seruare ordinem *l. à diuo pio, §. in venditione ff. de re iudic.* tamen non potest rem meliorem sibi eligere.

4 Sed responderi potest, quod pro creditore est Text. indiuidualis *in d. l. creditoris arbitrio,* & pariter adsunt authoritates, & decisiones præallegatæ, *&* *Tex. in §. quod autem, in authe. de fideiussoribus,* & Bart. & alij præallegati non loquuntur in casu quo res debitoris creditore instante venditur, sed quando fit venditio à debitore, ad effectum soluendi creditori, iuxta Tex. *in l. quamuis, ff. de pign. act.*

5 Sed vide iterum Cost. Messan. *consil.* 89. Baron. *tom.* 1. *de cit. fol.* 311. *& tom.* 3. *fol.* 234. Marin. *resol.* 16. *à num.* 14. *ad fin. & resol.* 57. *à num.* 8. *ad finem tom.* 2. Carleuar. *de iudic. tom.* 2. *fol.* ... Nouar. *decis.* 5. Mart. *vot.* 130. Duard. *de censib. fol.* 396. Tasson. *de Antefat. fol.* 507. Merlin. *de pignor. quæ.* 129. *fol.* 506.

6 Ex quibus in causa vertente inter Ill. Piretta Castello Comi-

mitissam Galeani ex vna, & Illustrem D. Vincentium Caccamo, & Orioles tunc Baronem Terræ S. Petri supra Pactas, & ad præsens meritissimum Principem Castrifortis, fuit per M. R. C. decisum ad fauorem dictæ de Castelli, quod non scribatur iniunctio facta ad instantiam dicti Illustris Principis pro distractione cuiusdā feudi, saluis iuribus super alijs bonis eligendis per M.C.& hoc sub die 13. Martij 1656.

Sed quia ad fauorem dicti Illustris Principis visum fuit assistere clarissimam iuris dispositionem, ideò prædictæ decisioni acquiescere non potui, sed petita reuisione in Tribunali Consistorij, fuit demum reuocata sententia M. C.& decisum scribatur iniunctio, & hoc sub die 17. Iunij 1656.

7 Idque processit non solum ex iuribus, & authoritatibus præallegatis, sed præcisè ex doctrina Illustris Regentis Corsetti, *in addit. ad consil. Patris* 12. *num.* 110. Cutell. *decis.* 5. *n.* 124.

8 Et fuit etiam in facto consideratum, quod feudum prædictum non erat ingentis valoris, vltra creditum dicti Illust. Principis, qui erat creditor hypothecarius quondam Illust. Comitis de Galeano primi acquisitoris.

OBSERVATIO XXVIII.

1 Obseruandum est etiam, quod creditor defuncti præfertur creditoribus hæredis, & etiam legatarijs super bonis ipsius defuncti, & ideò potest sibi adiudicare à posse hæredis, etiam rem legatam particulariter, & etiam non citato legatario, qui possessionem non habuerit rei legatæ, Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *&* 53. & vide Apont. *consil.* 32. Afflict. *decis.* 26. Menoch. *de arbitrar. cas.* 156. *num.* 24. Surd. *decis.* 12. *num.* 5. *& seq. & cons.* 128. *num.* 26. Intrigl. *decis.* 16. *num.* 21. *& seq.* Roland. à Valle *de inuentario*, 6. *vtilitate num.* 94. Andreol. *centrou.* 276. *tom.* 4. Salgad. *labyrinth. credit. par.* 1. *cap.* 9.

2 Et quid si creditor hereditatis non habeat hypothecam, & concurrat cum creditore hypothecario ipsius heredis, vide Surd. *decis.* 310. Decian. *consil.* 11. *num.* 193. *& seq. lib.* 1. Fontanell. *de pact. nupt. clauf.* 7. *glos.* 2. *par.* 8. *num.* 68. Pacific. *de saluian. interdict. inspect.* 4. *cap.* 2. *à num.* 189. *in prima impressione*

3 Sed creditor pro impensis funerum omnibus præfertur,

Hodiern. ad Surd. *decis.* 112. Gratian. *deiscept.* 94. Perus. *decis.* 68. Rebuff. *ad constit. Regn. tit. de sentent. prouisional.* Burg. *de mod. proced. quaest.* 5. *nu.* 208. Medic. *decis.* 21. *per tot.*

OBSERVATIO XXIX.

1 ET an creditor, qui habet facultatem variandi, illam amittat post sententiam ad sui fauorem latam, vide Capyc. *decis.* 33. *per totam*, vbi decisum testatur contra creditorem, & videndus Thesaur. *quaest. forens. lib.* 1. *quaest.* 7. *num.* 5. *versic. in contrarium*, Caualcan. *decis.* 1. *num.* 15. *par.* 1. & vide Tex. *in l. reos* 23. *C. de fideiussor.* & ibi Glos. & Salicet. Afflict. *decis.* 142.

2 Et circa istam potestatem variandi, vide Grass. *de except. in praelud. nu.* 59. *& seq.* Thor. *vot.* 68. *num.* 34. *& seqq. & in compend. decis. p.* 3. *verb. creditor, eligens fol.* 261. Carleual. *de iudicijs tom.* 2. *disput.* 14. Anton. de Virgil. *de legit. perso. cap.* 25.

3 Amplia primo, quod non factis subhastationibus, & liberatione, etiam non capta possessione non licet variare, nisi ex iustissima causa, vt quia bona non sufficiant, vel sint intricata, vel aliquis se opponat, Thesaur. *d. qu. forens.* 7. *nu.* 6. *& seqq.* vbi sic decisum refert Cost. *de port. rath. qu.* 228. Costa Sicul. *consil.* 59. *num.* 12. 13. Sotomayor *tom.* 4. *controu. iur. cap.* 59. *num.* 50. & ita fuit decisum Mense Februario 1634. per Illustrem Vincentium Girgenti, tunc Iudicem R. C. P. huius Vrbis, in causa D. Mariani de Iuliana contra Felicem Papasidera.

4 Amplia secundo fauore fideiussoris, Thesaur. *ibid. num.* 8. Guid. Pap. *decis.* 248.

5 Amplia tertio, fauore tertij possessoris, Cost. *de port. rath. qu.* 228. *num.* 8. Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quaest.* 107. *& lib.* 5. *qu.* 59. *nu.* 8. 9. *fol.* 624. & vide Felician. *de censib. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Viu. *decis.* 269. *num.* 9.

OBSERVATIO XXX.

1 OBseruo etiam, quod creditor possidens bona debitoris iure pignoris, & hypothecæ, potest nihilominus rē ipsā distrahi facere alteri, vel sibi pro cōcurrenti quātitate vt sibi satisfiat, & hoc ne cogatur fructus in sortē imputare, & particulares solutiones recipere, Couar. *var. res. lib.* 3. *c.* 18. *n.* 4. Caual. *de vsufr. n.* 206. *versic. vel melius*, Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 5. *num.*

num. 8. *& seq.* Fontanell. *de pact. clauf.* 7. *glof.* 3. *par.* 8. *num.* 18. Mastrill. *decis.* 100.

2 Amplia, quod si adest pactum ad discursum in principali contractu poterit creditor sibi adiudicare bona prædicta cum eodem pacto, Mastril. *decis.* 89.

3 Sed contra principalem cōclusionem decisum in Rota restatur, Pacific. *de saluian. interdict. inspect.* 4. *cap.* 1. *num.* 140. *& seqq.* Rot. *diuers. decis.* 43. *par. p.* Serafin. *decis.* 1100. Manent. *decis.* 12. *n.* 15.

4 Sed aduertendum, quod dictæ decisiones Rotæ procedūt, quando creditor egit, & obtinuit remedio Saluiani interdicti, non tamen loquuntur non præcedente sententia prædicta, ideò vide supradictas decisiones, & Merlin. *de pign. fol.* 641. Et procedere etiam possunt quando creditor posset sibi cōmodè satisfieri ex fructibus, secus verò si fructus essent modici valoris.

5 Et creditor accipiens insolutum bona sui debitoris, dicitur cancellasse instrumentum, quia illa in solutum datio, est vera solutio, & propterea creditor agens procul dubio dicitur agere sine actione, *l. pratij C. de rescind. vendit.* Thesaur. *decis. Pedamont.* 147. *num.* 4. & alij per *Cost. cons.* 59. *nu.* 12.

6 Vbi sub num. 13. ampliat non posse creditorem recedere à prædicta in solutum datione, sub prætextu, quod non fuerit sibi tradita possessio, ipse enim agere poterit, vt sibi tradatur, Nact. *consil.* 496. *num.* 18. 19. *vol.* 3. Castill. Sotom. *lib.* 4. *quotid. contr. c.* 59. *n.* 50. Guid. Pap. *decis.* 348. & alij supra relati *ob ser...nu...* quibus addo Mang. *de subhast. quæst.* 60. *fol.* 111.

7 Sed creditor habens alternatiuā exigendi in pecunia, vel in bonis, si exigere incæperit actione reali super ipsis bonis non poterit exinde petere pecuniā, quia electio pro parte fieri non potest, Menoc. *cons.* 341. *n.* 10. *&* 26. Grat. *discept.* 239. *num.* 23. *& seq.* & vide Loffred. *consil.* 19. Afflict. *decis.* 397. Giur. *in consuet. Messan. cap.* 10. *glos.* 6. *num.* 22. *& seq. & decis.* 98 *n.* 24. Thor. *in compend. decis. tom.* 1. *verb. pactum adiectū fol.* 274. *col.* 2. *versic. vltimo*, Anton. Gomez *variar. resol. cap.* 11. *n.* 39. *lib.* . . Hodiern. ad Surd. *decis.* 113. Griuell. *decis.* 59.

OBSERVATIO XXXI.

1 ET pro coronide præsentis §. secundi pulchra quidem, & valdè vtilis se offert quæstio: An hypotheca, siuè subiugatio imposita per vnum ex socijs, seu alterum ex here-

dibus super re communi totam afficiat, etiam post factam diuisionem?

2 Et quoniam prædictã quæstionem, & controuersiam de facto habui, & fuit per me decisa tamquam Iudicem Assessorem, de communi partium consensu, prout in quampluri-mis alijs causis electum per Illustrissimum, & Reuerendissimum nunquàm satis laudatum Dominum meum D. Petrum Martinez Rubio Archiepiscopum Panormitanum, olim Sardiniæ, & huius Siciliæ Regni optatissimum Præsidem, & Generalem Capitaneum, nunc verò ob eximias virtutes, & continua eius seruitia Regi præstita, de Consilio Status Suæ Catholicæ Maiestatis, cuius laudes melius esset, vt de Carthagine dixit Salustius, eas tacere, quàm paucas dicere; ne tamen semel conceptum verbum intra pectoris claustra continere videar, breuiter dicam, ex multis pauca quædam colligens, quod Illustrissimus ipse præsul, dum vtrumque gladium gerebat, de Regni commodis, ac etiam de grege sibi commisso diebus, & noctibus agitabat, & tam assiduus in negotijs, vt ex labore reparari videretur, & instar refectionis mutationem laboris existimabat; cum quid non solum quoque die, sed quaque hora per minuta temporis momenta faciendum erat, seuera lege præscripserat, paremquè prudentiam in Regnis moderandis, & ius suum vnicuique tribuendo clarissimè demonstrauit, & lætissima eius facie, amabilique vultu insontes absoluebat, sontes verò ità animaduertebat, vt cæteros à scelere deterrebat, & non tàm pœnis malorum, quam bonorum præmijs bonos facere cupiebat Hinc constat reuerentia magistratibus, legibus authoritas, modestia petulantibus, pœna flagitijs, & Regno tranquillitas, & vt omnium desiderijs occurreret, nulla in audiendo difficultas, nullaque in respondẽdo aderat mora. Sed quid ago? de tanti Præsulis laudibus pluribus, quam vt mihi propositũ ab initio fuerit, aut aures eius patiantur, nam etsi laudanda in dies faciat, eorum tamen laudes non libenter audit, adeout vereor ne in his paucis venerandam eius modestiam offendam, temperabo igitur mihi in eius laudibus, quas ægrè audit, quæ non exigua laus est, & solummodò omnipotentem Deũ cum tota Curia Cælestiali humiliter rogare non finam, vt per Nestoreos annos talem, ac tantum Patrem, & Pastorem nobis incolumen seruet ad Vrbis Regni, & Suæ Catholicæ Maiestatis maiorem vtilitatem.

3 In prædicta quæstione, doc-

tis-

tissimè quidem de more scripsit V.I.D. D. philippus Cammarata olim R.C.P. & primorum appellationum dignissimus Iudex pro Anna Maria de Iouino opponente, contra Ven. Conuentum Sanctæ Mariæ Montis Carmeli Ciuitatis Suteræ, prò quo quidem Conuentu non minus doctè etiam scripsit V.I.D. Don Ioseph Scoma, quorum allegationes ad commune bonum, pro huius operis ornatu, hic imprimendas curaui.

ALLEGATIONES

V. I. D.

D. PHILIPPI CAMMARATA

P R O

SORORE ANNA MARIA DE IOVINO NOMINIBVS.

C O N T R A

VEN. CONVENTVM S. MARIÆ MONTIS CARMELI Ciuitatis Suteræ.

Iesus Maria Ioseph.

NVllo quidem iure potuit interloqui Assessor Curiæ Episcopalis Agrigentinæ ad fauorem Venerabilis Conuentus Sanctæ Mariæ Montis Carmeli Ciutiatis Suteræ, contra D. Petrum Spinacciolo, & consequenter contra sororem Annam Mariam de Iouino ab eo ius, & causam habentem. Dum ex parte dicti de Spinacciolo conuentati aderat peremptoria exceptio in primi iudicij instantia aduersus contractum bullalem, quod tempore subiugationis prædium, contra quod fuerit causata exequutio, non erat in dominio subiugantis. Vnde dum Achilles præsentis iudicij à mera iuris dispositione pendet, & via appellationis in hac Curia Archiepiscopali Metropolitana coram D. V. M. Spett. viro religiosissimo exitum præsentis iudicij, pro sorore Anna Maria de Iouino cliente, sperandum esse proculdubio existimatur.

4 Huius articuli controuersia præcipuè esse videtur, an ne sub-

subiugatio imposita per Didacum Cammarata vnum ex coheredibus quondam Ioannis Petri, super bonis hereditarijs eiusdem in communi cum alio coherede Mario persistentibus facta diuisione super Marij partem subsistat?

5 Pro eius subsistentia primo videntur esse iura, indubitatum enim est in iure, quod si adsunt duo socij, quorum patrimoniũ staret in communi, & pro indiuiso inter eos, & fuerit contracta per vnumquemque ipsorum obligatio aliqua super re communi, quod teneat etiam in præiudicium partis alterius cōsocij, Textus est vulgatus *in l. si senserit, ff. ultimo, ff. de quibus mod. pign. & hypotheca soluatur, l. si creditor, §. final. ff. qui pot. in pign. hab. l. si quis putans §. si fundus, ff. ne communi diuidendo,* Negusant. *de pignor. p. 2. memb. 3. n. 37.*

6 Quod nō solum si patrimonium duret semper indiuisum, procedit, sed etiam post factam diuisionem, portio enim, quæ ad socium non obligantem spectauit, transiuit in ipsum cũ oneribus, & hypothecis ab altero socio constitutis, Giurb. *obser. 87. num. 4. & 6.* Intrigl. *super bulla quæst. 63. in fine.*

7 Vnde cũ in casu nostro fuerat constitus census ab vno ex heredibus, tempore quo bona hereditaria non erant adhuc diuisa, sequuta demum diuisione pars illa, quæ alteri heredi non obliganti obtingit, in ipsum cum onere census transiuit ex Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 36. num. 27.* Giurb. *ad consuet. Mess. cap. 9. glos. 6. num. 28.* Riminald. Iun. *cons. 671 num. 31.* Giurb. *obseru. 87. num. 4. 6. & 11.* Andreol. *contrau. 230. per totam, & controu. 326. num. 1.* Intrigl. *super bulla quæ. 63. per tot.* Salgad. *labyrinth. credit. par. 3. cap. 13. n. 44.*

8 Quia non videtur assignari posse diuersitatis ratio inter heredes in communi viuentes, & inter socios, qui etiam patrimonium indiuisum habent, nã sicuti vnusquique ex socijs super re communi habet propriũ dominium, quod indiuisum super qualibet minima parte videtur adesse, ex Textu, *in l. si familia, verbo parte, C. familia Ercifcund.* Scacc. *de sentent. re iud. glos. 14. par. 12. num. 50.*

9 Ita etiam vnusquisq; ex heredibus super bonis hereditarijs adhuc non diuisis indiuiduum, & proprium dominium habere videtur, & super qualibet ipsarum rerum communium parte, ac totum in toto insolidum assistere.

10 Taliter quod vnusquisque eorum vti habentes dominium proprium, & insolidum potest rem communem censui, aut hypothecæ obnoxiam reddere, qua postea diuisa cũm eisdem hypothecis partem illam, quæ ob-

obuenit non obliganti pertranseat, Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres qu. 9. ff. de verb. obligat.* Bald. Angel. Salicet. *in l. vnica C. si communis res pignori data sit* Castrens. *in l. Iulianus, §. idem nu. 30. ff. de actio. empt.* Giurb. *d. cap. 9. glos. 7. n. 28.*

11 Vt etiam desumi videtur ex Tex. *in l. si fratres, vers. nam si ff. comm. vtrique iud.*

12 Vbi si duo fratres diuiserunt bona, quæ prius ab vno ipsorũ fuerant creditoribus obligata, tenebitur ipse obligans alteri fratri non obliganti de euictione pro hypotheca per ipsum fratrem obligantem inducta, vt desumendo Textum firmauit Stayban. Iun. *resol. 184. nu. 42. tom. 2.*

13 Quamobrem si tenetur de euictione frater obligans alteri fratri non obliganti hypotheca fauore creditorum, non potest negari, quod stetit super portione non hypotecantis, & per consequens vnus ex fratribus, aut coheredibus potest censum imponere super alia coheredis, aut fratris parte, absquè illius consensu, cui post factam diuisionem nõ remanebit nisi actio euictionis agendi contra alium fratrem obligantem pro hypotheca ab ipso imposita, quia creditorum hypotheca persistit super ipsius portione, etiam diuisa.

14 Fortius vbi diuisio nõ videtur iuridicè facta, quia tunc hypotheca absq; vlla prorsus controuersia afficeret super omnibus portionibus iuridicè non diuisis; adhoc enim, vt iuridicè dicatur facta diuisio inter heredes, debet apparere sollemniter per æs, & libram celebratam, vnde cum diuisio facta inter Marium, & Didacum modo prędicto subsequta, ideò tamquam minimè, aut inualidè facta hypotecę contractę per Didacum vnum ex cohoredibus afficere videntur, etiam super Marij portionem.

15 Sed his minimè repugnantibus negatiua sententia verior esse videtur, ac communitèr à Doctoribus amplexa pro exclusione, & inualiditate census super portione heredi nõ obliganti post diuisionem tangẽte.

16 Verùm enimuerò si simpliciter principali conclusioni incũbamus, licet hypotheca contracta per vnum ex socijs possit super consocij partem afficere, procedere videtur in casu quo fuerit contracta inter ipsos societas omnium bonorum, & nõ in societate particulari, quia in ea vniuersali, quamuis socius consocij partem possit obligare, tamen in illa particulari locũ non habet, Pacific. *de salvan. interdict. inspect. 3. cap. 2. num. 589. fol. 162.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 16. num. 21. fol. 397.*

Aut

17 Aut in illo casu, vbi debitum ab vno ex socijs non fuerit contractum occasione societatis, sed nomine proprio, & particulari beneficio ipsius obligantis, vt est in casu nostro, quoniam tunc sola obligantis pars obligata remaneret, Textus est notandus *in l. iure soc. ff. pro socio, l. nemo ex socijs, ff. eod.* vbi Glos. *in princip.* Paris. *cons.* 94. *per tot. par.* 1. Tusc. *lit. S. conclus.* 296. *n.* 21. *fol.* 399.

18 Adeo, & taliter, quod si socius obligans haberet expressè mandatum obligandi alterum consocium, obligatio non tenet, quoad consocij obligantis portionem, si nomine proprio ipsius socij obligantis reperitur contracta, quia mandatum obligandi datum ei à cōsocio intelligitur regulatum in illo casu, in quo contraheretur pro communi societatis vtilitate, & beneficio, & non pro particulari, & proprio ipsius obligantis interesse, vt ex Caball. *cons.* 94. *n.* 16.

19 Nam adhoc vt alterius socij pars hypothecę sit affecta per alium socium contractę, non solum debitum deberet esse societatis intuitu, sed pecuniam receptam pro obligatione prædicta in vtilitatem ipsius societatis versam fuisse apperere debet, Alex. *cons.* 117. *nu.* 12. *& seq. lib.* 7.

20 Aliter enim quando socius, qui liberam administrationem societatis habuisset, contraxerit mutuum, & illi societatis signum posuerit, quoniam obligatio quoad consocij partem hoc in casu non staret, Rota Rom. coram Card. Seraph. *decis.* 375. *num.* 1. Pacif. *de saluian. interdict. inspect.* 3. *cap.* 2. *num.* 587. *fol.* 162.

21 Et ratio quare socius nomine proprio contrahendo hypothecæ obnoxiam socij partem reddere non potest, illa præcipuè esse videtur, quod sicuti socius acquirens nomine proprio acquisitum non communicatur consocio, ita etiam à contrario sensu si socius acciperet pecuniam mutuo, & illam in proprium beneficium verserit, non obligat socij partem, Mical. *de duob. fratrib. cap.* 48. *nu.* 18. *fol.* 395.

22 Vbi in terminis duorum fratrum habentium bona communia ex aliqua hereditate, quod adhuc manente communione fuerit per aliquē ipsorum contractum aliquod debitum particulare, & non causa societatis, quod solutio ipsius debiti spectat tantum ad contrahentem penitus exclusa à tali grauamine, & hypotheca alterius fratris non obligantis parte, probauit terminanter, vt Bald. *de pœnis in tract. de duob. fratrib. fol.* 154. *à tergo.*

23 Ea ratione, quia frater tem com-

communem cum fratre habēs, eam obligare minimè potest, Textus ad literam in *l. vnica, C. si communis res pignori data sit*, vbi etiam Glos. *in princip.*

24 Et ad hoc, vt obligatio teneat, & contractus rei communis valeat, non solum requiritur maior pars sociorum, sed etiam illorum omnium consensus expressus necesse est, *l. per fundum, ff. de seruit. vrban.* vbi Glos. Gomez *var. resol. tit. de locat. lib. 2. n. 14.*

25 Propterea si fuerit constitutus census ab vno ex socijs super re communi, absque sociorum omnium cōsensu, quod non teneat respectu non obligantium. Felic. *de societ. cap. 28. nu. 9. & 10. fol. 117.* Blasc. Lanc. *in addit. ad Greg. num. 6. & 7. fol. 198.*

26 Quæ si in terminis socij obligantis bona communia remaneat satis vltra clara conclusio, & pro negatiua sententia communis Doctorum opinio assistit, quid in terminis duorum heredum (in quo casu hodie nos versamur) vbi satis maior militat ratio, quia si certum est in iure, quod heres in bonis communibus non habet, nisi tantum dominium pro parte ad tradita per Caball. *de diuid. & indiuid. p. 2. nu. 83. fol. 98.*

27 Et res communis ante diuisionem propria dici nequit. Ermosill. *in addit. ad glos. 5. part. 5. tom. 2. nu. 6. fol. 258. tit. 5.*

28 Qualiter hypotheca ab eo contracta potest substineri super coheredis non obligantis parte, nam solus Dominus potest hypothecare rem propriā, & factum vnius hæredis non preiudicat ceteris non consentiētibus; vt colligitur ex Cesal. *consil. 595. n. 13. fol. 447. tom. 4.*

29 Et census iuxta formam bullę ad hoc, vt afficiat, & legitimè impositus dicatur debet constitui super re, cuius dominium proprium penès constituentem esse debet, Petr. de Greg. *q. 5. nu. 3. & 4. fol. 17.* & alij scribentes.

30 Qua propter dum in casu nostro à Didaco coherede, qui vt dixi non habebat dominium in bonis hereditarijs eius patris in communi cum Mario altero coherede, fuit constitutus, non potuit substineri nisi super portione, quę postmodum inter eos subsequuta diuisione ipsi Didaco obliganti obtingit, libera permanente à tali onere census parte altera, quę Mario alteri coheredi non obliganti in sortem cecidit, vt ex decantata doctrina Ann. Rober. *rer. indic. cap. 19. lib. 3. per tot. fol. 707.* qui affert decisionem Senatus pariensis.

31 Quem etiam sequuti sunt Fontanell. *de pac. nupt. claus. 9. par. 2. num. 50. fol. 89. tom. 1.* Caren. *resol. 145. per totam* Buttigl.

tigl. omnino videndus *de succ. ab intest. cap.* 2. *teorem.* 40. *sub. num.* 38. *versic.* limita inquam *fol.* 268.

32 Et denostratibus, qui testantur fuisse in regno decisum Baron. *sing.* 8. *in tract. de citat. tom.* 2. *nu.* 4. *fol.* 21. *& in addit. per tot. tom.* 3.

33 Quæ doctorum opinio euidentissimis rationibus fundata videtur, nam indubitatum est quod eo ipso, quod fuerat adita hereditas per Didacum, & Marium heredes dicebatur facta de iure inter ipsos diuisio ¶. *quædam instit. de action.* Bottigl. *loc. supra cit. vers. ex ratione fol.* 269.

34 Vnde dum erat facta de iure diuisio à principio nullus ipsorum heredum habebat penes se diuisum dominium in solidum, qua propter hypotecas, quas vnusquisque ipsorum contraxisset super portione, super qua dominium non habebat, stare non poterat, taliter quod subiugatio, à Didaco constituta nō potuit nisi super portionem post diuisionem ei tangentem substineri, quia inter ipsum, & Marium non erat contracta societas, sed tantum per ipsos possidebatur paterna hereditas indiuisa, in qua ad hoc vt aliquis ipsorum potuisset dominium acquirere, rathihabitione alterius coheredis necesse erat Mantic. *de tacit. & amb. lib.* 6. *tit.* 16. *sub num.* 17. *fol.* 396. *to.* 1. Pacif. *de salu. Interd. inspect.* 3. *cap.* 2. *num.* 577. *fol.* 161.

35 Quæ dum in impositione dicti census non ad fuit, sed tantum constitutio illius inualidè fuit à Didaco facta quamuis communiter super corpore hereditatis fuit imposita, tamen super portione propria Didaci impositio illius habuit effectum, nec facit quod prædium, contra quod causata apparet executio fuerit specialiter subiugatum, quia pro tuitione illius adest peremptoria exceptio admissibilis in presenti iudicio, & aduersus contractum bullalem, quod tempore subigationis illud non erat in dominio subiugantis, vt ex Grass. *de except.* ... *intrigl. super bulla quest.* 38. *nu.* 13.

36 Ex qua oppositiones pen per clientem præsentatę stare debent.

37 Sed ne sub silentio vanissimis partium propositionibus pertranseam sigillatim eis respondeā, & etenim licet socius possit partem consocij obligare tamen opinio prædicta non procedit absque distinctione superius allegatā; quia, ad effectum vt socij partem possit obnoxiam oneri reddere consocius, de destinatione, & versione in vtilitatem

so-

societatis facta costare debet, qua propter si obligatio facta non videtur cum destinatione, & couersione prædicta effecta postea diuisione portio illa non obliganti contigens libera remanet, quod solum inter mercatores locum habere non videtur, quoniam stante publica vtilitate, & ex eo quia præsumitur inter eos reciprocum mandatum, non obtenta prorsus diuisione potest quolibet ipsorum à societatis creditoribus conueniri Maijnard. *decis.* Tholos. 14 *nu.* 2. *lib.* 4. *fol.* 743. Rot. Rom. *decis. impress. per pacif. post tract. de salu. interd. decis.* 147. *num.* 1. *fol.* 146.

38 Et quicquid sit in socijs, qui viuunt in communi, & habet vnusquisque ipsorum mãdatum insolidum in coheredibus verò quoniam eadem ratio non militat, opinio nostra absque controuersia procedit, nam vnusquisque ex socijs habet tacitè mandatum à lege inductum ad obligandum consocium pro societate, vt videtur ex Rot. *loc. citato apud Pacificum.*

39 Quod non videtur locum habere in coheredibus, quia coheredes, vt dixi, habent inter eos dominium separatum in qualibet ipsorum portione, stante diuisione à iure inter ipsos à principo facta, quæ licet ex post facto realiter fuit effecta, nihilominus nõ vt coheredũ aut diuisionis status à lege cõstitutus mutasset, nec vt inter ipsos heredes nouus induceretur titulus, sed ad sedãdas proxinquorum discordias fuit introducta Ann. Rober. *d. qu.* 19. *lib.* 3. *fol.* 313.

40 Et precipuè in Regno nostro, vbi inter fratres maior diuidit, & minor eligit, ob quam excluditur omnis dolus aut fraudis consideratio, qua non existente absquè controuersia procedit supradictorum Doctorum negatiuè affirmantium opinio, vt ex eodem Giurb. per partem aduersam allegato *in obser.* 87. *num.* 13. *fol.* 567. *declaratur.*

41 Quæ diuisio in casu nostro modo prædicto iuxta formam municipalis huius Regni consuetudinis celebrata cognoscitur, in qua, & si non appareat facta extimatio, tamen ex cõuenientione inter ipsos fuit determinatum, vt post modum fieret, sicuti præsumitur subsecutum fuisse ex pacifica possessione bonorum diuisorum æqualiter inter se per decennium, & vltra, vt in terminis diuisionis legitime præsumptæ testatur Rub. *decis.* Rot. Rom. 127. *num.* 19. *parte* 7. *fol.* 260.

42 Quod etiam si non fuisset legitimè celebrata diuisio prędicta, & cum aliqua inequali-

tate fuisset facta ex possessione habita per ipsos fratres cuilibet suæ certæ quotæ per decem annos, & vltra noua ex lege præsumeretur diuisio æqualis Ruin. *cons.* 117. *tom.* 3. *fol.* 187.

43 Et vt ad primum redeam, maxime conclusio principaliter per nos probata locum habere videtur in creditore subiugatorio, qui cum vno ex heredibus super bonis communibus contraxit, quia si aliqua dubietas circa creditorem ignorantem contrahentem haberi potuisset in creditore, verò sciente (vt in casu nostro) omnis cessat difficultas, quia iam certioratus erat creditor, quod in bonis, super quibus contrahebatur, aderat portio Marij alterius coheredis, quæ si tunc indiuisa permanebat, postea diuidi debebat, vt ex Castrens. *in l.* 2. *§. si vni ff. de transact.*

44 Scientia enim quod sit in casu nostro à conuentu subiugatario habita ex lectura eiusdem met subiugationis clarissimè oculis corporeis perpenditur, dum in ea vti coheres Didacus se obligat censui prædicto, & pro Mario fratre altero coherede de ratho promittit, & super bonis hereditarijs subiugationem constituit.

45 Nec obstant Doctores ex aduerso, & primo non obstat Merlin. *lib.* 2. *tit.* 1. *qu.* 36 *num.* 25.

46 Quia ipse loqui videtur cũ socijs, qui bona in communi, & pro indiuiso possidebant, nos autem versamur in coheredibus, quorum vnusquisque habet dominium super propria portione tantùm, & licet ipse in loco prædicto afferat Rot. decisionẽ apud Merlin extendendendo conclusionem de socijs ad coheredes, tamen legatur Rot. prædicta, quæ loquitur in terminis satis à nostris diuersis, videlicet in separatione bonorum facta à debitore creditoribus posterioribus, anterioribus non citatis, vt ex eiusdem Rotæ lectura apud eumdem Merlin *decis. in ordine suo* 379. *num.* 2. *fol.* 203.

47 Et sic, nescio quomodo possit procedere Rota prædicta in casu nostro, vbi per diuisionem inter heredes subsecutam nullum illatum videtur præiudicium creditoribus, qui hypotpecam habebant super portione heredis obligantis, nàm sicuti illa super portione indiuisa afficiebat, postea super parte, quæ virtute diuisionis obliganti obtingit, remansit, quia pars à socio, vel coherede diuisa, succedit loco partis, quam prius pro indiuiso possidebat Manent. *decis.* 13. *num.* 3. *Giurb. obser.* 87. *nu.* 20. *versic. pars enim.*

Dein-

48 Deinde non obstat. Giurbè *ad consue. Mess. cap. 9. glos. 6. num. 28.*

49 Quoniam doctores ab eo citati loquuntur in particulari iudicio communi diuidundo, & non vniuersali familiæ erciscundæ inter quas satis adest disparitatis ratio, nàm in communi diuidundo præsumitur in vno quoque sociorum reciprocum mandatum, familiæ erciscundæ non solum non potest considerari mandatum, sed neque etiam communio, & sic non procedunt in casu nostro, vt eumdem Giurbam inpugnando firmauit Baron. *d. sing. 8. sub num. 4. fol. 21. tom. 2.*

50 Vlterius non obstat Intrigl. *super bullas quæst. 63. per totam.*

51 Quia potiùs pro cliente, quàm pro conuentu facere videtur, etenim in loco citato colligitur distinctio per nos superius allata, ipse enim licèt in fine dictæ quæstionis teneat quòd socius possit imponere censum super communi, nihilominus in ipsamet quæstione firmat, quod census impositus ab vno ex fratribus non possit alteri fratri præiudicium afferre ille ipse *loc. cit. nu. 4. fol. 213.*

52 Denique minus obstare videtur Giurb. *in obser. 87. num. 4. 7. & 11.*

53 Legatur enim, quod paulo ante finem dictæ obseruationis post numeros à parte citatos contrarium firmare videtur, etenim dicit ipse.

„ *Licet socius dicatur habere in*
„ *quâlibet parte rei communis*
„ *& pro indiuiso possessa, etiam*
„ *minima, tamen si quis partem*
„ *rei emit, quàm venditor cum*
„ *alijs communem, & quidem*
„ *indiuisam habebat, si postea*
„ *diuisio celebretur, teneri illam*
„ *accipere, quæ ex diuisione venditori adiudicata fuerat, non*
„ *autem dimidiam ab vno, &*
„ *alteram à socio venditoris, si*
„ *diuisio illa legitimè facta fuerit aduersus quam nullus dolus allegetur, quia eo in casu*
„ *pars diuisa tantum sibi remanet obligata, pars enim diuisa*
„ *socio obuenta succedit loco partis, quàm priùs pro indiuiso*
„ *possidebat.*

54 Vnde si in socio neque locum habet opinio eorum, qui contrariam sententiam tenent, magis in terminis fortioribus vt casus nostri, minimè procedere debet.

55 Nec etiam facit Andreol. *contro. 230. per tot. & contro. 326. num. 1.*

56 Quia prædicta videtur esse contra communem, nec vnquam recepta apperet, reperitur etiã apertè reprobata per Bottilier. *loc. cit. vers. limita in quam in fine* Baron. *loc. cit. in addit. ad sing. 8. sub num. 2. tom. 3. de citat.*

Non

57 Non obstat quoque Roc. Rom. per Rub. *parte 9. decis.* 205.

58 Motiuata per Dominum meum, & adducta per Merlin. de pignor. in loco præallegato quoniam non loquitur in heredibus, sed in socijs, & sic procedere debet iuxta distinctiones de super allegatas.

59 Secundo respondetur Rotam fundari in obseruãtia subsecuta obligationis, seu donationis factæ, vt patet ibi ante numerum primum.

60 Tertio respondetur in Rota agi de creditore immisso remedio saluiani interdicti, proprietas semper salua remanet, per adiudicationem verò euellitur dominium à posse domini.

61 Quarto demum respondetur, & hæc quidem responsio iudicio meo falcem ponit ad radicem, Rotæ determinationem processisse eo quia supponebatur ibi pro constanti, quod bernardinus donans, & obligans possidebat communiter casalea ardea cùm Ioanne Petro, & sic tota vis, quæ in illa decisione fit, vt legenti patet, in hoc consistit quod in re nostra dici haud potest, quoniam ex scripturis ab ipsamet parte noliter presentatis clarissimè constat prædium, de quo agitur non possideri à Didaco obligante, sed à Sicilia, & consequentèr clarissimè obstat exceptio, quod bona non erant tempore subiugationis neque in dominio; neque in possessione subiugantis.

62 Et hic quæso aduertatur, quod hæc responsio satis est ad conuincendam partem, quia Doctores, qui ex aduerso allegantur loquuntur præsupposita possessione prædij penes heredem obligantem, quæ deficit in re nostra.

63 Salgad. tandem *in labe. cred. par. 3. cap. 13. à num. 35. ad 44.* pariter minus obstat; nam vltra quod loquitur contra communes distinctiones per nos desuper traditas, respondetur etiam quod quamuis in dicto numero 44. impugnet distinctionem Anne Rober. tamen eius authoritas licet sit magna non est attendenda contra opinionem tanti eximij iuris consulti, & sententias ab illo relatas, & multo magis non sit attendenda, cum opinio contraria sit in regno nostro accepta, & ab alijs authoribus approbata.

64 Eoque magis vbi diuisio facta est sine fraude, & collusione semper admittitur in præiudicium creditoris iuxta sententiam Ann. Rober. quam ex doctoribus in contrarium allegatis prosequitur Giurb. noster *in obser. 87. nu. 13.*

65 Et sine vlla difficultate in

Re-

Regno nostro diuisio subsistere debet, quia quamuis appareat facta post obligationem ab vno ex heredibus stipulatã, nihilominus fictione iuris hæc diuisio potest censeri facta, quamuis postea perficiatur instrumentum, sicuti annuere videtur Ann. Robert. *in dicto lib. 3. cap. 19. vers. diuisio fol. mihi 313.*

66 Dum per hæc verba loquitur, ibi. *Diuisionem fieri lex ait ad sedandas propinquorum discordias, non autem vt inter coheredes diuisio nouus censeatur titulus qui vel rerũ hereditariarum qualitatem mutet, vel heredum conditionem lædat, & grauet, itaq; in hereditate communi hic est diuisionis effectus, vt aliqua legis fictione vnusquisque heredum nihil aliud iuris vnquam habuisse censeatur, quam illud quodcumcumque ex diuisionis pacto consequitur.*

Et idem firmans tenet Botillier. *loc. cit. num. 38. versic. ea ratione.*

67 Quod indubitanter, & sine vlla difficultate in Regno nostro admittendum est stante consuetudine, quod inter fratres coheredes, vt dixi, maior diuidit, & minor eligit, sicuti facta fuit diuisio inter Marium, & Didacum.

Cætera suppleat &c.

SEQVVNTVR CONTRARIÆ ALLEGATIONES

V. I. D. D. IOSEPH SCOMA.

IESVS, MARIA, IOSEPH.

PArtes Domini mei multum Spectabilis erunt in decidendo ad fauorem Venerabilis Conuentus Carmelitarum Ciuitatis Suteræ, pro quo iustitia, & æquitas vndequaque assistit, nec de iustitia vereri fas est, dum causa pendet coram integerrimo Iurisconsulto & militamus sub auspicijs Deiparæ Virginis Intemeratæ, quę propriam causam, si alienas patrocinatur, non derelinquet.

Factum est constans, ideò libentèr prætermittitur, dicimus solum, quod

68 Subiugatio imposita per vnũ ex coheredibus super bonis hereditarijs, hereditate adhùc existente indiuisa, subsistit etiã ad præiudicium alterius coheredis sequuta diuisione, ad Text *in l. si consenserit §. fin. ff. quibus mod. pign. solu. l. si quis putans §. si fundus ff. de comm. diuid.* Caldas Pereia *de empti. & vendit. cap. 9. num. 14. propè finem,* Mastrill. ad Gregor. *de censib.*

qu.

quæst. 5. *num.* 111. *& seq.*

69 Non obstat dicere prædictam conclusionem esse veram in diuisione inter socios rei cõmunis, non autem inter coheredes, ex Ann. Rober. *rer. iudic. lib.* 3. *cap.* 19. *per tot.* Caren. *resol.* 145. Bottilier. *de success. ab intest. cap.* 2. *theorem.* 50. *nu.* 38. *versic. limitatur.* Baron. *de cit. tom.* 2. *sing.* 8.

70 Respondetur enim primo, etiam inter coheredes præmissa sibi locum vendicare, in puncto Merlin. *de pignor. lib.* 2. *tit. p. qu.* 36. *num.* 27. Giurb. *ad consuet. Messan. cap.* 9. *glos.* 6. *n.* 28. *versic. sed hoc in personali*, Riminald. Iun. *cons.* 671. *à nu.* 31. Giurb. *obser.* 87. *num.* 4. 5. *& 6. & præcipuè num.* 11. Andreol. *controu.* 230. *per tot.* & Butrius *controu.* 236. *nu.* 1. vbi supponit hanc conclusionem pro constanti, Intrigl. *sup. bulla q.* 63. *per tot.*

71 Non enim potest assignari diuersitatis ratio inter socios, & coheredes, in tantum enim hypotheca ab vno socio imposita subsistit, etiam sequuta diuisione super dimidia alterius socij, in quantum creditor acquisiuit hypothecam pro indiuiso, tempore quo socius habebat dominium insolidum, & sic habebat partem in qualibet parte, etiam minima, & super qualibet cespite, ad Tex. *in l. si familiæ in verbo parte C. fam. ercisc.* & tradunt in puncto Scacc. *de senten. & re iudic. glos.* 14. *quæst.* 12. *num.* 50. *per tot.* Vincent. de Franch. *decis.* 77. *num.* 2. & ex alijs Doctoribus supra relatis.

72 Quæ quidem ratio cum militet inter coheredes, qui ante diuisionem dicuntur habere dominium insolidum, & super quolibet cespite, itaut nemo possit agnoscere propriam portionem, & dominium est totum in toto, & qualibet parte totius, nescio cur in vtroque casu ex rationis identitate, non sit eadem determinatio facienda.

73 Supposito enim pro constanti, prout pars negare non potest, quod dominium penès heredes sit insolidum, verum est dicere, quod heres subiugando, vel obligando rem, dicitur totum corpus inficere cũ hypotheca, quæ semelhac est inducta in ipso instanti dicitur tangere totum, & tamquam ius reale transit penès omnes possessores, nec diuisione indè sequuta potest auferri absque consensu creditoris, aurea est doctrina, Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, quæst.* 9. *ff. de verb. oblig.* Bald. Angel. & Salicet. *in l. vnic. C. si comm. res pign. data sit* Castrens. *in l. Iulianus, §. idem celsus nu.* 3. *ff. de act. empt.*

74 Quos in terminis nostris sequi-

ſequitur in puncto in firmanda noſtra opinione Giurb. *dicto cap. 9. gloſ. 7. num.* 28. Merlin. Andræol. & DD. ſupra citati

75 Et hæc veriſsima noſtrorũ Doctorum ſententia apertè deſumitur, ex tex. in *l. ſi fratres verſic. nam ſi fundi ff. commun. vtriuſque iudic.*

76 Vbi habetur, quod ſi fratres diuiſerunt bona, & vnus ea prius creditoribus obligaſſet, tenebitur alteri fratri de euictione pro hypotheca per ipſum inducta, quod etiam tradit ex diſpoſitione dicti textus Stayb. Iun. *reſol.* 184. *n.* 42. *to.* 2.

77 Si igitur frater iuxtà dictũ textum, tenetur fratri de euictione pro hypoteca per ipsũ impoſita ante diuiſionem, verum eſt dicere per neceſſarium antecedens, quod hypotheca impoſita per ipſum fratrem afficiat portionem alterius, etiã ſequuta diuiſione, nàm euictio non poteſt dari, niſi ſupponatur cauſa iuſta ob hypothecam inductam ab ipſo fratre.

78 Non obſtat Caren. Bottilier. & Baron. *loc. ſupra cit.* nàm omnes fundantur ſuper opinione Ann. Robert. qui eſt omnium anteſignanus, & tamẽ ipſe Ann. Robert. ob ſupra dictas rationes reprobatur in puncto vltra noſtros Doctores ſupra citatos per Salg. *laberin. credit. parte 3. cap. 13. num.* 44.

79 Vbi dicit, quod eſt temerarium à noſtra opinione recedere, cum habeamus iura expreſſa in contrarium, nec non communem tantorum patruum opinionem.

80 Prædicta magis procedunt in caſu noſtro, vbi diuiſio non eſt diſtinctè facta per ęs, & libram, ſed vnuſquiſque accepit portionem in confuſo pro prætio iuxta extimationem faciendam, quin imò ſubdunt diuidentes; quod appretiatio fieri debeat facta deductione omnium onerum quomodolibet debitorum promiſſa ad inuicem indemnitate.

81 Quo fit, vt non facta ad huc extimatione prędicta, quæ non apparet, frater non poſsit conqueri de ſupradicto onere impoſito ab alio coherede, dum in omnem caſum dictum onus attenta forma pacti erit prius à valore ſuæ portionis deducendum, & ſic verum eſt dicere, quod tanto minus habebit in portione.

82 Et adeo verum eſt hanc diuiſionem fuiſse informem, vt ea non obſtante V. I. D. Marius Cammarata dederit ad gabellam locum de Iardinazzo ſibi obuentũ pro ſua portione, promittendo de ratho pro Didaco eius fratre, vt conſtat ex locatione ex aduerſo preſentata.

83 Bone Deus, ſi D. Marius erat dominus loci ex diuiſione; ad quid promiſit de ratho pro

alio fratre ergo fateri oportet hoc euenisse, quia diuisio non fuit per ęs, & libram, & ea non obstante fratres remanserunt in communione.

Hæc satis ad victoriam, nàm prout clarissima sunt, quando adhuc dubia essent semper pro ecclesia iudicandum.

Visis itaquè, & benè perpensis supradictis doctissimis allegationibus fuit per me decisum sub die 23. Iunij 1664. *Stent, saluis iuribus vtrique parti in causa oppositoria expensis &c.*

Et præcipua quidem fuit ratio decisionis prædictæ quia dicta subiugatio non fuit facta pro causa hereditaria, sed tantum pro capitale per dictum subiugantem consequto eius nomine proprio, ac etiam stante legalitate diuisionis prædictæ, quo casu verior visa fuit decisio relata per Annæum Robertum *rer. iudic. lib. 3. cap. 19.* & Baron. *sing. 8. in tract. de citat. tom. 2. num. 4. fol. 21. & in addit. eiusdem tom. 3. fol. 29. nu. 2.* Bottilier. *de success. ab in test. cap. 2. theorem. 50. num. 38. fol. 268.*

Ex ijs huic secundo §. ad maiorem Dei gloriam finem impono.

§. III.

Due ò più sorelle creditrici delle doti di paraggio sijno eguali nel priuilegio dell'hypoteca, ne tra loro vi sia anteriorità, ò portiorità, ancorche vna sij stata maritata prima dell'altre, e li fosse stata constituita la dote con espressa hypotheca.

OBSERVATIO I.

1 EX dispositione presentis cōstitutionis est sublata antiqua quęstio de anterioritate, siuè potioritate hypothecæ pro dotibus de paragio filiabus competentibus super feudo post mortem patris, de qua meminit Mut. *decis. 26. nu. 22.*

2 Et clarissimè est resolutum nullam inter eas dari prælationem, nec potioritatem, sed quod omnes concurrant non obstante hypotheca expressa anteriori ad fauorem alterius ex dictis sororibus constituta, omnes enim eamdem causam, & hypotecam habent super feudo ex traditis per Cutell. *de donat. tom. 2. fol. 389. & seqq.*

3 Et maxima quidèm ratione, quia omnes sorores æqualem, & eamdem causam habent, & ideo æqualitèr omnes concurrere debent; priuilegia enim

non

non ex tempore, sed causa considerantur Rip. *in l. priuilegia col. 1. versic. in secunda parte ff. de priuil. credit.* Pont. *decis.* 34. *num.* 11. Amat. *resol.* 3. *num.* 4.

4 Hinc est, quod si plurium pecunia aliqua res empta fuerit diuersis tamen temporibus, tunc omnes sunt pares in priuilegio, & non potest inter eos pretendi prælatio, sed æqualiter concurrunt, omnes enim fuerunt in causa ipsius acquisitionis *l. idemque §. quære ff. qui p. in pign. hab.* ibi (quare si duorum pupillorum nummis res fuerit comperata, ambo in pignus cōcurrent pro his portionibus, quæ in rei prætium fuerint expensæ, quod si res non in totum ex nummis cuiusdam comperata est, erit concursus vtriusquè creditoris, & antiquioris, & eius cuius nummis comperata est) Rip. *in dicta l. priuilegia p. col. ff. de credit. in append. cap.* 4. *num.* 127. *versic. prædicti autem.* Merlin. *de pignor. lib.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 36. *nu.* 8. 9. *fol.* 398.

5 Et ita fuit decisum pro subiugatarijs, qui diuerso tempore contraxerunt, & pæcunias exbursarunt pro prætio reluitionis ciuitatis Mistrettæ, & in quam plurimis alijs causis.

6 Declara prædictam iuris conclusionem procedere quando in eodem instrumennto ante traditionem, vel saltim in ipsa traditione pactum de speciali hypotheca fuit adiectum, secus verò si ex interuallo, & post traditionem hypotheca apponatur, tunc enim nullum ea hoc præiudicium creditoribus inferri potest Merlin. *de pignor. lib.* 4. *tit. primo quæst.* 23. *& seqq.* Gratian. *discep.* 770. *to.* 4.

7 Distingue, quod si pro prætij consequtione non fuerit cōuentum de speciali rei venditæ obligatione, vtiquè venditor non præfertur creditoribus hypothecarijs emptoris, cui res empta liberè fuerat à venditore tradita, & ita procedunt præallegati Doctores.

8 Si verò loquimur in terminis pluriùm creditorum pecuniam mutuantium ipsi emptori ad rem emendam cum speciali ipsius rei emptæ obligatione, & tunc omnes dicti creditores, licèt diuersis temporibus mutuantes pro eadem causa æqualiter concurrunt, nullamque inter se ipsos temporis potioritatem habere dicuntur, in puncto. Capyc. Galeota *contro.* 21. *num.* 3. 8. *&* 10. ibi (inter creditores pro vt sunt mutuantes ad rem emendam cum speciali illius obligatione *iuxta tex. in l. licet C. qui pot. in pign. hab.* nulla est habenda ratio tēporis, sed causæ *l. priuilegia ff. de priuil. credit. ibi priuilegia non ex tempore extimantur.*) Re-

Marin. *quotid. resol. cap. 260. num. 10. & seq.*

OBSERVATIO II.

1 ET quia incidit quæstio an venditor super re ipsa vendita habeat hypothecam, ideo breuiter dicendum, quod reguraliter nullam habet hypotecam Bart. Alex. & alij *in l. si cum dotem § fin. ff. sol. matr.* Fontanell. *de pact. to. 2. clauf. 7. glos. 2. parte. 8. nu. 70. & seqq.* Griuell. *decis. Dolan. 56. num. 1. & vide* Gizzarell. *decis. 40.* Amat. *resol. 3. nu. 40.*

2 Limitatur primo, si venditor de speciali hypotheca sibi cauit Fontanell. *ibid. num. 70. & seq* Gutter. *pp. qq. lib. 5. quæst. 99. num. 23. & seq.* Griuell. *dicta decis. 56. num. 4.*

3 Limitatur secundo, si interuenit pactum de non alienando Gutter. *dicta quæst. 99. nu. 24.*

4 Vel si interuenerit constitutum *l. eaqua distracta ff. de precario* Fontanell. *ibid. num. 21. & 22.*

5 Et idem si præcessit pactum manus in iectionis Grat. *discep. 730. n. primo to. 4.* & in regno habemus *tex. in cap. rit. 192.* quo stante omnes cessare difficultates tradit Amat. *dicta resol. 3. num. 46.*

6 Quod quidem pactum manus in iectionis procedit etiam in stabilibus Felician. *de censib. tom. 1. lib. 1. ca. 40. num. 3.* Cenc. *de censib. quæst. 94. num. 9. & seqq.*

7 Vbi sub num. 26. docet, quod cauendum est, ne creditur petat à Iudice, vt ipsum inducat, & immittat in possessionem, nec petat exequtionem instrumenti, quia tunc recederet à via facti, & pro adipiscenda possessione opus esset iudiciali decreto formiter, & seruatis seruandis obtento, sed petat simpliciter familiam pro associatione, & obtineat mandatum simpliciter de associando, quo casu non dicitur recedere à via facti, & ibi alias declarationes affert, quæ reuideri possunt, & vide Fontanell. *de pact. clauf. 6. glos. 1. p. 3. nu. 19.* Anton. Fab. *in C. lib. 8. tit. 8. defin. 10.* Hodiern. ad Surd. *decis. 56. & 157.*

8 Vbi dicit, quod pactum, vt pendente prætij solutione non transferatur dominium, resoluitur in quamdam specialem hypothecam, per quam omnibus præfertur, & ita refert decisum, & vide de Franch. *decis. 506.* Cenc. *de censib. quæst. 26.* Merlin. *de pign. fol. 406.*

9 Et an venditor cum dicta speciali hypotheca, vel pactis prædictis præferatur etiam doti

ti vide Cyn. *in l. licet. C. qui pot. in pign. hab.* Alciat. *in l. prima num. 21. de solut. mat.* Bald. nouell. *de dote priuil. primo num. 3.* Negusant. *de pignor. 2. memb. 5. par. num. 17. 18.* Rebuff. *in constit. Regni franciæ. Tit. de const. rit. art. primo glos. 8. num. 26. 27. tom. 2. fol. 582.* Gutter. *pp. qq. quæst. 99. num. 23.* Fontanell. *vbi supra num. 1. & seqq. & num. 18.* Roderic. de Ann. *redd. quæst. 20. lib. 2.* Rodriq. *de concurs. credit. parte 1. num. 7. & num. 8.* Gratian. *discept. 736. num. 12. latè* Castill. *decis. 204. lib. 3.* & latissime Amat. *res. 3. num. 20. 23. & seq. & num. 27.* & vide Merlin. *contro. 26. lib. 1.*

OBSERVATIO III.

1 ET redeundo vnde digressi fuimus obseruandum est etiam, quod in terminis plurium creditorum mutuantium pro refectione rei cum speciali illius hypotheca omnes æqualitèr concurrunt, & vnus dici non potest potior altero, quia omnium pecunia fuit causa refectionis, & conseruationis eiusdem rei, post Rip. de Pont. & alios preallegatos dixit Amat. *resol. 3. num. 4.*

2 Imò posteriorem mutuantem præferendum esse, quia pecunia sua perfectionem operi dedit, expressè dixerunt Banderan. *de priuileg. credit. cap. 2. in fin.* Curia Philippica, & alij per Acostam *de priuileg. credit. reg. 2. ampliat. 31. num. 11.* vbi quod ab hac opinione non est in praxi recedendum.

3 Et in quolibet expendente proquauis causa in rei conseruationem nulla admissa differentia, post alios tradunt Amat.
4 *dicta resol. 3. num. 19.* Noguerol. *alleg. 11. num. 82.* Acost. *vbi supra ampliat. 3. num. 2.* Mut. *super Rit. 192. num. 8.*

Et annotatione dignum censeo, quod creditor cum priuilegio *l. interdum ff. qui pot. in pign. hab.* non potest prætendere prælationem aduersus creditorem anteriorem, nisi tantum pro summa expensa, & erogata in melioramentis necessarijs, & quatenus necessitas rei melioratæ vrgebat Salgad. *lib. credit. parte 1. cap. 11. à n. 53.* Giurb. *obser. 94. num. 10.* & Amat. *res. 3. n. 63.*

OBSERVATIO IIII.

1 HInc opportunè quæritur an in pari causa melior sit conditio possidentis, & regulariter dicendum possidentis cau-

causam meliorem esse ad tex. in *l. si debitor ff. de reb. dub.* Mastrill. ad Petr. de Greg. *de censib. quæst. 6. num. 93. versic. querens tertius.* de Franch. *decis. 260. nu. 5.* Giurb. *decis. 22. num. 3.* & latè Amat. *resol. 31. nu. 6. & seqq.* & vide Thomat. *decis. 74. nu. 16. & 17. fol. 213.*

2 Vbi firmat supradictam regulam, eamquè declarat procedere, quando res eadem obligatur duobus eadẽmet die sed non in eodem instanti, tunc enim cum non appareat de anterioritate melior est conditio possidentis, secus vero quando eadem res pluribus obligatur in eodem instanti, hoc enim casu intelligitur obligata cuilibet pro ratha, ex Barth. & Salic. *in l. si fundus § si duo num. 6. ff. de pignor. & hypotec.* Negusan. *de pignor. 2. mem. 5. par. nu. 31.* Giurb. *obser. 12. num. 26. omnino videndo per tot.* vbi quam plures affert ampliationes, & declarationes circa præpositam cõclusionem, quibus visis aliquid vltra scribere non licet,

3 Solum dicam sequendo eũdem doctissimum, & numquã satis laudatum Authorem in præallegata obseru. 12. sub num. 32. quod si res magni valoris pro paruo debito anteriori ex secundo decreto fuerit licitatori adiudicata, & omnibus poterit ex eius prætio cõmodè satisfieri, aut res diuidi patiatur, tunc præuia æstimatione omnes satisfieri debent, non obstante quòd alius creditor eam possideat ex pari causa, & hanc declarationem etiã approbat Rot. Rom. relata per Cenc. *de cens. qu. 98. num. 45. vers. hec tamen limitatio.*

4 Si vero res, quam possidet, est indiuisibilis, tunc possessori datur totius prædij retentio, donec de suo credito sibi satisfactum fuerit Rot. *decis. 559. num. 5. par. 1. in recentior.* eadem Rot. penes Burat. *decis. 520. num. 11. ad finem* Thor. *Vot. 91. num. 16. 17. & 18.*

5 Addo etiam quòd licèt possessio debeat esse iudicialis ad finem vt in prima instantia admitti possit exceptio possessionis ex causa anteriori pariter priuilegiata, tamen, si res per tertium possessa fuerit vendita iusto prætio, & iudice auctore, poterit iste possessor dictam exceptionem etiam in prima instantia opponere, ex traditis per Cutell. *de donat. tom. 1. num. 68. & seqq. fol. 189. & 190.* & ad rem conferunt dicta per Giurb. *in præallegata obser. 12. num. 9. & 35.*

6 Et denique ommittere non possum aliam declarationem eiusdem venerandi auctoris d. obseru. 12. num. 31. qui dicit ac decisum testatur, quod si quis ex causa debiti non æquè pri-

priuilegiati rem censitam possideat, sed habeat aliam causam anteriorem æquè priuilegiatam, excipere tunc poterit de retentione pro dicta causa anteriori, & pariter priuilegiata, & obtinebit etiam in prima istantia ex vi retentionis, ex Milan. *dec. 1. num.* 173. *par.* 2. Mastrill. ad Græcor. *de cens. quæst. 6. num.* 92.

7 Et an dispositio præsentis §. 3. procedat in pluribus sororibus, siuè fratribus, quibus debetur legitima super allodialibus, Et breuiter affirmatiuè respondeo, quia militat eadem ratio, quæ considerata fuit in dote de paragio, maxime quia Dos de paragio, & vita militia quò ad effettum de quo agitur succeßit loco legitimæ, & stante Identitate rationis, omninò dicendum quòd præsens statutum exprimens casum dotis de paragio comprehendit etiam casum legitimæ, & vitæ militiæ, qui quidem dicuntur comprehensi, & pariter decisi non per viam extensionis, sed comprehensionis, vt post Paris. Crauett Mascard. & alios benè comprobat Amat. *resol. prima num.* 87. *& seqq.*

OBSERVATIO V.

1 HInc etiam quæritur an plures creditores hypothecarij quando agunt contra communem debitorem obseruari debeat regula, quod prior in tempore potior sit in iure, & quid inter creditores chirografarios?

2 Et quo ad primum, nulli dubium est obseruari debere regulam prędictam cum limitationibus traditis per Negusant. *de pignor. parte.* 5. *memb.* 2. *in princ.* Roderic. *de concurs. credit. tit. de credit. hypothec. art.* 1. *per tot.* Rebuff. *in const. Reg. tit. de constit. red. glos.* 1. Virgil. *de legit. person. cap.* 12. *num.* 36.

3 Quò verò ad secundū, breuiter dicendum quod omnes pro ratha concurrūt, ità vt omnes faciunt partem per concursum, & solutio fit pro ratha eius quod cuiquè debetur, & consequenter vnus alteri non præfertur ob prioritatem temporis *l. procuratoris §. si plures cum l. seq. ff. de tribut. action.* Gutrierez. *pp. qq. lib.* 3. *quæst.* 101. *ex nu.* 7. Flores Diaz de Mena *variar. lib. primo artic.* 6. *& §.* 3. *nu.* 39. P. Molin. *tom.* 2. *de iust. & iur. disp.* 536. & alij per Castill. Sotom. *quotid. contro. iur. lib.* 4. *cap.* 61. *num.* 68. *& seqq.* vbi latè, & benè declarat, Anton. Fab. *in suo C. lib.* 7. *tit.* 32. *defin.* 3.

4 Vbi concludit, & decisum testatur, quod inter chirografa-

causam meliorem esse ad tex. in *l. si debitor ff. de reb. dub.* Mastrill. ad Pett. de Greg. *de censib. quæst. 6. num. 93. versic. quærens tertius.* de Franch. *decis. 260. nu. 5.* Giurb. *decis. 22. num. 3.* & latè Amat. *resol. 31. nu. 6. & seqq.* & vide Thomat. *decis. 74. nu. 16. & 17. fol. 213.*

2 Vbi firmat supradictam regulam, eamquè declarat procedere, quando res eadem obligatur duobus eadẽmet die sed non in eodem instanti, tunc enim cum non appareat de anterioritate melior est conditio possidentis, secus vero quando eadem res pluribus obligatur in eodem instanti, hoc enim casu intelligitur obligata cuilibet pro ratha, ex Barth. & Salic. *in l. si fundus § si duo num. 6. ff. de pignor. & hypotec.* Negusan. *de pignor. 2. mem. 5. par. nu. 31.* Giurb. *obser. 12. num. 26. omnino videndo per tot.* vbi quam plures affert ampliationes, & declarationes circa præpositam cõclusionem, quibus visis aliquid vltra scribere non licet.

3 Solum dicam sequendo eũdem doctissimum, & numquã satis laudatum Authorem in præallegata obseru. 12. sub num. 32. quod si res magni valoris pro paruo debito anteriori ex secundo decreto fuerit licitatori adiudicata, & omnibus poterit ex eius prætio cõ-modè satisfieri, aut res diuidi patiatur, tunc præuia æstimatione omnes satisfieri debent, non obstante quòd alius creditor eam possideat ex pari causa, & hanc declarationem etiã approbat Rot. Rom. relata per Cenc. *de cens. qu. 98. num. 45. vers. hec tamen limitatio.*

4 Si vero res, quam possidet, est indiuisibilis, tunc possessori datur totius prædij retentio, donec de suo credito sibi satisfactum fuerit Rot. *decis. 559. num. 5. par. 1. in recentior.* eadem Rot. penes Burat. *decis. 520. num. 11. ad finem* Thor. *Vot. 91. num. 16. 17. & 18.*

5 Addo etiam quòd licèt possessio debeat esse iudicialis ad finem vt in prima instantia admitti possit exceptio possessionis ex causa anteriori pariter priuilegiata, tamen, si res per tertium possessa fuerit vendita iusto prætio, & iudice auctore, poterit iste possessor dictam exceptionem etiam in prima instantia opponere, ex traditis per Cutell. *de donat. tom. 1. num. 68. & seqq. fol. 189. & 190.* & ad rem conferunt dicta per Giurb. *in præallegata obser. 12. num. 9. & 35.*

6 Et denique ommittere non possum aliam declarationem eiusdem venerandi auctoris d. obseru. 12. num. 31. qui dicit ac decisum testatur, quod si quis ex causa debiti non æquè pri-

priuilegiati rem censitam possideat, sed habeat aliam causam anteriorem æquè priuilegiatam, excipere tunc poterit de retentione pro dicta causa anteriori, & pariter priuilegiata, & obtinebit etiam in prima istantia ex vi retentionis, ex Milan. *dec.* 1. *num.* 173. *par.* 2. Mastrill. ad Grægor. *de cens. quest.* 6. *num.* 92.

7 Et an dispositio presentis §. 3. procedat in pluribus sororibus, siuè fratribus, quibus debetur legitima super allodialibus, Et breuiter affirmatiuè respondeo, quia militat eadem ratio, quæ considerata fuit in dote de paragio, maxime quia Dos de paragio, & vita militia quò ad effectum de quo agitur successit loco legitimæ, & stante Identitate rationis, omninò dicendum quòd præsens statutum exprimens casum dotis de paragio comprehendit etiam casum legitimæ, & vitæ militiæ, qui quidem dicuntur comprehensi, & pariter decisi non per viam extensionis, sed comprehensionis, vt post Parif. Crauett Mascard. & alios benè comprobat Amat. *resol. prima num.* 87. *& seqq.*

OBSERVATIO V.

1 HInc etiam quæritur an plures creditores hypothecarij quando aguut contra communem debitorem obseruari debeat regula, quod prior in tempore potior sit in iure, & quid inter creditores chirografarios?

2 Et quo ad primum, nulli dubium est obseruari debere regulam prędictam cum limitationibus traditis per Negusant. *de pignor. parte.* 5. *memb.* 2. *in princ.* Roderic. *de concurs. credit. tit. de credit. hypothec. art.* 1. *per tot.* Rebuff. *in const. Reg. tit. de constit. red. glos.* 1. Virgil. *de legit. person. cap.* 12. *num.* 36.

3 Quò verò ad secundū, breuiter dicendum quod omnes pro ratha concurrūt, ità vt omnes faciunt partem per concursum, & solutio fit pro ratha eius quod cuiquè debetur, & consequenter vnus alteri non præfertur ob prioritatem temporis *l. procuratoris §. si plures cum l. seq. ff. de tribut. actiōn.* Gutierez. *pp. qq. lib.* 3. *quest.* 101. *ex nu.* 7. Flores Diaz de Mena *variar. lib. primo artic.* 6. *&* §. 3. *nu.* 39. P. Molin. *tom.* 2. *de iust. & iur. disp.* 536. & alij per Castill. Sotom. *quotid. contro. iur. lib.* 4. *cap.* 61. *num.* 68. *& seqq.* vbi latè, & benè declarat, Anton. Fab. *in suo C. lib.* 7. *tit.* 32. *defin.* 3.

4 Vbi concludit, & decisum testatur, quod inter chirografa-

sarios creditores nullum consideratur priuilegium temporis, sed causæ, & vide late Gait. *de credit. cap. 4. quæst. 11. fol. 403.*

5 Declaratur tamẽ, quod creditor occasione, & contemplatione vnius negotiationis super illis mercibus cæteris omnibus præfertur, *l. pro debito*, & ibi Doctores *C. de bon. autorit. iud. possid.* Cost. *de ration. rat. quæst. 74. num. 10. & 11. & quæst. 186.* Roman. *cons. 89.* Strac. *de mercatura tit. de decoct. p. vltima num. 33. & 34.* Magon. *decis. lucens. p. 1.* Thor. *in comp. decis. Neap. p. 2. verbo creditor, fol. 121. col. 1. in princip.* Ludouic. Peguera *decis. 38.* Paschal. *de pat. pot. cap. 8. nu. 78. & seq. p. 1.* Mut. *in pragm. tit. 63. num. 60. & seq.* P. Molin. *de contract. disput. 449. lit. E. vers quo verò,* *Salgad. labyr. crdit. p. 2. cap. 4. num. 154. & seqq.* Virgil. *de legit. person. cap. 12. n. 36.*

6 Et quid in creditoribus decocti? & pariter dicendũ quod æqualiter concurrunt per æs, & libram subeundo eamdem fortunam, *l. si hominem, §. quoties foro*, vbi Castrens. *ff. depositi,* Bald. *in l. fin. num. 8. C. eodem,* Albamandel. *cons. 585. num. 37. lib. 3.* Virgil. *vbi supra nu. 31.* Gizzarell. *decis. 62. num. 5. & 6.*

7 Et ideo si plusquam debeatur fuerit vni creditori solutum repeti ab eo potest, vt inter alios creditores æqualiter distribuatur, Castrens. *cons. 169. nu. 1. & 2. & in fine lib. 2.* Gizzarell. *d. decis. 62. n. 6.*

8 Et aduertendum, quod creditores vigore partitarum, & apodixarum Tabulæ habeant hypothecam, & inter creditores hypothecarios connumerantur, vt clarissimè disponitur *in Constit. Com. Castr. §. 27.* & benè declarat Amat. *resol. 57. tom. 2. num. 26.* qui sub num. 25. aduertit, quod earum vigore non conceditur pactum de non opponendo, neque ad discursum.

9 Et occasione sumpta redeũdo ad materiam auocationis pecuniæ, de qua latè supra dictum est, & latissimè discurrit Sotomayor *d. cap. 61. tom. 4. ex num. 53. versic. quoad quartũ.*

10 Supplendum est, quod si pecunia fuisset soluta legatarijs, vtique creditores ab eis auocare possent, ipsique restituere coguntur ad Tex. *in l. final. §. & si præfatam, C. de iur. deliber.* Vincent. de Franch. *decis. 249.* Camill. Larat. *cons. 75. nu. 18.* Sotom. *d. cap. 61. n. 91.*

11 Et idem dicendum est, si pecunia reperiretur soluta creditori ex causa, & titulo lucratiuo, & principalis non esset soluẽdo Rot. Rom. in recen. Farin. *decis. 594. part. 2. tom. 4.* Virgil. *de leg. person. cap. 12. n. 26. vers. dixi & vers. idem dicendum est.*

OB-

OBSERVATIO VI.

1 Hinc etiam quæritur, an heredes, qui hereditatem adierunt cum beneficio inuentarij soluere possint creditoribus, & legatarijs primo venientibus, etiam non petita cautione ad fauorem anteriorum, siue potiorum?

2 Et resolutiuè respondeo, quod heres cum beneficio legis, & inuentarij soluere potest creditoribus, vel legatarijs, qui primò comparuerunt, quia licet soluendo nō præiudicet aliorum iuribus, tamen ipse liberatur, ne possit ab eis conueniri *l. final. §. si præfatam C. de iur. delib.* & ibi Iasō n. *in princip* Hugodonell. *num.* 13. & 14. *fol.* 459. Roland. à Valle *conf.* 14. *num.* 20. *lib.* 1. & communem dicit Fanuc. *de inuentar. in* 2. *parte num.* 135. Mathiens *l.* 6. *tit.* 4. *glos.* 1. *lib.* 5. Vincent. de Franch. *decis.* 272. Anell. Amati *cons.* 88. Sotomayor, qui alios laudat, & benè declarat *dicto cap.* 61. *num.* 91. & post eum notat Olea *de cess. iur. tit.* 4. *qu.* 2. *num.* 25.

3 Declara primo, conclusionem prædictam non procedere si ex aduerso fuerit probatum heredem habuisse notitiā plenamquè scienciam æris alieni, tunc enim si cautionem ab his quibus soluerit, non recæperit, potioribus creditoribus satis facere tenebitur, y ita post Gregor. Lopez, & alios tradit. Sotomayor *dicto cap.* 61. & 92. Regens Marin. *resol.* 105. *num.* 9. *tom.* 2. Gratian. *discept.* 532. *num.* 5. & *seqq. tom.* 3. Cancer. *parte* 3. *var. resol. cap.* 2. *de inuentar. num.* 146. & 147. vbi ita decisum testatur tùm in primo, tùm etiam in secundo iudicio Anton. Fabr. *in suo Cod. lib.* 6. *tit. de iur. delib. defin.* 33. vbi scripsit, quod heres cum beneficio inuentarij non liberatur soluendo creditoribus anterioribus, si priùs conuentus fuisset à posterioribus.

4 Imò plùs dicit, quod non liberatur si bona quædam mobilia hereditaria exhibere iussus fuerit postulante altero creditore licèt posteriore, vt sibi ex prætio satisfieret, si eadem bona alijs fortè anterioribus insolutum dederit; ea quidèm ratione, quia heres non paruit iudicato, quo stante liberationem ab anterioribus consequi potuisset, idemque admittere videtur Mut. *decis.* 26. *num.* 25. & 26. *in cap. Rit. cap.* 122. *nu.* 11. & *ibid. in addition. lit. B tom.* 4.

5 Et quia supradicta ampliatio doctissimi Præsidis Sabaudiæ nimis dura visa fuit, ideo benè

perfecta, & considerata definitione prædicta cessauit mea difficultas, ipse enim sub num. 6. benè se declarat, dicens hæc formalia verba, ibi.

„ *Itaque si bona hereditaria non*
„ *sufficiant de suo prestare tamen*
„ *cogetur, licet non eo minus ma-*
„ *neat heres cum beneficio legis*
„ *& inuentarij, cuius effectus*
„ *is esset, ne supra vires heredi-*
„ *tatis quidquam præstare tenea-*
„ *tur idemque clarius repetit*
„ *lib. 7. tit. 20. de execut. rei iu-*
„ *dic. defin. 36. nu. 7. & 8. ibi*
„ *neque dici potuit ideo erectum*
„ *pupillo beneficium legis, & in-*
„ *uentarij, non enim ad aliud*
„ *ei prodesse beneficium legis de-*
„ *bebat, quàm vt nè teneretur*
„ *vltra vires hereditarias, sed*
„ *vt bona hereditaria exhibere,*
„ *aut si non exhiberet, de suo tan-*
„ *tundem præstare non cogeretur,*
„ *facere non poterat.*

Ex qua quidem declaratione verissima remanet supradicta ampliatio, quam omninò sequendam arbitror.

Declaratur secundo, vt prædicta principalis conclusio non procedat, si heres cum inuentario non solueret de pecunea hereditaria, sed propria, nec soluit, vt heres, sed tanquam quilibet extraneus, tunc enim licèt à crediroribus obtineret iurium cesionem, non tamen posset dictam solutionem opponere creditoribus anterioribus, vt in terminis notant Paul. de Castr. *in l. fin. §. licentia in fine C. de iur. deliber.* Vincent. de Franch. *decis. 272. num. 6. & 7.* Caball. *cons. 26. num. 18. & 19.* Cancer. *variar. resol. parte 3. cap. 2. num.* 148. Anell. Amat. *cons.* 88. *num.* 17. vbi doctè quidem declarat dictam decisionem de Franchis.

Hinc dixit Celsus Hugo cons. 110. num. 2. relatus per Cancer. *loc. cit. nu.* 148. *& seqq.* heredem cum beneficio inuentarij, qui rem vendidit hereditariam, vt non cogatur obligare bona propria pro euictione, illam vendere debere vt hereditariam, & instantibus creditoribus hereditarijs pro eorum satisfactione, & tunc emptores, qui ab herede cum beneficio inuentarij emerunt securos esse aduersus creditoreres etiam anteriores, cum eis sit consultum contra alios creditores, quibus fuerat solutum ad tex. in dicta *l. fin. §. & si præfatam C. de iur. deliber. quod ampliat.* Ibi Iason *sub num.* 3. licet res illa vendita, esset alteri specialiter obligata, idemque notat Caroc. *de excussion. bonor. parte 2. quæst. 69. num. 2.*

9 Vbi dicit istum creditorem hypothecarium non posse molestare heredem, neque emptorem, sed tantum vti posse condictione indebiti, siuè ex lege aduersus creditores, siuè lega-

ta-

tarios, quibus pecunia per emptorem soluta fuerat; oportet tamen, vt emptor sit cautus, & securus cum curaré, vt pretium soluatur creditoribus, vel legatarijs, alias ei non competit prædictum beneficium, vt notant Bald. & Corn. *in dicto §. & §. præfatam*, vbi aduertit idē Corn. *sub nu. 7.* quod facta venditione pro soluendo creditoribus, & legatarijs, debet apparere solutio facta prædictis; sed si debita, vel legata appareant soluta præsumitur solutionem factam fuisse de dicta pecunia, idemquè refert, & sequitur Cancer. *vbi supra sub num. 150.*

10 Et licèt Vincen. de Franch. *decis. 272. & decis. 298. num. 9.* declarare videatur prædictam conclusionem, vt non procedat, quoties creditores, quibus est facta solutio, reperientur non soluendo, tamen contrarium exprɔsè firmat Cancer. *d. cap. 2. sub num. 151. & seqq.* vbi post Aluar. Velasq. *consult. 52. num. 40.* clarissimè dicit, quod sibi contrarium indistinctè placet, dummodo heres rem illam vendiderit non simpliciter, sed tamquam heres, & inter alias rationem affert, quia dicere, quod emptor ab herede non esset securus, nisi facta citatione omnium creditorum, est præsupponere venditionem non posse fieri per heredem cuilibet creditori, & legatario primo denicntibus, & esset contra expressam dispositionem *d. §. & §. præfatam.*

11 Et huic sententiæ adhereo, ex traditis per Cancer. *vbi supra*, Anell. Amat. *consf. 88 num. 17.* Caball. *consf. 26. nu. 11. & 17. versic. his demum tom. 2.* & per eumdem Vinc. de Franch. *decis. 246.* vbi videtur concludere, quod creditori competit condictio indebiti contra legatarium, quando heres, qui inuentarium non confecit, non est soluendo, & propterea si inuentarium legitimè confecerit, nullo vnquam tempore heres inquietari poterit.

12 Vnum tamen aduertit Velasquez *dict. consult. 52. sub num. 40.* quod venditio facta per heredem solum præiudicat creditoribus, non autem illis, qui rem iure dominij euincerent, eumque refert, & sequitur Præses de Franch. *decis. 531. n. 14.* vbi allegat Bart. & alios.

13 Successiuè quæritur, an dispositio *d. l. fin. §. & §. præfatam*, per quam expræssè disponitur, quod emptor, cui bona hereditaria vendita sunt per heredem cum beneficio inuentarij pro satisfaciendo creditoribus, & legatarijs, tutus sit illis satisfactis, itaut nec ab alijs creditoribus superuenientibus hypothecam anteriorem habētibus inquietari possit super dictis

ctis bonis emptis, an inquam procedat in herede cum beneficio inuentarij, qui de proprijs ipsius pecunijs soluit creditoribus primo uenientibus, & in satisfactionem insolutum accepit bona hereditaria.

In qua quidem quæstione,
14 sic distinguendum puto, aut enim heres vendidit tamquam heres, & tamquam talis soluit & tunc etiam si iurium cessionum obtinuerit beneficio inuentarij iuuabitur, si vero non soluerit vti heres, sed vt quilibet extraneus, & emerit nomine proprio nulla facta hereditarij iuris mentione, nec vendidit ad finem satisfaciendi hereditarijs creditoribus, & hoc casu inuentarium non prodest ita colligitur ex traditis per Caball. *cons.* 26. *tom.* 2. & melius per Anell. Amat. *cons.* 88. *per tot.* vbi ita decisum refert, & sequitur Reg. Marin. *resolut.* 105. *num.* 7. *tom.* 2.

15 Et an creditoribus, et legatarijs competat ius offerendi vide Vicent. de Franch. *decis.* 531. *& ibi addent.*

16 Quarto etiam an heres beneficiatus teneatur vêdere bona hereditaria pro satisfaciendis creditoribus, & legatarijs, an vero possit ea insolutum dare eis inuitis.

17 Et breuiter respondeo cum Baldo, & alijs *in l. final. §.* 3. *&* *si prefatam num. primo & seqq.* *C. de iur. delib.*

18 Quod heres nõ cogitur vendere, & creditoribus soluere in pecunia, sed creditores ipsi tenentur recipere insolutum rem hereditariam pro quantitate, vel pro re, si verò heredi nihil nocet, teneatur vendere, & soluere, si autem potest ei nocere propter euictionis promissionem, & tunc non cogitur vendere, vt effugiat omne periculum, & propterea Baldus ipse consulit, quod heres dicat creditoribus, vendite vos, & ego consentio, protestans, quod nolo teneri de euictione, idem benè probat post alios Gizarell. *decis.* 7. *num.* 3. *&* 7. Altrogrand. *cons.* 61. *num.* 17. *libr.* 1. Cancer. *parte* 3. *var. cap.* 2. *num.* 140. limitat si reperiretur emptor rerum hereditariarum, absque eo, quod heres promitteret de euictione, quia tunc non cogitur creditor aliud pro alio accipere, vt notant omnes *in dicto §. & si prefatam*, et Valasq. *consult.* 52. *num.* 39. et Marcabrun. *cons.* 7. sed pro veritate est omnino videndus Rouit. *cons.* 18. *& cons.* 78. *tom.* 1. Capic. Latro *consult.* 13. *num.* 9. *& seqq. tom.* 1.

19 Limitatur etiam si hæreditas esset soluendo, et opulenta, ea quidem ratione, quia heres damnum pati non potest, et ita praticasse refert Cancer. *dicto cap.* 2. *num.* 141. vbi allegat

gat Amat. *decis. 9. per tot.* qui sub nu. 15. scripsit debitorem qui adhibita omni diligentia non potuit pecunias reperire, posse cogere creditorem ad accipiendum bona insolutum iuxta formam Auth. *hoc nisi* C. *de solut. & allegat.* Ludouic. *decis. perus. 64. & 65. parte 2.* qui dicit creditorem teneri accipere ex bonis debitoris non meliora, nec peiora, sed mediocria, & ita in suo senatu practicasse testatur Caucer. *vbi supra num. 143, & 144.*

20 Sed in Regno nostro minimè practicari potest dispositio dictæ Auth. hoc nisi C. de solutum quia habemus aliam dispositionem nostri Ritus *cap. 100. 111. 112. 113. & 114.*

21 Tum etiam, quia in omnibus contractibus apponi solet pactum ad discursum.

22 Solummodò ergò dicta per cancerium practicari possunt in excequutione rei iudicatæ, & alijs similibus causis, & creditis pro quibus non adest publicus contractus iuxta Tex. *l. diuus pius S. in venditione ff. de rei iud.*

23 Et quia supra dictum est ex Cancerio, & alijs, quod heres tenetur vendere bona hereditaria, & cum eorum pretio soluere creditoribus hereditarijs, & legatarijs, quando hereditas est opulenta, vt etiam tradunt Surd. *decis. 30. num. 14.* Mot. *cons. 13. num. 10. & 12.* Duran. *decis. prima num. 29.* Sess. *decis. aragon. 88. num. 2.*

24 Ideò adnotare visum est, quod etiam in casu prædicto contrarium consului, & decisum testatur Altograd. *dicto cons. 62. per tot.* quem sequi videtur Gizzarell. *decis. 7. num. 53. & seqq. & ibi addens.*

25 Sed omninò videndi sunt Farinat. *decis. Rot. Rom. 203. & 696. in recentior. tom. primo part. prima* Thor. *in compend. decis. Neap. tom. 3. parte prima verb. heres an possit fol. 501.* Hyeron. Leo. *decis. valent. 105. lib. 2.* addit. ad Surd. *decis. 30.* Franch. *decis. 83.* et ibi addit. Gratian. *discept. 116.* Cost. Mess. *cons. 77. num. 8. & 9.* Fontanell. *de pact. tom. 2. claus. 6. glos. 3. part. 3. à num. 36. fol. 345.* Ciriac. *controuers. forens. 24. num. 5. tom. 1.*

26 Et ad ornatum, verumque declarationem dicti p. et ac si præfatam videndus Aponte *cons. 64. à num. 29. tom. 2.*

OBSERVATIO VII.

1 Et obseruo quod heres cum beneficio legis, & inuentarij non potest redimere censum maiori parte aliter quã in pecunia numerata, & ità benè probat Nigr. Ciriac. *contro-*

trouers. forens. 24. *per. tot. tom.* 1.

2 Id quod magis indubitatū est stante nostra pragmatica de censibus, cuius vigore si heres conuenitur tamquàm tertius possessor nullo modo gaudere potest beneficio inuentarij, sed proculdubio tenetur etiam de persona, & in bonis proprijs, quod secus est si contra eum agatur hereditario nomine, ita distinguunt, & optimè declarant Anton. Lanc. Iacob. Chirc. Philip. de Paternion. Ludouic. Montalt. *sub. num.* 11. & alij scribentes *super bull.* quos refert, & sequitur Milanis. *decis.* 12. *num.* 76. *& seqq. lib.* 2. Petr. de Greg. *in eodem tract. quæst.* 6. *num.* 7. *&* 8. *& ibi* Mastrill. *num.* 83.

3 Obseruandum tamen quod si heres cum beneficio inuentarij, ante adimplimentum dimiserit bona hereditaria ad nihilum tenetur, et ita decisum testatur Cutell. *de donat. fol.* 40. *num.* 110. *& seq. tom.* 1.

4 Quæritur vlterius an heres cum beneficio inuentarij vendens aliquam rem hereditariā, et accipiens prætium ad effectum soluendi creditoribus hereditarijs, si prætium prædictū non soluerit, emptor sit securus, & videtur affirmatiuè respondendum, quia lex tuetur emptores, vt clarissimè disponitur in dicto §. et si præfatam, tùm etiàm quia vterque certat de damno vitando, & sic melior est conditio possessoris, ita arguit Bald. *in eodem §. sub. num.* 6.

5 Sed statim à prædicta opinione recedit, & dicit procuret ergo emptor si vult esse securus pecuniam peruenire ad creditores, vel legatarios argumento tex. in *l. prædiorum &* *l. si prædium C. de præd. minor.*

6 Et hanc posteriorem sententiam sequitur Guid. Pap. *in tract. de inuentar. vol.* 45.

7 Vbi concludit, quod si heres vendiderit pro debitis hereditarijs soluendis, & aliter non soluit, sed efficitur non soluendo, quod potest tali casu haberi recursus in subsidium contra emptorem, & sibi imputet emptor qui malā cuictionē procurauit, & refert hoc ex mēte Odofredi in d. §. & si præfatam, & prædictā veriorē sententiam refert & sequitur,

8 Apont. *cons.* 64. *nu.* 36. *tom.* 2. Vbi dicit, Textum *in dicto §. & si præfatam* non procedere, quando creditor non potest ius suum anterius consequi ab alijs, quibus pecunia soluta fuit, nè illa dispositio reducatur ad iniquitatem.

9 His firmatis, non inutiliter queritur an tertius posessor rei subiugatæ, qui interusuria soluit, vel censum redemit non extinctiuè, sed translatiuè cum iu-

iuriuni cessione possit ex inde ab anteriore creditore molestari, tamquam possessor rei censitæ.

10 Et videbatur dicendū, quod possit, eo quia census est viuus, & consequenter anterioribus creditoribus subiectus, ad Tex. *in l. nomen quoque ff. de pignor. & hypoth. cum alijs vulgatis.*

11 Sed re melius perpensa contrarium de iure verius, & in praxi seruatum video, tū quia ille tertius possessor coactè soluit, vel cogi poterat, nec subintrauit in iuribus passiuis, sed in actiuis tantum, vt latè, & subtiliter probat Capyc. Latr. *decis.* 16. *n.* 28. *&* 39. *& per tot.*

12 Tum etiam, quia si aliter diceremus totus mundus litibus inuolueretur, et ideo ad fauorē soluentis cum iurium cessione responderunt Anell. Amat. *consil.* 10. *per tot.* noster Amat. *res.* 7. *num.* 36. Cost. Sicul. *consil.* 63. Marin. *resol.* 27. *num.* 3. *&* 4. *tom.* 2. Rot. post Duard. *de censib. decis.* 368. *tom.* 2. Cenc. *de censib. q.* 103. *n.* 17.

13 Sed aduertendum, quod si ante solutionem prædictam interuenerit vnum de tribus contentis *in l.* 3. *C. de nouat.* vtique prædicta conclusio non procederet, ex traditis per Giurb *decis.* 79. et Amat. *resol.* 81.

OBSERVATIO VIII.

1 Obseruo etiam, quod creditor habens viam exequutiuam in iudicio prælationis, præfertur etiam creditori anteriori non habenti viam exequutiuam, Giurb. *decis.* 62. *num.* 4. Mut. *decis.* 24. *num.* 6. Amat. *res.* 94. *n.* 33. *tom.* 2.

2 Ampliatur, quod creditor posterior præfertur anteriori, quando creditum anterius est intricatum, et inliquidum, Anton. Fab. *in C. lib.* 8. *defin.* 12.

3 Et creditor remittens pignus tacitè, vel expresse, cum conditione sibi soluendi totum, vel partem crediti, non facta sibi solutione, sua hypotheca vti poterit, quia remissio dicitur conditionalis, si verò fuerit modalis, ut putà, quia dictum fuerit, remitto hypothecam, ut mihi soluas, tunc non facta solutione creditor agere non poterit contra tertium actione hypothecaria, sed tantum contra debitorem, eiusq; heredes, *l. sicut* 8. *§. videamus ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu.* & ibi Glos. & Bart. *num.* 1. & post alios Noguerol. *alleg.* 22. *à nu.* 25. *ad* 30. *fol.* 318. & ita aliàs obtinui in M.R.C. pro Barone Fanaci, contra Iulianum de Abramo.

4 Et creditor, qui vnum ex cor-

correis liberauit, reseruãdo sibi iura contra alios correos, non patitur exceptionem cedendarum, neque sibi obstat dicta liberatio, sed poterit iura cedere reo soluenti, & ipse cessionarius agere contra ipsummet liberatum, quia stante dicta reseruatione dicitur reseruasse ius cedendi actiones, dictaque liberatio non obstat, quia est pactum personale, dictaque exceptio cedendarum, neque obstabit, quia reseruatio fuit facta ipsis reis præsentibus: *Afflict. decis. 162. in fin.* Vinc. de Franch. *decis. 476. num. 15. & per tot.* Capyc. Latr. *decis. 112. per tot. & præsertim sub n. 27. & 28.* Rouit. *decis. 47.*

5 Obseruo pariter, quod creditor anterior non potest molestare creditorem posteriorem, cui fuit soluta pecunia cũ cautione, si tamen adsit alius creditor posterior, vel communis debitor sit soluendo, & hoc ad euitandos circuitus, & ita post Fontanell. & alios decisum testatur in Sacro Consilio Gizz. in addit. ad Capyc. Latr. *decis. 24. num. 14.* & videndus Salg. *labyrint. credit. p. 3. cap. 14.* Clemens Merlin. *decis. Rot. Roman. 514. tom. 1.*

6 Amplia, quod creditor anterior non potest auocare pecuniam solutam creditori posteriori ex deposito facto per emptorem rei communis debitoris subhasta, cum conditione soluendi dicto creditori posteriori, & ratio videtur congrua, quia emptor potuit pecuniæ suæ legem imponere, & ita decisum testatur idem Gizz. ad Capyc. Latr. *decis. 25. num. 16 & seqq.*

7 Et quoniam in materia pignoris, & hypothecæ quotidie in palatijs controuertitur, & quamplures oriuntur quæstiones valdè vtiles, & practicabiles, ideò vltra prædictas quæritur, an creditor secundus agere possit actione hypothecaria contra creditorem anteriorem, an vero solummodo ei competat ius offerendi?

8 Et videbatur respondendũ solummodo competere dictum remedium iuris offerendi, ex *glos. fin. in l. potior. §. fin. ff. qui pot. in pign. hab.* Mastrill. *decis. 78. p. p.*

9 Hinc est, quod volens admitti ad prædictum remedium iuris offerẽdi, nequaquam potest parte dissentiente visione scripturarum procedere, sed debet se dirigere via sua, datis omnibus terminis, Mastrill. *decis. 217. lib. 3.* Amat. *res. 63. n. 7. tom. 2.*

10 Et ratio est manifesta, quia secundus creditor soluere tenetur primo creditori possidẽti omnia credita anteriora, ac etiã omnes expensas, meliorationes, damna, & interesse, aliàs

ad

ad huiusmodi beneficium, Negusant. *de pignor.* 3. *membr.* 5. *par. princ. num.* 17. 18. Couarr. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 18. *post nu.* 4. Morot. *de iur. offeren. n.* 68. *& seq.* vbi loquitur de incremento temporis post adiudicationem factam, Mar. Mut. *decis.* 12. *per tot.* Castill. *decis.* 52. & ibid. in addit. Mastrill. *decis.* 201. *num.* 15. Cost. Sicul. *cons.* 66. *n.* 5. *& seq.*

11 Amplia quod tenetur soluere interesse quod compensatur cum fructibus pro concurrenti quantitate Morot. *in dict. tract. de iur. offeren. num.* 69. *& seq.* Lanar. *cons.* 28. Franc. *dec.* 12. & ibi Ricc. & alij *in add.*

12 Amplia quod tenetur offerre, & depositare omnes expensas gabellæ litis, & instrumentorum, Morot. *ibid. num.* 69. *ad fin.*

13 Et ad materiam videndi sũt Intrigl. *singul.* 201. *lib.* 2. Mastrill. *decis.* 79. 119. 201. *&* 217. Ant. Fabr. *in suo C. lib.* 7. *tit.* 32. *defi.* 13. *& lib.* 8. *tit.* 17. *def.* 1. *& seq.* Franc. *decis.* 12. 38. *&* 272. *&* 531. Thor. *in compend. decis. Neapol. p.* 2. *verbo pecunia, fol.* 437. Castill. *decis.* 91. vbi non obstantibus in contrarium allegatis refert decisum, quod remedium prædictum competit etiam si fuerit facta adiudicatio, & insolutum datio iudicialiter, & etiã contra licitatorem, & quod in Regno de hoc amplius non controuertitur.

14 Redeundo itaque vnde digressi fuimus, & non obstantibus in contrarium deductis cõcludendum est, quod creditor secundus poterit etiam agere actione hypothecaria contra primum creditorem, licet ipse possideat, ad tradita per Vinc. de Franc. *decis.* 453. Afflict. *decis.* 16. Capyc. *decis.* 43. Thomat. *decis.* 74. Mastrill. *dec.* 78.

15 Declara, quod creditor anterior possidens rem sibi hypothecatam habet ius offerendi aduersus secundum creditorẽ illud petentem contra primum, vt benè probat Mastrill. *d. dec.* 78.

16 Sed aduertendum quod primus creditor ad hoc non cogitur, sed est in eius mera, & libera voluntate, Negusant. *de pigno.* 3. *membr.* 5. *par. n.* 17.

17 Limita si secundus creditor possideat, & primus offerat nõ auditur, quia in pari causa melior est conditio possidentis, ita Salic. & alij per Negusant. *vbi supr. n.* 18. *fol.* 335. *in paruis.*

18 Sublimita si neuter possideat, sed extraneus, & tunc præfertur primus, *l.* 3. *§. fin. ff. qui pot. in pign. hab.*

19 Et notandum, quod creditor recuperans rem adiudicatã ab alio creditore ex remedio iuris offerendi, subintrat in locum primi creditoris, & confirmat

mat sibi pignus pro suo credito, & ideo dicitur possidere ex causa crediti anterioris, & repræsentat ius, & personam creditoris dimissi, & non tenetur ad solutionem creditorum medij temporis, ita benè probat Molfes. *in consuet. Neapol. tom. 3. p. 15. de pign. qu 40. fol. 311.* per Textum *in l. quærebatur, ff. qui pot. in pign. habean.* Intrigl. *singul.* 201. *lib.* 2. & ita seruamus.

20 Et creditor tenetur possessori offerenti tantummodo cedere iura sua, quæ habet, & sic suum creditum verum facere, non autem verum, & bonum, ita decisum testatur Vinc. de Franc. *decis.* 417.

OBSERVATIO IX.

1 QVæritur etiam an creditor, cuius pecunia res hypothecata redditui empta fuit eo pacto, vt pro sorte mutuata constitueretur redditus an in ea re anterioribus creditoribus sit præferendus, iuxta Text. *in l. licet, C. qui pot. in pign. hab.*

Quo casu ad fauorem dicti creditoris mutuantis bene post alios respondent Mastrill. ad Gregor. *de censib. q. 5. nu. 56.* Grat. *discep.* 670. *n.* 1. *& seqq. tom.* 4.

2 Sed an tale priuilegium cōpetat pro interusurijs, negatiuè tenent Amat. *resol. 3. nu. 73.* Leotard. *de vsur. qu. 7. nu. 13. 14.* Giurb. *obseru. 94. num. 11.* Apont. *decis. 94. post nu. 54.*

3 Contrariam verò affirmatiuam sententiam tenuere Gait. *de cred. cap. 4. q. 10. n. 1176. & seq.* Giurb. *in consuet. Messa. cap. 9. glos. 2. n. 47.* Castill. *dec. 204. lib. 3.* Thor. *in compend. decis. Neapol. tom. 1. verb. prælatio fol. 404. col. 2. & verb. creditor qui pecuniam fol. 110. tom. 2.* Merlin. *controu. iur. cap. 26. tom. 1.* Capyc. Galeot. *contr.* 21. *lib. p.*

4 Pro veritate igitur sic distinguendum censeo. Aut enim agitur de simplici potioritate temporis, & tunc concurrit vsura, cum sorte, si vero agitur de prælatione ex priuilegio, & tūc vsuræ non habent priuilegium dictæ l. Lucius.

5 Rursus vtraque opinio conciliari potest, & de iure substineri debet sub hac distinctione, aut agitur de interusurijs debitis vigore contractus subiugatorij, cuius capitale fuit erogatum ad rei emptionem, vel refectionem, & tunc procedit supradicta affirmatiua opinio, quia certum est, quod interusuria debita vigore contractus subiugatorij dicuntur stare de per se, & considerantur separatè, non accessoriè, & sors est demortua, & irrepetibilis,

bilis, & consequenter interusuria prędicta priuilegiata dicuntur sicut est ipsamet sors, & ita firmant Capyc. Galeot. *d. contr. 21. & ibid. in appen.* & pariter decisum testantur Amat. *resol. 3. n. 73. vers. contrarium tamen* Castill. *decis. 204. lib. 3. sub nu. 10.* Giurb. *obser. 94. n. 19. et 20.*

6 Si verò agatur de reliquis interesse debitis vigore contractus ad cambia, & similium, & tunc in supradictam negatiuam sententiam libentissimè deuenio ex præallegatis.

7 Subsequitur alia quæstio, an si venditor conuenerit cum emptore, quod de rei prætio sibi crearetur census, iuxta formam bullæ, & Regiæ Pragmaticæ, pro tali censu, eiusque pensionibus præferatur creditoribus anterioribus, & vtique præferendum concludunt Fontanell. Rebuff. Mastrill. & alij quos refert, & sequitur Giurb. *d. obs. 94. n. 14.* & ita seruamus.

8 Contrariam tamen sententiam doctissimè, & subtilitèr firmant Carleual. *de iud. tom. 2. disp. 28.* Merlin. *contro. 36. per tot. lib. 2.*

9 Sed ex eorum dictis facillimè haberi potest cauthela pro dicto subiugatario, ideò reuideri debent.

OBSERVATIO X.

1 SVccessiuè quæro, an creditor anterior, qui consentijt hypothecæ posterioris amictat suam anteriorem hypothecam.

Et resolutiuè respondeo, quod eam non amittit, sed erit posterior omnibus habentibus hypothecam tempore consensus, *l. Paulus ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol.* Roderic. de Ann. *reddit. lib. 2. q. 9. n. 48.* Giurb. *obser. 80. n. 5. & 6.*

2 Et quando supradictus creditor anterior sibi præiudicet ex consensu, etiam quoad omnes creditores intermedios, vide Ant. Fab. *in suo C. lib. 8. tit. 15. defin. 2.*

3 Vbi concludit, quod ius pignoris non remittit, qui patitur se præsente rem obligatam distrahi; nisi expressim consenserit, aut nisi ad hoc vocatus sit, vt sciretur an consentire, vel dissentire vellet.

4 Et ibidem *defin. 4.* decisum testatur, quod consensus ex officij necessitate præstitus non inducit tacitam remissionem pignoris.

5 Et similiter *defin. 6.* decisum in suo Senatu refert, quod creditor qui consentit venditioni pignoris fideiubendo pro emptore erga venditorem, non ideo ius sui pignoris remittere intelligitur.

6 Et pro supradicta principali conclusione reuideri possunt Surd. *decis.* 302. & ibi Hodier. vbi refert Negusant. & alios, & benè declarat Salg. *in suo tract. lab. cred. p.* 3. *cap.* 13. *§. vnico*, vbi late agit de creditoribus intermedijs, Merlin. *de pign. lib.* 4. *tit.* 3. *q.* 110. *fol.* 481. & vide Text. *in l. claudius felix* 16. & ibi glos. & DD. *ff. de distract. pign.* Turret. *cons.* 76. *lib.* 2. Menoch. *præsumpt.* 119. *nu.* 2. *& seqq. lib.* 3. Grat. *discept.* 691. *tom.* 4. Salic. *in l.* 3. *C. de remis. pign. & in l. vltima ibidem in fine, & in l. Paulus ff. quib. mod. pign. &c.* Gait. *de credit. cap.* 4. *q.* 12. *n.* 2161. *cum plurib. seqq.*

7 Et quid in mulieribus consentientibus hypothecæ per virum impositę, vide Text. *in l. iubemus*, & ibi Salic. *C. ad Velleian.* Alex. *cons.* 12. *lib.* 2. Papon. *cons.* 41. Surd. *decis.* 163. Giurb. *d. obs.* 80. *per tot.* Ant. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 21. *defin.* 13. *&* 15.

8 Et quid in creditore accollante creditum posterius, vide Mastrill. *decis.* 35. *n.* 5. *&* 9. Costa Mess. *cons.* 66. *n.* 8. *&* 9. Mut. *decis.* 54. *n.* 13. *&* 14. Testay. *alleg.* 24. *n.* 4. *& seqq. tom.* 2.

OBSERVATIO XI.

1 Obseruo etiam, quod creditor legans debitori rē sibi obligatam, non ex hoc videtur dubitum remisisse, Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 9. *tit.* 4. *n.* 3. *&* 4. Arisin. Tepat. *var. sent. lib.* 2. *tit. de liberat. legat. vers. testator qui legauit*, & vide Cancer. *lib.* 3. *var. resol. tit. de seruit. n.* 207. *& seqq.* Ger. Spinius *cons.* 19. Mastril. ad Greg. *de consil. q.* 5. *n.* 197. *circa mediū.*

2 Et creditor habens hypothecam super bonis liberis, ac etiam super feudalibus, & fideicommisso subiectis non potest sibi adiudicare dicta bona feudalia, & fideicommisso subiecta, relictis bonis liberis pro alijs creditoribus non habentibus legitimam hypothecam, & afficientem super dictis bonis feudalibus, & vinculatis, sed tenetur prius sibi distrahere, & satisfieri de bonis liberis, Castill. Sotom. *contr. iur. cap.* 26. *lib.* 4. Noguerol. *alleg.* 40. *per tot. & præsertim sub n.* 69. *&* 79. *cum seqq.* vbi reijcit sententiam Molin. Anell. Amat. & aliorū, & post Noguerol. hoc idem confirmant Marin. *res.* 15. *tom.* 2. Salg. *lab. credit. p.* 2. *cap.* 5.

OBSERVATIO XII.

1 Vlterius quæro, an creditor secundus habeat ius offerēdi si pro eius credito nullam habeat hypothecam.

Et

Et procul dubio dicendum, quod non competit remedium prædictum, quia vbi non datur hypotheca, ibi ius offerendi cessat, *l. cum tibi*, §. 1. *C. qui potior. in pign. hab.* Negusant. *de pignor. 3. memb. 5. part. princip. lim. 2. nu.* 6. Intrigl. *singul.* 101. *num.* 12. *&* 47. *lib.* 2. Sanleg. *quæst. et resol. ciuil.* 29. *num.* 2. *tom.* 1. *fol.* 59.

3 Limitatur primò, si prior creditor consentiat, & scienter solutionem recipiat, vel nisi creditor iste chirographarius possideret, quo casu non tamquam creditor, sed vti possessor consideratur, Negusant. *de pignor. 3. membr. 5. part. p. 1. nu.* 6. Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 11. *tit.* 26. Ant. Fab. *in suo C. lib.* 8. *tit.* 10. *defin.* 2. *&* 3. Sanleger. *d. q. resol. ciuil. cap.* 29. *nu.* 2. vbi intelligit prædicta procedere iuxta declarationes, quas affert Motoc. *in tract. de iur. offer. nu.* 41. *& seqq.*

OBSERV. XIIII.

1 QVæro etiam, quæ requiruntur, vt secundus creditor in locum primi succedat, & quid si soluat extraneus, vel debitor de pecunia extranei.

2 Pro cuius resolutione plures casus, et conclusiones firmat Sanleg. *d. resol. ciuil. c.* 29. *per tot.*

3 Et propterea, ne ribs dicta referre videar, sunt omninò videndæ conclusiones per eum allegatæ, et benè firmatæ.

Et ad materiã reuideri possunt Tex. *in l. Aristo*, et ibi Glos. *in verb. pignus*, Bart. et alij *in d. l.* C. *de his qui in prior. cred. loc. succed.* Aponte *cons.* 87. *tom.* 1. Amat. *resol.* 7. *&* 37. Cost. Mes. *cons.* 63. Ant. Fab. *in suo C. lib.* 8. *tit.* 9. *per tot.* Thor. *in comp. decis. Neap. p.* 2. *verb. subingressio fol.* 661. Farin. *dec. Rot. Rom. inter nouitèr impressas decis.* 293. 318. 319. *&* 320. Carleu. *de iudic. tom.* 2. *fol.* 395. Giurb. *obseru.* 10. 11. *&* 12. Arias de Mes. *lib.* 1. *var. resol. cap.* 11. 12. *&* 13. Larrea *decis. Granat. dec.* 20. *lib.* 1. vbi vide quid dicendum in mutuante ad effectum soluendi creditori sui debitoris.

4 Et ad effectum subintrandi, an requiratur scientia, et consensus creditoris dimissi, an vero sufficiat solum pactum inter debitorem, et mutuantem initũ

5 Et vtique dicendum, quod extraneus mutuans non succedit in locum creditoris dimissi ex dicto solo pacto, sed requiritur etiam consensus dicti creditoris, ac etiam expensio pecuniarum per eumdem facta, cum notitia pacti de subintrando, vel consensus expressus, Glos. *in d. l. Aristo verbo pignus*, Bart. *in ead. l. n.* 7. Negusant. *de pign. in* 5. *par. memb.* 3. *4. par. nu.* 45. Molin. *de iust. et iur. tract.* 2. *tom.* 2. *disp.* 536. *n.* 18. Theo.

*alleg.*68.*n.*13.14. Carleual. *de iudic. lib.* 1.*tit.* 3. *disp.*35.*n.*10. Amat. *resol.*37.*n.*26.27. Grat. *discept.forens. lib.*4.*cap.*670. *n.* 10. Scacc. *de commerc. & camb.* §.2. *glos.* 5. *n.*416. *in fin.* Rota Rom. *decis.*293.*n.*6. & 7.*p.*4. *diuers.* et eadem Rot. inter impressas per Pen. *decis.* 375. ad dit. ad Buratt. *decis.*240. *nu.*5. *vers.hoc locum habet*, Giurb.*decis.* 87.*n.*5. Merlin. *de pign. lib.* 4. *q.*77.*n.*15. & *q.* 190. *n.*6. *fol.*558. Sanleg. *d. qu.ciuil.*29. *n.*10. & *seqq. vbi sub n.*12.& *seqq. magistraliter distinguit.*

OBSERV. XIV.

1 ET obseruandum esse censeo, quod creditor habẽs duo genera creditorum, alterũ anterius, aliud verò posterius; si pro anteriori agat, non tenetur facere cessionem etiam possessori prædij obligati, nisi sibi soluto alio credito posteriori, vel eo in cessione reseruato, quoties enim æquitas cessionẽ admittit, nullas alias actiones cedens præstare tenetur, nisi tantum illas, quas sine eius dispendio cedere potest, ad Tex. *in l.in creditore, ff de euict.* Pont. *cons.*119. *nu.* 3. *tom.* 2. *et per tot.* vbi ita decisum refert Negusant. *de pign.* 2. *membr.* 5. *par. n.*32. Merlin. *de pign.lib.*4. *q.*69. *n.*8. *et* 9. et latè Olea *de iur. ceß. tit.*5. *q.*2. *n.* 15. *et* 18. et reuideri possunt Arias de Mesa *lib.* 1. *var. resol.cap.*23. *fol.*80. Camill. de Medic. *cons.* 165. *à n.*30. Vincent. de Franch. *dec.* 260. Giurb. *decis.* 87. Rouit. *cons.*53. *lib.*1.

2 Et secundum prædicta fuit decisum per Regiam Curiam Præturæ huius Vrbis sub die 14. Nouembris 1663. pro Domina Ducissa Terrænouæ nominibus, contra Ill. Marchionem Ieracis.

3 Et principalis ratio decisionis fuit, quia de iure non tenetur creditor in sui dãnũ iura cedere quoties cessio non fit lege cogente, sed de æquitate, vt ex regula quod tibi nõ nocet, etc. ità benè declarant Arias de Mesa *var. resol. lib.* 1. *cap.*23. *nu.* 6. Camill. de Medic. *cons.* 165. *à nu.* 34. *ad* 36. Olea *de iur. ceß. tit.*5. *q.*2. *n.* 18. *in fine.*

4 In qua quidem quæstione latè habetur, & clarissimè declarantur casus, in quibus creditor tenetur cedere iura, & quando cessio fit ex causa voluntaria, vel necessaria.

OBSERV. XV.

1 ET antequam ab ista practicabili, & vtili materia recedam, obseruo primò, quod creditor, qui stante dilatione suo debitori concessa, vel stante actu deputationis contra eũ agere prohibetur, si alius cre-

creditor licentiam contra principalem debitorē agendi, eiusque bona distrahendi, procul dubio principalis creditor agere poterit contra communem debitorem; non obstante dilatione, siue deputatione, & ita decisum refert Cost. Sicul *cons. 78. n. 12.*

OBSERV. XVI.

1 OBseruo secundo, quod si creditor exequutionem exerceat contra suum debitorē in vncijs centum pluris petitione seruata, poterit ab ipsomet debitore cogi, vt in tota summa per eum prætensa agat, & exequutionem exerceat, ne pluribus vexetur iudicijs, & hoc si iurisdictio Iudicis patiatur, vt bene probat Mut. *in consuetud. Pan. cap. 67. num. 30. fol. 529.*

OBSERV. XVII.

1 OBseruo tertiò quod in iudicio concursus creditores soluti, & dimissi fuerint, non simpliciter, & absolutè, sed cum clausula sine præiudicio aliorum creditorum potentius ius habentium, vel sub obligatione, cautione, aut fideiussione de restituendo alijs creditoribus potiora iura fortè habentibus, tunc non dicitur finita lis creditorum, sed adhuc in pendenti dicitur, & ideò quandoque alius comparuerit creditor potiora iura prætendens, poterit coram Iudice cōcursus prælationem proponere, et finire, Salg. *labyr. cred. p. 2. cap. 6. num. 67. & 68. p. 3. cap. 16. nu. 47. 48. & seqq.* et ita de facto habui, et obtinui in causa distributionis prætij feudi, et Baroniæ S. Iacobi uertente coram Spect. et nunquam satis laudato integerrimo, et doctissimo Iurisconsulto D. Ioseph Dominici, meritissimo Regis Consiliario, et Rationum Magistro Tribunalis Regij Patrimonij, et ideò vt cū tanto viro concludam, huic §. 3. finis esto.

§. IV

LA reduttione ad arbitrium boni viri, ò reuisione di qualsiuoglia laudo, che si farà innanzi qualsiuoglia Giudice s'habbia da fare ad instar appellationis con fare le proue, ch'entreranno etiamdio che nel giuditio compromissario, seu procura non si fosse fatta proua per qualsiuoglia patto, ò per altra ragione, non impedendosi però sotto qualsiuoglia pretesto l'esecutione, anzi chi domanda detto remedio non possi esser inteso, se prima non sia esecuto il laudo, ò procura tanto nell'attione reale, quanto personale.

OB-

OBSERV. I.

1 AD ornatum præsentis §. 4. obseruo primo, quod de iure communi pendente reductione ad arbitrium boni viri, laudum exequi non potest, et nihil innouari debet, latè post antiquiores tradit Mastrill. *decis. 90. nu. 1. 2. & 15.*

2 Vbi ampliat non obstante pacto de non opponendo, et statuto exequutionem laudo tribuente.

3 Prædicta tamen conclusio non procedit in Regno, nec in praxi seruatur stante constitutione Comitis Castri §. 8. per quam expressè sancitum est, quod reductio ad arbitrium boni viri stante pacto de non opponendo laudi exequutionē non suspendit; quod secus esset si in actu compromissi non adsit pactum de nō opponendo, vt benè declarat Grosś. *ad constit. Comitis Castri, §. 48.* vbi nonnullas affert ampliationes, & declarationes, & præsertim quod.

4 Laudum, siue sententia arbitrorum, & arbitratorum, *ex cap. rit. 179.* habet exequutionem paratam, sicuti sententia Iudicis ordinarij, & hoc infra annum à die ipsius laudi, ex Mut. *rit. 132. n. 5. & 8.*

5 Aduertendum tamen, quod exequutio laudi non fit per ipsos arbitros, sed per M. R. C. si fuerit in loco, vel per Iudicē ordinarium loci, in quo talis exequutio petita fuerit; vt habetur *in d. cap. rit. 179.* & ibi Mut. *num. 10. & in add. lit. G.* & Cum. *ibid. num. 6. & 8.* vbi ponit praxim quomodo procedendum sit in exequutione sententiæ arbitri.

6 Et notandum quod talis reductio ad arbitrium boni viri de iure communi peti potest infra triginta annos, sed de iure Regni infra decem dies à die quo est latum laudum, Muta *decis. 95. num. 21.* sed videndus Thesaurus *quæst. forens. 82. per tot. lib. 1.* vbi distinguit, & declarat prædictam conclusionē non procedere in sententia arbitratoris, sed tantum quoad sententiam arbitri.

7 Et pariter notandum, quod reductio ad arbitrium boni viri peti debet coram Iudice ordinario, et coram quo aliàs agēdum esset ex contractu, Muta *d. decis. 65. n. 6.*

8 Si tamen fuerit appellatum à laudo, tunc recurrendum est ad superiorem arbitri, Surd. *consil. 106. num. 27.* Ciarlin. *conf. 58. num. 2.* Grosś. *in d. §. 48. à n. 20. ad fin.*

9 Vbi in fine notabiliter dicit, quod reductio ad arbitrium boni viri non competit, nec etiam reuisio, aut aliud remedium, quando in aliquem fit cōpromis-

missum de mandato Principis, eiq; promittitur non petere reusionem, nec reductionem ad arbitrium boni viri, Cutell. *de donat: tract.* 1. *disc.* 2. *par.* 6. *nu.* 169. *versicul. quod etiam; fol.* 237.

10 Et vltra allegata per Grossi. vbi supra, firmanda est conclusio, quod reductio ad arbitriũ boni viri peti debet coram ordinario, & coram eo, qui fuisset Iudex in causa, si compromissum factum non fuisset, Bart. & alij *in l. societatem §. arbitrorum, ff. pro socio*, Canonist. *in capit. quinta vallis de iur. iurand.* Thes. *decis.* 14. *nu.* 5. *& seq.* Surd. *cons.* 106. *tom.* 1. Cancer. *var. resol. p.* 3. *cap.* 21. *nu.* 23. *&* 24. Marin. *resol.* 180. *n.* 7. *lib.* 2.

11 Et ad materiam reuideri debent Testay *allegat.* 19. *tom.* 2. Mastrill. *decis.* 90. Rouit. *ad prag. Neap. tit. de arbitr. pragm.* 2. *fol. mihi* 67. & ibid. Nouar. *fol.* 110. Castill. *decis.* 241. *nu.* 2. Hieronym. Leo *decis.* 210. *num.* 15. *lib.* 2. Roland. *consil.* 14. *nu.* 12. *lib.* 2. Scacc. *de appellat. quaest.* 17. *limit.* 15. *n.* 5.

12 Declara, quod si agatur cõtra plures diuersæ iurisdictionis, tunc exequutio laudi, & remedium prædictum peti debet in M. R. C. ne continentia causæ diuidantur, Gail. *obseru.* 32. *lib.* 1. Misinger. *cent. prima obseru.* 4. Cancer. *par.* 3. *var. resol. cap. de action. n.* 47. Virg. *de legit. person. cap.* 20. *nu.* 39. *versicul. & quidquid*, Salgad. *de retent. bull. fol.* 216. *nu.* 14. *&* 15.

13 Et an competat remedium reductionis ad arbitrium boni viri à minutis publicatis per procuratorem, amicabilem compositorem, vide Mut. *decis.* 95. & Testay. *dicta alleg.* 19. *tom.* 2.

14 Qui concludunt affirmatiuè, & ita in dies practicamus, & ex quibus causis laudum possit declarari nullum, videndus Testay *d. alleg.* 19.

OBSERV. II.

1 Obseruo secundò, quod laudum non potest pro parte acceptari, & pro parte impugnari, quia est indiuiduum; quod secus est in sententia, Vincent. de Franch. *decis.* 173. & ibi addent. Muta *in cap. Rit.* 183. *num.* 10. *&* 10. *tom.* 4. Costa *de ratation. rathi quaest.* 137. *num.* 4. *fol.* 132. Rouit. *in Pragmat. Regni Neap. tit. de arbitr. pragmat.* 2. *num.* 22.

2 Et pro veritate conclusionis prædictę videndi sunt Gratian. *discept.* 529. *num.* 15. *&* 16. *&* 17. *& discept.* 529. *num.* 15. *& seq. tom.* 3. Rot. Rom. per eum allegat. quæ est penes Marchesf. *de commiss. part.*

S pr.

pri. fol. 122. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 18. *num.* 78. *& seqq.* Mut. *decis.* 95. *in fine*, Menoch. *conf.* 123. *lib.* 2. Giurb. *decis.* 30. *num.* 15.

3 Et quando credendum sit dicto arbitri, vel arbitratoris, vide Gratian. *disceptat.* 528. *tom.* 3.

4 Et pro coronide notandum quod arbiter, & arbitrator recusari possũt ex causa superuenientis, & facilius quam iudices, Capyc. Galeot. *contr.* 39. *lib.* 1. *per tot.*

OBSERVATIO III.

1 OBseruo tertio, quod sententia lata à pluribus Iudicibus ordinarijs, siue delegatis, q sint compromissarijs, ex quibus nã mandatur fi à maiori parte prolata fuerit, nam si Iudices discordant, plurium sententiæ stari debet; si autem fuerint numero pares, & discordent, si ordinarij sint, præualet sententia lata pro Reo, nisi causa sit fauorabilis, vt puta pro matrimonio, dote, Ecclesia, libertate, & similibus. Si verò fuerint Delegati vtraque sententia pendet ex arbitrio Delegantis, in cuius est potestate, quam confirmare voluerit, ad arbitrium regiminis ...

Cap. fin. de sentent. & re iudic. l. inter pares, & l. duo Iudices, ff. eod. et ibi Glos. et Doctores Vant. *in tractat. de nullitat. titul. de nullit. sentent. ex defect. iurisdict. ordin. num.* 186. *fol.* 116. *in paruis*, Caualcan *decis.* 27. *num.* 57. *tom.* 1.

OBSERVATIO IV.

1 QVartò etiam obseruandum est, quod ex dispositione præsentis §. est iam definita Quæstio, vtrum in iudicio reductionis ad arbitrium boni viri admitti debeant probationes per testes, in qua quidem quæstione prætendebatur non esse admictenda Capitula, nec super eis producendos testes, ex quo in primo iudicio fuerat processũm ex publicis actis, & regulariter iudicium appellationis esse debet eiusdem naturæ, prout iudiciũ principale, ex traditis per Mastrill. *decis.* 196. *nu.* 24. Castill. *decis.* 23. *numer.* 12. *&* 13. Scacc. *de appellat. qu.* 11. *num.* 58. 59.

2 Sed his non obstantibus in causa vertente in R. C. P. & in M. R. C. & Trib. Consistorij inter Ill. Principem Villæ Frãcæ, & D. Datium Allitta, fuit decisum ad fauorem dicti Illust. Principis, & fuerunt admissæ re-

restitutiones, & capitula reprobatoria, & quidē ratione, quia iudicium reductionis ad arbitrium boni viri equiparatur iudicio appellationis, vbi non deducta deduci, & non probata probari possunt, vt benè tradunt Borell. *de compromiss. §. 7. glos. 2. num. 2. fol. 155. & glos. 3. num. 2. versicul. quæro primo, fol. 158. & in summ. decis. tit. 63. num. 288.* Bero *consil. 33. num. 9. vol. 3.* Alexand. *consil. 106. num. 8. lib. 3.* Riminald. Iunio. *consil. 13. numer. 33. volum. 1.* Magon. *decis. lucens. 98. num. 1. & seq.* Barzin. *decis. 87. num. 22. & 23.* Rebuff. *de arbitr. artic. 1. glos. 8. num. 2. fol. 203. vol. 3.* & in terminis Alexand. *dicto consil. 106. num. 15. & 16. lib. 3. & in l. 1. num. 14. & seque. ff. de legat. 2.* vbi dicit, quod debeat attendi Tribunal, in quo proceditur iudicialiter, nō autem persona arbitratoris, à quo petitur reductio, Scacc. *de iudic. lib. 2. capit. 2. nu. 470. fol. 81.* Rebuff. *in tract. de rescript. articul. 3. glos. 4. num. 8. fol. 52. vol. 2.* Bald. *cons. 344. num. 3. lib. 4.* Caballi. *mileloq. 884. num. 2.* Tusch. *lit. R. concl. 72. vol. 6. & concl. 69. n. 19. & 20.*

3 Et communis est Doctorum distinctio, quod si agatur de detegendo dolo arbitratoris, admitti debent illæ probationes, quę fuerunt à testibus factæ coram dicto arbitratore, de quibus nulla apparet scriptura, si verò quæritur de ostendenda læsione, siuè iniustitia, & iniquitate arbitratoris, & tūc fiunt nouæ probationes, quæ non fuerunt deductæ ad instar appellationis, ita Bart. *in l. societatem 77. §. arbitratorum nu. 19. 26. & 27. vbi add. ff. pro socio,* Bald. *in l. sub prætextu 19. num. 1. C. de transact.* Brun. *ad sol. quæst. legal. 14. numer. 12.* Lanfranch. Lorian. *de arbitr. decis. 7. quæst. 16. num. 40. in tractat. vol. 3.* Salicet. *in l. cum antea num. 16. versicul. quæro octauo, C. de arbitr.* Florian. à S. Petr. *in l. societas §. arbitrorum ff. pro socio, num. 104.* Anto. de Butr. *in cap. quinta vallis 23. num. 42. de iur. iurandi* Alexand. *consil. 101. nu. 8. vol. 2.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. qu. 72. num. 8. & seqq.* & vltra prædictos videndi suntSalicet. *in dict. l. si societatem §. arbitrorum num. 26. 27. & 28.* Zabarell. *cons. 139.* Menoch. *de arbitr. quæst. 70. num. 27.* Mut. *decis. 95.* Mastril. *decis. 90.* Marant. *de ordin. iudic. part. 6. verb. & quandoque appellatur num. 122.*

4 Hinc est quod maxima quidem ratione, & iuris prudentia fuit statutū in præsenti §. quod

prędictum iudicium reductionis fieri debeat ad instar appellationis, etiam quod in primo iudicio compromissario nõ fuisset facta probatio.

5 His firmatis oportunè quæritur, an detur appellatio à sententia Iudicis ordinarij lata in causa reductionis ad arbitrium boni viri, & dato quod competat appellatio, an suspendatur laudi exequtio. Et quoad primum, quod à sententia confirmatoria laudi possit appellari tenuerunt, Innoc. *in cap. innotuit de arb.* Iacob. Butrigar. *in l. societatem, §. arbitrorum ff. pro socio*, Bald. *in l. p. C. ne licit. prouoc.* Anto. de Butr. *in cap. quinta vallis 13. differen. tit. de iur. iurand.* Ioan. de Immol. *ibid. verb. an autem à sententia Iudicis*, Petr. de Anchar. *in disput. sua incipien. cum l. latius* Paul. de Castr. *in l. p. ff. de legat. 2.* Alex. de Immol. *ibid. & in cons. 106. n. 7. vol. 3.* qui dicit esse opinionem veriorem, & magis communem Ludouic. Roman. *in l. arbitrio ff. qui satisd. cog.* Raffael Cum. *ibid.* Vital. *in tract. de clausu. clausul. 169.* qui dicit secundum hanc sententiam in Senatu Regio pronunciatum esse, & magis comm. & veram tradit Afflict. *in const. appellat. tempora nu. 47.* Felin. *in cap. super his n. 13. de accusat.* Aret. *ibid. n. 47.* Gaill. *obseru. 149. n. 4. lib. p.* add. ad Alex. *in d. cons. 106.* Bap. de S. Blas. *in tract. de arbi. col. penult.* Couar. *var. resolut. lib. 2. ca. 12.* Facchin. *controu. iur. lib. 8. cap. 96.* Lancell. *de attent. tit. reduc. ad arb. boni viri, pendent. num. 29. & 30.* Paris. *cons. 45. n. 93. lib. 1.* Ruginel. *de appellat. §. 2. cap. 3. n. 79.* Gratian. *decis. 86. n. 2. 3. & 4.* Beneintend. *decis. 15.* Blanc. *de compromis. qu. 19.* Brunor. *à sol. quæst. leg. 13.* Menoch. *de arb. lib. 1. q. 70.* Card. Tusch. *concl. 414. n. 2.* Laderch. *cons. 98. per tot.* Socc. *regul. 24. fallen. 15.* Guid. Pap. *decis. 436. n. 84.* Mil. *in repert. verb. appell. an detur*, Laurent. *de iud. suspec. cap. 7. n. 97.* Bernard. Grauet. *concl. 149. consid. 1.* Scacc. *de appell. lib. 3. cap. 2. q. 17. lim. 14. n. 3. & 4.* Caualcan. *decis. 10. n. 8. p. 1. & decis. 40. n. 58. p. 2.* Magon. *decis. lucens. 37. nu. 4.* Macerat. *variar. resol. lib. 3. resol. 4. num. 9.* Amat. *decis. 57. nu. 3.* Ciaffaglion. *in suo repert. verbo appellatio an detur*, vbi dicit, ita fuisse decisum in Sancto Officio de Anno 1576. in causa vertente inter Martinum del Nobile, & Antonium Signi.

6 Contrariã vero sententiam, quod imò nõ detur appellatio à sententia in causa reductionis ad arbitrium boni viri firmat Bart. *in l. p. n. 18. ff. de legat. 2.* Ioan. Andr. *in addi. ad speculat. tit.*

tit. de appell. §. in quibus n. 16. Angel. *in l. arbitrio ff. qui satisd. cog.* Salic. *in l. ad maioribus C. de appell.* Abb. *in cap. quinta vallis n.* 40. *de iur. iurand. & cons.* 38. *lib.* p. Lanfranch. *de arbit. part. vlt. quæst.* 22. *& in pract. verb. interloqut. & appella. fallent.* 15. Cepoll. *cons.* 16. *in ciuilibus*, Paul. de Castr. *cons.* 121. *in fin. nu.* 8. *lib.* 2. Innoc. *in cap. præsertim de rescript. in* 6. Iacob. Butrigar. *in l. societatem* §. *arbitrorum, ff. pro socio* add. ad Abb. *in d. cap. quinta vallis num.* 40. *de iur. iurand.* Card. Florentin. *in cap. exposita de arbitr.* Fulgos. *cons.* 110. & 112. Zabarel. *consil.* 140. *versic. ad quartam* Calderin. *cons.* 114. *num.* 2. Petrus de Anchar. *cons.* 5. *glos. in l.* 3. §. p. *ff. de arbitr. n.* 5. Bald. *in l.* p. *in fin. ff. de leg.* 2. Papien. *in forma libelli ad pœnam ex compromisso, versic. ne reductio n.* 9. Aret. *in l. properandum* §. *siu autem C. de iudic.* Tepat. *variar. resolut. tit. de arbit. bon. viri, versicul. quando fuit petita reductio*, Lud. Bolegnin. *consil.* 51. Socc. Iun. *consil.* 15. *lib.* 1. Camill. Borell. *de compromiss.* §. 8. *glos* 4. Menoch. *cons.* 217. *nu.* 29. *cum seq. lib.* 3.

7 Ex quibus omnibus manifestè apparet, quod præsens quæstio sit communis contra communem, & ideo Cæuall. in quæstione 453. expressè dicit, quod prima opinio contra Bart. est in practica recepta, & ab ea recedendum non est in iudicando, & consulendo.

Et quidem Couar. *lib.* 2. *var. resol. cap.* 12. *sub num.* 5. *versic. tandem*, expressè dicit, quod in hac controuersia eò ventum est, quò pares sint vtriusque partis defensores, & vtraque opinio communis censeatur, & in versic. secundò veriorem, clarissime concludit pro prima affirmatiua sententia, & secundũ eam consulendo respondere, & iudicando pronunciare non dubitat, nam, & verior est ex Alex. authoritate *cons.* 106. & *ibi addit. lib.* 3. & alijs præallegatis; & post antiquiores hoc idem testatur Salgad. *de reg. protect. par.* 3. *cap.* 13. *num.* 3. 7. & 8. vbi dicit maximè procedere si feratur sententia ad fauorem eius, qui reductionem petit, & hanc opinionem vti probabiliorem sequitur Fachin. *contro. iur. lib.* 8. *cap.* 96. *per tot.*

8 Hinc est, quod in tanta Doctorum varietate quamplures magni nominis, & authoritatis distinguunt, & has opiniones concordant, & breuiter dicunt: aut Iudex lædit in magna quãtitate, & procedit opinio, quod datur appellatio, aut in parua, & procedit contraria, ita post plures hanc distinctionem sequitur, & communiter in praxi esse receptam testatur Scac. *de appell. q.* 17. *limit.* 14. *sub nu.* 4. *vers.*

verf. alij vero, vbi ait, ego non discedo à sublimitatione, quia tenetur communiter, & seruatur in praxi, Rebuff. *in constit. Reg. tom. 2. tit. de arbitr. artic. 8. glos. 9. n. 6.* vbi post Roman. dicit esse veritatem, benè Alexand. *consil. 106. lib. 3. nu. 15.* vbi ait à maiori parte scribentium esse approbatam, & sequitur Boer. *decis.* 284. Salg. *d. cap.* 13. *sub n. 5.*

9 Et propterea per Iudicem videri, & bene considerari debet processus meritorum, nam si ex eo apparet considerabilis læsio, vtique admitti debet appellatio, aliàs secus. Alias limitationes, & declarationes afferunt præallegati Doctores, apud quos reuideri possunt.

OBSERV. V.

1 QVæro secundo an in casu prædicto, & supposità affirmatiua sententia contra Bart. detur appellatio quoad vtrumque effectum, an verò quoad deuolutiuum tantum.

2 Et in indiuiduo quod sit cōcedenda quoad deuolutiuum tantum dixerunt, Boer. *decis.* 284. *num* 26. *versic. quod intelligo*, & ante eum Franch. *in cap. dilecto num.* 36. *in fin. de appellat.*

3 Sed contrariam in puncto firmat Lancellot. *in tract. de attent. cap.* 16. *num.* 38. *& seq.* vbi sentire videtur contra Franch. & Boer. & benè tradit Salgad. *dicto cap.* 13. *sub nu.* 10.

4 Pro conciliatione itaque sic declarandum censeo: aut in compromisso expresè actum est inter partes, quod etiam pendente reductione possit ad exequutionem laudi procedi, & tunc Boerij, & Franchi sententiam sequi debemus, aut nō legitur tale pactum, et tunc procedit opinio Lancellott. et eamdem declarationem refert, et sequitur Scacc. *de appel. quæst.* 17. *limit.* 14. *num.* 10. Salgad. *dicta par.* 3. *capit.* 13. *num.* 12. et ex nostratibus ità distingunt Campixan. ad Bertach. *in verbo reductio*, vbi testatur de obseruantia M. C. et nō dissentit Mastril. *dec.* 90. vbi ità intelligit Boniorn. vt in isto casu detur appellatio, quoad deuolutiuum tantum.

5 Rursus declaratur prædicta communis sententia, quod admittatur appellatio, quoad vtrumque effectum, vt nō procedat si compromissum fuerit factum, iuxtà formam nostri Capituli Regni sub Inuictissimo Imperatore Carolo Quinto 85. *tit. de quæst. ciuilib.* vertentibus inter coniunctas personas per quod datur vnica reuisio, & consequenter frustratorius est omnis labor circa prætensam appellationem.

Et

6 Et licet dictum Capitulum Regni loquatur in causis successionis, & legati, nihilominus veritas est in contrarium, & illa verba ex causa successionis, & legati in dicto Regni Capitulo apposita fuerunt ratione frequentioris status, quia vt plurimum lites inter consanguineos sunt ex causa successionis, & legati, & ita in puncto ex nostratibus tradunt Intrigl. *singul.* 198. *& seq. lib.* 1. Burg. *de laud. p.*3. *inspect.* 24. Castill. *decis.* 246. *tom.* 3. Hieronym. Leo *decis.* 114. *lib.* 1. Rouit. *ad Pragm. Neap. pragm.* 1. *tit. de arbitris*, & ibid. Nouar. *collect.* 19. *&* 20. *fol.* 33. Thor. *in compend. decis. Neap. par.* 1. *verbo compromissum fol.* 101. Borrell. *de compromiss. inter coniunctas person.* §. 1. *glos.* 3. *num.* 75. Petr. de Gregor. *in adnotat. sup. d. Cap. Regni*, et ibid. Bongiorn. et Percoll.

7 Et hæc opinio est tenenda, tùm quia ratio est generalis, et vniformis, tùm etiam quia habemus decisiones in terminis, tum denique quia abreuiabuntur lites, quod maximè Reipublicæ interest.

Et hæc satis ad ornatum præsentis §. Quarti.

§. V.

IL terzo possessore di beni suggiugati tanto in specie, quanto in genere, dimittendo la possessione innanzi l'adimplemento non sia obligato restituire li frutti percetti, eccetto però non li fosse stata fatta intima, ò sequestro, ò hauesse acquistato detti beni cum onere census.

NOn semel controuersum vidimus in his Supremis Tribunalibus, si tertius possessor bonorum obligatorum in contractu subiugatorio iuxta formam Bullæ Apostolicæ, Regiæque Pragmaticæ, ea dimittendo amplius à subiugatario molestari possit.

Et quidem Patres nostri in Regno varia dixerunt circa intelligentiā illius clausulæ, quādiu detentio apud eos fuerit, vt latè tradit Milan. *decis.* 13. *per tot. lib.* 2.

Sed hodie non fit amplius difficultas stante Pragmatica edita per Illustrem Dominum Marcum Antonium Columna olim huius Regni optatissimū Proregem in eius Constitutionibus Pragmaticalibus *par.* 2. *tit. delli beni censuati secondo la bolla Apostolica* §. 2. vigore Regiarū Literarum datarum Matriti die 26. Augusti 1581.

OBSERV. I.

1 ET propterea obseruandū primò, quod conductores

res rerum subiugatarum ea dimittendo, non possunt pacto aliquo molestari, imò datur competés terminus ad dimittendum, qui est iudici arbitrarius, iuxtà personarum, & rei conductæ qualitatem, prout testantur Milan. *decis.* 11. *num.* 38. *lib.* 2. Mastrill. in addit. ad Gregor. *de censib. q.* 6. *nu.* 90.

2 Sed adhuc remansit difficultas si prædicta Pragmaticalis Constitutio procedit non solum fauore conductorum, aliorumque detentorum, sed etiam omnium possessorum nomine proprio, & ad eorum vtilitaté possidentium, & quidem videbatur dicendum, quod solummodo procederet fauore detétorum alieno nomine possidétium, vt innuere videntur verba ipsius Pragmaticæ, & considerant Cost. Sicul. *cons.* 9. *n.* 44. & Muta *decis.* 18.

3 Sed verior, & in Regno recepta est opinio, quod procedat ad fauorem omnium, & quorumcunque detentorum, & possessorum, ac etiam dominorum, et singularium successorum, qui tamen non tenentur, nisi ratione rei, vel hereditatis per heredem habitæ, et per eum adhitæ cum beneficio inuentarij, & ita post Roderic. Intrigliol. Cenc. et alios decisum refert Cutell. *de don. tom. p. fol.* 40. *nu.* 110. *&* 111. (et hoc iure vtimur) et fuit per me decisum in R. C. P. de anno 1652. pro Fráncisco Crema contra quemdam de Valdibella, absoluendo etiam dictum de Crema à fructibus perceptis, dictaque interloquutoria non molestetur fuit confirmata per M. R. C. & Spet. de Muscarà tunc meritissimum Iudicem sub die 25. Settembris sextæ Indit. 1652.

4 Declaratur tamen supradicta conclusio, quod detentores, et possessores prædicti, post adimplementum contra eos factum non admittuntur amplius ad relaxandum, et dimittendum bona prædicta, ita declarant Milan. *decis.* 11. *nu.* 41. *lib.* 2. Mastrill. in addit. ad Petr. de Gregor. *de cens. q.* 6. *n.* 107.

5 Declaratur etiam, quod adimplementum per carcerationem, et ad effectum prædictum túnc dicitur factum, ita ut non possit tertius possessor amplius dimittere, quádo fuerit debitori facta nota carceris ad effectum vt currat quindena, et pariter quando fit adimplementum per fideiussionem in quindena, tunc dicitur perfectum ad effectum prædictú, quando quindena est iam præstita, et in actis redacta, et similiter quoad primum decretum tunc operatur adimplementum, quando fuerit receptum in actis cum tradition-

con-

consimilis, ita annotatum inueni in pede dictæ decisionis, Milan. à Spect. Don Cataldo Fimia doctissimo, et integerrimo Consiliario nunquam satis laudato, qui pluries ità iudicasse retulit.

Et quoniam in præsenti §.
6 disponitur, quod in casu dimissionis prędictæ tertius possessor non tenetur restituere fructus perceptos, nisi tantum à die intimationis, siue sequestri ideò pro maiori declaratione, & maximè pro decisione causarum de præterito reuideri possunt Milan. *dicta decis.* 11 *parte* 2. Muta *decis.* 18. *per tot.* & Cancer. *par.* 3. *var. resolut. cap. primo num.* 183. *vers. &* *prædicta.*

7 Et quid dicendũ de possessore, qui in actu acquisitionis rei subiugatæ se accollauit, et obligauit soluere censum, vide Cutell. *de donat. to.* 1. *fol.* 40. *num.* 111. *versic. demum.* Amat. *res.* 21. Giurb. *obser.* 17. Olea *de cess. iur. lib.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 1. *num* 48. *et seqq.* Salgad. *de conuers. credit. part.* 3. *cap* 2. *nu.* 122. *& cap.* 12. *num.* 24. *& per tot.*

8 Et ad rem istam videndus Anton. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 42. *de locat. defin.* 32.

9 Vbi decisum testatur, quod si locatio resoluitur ex facto voluntario locatoris, & conductoris, resoluitur, etiam ius tertij creditoris, cui fuerit per conductorem promissum de soluendo, idque procedere ait etiam post tactam à creditore acceptionem, et solummodo limitat, si delegatio interuenerit, tunc enim non resoluitur ius creditoris accollati.

10 Sed adhùc de prædicta definitione dubitari potest si in accollatione interuenerit stipulatio Notarij pro dicto creditore absente; nàm ratione stipulationis dicitur acquisitũ ius tertio, adeo vt accollans soluere tenetur etiam via exequtiua ad tex *in l.* 2. *C. de hered. vel action. vend.* de Franch. *decis.* 273. Gratian. *discept.* 49. *num.* 10. Giurb. *decis.* 62. *num.* 24. 27. *&* 31. Amat. *resol.* 45. *num.* 22. Giurb. *d. obser.* 17. & faciunt tradita per eũdem Anton. Fab. *lib.* 4. *tit.* 10. *defin.* 9.

11 Amplia, quod virtute dictæ accollationis tenetur accollans non solùm exequtiuè, sed etiã cum pacto de opponendo, & ad discursum, alijsquè pactis in principali contractu debitorio contentis, ita firmant Cenc. *de cens. quæst.* 73. *nu.* 16. *& seqq.* Salgad. *in suo labyrin. credit. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 24. *& seqq. & cap.* 12. *num.* 23. *& seqq.*

Declara quod accollãs soluere onera debita super aliquo fundo præsumitur voluisse accollare onera naturalia tantum

tùm super eo debita, non autem onera subiugationum Theodor. *allegat.* 38.

13 Sed videndus Cutell. *decis.* 6. *&* 27. *tom.* 1. *&* *in tract. de donat. tom.* 2. *fol.* 420.

14 Et accollans in decreto, vel alio actu iudiciali soluere onera, cogi potest via exequtiua, quæ oritur calore iudicij Afflict. *decis.* 387. de Franch. *decis.* 200. *num.* 22. & alij per Castill. *decis.* 40. *num.* 9. Amat. *resol.* 61. *n.* 9. *&* 10. & ita pluries decisum testatur doctissimus consiliarius Baron. *de citat. tom.* 2. *fol.* 304. *nu.* 129.

OBSERVATIO II.

1 RVrsus obseruatione dignum censeo, quod accollans soluere debita non tenetur soluere legitime præscripta, nec minus ea, quæ exceptione aliqua excludi possũt Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 20. *nu.* 334. *&* *seq.* *&* *par.* 2. *variar ca.* 6. *num.* 65. *&* *seqq.* Caualer. *decis. Rot. Roman.* 238. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 10. *defin.* 9. Amat. *resol.* 21. *nu.* 4. *&* 11.

2 Et promittens aliquid soluere intelligitur quatenus de iure tenetur Afflict. *decis.* 399. *nu.* 14. Grammatic. *decis.* 103. *nu.* 103. *n.* 168. Crauett. *cons.* 9. *nu.* 2. Seraphin. *de priuileg. Iuran. priuileg.* 74. *n.* 14. Amat. *dicta resol.* 21. 4.

3 Et quoniam supradictum est ex eodẽ Anton. Fab. quod accollans omnino tenetur soluere creditori accollato si delegatio interuenerit, ideo obseruatione dignum est, quod ad inducendam delegationem multa requiruntur, de quibus latè tractant Doctores *in l. singularia ff. si cert. pet.* Surd. *decis.* 23. Hodiern. ad Surd. *decis.* 187. & idem Surd. *cons.* 528. *n.* 27. *&* *seq;* Scacc. *de camb.* §. 2. *glos.* 5. *num.* 280. *&* *seq;* Mantic. *de tacit. lib.* 17. *tit.* 8. *tom.* 2. Alex. *cons.* 10. *lib.* 2. *&* *cons.* 95. *&* *seq; lib.* 3. Cenc. *de censib. quæst.* 105. Rot. Rom. pænes eum *decis.* 138. Tusch. *verb. delegatio conclus.* 142. *&* *seq. to.* 2. Barz. *decis.* 26. Rot. Rom. *in recent.* Farinac. *tom. primo. par. prima decis.* 428. Intrigl. *sing.* 11. *lib.* 2. Mastrill. *decis.* 177. Ludouis. *decis. Rot. Rom.* 217. Altrograd. *cons.* 6. *tom.* 1.

4 Et an inducatur delegatio stante reseruatione facta per creditorem, videndi sunt Surd. *dicta. decis.* 23. *num.* 9. Gozadin. *cons.* 38. Gabriel. *de nouat. conclus. prima nu.* 56. Thesaur. *decis.* 126. *num.* 5. Mastrill. *decis.* 40. Amat. *resol.* 50. *num.* 8. *&* *seq;*

5 Vbi firmant, quod stante reseruatione non fit nouatio, nequè delegatio.

Sed contrarium dicunt Lanar. *cons.* 23. *&* 64. Panci-rol. *cons.* 10. *&* 144. *n.* 8. Gratian.

tian. *decis.* 117. *num.* 18. Pirr. Maur. *de fideiussor.* §.4. *tit. de nouat. volunt. num.* 14. Franc. Marc. *decis.* 538. *lib. pri.* Nouar. *in* 2. *quæst. forens. qu.* 77. *nu.* 8. *& seq*; Marescotr. *in* 2. *var. resol. cap.* 56. *n.* 20. *& seq*; Amat. *dicta resol.* 50. *nu.* 18. *& seq*; *vbi ita decisum.*

6 Ea quidem ratione, quia effectus delegationis oritur de iure, & ideo proreftatio non iuuat Seraphin. *dec.* 744. Garf *de nobilit.* Glos. 4. *num.* 8. Sess. *decis.* 143. *num.* 17. Gratian. *discept.* 445. *nu.* 28. Fontanell. *de pact. claus.* 6. Glos. 2. *par.* 6. *num.* 34. *& seq*; Castill. *decis.* 69. *num.* 11.

7 Hinc est, quod exceptiones, quæ competunt debitori deleganti, nequaquā prosunt debitori delegato, & exceptio, quæ obstat deleganti non obstat delegatario, quando quidem debitor ipse delegatus ex propria, & noua stipulatione tenetur Rouit. *cons.* 64. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Cancer. *var. resol. par.* 2. *cap.* 6. *nu.* 69. Surd. *cons.* 446. *nu.* 10. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 5. *tit.* 6. *de dotis puni defin.* 14. *&* 44. Reg. Merlin. *contro iur. cap.* 91. *to.* 1. Apont. *cons.* 36. *tom.* 2. vbi loquitur in delegatario ex causa onerosa, & nouissimè Olea *de cess. iur. tit* 6. *qu.* 11. *fol.* 192.

8 Obseruandum denique est, quod accollatio, & recognitio facta de aliquo censu quotannis soluendo præiudicat recognoscēti, & omnibus hæredibus, & habentibus ius, & causam ab eo, nisi tamen constet, & probetur error, vel nullitas principalis contractus Felician. *de censib. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. Mastrill. ad Gregor. *de censib. quæst.* 5. *n.* 234. *& seq.* Genc. *in eodem tractatu quæst.* 81. *nu.* 31. *& seqq*; *& per tot.* Burg. *de laudem. parte.* 3. *inspect.* 12. *nu.* 12. vbi ampliat etiam si à sciente recognitio facta fuerit Marr. *cons.* 26. *num. primo & seq. vbi num.* 7. ampliat etiam soluta postea pensione.

9 Hinc est quod obligatio facta sine causa, vel ex falsa causa non valet Bald. *in l. fin. C. de constit. pecun. & in l. generaliter C. de Episcop. & cleric.* Grass. *except.* 40. *per tot.* vbi ampliat si causa deuenit ad non causam, tunc enim admittitur ista exceptio non obstante pacto de non opponendo.

10 Hinc etiam infertur, quod obligatio facta à matre pro eximendo filium iniuste carceratum non valet ad fauorem illius qui iniuste filium carcerari fecit etiam si se obligauerit principalitèr, & insolidum cum filio, vt benè probat post alios Duran. *decis. Rot. Rom.* 373. *tom.* 2.

OBSERV. III.

1 Obferuo etiam, quod obligatus realiter tantùm, cogi poteſt de perſona, ſi bona deſierit poſſidere, vel dolosè conſumpſit, Salgad. *de reg. poteſt. part. 2. cap. 4. num. 150. & 151.*

2 Et obligatus ſimplicitèr cēſetur proprio nomine ſe obligaſse, niſi in eadem obligatione appareat de cauſa, nempè hereditaria, vel ſpectante ad dominum, pupillum, & ſimiles, tunc enim non expreſso nomine proprio, obligatio intelligitur eo nomine, quo conſtat, & apparet de cauſa, Tiraquell. *de retract. lignag. §. 10. gloſ. vnica num. 3. & ſeq.* Cancer. *parte 3. var. cap. primo à num. 237. ad fin.*

3 Et deniquè obſeruatione dignum cenſeo, quod obligans ſe pro alio, procuratorio nomine de proprio teneturſi non conſtat de procuratorio, & ideo ſi aliquis fecit apodixam nomine alterius banco directam pro ſoluendo alienum debitum, ſi apodixa prædicta non reperitur bona, & procuratorium oſtenderit, nomine proprio minimè tenetur, ſi verò de mandato non cōſtat, vtiquè remanet obligatus, ſed facto adimplemento iuxta formam pragmaticæ Neapolis, & priuilegij noſtræ Tabulæ poterit opponere exceptionem excuſſionis, quia talis obligatus dicitur fideiuſſor, & exceptionem prædictam minimè renunciauit, ita doctiſſimè probat Regens Marin. *reſol. 26. tom. 2.*

Et vt cum tanto viro concludam, huic præſenti §. quinto finem impono.

§. VI.

Non ſi dia appellatione ſuſpenſiua dalla ſentenza, che declara li beni hypotecati quando procede d'Inſtrumento publico, ancorche detta ſentenza ſoſſe lata da Corte inferiore.

OBSERVATIO I.

1 Ex diſpoſitione præſentis §. clariſsimè ſtatutum extat, quod à ſententijs latis in cauſa hypotecaria non datur appellatio ſuſpenſiua etiam à curijs inferioribus, & de hoc nulla remanet diſputatio poſt publicationem ſupradicti ſtatuti.

2 Sed quia eius diſpoſitio nō trahitur ad præterita, ideo ad ornatum ipſius §. quæritur an

de

de iure communi procedat dispositio prædicta.

3 Et videtur primo loco affirmatiuè respondendum ex eo, quia prolata sententia in causa hypothecaria non solùm agitur ex ipsa sententia, sed etiam vigore contractus, & consequenter non datur appellatio, nec minus remedium restitutionis in integrum, ex Mastrill. *decis.* 89. Mur. *rit.* 132. *in fin.* & ibid. in Addit. Castill. *decis.* 188. Burg. *de laudim. par.* 3. *in spect.* 19. *num.* 5. & potest allegari Tex. *in l. adeo* §. *cum quis ff. de acquir. rer domin.*

4 Idquè corroboratur per exemplum sententiæ latæ in causa instantiæ, quod exequatur contractus non obstante lapsu decemnij ex dispositione pragmaticæ Illustrissimi Comitis de Castro §. 21. & ante ex *cap. rit.* 139. Mastrill. *decis.* 196. *n.* 29. *&* 30.

5 Sed præmissis non obstantibus, secluso præsenti statuto contrarium de iure dicendum uidetur, quod imo aduersus sententiam in causa hypothecaria prolatam competat remedium appelationis, ac etiam restitutionis in integrum quo ad vtrumquè effectum ex Bart. *in l. prima num.* 4. *ff. de salu. interd.* Contard. *de monent. poss. lim.* 14. *fol.* 393. *& seq.* Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *qua.* 17. *limit.* 6. *memb.* 9. *nu.* 8. *fol.* 620. *& num.* 86. *&* 87. *& seqq. fol.* 621. & post Marant. & alios Salgad. *de Reg. protect. par.* 3. *ca.* 12. *nu.* 53. *tom.* 2. *fol.* 177. Cost. *de remed. subsid. remed.* 41. *nu.* 8. *num.* 1. Pacific. *de Salu. interd. inspect.* 2. *cap. primo num.* 69. *fol.* 55. *& in spect.* 4. *cap.* 2. *fol.* 321.

6 Qui omnes limitant prædictam conclusionem in remedio Saluiani interdicti, & rationem assignant, quia iudicium hypothecarium est petitorium, et in eo principaliter disputatur de dominio, iudicium vero Saluiani interdicti est possessoriũ, & in eo non disputatur de dominio debitoris, quia solũmodò sufficit eius possessionem probare, imo plus dicunt, quod si Saluianum fuerit cumulatum cum hypothecaria causa efficitur appellabilis ratione mixturæ.

7 His firmatis non obstant Mastrill. *decis.* 89. Mut. Castill. Burg. & alij supra allegati quoniam verius est, quod de iure à sententia lata in causa hypothecaria conceditur appellatio etiam suspensiua non obstante quod sententia processerit ex contractu guarentigiato, ita firmant Contard. de monent. *poss. limit.* 14. *num.* 5. *fol.* 394. vbi ita pluries obtinuisse refert in signatura Papæ Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *qua.* 17. *limit.* 6. *memb.* 9. *nu.* 78. *&* 80. *ver-*

versic. in hac discrepātia fol. 619. & seq. & quaest. 17. limit. 9. num. 44.

8 Et ratio est clarissima, quia dùm agitur contra tertium possessorem, contra quem instrumentum nec infra, nec post decemnium habet viam exequtiuam, certum est, quod tale instrumentum præsentatur, & producitur in vim probationis, non autem exequtionis ex Bald. *in l. plane 3. ff. quod fals. tut. aut.* Contard. *dicta limit.* 14. *nu.* 5. Suarez. *in repetit. l. post rem iudicatam in declaratione legis Regni limit. 6. n. 3. fol. 608. & seq.* latè Bolognet. *in auth. si quis in aliquo num. 11. C. de edendo.*

9 Vbi concludit, quod quando sententia fertur super instrumento nō potest dici, quod exactio fiat ex ipso instrumento verè, vel interprætatiuè, quia instrumētum nil aliud facit, nisi tantùm quod probat obligationem, & alias concludentes rationes adducit.

10 Et licet exactio debiti dicatur fieri ex ipso instrumento, per quod probatur debitum, & hoc de plano procedit in casibus, in quibus instrumentum paratam habet exequutionem de iure communi, vel ex forma statuti, & idem fit si sequatur sententia cum causæ cognitione, tunc enim dicitur immediatè fieri exactio virtute sentētię; tamen quia illa sententia videtur fundata in tali instrumento, satis dicitur exactio fieri ex ipso instrumento, quod est causa potissima illius condemnationis, vt benè declarat Dec. *in l. si quis in aliquo 8. C. de edēdo sub n. 5.*

11 Tamen aduertatur, quod Dec. ibidem expressè dicit, id procedere, si sententia transiuit in rem iudicatam, & ideò eius doctrina pœnitus cessat, si à sētentia fuerit appellatum.

12 Accedat, quod ratio finalis, qua mouētur omnes Doctores ad dicendum, quod à sentia lata in causa hypothecaria datur appellatio, ea principalis est, quia iudicium hypothecarium est petitorium, & in eo principaliter disputatur de dominio debitoris, quæ quidem ratio militat etiam si agatur ex instrumento guarentigiato.

13 Non obstant itaq; Mastrill. Mut. & alij in contrarium allegati, quia benè procedunt, quādo à sententia non est appellatum, tunc enim reuiuiscunt pacta realia in contractu contenta, quia sunt rei infixa, quod secus est, quando à sententia fuerit appellatum, eo enim casu proculdubio dicēdum, quod appellatione, siuè in integrum restitutione pendente nihil est innouandum.

14 Nec minus obstat exemplū de sententia lata in causa instan-

stantiæ ob lapsum decemnij.

Primò quia à sententia prædicta in curijs inferioribus lata non datur appellatio, etiam quoad effectum suspensiuum, quando non est processum per viam incartamenti, vt clarissimè disponitur in Constitutionibus Illus. Comitis de Castro §. 21. in fine, & in Supremis Tribunalibus admittitur etiam appellatio, quando non fuerit processum per viam cedulæ, siuè incartamenti, vt etiam disponitur. *in cap. Rit. 139. & in dicto §.* 21. & benè declarant.

15 Euidenter itaque dignoscitur, quod circa priuilegium appellationis non attenditur, quod sententia cadat super cōtractu, sed attenditur modus procedendi, & præheminentia Tribunalis, vt etiam considerat Muscatell. *in prax. iudic. de appell. par.* 1. *glos.* 1. *sententia n.* 163. *fol.* 10. Gross. *in d.* §. 21. *num.* 131. *in nouissimis.*

16 Aliàs enim omnes sententiæ etiam in iudicio reuendicatorio prolatæ, stātibus fideicommissis in contractu, & testamētis contentis, quæ de sui natura sunt exequutiuâ, essent inappellabiles, quod est absurdum, nec vnquam auditum.

17 Et licet in iudicio exequutiuo non admittatur appellatio, nec in integrum restitutio cum effectu suspensiuo, *ex cap. Rith.* 116. id euenit ex particulari dispositione, & in casibus in dicto cap. enumeratis, in alijs verò remanet dispositio iuris communis, quod appellatio, & in integrum restitutio sententiæ exequutionem impediunt.

18 Non obstat etiam exemplū sententiæ prædictæ in causa instantiæ prolatæ, quia dum agitur contra tertium via hypotecaria, diuersa militat ratio, ideo enim sententia, quod exequatur contractus non obstante lapsu decemnij in casibus prædictis est exequutiua, non obstante appellatione, quia agitur contra principalem, eiusque heredes, contrà quos instrumētum infra decemnium viam habuit exequutiuam. Sed quando agitur contra tertium actione hypothecaria, nullo iure prætendi potest, quod tale instrumentum viam exequtiuam habuerit contra ipsum tertium possessorem, nisi ageretur ex contractu subiugatorio, tunc enim ex priuilegio bullæ, & R. Pragmaticæ nulla datur differentia inter subiugantem, & tertium possessorem rei subiugatæ.

19 Dum itaque sententia tollit impedimentum, & solummodo dat id, quod aderat tempore contractus, cuius vigore nunquam procedi potuit contra tertium via exequutiua, verum est dicere, quod sententia non potest facere, quod contra tertium

tium

tium exequatur, vt clarissimè probatur *in d. l. adeo 7. §. cum quis. ff. de acquir. rer. domin.*

21 Et licèt prolata sententia in causa hypothecaria pacta reuiuiscant, id euenit ex vi dictę sẽtentiæ, cuius virtus omninò cessat interiecta appellatione, vel in integrum restitutione, quæ reducunt causam ad terminos litis contestatæ *l. Ita demum C. de procurat.* Alex. *cons. 73. lib. 6.* Franch. *decis. 370. nu. 17. & alij passim.*

22 Id, quod euidenter dignoscitur, quis enim non videt, quod totale damnum, quod tertius posseſsor patitur sibi prouenit ex sententia, sine qua contractus nil contra eum operari potuisset, & propterea dùm virtus sententiæ, eiusque effectus cesset per appellationem, & restitutionem in integrum, indubitanter sequitur, quod pendente remedio prædicto nullo iure procedere potest exequtio vigore dictæ sententiæ.

23 His stantibus nil refragatur exemplum sententiæ latæ per Tribunal Consistorij, per quod in iudicio hypothecario fuit lata sententia, & petita restitutione in integrum fuit decisum quod audiatur non retardata exequtione sententiæ,

24 Facillimè enim responderi potest, quod in causa prædicta agebatur inter personas priuilegiatas, & consequenter causa ipsa erat de sui natura summaria, & inappellabilis, maximè ob præheminentiam Tribunalis ex traditis per Intrigl. *decis. 22.* Castill. *decis. 108 num. 15. & seq. lib. 2.* Amat. *resol. 65. à num. 58. ad fin.*

25 Et multo magis appellatio & in integrum restitutio vtrũque effectum operari debent si in iudicio hypotecario fuerit etiam cumulatum iudicium rescisſorium, & sententia vtrũque terminauerit, tunc enim ratione complicationis, & misturæ, causa est omninò appellabilis Gratian. *decis. 60. & 136. & ibid. in addit.* Giurb. *decis. 101. num. 8.* Carleuar. *de iudic. to. 2. lib. primo tit. 3. disput. 12. num. 8. fol. 235. vbi alios laudant.*

26 Et ex prædictis facta matura discusſione pro affirmatiua sententia appellationem concedente in iudicio hypotecario fuit decisum de anno 1644 per Illustrisſimum Inquisitorem de Brauo numquam satislaudatum, & omnium virtutum genere præditum pro Ill. D. Antonia de Ioanne, & consortibus contra D. Gilibertum Pulizzi me orante pro ipsa Ill. D. Antonia.

OBSERVATIO II.

1 ET quoniam supradictum est, quod à sententia lata

ta in Iudicio Saluiani interdicti non datur appellatio suspensiua, ideo vltra præallegatos reuideri debet Pacific. *de Salu. interd. inspect.* 4. *cap.* 2. *& seqq. fol. mihi* 269. vbi latè probat prædictam conclusionem, eamque benè declarat.

2 Et obseruandum, quod in Iudicio prædicto non admittitur exceptio excussionis, quæ proculdubio in iudicio hypotecario admitti debet, vt latè probat idem Pacific. *de Salu. interd. inspect.* 2. *cap.* 2. *num.* 40. *& per tot.* vbi latè agit de exceptionibus in hoc iudicio admittendis.

3 Et pariter obseruandum, quòd iudicium prædictum competit non solum vigore expresæ hypotecæ, sed etiam tacitæ, vt benè declarat ipsemet Author *inspect.* 3. *cap.* 4. *&* 5.

4 Et quando exceptio melioramentorum deduci posit in Iudicio prædicto, & melioramentorum exceptio impediat executionem sententiæ in eodem iudicio prolatæ videndus idemet Author *inspect.* 2. *ca.* 2. *num.* 171. *& seqq.*

5 Sequitur nunc videre, an remedium prædictum competat pro recuperatione legati, seu fideicommissi etiam vniuersalis, & affirmatiuè respondendum est, quia pro legatis, & fideicommissis datur hypotheca, vt post multas Rotæ decisiones comprobat Pacific. *de Salu. interd. inspect.* 3. *cap.* 4. *nu.* 186. *& seqq.*

6 Vbi sub num. 215. ampliat etiam si hæres aliqua bona hæreditaria fideicõmisso subiecta alienauerit, & ex prætio alia emerit, nam illa veniunt fideicommissario restituenda tamquam subrogata in locum bonorum alienatorum *l. imperator* ∫. *scire, & l. seq. ff. de leg.* 2. Alciat. *cons.* 66. *nu.* 19. *in fin. & num.* 2. *lib.* 9. Crauett. *cons.* 295. *num.* 4. quos sequitur Cardinal Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 23. vbi ampliat etiam in bonis liberis permutatis cum fideicommisso subiectis, quia illa bona veniunt restituenda tamquam in locum rerum permutatarum subrogata ex Bart. *in l. si quis Romæ* ∫. *duo fratres num.* 10. *de verb. obligat.* Bald. Iaf. & alijs, quos refert, & sequitur Pacific. *dicta inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 214. *& seqq.*

7 Et bona huiusmodi subrogata habentur ac si ab initio fuissent à testatore relicta Alban. *cons.* 97. *num.* 5. Surd. *decis.* 13. *num.* 21. Bertaz. *cons.* 268. *versic.* 3. *lib.* 3. Soccin. Sen. *cons.* 249. *num.* 27. *vol.* 2. Pacific. *dicta inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 338. *& seqq.*

8 Sciendum tamen est, quod si debitor, aliquem rem credi-

tori hypothecauit, & super ea aliqua fecerit melioramenta, illa etiam censetur hypotecata *ad tex. in l. fundus* §. 2. *ff. de pignor.* Iaf. *in l. creditor. l. prima n. 6. ff. si cert. pet.* Negusant. *de pignor. in 4. memb. 5. par. nu.* 18. Castrens. *in l. si conuenerit §. si nuda in princip. ff. de pignor. action.*

9 Et consequenter super dictis melioramentis Saluianum experiri poterit.

10 Limitatur tamen, quando dicta melioramenta à tertio fuissent constructa, eo enim casu non essent creditori hypothecata, vt per Iason, & Castrens. Negusant. & alios præallegatos.

11 Limitatur secundo, quando res meliorata perijt, quia tunc cessat etiam hypoteca *l. 1. ff. quib. ex cauf. pign. vel hyp. solu.* Rip. *in l. prima ff. quib. ex cauf. pign. vel hyp. contraha.*

12 Declaratur tamen, quod si domus meliorata, & postea diruta iterum resarcitur, & edificetur non reuiuisceret hypotheca, & ideo cessat Saluianum. Iaf. *in l. ius ciuile num.* 15. *de Iust. & Iur.* & melius Rip. *in l. primis nu.* 4. *ff. quib. ex cauf. pign. vel hyp. contrah.* Nauarr. *de vsur. quæst.* 25. *num.* 118. *& ita fuit decisum per* Rot. Rom. *pro vt testatur* Seraphin. *decis.* 4. *lib. primo.*

OBSERV. III.

1 ET redeundo vnde digressi fuimus, videndum quæ actiones & remedia competat fideicommissario pro restitutione fideicommissi.

2 Et quoniam benè declarat Fusar. *de fideicom. qu.* 611.

3 Ideo eum consule.

4 Et notandum quod etiam via exequtiua competit fideicommissario contra heredem grauatum pro bonorum relaxatione faciendo præceptum, quod bona restituantur, vt benè probat Alexan. *in l. fin. n. 3. C. de edict. diu. Adrian. tollen. et ibi Iaf. col.* 3. Alciat. Simon de Præt. Peregrin. *de fideic. artic.* 45. Menoch. *de adipiscen. posseff. remed.* 4. & alij per Fusar. vbi supra, quibus addo Cutell. *de donat. tom. 1. fol.* 158. *&* nouissimè Censal. ad Peregrin. *de fideicom. art.* 45. *versic. 7. an via exequtiua fol.* 470.

5 Vbi ampliant multo magis si adest statutum tribuens viam exequtiuam testamentis prout in Regno adest *cap. Rit.* 101. *&* 114. *quæ benè declarat* Amat. *resol.* 59. *per tot. tom.* 2.

OBSERVATIO IV.

1 ET pro coronide obseruãdum, quod non solum datur saluianum interdictum pro

pro fideicommisso particulari, sed etiam pro vniuersali, vt supra probauimus, & latè comprobat Scapuccin. *in eod. tract. lib. 1. quæst. 7. & 8.* Rot. Rom. *per Caualer. decis.* 204. *nu.* 4. *& decis.* 357. *nu. primo* Rot. Rom. *part.* 3. *diuers. decis.* 674. *lib.* 3. *eadem* Rot. *penès clem.* Merlin. *decis.* 186. *num.* 1.

2 Et licèt vnicum sit remediū Saluiani interdicti, duplicem tamen habet effectum, quando enim agitur ad creditum consequendum, tunc ex eo non auocatur dominium, nec possessio, sed tantum detentatio, vt de fructibus satisfiat, quando vero fideicommissarius agit Saluiano contra tertium possessorem, tunc quia actor habet dominium, & hypotecam ideo tantummodo ab illo tertio possessore aufert possessionem, quæ vnitur cum suo dominio, & hoc mediante remedio prædicto, vt clarè nos docet Rot. Rom. *diuers. decis.* 44. *num.* 5. *&* 7. *part. prima.* quam refert Ricc. *collectan.* 1417. *versic. additur & sextum par.* 4.

3 Vbi concludit, quod agens Saluiano, aut est creditor in pecunia, aut in bonis, si in pecuniis creditor existat, auocet tantùm possessionem vt de fructibus satisfiat; si verò est creditor bonorum auocet possessionem perpetuam, & in reuocabilem, & illa vnitur cum suo dominio.

Et hæc satis adornatum præsentis §. 6.

§. VII.

LA nullità ex defectu iurisdictionis si possi vedere insieme con i meriti, quando però il Giudice non fosse prorsus incompetente.

DIspositio præsentis §. 7. satis euidens, & clarissima est, sed pro maiori intelligentia, & vtilitate vide Baron. *de citat. tom.* 1. *quæ.* 29. *& tom.* 2. *in addit. ad d. qu. fol.* 545.

OBSERVATIO I.

1 OBseruo primo quod nullitas quando deducitur principaliter contra sententiā potest allegari coram eodem iudice ordinario, qui eam protulit ad tex. *in l.* 1. *C. de sentent. & interlocut. omnium Judicum* & ibi Doctores Vant. *in tract. de nullit. tit. coram quo num.* 9. Mastrill. *decis.* 62. *num.* 1. Hyeronym. Leo *decis. Valent.* 11. *nu. primo tom.* 1. Giurb. *decis.* 70. *num. primo.*

2 Et ratio quia iudex ordinarius reformare potest suam

 sen-

ſententiam diffinitiuam nulliter prolatam, ex quo per prolationem ſententiæ, quæ nulla eſt, eius officium, & iuriſdictio non expirat Gloſ. Bart. & alij *in l. ſicut proponis la pri. C. quom. & quando & l. ſi præſes C. eodem. tit.* Angel. Felin. Paul. de Caſtro & alij per Hyeronim. de Leo *in preallegat. deciſ.* 11. *num.* 1.

3 Poterit etiam nullitas ipſa proponi coram iudice ſuperiore *l. abſentem. C. de accuſat. l. prima §. primo vincta gloſ. in verb. iudex ff. quæ ſenten. ſine appellat. reſcind.* Felin. & alij per Hyeronim. de Leo allegati *dicta deciſ.* 11. *num.* 2. & 3.

4 Declaratur tamen ſupradicta concluſio, vt non procedat in Iudice delegato, quoniam per eum lata ſententia etiam nulliter, expirat iuriſdictio delegata *l. ſi vt proponis*, & ibi Bald. & Salic. *C. quomod. & quand. Iud.* Felin. & alij *in cap. literis de offic. deleg.* Bertran. *conſ.* 13. *nu.* 3. Duran. *deciſ. Rot. Rom.* 8. *num.* 2. *tom. primo* Fontanell. *deciſ.* 458. *tom.* 2.

5 Declaratur principaliter ſupradicta concluſio quod ſi petita eſſet nullitas coram eodē Iudice, qui ipſam ſententiam, ſiuè interlocutoriam nulliter protuliſſet, non poſſet ipſemet iudex ſuper meritis cognoſcere, ſuper quibus antea pronunciauerat, niſi is, qui nullitatem propoſuit, expreſsè conſentiat, ita poſt Angel. & alios dixit Ioannes de Imola *in l. ſi expreſſim. ff. de appellat. ſub num.* 14.

6 Et ratio eſt, quia iudex qui ſuper ipſis meritis pronunciauit, et votum protulit non debet eſſe cognitor ſuæ iniuſtitiæ vel iniquitatis, imò dicitur ſuſpectus, vt benè probat Maſtrill. *deciſ.* 62. *num.* 2. 3. & 4.

7 Vbi ampliat etiam ſtante cap. Regis Ferdinandi 44. illud enim loquitur, quando nullitas deducitur coram ſuperiore, & non coram iudice primi iudicij maximè parte diſſentiente, & præſertim ſi nullitas proceſſerit ex defectu denegatarum defenſionum, & durante termino productionis, quia tunc non poſſet reparari per cognitionem meritorum, cum reſpiciat acta deciſoria, vt clariſſimè diſponitur in dicto cap. Reg. Ferdinandi 44. & concludit Bongior. *in addit. adictum cap.* dicens, quod illud intelligi debet, quando nullitas reſpiceret acta ordinaria, ſecùs ſi eſſent deciſoria, & ſecundùm prædicta per binas conformes iudicatum teſtatur Maſtrill. *dicta deciſ.* 62. *num.* 7.

8 Dicens idem procedere, quando nullitas ortum habuiſſet ex defectu iuriſdictionis, putà quod iudex eſſet prorſus incompetens, vt deciſum quoque refert Maſtrill. *in eadem* de-

decis. 62. in fin. & disponitur etiam præsenti nostro §. 7.

9 Et quando nullitates respiciunt iniustitiam ipsius sententiæ cognosci debent coram iudice superiore, ad quem fuit appellatum, vel supplicatum, appellatio enim, vel supplicatio deuoluit causæ cognitionē ad superiorem, vt benè declarat, & decisum testatur Hyeronim. Leo *dicta decis.* Valent. 11. *à n.* 4. *ad fin.*

OBSERV. II.

1 OBseruo secundò, quod si sententia declaratur valida non potest iudex nullitatis merita cognoscere eaquè decidere, ita in terminis tradit Franch. *in cap. dilecto n.* 25. *de appellat.* Rot. *diuers. decis.* 205. *num. primo parte* 2. & pluries decisum testatur Giurb. *in prealleg. decis.* 70. *num.* 6. *& per tot.* vbi latè de intellectu capitulorum Regis Ferdinandi 41. & 44.

2 Et quando nullitas defectu iurisdictionis vnà cum meritis cognosci possit, reuideri debent Bart. *in l. si expressim* 19. *ff. de appellat. num.* 1. Crauett. *cons.* 270. Intrigl. *sing.* 86. *lib.* 2. *& decis.* 23. *num.* 9. Cancer. *lib. primo var. cap.* 17. *de appellat. n.* 62. *& seq.* Giurb. *dicta decis.* 70. *num.* 3. *& cons.* 18. *per tot. & obseru.* 108. Caualcan. *decis.* 25. *num.* 17. *parte prima.* qui omnes concludunt, quod si nullitas solam sententiam respiceret, quia defectus in ea esset, & totus processus validus vtiquè nullitas cum meritis cognosci potest, si verò processus est nullus, quia defectus prouenit exactis, in quibus substantiatur sententia, & tunc solam nullitatem cognoscet iudex prætermissis causæ meritis, in quibus vlterius se non intromittet, & hoc iure vtimur & in dies seruatum vidimus.

3 Hinc est, quod sententia lata in die feriata vtiquè nulla dicitur *l.* 2. *C. de ferijs cap. fin. eod. tit.* Scacc. *de iudic. cap.* 3. *num.* 288. *& seq.* Vant. *de nullit. defect. iurisd. num.* 129. & 130.

4 Si tamen sola sententia lata fuerit in die feriata, nullitas ipsa eum meritis videri potest Scacc. *de senten. reiudic. glos.* 14. *qu.* 26. *nu.* 8.

5 Hinc etiam infertur, quod sententia nulla exeo, quia fuit lata post legitimam recusationem, in meritis confirmari potest per iudicem appellationis, vel nullitatis, si recusatio proposita fuerit concluso iam processu, et sola nullitas est, in ipsa sententia, & ita Alex. *cons.* 67. *lib.* 6. Lancellot. *de attent. post recusat. indic. parte* 2. *cap.* 6. *nu.* 53. Scacc. *de appellat. quæst.* 11. *num.* 121. Giurb.

in

in locis præallegatis

6 Hinc denique infertur, quod sententia lata extra instanriam eaquè perempta non potest in meritis confirmari Crauett. *cons.* 270.*n.* 7.*vol.* 2. Alex.*cons.* 136. *num. primo vol.* 2. Corn. *cons.* 119. *num.* 5. Intrigl. *sing.* 86.*lib.* 2.

7 Sed contrarium firmant alij quamplures relati per Intrigl. vbi supra, quibus addo Vant. *de nullit. tit. quib. mod. sent. nulla defendi possit num.* 129. Cephal.*cons.* 223.*num.* 2. *vol.* 2. Intrigl.*decis.* 23.*nu.* 9.

8 Vera itaquè distinctio est, quod si defectus, & nullitas solumodò est in sententia, vtiquè videri potest vnà cum meritis; sed si fuerit in substantialibus processus, nequaquam cognosci potest, ita distingũũt Cancer.*par. prima var. resol. cap.* 17.*num.* 62. *& seqq. & parte* 3. *cap.* 17.*num.* 537. Caualcan. *decis.* 25. *num.* 17. *parte prima* Giurb. *vbi supra.*

9 Et fuit decisum in M. R. C. me orante per spect. Baldassarem de Cannizzarijs doctissimum iurisconsultum sub die 29. Octobris primæ inditionis 1632. pro D. Apollonia Troiano, contra Baronem Sancti Caroli, & idem fuit decisum per Spect. Marium de Marsala in iudicando, & consulendo. peritissimum mense Iunio 1640. pro Melchione Salemi eciente contra V.I.D. Saluatorem Salemi.

OBSERVATIO III.

1 Obseruandum quoquè est quod nullitas decreti à iudice seculari interpositi tenrari debet coram eodem, etiam quod adiudicatarius, vel possessor sit Clericus Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *num.* 64. Nouar. *de elect. & variat. for. quæ.* 56. Rouit. *decis.* 44. *n.* 4. Testai *alleg.* 25. *num.* 17. *& seq.* Censal. ad Peregrin. *de fideicom. fol.* 485. Carleuar. *de Iudic. tom. primo fol.* 395. *à num.* 496. Sanfelic. *decis.* 2. *num.* 17. *tom. primo* Larrea *decis. Granatens.* 6. *tom. primo* Salgad. *de Reg. potest. cap.* 8. *parte* 4. *& c.* 14. *eadem par. num.* 125. & benè doctissimus consiliarius Caracciolus in suo eleganti tractatu de foro priuilegiato impresso post suas decisiones *quæst.* 18.

2 Et nullitas matrimonij an peti possit coram iudice domicilij, si contractus sit alibi gestus, affirmariuè responderunt Abb. *in cap. fin. num.* 38. Marin. Soccin. *num.* 8. & Felin. *num.* 23. *de for. competen.* Barbos. *in l. heres absens §. fin. n.* 36. *& seq. ff. de iudic. & est tex. in cap. ex parte de restit. spoliat.* vbi Abb. *num.* 5. Marc. Anton. Iannuens. *in prax. cur. Archiepiscop. cap.* 21. *num.* 20. Bonaccin. *in tract.*

tract. de clausur. parte 10. §. 4. defini 3. tit. 3. fol. 55. vbi loquitur in nullitate professionis.

3 Et an talis nullitas tentari possit post mortem professi, vel vnius ex coniugibus ad effectum successionis; affirmatiuè decisum testatur Mantic. decis. Rot. Rot. 58. nu: 2.

4 Et nullitas professionis, vel matrimonij tentata à professo an possit impediri à consanguineis ipsius professi pro eorum principali interesse.

5 Affirmatiuè responderunt Iulius Cartar. decis. 51. Mantic. decis. Rot. Rom. 58. num. 2.

6 Contrarium defendit Carol. Marant. var. contrauers. responsi. 38. parte 2. & respons. 51. à num. 20. parte 4. & videndus Larrea decis. 63. & 64. tom. 2. ac etiam Gratian. discept. 850. vbi benè distinguit; eamque distinctionem non improbat Larrea præalleg. decis. & vide Cammarat. respons. 2. & 3. tom. primo.

OBSERV. IV.

1 Obseruo quarto, quod sententia nulla ex defectu iurisdictionis si fuerit de consensu partium approbata, valebit in vim pacti Bart. & Bald. in l. prima versic. quæro numquid sententia C. qui pro sua iurisdictione Bart: in l. si expressim in secunda col. versic. sed hæc opinio ff. de appellat. & in l. prima in 4. col. versic. circa tertium C. quando prouocari non est necesse l. 2. & ibi Bart. & Bald. C. commun. vtriusq; Iudic. Bart: in l. 1. §. primo ff. de ferijs Felin. in ca. significasti de foro competenti

2 Amplia quod valet in vim pacti si fuerit approbata etiam tacitè Fab. in suo C. lib. 2. tit. 38. de arbitris defin. prima, & vide Mut. in cap. Reg. Iacobi 46. in fine Mastrill. decis. 287. nu. 26. Afflict. decis. 117. & ibi addit. Fab. in suo C. dicta defin. prima & ibi in adnotat. num. 2. l. 2. C. commun. vtriusquè Iudic. & ibi Glos. & Bart. & Paris. in addit. ad Bart. in dicta l. 2.

3 Sed quid ad præiudicium tertij? vide Scacc. de senten. & re iud. Glos. 5. parte 3. inspect. prima num. 53. & 54. fol. 172.

4 Et data nullitate decreti ex defectu iurisdictionis an detur retentio rei adiudicatæ, vide Thor. in compend. decis. Neap. to. primo, versic. retentio, vbi decisum testatur affirmatiuè, & ita fuit decisum anno 1632. per Spect. D. Cataldum Fimia in causa Vincentij lo Medico, in qua dictus Spect. de Fimia fuit consultor Tribunalis Sancti Officij, & vide Cutell. decis. 24. num. 24. tom. primo & Caualer. decis. Rot. Rom. 539.

5 Et quid in spolio vide Mãgil. de subhastat. quæst. 192. nu. 10.

10.vbi decisum refert per Rot. Rom. quod si fuerit actum actione spolij non habet locum retentio.

6 Et ad materiam vide Amat. *resol.* 44. & Groff. *in contro.* 10. Baron. *de effect. min. ætat. circa Iudic. eff.* 25.

OBSERV. V.

1 OBseruo quinto quòd data nullitate decreti non cõceditur retentio prædij nulliter adiudicati, si creditũ nõ est liquidũ Rol. *à Valle conf.* 17. *n.* 28. *lib. primo* Scraphin. *decis.* 1455. *num.* 4. & alij per Gratian. *discep.* 734. *nu.* 14. *& seq; tom.* 4. Mastrill. *decis.* 88. *nu.* 4. *&* 7. Mut. *rit.* 112. *num.* 106. Surd. *decis.* 46. *in fin.* Caualer: *decis. Rot. Rom.* 549. & bene doctissimusCammarata *respon.* 5. *nu.* 153. *& seq; tom. primo.*

2 Et quando creditum dicatur illiquidum, vide Salinger. *quæst. ciuil. parte* 2. *cap.* 190. *n.* 7. *& seq. & cap.* 188 *num.* 8 *&* 9.

3 Et quando retentio competat pro alio credito, pro quo adiudicatarius non fuit immissus, vide Cutell. *decis.* 29. *tom. primo.* Amat. *resol.* 44. Anton. Fabian. *in suo C. lib.* 8. *tit.* 15. *defin.* 3. Gait. *de credit. cap.* 4. *quæsit.* 8. *n.* 1065. *& seqq. fol. mihi* 329.

4 Hinc est, quòd non datur retentio rei adiudicatæ, quando creditor nullitèr sibi adiudicauit aliquod prædium, & adiudicatio fuit declarata nulla cum restitutione fructuum, & ratio, quia fructus computantur in creditum, & ideo remanet illiquidum, & consequenter non competit retentio, vt supra dictum est ex Afflict. *decis.* 218. *num.* 4. Becc. *conf.* 95. Caualer. *Salinger. & alijs.*

5 Hinc etiam dicunt Doctores quòd non admittitur retentio pro melioramentis, vel creditis illiquidis, & quod ea illiquida fiunt ex fructibus perceptis à die litis cõtestatæ post purificatum fideicommissum Rot. Rom. penes Clem. Merlin *decis.* 312. *num.* 5. Surd. *decis.* 46. *in fine*, Rot. post tract. Censal. ad Peregrin. *decis.* 19. *num.* 23. *&* 24.

6 Et generaliter quod ex fructibus perceptis lite pendente, qui sunt restituendi à die litis contestatæ, seu compensandi cum creditis, & melioramentis, creditum ipsum efficiatur illiquidum adeo vt pro eo denegetur retentio, testantur Caualer. *decis.* 539. *num.* 5. *& seq. Rot. post tract.* Post. *de subhast decis.* 109. *à nu.* 5. *& decis.* 109. *à nu.* 5. idem Post. *de subhast. ac inspect.* 62. *à nu.* 19. Roxcz. *decis. Rot. Rom. decis.* 104. *à n.* 7.

7 Et quia in presenti §. agitur de iudice prosus incompeten-

rente, & quando iurisdictio sit prorogabilis, ideo pro ista conclusione reuideri possunt Vant. *de nullit. tit. quibus mod. senten. null. dagen. possess. nu. 36. & seq.* Abb. *in cap. 40. de fisci potest. eiusq. deleg. num. 12.* Bald. *in l. 8. num. 9. C. de episcop. audien.* latè Carleuar. *de iudic. l. prima & 2.* Ciarlin. *contro. forens. cap. 44. nu. 28. & seq.* Anton. Fab. *in rationali tom. 2. super l. prima ff. de iudic.* & nouissimè doctissimum Consiliarium de Barone *in suo tract. de effect. min. etat. circa iudicialia effect. 25. fol. 211. & seq.*

8 Et quid de iurisdictione delegata, an tacitè prorogari possit, vide Carleuar. *ibid. fol. 441.* Barbos. *de iudic. art. prim. l. prima ex num. 204. & art. 2. n. 4. & 25.* Carleuar. *de iudic. to. primo fol. 481.*

9 Qui omnes concludunt, quod iurisdictio delegati etiam de consensu partium prorogari non potest de persona ad personam, secùs quoad alia.

10 Declaratur tamen, & limitatur supradicta distinctio in delgato ad vniuersitatem causarum, cuius iurisdictio procul dubio prorogari potest.

Et quis sit delegatus ad vniuersitatem causarum vide Afflict. *decis. 227.* Barbos. Carleual. *in locis preallegatis.*

11 Et an iurisdictio delegati expiret morte, vel præsentia delegantis vide Tom. *4. commun. opin. loc. vndecimo tit. 3. cap. 24.* Azeued. *lib. 2. tit. 3. tom. primo l. 2.* P. Molin. *tract. 5. disput. 21. tom. 5.* Castill. *sotom. tom. 2. cap. 29.* Salgad. *de reten. bul. ca. 19. par. 2.* & vide Rouit. *deci. 61.* Menoch. *cons. 34. lib. 4.* Bald. *in l. consules. nu. 5. ff. de offic. consul.* Amat. *decis. 46. nu. 12. 13.* Bart. & Doctores *in l. prima ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. & ibidem* Martin. Moncer. *sub num. 52. & seq. in repeten. tom. 1. par. prima vbi benè distinguit.*

Et ex his huic præsenti §. septimo finem impono.

§. VIII.

L'Instanza dell'appellatione nelle cause esequtiue, reiettiue sia di mesi sei etiam nelle corti inferiori, & essendo conclusa nella Gran Corte, Patrimonio, ò Concistorio non passi in hermodicium.

OBSERV. I.

1 ADornatum præsentis §. 8. obseruo primo, quòd 2 de iure communi instantia causarum durat per triennium, & infra ipsam instantiam causæ prædictæ expediri debent ad

tex. in l. properandum 13. *Cod. de iudicijs* Castill. *decis.* 81. *num.*9.

2 Sed ex dispositione capituli Regni sub Imperatore Carolo 198. clarissimè est statutum, quod instantia omnium causarum ciuiliũ in qualibet Curia, & ipsius Regni magistratu tàm principalitèr mouendarũ, quã via nullitatis, appellationis, rescissionis, & cuiusuis alterius remedij deuoluenda durare debet per annos duos tantùm, & non vltra. Instantia verò in causis oppositorijs sit mensium sex tantum, & in causis criminalibus anni vnius, & in eodem capitulo in fine dicitur

„ *Dummodo che le instanza delle cause feudali non sia abbreuiata per il presente capitulo, mà stia come è al presente.*

3 Hoc idem disponitur *per Pragm. primam tit.* 11. *de instãti. cauſ. tom. primo* in qua quidem pragmatica fit mentio, & relatio ad dictum capit. Imperatoris Caroli, & solummodò additur, & declaratur prædictum capitulum, quòd sufficit, vt causæ antedictæ, ciuiles oppositoriæ, & criminales in dicta M. R.C. tantum ob ipsius præheminentiam, si infra tempora instantiæ in dicto capitulo contentę concludantur, vtique in in hermocidium non transeãt, sed quandocunque decidi, & expediri possint, cuius quidem pragmaticæ dispositio per constitutionem Illustrissimi Comitis Castri §. 17. quoad dictum priuilegium, ne causæ conclusæ transeant in hermodicium, fuit ampliata ad fauorem Tribunalis Consistorij quò ad causas feudales tantum, & ob maiorem declarationem in *§.*18. fuit statutum quod c. Rit. 184. procedat in Tribunali M. *R.C.* sedis criminalis, & causarum delegatarum, & in *§.*19. declaratur, vt nequaquã procedat in Regia Curia Pretorię huius Vrbis etiam recedente M.*R.C.* & pro maiori, & vera intelligentia supradictorum *§§.* videndus Gross. *ibid. vbi latè, & doctissimè quidem omnes casus discurrit, & benè declarat.*

4 Et quoniam in dicto cap. Imp. Caroli 198. nec alibi est statutum quanta sit instantia in causis feudalibus, ideo proculdubio standum est dispositioni iuris communis, vt scilicet duret triennio, prout de iure cõmuni est dispositũ in alijs causis ciuilibus, itá Petr. de Gregor. *de indic. cauſ feud. quæ.* 43. *Cum. rit. ord. sub* 17. *num.* 102. Intrigl. *de feud. cent.* 2. *artic.* 97. *& noster* Baron. *in appendic. ad sing.* 117. *num.* 31. *tom.* 3. *de citat. fol.* 63.

5 Et an dispositio dicti *cap. Rit.* 184. procedat in Tribuna-

nali Regij Patrimonij proculdubio affirmatiuè respondendum, maximè stante actu Viceregio sub die vltimo Augusti 1552. de quo testatur Mut. *in addit. ad dictum cap. Rit.* 184. *lit.* D. Amat. *res.* 65. *nu.* 17. *vbi sub n.* 49. clarissimè dicit quod locū habeat in Tribunali Sancti Officij, & ita quotidie in praxi seruari testatur Baron. *in append. ad dictum sing.* 117. *to.* 3. *de citat. num.* 11. *fol.* 61. vbi vide, quia bene supradictum cap. Rit. ampliat, & declarat, aliaquè refert ad præsentem instantiarum materiam concernentia, quæ sunt valdè vtilia, & practicabilia, & ideo omissa facio.

6 Et ex quibus actis dicatur conclusū in causa, vide Amat. *resol.* 71. *tom.* 2. & ante eum Giurb. *decis.* 74. *num.* 1.

7 Et an prædictum *cap. Rit.* 184. videatur correctum per supradictum cap. Imperatoris Caroli 198. dictamque pragmaticam primam de Instantijs causarum, vide Mastrill. decis. 66. quæ quidem decisio est in terminis causę feudalis, nō autem in cæteris causis, in quibus plures vidi decisiones supremorū Tribunalium, quod non sufficit sola præsentatio processus, sed requiritur, vt infra terminum concludantur, & ita seruamus.

8 Instantia verò in causis oppositorijs quando incipiat, & quomodo diuidatur, vide *Pragm.* 8. *tit. de Instant. causar. fol.* 92. *tom. primo* & Castill. *decis.* 103. *num.* 6. *&* 7. & iuxta prædictam decisionem fuit etiam terminatū per Tribunal Consistorij Anno 1657. pro Monasterio Sancti Ioannis de Riglione contra Iulianum Bauera.

OBSERVATIO II.

1 ET obseruandum quod prima instantia de iure canonico est perpetua *cap. venerabilis de Iudic.* Barbos. *in collectan. sup. dicto Cap.* Formosin. *in tract. de iudic. & for. compet. tom.* 1. *in comment. ad dictum cap. venerabilis quæst. prima & seq. fol.* 456. *& seqq;*

2 Secunda verò instantia est anni vnius, qui currit irreparabilitèr, & dicitur primum fatale, vbi verò pars fuerit impedita habet secundum annum, & secundum fatale, quod datur ex causa, & ob impedmenta ipso iure sine restitutione in integrum *cap. cum sit Romana de appellat. & ibi Doctores.*

3 Vbi verò infra secundum annum expedire non potuit habet tertium annum, qui est tertium fatale, & conceditur via restitutionis in integrum *cap. ex ratione de appellat.* Scacc.

de appellat. quæst. 15. Giurb. *decis.* 116. *num.* 3. *& seq.*

4 Amplia idem esse in nullitate incidenter cum appellatione tentata, eaquè regulatur cum appellatione Scacc. *dicta quæst.* 15. *num.* 101.

5 Declara quod primus annus, siuè primum fatale currit à die interpositæ appellationis *cap. ex parte de rescriptis ex clemen. sicut. de appellat.* Scacc. *dicta quæst.* 15. *num.* 162. *& seqq.*

6 Secundus verò annus currit stante impedimento, quod debet esse certum; & euidens Scacc. *vbi supra.*

7 Tertius deniquè annus non conceditur, nisi ex remedio, & via restitutionis in integrum ex causa vrgenti *l. non enim ff. quib. caus. maior.* Castill. *decis.* 44. *num. primo.*

8 Declara secundo, quod si impedimentum de facili remoueri poterat instando, supplicando, omnes necessarias diligentias adhibendo, & se protestando, & tamen appellans nullum ex prædictis fecerit, tunc impedimentum non prodest Cum. *in cap. Rit. ordine suo* 88. *nu.* 68. *&* 70. Intrigl. *sing.* 121 *lib.* 1. Giurb. *decis.* 116. *nu.* 16. *& seq.* Castill. *decis.* 44. *num.* 1. *&* 2. *& deci.* 47. *per. tot.* vbi pro peremptione decisum testatur.

9 Et secundum prædicta fuit decisũ in Tribunali Regiæ Monarchiæ per illustrem, & numquam satis laudatũ D. Petrum Neyla tunc iudicem dicti Tribunalis, & postea meritissimũ Regentem supremi Italiæ consilij, & Archiepiscopum dignissimum in causa Placidi Moleti, & D. Ioannis Castelli cum D. Mauritio Giurba mense Augusto primæ Inditionis 1633.

10 Et quanta sit instantia in curijs ecclesiasticis tàm in primo, quàm in secundo iudicio, vide præallegatos, & alios penès Baron. laudatos *tom.* 3. *decitat. sing.* 117. *fol.* 6. *& in appendic. ad dictum sing.* 117. *num.* 35. *fol.* 64.

OBSERV. III.

1 OBseruo tertio quod instãtia perẽpta in causis ciuilibus adhuc remanet vitiũ litigiosi, quod fuerat cõtractũ durãte instãtia, illud enim nõ cessat ea perẽpta Borell. *in summa decis. Neap. tom. primo Tit.* 64. *num.* 113. Rouit. *cons.* 66. *tom. primo* & vide Redenasc. *cons.* 9. Andreol. *contr.* 258. *tom.* 4.

2 Hinc quæritur an instantia biennali perempta debeantur fructus medio tempore à possessore percepti, ad quos ipse tenetur à die litis contestatæ, & videtur dicendum quod nõ debeãtur, nisi tantùm à die secunde litis contestatiònis, tùm quia perempta instantia cessat ef-

effectus malæ fidei, vt benè tradit Rebuff. *ad const. Reg. in Tit. de fruct. & illor. restit. artic. primo glos. prima. num. 39. & 40.*

3 Tum etiam quia instantiæ lapsus expirare facit præuentionem iurisdictionis, & ideo perempta instantia, si reus laicus efficiatur clericus non dicitur ampliùs de iurisdictione seculari, & iudicium incohari debet coram ipso iudice ecclesiastico Grass. *de eff. cleric. eff. primo num.* 1241. *fol.* 204. Cost. Sic. *cons.* 94. *num.* 34. & 35. Amat. *resol.* 36. *num.* 54. *tom. primo.*

4 Contrarium tamen firmare videntur Tiraq. *de retract. lignag. §.* 15. *glos.* 2. *num.* 15. & *seq.* & remissiuè Thesaur. *decis.* 29. *in fine* Fachin. *lib. primo contro iur. cap.* 60. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 3. *Tit.* 8. *defin.* 2. & *eodem lib.* 3. *tit.* 7. *defin.* 16. Fusar. *de fideicommi. quæst.* 626. *nu.* 52. *fol.* 912. & *cons.* 161. *num.* 12. & *seq.*

5 Pro veritate itaque præsentis quæstionis vidẽdus Caball. *cons.* 89. *lib.* 2. vbi benè distinguit, & dicit.

6 Quod si actor in primo iudicio iam probauerat intentionem suam adeo quod reus deliberare poterat, & cognoscere de iure suo, & de probatis scientiam habuerit, aut actor nõ adhuc probauerat, nec reus scientiam habuerat de actitatis per actorem, & primo casu tenebitur ad fructus à die litis primo loco contestatæ; secundo verò casu non tenebitur, nisi tantùm ad fructus à die litis secundo loco contestatæ, & ideo reuideri debent Cancer. *3. parte. var. cap.* 16. *num.* 57. & *seq*; Rouit. *in pragm. Neap. rubr. de instan. caus. non restituen. n.* 16 *fol.* 357. Redenasc. *cons.* 9. *à nu.* 161 *ad fin.* Andreol. *cõtro* 258. *tom.* 4. Capyc. Latro *decis.* 65. & alij quamplures per Baron. laudati *in addit ad quæst.* 18. *to.* 3. *de citat. num.* 151. *fol.* 274.

OBSERV. IV.

1 OBseruo quarto, quod instantia perempta in causis ciuilibus pereunt attestationes, & acta ordinaria nõ autem ius, & causa Caualcan. *decis.* 25. *parte prima* Mastrill. *decis.* 66. & *decis.* 70.

2 Limitatur tamen in causa appellationis, tunc enim perit ius, & causa Marant. *part.* 6. *art.* 2. *num* 238. Mastrill. *decis.* 66. *num.* 11. & vide Crauett. *cons.* 271. Giurb. *cons.* 18. Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 16. *nu.* 57. & *seq.* Intrigl. *sing.* 84. *lib.* 3.

3 Limitatur etiam principalis conclusio in causis criminalibus, in quibus perempta instantia perit omne ius Giurb. *dicto cons.* 18. Burg. *de mod. proced. quæst.* 46. *num.* 14. & *seq*; Amat. *resol.* 86. & vide Farinac.

in frag. parte 2. *verb. instantia.*

Et an detur restitutio in Integrum in dictis causis criminalibus, vide Mut. *decis.* 47. *num.* 7. *& seq*; & Giurb. *dicto cons.* 18.

OBSERVATIO V.

1 Obseruo quinto, quod instantia cæpta cum defuncto transit in fideicommissarium, sed cæpta cum grauato in actione reali transit in heredem, & successorem grauati, non autem in successorem rei vinculatæ Peregrin. *de fideicom. art.* 53. *num.* 19. Amat. *res.* 85. *n.* 18. vide Hieronym. de Leo. *decis.* 132.

2 Et quando instantia transit in heredem, & successorem vniuersalem, siuè singularem, vide latisimè penès Amat. *resol.* 86. Hieronym. Leo. *decis.* 136. *tom.* 2. Larrea *decis.* 35. Thor. *in compend. part.* 3. *verb. Instantia fol.* 553. *& seq.* Noal. *de transmiss. caus.* 57. Sorom. *to.* 2. *contro iur. cap.* 9. Rouit. *decis.* 29. *& in pragm. Neap. Rubr. de Instant. non restaurandis* Fusar. *quæst.* 620.

OBSERVATIO VI.

1 Obseruo sexto, quod instantia restaurari potest ad instantiam tertij creditoris pro suo principali interesse Rouit *decis.* 29. Amat. *resol.* 36. *num.* 31. & vide ad materiam Mastrill. *decis.* 66. Giurb. *decis.* 83. Capyc. Latro. *decis.* 168.

2 Vbi dicit, quod Princeps potest, & debet sufflare spiritum instantiæ, etiam quod fuerit ex aduerso præuentum, & vide Rouit. *in dicta Rubr. pragm. prima. num.* 7. *&* 8. & idem dixit Anichin. *de præuent. instr. cap.* 2. *dub. vnico sub num.* 60. quem refert, & sequitur Baron. *decit. tom.* 3. *in annotat. ad quæstionem* 44. *numero.* 5. *fol.* 367.

3 Amplia principalem conconclusionem, quod creditor ratione suæ hypothecæ etiam inuito debitore prosequi, & finire potest iudicium per debitorem inceptum Rouit. *dicta decis.* 29. *nu.* 6. *& seqq.*

Sed vide Sess. *decis.* Arag. 89. *nu.* 3. *& seq.* vbi contrarium decisum refert.

5 Ideo ad tollendas istas difficultates poterit creditor sibi adiudicare ius debitori competens vna cum iure instantiæ & tunc absquè dubio poterit iudicium prædictum prosequi, & finire.

OBSERV. VII.

1 Obseruo septimo, quod instantia perempta si fiat insufflatio per Principem resici debent expensæ Pasqual. *de patr.*

putr. pot. parte prima cap. 8. num. 213. & seq. Mastril *decis.* 70. vbi ampliat etiam si actores sint personæ priuilegiatæ Borel. *decis. tom. primo cap.* 64. *nu.* 72. *& seq. fol.* 156.

2 Limita primo si instantia fuerit restaurata fauore ecclesiæ, & similium priuilegiatorum via restitutionis in integrum Marant. *in spec. parte* 5. *verb. vt omnia fiant durante instantia nu.* 3. 51. *&* 35. *fol.* 223.

3 Limitatur secũdo si ex aliqua iusta causa appareat instantiã fuisse lapsam absque culpa actoris Borell. *in summ. decis. tom. primo cap.* 64. *num.* 78.

4 Et quando procurator etiã cum libera possit renunciare instantiæ, vide Gratian. *decis.* 79. *num.* 7. & alios per Borell. *dicto Tit.* 64. *num.* 101. Giurb. *decis.* 74. *num.* 35. *& seq.*

5 Et instantia an currat pendente compromisso vide Abb. *in cap. venerabilis* 20. *num.* 14. *versic. numquid tit. de iudic.* & ibid. Felin. *num.* 11. Salic. *in l. properandum* 11. *num.* 6. *versic. quero C. de iudic.* Marant. *in spec. parte* 6. *verb. & quandoquè appellatur num.* 237. *versic. & primum fol.* 155. Blanc. *de compromiss. quæst.* 6. *princip. num.* 22. *& seq. fol.* 180. *in tract. tom.* 3. *parte prima* Scacc. *de appellat. q.* 15. *num.* 113. *& seq.* Castill. *decis.* 225.

OBSERV. VIII.

1 OBseruo octauo, quod instantia perempta poterit iterum iudicium incohari solutis tamen ab actore omnibus expensis, adeo ut si ante expensarum solutionem nouus processus incoharetur nulliter agitur, quoniam audientia deneganda est, nisi prius expensæ prædictæ soluantur etiam si princeps spiritum instantiæ sufflasset, vt latè concludit Mastrill. *dicta decis.* 70. vbi ita decisum.

2 Hoc tamen intelligo parte opponente, nam si fuerit causa incohata parte consentiente, & non petitis expensis, vtique iudicium erit validum, ex latè traditis per Giurb. *decis.* 14. *per tot.*

3 Et notandum, quod si actor iudiciũ cæperit, litẽ verò prosequi non curauerit, non incipit instantia, nisi à die litis cõtestatæ *l. properandum in princ.* vbi Alex. Ias. & Doctores *C. de iudic.* Bald. *in l. post editũ §. pen. in fin. ff. eod.* Marant. *de ordin. Iudic. parte* 5. *num.* 3. Cum. *in cap. Rit.* 17. *num.* 12. 13 *&* 20.

4 Declaratur tamen quod in causis summarijs, vel statim commissis, in quibus regulariter non fit litis contestatio, tunc instantia currere incipit à die dationis termini principa-

lis,

lis, quia dicitur primus actus, qui in causis ordinarijs fit post litis contestationem Intrigl. *decis. 39. num. 14. & 15. & tract. de censib. qu. fin. num. 4.*

5 Sed quia vera iuris conclusio est, quod in causis summarijs litis contestatio non inducitur per citationem, sed per alios actus, qui in ordinarijs nō solent, nec fieri possunt, nisi lite cōtestata iuxta tradita per Corsett. *super Rit. quaest. 15. lib. 2. num. 5. versic.* vt igitur Intrigl. *decis. 39. num. 13.* & Mastrill. *decis. 186. nu. 13. parte 2.* Milan. *decis. 20. parte 1.*

6 Ideo instantia non solum currit à die, quo fuerit deuentum ad termini dationem, sed à die presentationis capitulorum, & aliorum actorum, qui fieri non possunt in causis ordinarijs, nisi post litem contestatam.

7 Et idem benè declarat Petr. de Gregor. *de iudic. caus. feud. quaest. 43. per tot.* quem refert & sequitur Borrell. *dicto tit. 64. num. 104.*

8 Hinc est quod litis contestatio inducitur per supplicationem dissensus, quando actor se dirigit per viam effectus, & ratio est, quia dicta supplicatio est primus actus contradictorius ipsi petitioni, ita Glos. *in verb. litis contestationem* & ibi Bart. & omnes *§. suscepto vero libello in auth. de exhibend. reis* Cum. *de sindicatu cap. 4. nu. 12. fol. 16. in paruis* & vide Corsett. *quaest. forens. 2. 14. & 15. lib. 2.*

9 Et litis contestatio requiritur in causis feudalibus, eaque deficiente sententia, & processus sunt nulli Bart. *& scrib. in l. prolatam, C. de senten.* Bald. *in cap. 1. de lit. contest. num. 1.* Marant. & alij per Mastrill. *decis. 131. parte 2.*

10 Qui dicunt, quod litis contestatio requiritur in omnibus causis ordinarijs & si deficiat, processus est ipso iure nullus & ad sententiam deueniri non potest.

11 Et an presumatur litis contestatio, si de ea non constat in processu, vide Bart. *cons. 98. lib. 1. Pract. Papien. fol. 100. versic. vsque lit. contest. vbi sub num. 3. in fine decit.*

12 Quod praesumitur si processus, & sententia sunt de antiquo.

Instantia vero in causis exequtiuis, per viam cedolae & similibus quanta sit, & quando incipat, vide Corsett. *in quaest. forens. super. rit. quaest. 8. & seqq. lib. 2.* Baron. *de citat. tom. 3. in appendic. ad sing. 117. fol. 60. & seq.* Giurb. *decis. 10. num. 5.*

13 Vbi quod in exequtiuis incipit instantia à die praesentationis oppositionum, quia tunc lis est contestata.

OB-

OBSERV. IX.

1 Obseruo nono, quod ius instantiæ specificè cedi potest, & per quæ verba, vide Giurb. *decis.* 84. *&* 107. Amat. *resol.* 86. *num.* 31. *& seqq.* Mut. *decis.* 14. *& in consuet.* Pan. *cap.* 4. *in fine sub num.* 34. Apont. *cons.* 6. *num.* 11. *& seqq.*

2 Et instātiæ prorogatio post latam sententiam fieri non potest Castill. *decis.* 102. Giurb. *decis.* 36. *n.* 8.

3 Limita si sententia sit nulla, quia nullum operatur effectū, & ideo non operatur instantiæ peremptionem Franc. *in cap. dilecto num.* 39. *&* 90. *de appellat. fol.* 97.

4 Et cui pereat instantia in causis exequtiuis, & in iudicio retrouenditionis, iuxta *cap. Imper. Carol.* 214. *fol.* 550. *&* 256. *fol* 534. vide capitula prædicta & Corsett. *quæst. forens. super rit. part.* 2. *quæst.* 2.

5 Et aduerte, quod ex forma dicti capituli 214. instantia perit opponenti, & ita fuit obseruatum, & decisum in causa reuenditionis feudi dell'Alia.

6 Et an dispositio dicti capituli circa præscriptionem trahatur ad præterita, & dicendū quod non, ex traditis per Bart. *& Doctores in l. omnes populi ff. de iustit. & iur.* Farin. *in fragm. verb. constitutio fol.* 82. Gratian. *discept.* 465. Larrea *decis.* Granat. 11. vbi latè de Franch. *decis.* 500. Ias. *in l. non dubium C. de legib.* Felin. *in cap. fin. de constit.* Baron. *de effect. minor. ætat. circa contractus effect.* 22. *à num.* 37. vbi quamplurima notabilia dicit circa pactum de retrouendendo, quibus addo Fontanell. *decis.* 69. *cum pluribus seqq.*

7 Et an tale pactum de retrouendendo præscribatur saltim spatio triginta annorum ex dispositione iuris communis ante dictum cap. Imper. Carol. 214. vide Baron. *dicto eff.* 22. *sub num.* 37. *& seq.* Surd. *decis. prima. &* 2. & ibi Hodier. Cancer. *parte* 1. *var. cap.* 13. *num.* 18. Gratian. *discept.* 2. Amat. *resol.* 19. *num.* 3. *& seqq.*

8 Et quando statutum nouū siue declaratoriū iuris antiqui trahatur ad præterita vltra præallegatos vide Gratian. *discep.* 985. *tom.* 5. & aliòs quàm plures per Grofs. laudatos *in const. pragm.* §. 1. *à num.* 28. *ad* 41. in nouissima impressione.

OBSERVATIO X.

1 His ità constitutis, ac diligenter obseruatis, quæstionis est quando causa dicatur feudalis, pro cuius resolutione videndi sunt Milan. Mastrill. & alij penes Castill. *decis.*

15. *& ibid. in addit. & decis.* 201. *num.* 22. *& seqq:* Cost. Sicul. *cons.* 60. *num.* 67. *&* 68. Corsett. *in addit. ad Patrem cons. vltim.* Mut. *decis.* 70. Amat. *resol.* 85. *nu.* 57. Giurb. *de feud.* §. 2. *glos.* 2. *num.* 92. *fol.* 586. *& seq.* Capic. Galeot. *controuers.* 28. *tom.* 1. Cutell. *de donat. tom.* 1. *fol.* 158. *& seq.* Mastrill. *decis.* 117. *tit.* 2. *& decis.* 217. *tom.* 3. & alij quàm plures per Baron. allegati *tom.* 2. *de citation. in addit. ad quest.* 29. *num.* 22. *fol.* 550. *& seq; & in tract. de effect. minor. atat. circa iudiciali effect.* 25. *n.* 29. *& seqq: fol.* 216.

2 Vbi sub *num.* 27. *& seqq.* clarissime dicit quod si agitur actione reali ad feudum, non vt feudum, sed tamquam allodium, causa non est feudalis, quia, neque agendo, nec etiã excipiendo recurrẽdum est ad leges feudales, sed ad Ius commune Romanorum, & proinde quando quis petit reuendicationem feudi uigore fideicõmissi suorum antecessorum, causa non est feudalis, sed allodialis, & post Mut. *super cap. Reg. Alfons.* 540. *num.* 89. Rosental. *de feud. cap.* 12. *conclus.* 2. *num.* 6. eumdem Baron. refert, & sequitur Gross. *in cõstit. prag.* 55. 14. *num.* 6. *in nouissima impressione*, & ita decisum testatur Baron. per Tribunal Consistorij pro Don Marco Antonio Micciché Barone Gruttæ Caldæ contra Baronissam consorti de anno 1655.

3 Et licèt idem Dominus de Baron. *dicto eff.* 25. *sub nu.* 29. referat, quòd à prædicta interloquutoria Tribunalis Consistorij pars contraria non reclamauit, agnoscens se ius non fouere,

4 Tamen post eius scripta fuit petitum remedium in Tribunali M. R. C. sedis criminalis CC. DD. & per dictum Tribunal causa pluriès discussa, fuit reuocata de anno 1662. & decisum, Procedatur prout in feudalibus, confirmando aliàm interloquutoriam latam per M. R. C. sedis ciuilis, & per dominos dicti trib. M. R. C. criminalis, & CC. DD. fuit visum, ac diligenter obseruatum repertorium quondã Spect: Don Cataldi Femia, vbi refert ita fuisse per eum decisum in anno 1614. ibique alias decisiones M. R. C. allegat.

5 Et vltra alias rationes moti fuerunt domini, quia dum agitur actione reali ad feudum, ad regem pertinet conditionem, et qualitatem noui vassalli diligentèr inquirere, et si expediat eum recipere, et inueştituram concedere.

6 Et in causa prædicta alter ex Iudicibus fuit per S. E. associatus Illustris dominus D. Horatius della Torre iuris consultorum consultissimus tunc me-

meritissimus fisci Patronus tribunalis Regij Patrimonij, et exinde ob præclaras eius virtutes, Iustitiam, religionem, aliasque animi dotes ad Supremum Italiæ consilium omnium virtuosorum applausu per S. C. M. pro hoc fidelissimo Siciliæ Regno fuit Regens electus, et hodie magna omnium laude, et admiratione dictum supremum Regentis munus ad commune bonum dignissimè exercet, sed de tantó viro melius est, eius laudes tacere, quàm paucas dicere.

7 Et obseruandum quod causa possessoria manutentionis possessionis feudi est feudalis ex traditis perMila. et alios per Castill. *decis.* 15. *num.* 5.

8 Et paritèr idem dicendum de causa hypothecaria super ipso feudo, iuxta tradita per Mastrill. *decis.* 117. & 217. *nu.* 30. & *seq*; Gross. *in pragm. Com. Castri* §. 14. *num* 5. & *seq; fol.* 154. secundum nouissimam impressionem.

9 Daclara quod si ad instantiam successoris in feudo actū fuerit quod non teneatur stare colono stante eius successione cum clausula iuris francorum, nihilominus causa erit allodialis, dum non agitur de proprietate, et dominio ipsius feudi, et ita fuit decisum per M. R. C. sub die 19. Ottobris Anno 1630. pro Don Hyeronimo de Oriolis Barone Terrę Sancti Petri supra pactas, contra Franciscum Natoli ipsius Baroniæ conductorem.

10 Obseruandū deniquè quod causa feudalis de sui natura est ordinaria tùm ex dispositione iuris communis feudalis, tùm ex dispositione nostri Rit. cap. 171. tùm deniquè ex Regni pragmatica procedendi summarie, et de plano, per quam licet omnes causæ effectæ sint summariæ excluduntur tamen causæ feudales, et consequentèr in eis ordinariè est procedendum, ex Cum. Mastrill. et alijs per Gross. *ad const. pragm.* §. 14. *num.* 6. *fol.* 155.

11 Et pro conclusionis prædictæ confirmatione, vide Intrigl *decis.* 22. Castill. *decis.* 108. *nu.* 15. & 16. & *decis:* 198: *per tot:* Amat. *resolut.* 55. *à num:* 50. *ad fin.*

12 Hinc est quòd etiam si talis causa feudalis esset tentata per pupillum, ecclesiam, viduā, minores, et alias personas priuilegiatas, quarum causæ sunt summariæ, nihilominus causa feudalis dicitur ordinaria, et in ea ordinariè procedendū erit, et consequentèr appellatio admittitur quoad vtrumquè effectum, ex Mastrill. et alijs prealleg. Gross: *dicto* §: 14. *num.* 6. & 7: et ita fuit decisum per M: R: C: sedis Criminalis CC: DD

pro D. Baldassare Cannizzaro Barone Passaniti sub die 2. Iunij 1662.

Et cum decisione prædicta huic præsenti §. finem imponere visum est.

§. IX

*N*EL *remedio gratioso non si dupplichi nessun debito, peso, ò accollo etiã che fosse douuto à se stesso, ma solamente si dupplichi la somma, per la quale procese l'esequutione, e le spese giuditiarie, quale remedio non si possa tentare se non fra quarant'anni da contarsi dal giorno della possessione delle cose aggiudicate.*

§. X.

*P*Assato *l'anno della vera, e real possessione non si posi far accollo, benche nel secondo decreto s'habbia reseruato facolta d'accollarsi semper, & quandocunque etiam elapsõ anno, e nõ ostante qualsiuoglia prorogatione, ò licenza.*

OBSERVATIO I.

1 EUenit tandem optata dies in qua ex dispositione supradictorũ §. §. cessant continuæ disputationes circa remedium gratiosum, quod in Regno originem habuit ex iustificationibus illustris Regentis de Suedero tunc consultoris E.S. impressis penès Mastrillum *decis.* 243.*tom.* 3.

2 Et quia in causa dicti remedij Gratiosi olim vertente in Tribunali consistorij S. R. C. inter Don Mazzeum li Gregni, & Donnam Constantiam Xaxa fuerunt per me tunc aduocatum pro dicto de li Gregni præsentatæ, infrascrittæ allegationes; ex parte vero dictæ D. Constantiæ fuerunt etiam missæ contrariæ allegationes meliori quidèm stilo, & doctrina exarate per Spett. Don Sipionem sapientia aduocatum dictæ D. Constantiæ. Ideo ad commune bonum hic imprimere curaui.

3 Et ommittendo cæteras disputationes, quæ in eis obuenerunt fuit ex parte ipsius Donnæ Constantiæ quoad punctum, de quo agitur scriptum pro vt infra, videlicet.

ALLEGATIONES

Spett. V.I.D. Don Sipionis Sapientia.

PRO

Donna Constantia Xaxa & li Gregni.

CONTRA

Don Mazzeum li Gregni.

4 EX aduerso prætenditur, quod dicta prouisio, soluto

luto debito pro quo processit adiudicatio restituatur tenuta terrarum vna cum fructibus, sit reuocanda, & nihilominus confirmari debet stante læsione enormissima resultante ex gabellationibus dictæ tenutæ, & metis tritici viginti annorũ, quoniam ad sciendum verum valorem rei distractæ, vt cognoscatur si interuenit læsio, si vel nè, sunt cumulandi fructus viginti annorum deductis prius expensis Glos. *in auth. perpetua in verb. iusta* vbi fulgos. Castrens. & Salic. *in quæst. pen. C. de sacrosan. eccles.* Ias. *in l. si dudum num.* 5. *ff. de leg.* 1. Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 9. *nu.* 5. Paris. *cons.* 60. *nu.* 29. *lib.* 1. Fontanell. *glos.* 18. *parte* 1. *num.* 5. *&* 60. Gratian. *cap.* 545. *num.* 3. *& fin. & cap.* 725. *nu.* 47. & alij per Testay *alleg.* 3. *num.* 167. Mastrill. *decis.* 280. *num.* 45. Castill. *decis.* 127. *num.* 25. & Cutell. *de donat. tom.* 1. *num.* 150. *fol.* 226.

5 De summa quorum fructuũ deducto priùs onere accollato in decreto, id quod remanet dicitur verus valor rei distractæ, vt in dies videmus decisum in hisce supremis Tribunalibus, vt testatur Amat. *resol.* 61. *nu.* 34. in causa illorum de Giliberto, & valdes in causa Baronis Camastræ cum Petro Pullicino in causa illius de Cardines cum Sebastiano Zara Cutell. *loc. cit. nu.* 180. *fol.* 239.

6 In causa carcerum vrbis Catanæ pro Siluio Bonaiuto contra Alexandrum Rizzari, & Sipionem Caetano Anno 1626 confirmata per M. R. C. sedis criminalis Iudicibus Illustre de Blasco, & spett. de Ioppulo.

7 Et in anno 1638. in M. R. C. referente Spett. de Morfino obtinui pro D. Petro Alderucci contra D. Mariam, & D. Thomam Impellizzeri

8 Confirmata deinde per Consistorium ad relationem Spett. de la Lumia anno 1639. & nouissimè ratificata in M. R. C. criminali ad relationem Spett. de Carridi 8. Iulij 1640.

9 Et sub die 8. Februarij 1641. ad relationem totius sedis M. R. C. obtinui pro Barone contra Siluiam Ruffino in causa Tunnaræ Capipassatis distractæ pro vnc. 10. cum onere soluendi sibi ipsi alias vnc. 1700. pro decursis bullæ vnc. 20.

10 Nec obstat ex aduerso pretendere, quod onus accollatum sit pars prætij ex tex. *in l. fundi partem ff. de contraben. empt.*

11 Quoniam dicta opinio tamquam erronea numquàm in Regno à nostratibus fuit amplexa, vt testatur Amat. *dicta resolut.* 61. *num.* 17. & post *num.* 34. *versic. declinentur I. C. in d. l. fundi partem.*

12 Impropriè videtur dixisse onus

onus esse partē prætij ex verbo, videtur, quod improprietatem significat, hoc est quòd non sit verè pars prætij, & illud augeat, sed quod minuat verum valorem rei scilicet res valoris centum cum onere sexaginta, dictum onus 60. dicitur pars prætii quatenus minuat valorem centum ad quadraginta, cum ratione oneris res minùs valeat, in puncto de quo agitur Abb. *in cap. quibusdam 2. notabili de decur.* Pinel. *in l. 2. 3. parte cap. 4. num. 24. de Rescind. vendit.* Surd. *consil. 452. num. 76. & consil. 427. n. 47. & consil. 451. num. 36.* Dec. *consil. 308.* Gam. *deci. 256.* Gratian. *cap. 323. num. 7. & cap. 343. num. 9. & cap. 258. num. 38. & seqq.* alij per Amat. *dicta resol. 61. à num. 17. ad 34.* & per Cutell. ibid. Castill. *decis. 14. num. 33.* & Mastrill. *decis. 37. num. 7.* allegat. per Amat. *ibid. ante num. 35. fol. 89. tom. 2.* Staiban. *con. 5. post num. 13. ibi.*

13 Quorum omnium prætium ascendit ad ducatos annuos 97. 4. 15. à quibus deductis annuis duc. 18. pro iure adohæ, quæ Regiæ curiæ soluitur, remanent duc. annui 80.

14 Aliàs sequeretur irreparabile absurdum, nempè quod quilibet pro vnc. decem posset sibi distrahere quemlibet statutum cum onere soluendi tot onera, quæ ascenderent vnciam vnam supra valorem illius, & si nihil super eo deberetur onus, soluere tot quolibet anno eidem debitori, quòd quam graue esset nemo est, qui non videt, vt testatur Amat. *ibid. num. 34. & seq.* & Cutell. *ibid. num.*

15 Corroboratur opinio prædicta, quod onus accollatum nō sit verè pars prætij, sed impropriè scilicet quod solum minuat valorem rei ex infrascriptis rationibus.

16 Primo, si donatio deductis oneribus importaret valorem 500. aureorum non esset insinuanda, ergo onus non est pars prętij ex cumulatis per Amat. *ibid. num. 30.*

17 Secundo si creditum, pro quo processit adiudicatio in obulo non est verum, decretum est nullum, sed si onus in totum non esset verum decretum esset validum, ergo non est pars prætij Amat. *ibid. num. 31.*

18 Tertio pingueualens non debetur, nisi de eo, de quo processit distractio, & non de oneribus ex Rit. 112. ibi quarta pars, pro qua processit executio, ergo onus non est pars prætij Amat. *ibid.*

19 Quarto debitor pro redemtione rei distractæ infra quatrimestre solùm tenetur offerre prætium, pro quo processit executio, & non onus ergo

non

non est pars pretij Amat. *ibid. num.* 32.

20 Quinto declarato nullo secundo decreto competit adiudicatario retentio pro debito, pro quo processit executio tãtum, sed non pro oneribus, pro quibus competeret quindene, ergo, Amat. *ibid. num.* 11. *&* 35. *&* *resol.* 44. *post num.* 36. *versic. non est.* Mur. *decis.* 12. *num.* 15. Mastrill. *decis.* 88. Gratian. *cap.* 734. *num.* 13. vbi pluties per Rot. decisum testatur.

21 Non obstat pactum de retrouendendo, quoniam non est perpetuum, sed solùm quatuor mensium, & sic nulla de eo est habenda consideratio in calculo valoris rei distractæ.

22 Nec de succursu dato aliquibus conductoribus dictæ tenutæ, quoniam ex eo separatum lucrum consequitur locator, dum conductor pro illo tenetur dare triticum ad metam per officiales ponendam, quæ semper est tarenorum sex minùs iusti prætij, vltra quod tenetur consignare triticum optimæ conditionis, & benè criuillatum.

23 Nec vlla est habenda consideratio de pretensis irrigationibus factis in dicta tenuta, quoniam expressè negatur, cũ dicta tenuta semper fuit prout est in perfecta planitie, & aptitudine ad recipiendam aquã ex flumine, sine necessitate alterius expensæ, & opera manufacta. Ex quibus &c. D. Sipio Sapientia catinensis.

ALLEGATIONES

Spect. V. I. D. Don Francisci Magretti.
PRO
Don Mazzeo li Gregni.
CONTRA
Donnam Constantiam Xaxa.
Iesus Maria Franciscus Multum Sp. Domine.

24 Remedium gratiosum ex aduerso tentatum nullo quidem iure procedere potest, & ideo partes D. V. M. Spect. esse debent in referendo E.S. quod M.C. Prouideat de iustitia.

25 Omissa itaquè breuitatis causa facti serie Dom. Ve. M. Spect. iam trasmissa breuitèr dicimus, quod in adiudicatione, de qua agitur nulla adest læsio enormissima.

26 Et primo supponimus, quòd ad dignoscendam læsionẽ inspicitur tempus adiudicationis, & superueniens non attenditur *l. si voluntate*, *& l. ad resarcendam C. de rescind. vendit.* Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 51. Viu. *decis.* 436. & post alios Giurb. *decis.* 105. *num.* 2. *&* 3. *& in consuet. Messan. cap.* 6. *glos.* 12. *num.* 6.

se-

27 Secundo supponimus quòd ex actis gabellationum, ex testibus receptis clarissimè apparet dictam tenutam fuisse gabellatam cum exburso pecuniarum, & quamplures fuisse dat os succursus, & ideo nō mirū si gabella ad talem summam ascendebat, & hoc non debat prodesse parti aduersę, quia euenit ex industria locatoris, & ad eius solum commodum cedere debet *l. si heres ff. ad leg. falcid. l. 2. C. de pred. nauicul. lib. 22.* Bald. *in l. fin. C. de allucin.* Carpan. *de iur. releu. par. 4. quaest. 1. n. 30.*

28 Tertio supponendum est, quod gabella de anno 1615. fuit facta in mense octobris, quo tempore erant iam factæ segetes, et noualia, & fuit pro anno vno tantùm, & ideo ex ea non probatur tenutam esse tanti redditus quolibet anno, maximè quod tenutæ terrarū non seminantur quolibet anno, & ideo nō potest fieri cōpotum super dicta gabella.

29 Quarto supponimus, quod prædicta tenuta vltra onera accollata est subiecta in vnc. 14. 19. 4. annualibus, pro quibus sunt solutæ vnc. 336. 19. et adhuc debentur vnc. 64. & de iure extimatio fieri debet deductis oneribus, ex Bald. *in l. 1. col. 3. C. de fruct. & lit. expens.* Roderic. Suarez. *tit. de arris nu. 4. & 5.* Mascard. *conclus.* 201. Gomez. *ad l. taur.* 51 & Guttier. *de tutel. parte 3. cap. 34. num. 24.*

30 Quinto demum supponimus, quod venditis bonis sub hasta habenda est ratio termini ad redimendum ex forma Ritus concessi, qui licet sit mensium quatuor tamen semper prorogatur, imo eo perempto solet per Principem reuiuisci, vt testantur post alios Anton. Sola *ad decret. sabaud. tit. de pignor. & subhast. glos. 3. num. 26. & 28.* Giurb. *decis.* 105. *num. 6.* Amat. *resol. 61. num. 24. &* 25. Cutell. *de donat. fol. 226. n. 149. & seq.*

31 Et non solum debet haberi consideratio ad prædicta, sed etiam ad qualitatem debitoris & alia, de quibus latè Giurb. *in consue. Mess. cap. 6. glos. 12.*

32 Quę omnia concurrunt in pręsenti negotio, maximè quod cliens nullum habet regressum pro euictione, vt benè considerat. Giurb. *ibidem num. 20. & 23.* Amat. *resol. 61. in fine.*

33 His ità suppositis, quia non videt adiudicationem prædictam omni prorsus læsione carere?

34 Sed negotium perstringendo, nullo modo procedere potest compotum partis aduersæ, quo stante prætendit lęsionem supponendo supradictam tenutam adiudicatam esse redditus salm. 31. frumenti

ei quolibet anno & vnc. 2. pro restuccijs, ratiocinando prætium coaceruatis omnibus metis frumentorum vsquè ad presens, ex illa iuris conclusione, quòd iustus rei valor cognoscitur ex fructibus viginti annorum ad rationem de quinque pro cētenario ex Cutell. Giurb. & alijs per dominum, ex aduerso allegatis.

35 Breuitèr enim respondetur, quod prædicta iuris conclusio non procedit in casu nostro, vbi ad cognoscendam læsionem inspicitur valor, & redditus de tempore adiudicationis, vt in primo supposito clarissimè probauimus.

36 Præterea dicta conclusio declaratur, quod fructus viginti annorum debent iudicari, & cumulari habito respectu ad id, quod fructificauit res per annum ante venditionem per annum ipsum, in quo fuit vendita, & per subsequentem, ita in puncto declarant Pinell. *in l. 2. C. de rescind. vendit.* 3. *parte cap.* 4. *num.* 30. & post Afflict. & alios Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 11. quem refert, & sequitur Cutell. ex aduerso allegatus *de donat. fol.* 226. *num.* 150. Raudens *cons.* 7. *lib.* 1. *num.* 27. & 28. vbi quod attenditur prætium prout in præcedentibus, & subsequentibus annis valebat.

37 Facta igitur compensatione salm. 31. iuxta prætia, & metas in annis 1614. 1615. & 1616. quarum prima fuit ad rationem tt. 46. secūda tt. 38. & tertia tt. 37. quorum omniū tertia pars est vncia vna tt. 10. 6. 4. euidenter apparet dictas salm. 31. importare vnc. 41. 20. 6. 4. quibus additis vnc. 2. pro restuccijs important vnc. 43. 20. 6. 4. quæ ratiocinatæ ad septem pro centenario, pro vt communiter rationari solēt fructus prædiorum allodialiū, vt pluries in similibus causis est seruatum, & testatur. Cutel. *de donat. fol.* 22. *num.* 152.

38 Capitale importat vnc. 623. 28. 18. & adiudicatio fuit pro vnc. 482. 26. 10. & sic nulla adest enormis læsio.

39 Et rationando prædictos redditus ad vnc. 5. pro centenario capitale importat vnc. 875. 6. 3. 2. & nec etiam adest læsio vltra dimidium, & deductis oneribus debitis super dicta tenuta & alijs deducendis, & habita etiam consideratione ad terminum ad redimendum, & alia quæ considerari debent in estimationibus vt in quinto supposito diximus, verum est dicere quod non adest aliqua læsio, etiam deducendo prius onera, prout pars aduersa prætendit.

40 Sed prædicta computatio, & onerū deductio nullo quidē iure substineri potest imò est

Z con-

contra tex. expressum in *l. fundi partem ff. de contrahend. emp.*

41 Et licèt quandoque pro sẽtentia partis aduersæ fuerit decisum ex Castill. Cutell. & nouissimè Amat. *resol. 61. per tot.*

42 Verior tamen magis recepta, & per M. C. et alia Tribunalia suprema sepissimè amplexa est contraria opinio, quod onera accollata sunt pars prætij, & ideo computantur, nõ autem deducũtur ex pretio

43 Quæ quidèm opinio ex infrascriptis clarissime probatur. Et primo quia in distractione bonorum debitoris pro credito oblato cum oneribus rei accollatis nõ distrahitur tantùm ius debitoris, quod habet super illis bonis deductis oneribus, sed tota res totumque prædium disstrahitur, atque venditur; quod secus est in translatione ex titulo lucratiuo, nàm tunc dicitur semper facta dispositio de iure tantùm cõcedentis deductis oneribus & ære alieno, etiam quod de eis nulla fuerit facta mentio *l. qui tabernas, & l. si cum vendè- rex ff. de contrahend, empt.* Surd. *decis.* 275. *num.* 28. Castill. *decis.* 14. *num.* 44. *& seq.* et alij per Amat. *dict. resol.* 61. *num.* 5. *&* 6.

44 Secundo quia onera accollata sunt pars pretij rei distractæ, quæ dicitur vendita nõ solũ pro prætio oblato, sed pro oneribus accollatis *l. fundi partem ff. de contrahen. empt.* Castill. *decis.* 40. *num.* 9. *& decis.* 109. *num.* 69. *&* 70. Mastrill. *decis.* 37. *num.* 7. *& decis.* 209. *num.* 2. *lib.* 3. pulchre Guttier. *de gabell. quæst.* 51. *num.* 2. *&* 3. vbi quòd augēt onera contractus; et ideo extimari debent, & post alios Amat. *dicta resol.* 61. *num.* 7.

45 Et pro corroboratione prædictæ conclusionis est considerandum, quod in omnibus Tribunalibus est canonizata opinio, de qua post alios testatur Mastrill. *decis.* 37.

46 Quod creditor sibi adiudicans bona sui debitoris cum onere soluendi aliquod debitũ posterius suo credito potest molestari, non ex alia ratione, nisi quia possidet partim ex causa anteriori, et partim posteriori; quod non esset permissum, si onera accollata non
47 essent pars pretij.

Et licèt vèrum sit quod decretum non est nullum; quando onera accollata non debentur, tamèn debitor cuius bona fuerunt distracta cum oneribus non veris habet actionem cõtra oblatorem pro valore prædictorum onerum accollatorũ vt dixerunt Intrigl. *sing.* 173. *num.* 67. *lib.* 2. Bongiorn. in causa Floridiæ, & Mut. *super Rit.* 112. *nu.* 81. 482.

Et

48 Et quando onera sunt vera creditor accollans non potest solutionem diffugere, vt post Franc. & alios dixit Castill. *dicta decis.* 40. *num.* 9. Amat. *resol.* 61. *num.*...

49 Quod esse non posset si bona non dicerentur distracta, etiam pro oneribus accollatis & onera non essent computanda in prætium.

50 Item etiàm in dies videmus quòd si onera accollata fuerint soluta creditoribus, aduersus quòs nulla competebat debitori exceptio, vt quia fuerat ei elapsa quindena si in termino ad redimendum vult redimere, tenetur etiam depositare onera prædicta, vt abundè dixit. Mastrill. *decis.* 88. *per tot.*

51 Quod non esset si bona dicerentur distracta pro prætio oblato deductis oneribus, & & onera non augerent prætium rei.

52 Nec prædictis obstat Guttier. *de Iuram. confir. parte* 5. *cap.* 26. *num.* 14. *&* 15. & post eũ & alios Castill. *dicta decis.* 14. *&* 127. dùm dicunt rem debere extimari deductis oneribus, quia prædicti DD. loquuntur casu quo res est simpliciter vendita, non autem quando fuerit vendita cum oneribus, vt in puncto dixit Caldas. de Periera *tract. de iur. emphi. in tertia par. tit. de emph. extinct. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 13.

Et ratio diuersitatis de vno
53 casu ad alium est, quia dùm venditur res simpliciter, videtur vendita franca, & absque aliquo onere, vt voluit post Surd. *decis.* 165. *nu.* 3. *& seqq. & cons.* 13. & alios Castill. *eadem decis.* 14. *num.* 41. *& seq.* & Amar. *resolut.* 61. *num.* 11.

Et ideo onera ante omnia
54 sunt in estimatione deducēda, nè remaneat emptor deceptus & in damno, quando vero est facta venditio cum oneribus, illud onus est pars prætij, & venditor consequitur liberationem ab obligationibus per eum contractis vnà cum omnibus alijs suis bonis ex accollatione facta per emptorem, quā liberationem ipse consequitur loco prætij, vt voluit Gratian. *discept.* 258. *num.* 43. *& seq. tom.* 2.

Non obstat itaquè partis
55 obiectum, quod si onera sunt computanda ad exclusionem læsionis sequeretur inconueniens, quod quilibet pro minimo prætio sibi adiudicaret bona magni valoris accollando sibi onera super eis debita.

Respondetur enim, quod
56 aut onera sunt debita, & tunc ex accollatione debitor principalis est indemnis seruatus tàm de persona, quàm super alijs eius bonis, & semper potest agere pro suo interesse contra adiudicatarium, vt soluat cre-

ditoribus accollatis, aut non sunt debita, & potest illum cogere vt sibi soluat onera accollata, quæ non debentur Mastrill. *decis.* 206. *num.* 5. *&* 6. Intrigl. *sing.* 173. *num.* 67. *lib.* 2.

57 Non obstat, quod idem Gratian. vbi supra, & ante eũ Felician. *de censib. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 11. & Molin. *de contract. tom.* 2. *disput.* 347. *num.* 4. *&* alij voluerint, quod ex dictis oneribus accollatis non soluitur gabella, ex quo infertur, quod onera sunt deducenda.

58 Quoniam respondetur contrariam opinionem esse de iure veriorem, & in praxi seruatam ex Mastrill. *decis.* 209. *per tot.*

59 Non obstat prætendere quoad tex. in dicta l. fundi partem non probat, quod onera sunt pars prætij, quia ibi iuris consultus vtitur verbo, videtur, & quod sunt pars prætij ad illud minuendum, veluti si res valet centum sine oneribus, si venditur cum oneribus ad summam vnc. quinquaginta valebit vnc. 50. tantùm, ex latè deductis per Amat. *dicta resol.* 61. *num.* 18.

60 Facillimè enim respondetur, quod licet onera valorem rei minuant, id procedit respectu venditoris, qui minùs consequitur, sed respectu extimationis rei venditæ, et emptoris qui illius valorem soluere tenetur, alitèr est dicendum, vt in puncto omnino videndus dixit Caldas de Periera *de iur. emphit.* 3. *parte tit. de emphit. extinc. lib.* 4. *cap.* 16. *nu.* 13.

61 Et nullo modo negari potest quod penès venditorem non peruenerit æquiualens; quod consistit in liberatione aliorum eius bonorum, & personæ vt supra firmauimus.

62 Nec pariter obstat alia cõsideratio partis adducta per Amat. *dicta resol.* 61. *num.* 31. quod onera accollata non sũt pars prætij, quia si ita esset, quando non repeiiuntur vera decretum esset nullum, sicuti quando reperitur, quod creditum, pro quo exequtio procesferat non debebatur

63 Cessat enim ista consideratio stante diuersitate rationis, ideo enim decretum non est nullum, quando onera non debentur, quia defectus non est in ipsa exequtione, sed in oneribus, quæ respiciunt extimationẽ non vitiat decretum Bongior. *in causa floridia num.* 26. & alij per Amat. allegati *sub dicto num.* 31.

64 Non obstat deniquè aliud partis obiectum de pinguerulente debito creditori, quando fit distractio iuxta formam rithus, quod non debetur respectu onerum accollatorum, ex quo infertur quod onera non sint pars prætij.

Fa-

65 Facilis enim est responsio, quod pingueualens debetur ex forma ritus, qui disponit quod illud sit soluendum habito respectu ad creditum, pro quo processit exequtio, non autem ad valorem rei distrahendæ, cuius pars sunt onera accollata, vt supra firmauimus.

66 Et equidem computatio partis aduersæ est potiùs metaphisica, quàm legalis, certũ est enim quod si res aliqua valet mille, & super ea debentur vnc. 500. non valet nisi vnc. 500. & emptor qui sibi accollat dictum onus emit vnc. mille, quas licet non soluat debitori, tamen pro reliquis vnc. 500. eum, eiusquè bona liberat, & sic ad hominem dignoscitur quod onera sunt pars prætij, & semper hæc fuit recepta opinio, quando onera sunt redimibilia, prout in casu nostro.

Sed dato, non tamen concesso quòd esset facienda cõ-

67 putatio, deducendo priùs onera, tamèn adhuc in casu isto non adest lęsio ænormissima. Supposito enim quod supradicta tenuta est redditus vnc. 43. 20. 6.4. qui ad rationem de septem pro centenario sunt in capitale vnc. 623. 28. 18. & quòd adiudicatio fuit pro vnc. 482. 26. 10. nihilominus deductis oneribus accollatis non remanet læsio vltra dimidium, quoniam de summa dictarum vnc. 623.28.18. deductis vnc. 312. 26. 10. pro capitale dictarum vnc. 26.17.10. & vnc. 20. pro decursis accollatis, remanent vnc. 291. 2. 8. quæ adiudicantur pro vnc. 150. pro quibus processit exequtio, & sic non solum non adest læsio vltra dimidium, sed remanent infra dimidium vnc. 8. 27. 12.

68 Et hoc facto computo pro ut pars desiderat, sed consideratis deductionibus faciendis, prout in suppositis supra firmatis, non solum non adest læsio, sed euidenter apparet tenutam prædictam emptam fuisse iusto prætio. Ex quibus *Don. Franciscus Magretti.*

69 Causa prædicta agebatur inter personas valdè coniunctas, & ideo iuxta morem cooperante, inter domesticos parietes fuit transactione finita.

70 Alias doctissimas allegationes Spett. D. Ioseph Pulito iuris consulti in iudicando, & cõsulendo peritissimi imprimi curauit Spett. D. Franciscus Baronius *de citat. tom. 2. in addit. ad quæst. 16. fol. 314. & in addit. prædictis à num. 202. ad finem fol. 311. & seqq.* quàm plures quæstiones, & declarationes ad materiam huius remedij gratiosi spectantes doctis-

ctissimè, & vtiliter disputat, & ideo cum consule.

71 Et ad materiam reuideri possunt Castill. *decis.* 7. *&* 14. *& decis.* 127. *lib.* 2. Cutell. *de donat. fol.* 238. *num.* 181. *& seq. tom.* 1. *& decis.* 5. *&* 29. *tom. primo ac etiam decis.* 35. *num.* 150. *tom.* 2. & latè Amat. *d. resol.* 61. Giurb. *decis.* 105. & Mastrill. *in præalleg. decis.* 247. Rouit. *in pragm. Neap. Rubr. de censib. pragm.* 5. *num.* 90. *& seqq.* Capyc. Latro *decis.* 116. *num.* 4. *& seqq.* Gabriel Pereira à Castro *decis. Portugall.* 15. *nu.* 2. 3. *& seqq.* Arias de Mes. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 36.

OBSERV. II.

1 ET obseruandum, quod læsio enormissima operatur nullitatem, ita post Cancer. & alios Fontanell. *decis.* 64. Anton. Fab. *in suo Codice lib.* 4. *Tit.* 30. *de rescind. vendit. defin.* 3. *&* 4.

2 Vbi dicit quod stante læsione enormissima emptor, qui venditorem enormissimè læsit non habet electionem supplendi iustum prætium, sed ad omnium fructuum restitutionem condemnatur. idemque tradit Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom.* 2. *fol.* 309. *nu.* 19.

3 Rursus læsio enormissima potest replicando allegari, & apponi ad infrigendam renunciationem, de qua conuentus se excipit, ita decisum testatur Cutell. *decis.* 7. *num.* 39. *& decis.* 12. *num.* 31. *tom.* 1.

4 Sed aduertendum, quod stante dicta læsione enormissima decretum non est nullum, sed ex alijs capitibus nullitatis iuncta læsione iudex facillimè inclinare debet pro nullitate Mastrill. *decis.* 34. *in fine:*

5 Et si decretum fuerit reuocatũ ex dicto remedio gratioso, quomodo sit facienda computatio fructuum cum interesse ex capitale, vide Mugnoz *de ratiocin. comput.* 14. Castill. *decis.* 99. Mangil. *de subhastat. quæst.* 92. Fontanell. *decis.* 209. *& seq.*

6 Et an debeantur fructus, & interesse de oneribus accollatis in secundo decreto, vide Cost. sicul. *consi.* 41. *num.* 4. *&* 5. & Pedamont. *decis.* 160. *num.* 16. *&* 17. Roderic. *de ann. reddit. lib. primo quæst.* 14. *nu.* 61. Gratian. *discep* 706. *nu.* 17. Castill. *decis.* 31. *num.* 9. Anton. Padill. *in l.* 2. *num.* 31. *C. de rescind. vendit.* Escuder. *in iustificationibus impressis* post Mastrill. *dec.* 247. *à num.* 25. *ad* 133. Anton. Fab. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 17. *defin.* 31. Fontanell. *decis.* 204. *& seq. & decis.* 208. *&* 210. Leotard. *de vsur. quæst.* 80.

7 Et quod debeantur fructus, & interesse etiam de oneribus accollatis, et verè debitis fuit decisum per M.R.C. et Tribunal Consistorij inter D. Franciscam

scilicam Paternò, et D. Ioseph Marchesana, & in causa vertēte inter D. Petrum Spetiale, & Ambrosium Costa, et iterum in causa Mariani Montimurro cum Hospitale magno huius vrbis, quæ quidem, et aliæ decisiones fuerunt præsentatæ in Tribunali sancti Officij in causa olim vertente in dicto Tribunal inter Vincentium lo Medico, et Calogerum Montalbano, et consortes *de anno* 1627. et causa fuit decisa sub die 23. Iulij 1629. et idem pluries decisum vidimus per M. R.C. et nouissimè in causa vertente inter Illustrem Principem Castrifortis clientem, et Illustrem Marchionem Alliastri die 10. Aprilis 1663. in qua causa prouisum fuit hoc modo: soluto debito, pro quo processit exequtio, ac etiam solutis omnibus summis, tàm accollatis, quàm nō accollatis legitime debitis vnà cum interesse pro omnibus dictis summis ad rationem de septem pro centenario vsque ad integram satisfactionem, restituantur bona vna cum fructibus.

OBSERVATIO III.

1 Obseruo tertio, quod decreto declarato nullo ob defectum sollemnitatum nō fit condemnatio ad fructus nisi tantùm ad perceptos à die litis cōtestatæ Mastrill. *decis.* 73. *nu.* 25. Castill. *decis.* 99. *nu.* 5. Mut. *decis.* 21. *nu.* 7. Giurb. *decis.* 89. *num.* 21. et vide Cost. Sicul. *cons.* 44. & 51.

2 Et quomodo probetur fructuum perceptio, ad quos fuerit aliquis condemnatus vigore sententiæ, et quomodo sint liquidandi, et testes deponere debeant, et an sufficiant præsumptiones, et coniecturæ vide Paul. Emil. Verall. *dec. Rot. Rom.* 30. *parte* 2. Menoch. *cons.* 110. *num.* 23. Vincent. de Franch. *decis.* 687. *per tot.* vbi ad euitandam difficultatem liquidationis dat formam quomodo sit formanda sententia, et vide Io: Bapt. Lup. *de vsur. in comment. l. curabit C. de action. empt. comen.* 1. §. 8. *num.* 165. Pur. *decis.* 314. *parte* 2. Rot. Rom. *in recentior.* per Rub. *parte.* 8. *decis.* 139. et penès Salgad. *laber. credit. decis.* 6. Leotard. *de vsur. quæst.* 11. *à num.* 34.

3 Et an fructuum perceptio probetur per remotas cōiecturas, vel ex perceptione ab alijs contiguis, et vicinis prædijs, vide Gratian. *discept.* 510. *num.* 4. *tit.* 3. & *discept.* 615. *num.* 69. *tom.* 4.

4 Vbi dicit, quod perceptio fructuum dicitur probata, et ad eorum restitutionem tenetur possessor, hoc ipso quod de possessione constat, si non probetur quod alius possederit et vi-

& vide Ludouis. *decis. Rot. Rom.* 50. & ibi Beltram. Monach. *decis.* 10. *num.* 30.

5 Vbi inquit quod ex locationibus fit liquidatio fructuum perceptorum, vide etiam Coccin. *decis. Rot. Rom.* 439. *num.* 2. *&* 3.

6 Vbi firmat quod si res est de sui natura fructifera nõ sunt fructus probandi cum perceptione, sed sufficit probare ex consuetis, & idem dicit decis. 95. sub num. 5. vbi loquendo in perceptione fructuum ciuilium vt sunt locria domorum sufficit probare locationes, & quod domus fuerint habitatæ, & loquendo de fructibus naturalibus, & industrialibus eamdem opinionem tenuit Rot. Rom. pænes Caualer. *decis.* 586. *per tot. & penes* Farin. *decis. rot.* 481. *num.* 5. *in posthum. tom.* 1. & vide Surd. *cons.* 84. *nu.* 4. *vol.* 1. cui respondet Coccin. *dicta decis.* 95. *num.* 6. *& seqq.* & videndus Menoch. *cons.* 110. *tom.* 2.

7 His discussis in Tribunali M.R.C. sedis ciuilis, & CC. DD. mense Augusto 1662. in causa vertẽte inter V.I.D. Vincentium Franco, & Iosepham Cardella me orante, fuit decisũ, quod si in sententia fuerit dictũ vt condemnatus teneatur restituere fructus perceptos, vtique non tenetur, nisi tantùm ad fructus verè perceptos, pro reliquis verò sufficit cedere iura contra conductores, dictaquè iura cessa facere uera tantùm, & ita fuit exequutum.

8 Hinc est quod si iudex per sententiam condemnat ad fructus, hi non debentur nisi tantùm percepti, non autem qui percipi poterant Giurb. *decis.* 65. *num.* 13. & uide Lancellot. & alios per eum ibi allegatos, Menoch. *d. cons.* 110. Vincent. de Franch. *decis.* 687.

OBSERVAT. IV.

1 ET in hac lucrosa fructuũ materia obseruo quod in petitione hereditatis debentur fructus à die mortis etiam à bonæ fidei possessore, quatenus fuerint per eum percepti, & ex eis factus locupletior, sed in remedio possessorio, *& l. fin. C. de edict.* Diu. Adrian. Tollendo fructus ipsi non debentur, nisi tantùm à die litis contestatæ, & isto casu non solum debentur fructus percepti, sed etiam qui percipi poterant, & ita decisũ testatur Anton. Fab. *in suo C. lib.* 6. *tit.* 14. *de edic.* diu. Adrian. *tollen. defin.* 8.

2 Et notandum, quod fructus debentur à die litis contestatæ, et petitæ manutentionis possessionis quando fuit actum iudicio possessorio summarijssimo, sed in alijs iudicijs possessorijs plænarijs debentur à die occupationis, et ita decisũ re-

refert per Rotam Romanam Duran.*decis.*222.*tom.*1. et vide Post. de manuten.*obseru.*84.

3 Et à quo die debeantur fructus à bonæ fidei possessore percepti, vide Capic. *latro decis.* 65. *tom.* 1.

4 Vbi decisum testatur, quod non debentur à die litis contestatæ, sed tantum à die quo reus veram scientiam habuit de iure actoris per testes, vel scripturas per eum præsentatas, et ad materiam vide Rot.Rom.*penes Rub. decis.* 3. *tom.* 3. Mart. Medic.*decis.*99. Hyeron. Leo *decis.* 98. *lib.* & *decis.* 153. *lib.* 2. Mugnoz.*de ratiocin. comput.* 13.

5 Et fructus restituere tenetur is qui obtinuit in possessorio, et exinde fuit condemnatus in petitorio videNatt.*consil.*135. *num.* 14. Beltran.*cons.* 191. *in* 2. Roman. *cons.*554. Abb.*in ca. cum ecclesia sutrina num.* 37. *tit. de causa possessionis, & proprietatis & ibi Rip. num.* 112. August. Barbos. *num.* 16. Surd. *cons.*166. Cappel. Tolos. *decis.* 494. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 3.*tit.*7. *def.*8. Gail. *lib.*1. *obser.* 83. *num.* 11. *Font.de pactis to.*2. *claus.*7. Glos. 3. *parte* 9. *nu.*37. & 38. Marchesan. *in sua pract. interdicti de commissione in integrum parte* 2. *cap.*2. *num.*34. *fol.* 407. Raudens. de Analog. *cap.* 37. *num.* 157. & *seqq.* Rot. *in antiquis decis.*7. *alias* 193. *tit. de restitutione spoliatorum.*

6 Et loquendo de eo, qui obtinuit in possessorio summarijssimo de manutenendo, et succubuit in plenario, vel petitorio, an teneatur restituere fructus à die possessionis, vel à die litis contestatæ in petitorio vide Glos.*in cap. significauerunt* 36 *§. vltimo verb. reuersum de testib.* Boer.*decis.*340. *nu.*5. Cappell. Tolos. *decis.*495. Gail. *obseru.*63. *nu.*11. Leon. *decis. valen.*95. *num.*3. *tom.* 1. Oliban. *de action. parte* 2. *lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 19. latè Marin.*resol.*92. *à num.* 8. *ad finem lib.*2.

7 Qui omnes firmant, et decisum referunt quod obtinens in possessorio summarijssimo si postea succubuit in petitorio non tenetur ad fructus, nisi tantùm à die litis contestatæ in petitorio, et vide Post. *de manuten. obser.* 74. & *obser.*106. *nu.* 60. Rot. penès eum *decis.* 29. *n.* 5. Marin. *in obser. ad Reuerter. decis.*540. *tom.*2.

OBSERVATIO V.

1 Obseruo quinto, quòd fructus qui debētur emptori, siuè uenditori iuxta terminos l. curabit *C. de act. empt.* non solum debentur secundum ualorem ipsorum fructuū sed etiā habito respectu ad interesse lucri cessantis, uel damni emergentis Gratian. *discept.*864. *nu.* 17. & *seq. tom.* 5.

Aa Vbi

2 Vbi dicit, quòd taxatio ad rationem de septem pro centenario est iusta, etiam si fructus non sint tanti redditus, & quod ita taxari solent Cost. Sicul. *cons.* 14. *in addit. Reg.* Merlin. *contro* 50. *tom.* 2.

3 Vbi indubitantèr hoc affirmat stãte pacto à cõtrahẽtibus stipulato, et uide DD. *in d. l. curabit* Magon. *decis. Luccens.* 17. *propè finem* Honded. *cons.* 30. *lib.* 1. Nact. *cons.* 494. Crauett. *cons.* 105. Rot. Genuæ *decis.* 194. Gutier. *lib.* 2. *quæst. ciuil.* 135. Gratian. *discept.* 524. *num.* 8. *to.* 3. & 716. *tom.* 4. Mangil. *de euict. quæst.* 94. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 24. *defin.* 35. & *in tit. de vsur. defin.* 14. Galeot. *contro* 61. *lib.* 1. Beltran. ad Ludouis. *decis.* 297. *num.* 11. & *deci.* 347. Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom.* 2. *fol.* 128. de Xart. *decis. Sardin.* 98.

OBSERV. VI.

1 Obseruo sexto, quòd fructus extantes tempore mortis testatoris vinculãtis veniunt in restitutione fideicommissi, & si fuerint consumpti, debetur prætium Mantic. *de coniect. vlt. volun. lib.* 7. *tit.* 10. Peregrin. *de fideicom. artic.* 49. & *ibid.* Censal. *fol.* 492. Fusar. *de fideicom. quæst.* 624. & *quæst.* 626.

2 Amplia quod eorum extimatio facienda est attento prætio currenti de tempore mortis ipsius testatoris Fusar. *dicta qu.* 626. *num.* 3.

3 Et quid de fructibus pendentibus, vide Peregrin. *de fideicom. artic.* 49. *num.* 19. Fusar. *quæst.* 636. *num.* 67. & *seq.*

4 Et quid de fructibus perceptis ab herede pendente fideicommissi conditione expredijs à testatore cõductis, & quomodo eorum valor, & quo tempore consideretur, vide Peregrin. *d. artic.* 49. *nu.* 73. & ibid. Censal. *fol.* 493. *versic. quarta fit assertio* Alciat. *cons.* 155. *lib.* 9. Maluas. *cons.* 121. *lib.* 1. Mantic. *de coniectur. lib.* 7. *tit.* 10. *num.* 4. Intrigl. *de substitut. cent.* 3. *quæst.* 74. *nu.* 113. Fusar. *quæst.* 626. *num.* 10.

Et an fructus prouenientes
5 post mortem testatoris ex contractu ipsiusmet defuncti augent legitimam, vide pro affirmatiua *tex. in l. prima*, & *ibi DD. ff. ad leg. falcid.* Maluas. *cons.* 121. Peregrin. *de fideicom. art.* 49. *num.* 73. & ibi Censal. *fol.* 493. Alciat. & alios supra allegatos Seraphin. *decis.* 1365. *n.* 11. & 22. *tom.* 2. de Franch. *decis.* 71. Gratian. *discept.* 794. *per tot. tom.* 4.

Contrariam vero negatiuam
6 sententiam firmant Gratian. *discept.* 688. *præsertim sub nu.* 41. Corn. *cons.* 265. *num.* 2. & 3. *lib.* 1. Merlin. *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *quæst.*

quæst. 7. & 8. vbi benè, & meliùs declarat Rip. *in l. quartam num.*46. *ff. ad leg. falcid.* Mastril. *decis.* 151. *nu.*24. *& seqq.* Mangil. *de imputat. quæst.* 9. *num.* 79. *& seqq.*

7 Et non recedendo à prędicta vtilissima fructuum materia est notatione dignum quod in iudicio restitutionis in integrũ aduersus sententiam tentato nõ veniunt fructus, nisi tantùm à die litis contestatæ Giurb. *decis.* 89. *num.* 18. *& seqq.*

8 Pro qua quidèm sententia *sub nu.* 19. allegat Franc. Marc. Caldas. & alios.

9 Sed aduertendum, quod ipsi loquuntur in iudicio restitutionis in integrum tentato aduersus contractum, non autẽ pro sententiæ reuocatione.

10 Rursus pro eius opinione, & sententia idem Giurb *sub n.*20. *& seq;* rationem adducit, quòd ex sententia causatur bona fides, quæ liberat à restitutione fructuum ante litem contestatã perceptorum.

11 Sed aduersus prædictam rationem optimè faciunt tradita per Mastrill. *decis.* 29. Salgad. *de reg. protest. parte* 4. *cap.* 14. *num.* 140. *& seq; tom.* 2. & alij quã plures per ipsumet Giurb. *laudati in eadem decis.* 89. *à n.* 1. *vsq; ad num.* 11.

12 Qui omnes clarissimè firmãt, ac decisum testantur quod reuocata sententia titulus reducitur ad non titulum cessat bona fides, & consequentèr restitui debent omnes fructus.

13 Et ideo discussis rationibus, & responsionibus prædictis per Spect. de Dainotto tunc Iudicem M.R.C. & ad præsens meritissimum, & numquàm satislaudatum Fisci Patronum Tribunalis M. R. C. fuit decisum contra supradictam decisionem Giurb. 89. idemquè fuit decisum per Spect. D. Ioseph Guido Iudicem Tribunalis Consistorij meritissimum, & demum per Spect. D. Carolum la Lumia optatissimum M. R. C. Iudicem, & omnium virtutum genere præditum in iudicando, & consulendo nemini secundum orante V.I.D. Petro Maiorana doctissimo causarum Patrono.

OBSERVATIO VII.

1 Septimò demum obseruo, quòd fructus maturi tempore vitæ heredis grauati ab eo nõ exacti ad fideicõmissariũ pertinẽt, non autẽ ad heredem heredis *l. postulante* 44. *§. sed in in huiusmodi ff. ad Trebell. l. deducta* 58. *§. qui potest ff. eodem* & ibi Bart. Castrens. *in dicto §. sed huiusmodi num.* 2. Albamandel. *cons.* 69. *num.* 1. *lib.* 1. & meliùs *cons.* 225. *lib.* 2. *per tot.* Peregrin. *de fideicom.* & alij per Vincent. de Franch. *decis.* 13. *per tot.* quem sequitur Larat. *cons*

83, *num*. 10. Hodiern.ad Surd. *decis.* 88. *num.* 6. *& seqq;* Ricc. *in addit. ad dictā deci.* de Franch. Thor. *in compend. decis. tom. primo verbo fructus* Gratian. *discept.* 294. *num.* 41. Capiblanc. *de baron. pragm.* 5. *num.* 39. Cost. *de port. rat. qua.* 114. *per tot.* & precisè *sub num.* 10. Censal. ad Peregrin. *de fideicom. art.* 49. *versic. secunda assertio fol.* 249. *& iterum vers.* 12. *sit assertio fol.* 502. Rot. Rom. post Duard. *de censib. decis.* 10. Staiban. Iun. *construct.* 27 *num.* 13. ex nostratibus Giurb. *ad cons. Mess. cap.* . . Glos. 2. *num.* 99. Castill. *decis.* 153. *num.* 81. Bart. *de success. test. & intest. lib.* 8. *tit. de substit. fideicom. nu.* 18. *& seqq; fol.* 338. Tondut. Sanleger. *quaest. & resol. beneficiar. tom.* 3. *cap.* 164. *num.* 5. *&* 6. *fol.* 100. Marin. *resol.* 10. Giurb. *obser.* 44. *num.* 9. *&* 10 Ludouic. Belli *cons.* 151.

2 Et secundum prædicta fuit decisum per M.R.C. sub die 18. decembris 12. Ind. 1658. pro Gaspare Mananza fideicōmissario contra heredes Guglielmi Bonincontro heredis grauati, dictaque sententia fuit cōfirmata per Tribunal Consistorij S.R.C.

3 Et quia contra prædictam conclusionē firmiter tenet Hyeronim. de Leo *decis. Valent.* 128. *tom.* 2.

4 Ideo distinguendum puto iuxta decisionem Castill. 4. *& in addit.* Barbat. *de diuis. fruct. parte* 2. *cap.* 2. *nu.* 26. *& seqq.* & vide Fontanell. *decis.* 167. Paul. de Castr. *cons.* 214. *tom.* 2. Cenc. *de censib. quæ.* 70. & Rot. penes eum *decis.* 458.

5 Et an fideicommissarius de fructibus prædictis per heredē grauatum non exactis, & ad ipsum substitutum peruentis possit liberè disponere, an verò teneatur illas restituere sequenti fideicommissario, vide Peregrin. *de fideicom. art.* 49. *num.* 70. Censal. *ibid. fol.* 493. Albamand. *cons.* 79. *lib.* 1. Gratian: *discept:* 294: *num:* 44: *& seq;*

6 Vbi concludit, quod fideicommissarius liberè disponere potuit de fructibus prædictis, quia in eum transeunt vt fructus pendentes, qui postquam sunt percepti nō habentur amplius in consideratione, sed cedunt lucro percipientis, & in effectu accrescunt personæ non hereditati, vt latè probat Mandell: qui contrarijs respondet dictò *consil.* 79. *num.* 5. *vsque ad num:* 18:

7 Et hæc satis pro supradictis duobus §§: solummodo addi debet, quod statuta prædicta circa onerum accollatorum computationem, siuè deductionem procedunt etiam in adiudicationibus factis ante præsentem pragmaticam, ea quidem ratione, quia in prædicta difficultate ante istam

prag-

pragmaticam variæ decisiones, & inter se contrariæ vi debantur, & consequenter præsens pragmatica videtur declaratoria, & casus etiam præteritos comprehendit Bart. communiter approbatus *in l: omnes populi num. 44. ff. de Iust. & Iur.* Abb: & communiter Canonistę *in ca. vltimo de constit.* Anguian: *de leg. lib. 5. contr. 5: per tot.* & vide supra *in præfat. quæst. 6: & ʃ. 8. obseru: 9:*

ʃ. XI.

C*Ontra li procuratori, ò qualsiuoglia administratori per la redditione di conti si proceda via esecutiua, & oppositoria per viam iniunctionis, quando di detta procura, se u administratione vi sia instrumento oppositorio.*

OBSERV. I.

1 EX dispositione præsentis statuti est iam sublata illa antiqua quæstio, si contra tutores cæterosque administratores pro redditione cõputi procedi possit per viam præcepti, & iniunctionis, de qua quidem quæstione latè quidem, & doctissimè discurrit noster Amat. *resol. 59. per tot.*

2 Et propterea aliquid aliud vltra addere non oportet, solum dicam, quod ex pragmatica Illustrissimi Domini Principis Paternionis DucisMontis Alti sub eius felicissimo regimine Messanæ ædita sub die 14. Nouembris 1636. S. 9. clarissimè disponitur, quod tutores eiusque heredes via exequtiua restituere tenentur bona mobilia in inuentario contenta statimac minor fuerit factus adultus, & quod non possit aduersus restitutionem prædictam aliqua excusatio, siuè exceptio opponi, nisi tantùm quòd ea vendiderint in publico incantu cum necessarijs solemnitatibus, dum tamen de ipsis venditionibus publica instrumenta extimatione præcedẽte, & pretij apoca per acta notarij appareant, aut de legitimo distributiuo iudicis mandato constet, siuè per actum, siuè per curiæ informationem.

3 Sed adhuc quæstionis est, quid dicendum de fideiussore tutoris qui in iudicio se obligauit rem pupilli saluam fore, & in fine administrationis iustum, & legale compotum reddere cum restitutone reliquorum, an inquam talis fideiussor exequtiuè conueniri possit ad restitutionem bonorum in inuentario per tutorem descriptorum non adhuc visis, & dispunctis cõputis contra ipsum tutorem.

Et

Et in prædicta facti specie dum fideiussor non se obligauit pro tutore nisi tantùm cōputa reddere cum restitutione reliquorum, proculdubio dicendum videtur nequaquam posse cōtra talem fideiussorem procedi ad restitutionem bonorum in inuentario tutelari descriptorum; fideiussio enim est stricti iuris, & non extenditur ad personas, nec ad actus extraneos, nè actus agentium vltra eorum intentionem operetur; ità in similibus terminis tradunt Mastrill. *decis.* 126. *nu.* 7. *& per tot.* Rouit. *decis.* 5. *nu.* 1. Marin. *resol.* 135. *num.* 3. *&* 4. *& in terminis fideiussionis resol.* 137. *nu.* 24.

5 Accedat quod talis fideiussor non adhuc dispunctis computis per tutorem ad nihilum tenetur, licèt enim sit in electione minoris, an velit tutorē, vel fideiussorem conuenire *ad tex. in l. prima C. de fideiuss. Tutor.*

6 Nihilominus textus ille non ita de plano procedit, sed infrascripta adhibita distinctione aut enim fideisfor pro tutore se obligauit simplicitèr, & tunc ante tutorem ad electionem adulti conueniri potest, si vero fideiussit rem pupilli saluam fore, & iustum, & legale computum reddere cum restitutione reliquorum & tunc nullatenus conueniri potest antequā tutor excutiatur, ita distinguēdo dixerunt Salic. *in l.* 2. *C. de fideiussor. tutor.* Gratian. *discept.* 86. *num.* 1.

7 Ea quidem ratione, quia dici non potest salua res pupilli, nisi priùs tutor cōuentus fuerit, & legitimè contra eum facta fuerit excussio, ita in proprijs terminis Salic. *in d. l. prima C. de fideiussor. tutor.*

8 Et absque aliqua difficultate procedit supradicta distinctio primo enim casu fideiussor fuit à principio obligatus, secundo verò casu eius obligatio effectum non habet, nisi priùs constiterit, quòd tutor bona pupilli salua non fecerit, *ad tex. in dicta l.* 2. *C. de fideiuss. tutor.* & Salic. *in dicta l.* 1. *& secunda C. eodem.*

9 Hinc est quod fideiussor rem pupilli saluam fore non est simplicitèr obligatus, sed sub conditione si saluam non fecerit, & consequētèr vigore dictæ obligationis conditionalis fideiussor ipse conueniri non potest, nisi priùs dicta conditio adimpleatur excusso priùs tutore principaliter obligato, quo excusso dirigi poterit actio contra fideiussorem, ita dixerunt Bald. *in dicta l.* 2. *C. de fideiuss. tutor.* Gratian. *discept.* 86. *num. primo & 2.* Salic. *in eadem l.* 2 & Anton. Fab. *in suo C. lib.* 5. *tit. de fideiussor. defin.* 2. *&* 5. vbi testatur decisum in suo Senatu,

quod

quod fideiuſſor tutelæ conueniri non poteſt, vt rationes reddat, ſed tantùm vt reliqua ſoluat poſt redditas à tutore rationes, etiam ſi exceptioni ordinis renunciauerit, & idem benè probat Marin. *dicta reſol.* 137. *num.* 5. vbi allegat Eſcob. *de ratiocinijs cap.* 34.

10 Et quòd verè dicta fideiuſsio ſit conditionalis, & fideiuſsor recta via conueniri non poſsit pro redditione rationis tutelæ, niſi priùs excuſſo tutore, vel eius heredibus, ſed tantummodò tenetur ad ſoluendum ſummam per tutorem, vel curatorem debitam vigore condemnationis contra eos, qui adminiſtrarunt legitimè factæ apertè eſt deciſum in dicta *l. fin. Cod. de fideiuſſor. tutor.* & optimè probat Rouit. *dicta deciſ.* 5. *à num.* 5.

11 Nec obſtat clauſula, vt bancus, in fideiuſsione appoſita, quæ operatur renũciationẽ omnium beneficiorum fideiuſsori competentium, prout clariſsimè declarauit sereniſsimus Rex Alphonſus in fine eius capitulorum Regni fol. mihi 221. & ibi Muta.

12 Primò enim reſpondetur, quod dicta clauſula nil operatur vltra obligationem in fideiuſsione contentatam, ſed ſic eſt quod in ea non continetur, nec apparet obligatio ad reſtituendum bona in inuẽtario deſcripta, ergo ad ea extẽdi nõ poteſt.

13 Reſpondetur ſecundo, quòd clauſula prædicta ſuum operatur effectum poſt quam fuerit adimpleta conditio, & conuentus, ac excuſsus tutor, ex quolibet enim actu conditionali non poteſt agi, niſi priùs conditione adimpleta, vt latè tradit noſter Graff. *excep.* 33. *per tot.*

Ergo neceſſe eſt vt priùs tutor excutiatur.

14 Tertio demùm reſpondetur quòd dicta clauſula nullũ operatur effectum, vbi nulla cadit obligatio, ſed in facti ſpecie fideiuſſor non tenetur non excuſſo prius tutore ex præallegatis, ergo &c.

15 Et in terminis ſi fuerint renunciata beneficia fideiuſſoribus competentia, nihilominus fideiuſſor, qui ſe obligauit rem pupilli ſaluam fore, vel de ſeruando idemnem non poterit conueniri antequàm tutor fuerit condemnatus, clariſsimè dicit Salic. *in dicta l.* 2. *C. de fideiuſſor. tutor in fine* vbi ſubdit hoc perpetuò menti tenendum.

16 Verum eſt itaque quod omnia verba, & clauſulæ in dicta fideiuſsione oppoſitæ obligant quidem fideiuſsorem, vt tutor ipſe rationem reddat, non autem vt fideiuſsor reddere teneatur rationem adminiſtrationis à tutore geſtæ, & ita in puncto cõſuluit, & benè reſpondet Albmandell. *conſ.* 328. *num.* 48. *& ſeqq. vol.* 2. quem refert & ſe-

Et in prædicta facti specie dum fideiussor non se obligauit pro tutore nisi tantùm cōputa reddere cum restitutione reliquorum, proculdubio dicendum videtur nequaquam posse cōtra talem fideiussorem procedi ad restitutionem bonorum in inuentario tutelari descriptorum; fideiussio enim est stricti iuris, & non extenditur ad personas, nec ad actus extraneos, nè actus agentium vltra eorum intentionem operetur; ità in similibus terminis tradunt Mastrill. *decis.* 126. *nu.* 7. *& per tot.* Rouit. *decis.* 5. *nu.* 1. Marin. *resol.* 135. *num.* 3. *&* 4. *& in terminis fideiussionis resol.* 137. *nu.* 24.

5 Accedat quod talis fideiussor non adhuc dispunctis computis per tutorem ad nihilum tenetur, licèt enim sit in electione minoris, an velit tutorē, vel fideiusorem conuenire *ad tex. in l. prima C. de fideiuss. Tutor.*

6 Nihilominus textus ille non ita de plano procedit, sed infrascripta adhibita distinctione aut enim fideissor pro tutore se obligauit simplicitèr, & tunc ante tutorem ad electionem adulti conueniri potest, si vero fideiussit rem pupilli saluam fore, & iustum, & legale compotum reddere cum restitutione reliquorum & tunc nullatenus conueniri potest antequā tutor excusiatur, ita distinguēdo dixerunt Salic. *in l.* 2. *C. de fideiussor. tutor.* Gratian. *discept.* 86. *num.* 1.

7 Ea quidem ratione, quia dici non potest salua res pupilli, nisi priùs tutor cōuentus fuerit, & legitimè contra eum facta fuerit excussio, ita in proprijs terminis Salic. *in d. l. prima C. de fideiussor. tutor.*

8 Et absque aliqua difficultate procedit supradicta distinctio primo enim casu fideiussor fuit à principio obligatus, secundo verò casu eius obligatio effectum non habet, nisi priùs constiterit, quòd tutor bona pupilli salua non fecerit, *ad tex. in dicta l.* 2. *C. de fideiuss. tutor.* & Salic. *in dicta l.* 1. *& secunda C. eodem.*

9 Hinc est quod fideiussor rem pupilli saluam fore non est simplicitèr obligatus, sed sub conditione si saluam non fecerit, & consequētèr vigore dictæ obligationis conditionalis fideiussor ipse conueniri non potest, nisi priùs dicta conditio adimpleatur excusso priùs tutore principaliter obligato, quo excusso dirigi poterit actio contra fideiussorem, ita dixerunt Bald. *in dicta l.* 2. *C. de fideiuss. tutor.* Gratian. *discept.* 86. *num. primo &* 2. Salic. *in eadem l.* 21 & Anton. Fab. *in suo C. lib.* 5. *tit. de fideiussor. defin.* 2. *&* 5. vbi testatur decisum in suo Senatu, quod

quod fideiussor tutelæ conueniri non potest, vt rationes reddat, sed tantùm vt reliqua soluat post redditas à tutore rationes, etiam si exceptioni ordinis renunciauerit, & idem benè probat Marin. *dicta resol.* 137. *num.* 5. vbi allegat Escob. *de ratiocinijs cap.* 34.

10 Et quòd verè dicta fideiussio sit conditionalis, & fideiussor recta via conueniri non possit pro redditione rationis tutelæ, nisi priùs excusso tutore, vel eius heredibus, sed tantummodò tenetur ad soluendum summam per tutorem, vel curatorem debitam vigore condemnationis contra eos, qui administrarunt legitimè factæ apertè est decisum in dicta *l. fin. Cod. de fideiussor. tutor.* & optimè probat Rouit. *dicta decis.* 5. *à num.* 5.

11 Nec obstat clausula, vt bancus, in fideiussione apposita, quæ operatur renũciationẽ omnium beneficiorum fideiussori competentium, prout clarissimè declarauit serenissimus Rex Alphonsus in fine eius capitulorum Regni fol. mihi 221. & ibi Muta.

12 Primò enim respondetur, quod dicta clausula nil operatur vltra obligationem in fideiussione contentatam, sed sic est quod in ea non continetur, nec apparet obligatio ad restituendum bona in inuẽtario descripta, ergo ad ea extẽdi nõ potest.

13 Respondetur secundo, quòd clausula prædicta suum operatur effectum post quam fuerit adimpleta conditio, & conuentus, ac excussus tutor, ex quolibet enim actu conditionali non potest agi, nisi priùs conditione adimpleta, vt latè tradit noster Graff. *excep.* 33. *per tot.*

Ergo necesse est vt priùs tutor excutiatur.

14 Tertio demùm respondetur quòd dicta clausula nullũ operatur effectum, vbi nulla cadit obligatio, sed in facti specie fideiussor non tenetur non excusso prius tutore ex præallegatis, ergo &c.

15 Et in terminis si fuerint renunciata beneficia fideiussoribus competentia, nihilominus fideiussor, qui se obligauit rem pupilli saluam fore, vel de seruando idemnem non poterit conueniri antequàm tutor fuerit condemnatus, clarissimè dicit Salic. *in dicta l.* 2. *C. de fideiussor. tutor in fine* vbi subdit hoc perpetuò menti tenendum.

16 Verum est itaque quod omnia verba, & clausulæ in dicta fideiussione oppositæ obligant quidem fideiussorem, vt tutor ipse rationem reddat, non autem vt fideiussor reddere teneatur rationem administrationis à tutore gestæ, & ita in puncto cõsuluit, & benè respondet Albmandell. *cons.* 328. *num.* 48. *& seqq.* *vol.* 2. quem refert & se-

sequitur Rouit. *in praallegata decis.* 5. *num.* 5.

Et hæc sit prima obseruatio.

OBSERVAT. II.

1 OBseruo secundò quod disposita in presenti §. locum sibi vendicant etiam contra executores testamentarios, quia hij paritèr administratores dicuntur, & tenentur conficere inuentarium, & reddere computum eorum administrationis. Crass. *in §. esecutores vltimarum voluntatum quæ.* 7. *nu.* 4. Escob. *de ratiocin. cap.* 3. *num.* 18. *& cap.* 9.

2 Amplia quod tenentur de dolo & lata culpa, quæ oritur ex nimia negligentia in non exigendo nomina debitorum, & paritèr tenentur ad interesse passum ob non exactionem prædictam, vt in tutore est *tex. in l. fin.* §. *item ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertin. l. si tutor constitutus ff. de administr. tutor. l. nomina C. arbitrium tutelæ* Soccin. Sen. *cons.* 2. *num.* 4. *& per tot. lib. primo* Escob. *de ratiocin. cap.* 19. *num.* 21. Caualcan. *decis.* 40. *parte* 5.

3 Et licèt iura prædicta loquantur de tutore, tamen ex identitate rationis extenduntur in quolibet administratore, cui incumbuit debita sui principalis recuperare *l. prima ff. de contrar. & vtil. act. tutelæ* Soccin. Sen. *dicto cons.* 2. *n.* 4. *& seq. lib.* 1. Cuman. *consil.* 24. Plot. *in l. si quando nu.* 217. *C. vndeui* Caualc. *de tutor. & curat. nu.* 118. Gars. *de expens. cap.* 20. *nu.* 16. & alios refert, & sequitur Escob. *dicto cap.* 19. *num.* 21.

4 Amplia secundò, quod tenentur ad fructus, & interesse, quæ percepta fuissent ex pecunijs, & alijs effectibus hereditarijs *l. Tutor qui repertorium §. qui post depositionem ff. de administr. tutor.* Bart. *de decim. in tor. cap.* 2. *nu.* 92. *& seq.* Guttierez. *de tutel. parte* 2. *cap.* 9. *num. primo: & seq. & parte* 3. *cap.* 1. *n.* 80. Escob. *de ratiocin. cap.* 14. *num.* 3. *& seq.* Castill. *decis.* 22. *nu.* 42. *& seq.* Mastrill. *decis.* 124. *num. primo & seq.*

5 Amplia 3. si conuerterint pecunias in vsus proprios, quo casu censentur esse in dolo, & tenentur ad interesse, dicta *l. tutor* §. *qui post depositionem ff. de admin. tutor.* Montan. *de tutel. reg.* 9. *num.* 107. *& seq.* Escob. *dicto cap.* 14. *num.* 21. *&* 22. vbi quod isto casu talis administrator dicitur prędo, tenetur ad duplum, & puniri potest Castill. *decis.* 22. Caualcan. *decis.* 40 *parte* 5.

6 Amplia quarto, vt prædicta procedant etiam contra heredes, & vsque ad diem restitutionis *l. tutela C. arbitrium tutelæ l.* 3. §. *hac actio C. de neg. gest.* Castill. *dicta decisione* 22. *num.*

54.

54. & sequentibus.

7 Amplia quinto si talis administrator detinuit pecunias otiosas *l. qui semissis* §. *primo ff. de usur. vbi glos. l. atqui* §. *non tantum ff. de neg. gest. l qui aliena, et ibi glos.* Castrens. & alij *ff. eod. tit.*

8 Declara iuxta tradita per Honded. *cons.* 38. *num.* 5. & 38. *lib.* 2. Riminald. Iun. *cons.* 51. & Gratian. *discept.* 67. *per tot.*

9 Amplia sexto non obstante liberatione relicta à testatore, quia istæ liberationes, quæ fiũt in testamentis à reddendis rationibus, etiam cum amplissimis clausulis non liberãt à redditione rationis, nec à restitutione reliquatus, & multò magis à gestis per dolum, & latam culpam, sed tantùm à simplici negligentia, ne fiat scrupulosa inquisitio, & ratio quia dolus futurus remitti non potest *l. si seruus restitutus ff. de liber. leg. et l. quidam decedens ff. de admin. tutor.* Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 14. *lib.* 1. Escob. *de ratiocin. cap.* 5. *num.* 5. & *seq.* & *num.* 13. & *seqq.* Castill. *decis.* 22. *num.* 6. Mastrill. *decis.* 24. *nu.* 2. & *seq.*

10 Declara quòd non conuertere pecunias in emptionem redditũum est simplex negligẽtia, ad quam liberatio extenditur, vt in terminis dixerũt Plot. *in dicta l. si quando num.* 217. Guttier. *de tutel. parte* 2. *cap.* 9. *num.* 7. Escob. *dicto cap.* 5. *nu.* 6. Castill. *decis.* 22. *num.* 5.

11 Sub declara vbi administrator ex dispositione iuris tantum ad supradictam conuersionem tenetur, secus verò si fuerit à testatore ita ordinatum, quo casu non adimplens non solum dicitur negligens, sed est in lata culpa, & ideo non prodest liberatio Castill. *ibid. num.* 7. 8. & 9. Crauett. *cons.* 1. *et cons.* 193. *num.* 1. & *seq.*

12 Amplia septimò quod liberatio facta tutori simpliciter nõ prodest eius hęredibus, si dicto tutore mortuo, fuerint condemnati reddere rationem, ita Durant. *de art. testam. tit.* 7. *Cautel.* 2. *num.* 4. Caualcan. *de tutor. nu.* 208. Fanut. *de Inuent. parte* 2. *num.* 55. *fol.* 69.

13 Declara quod licet tutor teneatur etiam de leui culpa, tamen in exigendis nominibus debitorum pupilli, de dolo, & lata culpa tantum tenetur, & pupillus probare debet, quod nomina debitorum erant idonea tempore susceptæ tutelæ, quod secùs est si prædicta nomina debitorum fuerint acquisita ab ipsomet tutore, tunc enim ipse tenebitur de leui culpa, & idoneitas, est per eum probanda Gratian. *discept.* 125. *per tot.* Mugnoz. *de ratioc. cap.* 19. *n.* 22. & 23. Cost. Messan. *cons.* 30. Hieronym. Leo *dec. Valent.* 115. *fol.* 649. Papon. *lib.* 15. *tit.* 5. Arrest. 13. & *ibid. in appendic.*

arrest. 15. Cancer. *parte* 1. *var. tit. de tutor. nu.*. Sperell. *dec*. 40.

OBSERV. III.

1 OBseruo tertio, quod tutores plures insolidum tenentur, & quid si vnus administrauit, eique fuerit facta liberatio, an prosit alijs, ita vt minor agendo contra alios exceptione cedendarum excludatur, & quid de fideiussore tutoris, vide latè Gratian. *discep*. 86. Cardinal. Tusc. *verb. tutores conclus*. 437. *tom*. 8. Baron. *de citat. tom*. 3. *fol*. 322. *n*. 22.

2 Et quid stante clausula coniunctim, & non diuisim, vide Mastrill. *decis*. 41. *la seconda*, & Mut. *decis*. 32. qui decisum testantur, quod stante dicta clausula quilibet pro eius ratha tantum tenebitur.

3 Et quando tutor præsumatur contraxisse proprio, vel tutorio nomine, vide Caualc. *de tut. & curat. num*. 243. Ioseph Ludouis. *conclus*. 44. Sess. *decis. Arag*. 36. *lib. primo* vbi concludit quod in dubio præsumitur nomine pupilli, & tutorio nomine contraxisse.

4 Amplia multo magis si contrahat pro re, & causa ad pupillum spectante Menoch. *lib*. 3. *præsum*. 46. & 49. Mastrill. *decis*. 287. *nu*. 32. *tom*. 3.

5 Et ideo vendens bona pupilli non tenetur de euictione eius nomine proprio, quia tanquam tutor vendidisse præsumitur Anton. Fab. *in suo C. lib*. 4. *tit*. 28. *de contrahen. empt. defin. prima*. & *lib*. 5. *tit*. 23. *defin*. 5. & *tit*. 24. *defin. prima* Gratian. *discept*. 401. *num*. 35. & *seq*; & vide Galgan. *de tutor. tit*. 26. *num*. 5. & *seq*; *lib*. 2. Reg. Merlin. *contro* 76. *lib*. 2.

6 Declara quod si tutor reperiatur obligatus proprio, & tutorio nomine, tamen si fuerit cõdẽnatus tutorio nomine nõ tenebitur nomine proprio Anton. Fab. *in C. lib*. 7. *tit*. 20. *defin*. 52.

7 Et tutelæ creditum adeo est priuilegiatum, quòd tutor si ex causa tutelæ reperiatur debitor, non admittitur ad beneficium cessionis bonorum Papon. *tit. de cession. bonor. arrest*. 13. & *lib*. 5. *tit*. 5. *de tutor. arrest*. 14.

OBSERVAT. IV.

1 OBseruo quarto, quod tutor creditor pupilli præsumitur integrè sibi soluisse *l. quoties* §. *sicut ff. de admin. tutor. l. diuortio ff. de neg. gest*. Crauett. *consil*. 129. Afflict. *decis*. 13. *nu*. 13 & ibi Vrsill. *nu*. 19. Mascard. *de probat. conclus*. 5 9. *n*. 4. *conclus*. 54. *num*. 4. & *conclus*: 1391. Menoch. *lib*. 3. *præsumpt*. 135. *nu*. 12. Guttier. *de tutel. parte* 2. *ca*. 9. *num*. 51. Surd. *decis*. 170. Caualc. *de tutel. num*. 181. Giurb. *decis*. 31. *num*. 13. & vide Intrigl. *decis*. 5. *in fine*. *num*. 46.

Amplia

Amat. *reſol.* 40. *num.* 103.

2 Amplia, quòd agere non potest contra pupillum, eiusquè bona ante redditas rationes Fontanell. *de pact. clauſ.* 4. Gloſ. 18. *parte* 5. *num.* 41. Capic. Latro *conſult.* 58. *tom primo* & vide Cutell. *deciſ.* 17. *tom.* 1. Cardinal Tuſc. *in verb. tutor. concluſ.* 452. *tom.* 8.

3 Et quādo tutor, eiuſquè heredes teneantur ad intereſse vſque ad diē ſatisfactionis, ſi pupillus factus adultus per plures annos tacuerit, vide Hyeron. Leo *deciſ.* 15. *per tot. tom.* 1.

4 Et an teneatur ad vſuras vſurarum, vide eumdem Hyeronim. Leo *deciſ.* 13. & 15. Merlin. *contr.* 25. *tom.* 2. Roderic. *de ann. reddit. lib.* 3. *quæ.* 17. Galganet. *de tutor. & curat. lib.* 2. *tit.* 27. & 36. Ludouic. *bell. conſ.* 128. & *ſeq;*

5 Et an teneantur ad intereſse pecuniæ per eos non exactæ à debitoribus pupilli, vide prædictum Hyeron. Leo *deciſ.* 115. *tom.* 1. Hermoſill. ad Gregor. Lopez *tom.* 1. *fol.* 131. & *ſeq;*

6 Et quando pupillus conſequi poſsit intereſse à tutore, & è contra, vide Galganet. *de tutor. lib.* 2. *tit.* 27. & 36. *nu.* 19. & *ſeqq;* Hyeron. Leo *deciſ.* 18. *ludou. bell. conſ.* 128. & *ſeqq;* Maſtrill. *deciſ.* 124. Caſtill. *deciſ.* 22. Speciell. *deciſ.* 90.

7 Et annotatione dignum cēſeo, quod anno 1658. in cauſa D. Antonini Gaetano per Tribunal Conſiſtorij fuit deciſum, quod tutor non tenetur ad intereſse reliquatus, ſed tantùm ad intereſſe ſummæ per eum verè conſecutæ ex bonis pupillaribus, & moti fuerunt domini ex doctrina Alberici, & alijs per ſupradictos autores allegatis.

OBSERVATIO V.

1 Obſeruo quinto, quod ſi plures tutores fuerint à teſtatore dati cum clauſula cōiunctim, & non diuiſim, tunc altero ex eis mortuo, expirat tutela quòad omnes Bald. *conſ.* 308. & *conſ.* 320. *vol.* 1. Crauett. *conſ.* 690. *nu.* 3. & 8. & alij penès Giurb. *in conſuet. Meſſ. cap.* 2. *gloſ.* 10. *num.* 42. *fol. mihi* 225. & *obſeru.* 3. *num.* 18. Maſtrill. *deciſ.* 233. *num.* 15. vide Baron. *de citat. tom.* 3. *fol.* 322. *num.* 22.

2 Veritas eſt, quod ſi vltra clauſulam coniunctim, & non diuiſim adeſt etiam clauſula, quod vnus ſine alio adminiſtrare nec aliquid facere poſsit, tūc benè procedit præallegata concluſio, aliàs ſecùs, ità magiſtralitèr Gratian. *diſcept.* 812. *tom.* 5. *ſub num.* 16. & *ſeq;* & *num.* 26. *et ſeq;* Altrograd. *conſ.* 100. *num.* 7. & *ſeq;* & in Rota deciſum teſtantur Farinac. *deciſ.* 671. *parte* 2. *in poſthum.* Burat. *deciſ.* 348. & 389.

3 Et ſecundum præallegatam diſtinctionem pluries obſeruatum vidi in M. R.C. cęteriſquè ſuprçmis Tribunalibus.

4 Et quando tutores inſolidũ teneantur, vide Surd. *conſ.* 170. *&* Cancer. *tit. de tutor. parte prima var. reſ. ſub nu.* 18. Maſtrill. *deciſ.* 41 *la ſeconda* Mut. *deciſ.* 32 & latè Cardinal Tuſch. *concluſ.* 437. *verb. tutores tom* 8. *fol.* 435. Menoch. *de arbitr. caſ.* 209. *nu.* 30. Afflict. *deciſ.* 215. & ibi Vrſill. Caualcan. *deciſ.* 38. Intrigl. *deciſ.* 10. *num.* 14. 15. *et ſeq*; Baron. *de citat. to.* 3. *fol.* 322. *ſub. num.* 22. Farinac. *in poſthum. deciſ.* 671. *tom.* 2.

5 Vbi dicit quod tutor, qui nõ adminiſtrauit nequaquam conueniri poteſt pro geſtis, & adminiſtratis per contutorem finita tutela, ſed tantum pro negotijs durante tutela geſtis, & adminiſtratis, idemque tradit Gratian. *diſcept.* 86. *num.* 49.

6 Et ſi plures tutores inſolidũ dati fuerint, omnes quidem adminiſtrant ſi non fuerit adminiſtratio diuiſa à teſtatore, vel à iudice, vel de communi conſenſu alicui conceſſa *l.* 31 *ff. de admin. tutor.* cum alijs per Galgan. *de tutel. lib.* 2. *tit.* 1. Conuerſan. *in eodem tract. fol.* 205.

7 Et quid ſi vnus ex tutoribus inſolidum datis offerat ſatiſdationem, an ipſe ſolus adminiſtrare poſsit, vide Galganet. & Conuerſan. *vbi ſupra* Montan. *de tutel. cap.* 32. *num.* 84. *&* *ſeq*; & vide Tex. *in l. teſtamento* 17. *cum lege ſequenti ff. de teſtam. tutel.*

8 Et an tutor, qui ſemel computa reddidit, illa iterum reddere teneatur, vide Rot. Rom. penès Rub. *deciſ.* 190. *tom.* 4. *parte* 2. *inter impreſſas ab anno* 1618. Caſtill. *deciſ.* 22. *&* *deciſ.* 202. *tom.* 3. Maſtrill. *deciſ.* 124. *tom.* 2. Coſt. Meſſan. *conſ.* 30. Intrigl. *deciſ.* 17. Mut. *in cap. Reg. Iacob.* 32. *to.* 1. Hieronym. Leo *deciſ.* 112. *tom.* 2. Papon. *lib.* 15 *tit.* 5. *de tutore arreſt.* 12. Cancer. *parte* 3. *var. tit.* 15. *num.* 300. *&* *ſeq*; Thor. *in compend. deciſ. Neap. tom.* 5. *parte* 3. *ſect.* 3. *verb. tutor. fol.* 392. *&* *ſeq*; Anton. Fab. *in ſuo C. lib.* 5. *tit.* 24. *defin.* 6.

9 Vbi deciſum teſtatur, quod minor factus maior poterit tutorem, vel curatorem ſuum liberare abſquè aliqua ſolemnitate, quæ ſolum requiritur quãdo liberatio fit à minore, non autem ab ipſo facto maiore, tunc enim liberum eſt de re ſua pro arbitrio diſponere nullo etiam iudice, aut cognato, nullaquè rationum redditione interueniente.

10 Et an elapſis annis triginta à die finitæ tutelæ peti poſſit computum ipſius tutelæ vide Coſt. Meſſan. *conſ.* 30. *num.* 48. *et* 49. Ludou. Bell. *conſ.* 124. *n.* 32 Gizz. *in addit. ad Captc. latro deciſ.* 113. *num.* 3.

Et

11 Et notandum, quod tutelæ compotum, quoad restitutionem bonorum hereditariorum non spectat ad heredes grauati sed aduocatos, & substitutos ex fideicommisso, licèt secus sit de fructibus illorum durante administratione perceptis Bald. *conʃ.* 116. *lib.* 5. Castrens. *conʃ.* 445. *lib.* 2.

12 Amplia, quod prædictum tutelæ compotum prætendi nõ potest à tertijs interesse habentibus, sed tantùm hoc ius competit pupillis, eiusquè heredibus, & habentibus ab eis ius, & causam Decian. *conʃ.* 85. *nu.* 9. *& seq; lib.* 5.

13 Sed vide Eugen. *conʃ.* 19. *nu.* 71. *& seq;* qui contrarium in eadem causa consuluit.

14 Cautela igitur erit, quod creditor exqeutionem exerceat contra pupillos, & sibi adiudicet actiones, & iura pupillis competẽtia, et facta distractione prædicta agere poterit contra tutorem, eiusquè heredes pro redditione computi Anton. Fab. *in suo C. lib.* 5. *tit.* 31. *defin.* 3. *&* 8. & vide Cancer. *parte prima var. cap.* 7. *nu.* 133. de Franch. *deciʃ.* 642. *& tex. in Lcum tutor ff. de tutel. & ration. distrahend.*

15 Et quando tutor possit pupillum authorare ad sui cõmodum, vide Giurb. *deciʃ.* 69.

16 Sed quando possit obligare pupillum in persona, & bonis proprijs, quando vero teneatur super bonis hereditarijs tãtùm, vide Surd. *deciʃ.* 297. Gratian. *diʃcept.* 360. *nu.* 19. *& seq;* Cancer. *parte prima variar. cap.* 7 *num.* 167. *&* 174. Milan. *deciʃ.* 18. *num.* 12. *lib.* 2. Castill. *deciʃ.* 22. *nu.* 32. *& seq;*

17 Et an minor carcerari possit pro debito contracto à tutore nomine pupilli, & quid si debitum fuerit contractum à patre legitimo administratore, vide Gratian. *diʃcept.* 360. *num.* 19. *& seq; tom.* 2. Rouit. *in pragm. Neap. tit. de offic. procur. Cesar. fol.* 546. *num.* 36. Thor. *in compend. deciʃ. tom.* 3. *parte* 2. *fol.* 86. Grass. *de except. in prælud. num.* 159. *&* 160. Baron. *de effect. min. ætat. circa iudicialia effect.* 27. *num.* 2.

18 Et si tutor pupillum obligauerit ex causa mutui, an possit dictus pupillus conueniri, si non constat de conuersione in eius vtilitatem, vide Gutter. *de tutel. cap.* 21. *num.* 10. *&* 11. *parte* 2. Molin. *de contract. diʃp.* 531. *& diʃput.* 300. *nu.* 8. Ludouis. *deciʃ. Rot. Rom.* 31. *per tot.*

19 Aduertè tamèn, quod tutoris confessio non preiudicat pupillo circa solutionem, nisi de numeratione constet Grass. *except.* 25. *num.* 99. Surd. *deciʃ.* 229. *nu.* 24. & ibi Hodier. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin.* 5. *parte* §. 17. *num.* 11. Mugnoz. *de ratiocin. cap.* 23. *num.* 32. *&* 33.

33. & vide Farinac. *in fragm. verb. tutor. num.*42. *& seq; fol.* 28. Pasqual. *de pat. pot. parte prima cap.*2. *num.* 11. *& seqq;* vbi ampliat ad procuratores, et administratores Guttier. *de tutel.* 3. *parte cap. primo n.* 77. *&* 78.

20 Et notandũ quod tutor accipere poteſt mutuo pecuniam pupilli, à ſemet ipſo, & ſcribere ſe debitorem in libro ipſius pupilli *l. quoties §. non tantùm ff. de admin. tutor.* Dec. *in l. ſingularia num.*8. *ff. ſi cert. pet.* Mõtan. *de tutel. cap.* 30. *n.*87.

21 Et ratio quia nemo prohibetur duplicem perſonam gerere, ſiuè vtramquè publicam, ſiuè priuatam, ſiuè vnam publicam, & aliam priuatam, & hoc reſpectu diuerſarum qualitarũ, & officiorum *l. prima ff. de offic. conſul. l. ſi conſul. ff. de adopt.* vbi Bart. *num.*1. & Bald. *in* 2. *lectura num.*3.

22 Nam vbi iura plurium perſonarum ad vnam perſonam deſeruiunt, tunc illa perſona plures repręſentat perſonas reſpectu dictorum iuriũ, & vnumquodquè remanet illeſum, & cum alio non confunditur Surd. *deciſ.*110. *num.*8. *& deciſ.* 155. *num.* 3. *& deciſ.* 310. *num.* 12. *& conſ.*300. *nu.*13. Gratian. *diſcept.*14. *num.* 17. *et* 18. *et diſcept.* 142. *num.* 17. *et diſcept.* 398. *num.*46.

23 Declara quod tutor emere poteſt rem pupilli, non tamèn ab ipſo pupillo, ſiuè à ſemet ipſo, ſed à contutore, aut à iudice *l. pupillus ff. de autorit. præſtand.* Cancer. *parte* 1. *var. reſ. cap.*7. *n.* 164. *et ſeqq;*

24 Vbi dicit quod tutor præſumitur mala fide emere, & emptio eſt nulla ſi adeſt modicitas prætij, & ſuppoſita perſona Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 23. *num.*19.

25 Declara quod tutor re emere poterit fundum, quem ſimul cum patre pupilli vendiderat cum pacto de retrouendendo, hoc enim caſu poterit ſuo nomine, ſibique ſoli fundum redimere, ſed tenebitur pupillo rẽ ipſam communicare reſtituto tamen prætio ſibi ſoluto Anton. Fab. *in ſuo C. lib.* 5. *tit:* 35. *defin.*2.

26 Et an ſalarium debeatur tutori, & quando, vide Menoch cõſ.228. *lib.*3. *& de arbitr. cent.*6. *quæſt.* 512. Galganet. *de tutel. lib.*2. *tit.*36. *fol.* 183. *nu.* 25. *et ſeq;* Mugnoz *de ratiocin. cap.*27. Paſcal. *de iurib. pat. pot. parte* 3. *cap.* 9. Cancer. *parte* 1. *var. cap.* 7. *num.*47. *et* 48. Prat. *diſcept.* 5. *tom.*2. vbi latè præſentem concluſionem declarat, & vide eũdem *in addit. ad Paſcal. de patr. pot. parte* 1. *cap.*4.

27 Declara quod ſi duo ſint tutores, vnicum debetur ſalariũ, quod inter eos diuidi debet Baez. *de decim. tutor. cap.* 13. *et* 21. & vide Franch. *deciſ.* 122. & Ca-

& Caball. *conf.* 13. *lib.* 1.

OBSERV. VI.

1 OBseruo sexto, quod tutor datus in minus solemni voluntate debet à iudice confirmari, & præfertur omnibus tutoribus legitimis, ac etiam matri, & auiæ Alex. *conf.* 140. *lib. primo* Galganet. *de tutel. lib.* 3. *quæst.* 3.

2 Aduerte tamen, quod tutor legitimus semel admissus non remouetur sine culpa, etiàm si aliùs superueniat proximior, vel æqualis Salic. *in auth. sicut C. de legit. tutor sub num.* 4. Surd. *consil.* 159. *num.* 17. & vide Marin. *resol.* 335. *tom.* 1.

3 Et si tutor fuerit excusatus vel tamquàm suspectus, remotus locus erit tutelæ datiuæ, nō autem legitimę Rot. Rom. pænès Rub. *tom.* 1. *decis.* 123. *parte* 6. *recentior.* inter impressas ab anno 1631. & vide Surd. *decis.* 106. & 207. *et conf.* 159. *lib.* 2. Gratian. *discept* 28. *nu.* 18. 19. *et discept.* 63. Cost. *de remed. subsid. remed.* 102. *per tot. et praesertim sub num.* 13. *fol.* 167. *tom.* 1. Anton. Fab. *instit. de tutelis fol.* 740. *versic. et non idem in sua iuris prudentia Papiniania.*

4 Declara quod tutores legitimi excluduntur si intra quatrimestre non petūt tutelam, vel excusationem, si quam habent proponant Salic. Bart. & alij per Surd. laudati *conf.* 159. *num.* 21 *lib.* 2. Amat. *resol.* 46.

5 Declaratur etiam, quod tutela legitima legitimo tutori data matre ignorante non valet & ideo si mater superueniat, tutelam obtinebit, nisi fuerit in mora petendi, & ratio quia sēper est legitima, dum ipsa vult, & negatiua eius voluntas non deprehenditur, nisi ipsa declaret, vel tempōris lapsu excludatur Bart. *in auth. matri et auiæ num.* 18. vbi Bald. *num.* 7. & Salic. *num.* 25. *C. quando mulier tutelę offic. &c.* Surd. *conf.* 159. *num.* 16. Galganet. *de tutel. lib.* 3 *quæst.* 11. *num.* 11. & vide Cost. *dicto remed. subsid.* 102. *per tot.* Gratian. *disceptat.* 63. *tom.* 1. Angel. *super Instit. tit. de legitim. agnat. tutel. num.* 9. *fol.* 42.

6 Tempus verò, per quod mater ipsa excluditur est mensium quatuor, vt benè declarat Surd. *dicto conf.* 159. *num.* 21. & vide Amat. *dicta resol.* 46.

OBSERV. VII.

1 OBseruo quod tutor non tenetur restituere, hereditatem pupillo facto maiori, si testator eidem filio prohibuit administrationem ante completum annum 25. & ideo si tutor ipse restituit ante tempus destinatum, & pupillus bona perderet, tutor de proprio tenebitur. Cancer. *par. prima var. cap.*

cap. 3. num. 42. et 43. fol. 82. vbi alios laudat.

2 Tutor verò non potest vendere bona stabilia pupilli, nec minùs gemmas, & alia prætiosa sine sollemnitatibus à iure requisitis, de quibus latè Cutel. *in alleg. pro Ill. Principe Bisiniani impressis post secudum vol. de donat. fol.* 171. *et seqq*;& vide Tex *in l. lex quæ tutores* 22. *C. de admin. tutor.*

3 Amplia quod erit in electione pupilli agere contra tutorē, vel ad restitutionem rei suæ *l. fin. C. si tut. vel curat. interuenerint.*

4 Et an tutor restituere posſit in præiudicium pupilli fundum dotalem extimatū, & per vxorem traditum cum facultate restituendi fundum, vel extimationem ad viri electionem, vide Capyc. Galeot. *contro* 40. *lib.* 2.

5 Et si tutor soluerit aliquam summam indebitam, non pupillis, sed ipsi imputari debet, adeo ut eisdem pupillis soluere tenetur summam indebitè solutam Rub. *decis. Rot. Ro.* 169. & 336.

OBSERV. VIII.

1 OBseruo etiàm quod tutor qui datur clerico minori eligi debet à iudice ecclesiastico, vt latè concludit Rouit. *decis.* 58.

2 Et an teneatur reddere computum coram iudice ecclesiastico, vel sęculari, vide Rouit. *dicta decis.* 58. Mugnoz. *de ratiocin. cap.* 7. *à num.* 7. Cutell. *in suo C. fol.* 495.

3 Et quando tutor posſit esse clericus, vel sacerdos, vel religiosus, vide Giurb. *obser.* 23.

4 Et quis sit iudex competens in datione tutoris, vide Caualcan. *de tutor. & curator. num.* 4. vbi allegat Alex. & alios *Pract. Papiens. in forma libelli ad reddendam rationem verb. eidem Iacobo fol. mihi* 152. *sub. n.* 4. Castill. *decis.* 80. *num.* 53.

5 Et annotatione dignum cēseo, quòd si testator mandet, vt tutor ab eo electus negotia non gerat, sine consensu alterius, aut legalem tutori tributā potestatem alitèr restringeret, prohibitio illa est nulla, *ad tex. in l. titium, & meuium ff. de admin. tutor.*

6 Vbi Glosa rationē dat, quòd licet constitutus sit tutor à testatore, potestatem tamèn habet à lege, quam testator minuere non potest Alberic. *in l. quidam decedens* §. *primo ff. de adminiſtr. tutor.* Castrens. & alij per Giurb. laudati *decis.* 69. *num.* 10.

7 Ideo dixerunt DD. in locis præallegatis tutorem cum hac clausula datum, quòd nihil posſit agere sine alterius consilio, illius consilium, aut consensum insequi, vel saltìm requirere nō tenea-

teneatur, nisi ille, cuius consilium, vel consensus esset petendus officij fuerit particeps, quia contutor esset, & administrationis periculum haberet, vt notant Barr. & reliqui *in l.* 1. *§. si plures versic. aut ergo ff. de exercit. actio.* Bald. *in Rub. C. de instit. actio. sub num.* 5. Cardinal. Tusch. *lit. C. conclus.* 765. *num.* 2. *& conclus.* 770. *num.* 7. Giurb. *dicta decis.* 69. *num.* 10. *&* 11. vbi contrarijs respondet, & benè declarat.

8 Et ita fuit decisũ per M. C. sub die 14. Februarij 1659. me orante pro Stephano Frigone, cõtra Catherinam de Vincẽtio.

9 Et paritèr obseruo, quòd tutor non potest aliquid accipere pro maritanda pupilla, vt decisum refert Mastrill. *decis.* 63. *per tot.* & latè Giurb. *in consue. messa. cap.* 2. *glos.* 11. *num.* 5. Nact. *cons.* 76. *&* 77.

10 Amplia quod acceptum restituere tenetur Giurb. *dicto ca.* 2. *glos.* 11. *num.* 6. Ancaran. *cõs.* 175. *per tot.* Gutter. *de tutel. parte* 2. *cap.* 12. *num.* 10.

11 Et cui debeat restituere sũmam acceptam, vide Giurb. *dicto cap.* 2. *glos.* 11. *sub. num.* 3.

12 Vbi concludit cum Bald. & Nact. *cons.* 76. *num.* 4. quod sẽper puellę restitui debeat.

OBSERV. IX.

1 Obseruo etiam, quod tutor si in libro rationum ponit creditum pupilli videtur a semet ipso exegisse, & tenebitur actione tutelæ, sed si talis conuersio non erit vtilis pupillo prima remanet actio ad fauorẽ pupilli *l. diuortio §. fin. ff. de negot. gest. l. ita autem §. debitor. ff. de admin. tutor.* Mugnoz. *de ratioc. cap.* 21. *num.* 31.

2 Tutor autem finita tutela tenetur ædere libros rationum, sicuti quilibet administrator, nec ei dicenti illos perdidisse etiam cum iuramento creditur Galganet. *de tutel. lib.* 2. *tit.* 2. *num.* 39. *fol.* 39. Menoch. *cons.* 334. Capyc. Lætro *decis.* 115. *num.* 14. *tom.* 1.

3 Amplia vt nec etiam hæredi tutoris credatur, si dicat libros amisisse Genua *descript. priuata lib.* 4. *tit. de libris ratio. num.* 40. *fol.* 212. Menoch. *dicto cons.* 350 *per tot.*

4 Declara supradictã ampliationem, vt procedat si hęres inuentarium non confecerit, secùs verò si illud legitimè fecerit, Menoch. *dicto cons.* 354. *n.* 20.

5 Et an petens redditionem computorum si pænes se habeat libros rationum audiri possit non exhibitis libris, & vtiquè negatiuè firmandum ex traditis per Vincent. de Franch. *decis.* 271. *num.* 10. Rot. Rom. penès Rub. *decis.* 71. 143. *&* 190. *to.* 2. *parte* 4. Altrograd. *cons.* 23. *tom. primo.* & vide Angel. *cons.* 277. *in* 3. *dubio*, quem refert,

Cc & se-

& sequitur Bursat. *conf.* 105. *num.* 3.

6 Et ad excusationem tutoris in casu prędicto sufficit, vt quomodo probetur, quod libri peruenerint in posse rationem petentis Prosper. Passet. *conf.* 95. *num.* 2.

7 Et pro excusatione prædicta sufficit si non plenè, saltim ex aliqua præsumptione, & coniectura constaret, quod illos habuisset pars aduersa Bero. *conf.* 191. *num.* 21. *lib.* 1. Soccin. Sen. *conf.* 159. *num.* 4. *vol.* 2. Roland: *conf.* 39. *num.* 32. *lib. primo* Crot: *de in lit. iurand:* §: 5: *num:* 36: *&* *sequentibus:*

8 Amplia quod tantò magis excusabitur, quando hęres illius qui administrauit esset pupillus Roman. *conf.* 413. Bero. *conf.* 115. *num.* 3. *lib.* 1.

9 Et quando editio librorum sit facienda, siuè à mercatoribus, siuè ab alijs, qui solent, siuè tenentur conficere librum rationum, vide Genua *de priuata script. lib.* 4. *parte* 3. *fol.* 251. *&* 257. Magon. *decis. Lucens.* 6. Cartar. *decis.* 93. Intrigl. *decis.* 32. Menoch. *conf.* 449. Nact. *conf.* 8. *nu.* 4. Bolognet & alios *in l. prima C. de eden.* Decian. *conf.* 61. *lib.* 3. Tusch. *verb. edere conclus.* 43. *& seq.* Franch. Marc. *decis.* 60. *parte prima*, *& decis.* 520. *parte* 2. Ludouis. *decis. Rot. Rom.* 274. *& ibi Addit. & decis.* 199. *&* 129. & ibid. Beltram. Post. *de manuten. poss. obser.* 99. *per tot.* Rouit. *decis.* 36. Capyc. Latro *decis.* 113. Gait. *de credit. tit.* 2. *cap.* 2. Rub. *sing.* Rot. Rom. *tom.* 2. *fol.* 161. *col.* 1. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 2. *tit. primo de eden. defin.* 16. *et* 17. Marin. *resol.* 125. *tom.* 2. Perei *in suo tract. de edendo tom. primo fol.* 451.

10 Et si aliquis tenetur libros exhibere, vel alias scripturas, ei denegatur audiētia si nō exhibitis libris agere velit, & poterit etiam condemnari ad interesse, & præstari iuramentum in litem Vincent. de Franch. *decis.* 271. *nu.* 10. & ibi Viscont. *in addit.* Altrograd. *conf.* 23. *nu.* 25. *& seq.* Rot. Rom. apud Rub. *inter impressas ab anno* 1618. *tom.* 2. *parte* 2. *decis.* 71. 143. *&* 190.

OBSEVATIO X.

1 ET deniquè tutor non potest obtinere iurium cessionem contra pupillum, & si eam obtineat est inefficax, & pupillo acquiritur, & idem procedit in curatore, cæterisquè administratoribus *auth. minoris C. qui tut. dar. poss. & in corpore vnde sumitur in auth. vt hi qui obligatas etc. §. quod si quis* Escob. *de ratioc.* §. 23. *num.* 59. Castill. *decis.* 149. *num. primo et seq. to.* 2. Menoch. *conf.* 1225. *num. primo* Galganet. *de tutel. lib. primo tit.* 7. *n.*

7. nu. 20. & lib. 2. tit. 20. n. 12. Salgad. labyr. credit. parte prima ca. 13. §. 2. Barbos. in dicta auth. minoris fol. 522. & in l. 5. C. de contrahen. emptio. fol. 186.

2 Limita quando cessio fit ex causa necessaria, vt putà quia tutor tamquam fideiussor patris ipsius pupilli coactus fuit debitum paternũ soluere, tunc enim iurium cessionem obtinere poterit Alberic. in dicta auth. minoris propè fin. vbi ita decisum testatur, & faciunt tradita per Gratian. discept. 286. num. 10. & seq. tom. 2. de Xart. decis. Sardin. 17. Rocc. consil. 63. tom. 2. & vide Oleam de cess. iur. tit. 2. quæst. 6. fol. 96. & seq.

3 Limita secundo quoties dicta cessio reperietur facta post redditas rationes, & tempore quo tutor non erat debitor pupilli Glos. in dicta auth. minoris verb. suscipiat Soccin. Iun. cons. 145. num. 15. lib. 1. & faciunt tradita per Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 18. parte 5. num. 42. fol. 494. & vide Prat. in addit. ad Pascal. de patr. potest. cap. 4. parte 1. Groff. in cap. Reg. Caroli 78. fol. 668.

4 Declara principalẽ conclusionem, quòd si minor soluerit dictam summam contra eum cessam non poterit ampliùs eã repetere Cyn. & Alberic. in dicta auth. minoris in fin.

5 Declaratur etiàm supradicta conclusio, vt talis nullitas debeat opponi per minores, non autem opponi potest per tertios, ea quidèm ratione, quia nullitas inducta fauore alicuius per tertium allegari non potest Bart. & alij in l. filio præterito C. de inoff. testam. Capyc. Latro decis. 19. & benè facit ad propositum Anton. Fab. in suo C. lib. 4. tit. 26. defin. 10. & ibid. in alleg.

6 Rursus est notandum, quòd tutor, qui nullitèr fecit venditionem sine sollemnitatibus à iure requisitis, si exindè succedat pupillo, non potest de nullitate se excipere Mastrill. decis. 287. num. 42. tom. 3.

7 Et hæc adornatum præsentis §. dixisse sufficiat.

§. XII.

Contro li beni proprij dell'herede grauato per la consuntione che facesse delli beni fideicommisso subietti si possi procedere via hypothecaria, etiam contro il terzo possessore delli beni di detto herede grauato; quale hypotecà nasca dal giorno, che acquista detti beni fideicommisso suggetti.

Præsentis §. dispositio maximam continet Reipublicæ vtilitatem, atque etiam necessitatem, sunt enim sublatæ quamplures controuersiæ, quæ in dies oriebantur ex illa. quæstio-

stione, an detur hypotheca cōtra bona propria heredis grauati consumentis, & à quo die incipiat, & quidem necessaria fuit præsens constitutio ad tollendas fraudes, quæ ab heredibus grauatis de restituendo cōmitti solebant, satis enim de iure controuersum erat, si talis hypotheca competebat substitutis pro consumptis, & vario quidem modo decidi solebat.

OBSERV. I.

1 ET pro negatiua sententia allegatur *tex. in l. prima C. commun. de legat.* Cancer. *var. resol. cap. 2. de trebell. & falcid. à num. 104. vsq; ad num. 109. fol. 56.* Thor. *in compend. decis. Neap. vol. primo parte 3. verb. fideicommissarius fol. 429. & verb. hypotheca fol. 533.* referens pluries decisum contra hypothecam. Andreol. *cōtro 92. per tot.* Ludouic. Bell. *cons. 77. n. 11. & cons. 105. num. 7.* Amat. *resol. 81. num. 22.* & latè Noguerol. *alleg. prima per tot.* Baron *de citat. tom. 2. in addit: ad quæ: 23. à num: 68. fol: 499. & seq:* & post alios Reuert. *decis: 270: tom: primo* vbi latè Marin: *in obseruat. fol: 376.*

2 Pro affirmatiua tamen iudicauit Senatus Sabaudiæ apud Thesaur: *quæst: forens: 84: lib: 2:* dictamquè decisionē latè exornat, & quamplurimis iuribus, & autoritatibus, et optimis quidem rationibus comprobat V. I. D: Ioannes Antonius Fardella in suis doctissimis allegationibus impressis per Baron. *vbi supra fol. 505. nu. 88. & seq: vbi sub. num. 111. versic. quod mirum* refert decisiones in causa Ill. D. Mariæ Xirotta dignissimę vxoris Ill. Regentis D. Antonij Xiorotta.

3 Aduertendū tamen est, quod in decisionibus causæ prædictæ per Baron. vbi supra relatæ, fuit etiam consideratum, quod vltra tacitam hypothecam à dicta Illust. de Xirotta pręt ensam aderat etiam expressa in actu diuisionis hęreditatis, in quo fuit promissa seruatio indemtitatis sub hypotheca etc.

4 Hinc est, quod doctissimus Don Marius Curelli *in suo tractatu de donationibus tom. 2: special: 14: sub num: 16.* clarissimè dicit, quòd pro conseruandis fideicommissis tutiùs est hanc opinionem sequi, etiam inuita iuris prudentia, vt per nostrum statutum est expressè determinatum:

OBSERV: II:

1 OBseruo secūdo, quòd licet hæres grauatus post mortem interim sit dominus, et fructus lucretur, tenetur tamèn ex fructibus supplere, & resarcire diminutionem in bonis restituendis contigentem *l: si qui. 3: ff: ad*

ff. ad trebell. Castrenſ. in l. 32. ff. eod Rip. in l. in fideicommiſſaria num. 18. ff. ad trebell. Roman. ſing. 261. Pinell. de reſcind. vendit. 2. parte l. 2. nu. 63. fol. 152. & vide Fuſar. de fideicom. quæſt. 626. num. 24. & ſeq; Giurb. in conſ. Meſſa. cap. 15. Gloſ. 14. num. 10.

3 Declara quod heres cum beneficio legis, & inuentarij cedendo nomina debitorum hæreditaria ad nil vltra tenetur Iaſon. in l. fin. §. & ſi præfatam in 4. vtilitate C. de iur. deliber. Pod. ſuper Rit. 122. fol. 162. & ibi communiter. Scrib. Montic. de inuentar. quæſt. 232. nu. 30. Roland. in eod. tract. quæſt. 158. n. 1. & 2. & vide Gratian. diſcept. 626. num. 1. & ſeq; Gizzarell. deciſ. 7. & ibi adden.

4 Declara ſecundo, quod heres grauatus habens deductiones, & credita ſuper bonis alienare prohibitis, illa poteſt alienare, dictaque alienatio ſubſtinetur pro concurrenti quantitate, nõ obſtante teſtatoris prohibitione Peregrin. de fideicom. art. 36. num. 65. & ſeqq; Fuſar. quæ. 718 num. 61. & conſ. 72. nu. 5. & 6. Mangil. de imputat. quæſt. 136. Fontanell. de pact. tom. 2. fol. 36. à num. 45. & ſeqq;

5 Amplia ſupradictam declarationem vt poſsit pro quantitate legitimę, & trebellianicæ bona prædicta alienare nõ obſtante perpetua alienandi prohibitione l. filius fam. §. diui ff. de leg. primo vbi Rip. & Doctores Hondend. conſ. 58. nu. 19. & 20. & conſ. 72. lib. primo Pariſ. conſ. 43. à num. 7. lib. 3. Ruin. conſ. 127. num. 3. lib. 3. Surd. conſ. 215. Menoch. conſ. 57. Fuſar. quæſt. 692. & quæſt. 943. vbi ampliat etiam ſi hæres diu vixerit, & fructus perceperit.

6 Amplia ſecundo, quod ſi eſt incertum quantum ſit detrahendum, nihilominus pendente liquidatione emptor rei fideicommiſso ſubiectæ, eſt manutenendus in poſseſsione Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. Gloſ. prima parte 2. fol. 36. num. 46. tom. 2. Argell. de legitim. contradict. quæſt. 10. artic. 16. n. 234.

7 Amplia idem eſse, quando fideicõmiſsarius allegat quartas conſumptas fuiſse per primas alienationes, tunc enim onus probãdi cõſũptiones prædictas incumbit fideicommiſsario, qui docere tenetur de alienationibus antea factis Fontanell. ibid. num. 48. vbi ita deciſum teſtatur vide Peregrin. de fideicom. artic. 39. num. 13. & ſeq; Beltran. ad Ludouiſ. deciſ. 185. num. 3. 5. & 6. Gratian. diſcept. 766. & ſeqq;

OBSEVATIO III.

1 Obſeruo tertio, quòd hæredes cum beneficio inuẽtarij non tenetur niſi pro quantitate bonorum hæreditariorũ in

in inuentario descriptorum, & si dicat bona mobilia in eo descripta non extare, ipse tenetur probare fuisse deperdita absque culpa sua, & si est controuersia inter ipsum hæredem, & legatarium super eorum valore deferendum est legatario iuramentum in litem ad probandũ rerum extimationem Rot. Rom. *diuers. decis.* 448. *parte* 4.

2 Et propterea hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur, nisi super bonis hæreditarijs, si vero bona hæreditaria consumpta sint ex facto ipsius hæredis tenetur ad prætium ipsius rei consumptæ *l. si possessor §. restituere & l. deperditum ff. de petit. hered. l.* 2. *§. in hæreditate ff. de hered. vel actio. vend.* Cost *sicul. cons.* 66. *num.* 3. & vide Fusar. *quæst.* 624. Fontanell. *claus.* 4. Glos. 22. *n.* 56.

3 Amplia quod si hæres liberauit aliquod nomen debitoris hæreditarij dicitur consumpsisse & tenetur pro quanto extimatur illud nomen hæreditarium *dicta l.* 2. *§. in hæreditate versic. enimuerò, & versic. sed, & verum, & versic. sed et si quid ff. de hæred. vel action. vend.*

4 Et ratio, quia debitor soluisse dicitur creditori, à quo liberatus fuit *l. solutio et l. liberationis ff. de solut. l.* 4. *§. condemnatum versic. soluisse* vbi Doctores *ff. de re iudic.*

5 Amplia in restitutione fideicommissi, in qua veniunt credita hæreditaria, siuè exacta, siuè non, Fusar. *de substitut. quæ.* 625. *num. primo.*

6 Et si deteriora sũt facta culpa hæredis grauati, tunc hæres tenetur de proprio, nec liberatur cedendo iura, quamuis secùs sit vbi absit eius culpa Peregrin. *de fideicom. art.* 10. *nu.* 45 Fusar. *dicta quæst.* 625. *num.* 4. Pod. *super Rit.* 122. Giurb. *ad consuet. messa. cap.* 15. Glos. 14. *num.* 10.

7 Amplia, quod acquisita per hæredem grauatũ ex causa bonorum per defunctum relictorum dicũtur hæreditaria *l. si creditores ff. de separat. bonor.*

8 Et in restitutione fideicomissi veniunt quæsita per hæredem grauatum ex causa iuris hæreditarij Peregrin. *de fideicom. art.* 6. *num.* 40. *et* 41. Fusar. *de substit. quæst.* 642. *n.* 2.

9 Amplia quòd fructus percepti, & consumpti per hæredem augent hæreditatẽ ad beneficium creditorum, non autem legatariorum Surd. *decis.* 82 *et decis.* 97. et ibi Hodiern. *in addit. sub num.* 10. Fachin. *lib. primo. controuers. ca.* 75. Laderch. *cons.* 8. *num. primo* Milan. *decis. prima nu.* 171. *parte* 1. Vincent. de Franch. *decis.* 613. *num.* 18. Rouit. *decis.* 48. *num.* 14. *et seq;* Peregrin. *de fideicom. art.* 49. *nu.* 74. *seq;* Cost. *messan. cons.* 61. *n.* 48. *& seq;* *et cons.* 66. *num.* 2. *et*

3. *et conſ.* 7. *num.*75. *et ſeq;*Caball.*conſ.*144.*tom.*2.

10 Declara ſupradictam ampliationem procedere quando creditores detecti ſunt, & inſtant, aut interpellant hæredem ac etiam quando hæres ex dictis fructibus factus eſt locupletior, aliàs poſt habitam hæreditatem facit fructus ſuos, nec tenetur in eius creditũ imputare Eſcob. *de ratiocin. cap.*9. *num.* 83. Baldaſſ. Thomaſ.*tract.var.tract.*7 *cap.*7. *tit.*8. *num.*108. *fol.* 104. & vide Hermoſill. ad Gregor. Lopez.*to.*1. *fol.* 379. Rot. Ro. pænès Rub. omnino videnda *deciſ.*131. *parte* 6. *recentior. inter impreſſas ab anno* 1631. *&* *deciſ.* 530. *tom. primo parte* 2. Amat.*reſol.*56.*num.*8. *& ſeq;*

OBSERVATIO IV.

1 OBſeruo quarto quod hæredes mariti poſſunt cõpellere eius vxorem quòd præſtet pacientiam, vt vendantur bona defuncti pro ſoluenda ſibi dote, & hoc nõ obſtante quòd ipsa pro eius dote bona prædicta retineat Fontanell. *de pact. tom.*2. *clauſ.*7. *gloſ.* 3. *parte* 8. *n.* 12. *&* 13. *fol.*530. Ripoll. *variar. reſol. cap.*10. *num.* 448. *& ſequentibus.*

2 Et hæres, cui alternatiue fuerit à teſtatore iniunctum onus ſoluendi legatum, vel in pecunia, vel in bonis proculdubio amittit ſupradictam electionem ob eius moram Ludouiſ. *deciſ.* *Rot. Rom.* 316. Gratian.*diſcept.* 239.*num.*10. Caſtill. *deciſ.* 38. *num.* 4. *& ſeq;* Amat. *reſol.* 34. *n.*22. *& ſeq;*

Hinc eſt quòd hæres grauatus eligere vnum de familia, vel ex conſanguineis, ipſo non eligente, ad fideicommiſſum admittuntur omnes proximiores, non autem omnes de familia Hieronym. Leo *deciſ.Valent.* 56. *tom.primo.*

4 Et hæres grauatus fideicommiſſo non poteſt præuenire tẽpus reſtitutionis in præiudiciũ fideicõmiſſarij Hieronym. Leo *deciſ.Valent.*100.*lib.* 1.

5 Et quando teneatur cauere fideicommiſſi nomine, vide eũdem *in prealleg. deciſ.* 100. Fontanell. *deciſ.*38. 39. *&* 40. et latè Salgad. *labyrint. cred. parte* 2. *cap.* 15. Fuſar. *qu.*515. Maur. *de fideiuſſor. ca.*21. *fol.*117. Ab. *conſ.*79. *parte prima* Cancer. *var. reſol. parte prima cap.* 2. Griuell. *deciſ.*75. Rub. *deciſ.Rot. Ro.* 193 *parte* 6. *recentiori inter impreſſas ab anno* 1631.

6 Et quãdo hæres grauari poſſit in bonis proprijs vide Io. Anton. Bellon. *conſ.*49. Salern. *conſ.* 48. Surd. *deciſ.* 315. et ibi Hodiern.

OBSERV. V.

1 OBſeruo quinto quòd hæres grauatus ſi eſt de filijs primi gradus deducere poteſt

test legitimam, et rrebellianicam, & pro tali distractione habet rerenrionem, si verò ex parte substituti offertur fideiussio de soluendo detractiones prædictas, vtriquè tenetur bona fideicommisso subiecta fideicõmissario restituere Osasc. *decis. Pedamont*. 34. *in fine*.

Sed contrarium dicunt Surd.
2 *cons*. 238. *nu*. 17. *lib*. 2. de Franch. *decis*. 127. *per tot*. vide Fusar. *de fideicom. quæst*. 672. *n*. 11 *&* 12. Cost. Messa. *cons*. 76. *num*. 19.

Et aduerte quod in spolio
3 nullo modo iuuare potest fideiusio prædicta Mur. *rit*. 135 *num*. 76. *& super bulla tom*. 5. *num*. 110.

Et annotatione dignum cẽ-
4 seo, quod hæres instirurus in vsufructu non dato alio coherede in proprietate, dicitur hæres in torum Menoch. *præsumpt*. 141. *num* 67. *lib*. 4. Mantic. *de coniectur. lib*. 4. *tit*. 5. *artic. primo num*. 13. Rouit. *cons*. 36. *num*. 71 *& decis*. 26. *num*. 5. & vide Fusar. *de fideicom. quæst*. 227. *& cons*. 195. 199. *&* 200. Castillo *tom. de vsufr. cap*. 8. *num*. 23. *& seq*; *& num*: 37. *& seq*; Rot. penès Rub. *parte* 6. *recentior. decis*. 22. 67. *&* 83. Gratian. *discept*. 821. *tom*. 5. latissimè Bellon *de iur. accresc. cap*. 7. *quæst*. 16 *per tot. tom*. 2. *& præsertim à nu*. 292. Capyc. Larr. *consult*. 112. *&* 147. *tom*. 2. Fontanell. *decis*. 37. *tom*. 1. *& decis*. 575. *tom*. 2. & nouissimè doctissimus, & omni laude dignus Cammarata *respons*. 26. *num*. 36. & latè *respons*. 50. *art*. 2. *tom*. 1.

Et hæres institutus durante
5 sua vira nullo alio dato cohærede post eius mortem censetur grauatus de restituẽdo hæreditatem venientibus ab intestato Ludouis. *decis. Rot. Rom*. 102.

Vbi sub num. 2. firmat, &
6 benè probat, quòd hæres institutus durante eius vita, seu quoad vixerit, & similibus verbis, quando non est datus hæres post mortem censetur hęres perpetuò, proinde, ac si verba illa non fuerint expressa, & tẽpus institutioni non esset adiectum, præsertim quando non est apposita aliqua taxatiua.

Declaratur tamen prædicta
7 conclusio ab eadem Rota, vt non procedar, quando constat de contraria verisimili menre testatoris, tunc enim restitui debet hæreditas venientibus ab intestato dictaquè restatoris volunras colligitur, si ab intestato veniens est filius, vel si adsit prohibitio alienationis, item ex clausula codicillari, & vide Rouit. *cons*. 97. *lib. primo* Casanet. *cons*. 32.

8 Et grauarus restiruere hæreditatem, siuè parrem quando teneatur restituere prælegata sibi relicta, vide Mantic. *de coniectur*.

iectur. lib. 7. tit. 7. Ceuall. *comm. contra commun. quæst.* 384. Peregrin. *de fideicom. artic.* 7. *num.* 8. & *consil.* 44. *lib.* 5. Honded. *cons.* 74. *lib. primo* Farinac. *decis. Rot. Rom.* 646. *in posthum. parte* 2. & vide Surd. *decis.* 269. Thesaur. *quæ. forens.* 17. *lib.* 1. Scayn. *decis.* 1. *per tot.* Fusar. *cons.* 44.

9 Et quid de grauato restituere quod supererit an dicatur tacitè grauatus de non alienãdo, nisi inter viuos, & an possit hæredem instituere, vide distinctionem pænes Surd. *consil.* 10. *lib. primo.*

10 Vbi concludit, quod non potest alienare hæredem instituendo, nisi fuerit per testatorem expressè data licẽtia alienandi, & vide Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 188. Fontanell. *clauf.* 4. *glos.* 26. Sancez. *cons. moral. lib.* 4. *cap. primo dub.* 37. *fol.* 35. *tom.* 2.

11 Et licet grauatus restituere quicquid supererit alienare possit drodrantem hæreditatis, requiritur tamèn expræssa alienatio Bald. *in auth. contra rogatus C. ad Trebell.* & ibid Salic. *n.* 6.

12 Contrarium tenet Glos. *in dicta auth.* quem refert Surd. *decis.* 272. *nu.* 7. & 37.

13 Et quid in donatario grauato de restituendo id, quod supererit, vide Fontanell. *de pact. nupt. clauf.* 4. *glos.* 26. *num.* 3. & *sequentibus.*

14 Et grauatus de restituendo post mortem suam non potest ante mortem hæreditatem restituere si plures successiuè sint vocati, & substituti Fontanell. *decis.* 39. & 40. Salgad. *labyrint. credit. parte* 2. *cap.* 15. *num.* 67. & *seqq.* & *per tot.*

OBSERVATIO VI.

1 Hinc opportunè quæritur an substitutus pupillo, & grauatus de restituendo teneatur legitimam, & trebellianicam, aliaquè bona propria ipsius pupilli restituere substituto, & quidem pro decisione præsentis controuersiæ sequi debemus distinctionem Bald. *in l. ex tribus* 26. *num.* 6. *C. de in off. testam.* & ibid. in addit. Castrens. *in eadem l. sub num.* 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 8. *nu.* 42. Merlin. *de legiti. lib.* 2. *quæst.* 9. *num* 23. *tit.* 1. Mangil. *de imputat. quæst.* 124. Bellon. Iun. *cons.* 36. *per tot.* & nouissimè Rot. Rom. per Rub. *in recentior. parte* 9. *decis.* 147. *tom.* 1.

2 Qui omnes clarissimè declarant, & distingunt, quod si testator expressè grauauit substitutum pupillaritèr, vt restituat etiam bona propria ipsius pupilli, & tunc omnia ex pupillari substitutione habita restituere tenetur fideicõmissario, quia testamentum patris est testamentum filij: si vero testator ipse hæredem grauauerit, vt restituat ipsius testatoris bona,

& tunc non veniunt in restitutione bona pupilli, nec minùs legitima, & Trebellianica ei competentes tamquàm effecta bona propria ipsius pupilli Menoch. *lib*. 4. *præsumpt*. 84. *nu*. 1. *& seq*; *fusar. de fideicom. quæst*. 655. *nu*. 1. *& seq*;

3 Aut sumus in dubio, & tunc dicimus, quod si fideicommissum est relictum à substituto pupilli, omnia ex pupillari substitutione acquisita proculdubio veniunt in restitutione fideicommissi; si verò est relictũ à pupillo, & tunc non est dubium quòd ex eius persona substitutus, siuè hæres ab intestato ipsius pupilli detrahit legitimam, & trebellianicam, & ita concludunt præallegati patres, & latissimè discurrit Præses Bellon. *cons*. 36. *per tot. & paritèr decisum testatur* per Rot. Ro. Rub. *dicta decis*. 147. *parte* 9. *in recentior. tom. primo*.

4 Et proculdubio dicitur iniunctum grauamen ipsi pupillo, quando substitutus est vocatus post mortem plurium hæredum vniuersalium, & cuiuslibet ipsorum, inter quos ad sit pupillus.

5 Rursus si testator ipse hæredes prædictos vniuersales substituit reciprocè, vulgariter, pupillaritèr, & per fideicommissum Mart. *de success. legal. parte* 4. *quæst*. 25. *artic*. 17. *num*. 57. & benè declarant Doctores præallegati.

6 Quæritur etiam an prælegatum simpliciter relictum alteri ex hæredibus vniuersalibus veniat in restitutione fideicomissi vel saltim imputari debeat in detractiones dicto prælegatario super bonis testatoris competentes.

7 Et quoad primam partem præsentis quæstionis reuideri possunt DD. per me allegati in presenti §. *obseru*. 5. *sub. nu*. 8.

8 Quo vero ad secundam partem est facienda distinctio, de qua per Mangil. *de imput. quæst*. 48. *sub. num*. 38. *seqq*;

9 Sed in omnem euentum verissimi iuris est, quod imputatio prædicta pender à voluntate testatoris, quæ ex coniecturis colligitur Mangil. *de imput. qu*. 48. *num*. 27. Merlin. *de legit. lib*. 2. *tit*. 2. *quæst. prima num*. 2. Cutell. *de donat. tom. primo fol*. 299. *num*. 24.

10 Et propterea legatum non imputatur in legitimam quando testator expressit legare ob causam, ac etiam quando non expressit, sed legatum potest habere causam peculiarem, pro vt si in vita donasset filio cum potestate reuocandi, et exinde donationem reuocauit, & legauit; tunc enim tale legatum intelligitur relictum in recompensationem donationis reuocatæ, & ideo in legitimam non imputatur Decian. *cons*. 10. *nu*. 8.

num. 8. *&* 9. *lib.* 2. Ger. Spin. *conf.* 13. *num.* 1. Pacian. *conf.* 4. Rot. Rom. per Merlin. *decis.* 134. *nu.* 27. & inter impræssas per Rub. *in recentior. parte* 9. *to.* 1. *decis.* 207. *num.* 33. *& seq;* & faciũt tradita per Cost. Messanens. *cons.* 81. *num.* 8.

11 Hæc, & alia fuerunt per me deducta, & breuiter allegata in causa D. Annæ Vecchio contra D. Margaritam Raffiotta, vertente in Tribunali consistorij S.R.C. In quo quidèm Tribunali dignissimè præsidet Illustris, & numquàm satis laudatus D. Vincentius Denti Dux Peraini omnium virtutum genere præditus, in quo iustitia cum doctrina, grauitas cum facilitate, & seueritas cum clementia, & lenitate omni quidèm tempore refulgent; taceo eius inclitam nobilitatem, cæterasquè animi dotes, eiusque summam religiositatem, & pro coronide dicere sufficiat. Patrẽ habuisse Illustrem Præsidem D. Lucium Denti, qui ob præclaras eius virtutes, summamquè iuris prudentiam, postquã Aduocati munus feliciter peregit, eique dicẽti ius cessit, plausitquè omnia tẽporalia, ac perpetua Supremorum Tribunaliũ munera, & demum M. R. C. Præsidentiam magna omnium alacritate in seruitium omnipotentis Dei, & suæ Catholicæ Maiestatis totiusquè Christianæ Reipublicæ beneficium iustissimè semper administrauit, ac feliciter gessit.

12 Sed quia habent sua sydera lites, nequaquàm fuerunt per Spect. Iudices benè considerata, sed fulminanter præter morem tanti Tribunalis contrariũ fuit in utroquè puncto decisũ sub die 9. Septembris 1667. Et ideo pro reuocatione sententiæ prædictæ reuisionis remedium consului.

OBSERV. VII.

1 Obseruo septimo, quod bona maioratus, seu fideicommisso subiecta alienari possunt, etiam in præiudicium successoris, dummodo quod prætium conuertatur in emptionem aliorum bonorum melioris qualitatis, ita in terminis venditionis maioratus adhibita Principis licentia ad effectum meliorandi dixerunt Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *à num.* 2. *vsque ad fin.* & ibi Lim. *in addit. num.* 36. 37. Valenzol. *conf.* 69. *num.* 254. *tom.* 1. Castill. Sotom. *quotid. controuer. lib.* 4. *cap.* 61. *num.* 23. *in fin.* Capyc. *decis.* 108. *num.* 17. vbi sic decisũ Franc. *decis.* 355. *nu.* 6. Apont. *cons.* 152. *vol.* 2. Ciriac. *contro* 23. *num.* 38. *vol primo, &* *contro* 160. *num.* 8. *&* 9. Albamandell. *cons.* 97. *& cons.* 126. *n.* 22. *& seqq;* Peregrini *de fideicom. artic.* 40. *num.* 32. & ibi Censal.

sal. *in addit. verfic. sexto obserno fol.* 411. Gratian. *discept.* 624. *num.* 4. *tom.* 4.

2 Qui omnes dicunt, quod res subrogata, censetur subrogata cum omnibus qualitatibus suis, in tantum quòd pro eadem re competunt remedia possessoria & illius primordialem naturam assumit, in cuius locum subrogatur cum omnibus qualitatibus requisitis, & grauaminibus rei, in cuius locum fit subrogatio, ita vt eadem censeatur, ac si ab initio eidem vinculo, & maioratui subiecta fuisset, & non solum sit talis subrogatio respectu rei, verùm etiam, & omnium personarum habentiũ ius ad eam, vt in terminis hæc omnia in vnum comprẹssit Valenz. *dicto conf.* 69. *à num.* 254. *vsque ad num.* 259. quem refert Lim. *in addit.* ad Molin. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 36. *& num.* 37.

3 Et huius conclusionis rationes adducunt Molin. *de primogen. dicto lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 6. *&* 7. & Ciriac. *contro* 160. *nu.* 15. *vol. primo.*

4 Hinc est, quod grauatus potest rem fideicommisso subiectam permutare meliorando, etiã si alienatio prohibita fuisset Andreol. *lib.* 5. *controue.* 369. Albamandel. *conf.* 97. *lib.* 1. Molin. vbi supra *num.* 8. Censal. ad Peregrin. *artic.* 40. *verfic. sexto obserno fol.* 411.

5 Ampliatur etiam si maioratus substitutor prohibuisset, quod Princeps dispensaie non possit Molin. *dicto lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 1. *&* 2. Pater Molin. *de iustit. & iur. disputat.* 650. Tapia *decis.* 20. *à num.* 10.

6 Ampliatur quoque dicta principalis conclusio, vt hẹredi grauato ne dùm huiusmodi vẽditio, & permutatio permittitur ad effectum emendi, & subrogandi aliam rem vtiliorem, & prætiosiorem, verum etiam ei conceditur facultas subrogandi in locum, & in cambium bonorum venditorum eius bona propria, pro vt decisum fuisse testatur Tap. *dicta decis.* 20. *in fine* de Pont. *dicto conf.* 152. *vol.* 2. Mandell: *conf.* 97. *nu.* 15. Censal. ad Peregrin. vbi supra Decian. *consil:* 55. *num.* 58. *vol.* 3. Petra *de fideicom. quæst. num.* 525.

7 Et præterea ista bona subrogata in omnibus assumũt naturam rei, in cuius locum subrogantur, & res alienata quæ priùs erat fideicommisso subiecta, efficitur libera ab onere fideicommissi Fusar. *de substitut. quæst.* 636. *nu.* 2. *fol:* 711. Merlin. *de pignor. lib.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 52. *num.* 3.

8 Ampliatur vt in huiusmodi alienationibus iudicis decreto opus non est, sed sufficit, vt vtilitas appareat, & ex actis iustificetur Peregrin. *de fideicom. artic.* 40. *num.* 32. *in fin.* & ibi Cen-

Censal *in additioni*

9 Ampliatur paritèr, quod neque citatio substitutorum requiritur, quinimo eis etiam inuitis dicta alienatio permittitur. Tapia *dicta decis.* 20. *& seq;* Peregin. *dicto artic.* 40. *num.* 25 *in fin.* Gratian. *discept.* 624. *to.* 4. de Pont. *dicto consil.* 152. *per tot.*

10 Ampliatur etiam nulla interueniente principis licentia, & authoritate Molin. *dicto lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. Mastrill. *decis.* 121. *num.* 33. *vol.* 2. Castill. *decis.* 118. *num.* 14. *vol. primo* Rouit. *consil.* 15: *num.* 37. *lib. primo.*

11 Amplia quod stante dicta vtilitate Princeps debet suam authoritatē interponere Cesar. Afflict. *contro iur. cap.* 2. *nu:* 34. Mastrill. *decis.* 121. *nu.* 33. Castill. *dicta decis.* 118. *num.* 14. Molin. *de primogen. dicto cap.* 4. *num.* 9. Petra *de fideicomm. quæ.* 8. *num.* 529. *versic. nono omitto.*

12 Vide pro contraria parte Fusar. *de substitut. quæst.* 530. *num.* 11. Gait. *de credit. cap.* 4. *quest.* 11. *num.* 1420. Ciriac. *controuers.* 39. *num.* 4. *&* 19. *vol.* 1.

13 Et notandum pariter quòd bona dotalia licèt sint alienari prohibita poterunt tamen permutari si id mulieri vtile sit Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 1. *&* 2. vbi ampliat in bonis ecclesiæ, & minorum.

OBSERV. VIII.

1 Hinc opportunè quæritur an in primogenio facto in filios primogenitos masculos imperpetuum, & eis non extātibus in fæminas, succedere debeat descendens ex recta linea primogeniti, quamuis fœmina exclusa descendente masculo ex linea tertio geniti.

2 Et breuitèr dicendum, quòd fœmina descendens ex recta linea primogeniti præferri debet excluso descendente ex linea tertio geniti, quamuis illa sit fęmina, & iste masculus. Et rationes, & iura sunt infrascripta.

3 Primo quia in materia primogenij clarissimum est, quod durante linea primogeniti, siuè masculus, siuè fœmina non sit transitus ad lineam secundo geniti Molin. *de hyspan. primogen. lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 29. *&* 30. *& cap.* 10: *num.* 10. *& vtrobiquè. lim. in addit.* & latè Castil: Sotomay. *tom.* 5. *controuers. Iur. cap.* 91. *& seqq;* Menoch. *cons.* 442. *num.* 10. *&* 11. Tiraquel. *de primogen. quæst.* 10. *n.* 21.

4 Nam vt ait Molin. *dicto cap.* 6. *num* 29. *& cap.* 10. *num.* 10. incluso primogenito ex natura ipsiusmet primogenituræ censentur inclusi omnes ab eo descendentes, & exclusus secundo genitus, & omnes ab eo descēdentes, sequuntur omnes præcitati Doctores, & præcisè Raudens.

dens. Menoch. & alij.

5 Secundo, quia fæmina in primogeniorum successione semper ad instar secũdi gradus masculo eiusdem lineæ, & gradus extante redigenda est, Castrens. *cons.* 164. *nu.* 110. *lib.* 2. Soccin. *in l. gallus §. quidam rectè ff. de liber. & posthum. num.* 4. Ruin. *cons.* 120. *num.* 11. *lib.* 1. & *cons.* 112. *num.* 8. & *cons.* 151. *nu.* 15. *lib.* 2. Curt. Iun. *cons.* 125. *num.* 5.

6 Et ista opinio seruatur non solùm in maioratibus simplicibus, sed etiam in Regnis, Ducatibus, Comitibus, Marchionatibus, in quibus iure maioratus succeditur, ad quotum successionem semper fæmina masculo eiusdem lineæ, & gradus deficiente admittẽda erit Isern. *cap.* 1. *num.* 2. *de eo qui fib. & hered. suis* Purpurat. *de offic. assess. rubr.* 1. *num.* 63. & post Grat. *cons.* 3. *num.* 73. *lib.* 2. Gozad. *cons.* 8. *num.* 16. Apeguer. *de laudem & feud. nu.* 393. vbi ita decisum fuisse testatur in causa comitissæ Modicæ. Item in causa Ioannæ Cardona, & in causa contra Marchionem Deniæ.

7 Et ista cõsuetudo traxit originem à iure diuino, & consonat cum iure ff. Cod. & auth. & ideo si est consuetudo quòd fæminæ ob masculos remotiores excludantur, talis consuetudo est corruptela, & ob id tollenda Isern. *in cap.* 1. *de eo, qui fib. et hæred. suis in priu.* & refert Apeguer. *num.* 91. *in fine.*

8 Et ex hoc dixit Mierez. *parte* 2. *quæst.* 6. *num.* 2. quòd fæmina non excluditur per masculum remotiorem, nisi excludatur expresè, vel per euidentissimas coniecturas, & *num.* 6. in fine ait quòd vbicunque non probatur euidentissimè, vel per indubitabiles coniecturas nunquam excluditur, vt etiàm probauit latissimè Molin. *lib.* 3. *cap.* 4. *per tot.*

9 Tertio, quia quoties in aliqua parte primogenij vocantur fæminæ etiàm si pluries in eo primogenio masculi vocati fuerint in eo non censetur habita ratio agnationis, sed tantùm prælatio masculis tributa, ita vt in eorum defectu fæminæ eiusdem gradus admittantur Molin. *de primogen. cap.* 1. *lib.* 3. *num.* 50.

10 Vbi *num.* 71. ait, quod quoties maioratus institutor genericè & absolutè fæminas propter masculos à maioratus successione exclusit, nec illas propter masculos remotiores excludere se velle adiecit, ea exclusio propter masculos eiusdem lineæ, & gradus, non autèm propter remotiores censenda est Surd. *cons.* 316. *num.* 11. & 12. *lib.* 3. qui allegat Molin. *dicto num.* 71. eumquè sequitur & approbat Raudens. *de Analog. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 189. & op-

optimè Menoch. *in suo notabili cons.226. num.31. & 42. lib. 10.* vbi consuluit pro fæmina proximiori aduersus masculum remotiorem, & inter alia mouetur ex Molin. *loc. supra cit.* & idem Menoch. *cons. 837. num. 63. 64.*

11 Facit etiam Celsus vgo *cons. 93.* vbi fuerunt vocati in primogenio descendentes barones, & in defectu fæminæ, & voluit Celsus Vgo, quod per tale primogenium fæmina proximior non excluditur per masculum remotiorem, & idem clariùs repetit *cons. 120.* & hæc consilia Celsi vgonis passim sequuntur Doctores vt per Menoch. *consil.220. n. 53. lib. 3. & consil.442. num. 11. lib. 5.*

12 Et in terminis terminantibus est notanda decisio Agam. *decis. lusitan. 354. praecisè n.7.*

13 Vbi ait, quod si est factus maioratus cum clausula, quòd non extante descendente barone succedant fæminæ, per hæc verba non explicatur mens institutoris in hunc sensum, vt excludatur fæmina proximior per masculum remotiorem alterius lineæ, ideo admittenda erit filia vltimi possessoris, excluso masculo remotiore, et idem expresſè sẽſitSolon.Burg. *cons.29. per tot. praecisè num. 41. & 44.* et magis in specie Peregrin. *de fideicom. artic.27.*

14 Quo loci quærit, quid si testator voluit bona ambulare perpetuo de herede in heredem masculum, et eis deficientibus in fæminas, an masculus vnius lineæ excludat fæminam alterius lineæ, et tandem post multa argumenta pro, et contra decidit pro fæmina, et idem dixit Burg. de Paz. *in prohem.ll.Taur. à num. 120. vsque ad num. 123.* Didacus Spinò *in specul. testam. glos. 19. num. 84.* vbi ait, quod filia primogeniti excludit patruum, nisi expressè, et præcisè excludatur, et allegat Tiraquel. Couar. Gomez, et alios. et ad idem est notabilis decisio Francisci Caldeo *de nominat. emphit. quæst. 16. num. 38.*

15 Quarto principaliter quia vbi fæmina per masculos excluditur, intelligitur, quando masculus est in pari gradu, secùs si in remotiori, vt dixit Castrens. *cons.47. lib.1.* latè Anchar. *qu. 66. lib.2.* Lancell.Gall. *cons.101 num.10.*

16 Nàm expræssio masculinitatis non operatur exclusionem sed tantùm prelationem in gradu Gregor. Lopez. *l. 6. tit. 13. parte 6.* et post Molin. dixit Garsia *de nobil. in divis. nu. 18. 19. & seq.*

17 Et quod opinio supradicta sit verior, et receptior restatur latè Lugdouic. Auendagn. *ad l.40. Tauri glos.9. num. 32.*

18 Vbi loquitur in casu quo maioratus institutor feminas inde-

defectu masculorum vocauit, et num. 34. notabiliter dixit, quòd vbicunque masculus vocatur ex statuto, pacto, aut conditione, et fæmina omni casu, et gradu propter masculum remotiorem non excluditur, non omnis masculus eam excludit à primogenio, sed is tantùm, qui eiusdem lineæ, et gradus est.

19 Quinto quia ista expresio masculinitatis in materia primogenij, nempè vocare masculos, et in defectu fæminas semper cẽsetur expresio eius, quod tacitè inherat ex natura maioratus, quo casu non alteratur natura ipsius primogenij, vt in simili decidit optimè Afflict. *in cap. 1. de eo qui sib. & hered. suis nu.* 14.

20 Vbi quærit quid si in Regno conceditur feudum tibi et descendentibus seruata sexus, et ætatis prærogatiua, et sic illud quod inherat de iure cõstitutionum Regni, expresè deducitur in pacto, an isto casu filia primogeniti excludat patruum, et arguit quod non, inde n. 16. tenet contrariam opinionem veriorem esse, videlicet vt illud pactum operetur, vt ius constitutionum Regni, et sic filia primogeniti excludit patruum, et ita expresè sensit Isern. *ibid.*

21 Et consequentèr cum id, quod inherat de natura primogenij deducatur in pactum, nõ alteratur natura ipsius primogenij, et ideò fęmina proximior excludit masculum remotiorem,

22 Sextò, quia quęlibet dispositio semper intelligenda est secundum consuetudinem, et naturam rei, de qua disponitur, ita in terminis maioratus voluerunt Castrens. *cons.* 164. *nu.* 3. 4. *lib.* 2. Soccin. *cons.* 47. *lib.* 3. Dec. *cons.* 397. *nu.* 6. Bologn. *cons.* 64. *vol.* 2. Guido Pap. *decis.* 506. *num.* 12. et esse receptissimam opinionem Xuar. *in quæst. maiorat. nu.* 8. Ioan. Lup. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 69. *nu.* 21. Gregor. Lopez *l.* 2. *tit.* 15. *parte* 2. Glos. *in verb. maioria* Couar. *var. resol. cap.* 5. Peralt. *de hered. instit. num.* 122. Molin. *lib.* 1 *de primogen. cap.* 3. *num.* 23.

23 Sed de consuetudine, et natura maioratus est, quod fęmina proximior nõ excludatur per masculum remotiorem, vt latè de ista cõsuetudine testatur post infinitos Apeguer. *de laudem. n.* 90. *fol.* 82.

24 Ergo dispositio intelligenda est quod fęmina in defectu masculorum eiusdem linee, et gradus admittatur Molin. *lib. primo cap.* 3. *num.* 6. 79. *& seq.*

25 Septimo tandem quia in regno habemus constitutiones particulares in materia feudali, quòd ista clausula, et deficientibus masculis succedant fæminę, intelligitur de masculis eius-

dem

dem gradus, non remotioribus, ita dicit Andr. de Iser. *in cap. primo versic. nàm, & illud num. 4. de eo qui sib. & hered. suis.*

26 Et de hoc duæ oriuntur notabiles conclusiones. Prima est quod cum habeamus istam legem feudalem in Regno, licitum est arguere à feudo ad maioratum, quia maioratus fraternizat cum feudo Speccin. *cõs. 47. col. 3. lib. 3.* Paris. *cons. 72. num. 74. lib. 4.* Didac. Couar. *var. resol. cap. 5. nu. 5. lib. 3. versic. quinto feuda*, & maioratus similes sunt, & à feudo ad maioratum arguit Lopez *parte 6. tit. 13. versic. mugeres* Molin. *lib. 3. cap. 8. num. 9.* Garf. *de nobilit. indiuis. num. 32.* Riminald. *Iun. cons. 313* Mierez. *de maior. parte 2. quæst. 6. num. 64.* Gomez. *in l. Tauri 40. num. 63.* cum alijs infinitis.

27 Sequitur per necesse, quod quando fit maioratus in hoc Regno cum clausula pro te, & masculis, quibus deficientibus fæminis, intelligi debet de masculis eius, qui vltimo decedit, non primi disponentis.

28 Secunda est conclusio, quòd cum in Regno seruetur talis modus in successione primogeniorum feudalium, quod talis ordo seruetur in quibuslibet alijs maioratibus, quælibet nãquè dispositio secundum consuetudinem regionis accipienda est vt latè per Molin. *lib. 1. cap. 3. num. 2. & 3.*

29 Qui propterea num. 6. infert quòd sicut in Regno Hispaniæ semper inter eos, qui in vno, eodemquè gradu, ac linea inueniuntur, maior præfertur, ita in maioratus successione, latè Cassan. *in consuet. Burgund. fol. mihi 529.*

30 Nequè obstant, & authoritates, quæ contra supra firmatam opinionem adduci possũt. Et primo non obstat dicere quod allegata superiùs pro hac sententia procedunt in natura primogenituræ simplicis, non autèm in primogenio masculino, quia tunc masculus remotior excludit fæminam proximiorem.

31 Nam respondetur quod imò procedunt, etiam quando sit factum primogenium in masculos in quorum defectu in feminas, faciunt rationes superius allegatæ, & Molin. *loc. cit. num. 50. & 21.* Surd. *cons. 316. num. 12.* Raudens. *de analog. nu. 190. cap. 15. lib. 1.* Auendagn. *decis. num. 32.* Agamm. *decis. 354.* Menoch. *cons. 926.*

32 Et ratio istius cõclusionis ab omnibus ducta est, quod quoties verba testatoris nõ sunt talia, quæ alium intellectum non patiuntur, fæmina non excluditur per masculum remotiorẽ Mierez. *dicta quæst. 6. num. 6.* & ideo dicit Decian. *cons. 98. n. 19. versic. item respondetur lib. 3.*

Ee quòd

defectu masculorum vocauit, et num. 34. notabiliter dixit, quòd vbicunque masculus vocatur ex statuto, pacto, aut conditione, et fæmina omni casu, et gradu propter masculum remotiorem non excluditur, non omnis masculus eam excludit à primogenio, sed is tantùm, qui eiusdem lineæ, et gradus est.

19 Quinto quia ista expressio masculinitatis in materia primogenij, nempè vocare masculos, et in defectu fæminas semper cẽsetur expressio eius, quod tacitè inherat ex natura maioratus, quo casu non alteratur natura ipsius primogenij, vt in simili decidit optimè Afflict. *in cap. 1. de eo qui sib. & hered. suis nu.* 14.

20 Vbi quærit quid si in Regno conceditur feudum tibi et descendentibus seruata sexus, et ætatis prærogatiua, et sic illud quod inherat de iure cõstitutionum Regni, expressè deducitur in pacto, an isto casu filia primogeniti excludat patruum, et arguit quod non, inde n. 16. tenet contrariam opinionem veriorem esse, videlicet vt illud pactum operetur, vt ius constitutionum Regni, et sic filia primogeniti excludit patruum, et ita expressè sensit Isern. *ibid.*

21 Et consequentèr cum id, quod inherat de natura primogenij deducatur in pactum, nõ alteratur natura ipsius primogenij, et ideò fęmina proximior excludit masculum remotiorem,

22 Sextò, quia quęlibet dispositio semper intelligenda est secundum consuetudinem, et naturam rei, de qua disponitur, ita in terminis maioratus voluerunt Castrens. *cons.* 164. *nu.* 3. 4. *lib.* 2. Soccin. *cons.* 47. *lib.* 3. Dec. *cons.* 397. *nu.* 6. Bologn. *cons.* 64. *vol.* 2. Guido Pap. *decis.* 506. *num.* 12. et esse receptissimam opinionem Xuar. *in quæst. maiorat. nu.* 8. Ioan. Lup. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 69. nu.* 21. Gregor. Lopez. *l.* 2. *tit.* 15. *parte* 2. Glos. *in verb. maioria* Couar. *var. resol. cap.* 5. Peralt. *de hered. instit. num.* 122. Molin. *lib.* 1. *de primogen. cap.* 3. *num.* 23.

23 Sed de consuetudine, et natura maioratus est, quod fęmina proximior nõ excludatur per masculum remotiorem, vt latè de ista cõsuetudine testatur post infinitos Apeguer. *de laudem. n.* 90. *fol.* 82.

24 Ergo dispositio intelligenda est quod fęmina in defectu masculorum eiusdem linęę, et gradus admittatur Molin. *lib. primo cap.* 3. *num.* 6. 79. *& seq.*

25 Septimo tandem quia in regno habemus constitutiones particulares in materia feudali, quòd ista clausula, et deficientibus masculis succedant fæminę, intelligitur de masculis eiusdem

dem

dem gradus, non remotioribus, ita dicit Andr. de Iser. *in cap. primo versic. nam, & illud num. 4. de eo qui sib & hered. suis.*

26 Et de hoc duæ oriuntur notabiles conclusiones. Prima est quod cum habeamus istam legem feudalem in Regno, licitum est arguere à feudo ad maioratum, quia maioratus fraternizat cum feudo Soccin. *cõs.* 47. *col.* 3. *lib.* 3. Parif. *conf.* 72. *num.* 74. *lib.* 4. Didac. Couar. *var. resol. cap.* 5. *nu.* 5. *lib.* 3. *versic. quinto feuda*, & maioratus similes sunt, & à feudo ad maioratum arguit Lopez *parte* 6. *tit.* 13. *versic. mugeres* Molin. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Garf. *de nobilit. indiuis. num.* 32. Riminald. *Iun. conf.* 313 Mierez. *de maior. parte* 2. *quæst.* 6. *num.* 64. Gomez. *in l. Tauri* 40. *num.* 63. cum alijs infinitis.

27 Sequitur per necesse, quod quando fit maioratus in hoc Regno cum clausula pro te, & masculis, quibus deficientibus fæminis, intelligi debet de masculis eius, qui vltimo decedit, non primi disponentis.

28 Secunda est conclusio, quòd cum in Regno seruetur talis modus in successione primogeniorum feudalium, quod talis ordo seruetur in quibuslibet alijs maioratibus, quælibet nãquè dispositio secundum consuetudinem regionis accipienda est vt latè per Molin. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. & 3.

29 Qui propterea num. 6. infert quòd sicut in Regno Hyspaniæ semper inter eos, qui in vno, eodemquè gradu, ac linea inueniuntur, maior præfertur, ita in maioratus successione, latè Cassan. *in consuet. Burgund. fol. mihi* 529.

30 Nequè obstant, & authoritates, quæ contra supra firmatam opinionem adduci possũt. Et primo non obstat dicere quod allegata superiùs pro hac sententia procedunt in natura primogenituræ simplicis, non aurèm in primogenio masculino, quia tunc masculus remotior excludit fæminam proximiorem.

31 Nam respondetur quod imò procedunt, etiam quando sit factum primogenium in masculos in quorum defectu in fęminas, faciunt rationes superius allegatæ, & Molin. *loc. cit. num.* 50. & 21. Surd. *conf.* 316. *num.* 12. Raudens. *de analog. nu.* 190. *cap.* 15. *lib.* 1. Auendagn. *decis. num.* 32. Agamm. *decis.* 354. Menoch. *conf.* 926.

32 Et ratio istius cõclusionis ab omnibus ducta est, quod quoties verba testatoris nõ sunt talia, quæ alium intellectum non patiuntur, fæmina non excluditur per masculum remotiorẽ Mierez. *dicta quæst.* 6. *num.* 6. & ideo dicit Decian. *conf.* 98. *n.* 19. *versic. item respondetur lib.* 3.

Ee quòd

defectu masculorum vocauit, et num. 34. notabiliter dixit, quòd vbicunque masculus vocatur ex statuto, pacto, aut conditione, et fæmina omni casu, et gradu propter masculum remotiorem non excluditur, non omnis masculus eam excludit à primogenio, sed is tantùm, qui eiusdem lineæ, et gradus est.

19 Quinto quia ista expresio masculinitatis in materia primogenij, nempè vocare masculos, et in defectu fæminas semper cēsetur expresio eius, quod tacitè inhereat ex natura maioratus, quo casu non alteratur natura ipsius primogenij, vt in simili decidit optimè Afflict. *in cap. 1. de eo qui sib. & hered. suis nu. 14.*

20 Vbi quærit quid si in Regno conceditur feudum tibi et descendentibus seruata sexus, et ætatis prærogatiua, et sic illud quod inherat de iure cōstitutionum Regni, expresè deducitur in pacto, an isto casu filia primogeniti excludat patruum, et arguit quod non, inde n. 16. tenet contrariam opinionem veriorem esse, videlicet vt illud pactum operetur, vt ius constitutionum Regni, et sic filia primogeniti excludit patruum, et ita expresè sensit Isern. *ibid.*

21 Et consequentèr cum id, quod inherat de natura primogenij deducatur in pactum, nō alteratur natura ipsius primogenij, et ideò fœmina proximior excludit masculum remotiorem,

22 Sextò, quia quęlibet dispositio semper intelligenda est secundum consuetudinem, et naturam rei, de qua disponitur, ita in terminis maioratus voluerunt Castrens. *cons.* 164. *nu.* 3. 4. *lib.* 2. Soccin. *cons.* 47. *lib.* 3. Dec. *cons.* 397. *nu.* 6. Bologn. *cons.* 64. *vol.* 2. Guido Pap. *decis.* 506. *num.* 12. et esse receptissimam opinionem Xuar. *in quæst. maiorat. nu.* 8. Ioan. Lup. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 69. *nu.* 21. Gregor. Lopez. *l.* 2. *tit.* 15. *parte* 2. Glos. *in verb. maioria* Couar. *var. resol. cap.* 5. Peralt. *de hered. instit. num.* 122. Molin. *lib.* 1 *de primogen. cap.* 3. *num.* 23.

23 Sed de consuetudine, et natura maioratus est, quod fęmina proximior nō excludatur per masculum remotiorem, vt latè de ista cōsuetudine testatur post infinitos Apeguer. *de laudem. n.* 90. *fol.* 82.

24 Ergo dispositio intelligenda est quod fęmina in defectu masculorum eiusdem lineę, et gradus admittatur Molin. *lib. primo cap.* 3. *num.* 6. 79. *& seq.*

25 Septimo tandem quia in regno habemus constitutiones particulares in materia feudali, quòd ista clausula, et deficientibus masculis succedant fæminę, intelligitur de masculis eiusdem

dem gradus, non remotioribus, ita dicit Andr. de Iser. *in cap. primo versic. nàm, & illud num. 4. de eo qui sib & hered. suis.*

26 Et de hoc duæ oriuntur notabiles conclusiones. Prima est quod cum habeamus istam legem feudalem in Regno, licitum est arguere à feudo ad maioratum, quia maioratus fraternizat cum feudo Soccin. *cõs. 47. col. 3. lib. 3.* Paris. *conf. 72. num. 74. lib. 4.* Didac. Couar. *var. resol. cap. 5. nu. 5. lib. 3. versic. quinto feuda*, & maioratus similes sunt, & à feudo ad maioratum arguit Lopez *parte 6. tit. 13. versic. mugeres* Molin. *lib. 3. cap. 8. num. 9.* Garf. *de nobilit. indiuis. num. 32.* Riminald. *Iun. conf. 313* Mierez. *de maior. parte 2. quæst. 6. num. 64.* Gomez. *in l. Tauri 40. num. 63.* cum alijs infinitis.

27 Sequitur per necesse, quod quando fit maioratus in hoc Regno cum clausula pro te, & masculis, quibus deficientibus fæminis, intelligi debet de masculis eius, qui vltimo decedit, non primi disponentis.

28 Secunda est conclusio, quòd cum in Regno seruetur talis modus in successione primogeniorum feudalium, quod talis ordo seruetur in quibuslibet alijs maioratibus, quælibet nãquè dispositio secundum consuetudinem regionis accipienda est vt latè per Molin. *lib. 1. cap. 3. num. 2. & 3.*

29 Qui propterea num. 6. infert quòd sicut in Regno Hispaniæ semper inter eos, qui in vno, eodemquè gradu, ac linea inueniuntur, maior præfertur, ita in maioratus successione, latè Cassan. *in consuet. Burgund. fol. mihi 529.*

30 Nequè obstant, & authoritates, quæ contra supra firmatam opinionem adduci possũt. Et primo non obstat dicere quod allegata superiùs pro hac sententia procedunt in natura primogenituræ simplicis, non autèm in primogenio masculino, quia tunc masculus remotior excludit fæminam proximiorem.

31 Nam respondetur quod imò procedunt, etiam quando sit factum primogenium in masculos in quorum defectu in fęminas, faciunt rationes superius allegatæ, & Molin. *loc. cit. num. 50. & 21.* Surd. *conf. 316. num. 12.* Raudens. *de analog. nu. 190. cap. 15. lib. 1.* Auendagn. *decis. num. 32.* Agamm. *decis. 354.* Menoch. *conf. 926.*

32 Et ratio istius cõclusionis ab omnibus ducta est, quod quoties verba testatoris nõ sunt talia, quæ alium intellectum non patiuntur, fæmina non excluditur per masculum remotiorẽ Mierez. *dicta quæst. 6. num. 6.* & ideo dicit Decian. *conf. 98. n. 19. versic. item respondetur lib. 3.*

Ee quòd

defectu masculorum vocauit, et num. 34. notabiliter dixit, quòd vbicunque masculus vocatur ex statuto, pacto, aut conditione, et fæmina omni casu, et gradu propter masculum remotiorem non excluditur, non omnis masculus eam excludit à primogenio, sed is tantùm, qui eiusdem lineæ, et gradus est.

19 Quinto quia ista expresio masculinitatis in materia primogenij, nempè vocare masculos, et in defectu fæminas semper cēsetur expresio eius, quod tacitè inherat ex natura maioratus, quo casu non alteratur natura ipsius primogenij, vt in simili decidit optimè Afflict. *in cap. 1. de eo qui sib. & hered. suis nu.* 14.

20 Vbi quærit quid si in Regno conceditur feudum tibi et descendentibus seruata sexus, et ætatis prærogatiua, et sic illud quod inherat de iure cōstitutionum Regni, expresè deducitur in pacto, an isto casu filia primogeniti excludat patruum, et arguit quod non, inde n. 16. tenet contrariam opinionem veriorem esse, videlicet vt illud pactum operetur, vt ius constitutionum Regni, et sic filia primogeniti excludit patruum, et ita expresè sensit Isern. *ibid.*

21. Et consequentèr cum id, quod inherat de natura primogenij deducatur in pactum, nō alteratur natura ipsius primogenij, et ideò fęmina proximior excludit masculum remotiorem,

22 Sextò, quia quęlibet dispositio semper intelligenda est secundum consuetudinem, et naturam rei, de qua disponitur, ita in terminis maioratus voluerunt Castrens. *cons.* 164. *nu.* 3. 4. *lib.* 2. Soccin. *cons.* 47. *lib.* 3. Dec. *cons.* 397. *nu.* 6. Bologn. *cons.* 64. *vol.* 2. Guido Pap. *decis.* 506. *num.* 12. et esse receptissimam opinionem Xuar. *in quæst. maiorat. nu.* 8. Ioan. Lup. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & uxor.* §. 69. *nu.* 21. Gregor. Lopez. *l.* 2. *tit.* 15. *parte* 2. Glos. *in verb. maioria* Couar. *var. resol. cap.* 5. Peralt. *de hered. instit. num.* 122. Molin. *lib.* 1. *de primogen. cap.* 3. *num.* 23.

23 Sed de consuetudine, et natura maioratus est, quod fęmina proximior nō excludatur per masculum remotiorem, vt latè de ista cōsuetudine testatur post infinitos Apeguer. *de laudem. n.* 90. *fol.* 82.

24 Ergo dispositio intelligenda est quod fęmina in defectu masculorum eiusdem lineę, et gradus admittatur Molin. *lib. primo cap.* 3. *num.* 6. 79. *& seq.*

25 Septimo tandem quia in regno habemus constitutiones particulares in materia feudali, quòd ista clausula, et deficientibus masculis succedant fæminę, intelligitur de masculis eius-

dem

dem gradus, non remotioribus, ita dicit Andr. de Iser. *in cap. primo versic. nàm, & illud num. 4. de eo qui sib & hered. suis.*

26 Et de hoc duæ oriuntur notabiles conclusiones. Prima est quod cum habeamus istam legem feudalem in Regno, licitum est arguere à feudo ad maioratum, quia maioratus fraternizat cum feudo Soccin. *cõs.* 47. *col.* 3. *lib.* 3. Paris. *cons.* 72. *num.* 74. *lib.* 4. Didac. Couar. *var. resol. cap.* 5. *nu.* 5. *lib.* 3. *versic. quinto feuda*, & maioratus similes sunt, & à feudo ad maioratum arguit Lopez *parte 6. tit.* 13. *versic. mugeres* Molin. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Gars. *de nobilit. indiuis. num.* 32. Riminald. *Iun. cons.* 313 Mierez. *de maior. parte* 2. *quæst.* 6. *num.* 64. Gomez. *in l. Tauri* 40. *num.* 63. cum alijs infinitis.

27 Sequitur per necesse, quod quando fit maioratus in hoc Regno cum clausula pro te, & masculis, quibus deficientibus fæminis, intelligi debet de masculis eius, qui vltimo decedit, non primi disponentis.

28 Secunda est conclusio, quòd cum in Regno seruetur talis modus in successione primogeniorum feudalium, quod talis ordo seruetur in quibuslibet alijs maioratibus, quælibet nãquè dispositio secundum consuetudinem regionis accipienda est vt latè per Molin. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. & 3.

29 Qui propterea num. 6. infert quòd sicut in Regno Hispaniæ semper inter eos, qui in vno, eodemquè gradu, ac linea inueniuntur, maior præfertur, ita in maioratus successione, latè Cassan. *in consuet. Burgund. fol. mihi* 529.

30 Nequè obstant, & authoritates, quæ contra supra firmatam opinionem adduci possũt. Et primo non obstat dicere quod allegata superius pro hac sententia procedunt in natura primogenituræ simplicis, non autèm in primogenio masculino, quia tunc masculus remotior excludit fæminam proximiorem.

31 Nam respondetur quod imò procedunt, etiam quando sit factum primogenium in masculos in quorum defectu in feminas, faciunt rationes superius allegatæ, & Molin. *loc. cit. num.* 50. & 21. Surd. *cons.* 316. *num.* 12. Raudens. *de analog. nu.* 190. *cap.* 15. *lib.* 1. Auendagn. *decis. num.* 32. Agamm. *decis.* 354. Menoch. *cons.* 926.

32 Et ratio istius cõclusionis ab omnibus ducta est, quod quoties verba testatoris nõ sunt talia, quæ alium intellectum non patiuntur, fæmina non excluditur per masculum remotiorẽ Mierez. *dicta quæst.* 6. *num.* 6. & ideo dicit Decian. *cons.* 98. *n.* 19. *versic. item respondetur lib.* 3.

Ee quòd

defectu masculorum vocauit, et num. 34. notabiliter dixit, quòd vbicunque masculus vocatur ex statuto, pacto, aut conditione, et fæmina omni casu, et gradu propter masculum remotiorem non excluditur, non omnis masculus eam excludit à primogenio, sed is tantùm, qui eiusdem lineæ, et gradus est.

19 Quinto quia ista expresio masculinitatis in materia primogenij, nempè vocare masculos, et in defectu fæminas semper cẽsetur expresio eius, quod tacitè inherat ex natura maioratus, quo casu non alteratur natura ipsius primogenij, vt in simili decidit optimè Afflict. *in cap. 1. de eo qui sib. & hered. suis nu. 14.*

20 Vbi quærit quid si in Regno conceditur feudum tibi et descendentibus seruata sexus, et ætatis prærogatiua, et sic illud quod inherat de iure cõstitutionum Regni, expressè deducitur in pacto, an isto casu filia primogeniti excludat patruum, et arguit quod non, inde n. 16. tenet contrariam opinionem veriorem esse, videlicet vt illud pactum operetur, vt ius constitutionum Regni, et sic filia primogeniti excludit patruum, et ita expressè sensit Isern. *ibid.*

21 Et consequentèr cum id, quod inherat de natura primogenij deducatur in pactum, nõ alteratur natura ipsius primogenij, et ideò fęmina proximior excludit masculum remotiorem,

22 Sextò, quia quęlibet dispositio semper intelligenda est secundum consuetudinem, et naturam rei, de qua disponitur, ita in terminis maioratus voluerunt Castrens. *cons.* 164. *nu.* 3. 4. *lib.* 2. Soccin. *cons.* 47. *lib.* 3. Dec. *cons.* 397. *nu.* 6. Bologn. *cons.* 64. *vol.* 2. Guido Pap. *decis.* 506. *num.* 12. et esse receptissimam opinionem Xuar. *in quæst. maiorat. nu.* 8. Ioan. Lup. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 69. *nu.* 21. Gregor. Lopez. *l.* 2. *tit.* 15. *parte* 2. Glos. *in verb. maioria* Couar. *var. resol. cap.* 5. Peralt. *de hered. instit. num.* 122. Molin. *lib.* 1 *de primogen. cap.* 3. *num.* 23.

23 Sed de consuetudine, et natura maioratus est, quod fęmina proximior nõ excludatur per masculum remotiorem, vt latè de ista cõsuetudine testatur post infinitos Apeguer. *de laudem. n.* 90. *fol.* 82.

24 Ergo dispositio intelligenda est quod fęmina in defectu masculorum eiusdem lineę, et gradus admittatur Molin. *lib. primo cap. 3. num. 6. 79. & seq.*

25 Septimo tandem quia in regno habemus constitutiones particulares in materia feudali, quòd ista clausula, et deficientibus masculis succedant fæminę, intelligitur de masculis eiusdem

dem gradus, non remotioribus, ita dicit Andr. de Iser. *in cap. primo versic. nàm, & illud num. 4. de eo qui sib & hered. suis.*

26 Et de hoc duæ oriuntur notabiles conclusiones. Prima est quod cum habeamus istam legem feudalem in Regno, licitum est arguere à feudo ad maioratum, quia maioratus fraternizat cum feudo Soccin. *cõs.* 47. *col.* 3. *lib.* 3. Paris. *cons.* 72. *num.* 74. *lib.* 4. Didac. Couar. *var. resol. cap.* 5. *nu.* 5. *lib.* 3. *versic. quinto feuda*, & maioratus similes sunt, & à feudo ad maioratum arguit Lopez *parte* 6. *tit.* 13. *versic. mugeres* Molin. *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Garſ. *de nobilit. indiuiſ. num.* 32. Riminald. *Iun. conſ.* 313 Mierez. *de maior. parte* 2. *quæſt.* 6. *num.* 64. Gomez. *in l. Tauri* 40. *num.* 63. cum alijs infinitis.

27 Sequitur per neceſse, quod quando fit maioratus in hoc Regno cum clauſula pro te, & maſculis, quibus deficientibus fæminis, intelligi debet de maſculis eius, qui vltimo decedit, non primi diſponentis.

28 Secunda eſt conclusio, quòd cum in Regno ſeruetur talis modus in ſucceſsione primogeniorum feudalium, quod talis ordo ſeruetur in quibuslibet alijs maioratibus, quælibet nãquè diſpoſitio ſecundum conſuetudinem regionis accipienda eſt vt latè per Molin. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. & 3.

29 Qui propterea num. 6. infert quòd ſicut in Regno Hiſpaniæ ſemper inter eos, qui in vno, eodemquè gradu, ac linea inueniuntur, maior præfertur, ita in maioratus ſucceſsione, latè Caſsan. *in conſuet. Burgund. fol. mihi* 529.

30 Nequè obſtant, & authoritates, quæ contra ſupra firmatam opinionem adduci poſsũt. Et primo non obſtat dicere quod allegata ſuperiùs pro hac ſententia procedunt in natura primogenituræ ſimplicis, non autèm in primogenio maſculino, quia tunc maſculus remotior excludit fæminam proximiorem.

31 Nam reſpondetur quod imò procedunt, etiam quando ſit factum primogenium in maſculos in quorum defectu in fęminas, faciunt rationes ſuperius allegatæ, & Molin. *loc. cit. num.* 50. & 21. Surd. *conſ.* 316. *num.* 12. Rauenſ. *de analog. nu.* 190. *cap.* 15. *lib.* 1. Auendagn. *deciſ. num.* 32. Agamm. *deciſ.* 354. Menoch. *conſ.* 926.

32 Et ratio iſtius cõcluſionis ab omnibus ducta eſt, quod quoties verba teſtatoris nõ ſunt talia, quæ alium intellectum non patiuntur, fæmina non excluditur per maſculum remotiorẽ Mierez. *dicta quæſt.* 6. *num.* 6. & ideo dicit Decian. *conſ.* 98. *n.* 19. *verſic. item reſpondetur lib.* 3.

quòd nunquam fit transitus ad aliam lineam, quando verba testatoris possunt verificari in prima linea.

33 Respondetur secundo, quod obiectio procederet quoties in maioratu essent tantùm inuitati masculi, nec in aliqua parte fœminæ vocatæ, nam dicto casu vel dicitur habita ratio conseruādæ agnationis, & quia agnatio non conseruatur per fœminas, masculus remotior excludit fœminam proximiorem, ita declarant Molin. *lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 30. *cum seq*; Cæsal. *cons.* 664. *num.* ... *lib.* 5. & Burg. de Paz. *in prohem. ll. Taur. num.* 120.

34 Vel ex natura dictionis, masculus, non facta mentione de fœminis, censetur fęmina semper exclusa: Aut vbi facta est mentio de fœminis, & consequenter non potest dici habita ratio agnationis, vel ex dictione, masculi, fœmina exclusa, nō procedit exclusio propter remotiores Molin. *dicto num.* 10. Auendagn. *ad dictas ll. Taur. glos.* 9. *num.* 24. *&* 40.

35 Secundo non obstat *tex. in cap.* 1. de eo qui sibi, & hęredibus suis, per quem mouentur omnes Doctores, qui in contrarium adduci possent, vbi habetur, quod si fuit concessum feudum Titio, & suis hęredibus masculis, & in defectu fęminis, quod donec durat masculus descendens, ex primo inuestito fęmina semper excluditur.

36 Nàm multipliciter respondetur, & primo quod iste tex. habet tā varios intellectus, vt non possit allegari ad decisionē causarum Soccin. Iun. *consil.* 110 *num.* 18. *lib.* 2.

37 Respondetur secundo, quòd ibi successio non fuerat radicata in eum, qui reliquit fęminam sed ille talis pręmortuus fuit, & propterea eueniente casu successionis non poterat dicere fęmina, quod prętendebat succedere in bonis patris, ita dixerunt multi super *dicto cap. primo* Salic. *inter consil.* Bald. *cons.* 205 *lib.* 2. Angel. *cons.* 321. Riminald. *cons.* 259. *num.* 39. *& seqq.* Bald. *in auth. cessante C. de suis et legit.* Surd. *cons.* 407. *num.* 35. Menoch. *cons.* 272. *num.* 36. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 9. *lib.* 1.

38 Respondetur quarto, quòd istud cap. non habet locum in Regno nostro, vbi fęminę sunt habilitatę ad successionem feudorum per *Constit. Regni, in aliquibus, & vt de success.* Ita Isern. *in dicto cap. primo versic. numquid hoc cap. habet locum in regno Siciliæ* Afflict. *num.* 9. *&* 11. Luparul. *in addit. Isern. versic. in Regno Siciliæ, & versic. quid ergo* Paris. *cons.* 21. *nu.* 30. *lib.* 1.

39 Respondetur quinto, quòd quoties in inuestitura adest verbum, primogenitus, tunc non procedit dispositio supradicta, ita limintando prędictum textum

rum dixit Bald. *consil.* 275. *lib.* 2. Curt. Iun. *de feud. parte* 2. *quæ.* 1. *limit.* 15. Tiraquell. *de primogen. quæst.* 10. *num.* 25. Schrader. *de feud. parte* 4. *cap.* 4. *num.* 78. & Baldum sequitur Petrus de Gregorio *de concess. feudor. parte* 4. *quæst.* 4.

40 Et deniquè respondetur quòd Tex. ille non procedit, vbi est consuetudo in contrarium Duar. *de success. famin. num.* 9.

41 Sed magis particularitèr respondendo Doctoribus, qui mouentur ex dicto cap. 1. de eo quod sibi, & in contrarium adduci possent. Non obstat Anchar. *cons.* 359. quem multi sequuntur. Nam Anchar. non loquitur in terminis propositi thematis, quia ibi fuit vocata masculina generatio, ex qua generalitate sermonis videtur habita ratio conseruādæ agnationis, & meritò masculi remotiores excludunt fęminam proximiorem, ita in specie declarando Ancharan. dixit Auendagn. *l.* 40. *Taur. glos.* 9. *nu.* 21. Surd. *cons.* 316. *versic.* ad Ancharan. *lib.* 3.

42 Respondetur etiam, quòd Ancharan. reprobat Molin. *de primogen. hyspan. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 10. *versic. ex quibus.*

43 Et dicit quod procedit quādo ratio agnationis expressa est, non autèm quando ex masculorum vocatione ea deducitur; & idem *cap.* 8. *num.* 9. dicit, quòd Ancharan. æquiuocè loquitur, ideo intelligendus est, vbi fæmina excluditur propter remotiores, vel expresse, vel ex claris coniecturis; & contra Ancharanum, tenuerunt Peregrin. *de fideicom. art.* 27. & alij abeo

44 citati.

Non obstat Gregor. Lopez. *parte* 6. *tit.* 13. *l.* 3. *quest.* 19. Nàm nec etiam ipse loquitur in casu isto; ibi enim fuerat factus maioratus cum hoc, quòd semper masculi præferantur, & in defectu vocatæ fuerunt fęminę, & quia isto casu fuit considerata agnatio, id circo pręferuntur remotiores, & ita loquitur *quæst.* 21. & sic paritèr intelli-

45 gitur per Molin. *dicto nu.* 50.

Non obstat Mierez. *quæ.* 6. *parte* 2. *num.* 64. nàm ibi loquitur quādo testator vocauit omnem virorum lineam, & posteritatem, & inde vocauit fęminas in defectu, quasi vrgente necessitate, et sic loquitur in casu quo fuit cōsiderata agnatio, ita declarat Auendagn. *dicta l.* 4. Taur. *glos. num.* 24. & in hoc allegat Ancharan. & Gregor. Lopez. *l.* 3. *tit.* 13. *partit.* 6. *verb. mugeres versi. secundo præ-*

46 *mittendum.*

Nec minùs obstat Cæsal. *cons.* 664. loquitur enim in casu quo tantum fuerunt vocati masculi, vt patet *num.* 29. et

isto casu fatentur omnes, quod stante quod fuit agnatio considerata, vel posita tantùm dictio masculi, exclusiua fœminarum, quòd remotior excludit fœminam proximiorem, vt per Molin. *cap.*4.*n.*39. et alios de quibus supra.

47 Secùs tamen est, si testator specificè, & semper non se restrinxisset ad masculos, quia tunc filia primogeniti admittur, vt dicit ipsemet Cæsal. *loc. cit.* *num.*30.

48 Ad Riminald. *conf.*544. *nu.* 99.respondetur, quod ibi fuit facta prohibtio de nõ alienando cum causa, quia voluit testator bona conseruari in familia, vt *num.*39. legitur.

49 Item prætulit semper filios masculos etiam in legitimos vt *num.*51. Præterea pro fœmina contra masculum in eodẽ themate contra Riminaldum consuluerunt Bursat.*conf.*354.*lib.*4. Decian. *conf.* 16. *lib.* 14. Bim. *conf.* 1.Menoch.*conf.*220. *lib.*3. tenet Raudens. *de analog. cap.* 15.*num.* 330. *lib.* 1.

50 Nec pariter obstat Bursat. *conf.* 229. qui consuluit in casu Cæsal. *conf.* 664. nam ex themate ipso apparet, quod numquam fuerunt vocatæ fœminæ, nec de eis fuit facta mentio, & vltra speciem facti, ita colligitur ex Cæsal. *dicto conf. nu.* 29. & 30.Bursat. *num.* 4. & 35. & magis clarè *nu.*6. & 30.

51 Eodem modo loquitur Menoch. *conf.* 204. qui in eodem casu consuluit, & *num.*25. subdit quod testator habuit respectum ad agnationem, quia voluit primogenitos fœminarum assumere debere cognomen, & arma.

52 Minus obstat Raudens. *conf.* 5.*lib.*2. *num.* 5. 17. & *per tot.* Nàm considerat, quod tantum fuerunt vocati descendẽtes masculi, & nullo modo fuit nominata fœmina, vt *num.* 6. & inter alios allegat Molin. *cap.* 5. *num.*30. & 37.

53 Pari modo procedit Paris. *consil.*72. *lib.*4. nàm ibi tantũmodo fuerunt vocati masculi, vt apertè *num.* 11. & 21. item fuit habita ratio agnationis, *vt num.* 23. 86. & *seq.*

Nequè tandem resistũt Menoch. *consil.* 752. *lib.*8. & Paul. de Montepico *conf.*96. quia ibi tantùm fuerunt vocati masculi, & fuit habita ratio agnationis, vt *num.*4.6.& 13. nàm verbũ, masculus, nulla de fœmina mentione facta ex sua natura conseruationem agnationis arguit Auendagn.*loc. cit. n.*47.

OBSERV. IX.

1 Hinc successiuè quæritur si attendenda sit proximitas respectu primi institutoris, an respectu vltimi morientis.

2 Et resolutiuè dicimus quòd vlti-

vltimi decendentis proximitas attendi debet, & nè mille, qui referri posſunt Doctores referamus, breuitate contenti, adducimus tantùm aliquos grauiſſimos Authores, qui de communi, & magis communi teſtantur, prout sunt Clar. *in §. teſtamentum. quæſt.* 77. Marzar. *parte 2. quæſt.* 35. vbi quod ita in Rota Florentina fuit ſæpè iudicatum. Cæſal. *conſ.* 313. *&* 457. *num.* 5. *&* *conſ.* 600. *n.* 20 *lib.* 4. Roland. *conſ.* 110. *nu.* 2. *lib.* 1. *vbi de communi.* Molin. *de hyſpan. primog. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 46. 47. *cap.* 9. *lib.* 3. *&* *cap.* 10. *num.* 39. *&* 42. Palaez. *de maioratu parte* 2. *quæſt.* 8. *num.* 1. Riminald. Iun. *conſ.* 108. *num.* 31. *&* 32. *&* *ſeqq; lib.* 1. Iacob. Berretta *conſ.* 37. *num.* 7. *lib.* 1. Simon. de Pret *conſ.* 31. *num.* 1. *lib.* 1. Bertaz. *conſ.* 98. *num.* 21. *&* 38. *in ciuilibus* Onded. *conſ.* 7. *nu.* 2. *lib.* 1. Apeguer. *de laudem. verſic.* 6. *nu.* 94. vbi allegat Didacum, & alios, Surd. *conſ.* 370. *num.* 15. *lib.* 3. Magon. *deciſ.* Lucan. 83. *nu.* 16. Berous *conſ.* 145. *num.* 9. *lib.* 2. *&* *de communi in cap. in præſentia num.* 413. *de probat.* Porr. *latè conſ.* 121. Thom. non. *conſ.* 41. *num.* 28. Bolognet. *in l. hæredes mei* §. *cum ita nu.* 62. *de legat.* 1. Gozadin. *de magis communi cõſ.* 169. *num.* 56. *lib.* 1. Alciat. *conſ.* 32. *num.* 8. *lib.* 4. Ror. Rom. *deciſ.* 72. *lib.* 1. *nu.* 1. *&* 4. Maluaſ. *conſ.* 31. *per tot.* Cioff. latè *cõnſ.* 7. *nu.* 23. *lib.* 1. Celſ. Vgo *conſ.* 120. *num.* 22. Agamm. infinitos allegando *deciſ. luſitan.* 7. *&* *deciſ.* 354.

3 Et in regno procedit ſine dubio, prout teſtantur Blaſc. Lancea *in cap. ſi aliquem quæ.* 41 Ioann. de Lignano *conſ.* 76. *col. vltima inter conſilia Brun.* Bongiorn. *in repetit. feud. verſic. linea* Cannet. *in cap. ſi aliquem in verb. defunƈto ergo Barone n.* 12. *fol.* 225. Schrader. *de feud. parte* 7. *cap.* 7. *num.* 19. Roſſental. *cap.* 7. *concluſ.* 132. vbi teſtatur eam magis obtinuiſſe, Pancirol. *conſ.* 100. *num.* 6. Gabriel. *conſ.* 86. *num.* 14. *vol.* 1.

4 Et licet Menoch. *conſ.* 904. *num.* 32. teneat primi inſtitutoris proximitatem attendendã eſse, & ad hoc quamplures referat Doctores nihilominus in nihilo obſtat. Et primò quia omnes Doctores per eum allegari tenent in alijs locis contrariam opinionem, & multi etiam loquuntur in caſu ſatis diuerſo, & inter alios Menoch. allegat pro ſe Barr. & tamen idem Bartol. pro prima opinione decidit *in l. reconiunƈt. col. penult. de legat.* 3.

5 Allegat etiam Crot. & tamen idem Crot. tenet attendẽdam eſse proximitatem grauati *inter conſil. Alexadrin. conſ.* 39. *num.* 6.

6 Allegat quoquè Rub. & nihil-

isto casu fatentur omnes, quod stante quod fuit agnatio considerata, vel posita tantùm dictio masculi, exclusiua fæminarum, quòd remotior excludit fæminam proximiorem, vt per Molin. *cap*.4.*n*.39. et alios de quibus supra.

47 Secùs tamen est, si testator specificè, & semper non se restrinxisset ad masculos, quia tunc filia primogeniti admittur, vt dicit ipsemet Cæsal. *loc. cit. num*. 30.

48 Ad Riminald. *conf*. 544. *nu*. 99. respondetur, quod ibi fuit facta prohibtio de nõ alienando cum causa, quia voluit testator bona conseruari in familia, vt *num*. 39. legitur.

49 Item prætulit semper filios masculos etiam in legitimos vt *num*. 51. Præterea pro fæmina contra masculum in eodẽ themate contra Riminaldum consuluerunt Bursat. *conf*. 354. *lib*. 4. Decian. *conf*. 16. *lib*. 14. Bim. *conf*. 1. Menoch. *conf*. 220. *lib*. 3. tenet Raudens. *de analog. cap*. 15. *num*. 330. *lib*. 1.

50 Nec pariter obstat Bursat. *conf*. 229. qui consuluit in casu Cæsal. *conf*. 664. nam ex themate ipso apparet, quod numquam fuerunt vocatæ fæminæ, nec de eis fuit facta mentio, & vltra speciem facti, ita colligitur ex Cæsal. *dicto conf. nu*. 29. & 30. Bursat. *num*. 4. & 35. & magis clarè *nu*. 6. & 30.

51 Eodem modo loquitur Menoch. *conf*. 204. qui in eodem casu consuluit, & *num*. 25. subdit quod testator habuit respectum ad agnationem, quia voluit primogenitos fæminarum assumere debere cognomen, & arma.

52 Minus obstat Raudens. *conf*. 5. *lib*. 2. *num*. 5. 17. & *per tot*. Nàm considerat, quod tantum fuerunt vocati descendẽtes masculi, & nullo modo fuit nominata fæmina, vt *num*. 6. & inter alios allegat Molin. *cap*. 5. *num*. 30. & 37.

53 Pari modo procedit Parif. *consil*. 72. *lib*. 4. nàm ibi tantũmodo fuerunt vocati masculi, vt apertè *num*. 11. & 21. item fuit habita ratio agnationis, *vt num*. 23. 86. & *seq*.

Nequè tandem resistũt Menoch. *consil*. 752. *lib*. 8. & Paul. de Montepico *conf*. 96. quia ibi tantùm fuerunt vocati masculi, & fuit habita ratio agnationis, vt *num*. 4. 6. & 13. nàm verbũ, masculus, nulla de fæmina mentione facta ex sua natura conseruationem agnationis arguit Auendagn. *loc. cit. n*. 47.

OBSERV. IX.

1 Hinc successiuè quæritur si attendenda sit proximitas respectu primi institutoris, an respectu vltimi morientis.

2 Et resolutiuè dicimus quòd vlti-

vltimi decendentis proximitas attendi debet, & nè mille, qui referri posſunt Doctores referamus, breuitate contenti, adducimus tantùm aliquos grauiſſimos Authores, qui de communi, & magis communi teſtantur, prout sunt Clar. *in §. teſtamentum. quæſt.* 77. Marzar. *parte 2. quæſt.* 35. vbi quod ita in Rota Florentina fuit ſæpè iudicatum. Cæſal. *conſ.* 313. & 457. *num.* 5. & *conſ.* 600. *n.* 20 *lib.* 4. Roland. *conſ.* 110. *nu.* 2. *lib.* 1. *vbi de communi*. Molin. *de hyſpan. primog. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 46. 47. *cap.* 9. *lib.* 3. & *cap.* 10. *num.* 39. & 42. Palacz. *de maioratu parte* 2. *quæſt.* 8. *num.* 1. Riminald. Iun. *conſ.* 108. *num.* 31. & 32. & *ſeqq. lib.* 1. Iacob. Berretta *conſ.* 37. *num.* 7. *lib.* 1. Simon. de Pret *conſ.* 31. *num.* 1. *lib.* 1. Bertaz. *conſ.* 98. *num.* 21. & 38. *in ciuilibus* Onded. *conſ.* 7. *nu.* 2. *lib.* 1. Apeguer. *de laudem. verſic.* 6. *nu.* 94. vbi allegat Didacum, & alios, Surd. *conſ.* 370. *num.* 15. *lib.* 3. Magon. *deciſ.* Lucan. 83. *nu.* 16. Berous *conſ.* 145. *num.* 9. *lib.* 2. & *de communi in cap. in præſentia num.* 413. *de probat.* Port. *latè conſ.* 121. Thom. non. *conſ.* 41. *num.* 28. Bolognet. *in l. hæredes mei* §. *cum ita nu.* 62. *de legat.* 1. Gozadin. *de magis communi cōſ.* 169. *num.* 56. *lib.* 1. Alciat. *conſ.* 32. *num.* 8. *lib.* 4. Rot. Rom. *deciſ.* 72. *lib.* 1. *nu.* 1. & 4. Malnaſ. *conſ.* 31. *per tot.* Cioff. latè *conſ.* 7. *nu.* 23. *lib.* 1. Celſ. Vgo *conſ.* 120. *num.* 22. Agamm. infinitos allegando *deciſ. luſitan.* 7. & *deciſ.* 354.

3 Et in regno procedit ſine dubio, prout teſtantur Blaſc. Lancea *in cap. ſi aliquem qua.* 41 Ioann. de Lignano *conſ.* 76. *col. vltima inter conſilia Bruni*. Bongiorn. *in repetit. feud. verſic. linea* Cannet. *in cap. ſi aliquem in verb. defuncto ergo Barone n.* 12. *fol.* 225. Schrader. *de feud. parte* 7. *cap.* 7. *num.* 19. Roſſental. *cap.* 7. *concluſ.* 132. vbi teſtatur eam magis obtinuiſſe, Pancirol. *conſ.* 100. *num.* 6. Gabriel. *conſ.* 86. *num.* 14. *vol.* 1.

4 Et licet Menoch. *conſ.* 904. *num.* 32. teneat primi inſtitutoris proximitatem attendendā eſſe, & ad hoc quamplures referat Doctores nihilominus in nihilo obſtat. Et primò quia omnes Doctores per eum allegati tenent in alijs locis contrariam opinionem, & multi etiam loquuntur in caſu ſatis diuerſo, & inter alios Menoch. allegat pro ſe Barr. & tamen idem Bartol. pro prima opinione decidit *in l. reconiunct. col. penult. de legat.* 3.

5 Allegat etiam Crot. & tamen idem Crot. tenet attendēdam eſſe proximitatem grauati *inter conſil. Alexandrin. conſ.* 39. *num.* 6.

6 Allegat quoquè Rub. & nihil-

nihilominus ipsemet Rub. pro prima opinione firmat *conf.* 38. *num.* 4.

7 Allegat etiam Portium, qui latè exinde *conf.* 121. primam defendit sententiam.

8 Allegat Thob. & tamē idem Thob. *conf.* 41. *num.* 28. & 29. contrarium firmat.

9 Allegat Beroum, et idē Bero *conf.* 145. *lib.* 2. & *in cap. in presentia num.* 413. tenet nostram opinionem esse magis communem.

10 Allegat Roland. & idē Roland. de communi testatur pro nostra opinione *conf.* 110. *nu.* 2. *lib.* 2.

11 Allegat Tiraquel. qui in mille locis contrarium firmat.

12 Allegat pariter Riminald. Iun. qui in *conf.* 108. *num.* 31. & 32. approbat primam sententiam.

13 Allegat Cæsal. *conf* 333. qui 313. affirmat hanc nostram opinionem esse veriorem, & communem, & latiùs *conf.* 600. *num* 20.

14 Allegat etiam Bald. et aliòs qui in rei veritate in diuersissimis locis contrarium tenent.

15 Et sic Menoch. non debet attendi, cum allegat DD. in varijs locis contrariam tenentes opinionem, prout etiam consuluit idēmet Menoch. *in consil. pro Triultijs. num.* 321.

16 Secundò quia supradicta Menochij opinio, numquàm vera esse potest, quando grauatus relinquit descendentes, nàm tunc isti videntur æquè à testatore dilecti; ita limitat post Cæsal. Bursat. Raudens. Molin. et alios Thesaur. *decis.* 64. *n.* 4.

16 Et latè ad materiam videndus doctissimus Cāmar. *respons. decis* 49. *artic.* 4. *fol.* 508. *tom.* 1. & *conf.* 1. *lib.* 2. Castill. Sotom. *lib.* 5. *contro. iur. cap.* 90. & *seqq.*

18 Et quia in hac vtilissima materia inueni doctissimum votum V.I.D. Petri Alliata eximij iuris consulti in causa Baroniæ Buzzeptæ, ideo ad commune bonum hic transcribere decreui, et tale est.

VOTVM
Spectab. V. I. D. Petri Alliata.
IN CAVSA
Baroniæ Bucepta.
Iesus

HEnricus de Grimaldis tradidit Petro eius filio secundo genito feudum de la Buzetta per hæc verba, videlicet. Pro se, et suis hęredibus, et successoribus masculis tantum, in quorum defectu fęminis, vt infra imperpetuū, et addit expressam cōditionē, quòd si fortè dictus Petrus, seu eius hæredes, et successores masculi de legitimo corpore descendentes tantùm filias fœminas habuerint, et vixerint, et superetint aliqui ex fratribus dicti

cti Petri videlicèt Franciscus, Simon, aut Pinus de Grimaldo, seu eius hæredes, & successores masculi succedant in prædicto feudo, videlicèt quod maior-natu dictorum fratrum, & filij & hæredes, & successores masculi, vt supra maiores natu preponantur in successione feudi prædicti Bucceptæ, & quod is de fratribus, & hæredibus, & successoribus prædictis masculis, qui in dicto feudo Bucceptæ successerit, teneatur maritare filias dicti Petri, seu eius hæredum, & successorum dictum feudum reliquentiũ, super redditibus dicti feudi, & eisdem fæminis tantam dotem tradere, quantam arbitrati fuerint boni viri, secundum qualitatem redditus prædicti feudi.

20 Mortuo dicto Petro donatario successerunt in dicto feudo eius descendentes masculi, successiuè, vnus post alium, vsque ad Ioannem Franciscum, qui tandèm vltimo loco decessit absque filijs relicta solummodo eius sorore Constantia, & ex ea quondam Ioannes nepos ipsius Io: Francisci, & filius ipsius Costantiæ, cui dictus Io: Franciscus in eius vita refutauerat, & donauerat feudum, de quo agitur.

21 Et quia descendentes ex linea masculina ipsius Petri per Henricum eius primogenitum mortuo dicto Io: Francisco defecerunt, quia nemo ex eo reperitur. Quæritur an descẽdẽtes masculi ipsius Petri ex alio filio Ioanne, quorum primum locũ in præsentiarum detinet magnificus Io. Caloyarus de Grimaldo intelligatur vocatus virtute supradictæ conditionis sub qua fuit facta donatio dicto quondam Petro.

22 Difficultas in huiusmodi casus positione oritur ex pluribus; primo, quia quamuis secundùm magis communem opinionem, sub qua in hoc Regno viuimus Henricus vti primus acquisitor potuisset de feudo ipso disponere non obstante forma pacti, & prouidentiæ cum clausula iurisfrancorum, prout firmarũt probatissimi uiri Dominus Io: Aloysius de Septimo, et Dominus Blaseus Lancea *in cap. volentes*, et Petrus de Gregorio *in suo tract. de concess. feud:* et Pet n. *in pluribus consilijs.*

23 Asserentes, ita communitèr teneri, et in Magna Curia non admitti ampliùs disputationes in contrarium.

24 Nihilominus hæc facultas disponendi debet intelligi vt ipse potuisset pro prima vice disponere in vnam eãdemque personam, et non in pluribus, vnum post alium vocando, subuertẽdo modum, et regulam succedendi traditam per constit. vt de successionibus, et per cap. si aliquem, in quibus fæminæ existen-

stentes in proximiori gradu præferuntur masculis existentibus in remotiori gradu; vassallus ergo in casu quo potest disponere, oportet sub eadem lege, & non diuersa disponere *ca. 1. §. perfecto de leg. contra.*

25 Nemo enim potest facere quod leges in sua dispositione non habeant locum *l. nemo potest. ff. de leg. 1.* & videtur expressè prouisum per Dominum Andr. de Isern. *in cap. 1. col. 3. de eo qui sib. & hæred. suis.*

26 Vbi clarè firmat, quod vassallus successoribus suis non potest dare modum succedendi diuersum à lege, pro qua opinione etiam adducitur, quòd cum per cap. volentes fuit permissa alienatio feudorum, debet hoc intelligi pro prima vice argumento *l. boues §. hoc sermone ff. de vob. obligat.*

27 Per quas rationes Clarissimi viri D. Blascus Lancea, & Io. Aloysius de Septimo in quæstione Baroniæ Pittinei tenuerunt, quod quamuis regularitèr in hoc Regno per cap. volentes sit introducta potestas alienandi, tamen non per hoc poterit fidelis Vassallus disponere fideicommittendo in pluribus personis, vt videlicèt feudum habeat deambulare de vno ad alium, ad libitum ipsius fideicommittentis, & idem tenuerunt moderni, ac etiam Sigismund. Loffred. *in consi. 7.*

28 Sed supradictis rationibus non obstantibus contraria opinio, videlicèt, quòd feuda possint fideicommitti, & de eis disponi in pluribus substitutionibus, est magis vera, & magis communitèr approbata ab omnibus Regnicolis.

29 Pro qua opinione facit ratio euidentissima, quia cum modus succedendi in feudis erat traditus ab intestato, stante quòd pro beneficio publico potestas alienandi erat prohibita tàm in testamento, *vt in cap. 1. de success. feud.* quàm etiam inter viuos, *vt in cap. primo de prohibit. feud. alienat. & in cap. 1. de prohib. feud. alien. per feder. & in consti.* constitutio etiam Diuæ memoriæ, & consequentèr feuda ipsa erant naturalitèr facta inalienabilia, sequebatur necessariò, quòd multò fortius intelligebatur prohibita potestas fideicommittendi, quia qui nō potest disponere de re aliqua inter viuos, multò fortiùs non poterit de eadem re disponere in vltimis voluntatibus.

30 Subsequuta postmodū mutatio est ipsius naturæ fœudorum, quæ sicut antiquitùs erāt inalienabilia, post modum per cap. volentes fuerūt facta alienabilia, & consequentèr fuit eis mutata natura, sequitur quod sicut poterat de eis disponi inter viuos, ita, & in vltimis voluntatibus, etiàm fideicom-

mit-

mittendo, quia cui datur potestas disponendi, intelligitur etiã data facultas fideicommittendi, *l.2.ff. de leg. p. l.si quis in princ. testam. §. miles, ff. de legat. 3.*

31 Sicut vidimus similitèr, quod sicuti feuda per eius naturã quãdò erãt inalienabilia nõ poterãt præscribi, *l. alienat. verbum ff. de verb. signif. l. vbi lex*, & ibi Glos. Bart. & DD. *ff. de vsucap.*

32 Item nec poterant obligari, *l.fin.C.de reb.alien.vel non alien.*

33 Nec super eis fieri compromissum, *Cap. cum tempore extra de arbit.*

34 Et tamen mutata eius natura in cõsequentiam fuerunt immutatæ supradictæ dispositiones, quia etiam præscribuntur, & obligantur, & de eis potest fieri compromissum, vt ponunt moderni super *cap. volentes*, & præcipuè dominus de Septimo, qui ex nouitate illius legis annotat diuersos effectus subsequutos.

35 Ita, & similitèr habemus dicere, quod in casu nostro, quod sit innouata illa prohibitio fidei committendi, quæ veniebat in consequentiã prohibitionis alienandi; et erit alter in effectibus, qui sequuntur ex nouitate illius legis *Cap. volentes*, quod ostenditur alia euidenti ratione; quia quamuis de iure communi feudorum, feuda ipsa, vt inalienabilia non veniant in fideicommisso vniuersali, tamen quando feuda in aliquibus casibus specialiter obligatis, poterunt alienari, iuxta Tex. *in cap.p. de feud. non hab. propr. nat. feud.*

36 Veniebant, & compræhendantur in ipso fideicommisso, prout ponit Bald. *in l.cum virum col. fin: C. de fideic.* cum concordantibus adductis per Iason. *in prælud. feud. n. 46.*

37 Et ista opinio in Regno passim est vsu recepta, & approbata, tùm per multa, & insin ita fideicommissa facta, & in iudicio adducta super ipsis feudis, quia quamuis multa sint feuda in Regno in forma hæreditaria, & sic alienabilia, tamen propter fideicommissa non alienantur, nec subiugationes, & obligationes factæ tenent; & ita semper fuit iudicatum, imò de tantis viris doctissimis, quorum apud nos infinitæ allegationes habentur, nemo reperitur, qui ausus fuerit vires ipsius fideicõmissi abnegare, exceptis tantum supradictis consulẽtibus in causa Pittinei, & Cammaratæ, qui quamuis hoc tentauerint, tamẽ habuerunt consulentes in contrarium, & exitum negotij in oppositum, quia Baronia Pittinei remansit pænes vocatum per fideicommissum, & Comitatus Cammaratæ confiscatus à Curia propter delictum Comitis, quamuis Comitissa prætendisset, virtute formæ Comitatus debuisse spectare ad eam,

Ff et

& non ad virum.

38 Nec authoritas Domini Loffredi multum operatur, quia ipse met in calce sui consilij tāquam non benè confisus de rationibus suis, et de stilu Regni, refert se ad Siculos, quos omnes, vt dixi, et latè cumulat, et approbat dominus de Bongiorno in causa Baroniæ Spaccafurni tenent oppositum.

39 Secūda difficultas oritur propter existentiam Ioannis de Grimaldis possessoris ipsius feudi, quia quamuis non descendat ex linea masculina vti filius Cōstantiæ sororis ipsius Ioannis Francisci, tamen quia est masculus, & de descentibus ipsius quondam Henrici disponentis non est adhuc locus conditioni subqua fuerunt vocati descēdētes masculi aliorum filiorum, & descendentium masculorum ipsius Henrici, nam vocando ipsum Petrum, & eius successores masculos videtur vocasse etiàm ipsum Ioannem de Grimaldis, quia propriè est masculus, & successor, nàm de proprietate sermonis, nepos ex fæmina propriè dicitur de descendentibus masculis *§. 1. & 2. de hered. qui ab intest. cap. 1. qui sibi, & hered. suis* Fulgos. *cons.* 86. Cuman. *cons.* 246. Alexand. *cons.* 22. *vol.* 2. Paul. de Castr. *in l. prima C. de condit. inserf.* & latissimè Ruin. *cons.* 120. *vol.* 1.

40 Auget hanc opinionem illa ratio, quia testator non excludit alias fæminas præter filias morientium, prouidendo eis de dotibus deparagio, & sic videtur omisisse casum quando decederent cum sororibus, & sic casus omissus remanet in dispositione iuris communis *l. commodissimè ff. de liber. & post. l. si extraneus* vbi Iason. *ff. de cond. ob caus.*

41 Et ratio est, quia cum ex mēte intelligitur venisse illud quòd verbis exprimitur *l. labeo ff. de supp. leg.*

42 Sequitur illud, quod verbis non compræhenditur, non intelligitur mente cogitatum *l. nō aliter ff. de leg. 3.*

43 Cum ergo descendentes masculi ex fratribus Petri sint tantum vocati, quando descendentes ipsius Petri descēderent cum filijs fæminis tantūmodò, quas iussit maritari de paragio, sequitur, quòd existentibus sororibus casus remanet in dispositione iuris communis, quo casu succedunt sorores defectu filiorum, vt *in constit. de successionibus in cap. si aliquem.*

44 Nàm sicut testator in vltimis voluntatibus videtur se confirmasse cum dispositione iuris, vt notat Bart. & Doctores *in l. heredes mei §. cum ita ff. ad Trebell.*

45 Ita etiam in dispositionibus inter viuos, vt notant Bart. & Doctores *in l. & iuris iurandi §. si liberi ff. de oper. liber.* cum concor-

cōrdantibus adductis per Ruin. dicto conf. 120. n:9. vol. 1.

46 Qua tamen difficultate non obstante mihi videtur dicendū, quod intentio disponentis omnino fuit vocare descentes illos masculos, per quos agnatio, & familia conseruatur, post quam exclusit fæminas, quo fit vt descendentium masculorum appellatione non veniunt masculi ex fæminis, prout ponit Io: Andr. ad specul. post Ricart Malis. in rubric. de testam specu. in tit. locati §. nunc vero aliqua Bald. cōs. 238. vol. 1. in antiquis Mattes. sing. 130. Franc. de crim. sing. 20. & hæc est communis opinio, vt testatur Soccin. in l. gallus §. nunc leg. velle ff. de liber. & posthum.

47 Non obstat illud, quod dicebatur de proprietate sermonis, quod appellatione descendentium masculorum veniant nepotes ex fæminis, quia in interpretatione voluntatis parum attenditur vera proprietas verborum, cū tali proprietati præferatur communis vsus loquendi, l. labeo §. p. de sup. l. cum de. lamenis §. asinam ff. de fund. instrum. leg.

48 Et ex communi vsu loquendi, clarum est, quod per descendētes masculos, intelligimus de masculis ex masculis, quinimò impropriantur verba, vt capiatur sensus verus loquentis, prout declarat Paul de Castr. consil. 358. in antiq. per Tex. in l. causas, ff. de cond. & demon.

49 Nam sicut verba legis interpretantur ad conseruationem honoris, & familiæ vt in l. 1. ff. de iur. imm.

50 Ita intentio disponentis debet intelligi, quia in dubio regulatur ad mentem iuris, secūdùm Bart. in dicta l. heredes mei §. cum ita, & in dicta l. iuris iurand. §. si liberi ff. de oper. liber. vbi Doctores.

51 Ita, & sic stante verisimili intentione disponentis qui vult bona peruenire apud illos successores masculos, apud quos conseruatur honor nomen familiæ iuxta tex. in dicta l. 1. ff. de iur. immunit.

52 Sequitur, quòd masculus ex fæmina non censeatur vocatus, secundū. Io: Andre. Ricar. Malum. specu. in locis praallegatis, quòs sequitur Bald. in l. 1. C. de con. inser. & in auth: si quas ruinas n. 8. C. de sacrosanct. eccles. Matthes. post Anto. de But. Petr. de Ancar. & Io: de Monte, & Flo. de Sant. Pet. quo sibi refert sing. 130. Franc. de Crem. sing. 20. Com. conf. 46. vol. 2. & conf. 124. eodem vol. 2. Bened. de Bened. conf. 18 Paul. de Castr. & Alex. in l. gallus § nunc de lege deliber. & posth. Bar. Angel. & Paul. in l. sed si hac §. liberos ff. de in ius voc. Alexan. conf. 35. Beltran. conf. 245. lib. 3.

53 Et respondendo formitèr di-

eo quòd allegata in contrarium procedunt, quando apparet testatorem non potuisse habere animum conseruandæ agnationis, quo casu venirent masculi ex fæminis, in dubio autem vocando filios, & descendentes, masculos propter qualitatem illam masculinitatis videtur habuisse respectum ad conseruationem agnationis, sicuti si lex, vel statutum loquendo de descendentibus masculis interpretaretur de masculis, ex masculis propter conseruationem agnationis argumento dictæ *l. 1. §. fin. ff. de Iur. immunit.*

54 Appareret enim testatorem non habuisse animum conseruandæ agnationis, quando dispositio esset facta in filias fæminas, vel in extraneas personas, vocando eius hæredes masculos, quia per tales successores masculos non conseruatur agnatio *l. familiæ ff. de verb. sign.* & ita declarat Soccin. *in dicto §. nunc de lege* & DD. passim supra allegati.

55 Nõ obstat modo illud, quòd casus iste fuit omissus, & quòd consequenter dicatur remansisse in dispositione iuris communis, quia illa regula Boccardica habet multas declarationes facientes in isto casu.

56 Non procedit enim quando ex mente disponentis apparet contrarium, vel quando ex maioritate rationis idem deberet diudicari, vel quando in interpretatione legali illa dispositio aliam reciperet declarationem argumento *tex. in l. ritus §. lucius* & ibi Bart: *ff. de lib. & posthum.* & ponunt DD. *in dicta l. commodissimè*, & præcipuè Ias. & Alciat. qui multa exempla adducunt.

57 Et tantò magis, quia verba testatoris hoc important etiam relicta sorore, quia quamuis respectu Francisci de Grimaldo vltimi morientis Constantia est soror, respectu tamen Henrici iunioris patris ipsius Francisci Constantia non dicitur soror, nàm testator non requirit, quòd vltimus decedat cum fæminis, vt debeat dotari, sed dicit quòd casu quo descendentes ex ipso Petro relinquerint filias fæminas, quòd illæ fæminæ debent dotari, comprætenditur ergo, & intelligitur ipsa Costantia exclusa vti descendens ex descendentibus ipsius Petri; si est exclusa ipsa tamquàm ea, per quam non poterat conseruari agnatio, eadem ratione debet intelligi exclusus filius eius *cap. 1. §. hoc autem de his qui feud. dar. poss. l. 1. in fin. ff. de iur. imm.*

58 Tertia, & vltima difficultas oritur ex eo, quòd isti descendentes masculi, seu isti gradus vocationum non sunt facti in actu vltimarum voluntatum, sed in contractibus inter viuos, in quibus nec plures gradus substi-

ſtitutionum, nec fideicommiſsa habent ea priuilegia, quæ haberent in teſtamentis, in quibus ſpeciali priuilegio mortuo fideicommiſſario dominium recta via tranſit in uocatos ordine ſucceſſiuo ad effectum, vt poſsint reuendicare *§. fin. C. comm. de ſucceſſ.*

59 In actibus vero inter viuos, quia non adeſt inſtrumentum poſſeſſionis, quòd eſt facti, non transfertur dominium *l. in traditionibus C. de pact. l. quotiens C. de reiuendic.*

60 Et quamuis Dec. *conſ.* 239. poſt *ſpecu.* quem allegat, *& in dicta l. traditionibus*, & Crauett. *conſ.* 19. teneant, quod non ſolùm tale fideicommiſſum teneat, ſed quod etiam detur vocatis reuendicatio, tamen communis ſchola aliorum Doctorũ tranſit in oppoſitum, videlicet quòd talis conditio, ſeu talia fideicommiſſa non operẽtur trãſlationem dominij, & conſequenter non operantur facultatem reuendicãdi, vt tenet Corn. *conſ.* 173. *in* 2. Beltran. *conſ.* 276. *in* 1. Rip. *in l. fin. C. de reuo. dona.* Curt. Iun. *in dicta l. traditionibus* qui refert ità communitèr teneri.

61 In tantùm quòd opinio Decij, & Crauettæ in iudicijs non operatur, eſt benè verùm, quòd tales conditiones, & pacta de per ſe tenent, vt *l. ea lege C. de condit. ob cauſ. l.* ſi ita ſtipulatus *§. ſi ea lege ff. de toll. oblig.* & latiſsimè DD. *in l. qui Romæ §. flauius* vbi Soccin. latè *ff. de toll. oblig.*

62 Agent ergo vocati condititia actione iuxta *tex. in l. quoties C. de donat.* quæ ſubmodo, et DD. *in dicto §. flauius.*

63 Et ita mihi videtur ſaluo sẽper meliori iudicio, & ad cautelam me ſubſcripſi, & proprio ſigillo ſubſignaui Petrus Alliata V.I.D.

64 Et venit quod annis nõ longè præteritis cauſa prædicta fuit reuendicatorio iudicio tentata in M.R.C. ad inſtantiam Hieronymi de Grimaldis contra Ill. Principem, & Principiſsam Gangis poſſeſsores Baroniæ prædictæ, & tandèm fuit habitum pro conſtanti, quòd non aderat fideicommiſsum maſculinum, & agnatitium ad fauorem dicti actoris, & ideo per M. R. C. ſede plena, ac etiàm per Tribunal Cõſiſtorij fuit deciſum ad fauorem dictorum Principum Abſoluantur, & liberentur.

OBSERV.

1 Hinc obſeruatione dignum cenſeo, quod maſculinitatis repetitio enixam teſtatoris voluntatem oſtendit, vt bona in familia cõſeruentur gloſ. *in l. quamuis C. de fideicom.* Mantic. *de coniect. vltim. volun. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 3.

Et

2 Et pariter dictio (in infinitum) à testatore in fideicommisso adiecta perpetuam familiæ conseruationē denotat; Decian. *conf.* 10. *n.* 50. *vol.* 3. Menoch. *consil.* 348. *nu.* 16. Intrigl. *decis.* 3. *nu.* 18. *& seqq;*

3 Et ad materiam vide omninò Bart. *in l. cum auus ff. de cond. & demonst.* Menoch. *cons.* 296. *& cons.* 1040. Hodiern. ad Surd. *decis.* 210. Castill. Sotom. *contro iur. tom.* 5. *ca.* 92. *& to.* 6. *ca.* 129. *& seq;* Larrea *decis.* 34. *tom. p. & decis.* 51. *& seq; tom.* 2. Cutell. *decis.* 16. *tom.* 2.

4 Et conclusio generalis est, quòd masculis, & fæminis, vocatis, intelligitur vocatio facta, vt primò masculus, & in illius defectum fæmina vocata censeatur Fontan. *de pact. nupt. claus.* 4. Glos. 9. *p.* 3. *n.* 14. 18. 19. *&* 21. *& p.* 5. *num.* 8.

5 Et masculis, & fæminis vocatis si reperiatur extincta linea masculorum, & ex linea fæminina reperiatur masculus, & fæmina, tunc præfertur masculus Fontanell. *claus.* 4. *glos.* 25. *num* 12.

6 Amplia etiàm si masculus sit descendens ex fæmina, & fæmina ex masculo Fontanell. *ibid. sub n.* 13. vbi ita decisum refert.

7 Et vide Castill. *sotom. d. cap.* 92. *tom.* 5. Hodiern. ad Surd. *decis.* 210. Cutell. *decis.* 16. *to.* 2. *&* Marin. *resol.* 126. *to.* 2.

OBSERV. XI.

1 Obseruo etiàm quòd masculus ex linea secundo geniti nequaquam excludit filiam vltimi possessoris, quæ sit de linea primogeniti, etiam data masculorum vocatione Ramon. *cōs.* 100. *n.* 483. *fol.* 954 & ad materiam vide consilium Tobiæ Bensari *inter consil. Lun.* 16. *&* 36. *tom.* 2.

2 Sed aduerte, quod per duas, vel tres conformes fuit decisum contra dictum *cons.* Tob. Bēsari.

3 Et masculus ex fæmina quādo præferatur fæminæ abstrictiori, & masculus remotior quādo excludat fæminam, vide Mut. *decis.* 57. *&* 65. Capyc. Galeot. *contro* 25. *lib.* 2. Marin. *res.* 126. *to.* 2. Vela *disert.* 49. *to.* 2. Barbos. *vot. decis.* 7. *&* 70. *to.* 1. *& in tract. de app. verb. iuris sign. app.* 125. *et* 141. *fol.* 349. *et* 251.

4 Sed aduerte, quod decisio Mutæ fuit reuocata per Tribunal Consistorij, et per M. C. sedis Criminalis CC. DD.

5 Et quando masculus ex fæmina comprehendantur appellatione masculorum descendendentium, & comprehensi dicantur in fideicommissis, vide Castill. Sotom. *lib.* 3. *quot. contro iur. cap.* 29. *per tot. & cap.* 129. *& seqq; tom.* 6. Fusar. *de fideicom. q.* 346. *&* 404. Pascal. *de patr. pot. cap.* 9. *p.* 4. Peregrin. *de fidei. art.* 26. & ibi Censal. Cutel. *decis.* 16. *tom.* 2. Pref. Bellon. *cons.*

conf. 72. & 73. Fontanell. *de pact. clauf.* 4. *glof.* 25.

6 Et generaliter quando masculi admittantur ad exclusionem fæminarum proximiorum, vide Ramon. *conf.* 15. & 10. Castill.Sotom. *to.* 5 *ca.*92.& 93. Rot.Ro.in recollectis per Rub. *impreffis ab anno* 1626.*per totum annum* 1630.*decif.* 135. Larrea *decif.* 134. *tom.p.*& *decif.*53.& 54. *tom.* 2. Cassanar. *conf.* 50. *num.*32.*conf.* 47 & *conf.*53.*nu.* 19. & 20. Menoch.*conf.*1006. *lib.* 11. Paul. de Monte Pico *cap.*96. Valēzol. *conf.*113. *to.* 2. Gregor. Lop. *ad ll. hyfpan. tit.* 13.*l.*3. Mierez. *de maior.q.*6.*n.* 261.*parte* 2.*fol* 489. Burg.Sal. de Pax.*in proem.leg.Taur.n.*123. & *feq*; *fol* 26.Surd.*conf.*557.*per tot.* & *præfertim fub num.*18.*lib.* 4. Molin. *de primog.lib.*3.*cap.*4. *præcife fub nu.*37. & *cap.* 5. *eod. lib.*3. & *lib.*2.*cap.* 4. *n.* 71. & ibid. Lim. in add. Gratian. *difcept.* 621. *tom* 4. Caball. *conf.* 118. *lib.* 1.Capyc. Galeot. *conf.* 25. *lib.* 1. Auendagn. *de met.lib.* 2.*cap.* 9.

7 Et vide ad materiam Bart. *in l.cum auus ff. de cond. & demonft.* Menoch.*conf.*926.*et conf.*1040 Cutell. *decif.* 16. & 40. *tom.* 2. Fontanell. *decif.*34. & *feq*; *to.p.* Castill.Sotom. *tom.* 2. *cap.* 2. & 4. & *cap.*92.93. 129. & 130. 132.138. & *feq*; *tom.*2. Cutell. *in fuo C. ad ll.Martini not.*53.*fol.* 562. & *decif.*26 *in fin.to.*2.Marin.*ref.*126.*tom.*2.

8 Masculus ex fæmina quando comprehendatur sub vocatione masculorum, vide Castill. Sotom.*tom.*2.*cap.*4.& *to.* 3. *ca.*29. & *cap.* 129.130.131.132. & 133. *lib.*5. *p.* 2 Fusar. *de fideic. q.* 346.& 404. Peregrin. *de fideicom. art.*26. & ibi latè Censal. Cutell.*decif.*16.26. 40. *to.*2. Pascal.*de patr.pot.cap.* 9. *parte* 4. Anton. Bellon. *conf.* 72. & 73. Fontanell. *clauf.*4. *glof.* 25. Molin. *de primog.* & ibi Lim. *lib.* 3. *cap.*5. Altrograd.*conf.*66.& 89. *tom.*2. Feb. *decif.*44. Larrea *decif.*34. *tom.*1. & *decif.* 53. *to.*2. Redenasc. *conf.* 10. & 17. Ramon. *conf.* 15. & 100. Valenzol. *conf.* 97.

9 Et cum prædictis presenti §. 12. finem imponere visum est.

§. XIII.

I Coggini Carnali quando essi soli succedino ab intestato al Zio, ò alla Zia, succedano in capita, e non in stirpes.

OBSERV. I.

1 Ntiqua,& famosa quidē fuit quæstio inter Accursium, & Azonem, circa successionem ab intestato inter consobrinos iure proprio succedentes, an scilicèt in capita, vel in stirpes ad successionem sint

sint admittendi, & quidèm Accursio placuit adhuc in stirpes hæreditatis diuisionem fieri debere, contrarium tamen visum fuit Azoni ex iuribus, & rationibus pro vtraque parte consideratis, & subtilitèr, & iuxta morem discussis per Anto.Fab. in sua sollemni disputat. de patrui hæred. inter solos fatrum filios, vtrum in capita an in stirpes diuidenda, quæ quidem disputatio est impressa post tract. eiusdem Anto.Fabr. *de var. nũmar. debitor. solution. fol. mihi* 334. *& seqq.*

2 Vbi idem Fab. Accursij sententiã sequi videtur sed innita iuris prudentia decisum testatur per suum Senatũ pro Azonis sententia contra Accursium, & ita perpetuo ędicto apud Pedemontanos confirmatũ, idemquè refert Præses Anton. Thesaur. *decis.* 162. *vbi sub num.* 7. aliàs quamplures allegat decisiones, & alias Sacræ Rotæ Romanæ cumulat Theodos. *Rub. sing. p.* 5. *to.* 2. *fol.* 585. *& seq.*

3 Et vide ad materiam Fusar. *de substitut. quæst.* 482. Giurb. *in consuet.* Messan. *cap.* 8. *glos.* 5. *n.* 7. & Medic. *exam.* 33. *& decis.* 56. *per tot.* Rot. Rom. pænès Rub. *p.* 6. *recentior. decis.* 180. *&* 278. *& per tot.* Rouit. *cons.* 23. *tom.* 1.

4 Maximo itaquè iure, & summa iustitia, ac iuris prudentia, omniquè ratione, & æquitate suadentibus sacrum Siciliæ consilium Azonis sententiam amplexum fuit, & presenti decreto confirmauit, & meritò obseruari debet etiam pro causis de præterito, ex iuribus, & rationibus aliàs dictis, et benè comprobatis.

OBSERV. II.

1 ET ad ornatum presentis §. obseruo secundo, quod successio fratris defuncti defertur ad cæteros fratres vtrinquè coniunctos, ac etiam ad ascendentes, & eis cessãtibus ad fratres, & sorores ex vno tantùm latere coniunctos, sed quando fratres ex vno tantũ latere coniuncti defunctum fratrem vna cum ascendentibus iure sanguinis attingunt, vtiquè cum fratribus, & sororibus vtrinque coniunctis, & pariter cũ ascendentibus eodem iure succedunt ita benè declarat Roblez. *de represent. tit. de person. lib.* 2. *cap.* 23. *à n.* 28.

2 *E*t quia in causa in M. R. C. vertente inter patrem, & nepotes quondam Pauli Eumilij Bardi fuit inter eos disceptatum an successio dicti Pauli legitimè spectauerit ad patrem, an verò nepotes cum eo concurrere potuissent, ideo videbatur dicendum quod prædicti nepotes insimul succedant cum dicto eorum auo in stirpes tamen, & nõ in capita ad tex. in *cap.* 1. *&* 2.

in auth.

In auth. vt fratrum filij etiam coll. 9. tit. 10. *nouell.* 127. & ex Bart. & Angel. *ibid.* Nicol. de Vbald. *in tract. de success. ab intest. in 2. parte princip. in princip. n. 6.* Valent. Frosler. *in eodem tract. lib. 7. cap. 5.* & Bald. *in auth. defuncto C. ad Tertull.* quos, & alios refert & sequitur Mart. *de success. legal. p. 2. qu p. art. 2. n. p. & 2. fol.* 648.

3 Contrariam vero sententiam amplectentes oppositum verius esse dicebant, quod immò solus Pater tamquã astrictior in gradu succedere debuisset, ea quidem ratione, quia pater non concurrit cum patruo ex dictis nepotibus, sed cum ipsis solis nepotibus, & ideo dum non adest de medio patruus, siuè amita, filij fratris, vel sororis non concurrũt cum parentibus dicti Eumilij, sed solus Pater, tamquam astrictior in gradu succedit, vt ex Cuyac. tradit D. Franciscus de Barri *tit. de success. intest. lib.* 18. *tit.* 2. *nu.* 2. *fol.* 802. vbi hæc formalia verba dicit.

4 „ *Quod dixi filios fratrum prædefunctorum vtrinque coniunctorum concurrere cum parentibus defuncti ex nouell.* 127. *ita demum procedit, si cum parentibus adsint alij fratres ipsius defũcti, nàm si nulli fratres vtrinque coniuncti adessent, filij talium fratrum non concurrent cum parentibus defuncti in successione sui patrui, vt dicit Cuyac. ad nouell.* 18.

5 Allegat etiam Maynard. *decis. Tholos. cap.* 21. *lib.* 7. Vbi decisum refert, quod si defunctus reliquit matrem, & filios fratrum suorum prædefunctorũ solam matrem admissam fuisse ad successionem, & addit ipsemet Maynard. in dicto arrest. quod nepotes isti ex fratribus concurrerent cum illa matre, si fratres aliqui ipsius defuncti superessent, hæc ille.

6 Et ratio euidens affertur, quia interuentus, & concursus fratris superuiuentis operatur concursum, & repræsentationem nepotum alterius fratris, vel sororis, quibus cessantibus non superest persona quæ concursum, & repræsentationem admittat, vt in simili casu cõsiderat Valent. Froster. *de success. ab intest. lib.* 7. *cap.* 6. *conclus.* 3. *num.* 8.

7 Quibus firmatis doctissimè quidèm respondebatur *ad tex. in d. nouell.* 127. ex aduerso allegatum, quòd vtiquè tex. ipse, & DD. ex aduerso allegati procedere possent in casu quo cõcurrit etiàm frater superuiuens, & consequentèr adest persona, quę repræsentationem admittat, & concursum operatur, vt clarissimè colligitur ex lectura eiusdem textus.

8 Et tanto magis interpratatio prædicta admitti debet, quia ex nouell. 118. erant iam exclusi fratrum prædefunctorũ filij, qui concurrere prætendebant cum eorum auo in successione patrui, & licèt dispositio dicti tex. fuerit

exindè correcta per dictam nouell. 127.

9 Tamen intelligi debet correctio prædicta eodem themate reţento, nempè existente de medio fratre alterius fratris defuncti, vt euidentissimè legitur in vtroquè textu.

10 Et propterea cum in facti specie adsit solus pater, & nepotes ex filijs prædefunctis pretendant cũ eo ad successionem patrui concurrere, de quo casu non loquitur dicta nouell. 127. verum est dicere, quod iste casus omissus remanet in dispositione iuris antiqui, & pater tamquàm in gradu astrictior solus admitti debet ad luctuosam filij hæreditatem.

11 Et pro confirmatione sententiæ prædictæ non desunt Doctissimorum interpretum authoritates, ita enim probare vidéturZas. *lib. 1. cons. 4. tom. 6. n. 2. 3. & 4.* Anton. Fab. *in suo C. tit. 33. de legit. hæred. defin. p. nu. 7.*

12 „ *Non enim dat Iustinianus ius* „ *repræsentationis fratrum filijs,* „ *nisi eo casu, quo concurrant cum* „ *patruo, vt in dicto §. si igitur de-* „ *functus, & cum lex sit noua, &* „ *correctoria iuris communis non* „ *extendenda vltra suos limites.* Cancer. *p. 1. var. cap. 5. de success. ab intest. n. 16.* qui refert ita Senatum iudicasse de Anno 1619. *Angel. Mathiac. de leg. & fidec. cap. 7. versic. 4. fol. 71.* Vbi ait quod huiusmodi priuilegium filijs fratrum dumtaxat fuit concessum, cum succedunt cum patruis, patruo defuncto, vt rapresentent iura parentum. Sess. *deci. Arag. 61.*

13 „ *Mihi contraria placet, quia quã-* „ *do soli succedunt rapræsentatiuè,* „ *deinde quia in linea collcterali* „ *non datur de iure rapræsentatio,* „ *nisi tantùm in filijs fratrum, &* „ *his tunc demùm, quando succe-* „ *dunt vnà cum fratre, vel fra-* „ *tribus defunct.* Mart. *de success. legal. qu. 20. artic. 2. fol. 427. nu. 13. versic. ad tertium,* vbi ait.

14 „ *Respondetur esse falsum quòd in* „ *dicto §. huiusmodi ius antiquum* „ *generaliter corrigatur, quia ex* „ *illo textu constat priuilegium* „ *repræsentationis limitari ad ca-* „ *sum, quando filij fratruum suc-* „ *cedunt cum patruis, & ideo ge-* „ *neralis dispositio restringenda est* „ *ad casum, in quo disponitur, & in versic. ad quartum eodem nu. 13. dicit.*

15 „ *Respondetur non esse, verum,* „ *quin etiàm, scriptis apparet Im-* „ *peratorem non concessisse repræ-* „ *sentationis priuilegium, nisi quã-* „ *do filij fratrum succedunt cum* „ *patruis* idem Mart. *de clausul. qu. 3. claus. 43. nu. 13.* Ibi.

16 „ *Itaque ius antiquum in hoc solo* „ *capite correctum est, quando fi-* „ *lij fratrum petunt successionem* „ *cum altero patruo, sed ex alio ca-* „ *pite quando ipsi filij fratrum pe-* „ *tunt successionem, & cum eis nõ* „ *concurrit patruus, ipsum ius an-* „ *tiquum non reperitur correctum* Thesaur. *decis. 162. nu. 6. versic.* hac sola propositione.

17 *Et* in indiuiduo in casu quo vet-

versamur; tenent Alberic. *in auth. de functo num. 2. C. ad senat.* consul. Tertull. ibi.

18 „ *Sed in hoc casu, quia per illam* „ *non vocantur fratris filij cum* „ *ascendentibus simpliciter, vel* „ *indistinctè, sed certo tantum* „ *casu, scilicet quando superest* „ *ascendens frater, & fratris filius* „ *tunc enim frater cum ascendente* „ *venit, & cum ipso fratre alte-* „ *rius fratris filius, ideo quasi ex* „ *persona fratris concurrit etiam* „ *cum ascendente, aliàs autem si* „ *superesset solus ascendens, &* „ *fratris filius, solus ascēdens suc-* „ *cederet per hanc authen. quæ in* „ *hoc non inuenitur correcta.* Cyriac. *super nouell.* 118. *vers. excipiuntur tantum* Hurd. ad Thoder. *vol. 2. disp. 15.* Thesaur. 4. *q. 39. fol.* 1305. *vers. quia cum vol. 2. in fin. & fol.* 1306. *col. p. & 2.* Boicolten. *in tract. de gradib. cap. de success. ascend. pag.* 217. Coruin. ad Senat. consult. Tertull. *tit.* 56. *vers. sed hoc obtin eat fol.* 493. Peres ibid. Andr. Gerard. *exercit. iustin. dechad* 11. *cap.* 7. Virdin. *sup. Inst. lib.* 3. *tit.* 5. *de success. parentum num.* 2. *versic. sed fratrum germanorum*, Ganauer. *cons.* 5. *nu.* 29. *& seq.*

19 Sed pro confirmatione sententiæ pro nepotibus non parum prodesse videntur authoritates infrascriptæ, videlicèt, Oynoto. *sup. instit. lib.* 3. *tit. de hæred. quæ ab intest. defer. nu.* 29. *fol.* 229. Cyn. *in tract. de success. ab intest. fol.* 655. *nu.* 4. & 5. Roblez. *de repræsent. lib.* 2. *cap.* 23. *fol.* 136. *& seq.* ubi contra patrem, & fauore nepotum latè concludit, & ad nepotum fauorē decisum testatur per duas conformes Marin. *in obser. ad decis. Reuerter. decis.* 419. ibique refert viginti duos DD. prędictam sententiam tamquam veriorem affirmantes.

20 *Et* propterea cum fuerit causa prædicta in *Supremo M. R. C.* Tribunali non semel allegata, et discussa per doctissimos, & eloquentissimos causæ Patronos Don Ioannem Honofrio ex parte patris, dicti Pauli *E*umilij, & Don Defendinum Malacrida ex parte dictorum nepotum, præuisa causæ difficultate, & benè perpensis pro vtraque parte doctissimis motiuis per Tribunal excitatis, fuit maximo quidèm iure ad transactionem deuentū.

OBSERV. III.

1 OBseruatione etiam dignā censeo quæstionem, quā defacto habui in causa testamentariæ dispositionis, in qua supponitur quod Anno 1638. sub die 13. Iunij Sacerdos D. Ascanius Nucifora Terræ Sancti Marci per eius testamentum hæredem vniuersalē instituit Cler. D. Antoninum Nucifora eius ex fratre nepotem, ita tamen quòd si nō efficeretur sacerdos, in omnibus bonis institutus esse cohæres Petrus Nucifora alter ex eodem fratre nepos, & casu mortis dicti D. Antonini primo loco

substituit dictum Petrum, eoque mortuo sine filijs legitimis, & naturalibus, secundo loco substituit Angelam Latino eius sororem, & in eius defectu eius filios, & casu prædicto succedente testator ipse instituit, & substituit vulgariter pupillariter, & per fideicommissum.

2 Mortuo dicto D. Ascanio testatore D. Antoninus hæres vniuersalis hæreditatem adhiuit, & sacerdos exinde fuit effectus.

3 1636. adhuc viuente dicto Antonino defunctus fuit dictus Petrus, relictis Vincētio, et Nimpha eius filijs legitimis, et naturalibus.

4 Anno 1660. prædicta Nimpha filia Petri monasterium sub regula sancti Benedicti fuit ingressa, et infra legitimum tempus ante emissam professionem omnia renunciauit dicto Vicentio eius fratri, et professionem exinde emisit, et vocatur soror Gabriela.

5 1662. mortuus fuit Vincentius nullis relictis filijs, eique ab intestato successit hæres vniuersalis Angela Nucifora eius abauia

6 Tandem in anno 1665. decessit dictus D. Antoninus hæres vniuersalis D. Ascanij, eique ab intestato successit hæres vniuersalis dicta Angela eius mater.

7 His ita se habentibus quædā Maria Barrilaro cessionario nomine Bonifacij, et Francisci Latino filiorum dictæ Angelæ Latino se direxit in Curia Capitaneali dictæ Terræ Sancti Marci contra dictam Angelam Nucifora possedítricem bonorum hæreditariorum dicti D. Ascanij testatoris, pretendens ad eam dicta bona spectare, stante morte dicti D. Antonini hæredis, et præmorientia dicti Petri primo loco substituti ex fideicommisso, à dicto D. Ascanio constituto, et tādem per supradictam Curiam capitanealem fuit decisum Absoluatur, et liberetur ad fauorem dictæ Angelæ conuentæ. A qua quidem sententia ex parte dictæ actricis fuit appellatum ad Tribunal M. R. C. et commisso negotio Spectabili, et numquam satis laudato Don Ioanni Ramundetta alteri ex Iudicibus M. R. C. cuius inclita virtus, quæ claro sāguine fulget, omnes quidem laudes omniaque maiora munera, et honores proculdubiò meretur, & pro coronide sufficiat meritissimum esse nepotem Ill. Domini Regentis Don Raymundi Ramundetta Iuriscōsultorum consultissimi, qui nostri Siciliæ Regni fuit Decus, et ornamentum, prout eumdem Dominum Don Ioānem ob præclaras eius virtutes, cæterasquè animi dotes Deo annuente indubitanter speramus; ex parte dictæ de Nucifora prætendebatur confirmatio sententiæ prædictæ ad eius fauorem prolatæ, tùm ex iure proprio ipsius Angelæ, tùm etiam ex defectu iuris dictæ actricis, et quidèm ex iure pro-

proprio ipsius Angelę, sub prætextu, quod bona de quibus agitur ad eam spectent, non solum hæreditario nomine dicti D. Antonini eius filij, sed etiam vti ius, & causam habentem à dicta Sorore Gabriela Nucifora, in sæculo vocata Nimpha eius nepte, & filia dicti quondam Petri per intermediam personam dicti Vincentij Nucifora, stante renunciatione per ipsam facta dicto Vincentio eius fratri, cui successit hæres vniuersalis ipsa Angela illius quia, et astrictior, ad quàm sororem Gabrielam bona prædicta spectare debebant vti filiã, & hæredem dicti Petri primo loco substituti dicto D. Antonino, & quæ etiam in substitutione prædicta fuit in conditione posita, imò dispositiuè vocata ex infrascriptis coniecturis.

8 Ex defectu verò iuris dictæ actricis confirmati prætendebatur sẽtẽtia prædicta, ex eo quòd licèt ipsa agat ex fideicommisso à dicto D. Ascanio relicto in præcalendato testamento, non tamen venit casus suæ vocationis, nec purificata est conditio, sub qua fuerunt substituti dicti de Latino, à quibus actrix causam asserit habere, fuerunt enim à dicto testatore substituti dicti de Latino, filij dictæ Angelæ Latino casu quo Petrus Nucifora primo loco substitutus decideret sine filijs legitimis, & naturalibus, & sic cum esset adhuc viuens dicta soror Gabriela filia legitima, & naturalis dicti Petri; non est purificata conditio, subqua vocati fuerunt à dicto testatore, & per consequens non euenit casus eorum vocationis, & ideo certum est non dari actionem ad fideicommissũ conditionalitèr relictũ, si adhuc non sit purificatata conditio, sub qua substitutus ad fideicommissum vocatur, quando enim deficit conditio, deficit etiàm fideicommissum, & habetur ac si nũquam fuisset factum *l. si quis ita hæres ff. de condit. instit. l. filius familias §. cum quis, & ibi* Bart. & DD. *ff. de leg.* 1. *& post plures Fusar. de substit. qu.* 454. *num.* 1. *& qu.* 470. *nu.* 3.

9 His addebeat, quòd pars suã fundare prætendit intentionem ex infrascriptis; & primò quia dictus Petrus Nucifora in primo gradu substitutus dicto Don Antonino prædefunctus fuerat supradicto hæredi grauato; & consequenter fuerat iam effecta caduca substitutio in eius personam, & caducato primo gradu substitutionis, admitti debeant dicti de Latino, in secundo gradu substituti, exclusa filia dicti Petri, in conditione posita in dicta secunda substitutione.

10 Secundò, quia dicta soror Gabriela filia Petri, sit iam effecta monialis professa, & sic purificata sit conditio, sine filijs in vocatione dictorum de Latino apposita.

11 Tertio tandem, quod sic etiã puri-

putificata dicta conditio, ex eo quod dicta soror Gabriela se incapacem reddiderit, stante renunciatione per eam facta, nec sufficiat sola existentia filiorum in conditione positorum, ad hoc vt deficiat conditio, sed etiam sit necesse, quod ipsi filij sint capaces, & successibiles.

12 Quæ quidem coloratæ rationes, nec attenta iuris veritate subsistunt.

13 Nam quoad primum respondetur, quòd, licet Petrus primo loco substitutus dicto Don Antonino Hæredi grauato præmortuus sit, non tamen ex hoc est caducata substitutio in personam eius filiorum in conditione positorum, & sic dicta soror Gabriela filia Petri, adhuc viuens, & per consequens ipsa Angela Conuenta ius, & causam habens ab ipsa Gabriela, succedere debuit in bonis, de quibus agitur, nec dicti de Latino aliquo modo admitti possunt ad petitionem dicti fideicommissi, cum cesset cõditio, sub qua in secundo gradu substitutionis ipsi fuerunt vocati, dũ extat dicta filia Petri, prout terminanter Bald. *cons.* 254. *lib.* 1. Bertran *cons.* 363. *lib.* 1. Soccin. Sen. *cons.* 218. *dub.* 2. *lib.* 2. Grabriel. *de fideic. concl.* 4 *n.* 33. Thesaur. *decis.* 86. & post alios antiquiores Peregr. *cons.* 54. *à n.* 2. *lib.* 4. *& cons.* 132. *lib.* 5. Fusar. *cons.* 31. *n.* 6. *& de substit. q.* 470. *num.* 1. *&* 7 *ver.* ego non recedo, qui plures alios allegat, & rationes pro hac opinione adduxit, contrarijsque respondet, & benè Gratian. *discep.* 747. Cassanat. *cons.* 3. qui quadraginta DD. eorumque rationes pro hac opinione allegat.

14 Et licèt non desint DD. qui contrarium sententes, affirmant secundum substitutum in casu prædicto esse admittendum exclusis filijs primi substituti in cõditione positis, omnes tamen verissimam esse opinionem fatentur, quòd quando filij primi substituti in conditione positi ex coniecturis censentur vocati, tunc etiam, si prædefunctus fuerit hæredi grauato eorum Pater, in primo gradu substitutus, remanet tamen firma substitutio in persona filiorum, in conditione positorum, & præferuntur secundo substituto, prout post alios, quos allegaut exprefsè firmarũt Peregr. *cons.* 131. *lib.* 5. *& de fideicom. art.* 15. *n.* 37 *& artic.* 28. *num.* 25. Fusar. *dicta qu.* 470. *nu.* 8. *& q.* 439. *ac etiam dicto cons.* 31. *nu.* 6. *& per tot.* Thesaur. *decis.* 60. Gratian. *discep.* 747. & benè Fontanell. *dec.* 160. qui sic decisum refert.

15 Cuius euidens est ratio, nam quando filij in conditione positi ex coniecturis præsumuntur vocati, habentur, ac si exprefsè fuissent substituti Menoch. *lib.* 4. *præsum.* 62. *nu.* 59. Peregr. *dicto artic.* 28. *num.* 3. Fusar. *dicta qu.* 470. *nu.* 9. *& in eodem cons.* 31. *num.* 4.

Et

Et cum eorum vocatio procedat gradum dictorum de Latino, secundo loco substitutorum, habent voluntatē testatoris prælatiuam aduersus substitutum in vlteriori gradu ex *l. lucius ff. de hæred. instit.* & per consequens quamuis sit effecta caduca substitutio in persona Patris, primo loco substituti, non solum non debet censeri caducata substitutio in persona filiorum, in conditione positorum, & dispositiuè vocatorum, sed ex morte eorum Patris apertus est ei locus substitutionis, & vocationis, vt secundo substitutio præferantur ex Bart. *in l. quamdiu ff. de acquir. hæred.* Peregr. & Fusar. *locis citatis* Medic. *decis.* 8. *n.* 43. Fontan. *decis.* 160. *à nu.* 14.

16 Quòd autem ipsa soror Gabriela filia Petri primi substituti in conditione posita, dispositiuè censeatur vocata in substitutione prædicta, clarissimè deducitur ex infrascriptis coniecturis, & euidentissimis præsumptionibus.

17 Prima quidem deducitur coniectura dictæ dispositiuæ vocationis, ex clausula, omni meliori modo in testamēto dicti Don Ascanij apposita, ex ea enim filios in conditione positos vocatos censeri dixerunt Soccin. Sen. *cons.* 12. *nu.* 19. *& cons.* 63. *lib.* 3. Hondad. *cons.* 65. *nu* 42. *lib.* 1. *& cons.* 54. *n.* 47. *lib.* 2. qui de communi opinione, & post plures Simon. de Petr. *de interpr. vltim. volunt. fol.* 300. *nu.* 9. Rustic. *in tract. an filij in conditione positi lib.* 5. *cap.* 6. *nu.* 23. Put. *decis.* 211. *in fin. lib.* 3. Intrigl. *de substit. cent.* 3. *q.* 26. *n.* 155. Peregr. *dicto cōs.* 131. *nu.* 6. *lib.* 5. & post plures aliòs Capyc. Latr. *decis.* 1. *n.* 28.

18 Et hoc operatur clausula prędicta in quacunque parte testamenti apposita. Paris. *cons.* 21. *n.* 53. Rustic. *loc. cit.*

19 Etiam si esset adiecta in fine testamenti, prout in testamento, de quo agitur Socin. *dicto cōs.* 12. Odd. *cons.* 66. *n.* 28. Capyc. Latr. *dicta decis.* 1. *n.* 29.

20 Secunda deducitur coniectura dictæ dispositiuæ vocationis, ex eo, quod dictus Don Ascanius in substitutione prædicta digressus est ad plures gradus; primo enim substituit Petrum, & eius filios, exinde Angelam Latino, & in eius defectu eius filios, at quando testator digreditur ad plures gradus substitutionis, tunc filij in conditione positi, dispositiuè vocati censentur post plures Rustic. *in d. tract.* an filij in conditione positi *lib.* 3. *ca.* 1. *n.* 1. qui de communi Gras. *in §. fideicomiss. qu.* 14. *nu.* 3. *ver. sed priorem.* Gabriel. *de fideicom. concl.* 4. *n.* 14. qui de magis communi Mantic. *de coniect. lib.* 11. *tit.* 3. *nu.* 13. & communi testatestatur etiam Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 76. *n.* 53. Milan. *decis.* 1. *nu.* 135. *lib.* 1. & plures alios de communi, & magis communi testantes refert Fusar. *de substit. q.* 437. *n.* 9. idem Fusar. *cons.* 157 *n.* 16.

n.16. & cons. 54. *nu.* 14. vbi loquitur de transuersalibus. Mastrill. *decis.* 121. *n.* 14. & in Rot. Rom. approbatam opinionem fatetur Farin. *decis.* 144. *num.* 4. *part.* 1. & plures alios allegat, & sequitur Capyc. Latr. *dicta decis.* 1. *num.* 18.

21 Et licèt non desint aliqui, cōtrarium sentientes, vel coniecturam prædictam in descendentibus procedere affirmantes, negari tamen non potest, quin coniectura prædicta validissima sit, quando aliç vocationis coniecturæ concurrunt, Fusar. *dicta q.* 437. *nu.* 9. *& dicto cons.* 157. *nu.* 15. Capyc. Latr. *dicta decis.* 1. *nu.* 21.

22 Tertia concurrit coniectura dictç vocationis ex eo, quod filij Petri, & sic dicta soror Gabriela fuerint positi in conditione sub illa qualitate legitimatis, cū fuerit à testatore in dicto testamento dictum, & casu quo dictus Petrus quandocunque moriretur sine filijs legitimis, & naturalibus, de suo corpore legitimè descendentibus &c. hanc autem expressionem legitimatis filiorum, in conditione positorū dispositiuam illorum vocationē operari dixerunt Rustic. *in dicto tract.* an filij in conditione positi *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 1. qui plures allegat, & sic decisum refert Menoch. *d. præsump.* 76. *n.* 48. Mantic. *de coniect. d. tit.* 3. *nu.* 1. latè Surd. *dec.* 162. Riminald. Iun. *qui de communi cons.* 20. *nu.* 44. *lib.* 1. & in hac opinione alijs pluribus relatis residere videtur Capyc. Latr. *dicta decis.* 1. *à num.* 15. & secundum hanc coniecturam decisum refert per Pedroc. Fusar. *d. qu.* 437. *n.* 65. *in fin.*

23 Et maximè procedet coniectura, si aliæ concurrent præsumptiones, vt in casu, de quo agitur Capyc. Latr. *d. decis.* 1. *num.* 17.

24 Quarta validissima dictæ vocationis cōiectura desumitur ex eo, quod testator in secundo gradu substitutionis, in quo fuit substituta dicta Angela Latino in casu mortis Petri sine filijs, dispositiuè vocauit filios dictæ Angelç; dixit enim (quòd si dictus Petrus quandocunque moriretur sine filijs legitimis, & naturalibus de eius corpore legitimè descendentibus, tali casu in dicta hæreditate succedat, & succedere debeat dicta Angela Latino soror dicti testatoris, & in eius defectu eius filij) ex quo elicitur, quòd si filij Angelæ in vlteriori gradu substitutç fuerunt dispositiuè vocati, multò magis censeri debent vocati filij Petri substituti in primo gradu, qui in conditione fuerunt politi Rustic. *d. tract. lib.* 1. *cap.* 1. *n* 2. Menoch. *d. præsump.* 76. *nu.* 55. *lib.* 4. Fusar. *d. q.* 437. *num* 85 *&* 97. Trentacinq. *de subst. par.* 4. *cap.* 11. *nu* 27. *ver. opinio.* Petri. Sess. *decis.* 65. *nu.* 9. Peguer. *decis.* 216. et secundum hanc coniecturam decisum refert Fontan. *de pact.* *nptal.*

*dotal. claus.*4. Gloss. 24.*nu.*7.*&* *decis.* 146.*n.*12. *& seq.* Capyc. Latr. *decis.* 110.*n.*20. Hodier. ad Surd. *decis.* 162.*nu.*7.

25 Et est coniecturæ ratio, nam si testator non solum primo loco substituit Petrum dicto Don Antonio, sed etiam illum cohæredem cum ipso Don Antonio instituit, in casu in quo dictus Don Antonius non efficeretur Sacerdos, ex hac institutione, & substitutione in primo loco præsumitur testator dictum Petrum prædilexisse *ex l. pluribus ff. de condit. & demonstrat.* quam prædilectionem etiam probauit cöuenta in processu per testes deponentes dictum testatorem à natiuitate in propria domo dictum Petrum vsque ad eius mortem educasse, ac maxima dilectatione eum prosecutum fuisse, & sic si prædilexit testator dictũ Petrum, eius filios, & posteritatem prædilexisse censetur. Peregr. *de fideicom. artic.* 27. *nu.* 15. Fusar. *de substit. q.* 484.*n.*17. *&* 30. Font. *d. decis.* 146.*nu.*10. dictosque filios Petri etiam prędilexisse præsumitur ex eo quòd in conditione posuit *ex l. lucius ff. de hæred. instituend.* Capyc. Latr. *decis.* 1.*num.*91.

26 Et per consequens, si dictus testator prædilexit dictum Petrum, & eius filios sicut ad fideicommissum prædictum dispositiuè vocauit filios Angelæ in vlteriori gradu substitutæ, & per consequens minùs dilectæ, multo magis dispositiuè cẽsetur vocasse filios dicti Petri primo loco substitutiin conditione positos, & magis dilectos.

27 Quinta denique vrgentissima vocationis dispositiue filiorum dicti Petri in conditione positorum elicitur, nam ipse testator in alia parte eiusdem testamenti supponit dictos filios Petri fuisse vocatos in substitutione prædicta, dum eis concedit facultatem alienandi pro eorum necessitatibus bona hæreditaria, et in dicta dispositione eos dispositiuè vocat, concedendo facultatem prædictam, dum propè finem dicti testamenti disponit per hæc verba. *Item voluit ipse testator, quòd tam ipse clericus Antoninus, quam etiam ipse Petrus casu succedente, quod sit cohæres, vel succederet in dicta hæreditate, & eius filij pro suis necessitatibus possint dicta bona, vel partem vẽdere.*

28 Ex qua concessione facultatis alienandi supponitur tamquã necessarium antecedens dictos filios Petri consequi debere bona hęreditaria, non enim quis potest alienare, nisi habeat, et consequatur bona, quę possint alienari, cum qualitas, et sic facultas alienandi supponat existentiam rei, et personę cui conceditur alienatio. At quando in aliqua parte testamenti supponitur vocatio filiorum in conditione positorum, tunc sine dubio expressè, et dispositiue eos vocatos esse dicendum est post

plures Rustic. *in d. tract. an filij in cond. positi lib. 3. ca. 6.* Menoch. *d. præsump. 76. n. 59.* Fusar. *dicta qu. 437. nu. 107.*

29 Et positos in conditione esse vocatos, quando in alia parte testamenti, & in aliquo casu essent iisdem dispositiuè vocati firmant Ruin. *cons. 160. n. 4.* Menoch. *dicto nu. 59.* Capyc. Latr. *decis. 1. num. 11.*

30 Quæ supradictæ coniecturæ cum plures sint, non est hæsitandum, quòd omnino operentur expressam vocationem dictorum filiorum Petri, cum certum sit quòd quando plures cōcurrunt coniecturę vocationis vna ab alijs fouetur, et conualidatur, et vna ab alijs vires, et fomentum recipit, et si singulę non prodessent, simul collectę iuuabunt, vt dixerunt in terminis post plures quos allegāt Rustic. *in sepius cit. tract. lib. 5. cap. 8. n. 1.* Capyc. Latr. *d. decis. 1. n. 34.*

31 Et maximè cum coniecturę prędictę resultāt ex verbis ipsius testamenti iuxta opinionem eorū quos refert Fusar. *d. q. 437. n. 13.*

32 Nec est hæsitandum etiam in transuersalibus, in quibus versamur, ex coniecturis præsumi dispositiuè vocatos filios in conditione positos vt supponūt ferè omnes DD. hac de re agētes, et expresè post alios. Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 2. n. 2. versic. sed ego, & tit. 3. sub n. 26. versic. sed in hoc* Thesaur. *decis. 96. nu. 7.* Rustic. *in d. tract. lib. 2. n. 1.* Graff. *in §. substitut. q. 14. n. 7.* Farinac. *decis. 486. n. 2. part. 1.* Fusar. *cons. 144. n. 4. 11. & 12.* Cēsal. ad Peregr. *de fideicomm. art. 28. vers. 4. obser.*

33 Et sic cum ex predictis appareat filios Petri fuisse dispositiuè vocatos ad fideicommisū prædictū, remanet indubitabile dictam sororem Gabrielā tāquam in priori loco vocatam omnino excludere dictos de Latino in successione dicti fideicommissi, eosque ex defectu cōditionis sub qua fuerūt substituti nullum ius habuisse in bonis hereditarijs dicti testatoris, nec eos iuuare allegatio caducitatis dicti fidecōmiss. in persona dicti Petri nā eo caducato in illius persona nō cēseri debet caducatū in personā illius filiorum, et sic dictę sororis Gabrielę dispositiuè vocatę.

34 Quò ad secūdū in quò prętēdit pars suā prætēsionē conualidare ex eo, quòd in ingressu in Monasteriū dictę sororis Gabrielę filię Petri sit purificata cōditio si sine filijs in vocatione dictorū de Latino apposita; nō puto admodū insistendū esse, vulgatissima enim est distintio quā post alios quos allegāt tradūt Fusar. *de substitu. q. 428.* Argell. *de acquirend. possess. q. 8. nu. 796.*

35 Quod aut monasterium est incapax tam in vniuersali, quam in particulari, et tunc per ingressum filij in conditione positi censeatur purificata substitutionis conditio, aut vero Mona-

ste-

sterium est capax bonorum in communi, & vniuersali licet incapax in particulari,& tunc deficit conditio, & euanescit substitutio.

36 Et cum in casu de quo agitur dicta soror Gabriela ingressa sit Monasterium sub regula *Sancti* Benedicti, quæ Religio est capax bonorū in vniuersali, & cōmuni,vt firmant Abb. *conf.*27.*n.* 1. Rustic. *ad l.cum auus ff. de cond.& demonstrat.lib.* 5.*ca.*4. *n.*29.

37 Attenta veritate dictæ distinctionis, sine dubio dicendum est defuisse dictam conditionem, si sine filijs, & substitutionem, & vocationē dictorum de Latino.

38 Id tandem, quod ad sui fauorem denique adducit Pars, quòd scilicet sit purificata conditio, si sine filijs,ex eo quod dicta Soror Gabriela ex propria renunciatione facta in ingressu Religionis non possit succedere nec sufficiat illius sola existentia sine effectu successionis, hoc inquam partis assumptum est longe deductum in iure, sufficit enim ad exclusionem substituti sola existentia filij in conditione positi nec requiritur, ad hoc vt dicatur defecisse conditio, vt simul existat, & non possit succedere *l. filius familias* 114.§. *cum quis rogatus*, & ibi Bart.*de legat.*1.Mantic. *de coniectur. lib.* 11. *tit.*6. *nu.* 14.*& sub n.*15. *vers. his obiectis* Franc.*decis.*95. *à num.*17.Ciriac. *controuers.*511.*à n.*13.

39 Non enim filius excludit substitutum sed defectus conditionis Rip. *in l.ex facto n.*10. *ff. ad Trebell.* Mantic.*loco citat. vers. secundo respondeo* Rustic. *ad l. cum auus ff. de condit. & demostrat. l.* 3.*cap.*2.*nu.*25. Fusar. *de substitu. quæst.*422. *n.*3.*vers.*3.*facit.*

40 Et in conditionibus merum factum inspicitur, & sic vt existat filius in conditione positus non autem iuris effectus vt scilicet succedat *l. qui heredi in principio l.Mucius ff. de condict. & demostrat.*Rustic; *dicto cap.*2 *nu.*24. *versic.mouentur* Ciriac.*controuers.* 478.*num.*8.

41 At plenius hoc ipsum partis assumptum discutiendo, vt pars pretendit in successibilitatem dictæ Sororis Gabrielæ ex renunciatione prædicta respectu hæreditatis paternæ, & sic inredat, quòd ad hoc vt deficiat conditio si sine filijs,necesse sit, quòd filius in conditione positus debeat esse etiam hæres Patris, aut verò prætendit esse eam in successibilem respectu tantum fideicommissi, & sic asserat, quòd stante renunciatione per eam facta dicto Vincentio eius fratri sit aperta via dictis de Latino ad dictum fideicommissum.

42 Si enim prætendit, quòd vt deficiat conditio si sine filijs sit etiam hæres sui Patris, & quòd eius in successibilitas non faciat deficere conditionem prædictā notissima est distinctio, quòd aut filius non potest Patri succedere, quia incapax ex dispositione

iuris forsitan, quia bannitus deportatus, vel ingressus in religionem incapacem in vniuersali, & tunc non deficiat conditio prædicta si sine filijs, & in hoc casu procederet assumptum partis, aut verò non potest filius succedere, quia non vult, vt puta quia renuntiauerit, vel quia nō potest succedere ex dispositione sui patris, vt quia fuerit exheredatus, & tunc deficiet conditio, nec requiritur ad exclusionem substituti, si, vel nè filius succedat, quam distinctionem approbarunt post Bart. *in d. l. filius fa. milias §. si quis rogatur de leg. 1.* & alios Odd. *de compend. par. 6. qu. 2. artic. 5. nu. 6.* Rustic. *ad l. cum anus lib. 3. cap. 2. à nu. 20.* Peregrin. *de fideicommiss. artic. 28. à nu. 51.* Fusar. *de substitut. quæst. 421. num. 23.*

43 Vnde in casu de quo agitur dicta Soror Gabriela dato quod non successerit Patri id euenit quia renuntiauit, & sic noluit, dicendum est non esse debere in consideratione, an succedat, vel non succedat dicto eius Patri sed sola eius existentia substitutum excludit; Quin immo, & cum iam ipsa Soror Gabriela ante ingressum religionis in hæreditate dicti eius patris se immiscuerit per renuntiationem prædictam post longum temporis lapsum traslatiue factam, non potest dici renuntiata hæreditas paterna, sed potius hæreditatis adhitio confirmata. Olea *de iur. cess. tit. 3. quæst. 8. num. 17.*

44 Si verò pars prætendit, quòd ex renunciatione translatiua dicti fideicommissi, facta dicto Vincentio non possit ipsa in eo succedere, & consequenter sit purificata cōditio, si sine filijs, Ridiculum est hoc asserere, nullus enim est ex doctoribus, quos viderim, qui affirmet ex renunciatione traslatiua, & cessione fideicommissi acquiri ius secundo substituto, & quod existentia filij in conditione positi, qui fideicommissum cessit secundo substituto non excludat; solum enim quærunt DD. an cessio fideicommissi condictionalis pēdente condictione fieri possit, & concludunt esse nullam cessionē factam à substituto, non quidē respectu grauati, vel respectu secundi substituti, vt ei aperiatur via ad fideicommissum, sed respectu ipsius substituti cedentis, vt cessionarius agere non valeat pro fideicommisso nisi tantùm vt restituatur hæreditas substituto cedenti, ad vtilitatem tamen, & commodum ipsius cessionarij *ex l. mulier §. hæres ex asse.* & ex Bart. & alij *ibi ff. de iur. dot.* Peregr. *de fideicomm. artic. 31. à num. 27. & nu. 33* Grass. *in §. fideicomm. quæ. 44.* Fusar. *de substitut. qu. 524. n. 1. & 8.*

45 Et sic si potest cessionarius agere vt restituantur bona subiecta fideicommisso hæredi substituto, ad commodum, et vtilitatē ipsius cessionarij non potest dici

ex

ex cessione, et renuntiatione translatiua acquisitum ius secundo substituto, et si potest in hoc agere cessionarius, multo magis ipsa Angela conuenta, ius, et causam habens à dicta Sorore Gabriela in conditione posita, et expressè vocata ad fideicommissum prædictum, poterit dicta bona retinere, cum facilius conceditur retentio, quam actio l. per retentionem cum cõcordantibus C. de vsuris, hæc ex parte Angelæ Nucifora, docte quidem, et subtiliter more solito deducta fuere per Spett. et nunquam satis laudatum Antoninũ Ciafaglione doctissimum causæ patronum, et omnium virtutum genere præditum.

46 Ex parte verò dictæ de Bartilaro nominibus, me orãte, fuerunt infrascripta breuiter deducta, et allegata.

47 Et primò, supposita facti serie, fuit magno quidem iure prætensum ad eam spectare bona prædicta, stante morte dicti D. Antonini hæredis, et præmorientia dicti Petri, primo loco substituti, idquè non solum ex fideicommisso à dicto Don Ascanio in eius testamento ordinato, sed etiam uigore substitutionis vulgaris in eodem testamento contentæ in compendiosa, imò expressè ordinata ab ipso testatore per illa verba (*& casu prædicto succedente dictus testator instituit, & substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.*)

48 Sed prædictis euidentissimis iuribus, & rationibus nequaquã obstãtibus, fuit, licèt nulliter, decisum contra clientem, meritò igitur in hoc supremo Tribunali M.R.C. reuocationem petimus.

49 Primò ex proprio iure filiorũ dictæ Angilę Latino, secundo ex nõ iure dictæ Angilę Nucifora.

50 Et quòad primum, clarissimè constat de euidenti iure clientis, seù verius eius cedentium, ipsi enim de Latino cedẽtes fuerunt, & sunt veri successores, & expresse vocati, ex testamento dicti quondam D. Ascanij, & propterea sequitur vulgata iuris conclusio, quòd causa testari, cessare facit successionem ab intestato, ex parte dictæ Angilę Nucifora nulliter prętensam.

51 De substitutione autem ad fauorem dictorum Bonifacij, & Francisci nulla videtur probabilis dubitatio, stante substitutione compendiosa per dictum testatorem facta ad fauorem dictorum de Latino eius nepotum, tanto magis, quòd eos expressè substituit vulgaritèr, pupillariter, & fideicommissum.

52 Et hoc siuè consideretur substitutio vulgaris comprehensa in compendiosa, siuè fideicommissaria in eadem compendiosa contenta, quę magis clarificatur ex dictis verbis substitutionis, ibi (quos expressè substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum) ut expressè declarat Bart. *in l. quamdiu* 68. *n.* 10.

num. 10. ff. de acquirend. hered. quem omnes communiter sequuntur Fusar. *de fideicommiss. qu. 31. n. 76. & qu. 469. n. 85*, & latè post omnes Redenasc. *cons. 11. per tot.*

53 Et ratio est manifesta, quia stante præmorientia dicti Petri Nucifora primo loco substituti, ac etiam dictæ Angilæ Latino indubitantèr euenit casus vocationis filiorum ipsius Angelæ ex communi conclusione, quòd quãdo omnes substitutiones sũt fideicommissariæ, tunc caducato primo gradu subintrat secundus, & decedente primo substituto ante grauatum, admittuntur post eum cęteri substituti ex ordine vocati, ad Tex. *in l. vnica §. plus secundo, & §. fin autem aliquid C. de caduc. tollend.* Bart. & alij *in dicta l. quandiu in fine*, quos refert, & sequitur Redenasc. *dicto cons. 11. nu. 7. 8. & seqq. & sub n. 13.*

54 Vbi dicit verissimam esse omnium resolutionem, quòd etiàm quando omnes substitutiones sunt vulgares, tunc caducato primo gradu subintrat secũdus, & eo quoque caduco effecto, eius locum occupat tertius, et sic deinceps, vt habetur *in dict. l. quamdiu. 68. versic. is autem*; ea quidem ratione, quia secundus, vel vlterior substitutus dicitur equè immediatè substitutus heredi instituto, prout ille primus substitutus,

55 Et omnis cessat difficultas, quia substitutio dictorum de Latino stat de perse, & non dependet à prima, vt doctissime iuxta morem fuit motiuatum per Dominum meum M. Sp. ex Fusario, et alijs per Amat. *resol. 40. à num. 7. ad finem* vbi ita decisum testatur, per hoc supremum Tribunal M.R.C.

56 Aduersus prædictas verissimas cõclusiones doctissimè quidem, et subtiliter de more replicat Dominus ex aduerso, quod non procedunt in casu nostro.

57 Primo, quia substitutio facta ad fauorem Angelę Latino Sororis dicti testatoris eiusquè filiorum, et nepotum ipsiusmet testatoris facta fuit sub conditione, si dictus Petrus primus substitutus decesserit absque filijs, sed sic est, quod ille decessit relictis duobus filijs, quorum adhuc viuit dicta soror Gabriela, ergo casus vocationis dictorum de Latino non euenit.

58 Secundo, quòd filij dicti Petri, licèt in condictione positi, stantibus coniecturis dicuntur vocati, et consequenter ipsi sunt veri successores non ab intestato, sed ex testamento dicti condam D. Ascanij.

59 Tertio demum, quòd ex dictis filijs Petri adhuc superuiuit dicta Soror Gabriela, existens in Monasterio sub titulo Sancti Benedicti bonorum capaci, saltim in vniuersali.

60 Sed prædictis in aliquo non obstantibus adhuc procedere de-

debet clientis petitio, stante præmorientia dicti primi substituti antequam euenisset casus suæ vocationis, et hoc non obstante, quod ipse decesserit cum filijs, de quibus nulla est habenda ratio, dum prædicti de Latino non solum fuerunt substituti per fideicommissum, sed etiam per vulgarem, idquè saltim ex vi dictæ substitutionis vulgaris, quo casu non attenditur existentia filiorum dicti primi substituti, qui hæredi grauato prædecessit, vt in puncto declarant Paul. de Castr. *cons.* 152. *col.* 2. *&* 3. *lib.* 1. Soccin. Iun. *cons.* 42. *tom* 1. Bertrand. *cons.* 23. *sub n.* 5. *vol.* 3. *part.* 1. vbi sequitur Castrens. & alios Curt. Inn. *cons.* 83. *n.* 4. *to.* 1. Surd. *cons.* 279. *nu.* 11. *to.* 2. & post alios Fontanell. *decis.* 159. *nu.* 3. *ibi.*

61 Nec quicquam facere videtur existentia filiorum Caij prædefuncti ad exclusionem Sempronij, quia notum est eos non fuisse positos in conditione in casu vulgaris, sed solum in casu fideicommissariæ, qui non successit, nec tacitè in vulgari sub intelligitur cōditio si sine liberis adiecta in fideicōmissaria ex Peregr. *de fideicommiss. art.* 34. *n.* 95 Francisc. Stephan. *decis. Aquens.* 90. *ex n.* 4. idem Fontanell. *in* 2. *de pact. nupt. claus.* 5. *glos.* 10. *par.* 2. *n* 38. *&* 39. Addo Cyriac. *controuers.* 269. *à n.* 35. *ad.* 54. *to.* 2.

62 Id quod adeò verum est, vt ipsemet Iudex, qui contra clientem decisit, negare non potuit euenisse casum substitutionis, dū in eadem sententia reseruauit iura post mortem naturalem sororis Gabrielæ Peregrin. *de fideicōmiss. art.* 15 *à nu.* 38. vbi ita decisum refert. Et hæc pro responsione primi obiecti.

63 Quo ad secundum breuiter etiam respondetur quòd dato, citra veri præiudicium, filios dicti Petri primi substituti excludere posse dictos de Latino, si verè vocati fuissēt expressè, vel ex coniecturis, vt innuit Fontanell. *decis.* 360.

64 Tamen non fuerunt expressè vocati, prout clarissimè vocati fuerunt filij Angelę Latino, sed nec minùs adsunt cōiecturę sufficientes, vt dicantur ex coniecturis vocati, & propterea cessante vocatione prædicta nullo iure prætendi potest, quòd ipsi aliquid Ius habeant excludendi expressam vocationem filiorum Angelę Latino, vt concludere videtur Fontanell. *in præallegatis decisionibus* 159. *&* 160. *et in trac. de pact. nup. claus.* 5. *glos.* 10. *part.* 2. *à num.* 29.

65 Non obstant itaquè vocationis coniecturę ex aduerso deductæ, pro quarum faciliori resolutione.

66 Premittendum primò, quòd verissima est recepta iuris conclusio filios in condictione positos non censeri vocatos *ad tex.* & ibi Gloss. *in l. lucius ff. de hæred. instituend.* cum alijs vulgatis.

Se-

67 Secundò quòd dum versamur in vocatione transuersalium nequaquam sufficiunt leues coniecturę, prout sunt istæ ex aduerso deductæ, sed requiruntur plures, & concludentes, validiores, ac vehementiores, Mantic. *de coniect. lib.* 11 *tit.* 2 *num.* 2. *versic. sed ego considero, & tit.* 3. *nu.* 18. *in fine Rot. in recentior. part.* 1. *decis.* 486. Burat. *decis.* 385. *nu.* 2. vbi refert nonnullas coniecturas vehementiores illis ex aduerso deductis, & cum visæ fuerint non releuantes, responderũt Domini non costare de fideicommisso Francisci testatoris ad fauorem filiorum Ioannis ex fratre nepotis in conditione positorum.

68 His breuiter pręmissis, indubitanter, dicimus, quod omnes coniecturæ ex aduerso deductæ nullius sunt considerationis prouocatione filiorum Petri in conditione positorum.

69 Prima enim coniectura desũpta ex clausula (omni meliori modo) non est considerabilis, maximè in transuersalibus, & merito quidem reiecta fuit per Rot. Rom. *decis.* 486. *num.* 26. *in recentior. part.* 1. et in aliis eiusdẽ Rotæ decisionibus, quas refert, et sequitur Buratt. *decis.* 385. *nu.* 7. vbi Ferrentill. *in addit. lit. B.* aliam refert decisionem ipsius met Rotæ.

70 Secunda coniectura ex digressione ad plures gradus substitutionum non legitur in testamento predicto, dum post vocationem Petri solummodò vocantur Angela Soror, & eius filij, nepotes dicti testatoris, & quatenus adesset, quòd expressè negatur, nec minus est considerabilis, maximè in transuersalibus, imò communiter est reiecta, vt voluerunt Magon. *decis. florent.* 73. *nu.* 7. *& seqq.* Iul. Clar. *in §. testamentũ q.* 79. *vers. quarta coniectura.* Rustic. qui plures refert. *in tract. an filij in condit. positi lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 5. Fab. de Anna *cons.* 9. quem refert, et sequitur Rocc. *respons.* 58. *n.* 19. *tom.* 1. Capyc. Latr. *decis.* 1. *n.* 19.

71 Vbi loquẽdo etiàm inter descendentes clarissimè dicit tunc admittendam esse istam coniecturam, quando ageretur de exclusione extraneorum, secus ergo dicendum in casu nostro, vbi agitur inter transuersales, et filij dictę Angelæ Latino sunt nepotes ex sorore dicti testatoris, et expressè vocati.

72 Nec refragantur Menoch. *lib.* 4. *præsump.* 76. *n.* 73. Thesaur. *decis.* 96. *nu.* 17. et alij ex aduerso adducti pro admissione huius coniecturæ, quia ex eorum scriptis facillimè constat, tunc demũ habendam esse rationem predictę coniecturę, cum ex pluritate graduum colligi potest testatorem voluisse conseruare bona hereditaria in sua familia, quod penitus cessat in casu nostro, & ita elegãter declarat Criuell. *decis.* 125. *n.* 67.

Ter-

73 Tertia coniectura, qua nititur pars aduersa, eo quia filij Petri fuerunt positi in conditione sub illa qualitate legitimitatis, dũ fuit dictum, & si moriretur sine filijs legitimis, & naturalibus de suo corpore legitimè descendẽtibus nil quidem obstat.

74 Respondetur enim prædictã coniecturam etiam in Linea descendenti ab omnibus communiter esse reiectam, nec per eam filij dicuntur vocati, vt post classicos consuluerunt Roland. *cons.* 34. *n.* 64. *lib.* 4. Petra *de fideicommissis qu.* 9. *n.* 176. *&* 201. Thesaur. *decis.* 96. Fusar. *qu.* 437. *nu.* 65. Fontanell. *de pact. nup. claus.* 4. Gloss. 24. *n.* 15. Rot. Rom. *in recentior.* Farinac. *decis.* 538. *nu.* 7. *parte* 2.

75 Quarta coniectura, ex eo quia testator dixit, quod si Petrus quandocunque decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus de eius corpore legitimè, descendentibus, tali casu succedat dicta Angela Latino Soror dicti testatoris, & in eius defectu eius filij, & propterea pars prætendit, quod si filij Angelæ in vlteriori gradu substitutæ fuerunt dispositiuè vocati, multò magis censeri debent vocati filij Petri in primo gradu substituti, qui fuerunt in conditione positi, & præsumitur testatorem eos prædilexisse.

76 Respondetur, quod prædicta coniectura est deducta per Fontanell. *decis.* 146.

77 Sed in nihilo refragatur, quia casus est lõgè diuersus, ibi enim deciditur, quod si vocantur filij remotiorum, intelliguntur vocati filij proximiorum, quod non est applicabile ad casum nostrũ, quia filij Petri sunt in remotiori gradu testatoris, quàm filii sororis, & tamen Fontanell. *dec.* 150. *in fin. sub nu.* 8. dicit vtilius esse talem coniecturam reijcere, *&* *decis.* 598. *part* 2. *n.* 19. refert decisum contra filios, eumquè refert, & sequitur Rocc. *respons.* 58 *nu.* 12 *tom.* 1.

78 Dictamquè coniecturam pariter reiicit respondendo ad argumentum de minus ad magis dilectum Griuell. *loc. cit. nu.* 73. *& seqq.*

79 Immo prædicta coniectura retorquetur contra partem, si enim testator voluisset, & vocasset filios Petri, vtiquè expressè dixisset, prout fecit, & clarè dixit in substitutione facta ad fauorem Angelæ eius filiorum, qui erant coniuncti testatori, et in strictiori gradu.

80 Quinta, et vltima coniectura, de qua pars magnum facit festũ, ea est, quia testator in alia parte eiusdem testamenti supponit filios Petri fuisse vocatos, ex eo quia testator ipse sicuti, et patri concedit eius filiis facultatem alienandi bona hæreditaria, pro eorum necessitatibus, non obstante substitutione facta ad fauorem Angelæ Latino, eiusquè filiorum.

81 Huic coniecturæ facillimè etiàm respondetur. Primò ex communi opinione, quod licèt filii sint vocati expresse in alio casu, vel in alia parte testamenti, non tamen inducitur vocatio in alijs casibus, nam vbi testator illos vocare voluit, iam expressit, in alijs itaquè casibus, vbi non expressit noluisse censetur *l. vnica §. sin autem à deficienti C. de caduc. tollend.* & in puncto fatentur quãplures DD. per Præsidem Amat. laudati *cõs. 91 nu.* 18. eumquè refert, & sequitur Rocc. *dicto cons.* 58. *n.* 10.

82 Secundo respondetur, quod dicta facultas alienandi fuit cõcessa dicto Petro, & filijs, casu quo successisset dictus Petrus, eiusquè filij, qui proculdubio poterant vti hęredes Patris bona prædicta alienare, qui quidẽ casus non euenit stante pręmorientia dicti Petri, ergo &c.

83 Respondetur tertio, quod dicta coniectura retorquetur cõtra partem, nã si filij Petri fuissent vocati, prout eorum Pater, vtiquè non fuisset opus licentia prædicta absquè enim dicta facultate si vocati fuissent, vtique alienare potuissent, ipsi enim non fuerunt grauati de restituendo; vt ex lectura ipsius testamenti, clarisimè patet.

84 Nec iuuat pretendere, quod supradictæ coniecturę cum plures sint expressam operantur vocationem filiorum Petri, ex regula, quod quando plures cõcurrunt coniecturæ vocationis vna ab alia conualidatur, & singulæ, quæ non possunt, simul vnitæ iuuant.

85 Huic enim conclusioni plenè satisfacit authoritas Papiniani *in l. haredes mei §. cum ita ff. ad Trebell.* qui licet in casu suo septem haberet coniecturas, non tamèn proinde censuit liberos esse vocatos, & meritò quidem, omnes enim illæ coniecturæ quantumcunquè simul iungantur nihil ampliùs concludunt, quàm si separatim considerentur. Bald. *in rub. C. de probat.* Butrius *in cap. veniens il primo col. vltima de testibus*, Et ita concludit, & decisum testatur Gieuel. *dicta decis.* 125. *in fine*.

86 Vbi etiàm refert, quod petita ex aduerso reuisione fuit iudicatum rectè fuisse decisum, & partem ad omnes expensas cõdemnatam fuisse.

87 Sed quid disputandum de friuolis coniecturis in casu nostro, dum habemus decisiones particulares in fortioribus casibus, vbi multæ aderant vrgentiores coniecturæ, & fuit nihilominus decisum filios non esse vocatos, & quęsò reuideatur Capic. *decis.* 115. vbi fuerunt vocati filii masculi, ex legitimo corpore, & etiam vocatus proximior de familia Sanseuerino, & tamen decisum refert sub *n.* 8 quod nominatus in conditione numquam videtur vocatus in testamento.

Re-

88 Regens de Ponte *decis.* 39. *num.* 9. non obstante masculinitatis mentione, et quod testator digresus fuerit ad plures gradus substitutionis, nec obstante delatione nominis, et armorum testatoris filios non esse vocatos concludit. Fab. de Anna *cons.* 9. a cerrime scripsit in causa Scipionis Mormilis vbi erant vocati filii masculi, fœminæ expressè excluse processit testator ad plures gradus substitutionis, vocauit semper filios masculos legitimos, et naturales et ipsis masculis bona deferri iussit, *vt à n.* 4 *per tot. num.* 12. et nihilominus per S.Cons. fuit decisum filios non esse vocatos, vt testatur idem Anna in principio *vol.* 2. et Capyc. Latro. *decis.* n. *n.* 4. *in fine & n.* 16. Præses Amat. *dicto cons.* 91. vbi fortissime aderant coniecturę, prima, quia testator concesserat vt institutus decedendo sine filiis valeret de medietate hæreditatis disponere inclusa legitima.. Secunda, quia in substitutione defunctus vocauerat non solum substitutos, sed eius filios. Tertia, quia filii erāt reciprocè substituti. Quarta erat inspecta conseruatio familiæ ob vocationem masculorum. Quinta nam aderat substitutio compendiosa. Sexta, quia filij bis positi erant in conditione. Septima, quia testator vocauit filios legitimos, & naturales. Octaua, quia casus erat in linea descendenti. Nona, quia aderat prohibitio trebellianicæ, sed omnibus iis resolutis per S. Cons. iunctis aulis contra filios fuit decisum, vt testatur idem Amat. in fine consilij, et Thor. *in cōpend. decis. verb.*

89 *filij positi in conditione fol.* 253. *tom. primo.*

Et in casu Regentis Capicii Latro *decis.* 1. vbi septem adherant fortissimæ coniecturæ Sacrum Consilium satis dubitauit, sed quia agebatur de exclusione hæredis extranei, et de admissione neptis testatoris, fuit decisum ad fauorē dictæ neptis, etiā quia partes ita testamentum interpretætauerāt in alijs scripturis, vt inquit idem Regens *d. decis.* 1. *n.* 111. 112. et expressè fatetur, quòd in alijs casibus vbi, non agitur de exclusione hæredis extranei attenduntur decisiones

90 Capyc. Fab. de Anna, et Amat.

Reuideantur etiam Griuell. *dicta decis.* 125. Rocc. *dicto cons.* 58. *& cons.* 60. & ex nostratibus Cutell. *decis.* 7. *&* 12. *tom.* 1. qui omnes pro exclusione vocationis in satis fortioribus terminis, satisquè amplissimis, & fortissimis coniecturis responderunt, ac decisum testantur. Et propterea cessat omninò secunda

91 partis obiectio.

Quò ad tertiam, & vltimam clarissimè respondetur, quod pars aduersa omni quidem iurè

92 sucumbere debet.

Primò, quia ex predictis euidentissimè probatum est filios Petri nequaquàm fuisse vocatos,

tos,& ideò superuiuentia dictæ Sororis Gabrielæ nil prodesse potest,nullumquè ius, quod nō habebat renūciare potuit Vincentio fratri, tanto magis, quod monasterium ex persona dictæ Sororis Gabrielæ aliàs se direxit contra dictam de Nucifora, & nihilominùs per eumdem de Mondello fuit decisum contra ipsum Monasterium.

93 Secundò quià supposita prętensa vocatione quam expresſè negamus, nec minùs ipse Vincentius aliquod ius transmittere potuit ad dictam Angelam Nucifora eius Auiam, ipse enim prædecessit dicto D. Antonio hæredi grauato,et consequentèr tempore eius mortis nullam habebat actionem, dum prætensū fideicommissum non fuerat purificatum, et verissimi iuris est, quòd hæreditas non delata non est transmissibilis, maxime ad ascendentes Bellon.*de iur.accresc. cap.7.qu.42.n.70 1.to.2.* Virgil. *de legit.pers.cap.20.n.32.& seqq.* Cancer.*part, 3. var.cap.21.nu. 3. & seqq.* Noal. *de trasmiss. cas. 9.* Gomez.*var.resolut. lib.1.cap. 9.* vbi alios referunt.

94 Accedat, quod in processu non apparet dictam Angelam Nucifora adhijsse hęreditatem dicti quondam Vincentij, & ideò vndiquè constāt partem aduersam nullum ius habere super bonis hæreditarijs dicti quondam D.Ascanij, sed omne ius, & actionem competere cliē ti ex persona filiorum Angelæ latino.

95 His ab vtraquè parte peroratis prodijt motiuum ab eodē Spett.Iudice excitatum, & per me breuiter fuit responsum per vt infrà.

96 Prò resolutione Doctissimi motiui à M.Spett.Domino meo excitati, & desumpti ex eruditissima obseruatione 41.*part.2.* Illustr. Domini Crespi de Valdaura in supremis Aragonum, & Sanctæ Cruciatæ Consilijs Summi Vice Cancellarii summique Præsidis, omni quà decet reuerentia breuiter dico, quod in pręsenti facti specie non obstat doctissima obseruatio prædicta duabus illustrata decisionibus.

97 Primò quià contrarium in puncto firmarunt.*Ioseph.* Sesse *in suis decis.50.& 66. tom. 1.& decis.238.246.247.& 262.to. 3.*Fontanell.*de pact.nupt. tom.2. clauf.5.gloss.10.à n.34. & decis. 160.& 171.to.1.& decis. 589. tom.2.& latissimè decis. 41. cum pluribus seqq.to. 1.* Cancer.*var. resolut.lib.1.cap.1. nu. 166.* quibus addo alios per me adductos in primis allegationibus *versic. sed prædictis,*& sunt Paulus de Castr.*cons. 152.col.2.& 3.lib.1.* Bertrand.*cons.23.sub.nu.5.vol. 3.par. 1.*Curt.Iun.*cons.83.nu. 4. tom. 1.*Surd.*cons.279.nu. 11.tom. 2.*Fontanell. *decis. 159. num. 3.* Cariac.*controu.269 à num.35.ad 54.tom. 2.*Peregr.*de fideicommiss. art.*

art. 15 *à nu.* 38. vbi ita decisum refert.

98 Non obstant itaquè illa tria fundaméta à dicto Ill. Præside doctisfime considerata *in dicta obseru.* 41 *sub nu.* 33. 40. *&* 71. Cessant enim in pręsenti facti specie primum, & secundum fundamẽtum ex rationibus per supra dictos DD. dictasque decisiones allegatis, & bene consideratis.

99 Et deniquè cessat tertium ex verisimile, & expressa mente testatoris, quoniam in casu nostro testator vltra compendiosam substitutionem sub qua includitur vulgaris, expresfis verbis instituit, et substituit clientes filios eius sororis, eosquè expresse vocauit vulgariter, pupillariter, et per fideicommissum. Et si locum haberet partis prętensio vtiquè sequeretur absurdum, quod testator alienam sobolem proprie posteritati anteponeret contra Tex *l. cum acutisfime* 30. *C. de fideicommiss.*

100 Eueniret enim, quod Angela Nucifora eius sororia non vocata, nec aliquo casu substituta excluderet nepotes testatoris expresse vocatos, et substitutos, etiam per vulgarem expressam, qui quidem nepotes solummodo exclusi fuerunt in casu alienationis bonorum fortè alienandorum per Petrum primum substitutum, eiusquè filios, et casus prædictus non euenit, et consequenter dictum tertium fundamentum, quod fuit principaliter consideratum in decisione prædicta non solum deficit in casu nostro, sed pænitus retorquetur contra partem aduersam vt videre est. *in dicta decis. num.* 139.

101 Accedat, quod *in eadem decis. sub nu.* 140. fuit dubitatum de validitate testamenti ex neptis preteritione, & propterea cessantibus in casu nostro supradictis tribus fundamentis omninò cessat decisio prædicta, et tanto magis procedere debent supradictæ decisiones ad fauorem clientis allegatæ.

102 Nec potest ex aduerso aliqua uis fieri ex renunciatione Sororis Gabrielę ad fauorem Vincentij eius fratris, à quo ius habere pretendit dicta Angela Nucifora.

103 Tũ quia dicta soror Gabriela in seculo vocata à prædicto testatore, sed tantum in conditione posita, tum etiam quia de dicta renunciatione non constat in processu, & quatenus cõstaret, quòd expresè negatur, Vincentius renuntiatarius nullũ ius trasmittere potuit ad dictam Angelam Nucifora eius auiam, quandoquidem dictus Vincentius prędecesfit D. Antonio hæredi grauato, & consequenter tempore eius mortis nullam habebat actionem transmisfibilem, dum prætensum fideicommisfũ non fuerat purificatum, et verisfimi iuris est, quod hæreditas nõ de-

delata non est trasmissibilis, maxime ad ascendentes Bellon. *de iur. accres. cap. 7. quae. 42. n. 701. to. 2.* Cancer. *part. 3. var. cap. 21. nu. 3. & seqq;* Noal. *de transmis. cas. 9.* Gomez. *var. resolut. lib. 1. cap. 9.* Virgil. *de legit. pers. cap. 20. nu. 32. & seqq;*

104 Ex prædictis, vtraque pars de causæ victoria non parũ dubitauit, et ideo inter domesticos parietes pacificè transigerunt, et bona prædicta communiter diuiserunt, et dum partes ipsę liti, et causę prędictę finem imposuerunt, Ego etiam huic præsenti §. silentium impono.

§. XIV.

L'Obligo di concludere le cause per non passare in hermodicium giusta la forma del Capitolo del Rito 184. habij luogo etiamdio nelle cause introdotte dalle Corti inferiori alla G. C.

§. XV.

IL trimestre delle cause reiettiue sia distinto, e separato dal trimestre delle cause oppositorie, in maniera che il residuo del trimestre dell'articulo reiettiuo non si accresca alla causa oppositoria.

OBseruationes ad materiam supradictorum Paragraphorum spectantes, latè suprascripsi ad Paragraphum 8. Et idèo ne superius dicta transcribam, ibi videri possunt.

§. XVI.

LI contratti suggiugatorij che non sono insinuati e registrati giusta la forma della pragmatica habbiano l'attione hypotecaria contro li terzi possessori per il capitale tantum.

OBSERVATIO I.

1 PRo vtiliori intelligentia presentis §. Obseruo primò, quòd ante conditum præsens statutum magna erat quęstio, si vigore contractus non insinuati, iuxta formam pragmaticę, agi potuisset contra tertium rei subiugatę possessorem, saltim actione hypothecaria, tum pro capitale, tum etiam pro decursis,

2 Et quam plures magni nominis substinebant negatiuã, stante nostro statuto, per quod declaratur nullitas ipso iure quoad prę iudicium tertij, et ita colligitur ex traditis per Roderic. de Ann. *red. lib. 2. qu. 8. nu. 3. & seq; fol. 365.* Cęsal. *cons. 171.* Castill. *decis. 90. nu. 24 & seq; tom. 1.*

3 Sed contrarium mihi retulit fuisse decisum per M.R.C. Spect. Io. Dominicus Castelli tunc Iudex dictę M.R.C. ex Mastril. ad Greg. *de censib. qu. 5. nu. 250. & qu. 9. nu. 35. in fine* Milanis. *decis. 4. nu. 125. & seq. part. 2.* Mut. *in cap. Reg. tom. 5. num. 480. & seq.* Thor. *in comp. decis. Neapol. part. 3 sect. 2. verb. pecunia accepta ab electis fol. 252.* latè Gait. *de credit. cap. 4.*

cap.4.quæst. 11.*à num.* 1249.*fol.* 343. sed vide Duard. *de censib.* §.3.*tit.de cens.solut.qu.*20. *nu.*2. *tom.*1.vbi refert binas decisiones Rot. Roman. in quibus dicitur, quod capitale remanet tamquã purum mutuum, & ideò non debentur interusuria.

4 Contraria verò opinio circa nullitatem tam pro capitale, quam pro interusurijs procedere potest quando nullitas contractus adest in substantialibus ipsius contractus subiugatorij; & ità loquitur Roder. *loc.cit.* & intelligi debet Castill. *d. decis.* 90.

5 Meritò igitur,& maximo quidèm iure, & summa iuris prudẽtia per nostrum statutũ fuit electa,& amplexa opinio, quod debeatur tantum capitale actione hypothecaria prout fuit decisum per Rot.Rom.quã refert Duard. *dict.q.*20.*nu.*2.*to.*1.

OBSERVATIO II.

1 OBseruo secundò,quod insinuatio contractus subiugatorij fieri debet in registro, in quo insinuãtur tales contractus, & si non appareat registratio,sed super instrumento subiugatorio sit apposita manus magistri notarij attestantis de insinuatione, an hoc sufficiat,vide Apont. *cõs.* 5.*nu.*32.*& seq.& nu.*44.Testay *allegation.*21.*vol.*2.Tiraquell.*in tract.de retract.consanguin.* §. 36. *gloss.*2.*num.*43. *& seq.* Anton.de Ball *tract.var.lib.*4.*qu.*4. *nu.* 33. *& seq.*Caualer.*decis.Rot. Roman.* 393.*nu.*3.qui pro negatiua concludunt,& vide Farinac.*de falsit.* *& simulat.qu.*156. *num.* 109 *& seqq.*Bald.*in rubric.C. de fid. instr. num.*20.Castrens.*cons.*11.*lib.* 2. Roman.*cons.*174.Alex.*cõs.* 175. *lib.* 7. Io. de Mont. Sperell.*cons.* 61.Thor.*in comp.decis.Neap.part.* 2.*verbo registratio fol.*543.

2 Vera distinctio est communiter recepta, quod si apparet registrum illius anni, in quo sunt annotati, & registrati cæteri cõtractus subiugatorij,sed non apparet registratus prædictus contractus super quo est apposita manus magistri notarij. Et isto casu non prodest prædicta manus appositio super dicto cõtractu subiugatorio, & habetur, ac si nullo modo facta fuisset dicta insinuatio.

3 Si verò non apparet Registrũ illius anni seù deficiant aliqua folia, & liber non sit bene compaginatus, tunc dicta insinuatio dicitur valida ex traditis per DD.*in l.edita, & in Auth.si quis in aliquo C. de edend.* Tiraquell. *loc.cit.*Fontanell. *de pact. nuptial. claus.*13.*n.*13.*& seq. gloss. vnica fol.*626.

4 Accedat, quod insinuatio est inducta ad euitandas fraudes, & ideò non sufficit dicta adnotatio magistri notarij apposita super dicto cõtractu subiugatorio Ant. Fabr.*in C.lib.*4.*tit.*14. *definit.* 5. *nu.*4.& vide Alex.*in l.ambiguitatem nu.*2.*C.de testam.* & Roman. *cons.*202.

Vbi

5 Vbi dicunt, quod si ex forma statuti banna registrari debeant in libro communis, cum clausula irritante, si non fuerint registrata per errorem, vel negligentiam notarij, banna vitiantur, & vide. Eugen. *cõs.* 7. Gross. *in Prag. Comit. Castr. §. 37. fol.* 193. *& seq.*

1 OBSERVATIO III.

Hinc oportunè quæritur an insinuatio requiratur in rathificatione contractus subiugatorij; vel sufficiat illa facta in dicto contractu subiugatorio, & vtiquè firmandum, quod requiratur, etiam in rathificatione prædicta. ex Bald. *in l. si liquiat. C. de inoffic. donat.* Brun. *in tract. de statut. verb. insinuatio* Tiraqu. *in l. si vnquam verb. donatione largitus nu.* 746. *&* 749. *idem de leg. connubial. gloss.* 5. *nu.* 249. *& in tract. de retract. Lignag. §. 1 gloss.* 10. *nu.* 64. *&* 66. Gratian. *discept.* 981. *nu.* 44. Cutell. *de donat. to.* 2. *fol.* 52. Giurb. *obser.* 38. *nu.* 16. *& obseruat.* 59. *nu.* 12. *& seq.*

2 Declaratur supradicta obseruatio, extra dubium procedere si validitas ex rathificatione pendeat, Surd. *conf.* 135. *n.* 34. *& decis.* 69. *nu.* 14. Gratian. *discept.* 235. *nu.* 10. Cutell. *loc. cit. tract.* 2. *discurs.* 1. *special.* 4. *sub nu.* 131.

OBSERVATIO IV.

1 Quæritur secundo, an requiratur insinuatio, de qua supra, si possessor rei subiugatæ antequam contraxisset, plenam habuerit scientiam subiugationis iam factæ.

2 Et affirmatiuè tenet Corneus *conf.* 13. *lib.* 4. Becius *conf.* 72. *nu.* 30. *&* 31.

3 Negatiuam verò probat Petr. de Greg. *in addit. ad c. Reg. Ferd.* 61. Angel. *in §. heres quoque instit. de obligat. quæ ex quasi contract. nascunt*, & vide Barbos. *assioma* 41. vbi distinguit Tiraqu. *de retract. Lignag. §.* 36. *n.* 26. *& seq.* Viuius *decis.* 334. *n.* 7. *& decis. seq. in fine.* Xiamar. *decis. Catalon.* 133. vbi decisum testatur, quod stante scientia subiugationis non requiritur insinuatio, quià cessat causa finalis statuti, Hieron. de Leo *decis.* 147. *à nu.* 9 *to.* 2.

4 Et secundum prædictam opinionē fuit decisum mense Aprilis 1644. per Ill. de Xirotta tunc Iudicem M. R. C. pro Hyconomo Conuentus Sancti Nicolai de Scalsis, contra Gratiam Bertholo.

5 Sed ex parte dictæ Gratiæ fuit petita nullitas dictæ interlocutoriæ coram Spett. D. Francisco Antonio Costa tunc Iudice Trib. Consist. fuerunt obtentæ literæ supercessoriales, ea quidem ratione, quià statutum nostrum de insinuandis donationibus, siuè contractibus subiugatorijs, inducit formam, & procedit vlterius, annullando actum aliter ge stum cum clausula irritanti, & annullatiua, ex quibus dicitur inducta forma substãtialis, & incommutabilis, aut saltim

tim

tìm effectualis, fine qua actus valere non poteſt, & ideo forma prædicta eſt adunguem ſeruanda, & ad literam, nec ſufficit ſi per equipollens adimpleatur, & latè comprobat Groſſ. *in §. Comit. Caſtr. 37. à nu. 42. vſquè ad nu. 62.* vbi ita fuiſſe deciſum teſtatur.

6 Ex ratio principalis eſſe videtur, quia tertius ſciens contractum ſubiugatorium non eſſe inſinuatum, & ex forma ſtatuti nullum eſſe, nec aliquod ius habere, contra tertium legitimè contrahit benè confiſus ex eodem ſtatuto; et ideo non debet in eius odium recorqueri, & ita conſulerem, & iudicarem.

OBSERV. V.

1 Tertio, quæritur an inſinuatio fieri debeat non ſolù in loco contractus, & domicilij ſubiugantium, ſed etiam in loco vbi ſunt ſita bona ſubiugata, vel donata, vide Fontanell. *de pact. nup. to. 1. clauſ. 4. gloſſ. 29. nu. 19.* Maynard. *deciſ. Tholoſ. 57. lib. 2.* Ludouic *concluſ. 17. verſic. limita ſexto*, Becc. *conſ. 62. nu. 2.* Alciat. *conſ. 107.* et vide Papon. *lib. 11. tit. 1. Arreſt. 27.* vbi refert, quod minor non reſtituitur aduerſus inſinuationem non factam in tẽpore à ſtatuto præfixo; ſed contrarium fuiſſe deciſum teſtatur idem Papon. *dicto lib. 11. arreſt. 18. in appendic.*

2 Pro reſolutione principalis quæſtionis, vide etiam Rebuff. *ad Reg. conſtit. tit. de donat. inſinuand. art. 1. gloſſ. 5. n. 6.* & Giurb. *obſeruat. 37. n. 19.*

3 Vbi ſubdit, inſinuationem eo in loco faciendam eſſe, in quo ſita res eſt, adeò vt ſi ſita ſint bona in diuerſis locis, vbique fieri debet inſinuatio, aliàs non eſſet valida, niſi quoad bona ſita vbi facta eſt inſinuatio, & ita firmare videtur Groſs. *in conſtit. pragmat. §. 1. nu. 50. & ſeq.*

4 Sed benè perpenſa, & diligenter conſiderata diſpoſitione noſtri ſtatuti de ſubiugationibus inſinuandis §. 3. videtur omninò concludendum, quod in Regno ſufficiat contractus ſubiugatorios validos eſſe, etiam ad tertij præiuditium, ſi infra legitimum tempus fuerint inſinuati, & regiſtrati in loco cõtractus, & domicilij ſubiugantium, et ideò, quod ſtatutum non dicit, nec loquitur, neque nos dicere, aut loqui debemus, vt poſt alios dixit Teſtay *allegat. 9. nu. 110.* & latè poſt alios probat idem Groſſ. *dicto §. 1. n. 45. & ſeq.*

5 Et hæc opinio ſemper præualuit in his ſupremis Tribunalibus, nec diſputatur amplius, & ita teſtatur Giurb. *obſeruat.*

OBSERV. VI.

1 Ex prædictis obſeruandum eſt, quod inſinuatio donationis operatur, vt donans non poſſit hypothecare bona donata in præiuditium donatarij, ſi verò non fuerint inſinuata, vtique

donatio valet inter donantem, & donatarium, sed donans poterit hypothecare bona donata, adeout creditor præfertur dicto donatario Hyeron. Leo *decis. valent.* 120. *to.* 2. Rouic. *decis.* 48. Giurb. *obseruat.* 37. *nu.* 16. *& seqq.*

OBSERV. VII.

Obseruo etiam, quòd insinuatio non requiritur in instrumento ex quo resultat donatio ex coniunctione sanguinis, aut alia de causa, Apont. *cōs.* 84. *n.* 5. *lib.* 1. Antonell. *de tēpor. part.* 1. *cap.* 83. *nu.* 45. Iul. Clar. *in* §. *donatio quæst.* 16.

2 Amplia, quod non requiritur, nisi tantum in donatione merè lucratiua; non autem ex causa onerosa, tunc enim potius dicitur permutatio, quam donatio Cutell. *de donat. to.* 1. *fol.* 528. *nu.* 17. *& seqq. & to.* 2. *special.* 4. *fol.* 46. *nu.* 21.

3 Amplia, quod non requiritur in transactione Antonell. *de tēpor. part.* 1 *cap.* 33. *nu.* 45. 50. *& seqq. & nu.* 83. Rot. *in recentiorib. part.* 5. *decis.* 74. *n.* 16. *& seqq.*

4 Amplia, quod statutum prædictum de insinuandis donationibus non procedit fauore, nec contra forenses Bongior. *sup. cap. Reg.* Ferd. 61. Rot. Rom. penes Ottobon. *decis.* .... Redenasc. *cons.* 90. *nu.* 1. *& seqq. & cons.* 91. *nu.* 43. *& seqq.* sed vide declarationem prædictæ conclusionis penes Theodos. Rub. *in singul.* Rot. Rom. *parte* 6. *super cap.* 149. *fol.* 652. *& seqq. tom.* 2.

OBSERV. VIII.

1 Obseruo octauo, quod donatio, siue subiugatio facta ex causa dotis non requirit insinuationem, Intrigliol. *singul.* 95. *lib.* 3. *et decis.* 20. Castill. *decis.* 90. *nu.* 1. *&* 2.

2 Amplia in donatione propter nuptias Cutell. *de donat. to.* 1. *fol.* 526. *& seqq.* & vide distinctionem penes eundem *fol.* 528. *nu.* 17. *&* 18. *& tom.* 2. *fol.* 45.

3 Declara, prædictam conclusionem non procedere stante nouissima Pragmatica comitis Castri §. vbi latè scribit Grosso.

4 Sed pro validitate principalis conclusionis, & subsistentia prædictarum donationum, siue subiugationum ex causa dotis, & donationis propter nuptias, quæ factæ reperiūtur ante dictā Pragmaticam Comitis Castri vide Corsetr. *cons.* 29. Giurb. *obseru.* 38. Ludouic. Bell. *cons.* 176. Mōter. *decis. Arag.* 10. Hyeron. Leo *decis.* 137. *tom.* 2. Paris. *cons.* 16. *to.* 2. Peregrin. *de fideicomm. art.* 61. *nu.* 65. Surd. *cons.* 361. *n.* 21. *& seqq.* Natt. *cons.* 609. Rub. *decis. Rot. Rom.* 460. *to.* 2. *parte* 4.

5 Et an requiratur insinuatio in refutatione feudi facta in proximè succesuruim, vide Bald. *cons.* 300. *lib.* 2. Bolognet. *cons.* 6. *nu.* 52. Intrigliol. *decis.* 20. Amat. *resolut.* 84. *n.* 47. Giurb. *de feud.* S. 1. *glos.* 12. *nu.* 61 qui omnes pro negatiua allegantur.

Sed

6 Sed contrarium decisum testatur stante nostro statuto, Regis Ferdinandi 61. Corset. *cons. 29. à nu. 6.*

7 Et an requiratur insinuatio in renuntiatione, quæ fit à filia dotata, vide Rub. *decis. Rot. Roman. 200. part. 5. recent.*

8 Et an sit necessaria in donatione, seù renuntiatione, quæ fit ab ingrediente Monasterium, si fuerit facta professio infra duos menses ante professionem, iuxta formam Concilij Tridentini, vide Spetoll. *decis. 16.* Coccin. *decis. Rot. Rom.* 125. Barbos. *in collect. ad Concil. Trid. tit. de regular. cap. 16. n. 35. fol. 592.* Marin. *resol. 196. to. 2. vbi latè scripsit, & decis. Rot. Rom. refert.*

9 Quarto, quæritur an sit necessaria insinuatio in cōtractibus subiugatorijs, siuè donationibus factis ad fauorem Ecclesiæ, & videbatur dicendum, quod nō requiritur, ex traditis per Grofs. *in const. Prag. Com. Castri* S. 37. *n. 35. & seq.* vbi doctè quidem suam tuetur opinionem.

10 Sed contraria sententia in his Supremis Tribunalibus recepta est ex iuribus, & doctissimis rationibus, quæ refert, & sequitur Baron. *de effect. min. atat. circa iudicial. effect.* 13. *à n.* 129. *vsq; ad nu.* 216. vbi refert quamplures decisiones, & ita per me fuit decisum anno 1653. non obstantibus in contrarium allegatis.

11 Quinto, quæritur, an insinuatio requisita in contractibus subiugatorijs sufficiat, si fuerit facta, & subiugatio registrata in libro, in quo insinuantur donationes.

12 Et videbatur dicendum, quod dicta insinuatio nil iuuat, & ita post alios latè tuetur Grofs. *ad const. Com. Castr. §. 37. n. 26. & in add. eodem §. n. 64.* vbi respōdet in contrarium allegatis, per V. I. D. Ioseph Scoma *in quibusdam allegat. per eum impresśis Panor. apud Augustinum Bosśio 1663.*

13 Vbi eleganter, & lato quidem calamo probat opinionē Grofsi non esse veram, & meritò quidē contrarium fuit decisum per Sp. Don Stephanum Longumbardo dignissimum M. R. C. Iudicem, sub die 22. Decembris 1662. & alias in R. C. P. fuit decisum pro Ill. Principissa Roccæ Floridæ, contra Ill. Marchionissam Sanctæ Crucis, quæ sententia fuit cōfirmata in M. R. C. vt meminit modernus Praticus *part. 1. cap. 5. nu. 66. & 67. fol. 47.* Et iterum eodem de Scoma patrocinante, fuit decisum pro Ill. Marchione Reioannis, contra Monasterium Virginis huius Vrbis, & nouissimè contra istam opinionem fuit decisum per Spet. D. Ioannem Ramundetta, pro Reu. P. Mag. Grimaldi, contra D. Ioseph Guagliardo sub die 25. Octo. 1667.

14 Et hanc sententiam contra Grofsum indubitanter firmo, ex Monter. *decis. Aragon. 44. nu. 40. & 41.* & in fortioribus terminis Bero. *cons. 77. n. 3. lib. 3.* Xiamar. *decis.*

decis. Sardin. 133. *p.* 2. cum alijs doctissimè adductis per Scom. *in dict. allegat.*

15 Et tanto magis prædictam iuris sententiā indubitanter sustineo, quia in hunc modum adimpletur finis statuti, ad quem præcipuè attendere debemus. Tertius enim contrahens ad cuius fauorem statutum emanauit, ne decipiatur, nedum volumina subiugationum perquirere debet, sed etiam maiori diligentia, & sedulitate libros donationum ad effectum sciendi si volēs subiugare fortè donauerit prædium subiugandum, ex qua quidem donatione maius sibi infertur præiuditium, & ideò perquirendo libros donationum, remanet certioratus de subiugatione ibi insinuata, & consequenter est iā adimpletus finis statuti, nec est de alia forma curandum, Manti. *de tac. & ambig. lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 45. *& seq.* Caren. *res.* 70. *n.* 13. Roman. *cons.* 433. *n.* 1. *vers. septimo considero*, & post alios modernus Censal. *decis. Lucens.* 40. *nu.* 41.

16 Non obstant itaque responsiones, & alia argumenta, quæ iterum contra Scomam per eundem Grofs. afferuntur *in addit. postea impressis ad dictum §.* 37. *Comit. Castr. à num.* 60. *vsque ad finem*; vbi contra Scomam inuehit, illiusquè opinionem reijcere conatur, etenim, vt verum fatear, nihil de nouo addunt, nec rationis, nec authoritatis, nequè tanti sunt ponderis, vt possim ab hac secunda opinione recedere, tum ob authoritatem, eximiamque eloquentiam, & doctrinam dicti de Scoma præclarissimi Iurisconsulti, & omni laude dignissimi, & pro coronide dicere sufficiat procertorem, ac præceptorem habere insignem Iurisconsultum, Regiumq; Consiliarium Spect. D. Carolum la Lomia ad præsens meritissimum M. R. C. Iudicem, dignissimum quidem filium illius venerandi, & nunquam satis laudati Regij Consiliarij D. Ioseph la Lomia, in consulendo, & decidendo nemini quidem secundi, tum etiam ob authoritatem dictarum sententiarum in nostris Tribunalibus prolatarum, sub dignissimo patrocinio dicti de Scoma.

17 Sexto, quæritur, an Constitutio Pragmaticalis Comitis Castri §. 3. prohibens obligationes mulierum factas contemplatione, & ad vtilitatem suorum virorum, comprælendat bona extra dotalia, & tertiam bonorum partem iure coniugalis societatis mulieribus debitam, cum matrimonium contrahitur iuxta Regni Consuetudinem, cuius vigore bona vxoris, & mariti, natis filijs confunduntur, & tripartiuntur.

18 Et in quęstione prędicta duas reperio contrarias sententias doctissimorum Iurisconsultorum, negatiuam, scilicet per Grossum impressam in dictas Constitutiones Pragmaticales §. 3. *à num.* 148.

148. in secunda editione.

19 Contrariam verò V. I. D. D. Placidi Caraffa Iurisconsulti Siculi Motucensis in allegationibus per eum impressis Messanæ de Anno 1654. pro D. Isabella Iuraro, vbi firmat dictam Castrēsem Constitutionem ipso iure annullantem mulierum obligationes intuitu suorum virorum factas, comprehendere etiam mulieres, iuxta dictam Regni Consuetudinem contrahentes.

20 Sequendo igitur veriorem sētentiam dicti de Caraffa, eam cōfirmo ex euidenti ratione. Primò, quia perstatutum tertia portio mulieris non eximitur à natura dotis, ex traditis per Giurb. *ad Consuet. Messan. cap. 1. glos. 11.*

21 Secundo, quia ex dicto statuto euidenter dignoscitur generalis prohibitio omnium obligationum per mulieres faciendarū ad fauorem, & contemplationē suorum virorum, & ideò dicta generalis dispositio nullo iure restringi debet ad bona dotalia tantum.

22 Tertio, quia fragilitas sexus blanditiæ, minæ, metus reuerentialis, aliæque rationes, ex quibus annullantur melieris alienationes, non solū militant in bonis dotalibus, sed etiam extradotalibus.

23 Quarto, quia de iure communi priuilegium Velleiani non admittit distinctionem, an mulieres fideiubendo obligant bona dotalia tantum, sed indistinctè ius commune disponit obligationes non valere, vt habetur *in tot. tit. C. ad Velleian.* Ergo idem dicendum sequitur in nostro statuto, quo se refert ad Velleianum, cuius renuntiatio non tenet ex forma dicti §. 3. & benè ad rem faciunt tradita per Andr. Censal. *decis. Lucens. 77. n. 31. & in add. ad Surd. decis. 164. n. 26.* Ciriac. *controu. 40. in fin.* Andreol. *controu. 377.*

24 Hinc est, quod etiam in casibus à iure non prohibitis mulier non potest se obligare ad fauorem viri, Ciriac. *contro. 215. n. 10.*

25 Idquè procedit etiam si agatur de dote, Marescot. *var. resol. lib. p. cap. 43. n. 13. & lib. 2. cap. 5. num. 16.*

26 Quidquid sit, cum obligatio sit ad commodum societatis cōiugalis, Nepit. ab eodem Grosś. allegatus *in dict. Const. 3. nu. 15.* qui addo Ciriac. *contr. 116. in fin.*

27 Doctores autem à Grosso allegati, asserentes, mulieris obligationum valere semper intelligi debent, cum mulieres se obligant sinè fraude, nec vlla potest reddi diuersitatis ratio, cur sola dos non contracta ad vsum Regni si alienari prohibita ad fauorem viri, non autem cætera bona ipsius vxoris, immò considerari debet, quod si vera esset Grossi opinio, vtiquè sequeretur ineparabile damnū pro mulieribus contrahentibus ad vsum Regni, quod nullo iure est permittendum.

Hinc

28 Hinc est, quod statutum requirens certam solemnitatem in contractibus mulierum non solum procedit in casibus expresse declaratis in dicto statuto, sed etiam in omnibus alijs, in quibus mulier, vel minor lædi potest directè, vel indirectè, prout est casus nostræ quæstionis, Picus *ad statuta urbis gloss. 7. fol. 31. & seq.* Theodor. Rub. *sing. Rot. Rom. part. 6. circa statut. interpretan. to. 2. fol. 658. num. 12. & seqq. ubi plures decis. Rot. Rom. refert & sequitur.*

29 Persisto itaque in supradicta veriori sententia dicti de Carafa de nostra legali scientia benemeriti, quem ab experto cognoui in Ciuitate Motucæ, dum ibi degebam, tamquam delegatus E. S. & Armorum Capitaneus in dicto Comitatu, & ò, vtinam nunquam adfuissem; cætera ad rem facientia reuideri possunt penès eumdem Gross. *§. 1. 2. & 3. & §. 37.* & penes Theodos. Rub. *in singul. Rot. Rom. part. 6. tom. 2. fol. 654. & seqq. & in sequent. §. aliqua annotabimus.*

§. XVII.

La Prammatica, che obliga la insinuatione delli Contratti bullali proceda a favore di terzi possessori che possedono ex causa lucratiua, ne meno a fauore di quelli, li quali s'hanno accollato di pagare il cenzo, tanto in giuditio, quàm extra.

OBSERV. I.

1 Obseruo primò, quod de iure communi idem disponitur, vt bene probant Corsett. *cos. 29. num. 2.* Cost. Siculus *conf. 61. nu. 20.* Xiamar. *decis. Cathalon. 133 part. 2. nu. 3.*

2 Et ratio satis euidens est, quia iste tertius possessor nullo quidem iure allegare potest, quod aliàs non contraxisset, nec aliquam fraudẽ obiicere valet, tanto magis, quod ex beneficio Pragmaticę potuerit ante adimplemẽtum refutare bona subiugata per eum possessa.

OBSERV. II.

1 Obseruo secundò, quod statutum nostrum non habet locum in donatione causa mortis, vt fuit resolutum coram Aldobrandino in causa Romana donationis 26. Octobris 1573. quã refert Theodos. Rub. *in singul. decis. Rot. Rom. part. 6. n. 10. fol. 654. tom. 2.*

2 Rursus non est necessaria insinuatio in solutione indebitè facta scienter, quia licet soluens indebitum scienter dicatur donare, & per consequens sit facienda insinuatio, tamen quia hæc solutio indebiti non est propriè donatio, propterea sollemnitates insinuationis non erunt necessarię *Rot. coram Manzanedo Rom. pecuniaria 20. Aprilis 1607. relata per eumdem Rub. loco citato sub num. 11.*

Ha-

3 Habebit tamen locum huiusmodi statutum, etiam inter Patrem, & Filium, & in renunciatione, siuè donatione facta à filia ad fauorem patris, vt pariter decisum refert Theodos. Rub. *loco citato sub nu.* 12. *&* 13.

4 Et successiuè quæritur an feudatarij possidentes eorum feuda in forma stricta, dicātur ea possidere titulo lucratiuo, & consequenter tueri non possint beneficio insinuationis non factæ.

5 Et videbatur dicendum, quod ipsi possideant iure proprio, & titulo oneroso.

6 Et ideò si feudum ex pacto, & prouidentia Principis vendatur omnibus successoribus, & ex illis primogenito competit vtilis reuendicatio *cap.* 1. *§. rei autem de inuestit. de re alien. facta cap.* 1. *de controuers. inter vassall.* Natt. *cons.* 456. *nu.* 1. Cæsal. *cons.* 403 *nu.* 4. Thesaur. *decis* 99. *num.* 14. Rosental. *de feud. to.* 1. *quæ.* 110. *num.* 1. Intrigliol. *de feud. art.* 32. *nu* 39.

7 Ampliatur etiā si isti successores essent in millesimo gradu Thomas. de Marin. *de feud. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 17. Roland. *cons.* 10. *nu.* 2. *to.* 3. Bursat. *cons.* 65. *nu.* 5.

8 Ampliatur secundò, etiam nullo restituto prætio, nisi in quantum fuerit in causam legitimam conuersum *cap.* 1. *§. si Titius tit. si de feudi content. sit in domin. & agnat.* Afflict. *in cap. sed, & res in fine tituli, per quos inuestitura fiat,* Surd. *cons.* 351. *n.* 2. Balzaran. *de feud. tit.* 26. *§. Titius nu.* 5. *&* 9. Neuizan. *cons.* 10. *nu.* 5. Cuma *in cap. si aliquem verb. antiquā nu.* 351. Gregor. *de conces. feud. parte.* 2. *qu.* 10. *num.* 8.

9 Ampliatur tertio, non obstante assensu Regio, quia assensus operatur quoad præiuditium Regis, non autem agnatorum *cap.* 1. *de alienat. feud. pater.* Frez. *de subfeud. lib.* 2. *§. superest nu.* 4. *fol.* 172. Iser. *in constit. constitutione Diuæ memor. in princip.* Soccin. Iun. *cons.* 101. *n.* 8. *vol.* 2. Bursat. *cons.* 295. *nu.* 1. Curt. Iun. *cons.* 138. *nu.* 22. *tom.* 2. Thesaur. *decis.* 99. *nu.* 8. Cannet. *in cap. volent. §. cum scire leges nu.* 13. Intrigliol. *de feud. quæst.* 50. *nu.* 39. *& quæst.* 51. *num.* 51. *& art.* 33. *nu.* 8. Gregor. *de conces. feud. part.* 4. *quæst.* 1. *num.* 15.

10 Et ratio prædictorū est, quia feuda sunt alienari prohibita, & naturaliter successoribus debita, eique ex prima inuestitura ius quæsitum dicitur. *cap.* 1. *de alienat. feud.* per Lotar. *cap. imperial. de prohibit. alienat. feud.* per Fidericum *constit. regni constit. diuæ memoriæ, & constit. hac edictali cōstitutio Reg. Federic.* 44. Camill. Larat. *cons.* 3. *n.* 1. Regens de Pōt. *decis.* 40. Regens Tapia *decis. su prem. consil. decis.* 2

11 Hinc est, quòd ad effectum reuendicationis obtinendæ feudi dominium probatur ex prima inuestitura, per quam ex priuilegio Principis, absque aliqua traditione dicitur translatum do-

minium, tam in primum acquisitorem, quam etiam in omnes successores, ordine successiuo, quorum quilibet ex illo tunc dicitur ex persona propria habere dominiũ immediatè à Principe concedente, Iser. *in cap.* 1. §. *hoc quoquè num.* 5. *de success. feud.* Regens de Pont. *cons.* 34. *nu.* 10. & *cons.* 67. *num.* 4. *lib.* 2. Gregor. *de concess. feud. part.* 5. *quaest.* 4. *n.* 23. de Franch. *decis.* 23. *nu.* 11. Mastrill. *decis.* 124. *nu.* 24. Castill. *decis.* 12. *num.* 7. & *decis.* 66. *nu.* 11 Giurb. *decis.* 80. *nu.* 15. Cannet. *in cap. volent. verb. procedit num.* 22. *fol.* 78. de Pont. *decis.* 40. *nu.* 6. & 7.

12 Contrariam verò sententiam amplectentis clarissimè firmant successores prædictos in omnẽ euentũ possidere titulo lucratiuo, & nullo vnquam tẽpore allegare possunt defectum insinuationis, ea quidem ratione, quia minimè dicere possunt, quod si sciuissent subiugationem impositam super feudo vtiquè non contraxissent, nec aliquam fraudem eis factam prætendere valent, & consequenter in eis penitus cessat ratio nostri statuti, eaquè cessante, cessat etiàm ipsius statuti dispositio, ex traditis per Francis. de Pont. *cons.* 84. *n.* 11. *tom.* 1. Tapp. *decis.* 47. *tom.* 2. Vincent. de Franch. *decis.* 663. Maynard. *decis.* 56. *lib.* 2. & *decis.* 65. *lib.* 6. *addent.* ad Papon. *lib.* 11. *tit.* 1. *arrest.* 26. Rot. Rom. *diuers. decis.* 272. *num.* 11. *to.* 4. Menoch. *cons.* 261. *num.* 16. & *seq. lib.* 3.

13 Qui omnes dicunt, quod cessante causa finalis statuti cessat eius dispositio, vt etiam probat Petr. de Gregor. *ad cap. Reg. Frideric.* 61. Xiamar. *decis.* Cathalon. 133. *part.* 2.

14 In hac igitur iuris controuersia pro tenui facultate qua valeo sic distinguendum censeo., aut enim feudatarius conuenitur pro subiugatione afficienti, aut inafficienti.

15 Primo casu, procul dubio, absque aliqua insinuatione molestari potest super bonis tamen feudalibus subiugationi suppositis, & per eum possessis, quando quidem pro creditis afficientibus conuenitur, ac si esset hæres, & hoc via exequutiua, & eodem modo, quo cæteri hæredes conueniri possunt, ad tradita per Pernum *cons.* 12. Castill. *decis.* 24. *n.* 18. & 19. Cost. Mess. *cons.* 88. Cutell. *de donat. tom.* 1. *fol.* 428. Noguerol. *allegat.* 4.

16 Secundo verò casu subdistinguendum puto, quòd si feudatarius habet ius, & causam ab alio feudatario feudi acquisitore ex causa onerosa, & tunc dicitur tertius possessor titulo oneroso, quia omnes exceptiones rei coherentes, quæ venditoribus cõpetunt, etiã emptoribus, & ab eis ius, & causam habentibus proculdubio prosunt, vt bene tradunt Tiraquell. *de retract. lign.* §. 1 *gloss.* 9. *n.* 130. & 131. Surd. *decis.*

cis. 264. Gratian. discept. 265. tom. 2.

17 At si deficiat qualitas prædicta, & iste tertius feudi possessor aliud ius non habeat, nisi tanquã primogenitus, & feudi successor, ex pacto, & prouidentia principis, & tunc militare debet dispositio presentis statuti, in quo dicitur, quod possessores ex titulo lucratiuo conueniri possũt non obstante deficientia insinuationis, tum quia nullam fraudem eis factam pretendere possunt, nec minùs allegare, quod aliàs non contraxissent vt supra dictum est sub nu. 12. versic. contrariam verò sententiam.

18 Et quia præsens disceptatio ad presẽs vertitur in supremo Tribunali M. R. C. in quo dignissimè sedent Doctissimi quidem, & præstantissimi iurisconsulti. Mag. Spect. D. Ioannes Ramundetta, Don Carolus la Lomia, & D. Didacus Brunacini omni quidem laude dignissimi, ideò expectamus tanti Tribunalis sententiã, quam in presentibus inferendã curabimus; & hæc pro modo ad obseruationem præsentis §. 17.

§. XVIII.

Per li Canoni donuti al diretto Domino, vel subalterno si procede exequutiue sopra li frutti della cosa censita, con tutto che fosse in potere de Terzo hauendo contratto emphiteotico, seu Recognitorio da quelli da cui haue ius, & causam il terzo possessore

OBSERV. I.

1 Præsentis statuti dispositio valdè quidem vtilis, & necessaria videtur, tanto magis, quod ita in praxi seruatũ video, licèt iuris dispositio contraria videatur, verissimi enim iuris est, quod contra tertium exequutiuè procedi non potest nec super re, nec etiam super fructibus, sed si agendum est contra tertiũ possessorem rei emphiteuticæ iuxta Regni praxim ad recognoscendum, & soluendum Canones, & Laudimia, vel dimittendum ex glos. in l. final. vbi communiter Doctores. C. de iur. emphiteotico Surd. decis. 32. Aluar. Velasq. de iur. emphiteut. quæst. 32. Amic. de iur. emphiteut. quæst. 57. Vincent. de Franch. decis. 615. lib. 4. Mastrilli decis. 171. Giurb. obser. 65. & decis. 62. nu. 23. vbi sub nu. 24.

2 Amplia etiam si eum expresso directi Dominij onere rem emphiteuticariã tertius possessor emerit, tunc enim nec in persona, nec in bonis exequutiuè ad soluendum conueniri posset, & ratio, quia pro accollato onere, exequutiuè contra tertium rei emphiteuticariæ possessorem agi non potest, consensus enim ex accollatione illa tacitam operatur obligationem, quæ quidẽ ta-

tacita obligatio paratam in Regno pro absente non habet exequutionem *ex Rith.* 110. nisi tamen adsit Notarij stipulatio pro directo absente, iuxta tradita per Giurb. *d. decis.* 62. *n.* 27. *& seqq.*

3 Hinc est, quod emphiteuticæ rei possessor si emerit absq; onere census, rem ipsam dimittere poterit, & in casu dimissionis nõ tenetur nisi tantũ ad fructus perceptos à die litis contestatæ, vt benè distinguit Cancer. *p. 3. var. cap.* 1. *de action. à n.* 178. *vsque ad n.* 185. Fontanel. *de pact. claus.* 4. *glos* 18 *p. p. n.* 129. *& seqq.* Giurb. *obser.* 7. *&* 15. *n.* 14. *&* 15. vbi ita decisum testatur, prout etiam decisũ vidimus per M. R. C. Anno 1662. Mense Iulio, pro Barone Riualoræ.

OBSERV. II.

1 ADnotatione tamen dignũ censet, quod exequutiuè agi potest cõtra tertium possessorem rei alienatæ, si venditor illam prius hypothecauerat cum constituto, & pacto de non alienando, vt latè, & benè probant Batt. *decis.* 108. *n.* 32. Grat. *discept.* 926. *to.* 5. Castill. *decis.* 24. *n.* 23. Noguerol. *alleg.* 3.

2 Et ideò iustè quidem defendi potest, quod contra tertiũ possessorem rei emphiteuticæ procedi possit via exequutiua, ex quo in contractu censuali adest expressa, & indiuidualis hypotheca ipsius rei emphiteuticæ, cum pacto de non alienando, & multò magis exequutiuè procedi poterit super fructibus pendẽtibus ipsius rei emphiteuticæ, prout in praxi seruatur, tantò magis, quòd aliàs adesset inreparabile damnum, & præiuditiũ directi, medio enim tempore fructus disiparentur, & directus ius suum amitteret, quod minimè est ferendum, & fieret circuitus inutilis, vt benè considerat Franch. *decis.* 273.

OBSERV. III.

1 OBseruo tertio, quod possessor rei emphiteuticæ tenetur facere actum recognitoriũ pro ratha per eum possessa, & si totum soluerit, poterit insolidum contra compossessores agere, Castill. *decis.* 41. *per tot.* & vide Mut. *decis.* 85. & Amat. *resp.* 70. *n.* 13. vbi ex pluribus concludit quod dominus directus agere potest pro solutione canonis, nõ solum pro ratha, sed insolidum contra quemlibet possessorem feudi emphiteutici, nisi directus consenserit ipsius rei emphiteutici diuisioni factę inter compossessores, absque aliqua protestatione.

2 Et quando tertius possessor rẽ emphiteuticam meliorauerit nõ est precisè cogendus soluere, vel dimittere, si enim soluere noluerit, non ex hoc dimittere compellitur, sed offerendo rei valorem, prout erat antequam res ipsa meliorata fuisset, vtiquè liberatur, Vincen. de Franch. & alij per

per Fontanell. *claus*. 4. *glos*. 18. *p. 2. n.* 98. & vide Hieronym. Leo *decis*. 79. *lib*. 1. & Amat. *res*. 141

OBSERV. IV.

1 Obseruo quartò, quod possessor rei emphiteuticæ, vel censuatæ tenetur facere actũ recognitorium, etiam ad fauorẽ domini census emphiteutici, qui non habet iura directa, prout decisum testatur Mut. *decis*. 85. vbi multos refert, & præsertim Mastrill. *decis*. 171. *& in add. ad Gregor. de censib. quæst*. 5. *n*. 228. *& seqq*. & vide Ripoll. *var. resolut. cap*. 7. *de iur. emphit. nu*. 12. *& seqq*.

2 Amplia, quod tenetur facere dictum actum, & se obligare etiã in bonis proprijs, & de persona, quamuis sit hæres principalis emphiteutæ cum beneficio inuentarij, Velasq. *de censib. cap*. 99. & vide Felician. *de censib. lib*. 3. *cap. vltimo*; *tom*. 1. *fol*. 161. *& seq*. & Mastrill. *d. qu*. 5. *n*. 232. *& seqq*.

OBSERV. V.

1 Obseruo quintò, quod dominus directus vti non potest prelatione ad alterius beneficium, sed pro se tantũ, Guid. Pap. *decis*. 411. Osasch. *decis*. 156. Tiraquell. *lib*. 1. *retract*. §. 26. *glos*. 1. Giurb. *decis*. 51. *n*. 6. Cõst. Sicul. *cons*. 65. *num*. 41. Capyc. Latr. *decis*. 57. *tom*. 1.

2 Amplia, quod tale ius prælationis, nec cedi, nec vendi potest, Giurba *ibidem num*. 8.

3 Limita si fuerit venditus census cũ iuribus aduocandi, Giurb. *decis*. 84. *n*. 15.

4 Et quomodo cognosci potest, quòd prælatio petitur ad alterius commodum, vide Giurb. *ibid. n*. 11. *& seq*. Marin. *res*. 116. *in fin. tom*. 2.

5 Et licèt directus dominus in vẽditione rei emphiteuticæ, cuicumque emptori præferatur, & etiam vicino, & consanguineo, ex traditis per Giurb. *decis*. 52. *n*. 1. *& seq*.

6 Tamen si vnus ex pluribus directis dominis præferri velit in sua emphiteusis parte, vtique audiendus est, seruata tamen distinctione, & casuum diuersitate, iuxta tradita per Giurbam *decis*. 52. & Cost. *cons*. 92. *nu*. 93. *& seq*. Amat. *resol*. 54. *tom*. 2.

OBSERV. VI.

1 Obseruo sexto, quod si vna domus, ex pluribus domunculis diuersorum dominorũ vendatur, poterit directus iure sui dominij vti suo priuilegio prælationis, iuxta tradita per Ferror. ad Guid. Pap. *decis*. 411. *versic. sed contra*; Tiraquell. *lib*. 1. *retract*. §. 23. *glos*. 2. *num*. 9. cum alijs per Giurb. *d. decis*. 52. *n*. 26. *vbi sub n*. 27. refert distinctionem, quam fuit amplexa Tribunal Consistorij.

2 Et dicit, quod si plura rerum corpora ab emphiteuta plurium dominorum, à quibus res illa

 ha-

habuit, ita in vnū redacta sunt, & pro indiuiso possidentur, ita vt, quod cuiusque directi domini fuerit per confines suos cognosci possit, & tunc si requisitus Dominus sua in re præferri potius velit, quam nouum emphiteutam laudare ea tantùm in re prælatione vti potest non in alia, adeò vt, nec possint alij cōsortes eumdem in prælatione pro sua parte impedire alioquin ius domini contrahentium facto auferri facillimè posset, aliquid etiàm minimè commiscendo.

3 Si verò rerū confines cognosci ampliùs nō possint, tunc nemo ex dominis in parte præferendus est, quinimò si in commissum inciderit emphiteuta ob non requisitum alterius ex dominis consensum, aut aliter, & tunc non ad partem suam ille agere potest, quià mutatis confinibus ignoratur, quæ sit, sed ad prætium boni viri ad arbitrium pro ea tantum parte extimatur condemnabitur, ita Afflict. decis. 23. Giurb. dicta decis. 52. n. 27. & seqq.

4 Amplia idem esse si initi contractus, vel susceptæ obligationis vnitas rerum diuisionem, nec suaderet.

5 Et idem est si ex pluribus rebus à pluribus directis in emphiteusim habitis palatiū construxisse emptor, quod commodè diuidi, non posset, nam si venderetur nec vnus ex pluribus directis sua in domuncula, quam concessit præferri possit, aut caducitatem consequi, nisi tantum ad prætium agere, vt supra dictum est, Giurb. *ibidem sub num. 30.*

6 Vbi ampliat si propter sui diuisionem difformeretur Palatiū ad quam deueniendum esset, si in aliqua sui parte alter dominorum præferri potiùs vellet, quam emptorem inuestire, & ita decisum refert Giurb. *in præallegat. decis. sub num. 30. in fine.*

7 Et an habens cōmunionem vel participium in re emphiteuticaceteris emptoris præferatur vide latè Amat. *resolut. 54. per totam vbi sub n. 23.* latè probat quòd dominus in alienatione emphiteusis cæteris præfertur emptoris, etiam consanguineis, vel vicinis.

8 Sed emptor cum pacto de retrouendendo prætendere non potest prælationem in alienatione rei emphiteuticæ, cum nec iure cautum reperiatur, quòd emptor cum pacto de retrouendendo præferatur emptori, vel cessionario dicti pacti, seu iuris luendi retroemere volenti, & proindè liberè poterit venditor cum dicto pacto hoc ius suum cedere, cui magis voluerit, prout fuisse resolutū in Rot. Rom. coram Damasceno in vna Romana retrouenditionis 12. Maij 1614. refert Farinac. *in recentior. decis. 547. num. 1. parte 2. tom. 4.* Amat. *dicta resolut. 54. in fine* sed vide

vide contrarium de æquitate firmantem & decisum Nouar. *qq. forensi lib. 1. qu. 2.* Thor. *in comp. pendi. decis. Neap. tom. 1. verb. ius congrui fol.* 300. Giurb. *obser.* 70. Prat. *discept. 2. tom. 2.* Marin. *resolut.* 116. *tom. 2.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 26. gloss. 3. nu.* 45. Papon. *lib. 11. tit. 7. arrest. 3.*

OBSERV. VII.

1 OBseruo Septimo, quòd quando dominus directus petit laudimia excluditur à prælatione, Mastrill. *in conf. impresso post illius decisiones tom. 1. num.* 70.

2 Quod procedit etiam si petitio sit extra iudicialis, vt in terminis firmat Tiraquell. *de retract. Ligniager. gloss. vnica* §. 24. *nu.* 11. Burg. *de laudim. parte prima inspect. 4. nu.* 51.

OBSERV. VIII.

1 OBseruo octauo, quòd non competit prælatio, quando venditio fit cum priuilegio ob publicam vtilitatem, & ad ornatum vrbis concessum, vt in puncto tradit Anton. Fab. *in sua. C. lib. 4. tit. 43. definit.* 49.

2 Hinc est, quod alienatio, quæ fiat ad ornatũ Vrbis non potest allegari fraudolenta, vel simulata, vel aliter facta cum vitio litigiosi, vt in puncto firmat Galup. *in prax. parte 2. capl. 3. n. 29. in fine* Niger. *de laudim lib. 2. quæst. 1. num.* 120.

3 Et alienatio, quæ fit ex causa de præterito, vt quia statutũ hoc concedit, vt ex Prag. de ornatu Vrbis, tunc cessat vitium litigiosi Cartar. *decis.* 55. *num.* 11. Tiraquell. *de retract. ligniager. ad finem tit. num.* 2.

4 Hæc dicta sufficiat ad ornatũ præsentis §. 18.

§. XIX.

INterrotto il decennio contro vn terzo possessore, s'intenda interrotto contro l'altro terzo possessore, e contro vn fideiussore, contro l'altro fideiussore, si come interrotto contro vn Correo, s'intenda interroto contro l'altri Correi.

OBSERV. I.

1 IN controuersia iam decisa per statutum prædictum latè scripserunt Cost. *consi.* 9. & Giurb. *obseru.* 74. inter se contrarij Doctissimi Iuris Consulti Messanenses.

2 Et quia Costæ opinio magis quidem æqua videtur, et melioribus fulcita rationibus, meritò per hoc statutum eius sententia fuit amplexa, dictaque sententia corroboratur ex traditis per Cancer. *parte 1. cap. 15. num.* 44. *& seqq.*

3 Et quid si solutio est facta à tertio, nomine debitoris, an obstet principali debitori, vide Fōtanell. *de pact. nup. to. 1. claus. 4. gloss. 18. par. 5. n.* 37. *& seq. fol. mihi* 493. Magon. *decis. Florent.* 79. *num.*

num. 9. versic. fuit conclusum Anton. Fabr. *in suo C. lib. 7. tit. 13. definit. 21. & 24.*

4 Et quid si fiat apoca de recepto ab ipsomet creditore, absente debitore, vide Fontanell. *dicta clauf. 4. gloss. 9. num.* 8. Gratian. *discept.* 113.

5 Et quando præscriptio interrumpatur per compromissum, siue generale, siuè particulare vide Salinger. *part. 2. quæ ciuil. cap.* 182. *fol.* 186.

OBSERVATIO II.

1 OBseruo secũdò, quod præscriptio non currit hæredi grauato quo ad sua credita pro tempore quo ipse possidet bona sui debitoris, Fontanell. *decis.* 185. *n.* 4. & alij per Sanliger. *resolut. ciuil. parte 2. cap.* 104. *num.* 15. *fol.* 7.

2 Hinc est, quòd præscriptio ad petendam dotem in vxoris præiuditium non currit pro tempore, quo ipsa habebat vsumfructum in bonis mariti, sed currere incipit statim finito ipso vsufructu, Rot. Rom. inter impressas per Rub. *decis.* 270. *n.* 2. *part.* 6. *recent.*

3 Et ex eadẽ ratione præscriptio nõ currit filijs viuente patre, nec vxori viuẽte viro pro actionibus eis competentibus contra patrem, aut virum, Valenz. *conf.* 178. *nu.* 61 *fol.* 504. Nauarr. *conf.* 8. *tit.* 1. *de renunciat.*

OBSERV. III.

1 OBseruo Tertio quod præscriptio non interrumpitur per litem terminatam ad fauorem possessoris Ludouis. *decis. Rot. Rom.* 467. *num.* 1. & 15. & ibi Beltramin. Sperell. *decis.* 178. *tom.* 2. vbi idem procedere dicũt quando sententia est nulla, & alijs modis ibid. relat.

2 Et hinc est, quod præscriptio decẽnalis, nec minùs interrumpitur per adimplementum nullum, vt clarissimè disponitur *per constit. Comitis Castri §.* 21. vbi expressè fuit statutum per hæc verba (non sia interrotto per l'atto nullo.)

3 Et ratio est euidens, quia ex actu nullo, nullus sequitur effectus Giurb. *obseruat.* 13. vbi alios cumulat.

4 Et actus nulliter gestus habetur pro non facto, & quælibet dispositio, siuè statutum semper præsumitur loqui de actu valido vt latè comprobat Groff. *in dicto §. decis.* 6. *fol.* 231. & 232. *in nouiss. impress.*

OBSERV. IV.

1 OBseruo Quarto, quod præscriptio non potest interrumpi quando est iam completa, & ideò licet per agnitionem debiti præscriptio decennalis dicatur interrupta, tamen si dicta agnitio fiat post decennium, non oritur ex ea via exequutiua Beltramin. ad Ludouis. *decis.* 511 Cancer. *var. resolut. part.* 1. *tit. de præscriptionib. ca.* 15. *nu.* 13. & *in noua impress. n.* 32. & *seq.* Fontanell. *clauf.* 7. *gloss.* 3.

par-

parte 13. num. 43.

2 Quid autem operetur dicta debiti agnitio post completam præscriptionem vide Boer. decis. 335. num. 2. & 3. Alex. Trentacinq. consil. 59. Cancer. dicto c. 15. sub nu. 33. & seqq. & Fontanell. dicta claus. 7. gloss. 3. part. 13. nu. 43. & seqq.

3 Et præscriptio non soluendi canones quanto tempore perficiatur, vide Thesaur. decis. 114. & 179. & ibi addit. Castill. in addit. ad decis. 56. Fōtanell. claus. 4. gloss. 18. parte 1. num. 131. & seq. Merlin. controuers. 44. tom. 1. Camill. de Med. cons. 131. nu. 13. 14. & 15. Anton. Fabr. in C. lib. 7. tit. 13. definit. 19. & ibid. in allegat. Cancer. var. resolut. parte 3. cap. 4. num. 175. & seq. Cencius de censib. quæst. 117. & seq. Roderic. de Ann. red. lib. 1. quæ 17. à num. 100. ad finem Gratian. discept. 912. nu. 43. & seq. tom. 5. Corbul. de caus. priuat. ob non solut. canon. limit. 31. n. 2. & 3. fol. 490.

OBSERV. V.

1 Obseruo quinto, quod præscriptio interrūpitur per dationem pignoris Gratian. discept. 80. num. 38. & seqq.

2 Sed præscriptio prædicta minimè currit aduersus eū cui exceptio compensationis opponi poterat Cancer. var. resolut. par. 1. tit. 15. n. 69. in nouis.

OBSERV. VI.

1 Obseruo sexto, quod præscripto capitale, non dicitur præscriptum interesse iure actionis, & ex stipulatu debitū Amat. resolut. 43. Carac. decis. 24. & ibi allegat. Merlin. resolut. 44. tom. 1. Anton. Fabr. in suo C. lib. 4. tit. de usur. definit. 5. & in tit. de action. ent. definit. 5. Alberic. in l. eos C. de usur. Rot. coram Moedan. decis. 226. Thesaur. Iun. lib. 1. qu. 88. n. 4. Surd. decis. 25. & 117. Leotard. de usuris quæst. 84. nu. 23. & vide Put. decis. Rot. Rom. 253. lib. 1. fol. 118. Theodos. Rub. singul. decis. Rot. Rom. to. 1. fol. 366. versic. Moedanus decis. 4.

2 Sed quæritur, an præscriptio interrupta ad fauorem prædecessoris prosit, vel noceat sequenti successori in feudo, vel maioratu iure proprio, & videtur dicendum, quòd talis præscriptio sicuti non operatur ad fauorem successoris, ita pariter operari non debet contra ipsum, & ideò præscriptio decursa contra possessorem feudi, non potest noceri successori, quia non valenti agere non currit præscriptio, & negligentia prædecessoris nocere non potest successori in feudo, vel maioratu Peregrin. de fideicommiss. art. 41. num. 16. & 17. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 10. nu. 3. fol. 500. Hyeron. de Leo in eius respons. post. decis. 127. à n. 249. lib. 2. fol. 413. Castill. Sotomayor. lib. 5. controuers. iur. ca. 93. fol. 8. à n. 8. fol. 517. Fontanell. decis. 82. à nu. 14. ad 16. & de-

decis. 173. *nu.* 7. 8. & 9 *fol.* 486. *lib.* 1.

3 Hinc est, quod si prædecessor fuit negligens, & non appellauit à sententia, vtiquè successor appellare potest, non obstante lapsu temporis, vide Molin. *de primogen. cap* 8. *nu.* 10. & *ibi addit.* Lara *de vit. homin. cap.* 20. *n.* 6. *fol.* 30. Fontanell. *decis.* 595. *nu.* 18. & 596. *nu.* 5. & 9. *lib.* 2.

4 Et pariter licet de nullitate sententiæ dici possit vsquè ad annos triginta nihilominus si sūt iam elapsi, poterit successor dicere de nullitate, quia illa præscriptio decursa contra prædecessorē cum sit species alienationis, non potest obstari successori, Pinnell *in l.* 1. *C. de bon. mater.* 3. *parte sub nu.* 50. *versic. ergo autem fol.* 90. quē sequitur Leo *vbi supra n.* 255.

5 Et quòd per præscriptionem non acquiritur ius contra successorem, aut non natum, aut qui agere nō poterat, bene Sess. *decis. Aragon.* 392. *lib.* 4. quem sequitur Castill. *vbi supra in addit. fol.* 529.

6 Et quia correlatiuorum eadē est ratio, sequitur, quòd sicuti successor in feudo non obstante cursu triginta annorū potest dicere de nullitate sententiæ, pati etiam debet, quod poterit post cursum annorum triginta sentētiam exequi, & in terminis, quòd sententia non obstante elapsu triginta annorum exequi potest per substitutum, quamuis non fuisset exequuta per primum institutum firmauit Rot. Ro. apud Salgad. *in suo labyrint. cred. decis.* 47. *à nu.* 17. *ad* 20. *fol.* 87.

Et hæc dicta sufficiant pro maiori dilucidatione supradicti §. 19.

§. XX.

SE per anni sessanta continui senza nessuna interruttione, non s'hauesse esatto qualsiuoglia censo bullale s'ammetta l'eccettione della prescrittione etiam in prima instanza.

OBSERV. I.

1 OBseruo primo, quod præscriptio immemorabilis operatur legitimum titulum, & habet vim priuilegij, & ideò est potĕtior quolibet alio titulo, Peregrin. *cons.* 28. *nu.* 17. *de primog. lib.* 4. *cap.* 10. *in fine* & *ibi addit.* Hyeron. Leo *decis.* 33. *nu.* 14. Fusar. *de fideicommiss. qu.* 528. Fontanell *de pact. claus.* 4. *gloss.* 7. *nu.* 30. & *seq.* Giurb. *de feud.* §. 2. *gloss.* 11. *nu.* 69. & 70. latè Salgad. *de reg. protect. part.* 4. *cap.* 10. *nu.* 15. Cannet. *de feud. fol.* 26. Castill. *decis.* 66. *num.* 9. Capyc. Galeot. *controuers.* 56. *nu.* 31. latè Castill. Sotomayor. *tom.* 7. *de itert. Hispan. cap.* 3. & 22.

2 Limita quando pars presentat titulum, & ex dicta præsentatione constat de nullitate ipsius tituli, tunc enim nil prodest immemorabilis præscriptio Mastrill.

ftill. *decif.* 114. Caftill. *decif.* 12. Cutell. *de donat tom.* 2. *nu*, 18. *&* *feq. fol.* 496.

3 Declara prædictam limitationem procedere, quando talis titulus producitur à conuento, fecus fi ab actore, vel alio tertio, quia tunc non nocet dicta præfentatio tituli Duran. *decif. Rot. Rom.* 285. *nu.* 14. 47. 94. *&* 147. *&* *decif.* 411. *n.* 8. *tom.* 2. Cancer. *part.* 3. *variar. refolut. cap.* 3. *num.* 281. *& fequent.* Fontanell. *clauf.* 8. *gloff.* 1. 3. *parte* 4. *num.* 47. *& feqq. fol.* 351. Mirofedot. *lib.* 1. *var. cap.* 13. *num.* 8. Giurb. *de feud.* §. 2. *gloff.* 11. *nu.* 69. *& feq.* Tapp. *decif.* 2. *&* 3. Beltramin. ad Ludouif. *deci.* 353. *num.* 19.

4 Secūdo declara principalē limitationem, quòd etiam fi titulus præfentatur à conuento nil nocet, quando deficit in fubftantialibus, ex quo præfentatio non facit de inftrumento inftrumentum, Honded. *conf.* 66. *n.* 52. *lib.* 1. Tufch. *conclus.* 872. *n.* 39. *litera P.* decifum refert Ludouif. *decif.* 432. *n.* 3. Farinac. *decif. pofthum.* 236. *nu.* 4. *& feq. parte* 1.

5 Amplia fupradictam fublimitationem, quòd etiàm fi inftrumenta fubftantialibus non careret, non tamen inducitur approbatio quando præfentatur à conuento, vt videretur, quòd funt cartulæ, & quòd bona conceffa fiuè vēdita fint paruæ quātitatis, ex quo fcriptura ad vnum finem producta, ad alium extendi non debet Surd. *decif.* 267. *n.* 1. vbi fic decifum refert Bardellon. *conf.* 58. *nu.* 99.

6 Et tanto magis quādo in exceptionibus inftrumenta præfētata oppugnata fuere, quo cafu cenfentur præfentata ad effectum fundandi, quòd in exceptionibus dicitur, ex quo non poteft approbari id, quod fuit in proceffu impugnatum Surd. *dicta decif.* 267. *n.* 4. *in fine* Bardellon. *conf.* 96. *nu.* 100.

7 Amplia, quando præfentantur cū folita proteftatione, quo cafu approbatio non inducitur Caftill. *decif.* 22. *nu.* 28. Bardellon. *conf.* 58. *nu.* 97. Ludouif. *decif.* 432. *num.* 7. Honded. *conf.* 66. *num.* 76.

8 Amplia, quod quando actus fuit femel expreffe impugnatus, non poteft pretendi vnquam rathificatus, vel approbatus ex quocunque actu tacito, quamuis pofitiuo, licet ex eo de iure aliàs oriatur rathificatio, quoniā expreffum non tollitur per tacitum, fed requiritur aliud expreffum, & fic expreffa impugnatio non poteft tolli nifi cum expreffa, & explicita approbatione ipfiufmet impugnationis, Bart. *in l. procurator la* 2. *§.* 1. *in* 1. *opp. ff. rem. rat. haber.* Alciat. *de præfump. reg.* 2. *præfump.* 17. *in fine* Menoch. *lib.* 3. *præfump.* 85. *n.* 41. Natt. *conf.* 101. *n.* 12. Butr. *conf.* 128. *n.* 8. Gargiarcus *patrocin.* 15. *nu.* 2. Surd. *decif.* 264. *nu.* 9. 10. *& decif.* 267. *n.* 3. 4. *& conf.* 433.

9 Et in puncto, quòd per præsentationem, vel productionem instrumenti, vel scripturæ, quam expressè quis impugnauerat, nō censeatur eā approbasse, quinimò produxisse ad ostendendam impugnationem legitimè factā, decisum testatur Surd. *decis.* 267. *nu.* 2. 3. Rot. Rom. *decis.* 104. *nu.* 11. *par.* 2. *diuersor* Hyppolit. Riminald. *consil.* 18. *nu.* 174. *lib.* 1. Crauett. *consil.* 175. *num.* 7. Gratian. *disceptat.* 179. *nu.* 25. *& seqq. tom.* 2.

OBSERV. II.

1 Obseruo secundo, quod præscriptio inmemorabilis locum habet, etiàm in exactione redditunm, nam si subiugatarius, eiusque hæredes per tempus inmemorabile non exegerit census, præsumitur facta remissio, & admittitur ista exceptio aduersus contractum subiugatorium, etiam in prima instātia, & ita pluries *decis. testatur* Cutell. *ad leges Reg. Mart.* 57. *nu.* 64. *nu.* 3. *& seqq. fol.* 598. *& decis.* 8. *tom.* 1. *& ibidem in addit.*

2 Et præscriptio inmemorabilis quomodo probetur, & interrumpetur, vide Ludouis. *decis. Rot. Ro.* 51. *&* 196. *& ibi addit.* Fontanell. *de pact. claus.* 4. *gloss.* 17. *nu.* 50. *& seqq. & decis.* 586. *tom.* 2. Theodos. Rub. *singul. Rot. Rom. parte* 5. *fol.* 526. *col.* 2. *tom.* 2. Farinac. *decis. Rot. Rom. in posth. decis.* 502. *tom.* 2. *& decis.* 432. *tom.* 1. Sperell. *decis.* 69. Castill. *decis.* 13. *& ibidem in addit.* Cutell. *de donat. tom.* 2. *fol.* 498. *& seq.* Giurb. *de feud.* §. 2. *gloss.* 13. *nu.* 73. *& seq. fol.* 622. Sotomayor. *tom.* 7. *de tert. cap.* 22. *& seq.* Rot. Rom. *diuers. tom.* 4. *decis.* 583. & vide Caualcan. *decis. parte* 1. *nu.* 23. *fol.* 211. *& decis.* 17. *nu.* 8. *&* 9. *fol.* 99. *tom.* 2. Cost. Sicul. *consil.* 2. *nu.* 13. *&* 14. *fol.* 30. & Castill. Sotomayor. *dicto tom.* 7. *cap.* 26. *& seqq.*

Qui dicunt, quòd præscriptio inmemorabilis acquiritur non solum per spatium centum annorum, sed etiam secundum hodierna tempora, per spatium octuaginta, & sexaginta annorum, prout est dispositum in præsenti §. 4. licet ipsius dispositio solummodo procedat, quo ad futura negotia, nō autem ad præterita, pro quibus saltim requiritur præscriptiò inmemorialis octuaginta annorum, prout fuit decisum per Dom. de Ortulano iuxta tradita per Cutell. *in suo C. & decis.* 8. *in addit.*

OBSERV. III.

1 Obseruo tertio, quod præscriptio inmemorabilis allegari non potest per tertium possessorem, etiam si per tale tempus non fuerit ab eo exactus census, si tamen subiugatarius illum exegerit à cæteris compossessoribus, vel subiugantibus, eiusque hæredibus, ex traditis per Cost. Sicul. *consil.* 9. *per tot.* quid quid dicat Giurb. *obseruat.*

74.

2 74. *num.* 25. *& sequentibus.*

Et ratio est clarissima, quia nulla potest imputari negligentia dicto subiugatario, dum ipse exegit censum sibi debitum, & vide Căcer. *parte* 1. *var. cap.* 15. *à nu.*50. Roderic. de Annuc. *redit. lib.*2.*quæst.*9. *num.*8.65. *& seqq; Cenc. de censib. quæst.* 98. *à nu.*46.*ad nu.*63.*fol.*274.

OBSERV. IV.

1 Obseruo quarto, quod præscriptio immemorialis sufficit etiam ad acquirendă iurisdictionem Sess. *in tract. de sequend. mandat. part.* 1. *cap.* 1. *& seqq; & de inhibit part.* 5. *cap.* 10.

2 Declara, quod pendente ista probatione præscriptionis, Princeps exercere potest iurisdictionem, quia fundatam habet eius intentionem de iure communi *cap. cum personæ de priuileg in* 6. & ibi communiter Doctores Roland. a Vall. *conf.* 89. *nu.* 34. & 35. *lib.* 2. Pare. *in tract. de edend. tit.* 5. *resolut.* 9. *nu.* 106. Posth. *de manutenend. obseruat.* 44. *nu.* 29. *& seq; & obseruat.* 45. *n.* 13. Bald. *conf.* 201. *lib.* 2. Larre. *allegat. fiscal.* .... Portol. ad Molin. *verbo firma*, Mastrill. *decis.* 114. *& in tract. de magistrat. lib.* 1. *cap.* 19. *à nu.* 6. *vsque ad nu.* 28. Castill. *decis.* 12. Formosin. *de for. compet. qu.* 2. *fol.* 676. *to.* 2. Cost. Mess. *conf.* 61 *nu.* 46. & vide Castill. Sotomayor. *de tert. to.* 7. *cap.* 16. *& cap.* 18. *num.* 173. *& cap.* 26. *& n.* 34. *num.* 50.

3 Et an vendito feudo cum iurisdictione ciuili, & criminali cẽseatur etiam venditum merum, & mixtum imperiũ, vide Giurb. *conf.* 24.

OBSERV. V.

1 Obseruo quinto, quod præscriptio centenaria excludit substitutum Castrens. *in l. final.* §. *sed quia colum.* 1. *&* 3. *C. commun. delegat.* vbi etiam Iason. & alii, Menoch. *conf.* 702. *n.* 102. Ludouic. Bell. *conf.* 34. *per tot.*

2 Declara prædictam conclusionem non procedere in fideicommissis perpetuis Cancer. *part.* 1. *cap.* 15. *n.* 65. *in nouis* Peregrin. *de fideicommiss. art.* 41. *nu.* 16. *& sequentib.*

3 Amplia, multo magis in feudis, ita post Petr. de Gregor. Cannet. Cumi. & alios Giurb. *de feud.* §. 2. *gloss.* 9. *nu.* 19. *& seq. & gloss.* 11. *nu.* 69. *& seqq;* Tapp. *decis. suprem. consil.* 2. *&* 3. Cutell. *de donat. tom.* 2. *fol.* 495. *nu.* 15. *& seqq;* Salgad. *de reg. protect. parte* 3. *cap.* 10.

Hæc ad ornatum præsentis §. 20.

§. XXI.

Si declara la Prammatica terza, & quarta tit. de furtis, che la clausula (in qualsiuoglia tortura) si intenda, che tre complici attimpunarij con la solita sollennità della tortura, facciano proua plena contro il complice, eccetto, che li detti attimpunarij non patissero altro difetto.

OBSERV. I.

1 OBseruo primo, quod præsentis §. dispositio magnã continet Reipublicæ vtilitatem, dum facilis redditur delictorum probatio, quorum punitio, valdè reipublicæ interest, expedit enim corruptos homines à tramite deuios in viam retrahære pœnis, & quando perditis illis, nihil solura pœna proderit, cedet tamen in aliorum cõmodum, qui illius pęnę admonitione temperantius viuent, vt docet Sotus *de iust. & iur. lib. 1. quæst. 2. art. 2. in fine. & confert tex. in l. aut facta 16. §. non nunquam ff. de pęn.* ibi non nunquam euenit, vt aliquorum maleficiorum supplicia exacerbẽtur, quoties nimirum multis personis grassantibus exẽplo opus sit.

2 Et facilitas veniæ incentiuũ tribuit delinquendi, & è contra pęna imposita minuit maleficia, vt dixit Diuus Ambros. & gloss. *in cap. in iuxta 23. qu. 4.* & latè exornat noster Mastrill. *in suo elegant. tract. de magistrat. lib. 3. cap. 7 per tot.*

OBSERV. II.

1 OBseruo secundo, quod impunitaris concessio, siue licentia soli Principi competit, seù alteri officiali expresse ab eodem Principe cõcessa, & propterea si Princeps ipse per eius bãnum criminis immunitatem promiserit, vtiquè obseruanda erit, si tamen reus ipse ea seruet ad quę se obligatum esse voluit *ca. sane de priuileg. l. cum proponas C. de pact.* & post alios Giurb. *cõs. 22. nu. 24.*

2 Hinc est, concesso actu impunitatis cum clausula, itâ quòd ponat casum in claro dari debet actimpunatario terminus viginti dierum ad ponendum casum in claro, eo in uinculis permanere, lapso autem termini die, & probatione per reum non facta, rũe repetitis testibus, addita ipsius confessione, dari debet terminus innocentię, in quo, si nihil ad sui exonerationem attulerit, tunc si delictum mortis naturalis pęnã meretur, furc s condemnandus est, dum commissum, & detectũ à se crimen non probauit, & ita decisum testatur de Anno 1596. Giurb. *dicto cons. 22. in fine.*

3 Vbi à n. 21. notabiliter quærir, an sufficiat probatio per inditia ad torturam sufficientia, & magistraliter concludit, & probat, quòd sufficit talis probatio idemquè tradit Mastrill. *super indult. cap. 29. num ...*

4 Aduertendum tamen est, prout doctissimè considerarunt prudentissimi statuentes, quòd si tales actimpunarij aliòs patiuntur defectos, vtiquè non sufficiet eorum depositio pro pęna ordinaria, prout decisum videtur per M.C. & Intrigliol. *decis. 38. nu. 1. & seqq.*

5 Et proptereà dictis actimpunarijs alios defectus patientibus non est credendum, etiam in his in

in quibus veritas aliter haberi non possit, Farinac *q.*34. *n.*178.

6 Vbi loquitur de socio criminis, paupere, minore, & lusore Bursatt. *cons.*192. *nu.*21. *&* 22. *vol.*2. *& cons.*239. *n.*42. *vol.*3.

7 Vbi ampliat sufficere duos defectus, etiam si eorum dictum comprobauerint cum tortura, quia tortura inhabilitatem tollit non plures Mascard. *de probat. conclus.*462. *nu.*25. *vol.*1. Intrigliol. *dicta decis.* 38. *num.*4. *& sequentib.*

8 Considerent itaque Domini iudicantes, malam qualitatem similium personarum, & bene perpēsis circumstantijs, prædictis temperare procurent præsentis §. rigorem, ne detur occasio malis hominibus pro eorum liberatione, innocentes condemnari facere.

§. XXII.

LA confiscatione delli beni stabili delli delinquenti, e pene, seu contrauentioni quando competisce alli officiali, competisca à quelli officiali nel tempo del quale si maturano li quattro mesi della sentenza del banno, e li due mesi nelli beni mobili, e similmente nella controuentione di banni, e pene s'attenda il tempo della decisione di dette pene.

AD materiam præsentis §. videndus est Doctissimus Giurba *cons.* 75. *per tot.* vbi latè disputat, & optimè distinguit, & ideò eius sola allegatione contentus esse debeo, ne eius dicta transcribere videar.

§. XXIII.

NOn si dia appellatione, ò reuisione suspensiua dalla liquidatione fatta dal liquidatore etiamdio Laico, tanto se fosse proposta innanzi la spedita, quanto poi.

OBSERV. I.

1 OBseruo primò, quòd ante conditum præsens statutum cauti Aduocati, & Procuratores ante cæptam liquidationem supplicabant, & reuisionem petiebant à liquidatione expedienda, & isto casu præsentata supplicatione prædicta, parte citata, reuisio dictæ liquidationis eius exequutionem impediebat ex latè traditis per *Mat. decis.*22. *&* 53. *& super Rit. to.*4. *fol.*233. *&* 283. Cutell. *decis.* 30. *tom.*1. Salgad. *de reg. protect. parte* 4. *cap.* 10. *tom.*2.

2 Hinc est, quod ad tollendam prædictam regni praxim, necessaria fuit præsentis statuti dispositio, cuius vigore prohibetur appellatio, siuè reuisio suspensiua à liquidatione predicta, non obstante supradicta procuratorum diligentia.

OBSERV. II.

1 OBseruo secundo, quòd liquidationis iuditium habet suam instantiam, & terminos

nos seperatos à causa principali; Laderc. *cons.* 15. Cutell. *decis.* 30. *nu.* 16. *tom.* 1. Amat. *resolut.* 14. *nu.* 47. *&* 48. & vide Gratian. *discept.* 185. *to.* 1.

2 Hinc quæritur an sẽtentia lata per M.R.C. Messanæ degentem fieri possit liquidatio in eodem tribunali, post recessum ab ipsa vrbe Messanæ, vel fieri debeat in R.C. Straticotiali ~~Ciuis~~ Messanæ hoc petat.

3 Et videbatur dicẽdum, quòd fieri debeat in dicto Tribunali M.C. per quod fuit lata sententia, tum quia iuditium, vbi ceptum, ibi finiri debet, tum etiam quia dicta causa liquidationis est penitus separata à causa principali, & ita fuit decisum per M.R.C. pro clerico D. Carolo Staiti contra Don Dominicum de Ioanne *de Anno* 1645. *sub die* 11. *Octobris*.

4 Sed petita reuisione in Tribunali Consistorij, fuit sententia prædicta reuocata, & decisum ad fauorem dicti Ill. Principis, tum quia reliquiæ causarum ex priuilegio Nobilis Vrbis Messanæ remanere debent in R. C. Straticotiali prout obseruatur hic Panormi stãte *consuet.* 3. vbi latè Muta *à nu.* 56. *ad* 64.

5 Tum etiam quia regula prædicta, quod iuditium vbi ceptum ibi finiri debet, nequaquam procedit, quãdo alterius iurisdictionis fit præiuditium, ex Giurb. *decis.* 96. *n.* 23. vbi alios laudat, & vide Cancer. *part.* 2. *var. resolut.* *cap.* 2. *de iurisdict. omnium iudic.* *fol.* 52. *& cap. Reg.* Alfons. 72. Giurb. *obseruat.* 78.

OBSERV. III.

1 Obseruo tertio, quod in regno fieri potest liquidatio instrumenti, tam antequam infra quindenam, quo casu debitor excipere potest aduersus liquidationem instrumenti, licèt opponere non possit aduersus exequutionem, & citatio debitoris requirtur in liquidatione facienda, licet non requiratur libellus, nec litis contestatio Graf. qui alios refert *excep.* 36. *n.* 8. 11. *& seq;* Hyeron. Leo. *decis. valent.* 64. *lib.* 1. *vbi sub nu.* 15. allegat Grass. loco citato, & alios nostrates.

2 Et liquidatio si incontinenti fieri potest, & in eadem instantia, & articulo reiectiuo, tũc necessarium non est vt præcedat, sed potest exequutio causari, & sufficit, quod indè, & in eadem instantia fiat dicta liquidatio, & habetur, ac si ab initio summa fuisset liquida, Menoch. *cons.* 858 *Cost. de port. rath. quæst.* 110. *nu.* 30. Gratian. *disceptat.* 129. *n.* 16. *Cost. Sicul. cons.* 48. *n.* 8. *&* 9. Mut. *rit.* 119. *nu.* 1. *& seq; & in addit. lit. C.* Milan. *decis.* 3. *n.* 35. *&* 37. *parte* 2. *& decis.* 10. *nu.* 67. *lib.* 1. Grass. *excep.* 36. *n.* 9. Giurb. *decis.* 60. *nu.* 20. *&* 24. Castill. *decis.* 52. *num.* 15. Gratian. *discept.* 183. *nu.* 31. *& seq; &* 438. *nu.* 17. 18. *&* 19. *tom.* 3.

Am-

3 Amplia, quod si fuerit lata sententia per quam fuit aliquis condemnatus ad soluendã certã quantitatem de bonis Titij, exequi poterit sententia prędicta non aliter liquidato, quæ bona Titius habeat,& ratio quia obtinens sententiam habet intentionem fundatam ex iuris præsumptione, quod omnia bona, quæ hæres Titij possidet, præsumitur hæreditaria ipsius Titij, dum victus dictam præsumptionem nõ excludit exhibendo titulos, ex quibus bona prædicta pecierit, benè probat Cancer. *parte 3. var. cap. 17. nu. 365. & seq;*

Et hæc satis pro præsentis §.

§. XXIIII.

L' instanza della liquidatione sia di Anni due come la causa principale.

OBSERV. I.

1 Obseruo primo, quod liquidatio sententiæ, ex iuris communis dispositione, si infra annum fuit inchoata, poterit exequi, siuè expediri infra decẽ, vel triginta annos, vt videre est apud Castill. *decis.* 81. Cum. *rit. ordine suo* 37. *nu.* 21. & 22. Intriglia. *singul.* 50. *n.* 12. *lib.* 2. Mut *decis.* 21. *nu.* 15. Giurb. *decis.* 81. *num.* 10.

2 Sed ex dispositione Pragmaticæ Comitis Castri *f.* 39. instantia liquidationis durat tantum per annum, & data interruptione, vt puta, quia infra annum liquidatio fuerit cepta, licèt non expedita, intelligitur perpetuata ad tantundem, & sic ad aliun annum tantum, & non vltra, & consequenter nec decennij, nec triginta annorum tempus amplius expectandum est, sed præsentis statuti forma seruãda erit, vt duret instantia per annos duos tantum.

3 Et quando liquidum impediatur per inliquidum, vide benè distinguentẽ Giurb. *decis.* 60. & Ludouis. *decis. Rot. Ro.* 120. & ibidem. Beltram. *Rot. Rom. recentiorib. decis.* 242. *parte* 1. Amat. *resolut.* 59. *nu.* 11. & 20. *to.* 2. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 3.

4 Et liquidatio fructuum cum interesse quomodo sit facienda, & quando fructus extenuẽt sortem, vide Fontanell. *decis.* 209. & *seqq;* Mugniol. *de rattoein. cõput.* 14. Mangil. *de subhast. q.* 92.

5 Et quid de capitale redditus iuxta formam bullæ, vide Roderic. *de ann. redd. lib.* 2. *quest.* 18. Hodier. ad Surd. *decis.* 117. *nu.* 18. *Cost. sicul. cons.* 9. *n.* 2. & *seq;* Duard. *de censib. lib.* 1. §. 3 *qu.* 21.

6 Et quando sufficiat fideiussio de non liquidis, vide Mastril. *decis.* 98 & *decis.* 223. *num.* 8. & 9. Mut. *decis.* 12. *nu.* 27. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 3. *tit.* 22. *definit.* 15. & 16. Giurb. *decis.* 60. *n.* 18. & 27. & *decis.* 81. *num.* 11. & 12. Amat. *resolut.* 14. *nu.* 42. *et seq. et nu.* 53.

OB-

OBSERV. II.

1 Obseruo secundò, quod liquidatio facta contra Tutorem non nocet tertijs possessoribus, sed opus est nouo processu, vt contra eos agi possit Gabriel.*cons.*43.*lib.*1. Surd.*decis.* 256.

2 Et an fideiussor Tutoris citari debeat in iuditio reductionis compoti tutelæ, vt sententia lata contra tutorē cōtra eū exequi possit sine nouo processu, vide Escobar.*de ratioc.ca.*34.*n.*2. Lancellot.*de attent.lim.*6.*n.* 13. Hermosyl.ad Gregor.Lop.*gloss.*3.*ta* 4 *l.*32. *tit.*5. *n.*60.*et* 61. vbi distinguit de fideiussore iuditij, & contractus, & post alios Durand.*decis.Rot.Rom.*383.*à n.*4.

3 Vbi concludit, quòd fideiussor contractus non potest exequutiuè conueniri vigore sententiæ latè contra principalem, sed contra eū requiritur nouus processus, quod secus est in fideiussore iuditij, nisi tamen fideiussor contractus se obligauerit ad soluendum, quid quid contra principalem fuerit liquidatum, & iudicatum, quia tunc etiam sine nouo processu contra ipsum agi poterit pro summa liquidata cōtra principalem Durand. *dicta decis.*424. *nu.* 3. & 4. Scacc. *de appellat. qu.* 17. *limit.* 6. *membr.*4. *n.* 112. *&* 113.

4 Et proptèrea Tutor, qui non gessit citandus, & vocandus est, vt assistat ratione illius, qui gessit, ad hoc vt statim facta excussione absquè nouo processu reliquorum solutione conueniri possit, & vide Marin.*resolut.*234 *à nu.*4.

5 Fideiussor verò de iudicatum soluendo citari non debet Bald. *cons.*46. *n.* 3. *lib.* 3. Medic. *de regul. iur. part.*2. *regul.*7.

6 Et quid de fideiussore iuditij an ipse possit appellare, & quid de fideiussore, contractus vide Scacc. *de appellat. quæst.* 5. *nu.* 32. Ruginell. *in eod.tract.* §. 2. *cap.* 3. *nu.* 4. 1. *verb. fideiussor.*

7 Hinc opportunè quæritur, an liquidationis instantia prorogatio sufficiat, vt etiā dicatur prorogata exequutiò liquidationis pro exequutione ipsius sententiæ.

8 Et vtiquè negatiuè respondendum, primo quia annus exequutionis sentētiæ differt ab instantia liquidationis, dicitur enim iuditium separatum, adeout habeat litis contestationem, & in eo admittuntur probationes, pro ut in causa principali ex Venturin. *cons.* 36. Cutell. *decis.* 3. *n.* 18. *tom.* 1. Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad qu.* 17.

9 Secundò, quia causa liquidationis prædicta nunquam fuit inccepta cum non fuit lis aliqua contestatata prout de iure requiritur ex Menoch. *de adipiscend. possess. remed.* 18. *n.* 70. Caroc. *de except.* 91. *in fine* Socc. *cons.* 61. *n.* 7. *lib.* 1.

10 E tanto magis prædicta sententia locum habet quando non

est

adest aliqua petitio, nec minùs contumacia incusata quo casu, proculdubio requiritur actus cō-tradictorius inter partes, vt lis contestata dicatur, Milanis. *decis.* 20 *parte* 1. & ita fuit decisum in Tribunali Cōsistorij pro Ill. Marchionissa Garsigliani contra D. Ioannem Perollo Baronem Salinæ.

Alia ad ornatum præsentis §. vide pænes Grosf. *in constit. Comit. Castr.* §. 39. *per tot.* & Baron. *in addit. ad quæst.* 17. *à num.* 76. *tom.* 2. *fol.* 338. *& seq.*

§. XXV.

IL terzo posseßore di beni soggetti al censo bullale non sia obligato in bonis proprijs nel giuditio della causa oppositoria, eccetto che per li frutti percetti dal giorno, che li fù causata esequtione, ò dal giorno, che li fosse stata fatta intima, ò dal giorno dell'accollo, se si haueße accollato di pagare il censo.

OBSERV. I.

1 OBseruo primò, quòd præsentis § dispositio est iuri communi conformis, eo maximè, quia iudicium exequutium contra tertium vigore nostræ pragmaticæ de censibus, vtiquè est subrogatum in locum actionis hypotecariæ de iure competentis contra tertium posseßorem rei obligatæ, & consequenter in secunda instantia, vbi cessat priuilegium ipsius Pragmaticæ, obseruari non debet dispositio iuris communis, vt posseßor minimè teneatur de persona, nec in bonis proprijs, & consequenter deducere potest melioramenta per eum facta in re subiugata iuxta tradita per Milanis. *decis.* 13. *n.* 62. *lib.* 2. Mastrill. ad Grægor. *de censib. qu.* 6. *nu.* 45. Intriglioł. *in eod. tract. quæst.* 93. Hyeron. de Leo *decis.* 79. *num.* 13. *lib.* 1.

2 Vbi declarat, quòd possessor rei subiugatæ euitare non potest solutionem interusuriorum decursorum sub pretextu melioramentorum per eum factorum in ipsa re subiugata, si tamen res ipsa ante factas meliorationes sufficiens fuerit ad solutionē dicti census, vt benè ipse probat in decis. prędicta per totam, declara, quòd supradicta nequaquam procedunt si adimplemētum fuerit personale, & an saltim iste possessor teneatur relaxare dicto subiugatario bona obligata, vide Leon. *decis.* Valent. 79. *&* 98. *tom.* 1. cautela igitur erit vt possessor ante factū adimplementum personale vtatur beneficio pragmaticæ, quamdiu.

3 Et quia in supradicto §. supradicta limitatur conclusio stāte accollatione per possessorem factam, ideo pro meliori declaratione reuideri possunt Amat. *resolut.* 21. & Giurb. *obseruat.* 17. *per tot.*

§. XXVI.

Non si possono ottenere dilationi quinquennali, ò cessioni di beni, se non passati sei mesi del contratto debitorio, contandosi dal giorno, che detto contratto si possi esperire.

OBSERV. I.

1 Obseruo primo, quòd statutum prædictum fuit principaliter conditum ad tollendas fraudes debitorum; multi enim debita contrahunt animo fraudandi, quæ quidem fraus præsũpta, eo ipso resultat, quod debitor admitti petit ad beneficium cessionis bonorũ infra sex mẽses, à die quo debita contraxerunt, & simile statutum viget in Regno Neapolis *ex Pragmatica 2. tit. de ceß. bonor.* vbi latè Rouit; & Nouar.

OBSERV. II.

1 Obseruo secundo, quod semel exclusus à beneficio cessionis bonorum proptèr fraudem à statuto consideratam, non poterit vlterius admitti ad tale beneficium, etiam si illud denuè imploret post mẽses sex per nouum libellum, & principalẽ petitionem, eo quià semel petijt infra dictum tempus, & ideo fraus iam detecta est, & ita fuit iudicatum, refert per Sacrum Consilium Rouit. *in dicta prag. 2. de ceß. bonorum sub nu. 3.* & easdem decisiones refert Nouar. *in ead. prag. 2. sub nu. 6.*

2 Vbi sub numero septimo quęrit, quid si antiquum creditum nouatum est per creditorem cum debitore, & sic nouata est prima actio, & nouum est confectum instrumentum, an nouum dicatur debitum, ità vt si infra sex menses respectu illius cedere non possit, vel potiùs antiquum iudicari debeat, vt cessio operetur effectum, & in hac quæstione determinat Nouarius *in dicta pragmatica 2. collect. 3. sub nu. 7.* quòd cum in facto habuisset, determinauit minimè iudicari nouum debitum, sed antiquum, & consequenter non obstare dispositionem dictæ pragmaticæ, & quod debitor fuit admissus ad bonorum cessionem.

OBSERV. III.

1 Obseruo tertio, quòd vxor creditrix dotalis tenetur stare accordio maioris partis creditorum, & vice versa si ipsa cõstante matrimonio ob vergentiã ad inopiam ei concesserit dilationem alij creditores minores in debito tenentur etiàm stare dilationi prædictæ ab vxore cõcessæ, & ita post alios concludit Sancius à Melo *in tract. de induc. deb. quæst. 8. n. 17. & 18. fol. 65.*

OBSERV. IV.

1 Obseruo quarto, quòd in concedendis induciis cõstare debet de veritate, àc realita-

litate debiti, & recognitio debitoris decocti, etiam si de realitate debiti constet non præiudicat quoad hypothecã aliis legitimis creditoribus, ita etiam concludit, & bene probat idem Sancius à Melo *in dicto tract. quæst.* 11. *fol.* 80. *nu.* 8. *& seqq.*

2 Et quia vt in plurimum existere possunt chirografarij creditores, quorum debita, ac credita priuatis scripturis solummodo probantur, ideò animaduertendum est apocam particularem regulariter sufficere pro plena probatione debiti, *Surd. decis.* 265. *num.* 27. Magdn. *decis.* 15. *nu.* 10. Gratian. *decis.* 111. *n.* 11. Treuisan. *decis.* 41. *n.* 3. *lib.* 1.

3 Sed quæ sint necessaria, vt omnimoda fides priuatæ scripturæ tribuatur, vide eumdem Sanc. *dicta qu.* 11. *num.* 19. *&* 20. Fontanell. *de pact. claus.* 6. *gloss.* 3. *part.* 6. *à nu.* 1. *cum seqq.* Ioseph Vela *dissert.* 22. 24. *&* 35. Larrea *decis.* 49. Odd. Sforz. *cons.* 100. *à n.* 59. *vbi sub nu.* 68. concludit, quòd scripturæ priuatæ substantia, & tota vis quo ad tertij præiuditiũ consistit in probatione, & veritate temporis, & datę, & propter præiuditiũ ante datę, vt etiã post Bald. Angel. & alios bene probant Vela, & Larrea in locis supra citatis.

4 Quæritur etiam, an debitor, qui inducias desiderat possit in occulto pacisci cum aliquo creditore maioris, vel minoris partis, vt assentiat apposito pacto, vt erga illum iuuari non possit induciarum gratia, & an hoc pactum vitiet, aut vitietur, & an possit tam per debitorem pacisscientem, quam per alios creditores impugnari.

5 Et vtique firmandum cum Stracha *in tract. de decoct.* 6. *parte nu.* 18. *in fine*, quòd similia pacta sunt damnosa alijs creditoribus, & sic tanquam dolosa, & fraudolenta, vt nulla sunt iudicanda, vt in specie tradit Curia Philip. *lib.* 12. *parte* 1. §. 24. *nu.* 6. *in fine*, & bene hanc resolutionem defendit Sancius à Melo *dicto tract. q.* 13. *nu.* 8. *& seq. fol.* 99. *& seqq. nu.* 8. *cum seqq. vbi sub nu.* 22. *&* 23. concludit, quòd ipsemet debitor impugnare posit dictum pactum simulatum, & fraudolentum, quia semper credendum est debitorem, quòdammodo coactè, & pro redimenda vexatione pactum illud celebrasse, & posse illud impugnare, & traditam pecuniam repetere si iam soluta esset, *& sub nu.* 24. idem iuris esse dicit quoad cæteros creditores.

6 Et cessio bonorum quomodo, & quando fieri possit vide *cap. rith.* 190. & ibi Scribentes, *& aliud cap. Imp. Carol.* 65. *Reg. Ioan. cap.* 24. *Reg. Ferd. cap.* 101. Giurb. *decis.* 41. Amat. *resolut.* 22. Graff. *except.* 17. Virgil. *de legit. person. cap.* 12. Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 9. Pasq. *de patr. pot. tess. parte* 2. *cap.* 9. *n.* 50. *& seq.* Apicell. *tutamen pauperum toto*

titul. de cess. bonor. & de dilat. quinquenal. Gratian. *discept.* 212 *tom.* 2. Groff. *ad constit. prag. comit. Castr.* §. 40. Et quid aduersus fiscũ, vide Farinaz. *in prax. crim. tit. de delict. & pen. qu.* 26.

7 Et an cessio noceat creditoribus non citatis, vide Anton. de Ball. *lib.* 5. *de prag. Reg. fol.* 222 Mut. *super prag. vnica tit.* 17. *de cess. bonor.* Grass. *excep.* 17. *n.* 60 Conar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 5. Rouit. *in prag. Neapol. tit. de cess. bon. prag.* 3. *n.* 6. *fol.* 149. vbi concludit, & decisũ testatur, quod obtinens tale beneficium gaudet etiam quo ad non citatos.

8 Hinc est, quòd in praxi seruatur, vt debitor qui cessionem bonorum obtinuit, & aliquos creditores non citauerit, recurrere debet ad principem, vt gaudeat etiam quo ad non citatos, & Excell. Prorex committere solet negotiũ M. R. C. de cuius mandato notificantur creditores non citati, & si nil in contrarium allegauerint, solet fieri prouisio quòd gaudeat, etiã in quoad non citatos.

OBSERV. V.

1 Obseruo quinto, quòd cessionis bonorum exceptio non impedit exequtionem contractus subiugatorij, nec alterius contractus exequtiui, & cum pacto de non opponendi, nisi debitor parte non opponente praeuenisset exequtionem, & bonis cesserit, Giurb. *dec.* 44. *n.* 10.

2 Cauthela igitur creditoris est, quòd dũ creditor ipse fuerit citatus ad cessionem bonorum minimè citationi praedictae consentiat, sed statim ad effectum mittat, quòd debitor non audiatur, nisi solutis interusurijs decursis, Giurb. *ibid. n.* 11. *et* 12. Amat. *resolut.* 36. *to.* 1.

OBSERV. VI.

1 Obseruo demum, quòd cessionis bonorum iuditiũ fieri debet coram M. C. vel cum litteris E. S. sub visione ipsius M. R. C. quia ad solum Principem & M. R. C. spectat cognitio dictarum causarũ, vt tradunt Mut. *super dict. prag. vnica tit.* 17. *n.* 1. *& seqq.* Cutell. *de donat. ra.* 1. *fol.*

2 Aduertẽdum tamen est, quòd ciues Panormi extrahi non possunt, etiam per viam exceptionis, & reconuentionis, & ideò si M. C. non est in vrbe litterae dirigi debent Iudicibus ipsius vrbis, & non potest causa agitari extra vrbem, stante priuilegio contento *in consuet. Panor. cap.* 3. & ita seruatum fuit pro Illustre Principe Careni contra Antonium Sanglosti. Mense Iulio 1649.

OBSERV. XXVII.

L*A Pragmatica settima contro li banchers vogliamo, che habbia luogo contro tutte quelle persone, che tengono boteghe publiche di drappi di seta, oro, panni, droghi ò esercitano qualsiuoglia altra mercantia, ma in quanto alla pena sij contro li sudetti di Anni dieci di galera.*

OB-

OBSERV. I.

1 Observo primo, quòd præsens statutum fuit desumptum ex pragmatica septima *tit. de Banchet. tom. 1. fol.* 410. *& ex alia prag. in eodē titulo sub die* 18. *Ianuarij 7. Ind.* 1624. *fol.* 421. & ex præsenti statuto videtur ampliata in alijs personis, licet quo ad pœnam pro supradictis personis contra quas fuit ampliata, sit limitata ad annos decem ad remigandum, & in vrbe Romana, & statu Ecclesiastico *ex Bulla Pij V. de Anno* 1570. pæna mortis contra bancherios, & Magasinerios deficientes ex eorum dolo, & fraude, non autem fortunę vitio, vt refert Farinac. *in suo tract. de delict. & pæn. qu.* 26. *nu.* 29. & in dominio Mediolani, & Regno Neapolitano idem seruari testatur, Mastrill. *ad indult. general. cap.* 30. *nu.* 1. *& seqq. vbi sub n.* 8. ampliat, vt nec gaudeant immunitate Ecclesiastica, nec admittuntur ab beneficium bonorū vt latè probat ipsemet Farinac. *dicta qu.* 26. *nu.* 26. & Mastrill. *dicto cap.* 30. *sub nu.* 7.

2 Ampliatur etiam, quod extra ordinem iudicis arbitrio puniri debent, qui scientes non esse soluendo faciunt se diuites, & plura contrahunt debita Castrens. *in l. etiam* §. *licet nū.* 3. *versic. item quid ff. solut. matr.* Alciat. & alij per Farinac. *dicta qu.* 26. *nu.* 28. & bene facit scripta per Stracc. *in tract. de mercat. tit. de decoctorib. parte* 1. *num.* 33. Bart. *in l. si priusquam post nu.* 10. *versic. fraus præsumitur C. de iur. fisc. lib* 10.

3 Vbi dixit fraudem præsumi in eo, qui sciens se habere, vel habiturum esse creditorem, & eius bona non sufficere ad solutionem, nihilominus debitum contrahit, & pecuniā quam scit se nō posse restituere accipit, & impedit, ideòquè illum fraudis arguendum, & puniendum dixit Gabriel. *cons.* 82. *num.* 5. *versic. nec referi lib.* 1.

4 Declaratur supradicta principalis conclusio si tales bancherij, & Magasenerij defecerint nō vitio, & dolosè sed propter infortunia, quia tunc sicut puniendi non sunt, nec essent infames, ita pariter ad benefitium cessionis bonorum, & ad alia iuris benefitia, ac etiam ad indultū admitti debent, vt post alios bene declarat Farinac. *dicta qu.* 26. *nu.* 30. *&* 31. Mastrill. *dicto cap.* 30. *num.* 9.

Et hæc sufficere videntur pro complemento præsentis statuti.

S. XXVIII.

Le venditioni che si hanno da fare sub verbo Regio non si possano fare non precedendo prima la cognitione di causa ad instanza di creditori, ò del possessore agrauato di debiti legitimi citati, & intesi l'interessati, & in questa maniera si possi fare tanto delli beni, e territorij frumentarij quanto d'ogni altro territorio, seu predio vrbano, feudale, ò allodiale, e si lettommisso soggetto.

OB-

OBSERV. I.

1 OBseruo primò, quòd regulariter rem suam nemo vendere cogitur *ad tex. in l. inuitum, & l. durum C. de contrahend. empt. & in l. nec emere C. de iur. deliberand.* & prædictam conclusionem benè ampliat, et optimè declarat Giurb. *decis.* 86. *num. primo & sequentib.*

OBSERV. II.

1 OBseruo secundo, quod vrgentibus, et instantibus creditoribus alienari possunt, etiam bona feudalia debitoris, eoquè inuito, et ita obseruari testatur in Sacro Consilio Vincent. de Franch. *decis.* 64. & *decis.* 704. Rouit. *cons.* 77. *nu.* 4. *tom.* 2. Capyc. Latr. *decis.* 44. Thor. *in compend. decis. Neapolit. tom.* 1. *verb. feudatarius fol.* 207. & *fol.* 210. *tom.* 2. & *in addit. ad regent. de Pont. in tract. de potestat. proreg. tit. de refutat. feud.* §. 7. *nu.* 11. & ita fuit decisum per M. R. C. in venditione Baroniæ Galati de anno 1645. quæ quidem sententia fuit confirmata eodem anno per Tribunal Consistorij, & iterum fuit decisum pro subiugatarijs super Baronia, & Terra Sancti Petri supra Pactas contra Baronem eiusdem Terræ mense Iunio 1645. idemquè fuit seruatum, & decisum per M. R. C. anno 1649. in venditione feudi Sācti Benedicti, quod fuit liberatum Ioanni Baptistæ Barcellini, et iterū per tres conformes fuit decisum, et ita exequutum pro principe Partannæ contra Principem Sperlingæ, et in plerisquè alijs causis, adeòut de conclusione prædicta in his supremis Tribunalibus non dubitatur amplius.

2 Declara prædictam conclusionem procedere, si creditores realiter vrgeant, & si creditum est tantæ quantitatis, vt prætio rei alienandæ correspondeat, aliàs venditio permitti non debet *l. magis puto* §. *ne passim ff. de reb. cor.* Gabriel. *cons.* 118. *nu.* 5. *lib.* 1. Viuius *decis.* 185. *nu.* 11. *lib.* 1.

3 Declara, quod bona feudalia non alienantur existentibus alijs bonis eiusdem feudatarij, Natt. *cons* 199. *num.* 8. & 9. Surd. *decis.* 316. *nu.* 14. & alij per Gratian. *discept.* 570. *nu.* 10. *tom.* 3.

4 Declara tertio, quòd causa æris alieni debet esse legitima, et sufficiens, aliàs alienatio in totum vitiatur, Intriglìol. *de feud. art.* 7. *num.* 72. & *quest.* 98. *nu.* 187. Mut. *in cap. Reg. Iacob.* 22. *nu.* 26. *to.* 1. Pedamont. *decis.* 167. & 171. Mastrill. *decis.* 56. *n.* 33. Valenz. *cons.* 187. *à nu.* 91. *ad n.* 115. Andreas de Giorg. *in repetit. feud. cap.* 38. *nu.* 8. Rosental. *de feud. cap.* 4. *concl.* 31. *nu.* 13. *vol.* 1. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* [illegible] *nu.* 18. *uers. in prima in specie* Goffred. *cons.* 3. *nu.* 18. *in fine, & cons.* 9. *nu.* 17. Gratian. *discept.* 734. *nu.* 43. Mantic. *de tacit. tit.* 36. *nu.* 3. *lib.* 14. Afflict.

de-

decis. 218. Tiraquell. *de retract. linguiager. ad finem tit. nu.* 63. Io. Aloif. de Septim. *in causa Burgij* Bongior. *in cap. volent. versic. integro*, Blas. Lanz. *ibid. in secund. notab. versic.* 2. *limita*, Cannet. *in cap. volentes* §. *colligitur nu.* 14. *&* §. *quid si feudum nu.* 9. *fol.* 32. *&* 33. sed vide latè Gabriel. *dicto cons.* 118. *lib.* 1. Gaill. *cons.* 126. *nu.* 29. *& seqq.* Raudens. *decis.* 29. 30. *&* 31. Fusar. *de fideicommiss. qu.* 531. *nu.* 173. *& seq.* Rot. Rom. per Farinat. *decis.* 675. *parte* 2. *tom.* 2. Mastrill. *decis.* 56. *n.* 33. Giurb. *obseruat.* 26. *per tot.* Cutell. *decis.* 35. *tom.* 2. *vbi sub num.* 148. respondet consil. D. Francis. Anton. Cost. *cons.* 70. et alij quam plures, qui in anno prædicto 1645. doctissimè iuxta morem allegati fuerunt pro Barone dictæ Terræ Sancti Petri per Illustrem, et nunquam satis laudatum D. Didacum Ioppulo ad præsens meritissimum Præsidem Trib. Reg. Patrim. & Ducem Terræ Sancti Antonini, vir quidem pro multa sua eruditione, ac ingenij acumine, summaque Religione, & integritate, cuius eloquentiam in dicēdo, fidem in respondendo, & integritatem in iudicando, in dies obseruamus.

5 Et proculdubio prædicta declaratio procedit si insufficientia subiugationum apparet ex facie eorumdem contractuum, alias enim iuditio particulari esset discutiendum de sufficientia prædicta, et interim suspenditur venditio.

OBSERV. II.

1 Hinc oportunè quæritur an præsentis statuti dispositio procedat in venditionibus, quæ fiunt in hac vrbe ex priuilegio stratæ Tholedo, et Maquedæ.

2 Et resolutiuè respondeo negatiuè, primo quia in statuente deficit potestas, secundò quia cessat etiam voluntas, tertiò demum, quia obseruantia subsequta benè declarat præsentis §. dispositionem.

3 Deficit enim potestas, quia dicta priuilegia huic bene meritæ vrbi ad eius ornatum concessa, vtiquè sunt priuilegia regalia, & ideò non est iustum, nequè conueniens, vt Dominus Regni Prorex super his aliquid innouare possit, & ex eadem ratione non est præsumendum prudentissimum legislatorem, maximè cum voto Sacri Consilij contra priuilegia prædicta aliquid statuere voluisse, id quod ab experto cognoscimus, dum videmus, quod à die statuti prædicti sunt factæ quamplures vēditiones cum priuilegijs prædictis, nec videtur obseruata dispositio præsentis §.

4 Et prædicta quidem clarissimè corroborantur ex traditis per Salgad. *in suo elegant. tract. de retent. bullar. parte* 1. *ca.* 2. *nu.* 148. *& seqq.*

5 Quæritur etiam an venditiones,

nes, quæ fiunt sub verbo Regio legitimè dicantur, si procedant absque aliqua æstimatione, & an fieri possint pro summa excedente verum, & legitimum creditum, Et quia præsens, quæstio vertitur in Tribunali Consistorij inter Illust. Marchionissam Hiracis, & non nullos subiugatarios prætendentes, ad venditionem prædictam procedi nō posse, vel saltim, quod ad eam deueniri debeat præcedente æstimatione, & pro concurrenti sūma simpliciter necessaria, pro soluendis creditis afficientibus feuda sub dicto priuilegio vendenda, ideò consentaneum esse duxi, promodò nil determinare, sed omnino espectandam decisionem causæ prædictæ, tanto magis, quod in eadem causa est Iudex Spett. & doctissimus Regius Consiliarius Don Placidus Daynotto ad præsens meritissimus, & nunquam satis laudatus integerrimus fisci Patronus M. R. C. quem omnes veneramur, & ob eius præclaras virtutes sūmaque Iustitiam, & Religionem admiramur.

6 Et quià venditiones prædictę sub verbo Regio pro earum validitate, & subsistentia requirūt subhastationes de quibus latè discurrit Giurb. *obseruat.* 97. *&* 98. ideò omnino videndus.

7 Et pro coronidè obseruo, quòd si fuerit facta venditio sub verbo Regio, vel cum dicto priuilegio stratę Tholedo, & Maquedę, vtriquè emptor non tenetur stare colono non obstante hypotheca per ipsum colonū prætensa, vt decisum testatur in simile statuto Caual. *decis. Rot. Ro.* 612. *per tot. & præsertim sub nu.* 45. *& seqq. Rot. Rom. per* Farinat. *in posth. decis.* 11. *to.* 1. Mantic. *decis. Rot. Ro.* 63. *per tot.* Marin. *resolut.* 259. *n.* 22. *to.* 1.

§. XXIX.

LA Prammatica 32. del Duca di Feria sotto il tit. 53. tom. 2. (come cosa necessaria) alla conseruatione delli stati, e casate nobili si osserui inuiolabilmente, non obstante qualsiuoglia dispenza la quale s'intenda ipso iure nulla, & si presuma surrettitia, & ottenuta per fraudem, & importunitatem, & habbia luogo etiam nelli beni allodiali sugetti à fideicommisso.

OBSERV. I.

1 OBseruò primò, nè dum vtile sed necessarium esse illust. familias in Monarchia cōseruari, maximè quando familia est benemerita, vt ex eis debitū seruitium aptiori modo exigere valeat, quando Principi est necessariū, & ideò non debet permitti, quòd creditorum obstinata duritię opprimantur ab istis enim illust. & perspicuijs familijs recipit Monarchia firmamentum, vt aduertit Ann. Robert.

rer.

rer. iudic. lib.2.cap. 4. vbi inquit nos autem Monarchię, vim, & Robur, ac Regalis potentię firmamentum ex Illustrium, & Nobilium familiarum dignitate reputamus, vt etiã probauit Vlpianus *iur.conf. in l. prima* §. *sed & si seruus ff. de ventr. inspiciend. vbi gloss. in verb. ordinum*, Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 3. & *cap.* 18. Bald. *in cap. intellecto de iur. iurand. vers. praeterea*, vbi dixit, quòd honor Regis augetur per dignitatem subditorum, & fit magis potens, magis honorabilis, magisquè tremendus, sequitur Hyeron. Roman. *lib.* 4. *de Rep.* Gentil. *cap.* 13. & Cassn. *in Catal. glor. mund. parte* 5. *considerat.* 15. & 19.

Et hac ratione in Regnis Hyspaniarum declaratum fuit ad Regiam spectare Magnificentiã, vt modis omnibus studiat, ne domus illustrium personarũ diminuantur, imò augeantur, vt habetur *in l. septima tit.* 7. *lib.* 5. quam refert Mattihens. *lib.* 1. *ca.* 9. Simonc. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 29. ex Molin. *de primogen. hyspan. lib.* 1. *cap.* 18. *in fine*, & *lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 3. & *cap.* 13. *n.* 47. & 48. Cabed. *decis. Lusitan.* 44. *num.* 4. *par.* 2. Fab. de Ann. *cons.* 3. *n.* 29.

3 Debet ergo Princeps magnas familias, seu status conseruare, etiàm ob bonum publicum, & pro bono Regni regimine, quià aliter debitum seruitium nõ potest exigi à Vasfallis, deficientibus feudis, & diuitijs, cum quibus magis honorificè, & decentèr possint suo Regi inseruire, vt de conseruatione Maioratum in Regnis Hispaniarum, post Couarr. & alios tradiderunt Molin. *lib.* 2. *de* Hispan. *primogen. cap.* 1. *sub num.* 3. Mierez. *part.* 1. *quae.* 1. *num.* 9. ex Molin. *Theolog. to.* 3. *de iust. iur. disput.* 576. & 578. Robert. *rer. iudicat. dicto lib.* 2. *cap.* 4.

4 Et propterea Princeps tamquam Regiæ munificentiæ necessarium, per quam maximè studere debet ad debitorum inopiam soluendã Ann. Robert. *rerum iudicat. dicto lib.* 2. *cap.* 6. Petr. Gregor. Tholos. Syntam. *iur. vniuers. lib.* 22. *ca.* 14. Chop. *de morib.* Paris. *tit.* 2. *n.* 9.

5 Nec videtur iustum esse, & contra iuris regulas, vt creditor cogatur accipere contra instrumenti formam particulares solutiones, ac cùm dilatione temporis, non obstante dispositione *tex. in l. plane ff. famil. hercis.* eomaximè quià Rex ius suum vnicuiquè tribuere, & pacta seruare debet *l. prima ff. de iust. & iur. & l. prima ff. de pact.*

6 Prædicta namquè procedunt, quando debitor habet facultatẽ soluendi, secùs quando est inhabilis, quià tunc potest eis succurri cum temporis dilatione, & eo casu Princeps non tollit ius tertij, sed differt tantum solutionem, & sic in modico lęditur, et Principi hoc facere permittitur *l. si debit.* 21. *et l. destitisse ff. de iud.*

7 Hinc est, quòd si maior pars creditorum concurrentium posset cogere non concurrentes, nedum ad concedendam dilationẽ, sed etiam ad aliquam partem crediti remmittendam, & quòd debeant cum ipsis creditoribus concurrere, circa modum, & tẽpus solutionis, vt decisum refert Afflict. *deci.* 288. & ibi Vrsill. Seraph. *decis. Rot. Ro.* 1233. Molin. *de iust. & iur. tract.* 2. *disput.* 572.

Tanto magis hoc facere po-
8 test Princeps argumento *Tex. in l. final. C. de consulib. lib.* 12. Tapp. *decis.* 19. *nu.* 11. Ann. Robert. *lib.* 1. *rer. iudicat. cap.* 10. vbi post alios inquit in potestate iudicis est molire sententiã, & mitiùs iudicare, quam leges cum rerũ, vel personarum merita postulãt, aut instãtiã necessitatis extorqueat.

Et licet in causa Illustr. Prin-
9 cipis Hostiliani aduersus prędicta quam plurima dicta, & allegata fuerint pro parte creditorum, tamen Regium Collateral. Consilium Ciuitatis Neapol. stantibus Regijs litteris ad fauorem dicti Domini Principis, decreuit, vt late habetur *in decis.* Capyc. Latr. 192. *lib.* 2.

OBSERV. II.

1 Obseruo secundo, quod dispositio dictæ Pragmaticæ *tit.* 5. *tom.* 2. non procedit in feudis simpliciter hæreditarijs seũ fideicommisso subiectis, vt latè, & doctissimè quidem more suo tuetur Dominus de Camarat. *respons.* 6. *per tot. tom.* 2.

OBSERV. III.

1 Obseruo tertio, quod si cessiones fuerint obtentæ à tertijs possessoribus feudorum sine fraude, & coactè soluentibus census debitos super eisdem fundis, non comprahenduntur in dispositione dictæ Pragmaticæ, imò expressè videntur exceptuatæ tempus solutionis, vt decisum refert ex dispositione eiusdẽ pragmaticæ §. 1. ex identitate, imo ex maioritate rationis, & ex vi compræhensiua, sicuti enim conductor rei feudalis, qui soluit gabellam, & postea molestatur à subiugatarijs, soluere potest cũ iurium cessione, multò magis hoc facere poterit tertius possessor feudi, qui forte emit absquè onere, ex traditis per Olea *in suo trac. de cess. iur. tit.* 2. *quæst.* 6. *fol.* 97. *nu.* 13. Prat. *in addit. ad Pasqual. de patr. potest. part.* 1. *cap.* 4. *fol.* 81 Franc. Rocc. *respons.* 62. *tom.* 2. de Xart. *decis. Sardin.* 17. de Pont. *cons.* 67. *tom.* 1.

§. XXX.

IL Padrone Domino diretto, ò vtile solamente condennato à pagare li benfatti all'emphiteota, ò possessore nel giuditio reuocatorio di commisso, ò recognitorio, possa per la sudetta somma di beni fatti fare suggiugatione à cinque per cẽto, iuxta formam bulle, sopra l'istessa cosa censita, ò beneficata, e tutti altri suoi beni, e cossi facendo s'intenda hauer sodisfatto a la condanna.

OB-

OBSERV. I.

Obseruo primo, quòd dominus directus petens deuolutionem rei emphiteuticæ, si emphiteuta cõtentatur, & acceptat petitionem, non potest dominus pænitere, ita vt non est locus pœnitentiæ ex parte dicti domini, nec sententia eo casu requiritur, Capyc. Latr. *decis.* 120. *nu.* 13. *tom.* 1. & ita practicatum refert Gizz. *dicta decis.* 120. *sub nu.* 23. & 24.

OBSERV. II.

1 Obseruo secũdò, quòd actio hypothecaria conceditur pro laudemio, ita vt agi possit, contra tertium possessorem nedum pro vltimo laudemio, sed etiã pro alijs per suos prædecessores debitos, & ita firmat Vincent. de Franch, qui sic determinatum dicit *decis.* 340. Fabr. *in suo Cod. tit. de iur. emphyt. def.* 47. & 68. Burg. *de laudim. parte* 1. *inspect.* 9. Giurb. *decis.* 80. *num.* 1. Thesaur. *lib.* 4. *quest. forens.* 52. qui contra dissentientes ab hac opinione pleno ore exclamat, & comprobat Mut. *in consuet. Pan. cap.* 26. *num.* 193. Mastrill. qui sic iudicatum testatur *decis.* 171. *num.* 15. *part.* 2. Cuncer. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 24. & de commun. testatur Barbat. *de assi. stent. gloss.* 12. *n.* 117. Maynard. *decis.* 32. *lib.* 6. & ita etiam decisum testatur Gizz. *in obseruat. ad decis.* Capyc. Latr. 120. *num.* 28. & 29. & *seq.*

OBSERV. III.

1 Obseruo tertio, quòd præsens statutum est conforme dispositionis iuris communis, dicunt enim DD. quòd regulariter pro melioramentis competit retẽtio emphiteutæ vsufructuario, colono, & alijs, vt latè probant Vincent. de Franch. *decis.* 191. & 112. Caualc. *decis.* 44. *à nu.* 65. *lib.* 1. Anton. Gamm. *decis. lusit.* 4. & *ibi additio ad n.* 3. vbi ex prædictis, & alijs per eum concludit, quòd melioramenta vtilia, & necessaria debẽtur emphiteutæ, aut vxori, vel hæredibus, nisi emphiteusis ob sui culpam extinguatur, & si dominus directus sit pauper, debet censum imponere, aut ex fructibus paulatim soluere, melioramenta 2 verò voluntaria, non soluit, sed permittitur abrasio sine læsione, vt bene etiàm probat Vincent. de Franch. *decis.* 110. & ibi Ricc. *in addit.* Censal. ad Peregrin. *de fideicommiss. art.* 50. *fol.* 507. vbi alios cumulat.

§. XXXI.

Il sequestro pro tuitione iudicij non habbia più vita dell'instanza della causa principale, quale perenta, espiri anco il sequestro fatto in exequtione di contratto exequtiuo, non duri più del decennio del contratto, in virtù del quale si è fatto il sequestro.

OBSERV. I.

1 Observo primò, quòd regulariter sequestrum est de iure prohibitum, & odiosum, adeòut, nec in causa appellationis fieri potest, nisi adsit timor dilapidationis, aut appellatus soluendo non sit, aut victor habeat hypothecam bonorum Barbos. *in collect. ad decretal. lib. 2. tit. 17 cap. 2. nu. 2.* Mart. *vot. 161. n. 15. & de iurisd. cent. 2. parte 4. cas. 165. nu. 1.* Damauder. *cap. 72.* & addit. ad eum, vbi multa dicit de sequestr. Prat. *discept. 41. à n. 1.* Sanfelic. *in addit ad decis. 211.* Ricc. *collect. 1093. 2827. & 175.* Censal. ad Peregrin. *art. 32. fol. 331.* Milanis. *decis. 11. n. 20. lib. 1.* Gratian. *discept. 114. n. 17. & 853. n. 13.* Cancer. *var. resolut. part. 3. tit. de sequestr. num. 1.* Paul. Stayb. Iuni. *resolut. 12. n. 21* de Pont. *cons. 29. nu. 7. & 8. lib. 2.* Castill. *decis. 247. num. 6.* Rouit. *cons. 99 nu. 1. lib. 2.* Cutell. *orat. 3. nu. 20. tom 1.*

2 Vbi concludit, quod sequestrum est prohibitum, non solum in prima instantia, sed etiam in secunda, si fuerit lata sententia ad fauorem petitoris, quæ per appellationem sit suspensa itaque procedere affirmat etiam in spolio *& nu. 21.* dicit, quod permittur vbi est timor dilapidationis, quæ tunc dicitur, quando fructus in suos vsus conuertit, nec habeat vnde reficiat, *& sub nu. 23.* dicit, quòd denegatur sequestrum vbi sit lata prima sententia pro actore, & altera pro possessore.

3 Et licèt verissima sit supradicta conclusio tamen an sequestrum in prima instantia sit faciendum, remittitur arbitrio iudicis, qui stante paupertate possessoris ne iudicium reddatur elusorium debet relaxare sequestrum, Gregor. Caued. *de iur. patronat. Reg. coron. cap. 5 n. nu. 2. & seqq.* vbi testatur bis fuisse decisum, Marescot. *var. resolut. lib. 2. cap. 77. n. 58. & 59.* Gratian. *discept. 114. nu. 6. & seqq. tom. 1.* Camill. de Carat. *cons. 81. per tot.* Rot. Rom. *in nouiss. part. 2. decis. 13. in fine* Alex Trentacinq. *var. resolut. lib. 3. resolut. 12. tit. de solut.* Polidor. Rip. *observat. 173.* Thor. *in compend. decis. Neapolit. part. 3. sect. 3. to. 5. verbo sequestrum fol. 245.* & vide Caualer. *decis. Rot. Rom. 324.* & penes Salgad. *laberynt. cred. decis. 11. nu. 9.* Castill. Sotomayor. *controuer. iur. to 8. cap. 13. per tot.* Hyeron de Leo *decis. 5.* Milanis. *decis. 11 parte 1.* Ladere. *cons. 161.* Caualc. *decis. 23. lib. 1.* Rouit. *cons. 34. to. 2.* & doctissime iusta morem D. Benedictus Emanuel meritissimus Marchio Albæ Villæ *consult. 2. per tot.* contra quam scripsit Cutell. *dicta decis. 3. tom. 1.*

OBSERV. II.

Observo secundò, quòd si ille cuius omnia bona sequestrantur, non habeat vnde viuat, Iudex tenetur tantùm relaxare de re sequestrata quantũ sufficiat

ciat pro alimentis, et expensis litis Carleual. *de iud. lib. 1. tit. 3. disput. 30. nu. 10.* Nouar. *Grauam.* 354. *num.* 8. Ricc. *collect.* 1425. Surd. *de aliment. tit. 1. qu.* 123. *& tit.* 8. *priuileg.* 80. *nu.* 4. Gratian. *dicto cap.* 114. *nu.* 5. Menoch. *lib. 1. præsump.* 35. *nu.* 23. & alij ad materiam vide pænes Baron. *in suo elegant. tract. de citat. tom.* 2. *in addit. ad quest.* 17. *per tot.* sed vide Surd. *de aliment. tit.* 9 *quæst.* 32. *nu.* 29. *& seq;* vbi allegat Picc. *in l. post contractum ff de donat.* vbi prædictam conclusionem limitant si agatur vigore sententiæ transactam in rem iudicatam, & propterea prædicta declaratio multo magis procedere potest, si agatur vigore contractus, habentis viam exequutiuam, & pacto de non opponendo.

2 Vbi plures quæstiones valdè vtiles, & necessarias doctissime more suo examinat.

OBSERV. III.

1 OBseruo tertiò, quòd sequestrum triennium expirat, Mut. *decis.* 92. *nu.* 10. *in fine* Monac. *decis. luccens.* 21. *n.* 38. Magonf. *decis.* 115. *in florent. nu.* 6. vbi dicit, quòd tantum durat, quantum superest de instantia statuaria, & ita videtur determinatum ex præsenti statuto, & idem dicit Caualer. *in repert. verbi sequestri instantiam.*

2 Et an sequestrum bonorum Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ fieri prohibeatur per Iudicē laicum, tamquam prorsus incōpetentem vide Doctissimas allegat Dom. Don Ioseph Cannizzaro quas imprimi curauit Baron. *dicto tom.* 2. *de citat. fol.* 359. Vbi refert decisionem Trib. Consist. ad fauorem Comendatoris de Cauia.

OBSERV. IV.

1 OBseruo quarto, quòd sententia lata pro sequestro exequutioni mandatur, non obstante appellatione, Caball. *meliolig;* 931. Rebuff. *in Const. Reg. tract. de sequestr. art. 1. gloss.* 2. *nu.* 13. *part.* 3. & vide Post. *de manutenend. obseruat.* 75.

2 Et sequestrum de bonis hæreditarijs, est faciendum altero hærede reluctante, & diuisionē differente, Papon *lib.* 15 *tit.* 7. *arrest.* 4.

3 Et pariter sequestrum fieri potest, quando conuentus est exterus, & maxime si agitur de mobilibus, & nominibus debitorum, Milanis. *decis.* 11. *nu.* 13. *& seq; lib.* 1. Mut. *decis.* 92. Hycron. de Leo *decis.* 5. *per tot. & decis.* 133. Giurb. *decis.* 61. *in fine* Amat. *resolut.* 94. *n.* 26 *to.* 2.

OBSERV. V.

1 OBseruo quinto, sequestrum fieri non potest per fiscū pendente inquisitione, quando bona delinquentis non sunt ipso iure incorporata Anell. Amat. *cons.* 55. *per tot.*

Rur-

2 Rursus sequestratio admittitur in causa beneficij Clementina vnica tit. de sequestrat. possess. & fruct.

3 Amplia, quòd etiam ipsum beneficium sequestratur penes personam idoneam Syluestr. *in sua prax. lib. 7. ca. 1. n. 1.* Monet. *de distribut. part. 1. quaest. 9. n. 83* Maresc. *var. resolut. lib. 2. ca. 77. num. 1. & seqq.* Verall. *decis. 152. num. 2. part. 3.* Mauf. *de caus. exequut. ampliat. 37. nu. 38. 39. &* 40. vbi dicit, procedere etiam si fuerit appellatum Rot. Rom. *diuers. decis. 673. per tot. parte 4.* & vide Rot. Rom. per Farinat. *in recentioribus decis. 537. nu. 18. in fine parte 1. tom. 2.*

4 Declara, quòd dicta clementina vnica, & ibi gloss. procedit in causis beneficialibus, non autem in prophanis, & ità obtinuisse refert Anton. Fabr. *in suo C. lib. 1. tit. 10.* vt lite pendente *definit. 9. & in gloss. n. 3.* Marescot. *lib. 2. var. cap. 77. nu. 1. & seqq. & nu. 39.* Cassador. *decis. 8. tit. de sequestrat. poss. & fructu nu. 3.* vide Gratian. *discept. 114. nu. 15.* Cutell. *decis. 3. tom. 1.* Saling. *de pensionib. Eccles. cap. 79. nu. 1. & seqq. fol. 303. & decis. Rot. Rom. post eum decis. 30. à nu. 4.*

5 Sequestrum petens quandò amittat possessionem vide Post. *de manutenend. obseruat. 6. addit.* ad Ludouis. *decis. 9.*

6 Et per quos actus amittatur possessio, vide eumdem Post. *obseruat. 57. per tot.*

7 Et sequestrum factum à Iudice incompetente inducit spolium Ancaran. *cons. 248.* Tusc. *to. 7. verb. sequestrum conclus. 206. fol. 265.* Giurb. *decis. 25.*

OBSERVATIO VI.

1 Obseruo demum, quòd sequestrum non debet apponi quando constat de possessione alterius ex litigantibus, & hoc etiam sub praetextu metus armorum, Ludouis. *decis. Rot. Ro. 9. nu. 3. & 16.* Post. *de manutenend. obseruat. 75.* vbi vide alias declarationes.

2 Et sequestrum reuocari praetendens, dicitur reus, Corsett. *lib. 12. quaest.* Forens. *4. versic. add. fol. 118. & seqq.* Giurb. *decis. 25. nu. 1. & 2.*

3 Sequestrum factum debitore incitato est nullum Alex. *cons. 163. n. 2. vol. 6.* & alij per Giurb. *dicta decis. 25. nu. 3.* & vide Borell. *in summa decis. to. 2. cap. 37.*

CAP. XXXII.

L'Eccetione della resolutione del dominio della sugiugatione fatta dal vsufructuario formale, ò fatta del marito sopra fundi dotali s'ammetta in prima instanza.

Praesentis statuti dispositio summam continet iustitiā & aequitatem, licèt enim census constitui possit ab vsufructuario, & eo

& eo mortuo extinguatur, tamē hec exceptio in prima instantia, non erat admissibilis, ex traditis per Milanis. *decis.* 9. *nu.* 42. *part.* 2. Mastrill. *decis.* 92. Giurb. *in consuet. Mess. cap.* 7. *gloss.* 18. *num.* 9. *fol.* 537.

2 Contrariam tamen sententiam tuentur Conuersi, ad Intrigliol. *de censib. quæst.* 34. in fine & Mut. super bulla *n.* 471 *to:* 5. dicentes, quòd ista exceptio non est resolutionis dominij, sed extinctionis census mortuo vsufructuario, & propterea admitti debet, etiàm in prima instantia, quià vsufructuarius nunquam fuit dominus, prout sunt hæredes grauati emphiteutæ, & similes, & benè pro resolutione prædicta faciūt tradita per Rot. *Rom. part.* 6. *recentior. decis.* 116. *nu.* 20. *& seqq. & sub nu.* 27. *&* 28. *inter impressas, per Rub. ab Anno* 1631.

3 Et ex hac ratione idem fuit determinatum ex hoc statuto in subiugatione facta per virū, constante matrimonio super fundo dotali, ea quidem ratione, quia vxor est vera domina ipsius fundi dotalis, & licèt maritus dicatur etiàm dominus, tamē impropriè hoc dicitur, adeòut soluto matrimonio proculdubio dominium dicitur ipsius mulieris, & in eam transit ipso iure, absquè aliquo facto, aut actu traditionis vt benedeclarat post alios Amat. *resolut.* 49. *nu.* 2. *& seqq.*

4 Licet aliud sit quoad possessionem ipsius fundi dotalis, quæ non transit ipso iure in vxorem soluto matrimonio, nisi retro trāsferatur vt bene probat Post. *de manutenend. obseruat.* 57. *num.* 108. cum alijs per Amat. *dicta resolut.* 46. Anton. Fabr. *in suo C. lib.* 5. *tit.* 13. *solut. matrim. definit.* 4. vbi limitat, si adest constitutum.

5 Et tenendo supradictam conclusionem, limita quando appareat, quod census fuit constitutus ab vsu fructuario pro soluēdis oneribus legitimè debitis super re ipsa, super qua debebatur vsusfructus, aut pro causa necessaria, seù afficiente rem ipsam quæ perpetuam affert vtilitatē ad fauorem proprietarij, ex traditis per Giurb. *decis.* 24.

6 Et quia incidit ista practicabilis materia de vsufructu formali,

OBSERVATIO I.

1 Obseruo primo, quòd si vsusfructus fuerit adiudicatus à paternis creditoribus, nihilominus creditores ipsi tenentur filijs præstare alimenta, Giurb. *in consuet. Mess. cap.* 7. *gloss.* 13. *num.* 19. *fol.* 520.

2 Et vsufructuarius quando fructus acquirat si ab eo non fuerint exacti, eius vita durante, vide Castill. Sotomayor. *de vsufruct. cap.* 77. *& seq.* Mut. *in cap. Reg. tom.* 5. *fol.* 121. *super bulla, n.* 267. Hodier. *controuers.* 4. *per tot. & ad materiam vide Tex. in l. de-*

l. de ducta ff. de vsufruct. l. si vsufructuarius ff. quib. mod. vsufruct. finit. Vincent. de Franch. *decis.* 79. Peregrin. *de fideicomm. art.* 49. *nu.* 991 *& seqq;* Conuersan. ad Intrigliol. *de censib. q.* 48.

OBSERV. II.

OBseruo secundò, quòd vsusfructus filio relictus in eius legitimam imputatur, habito tamen respectu ad valorem ipsius vsusfructus de tempore mortis patris, quòd secus est in fructibus hereditarijs per patrem filio relictis Marescot. *var. resolut' lib.* 2. *cap.* 86. *nu.* 10. vbi allegat Seraph. 1365. *tom.* 2. vbi latè pertractat materiam.

2 Et si vsusfructus fuerit vni relictus, & alter hæres vniuersalis institutus, tunc hæres vniuersalis concurrit cum vsufructuario; & habet medietatem vsusfructus Caualcan. *de vsufruc. n.* 68. *&* 69. vbi declarat, quod si aliquis fuerit institutus hæres vniuersalis in vsufructu, et post eius mortem Sempronius fuerit etiã institutus hæres vniuersalis in proprietate tunc hæres in proprietate, consequi non potest vsumfructum, nisi post mortem vsufructuarij, licèt Sẽpronius sit, et dicatur hæres purè, et simpliciter institutus, et non ad diem, et ideò si ante mortem vsufructuarij decederet, hæreditatem transmittit ad eius hæredes, tamquam purè aditam, cum non potuerit stare in suspenso, et ita bene probat Caualcan. *sub dicto n.* 68. *&* 69. *& sub n.* 137. *&* 138.

OBSERV. III.

1 OBseruo tertio, quod Pater non habet vsumfructum, sed tantum simplicem commoditatem, quãdo bona essent vinculata, et alienari prohibita, Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 18. *&* 29. Menoch. *cons.* 1022. *nu.* 6. *versic. secunda dubitatio, & num.* 17.

2 Et licet Pater remaneat vsufructuarius, etiàm post mortem filij, tamen cessat talis vsusfructus, si bona essent vinculata, et restitutioni subiecta, Gratian *discept.* 713. *nu.* 34. *& seq;* Surd. *cons.* 116. *n.* 23. Fontanell; et alij per Ferrer. *in constitut. Cathalon.*

3 Vsufructuarius vtrum possit retrouendere censum, iuxta formam bullæ, vide Mastrill. *decis.* 47. *nu.* 7. *& in addit.* ad Petr. de Gregor. *de censib. quæst.* 5. *nu.* 298. Giurb. *decis.* 79. *num.* 14. *&* 38.

OBSERV. IV.

1 OBseruo, quarto quòd vsusfructus tacitè reseruatus censetur à donante omnia bona sua post eius mortem, etiàm titulo donationis inreuocabilis inter uiuos, Alex. ad Bart. *in l. vbi ita donatur in magna opostilla circa medium vers. dubito tamen ff. de donat. caus. mort.* et Iason. *in l. final. ff. de pact.* Boer. *decis.* 204. *n.* 37. *vbi alios refert.*

2 Et in casu prædicto donans re-

reseruato sibi vsufructu non tenetur aliquam cautionem præstare, Gabriel. *in suis comm. conclus. lib 5.tit.de vsufruct. conclus.* 1.*nu.* 45. Marin. *resolut.* 165, *tom.*2.

OBSERV. V.

1 OBseruo quinto, quòd vsusfructus extinguitur per mortem vsufructuarij.

2 Limitatur tamen si agitur de pecunijs, aut rebus, quæ vsu cõsumuntur, quoniam prædictarũ rerũ dominium transit in vsufructuariũ, & post eius mortẽ, bona prædicta remansisse dicuntur in eius hęreditate, & ideò peti debet ab hærede vsufructuarij, et in earum compensationem cedit, quid quid ab vsufructuario relictum est testatoris hæredi pro omni eo, quod ex sua hęreditate consequi posset, Altograd. *cons.* 90. *tom primo.*

OBSERV. VI.

1 OBseruo sexto, quòd vsusfructus debitus filio non transit in fiscum ex delicto Patris sed remanet pænes filium Peregrin. *de iur. fisci lib.*5.*tit.* 1.*n.*105 Pacific. de Saluian. *interdict. inspect.* 3.*cap.*2.*n.*739. Gratian. *discept.* 713.*nu.*47.*to.*4. & vide Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 59.*num.* 12.

2 Amplia, quòd nec Pater vsũfructum amittit ob filij delictum Pasqual. *de patr. potest part.*1.*ca.* 3.*nu.*36.*fol.*37.

OBSERV. VII.

1 OBseruo septimo, quod vsufructuario mortuo, statim vsusfructus consolidatur cũ proprietate, & tanquam sagitta transit ad proprietarium adeòut absque aliqua restitutione capi potest possessio per ipsum proprietarium, etiam quod res sit pænes tertium, Gratian. *discept.* 779.*tom.*4. Amat. *resolut.* 39.*nu.* 89. Anell. Amat. *cons.* 52.

2 Sed aduertendũ, quod Amatus in dicto consilio allegat Cassanat. quem etiam citat Tiraquellus *in tract. le mort sai sit, part.* 3. *declarat. prima nu.*5.*sed sub n.* 6. dicit, quòd si vsufructuarius realiter alteri rem tradat, & iste actualiter possidet, dubitat de prædicta conclusione, quia videtur, quod proprietarius dirigere se debet via sua ad recuperandam possessionem, ideò videndi sunt DD per Maiam allegati *consul.* 30. *n.*4.& 5. *ac etiam Baron. de citat. tom.* 2.*singul.*21. *num.*5.

OBSERV. VIII.

1 OBseruo octauo, quòd vsufructuarij tenentur soluere collectas tributa, & alia onera *l. hactenus*, & *l. si pendentes* §. *si quid ff. de vsufruc.* Intrigliol. *decis.* 18.*nu.*3. & vide ad materiam Mastrill. *decis.* 3.*per.tot.* Castill. *de vsufruct. cap.* 59. *nu.* 19. & 20. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. final. part.*4. §.2.*n.*6.& 7.

2 Et quando vsufructuarius teneatur ad onera, & legata vide Gratian. *discept.* 294. & 350. Sotomayor. *de vsufruct. cap.* 58.

Griuell. *decis.* 73. Anton. Fabr. *in suo C. tit.* 23. *lib.* 3. *defint.* 1. Marin. *resolut.* 249.

Vsusfructus non acquiritur Patri, quando filio ceditur actio contra Patrem, Surd. *cons.* 116. *num.* 37. *lib.* 1. vbi ponit alios casus, in quibus patri non acquirit vsusfructus, & vide Castill. *de vsufruct. cap.* 3.

4 Et in quibus casibus non acquiratur patri vsusfructus prædictus, vide DD. per Castill. relat. et Alexand. Trentacinq; *lib.* 1. *var. resolut. tit. de pecul. resolut.* 5. Gratian. *discept.* 713. *Rot. Rom. in posth.* Farinac. *tom.* 2. *dec.* f. 547. Rub. *part.* 8. *recentior decis.* 102. Intrigliol. *singul.* 225. *lib.* 2. Pasqual. *de patr. potest. part.* 1. *cap.* 3.

OBSERV. IX.

1 Hinc quæritur, an pater totalem vsumfructum amittat si de eius cõsensu filius vxorem ducat in hac vrbe Panormi, vel alibi, vbi uiget consuetudo, quòd filij familias liberantur à patria potestate per matrimonium, vide Barth. *in auth. excipitur* §. *idem est de bonis quæ liber. fol.* 58. Palat. Rub. *in repetit. cap. per vestras tit. de donat. inter vir. & vxor.* §. 3. *in* 3. *notabil. incipiente sed si filia num.* 26. Guttierr. *pract. quæst. quæst.* 10. *à nu.* 2. *lib.* 2. Ripoll. *var. resolut. cap.* 8. Boer. *decis.* 197. Castill. Sotomayor. *de vsufruct. cap.* 3. *nu.* 75. *& seqq.* Mut. *in consuet. Panor. cap.* 48. *nu.* 40. *&* 71. Pinell. *de bon. mater. nu.* 39. *& seqq.* Suarez. *in tit. de maiorat. n.* 37. *fol.* 880. *in par.* Deci. *in cap. in præsent. nu.* 246. *de probat.* Caualc. *de vsufruct. nu.* 181. Grat. *discept.* 464. Pasqual. *de patr. potest. part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 35. Cutell. *de donat. fol.* 260. *nu.* 13. *&* 14. Carac. *decis.* 1. Virgil. *de legit. person. cap.* 4. *nu.* 48.

OBSERV. X.

1 Obseruo decimo, quòd vsufructuarius facere tenetur modicas impensas super re ipsa in qua fuerit cõstitutus vsusfructus, & si vltra quam impendi debeat, erogatum est à proprietario, repetere potest *l. bactenus, & l. si pendentes ff. de vsufruct. & l. eum ad quem C. eodem.*

2 Et ratio est secundum Paul. de Castr. ibid. quia modicę impensę non concernunt perpetuã rei vtilitatem, sed tempotalem tantum fructuum perceptionem, magnæ verò expensæ perpetuã rei vtilitatem concernũt, & ideò pertinere debent ad proprietarium, cuius proprietas perpetua est, & vide Tex. *in l.* 3. *ff. de impens. in reb. dotalib. fac. & l. diuort.* §. *impendia ff. solut. matrim.* Paul. de Castr. *cons.* 425. *tom.* 1. Surd. *cons.* 115. *n.* 9. *& seqq. lib.* 2. vbi alios refert Oinot. *super institut. tit. de vsufruct.* §. *finitur* Sotomayor. *de vsufruct. cap.* 33. Rot. Rom. pænes Rub. *decis.* 116. *inter eius impress. ab Anno* 1631. *vsquè ad ann.* 1634.

3 Et vsufructuarius sicuti non po-

potest extinguere, aut retrouendere censum, ita pariter non potest illum discalare, aut difalcare Cenc. *de censib. quæst. ... fol. ...* & vide supra *in præsenti §. obseruat. 3. sub nu. 3.*

4 Amplia, quòd non potest exigere nomina debitorum, sed requiritur etiàm consensus proprietarij Anton. Fabr. *in suo C. lib. 6. tit. 36. definit.* 15. & Mastrill. *decis.* 146.

5 Et vsusfructus quando possit per Patrem remitti ad præiudicium suorum creditorum, vide Salgad. *laberynt. cred. parte* 2. *cap.* 14. *& cap.* 15. *nu.* 15.

OBSERV. XI.

1 Obseruo vndecimò, quòd vsusfructus non debetur patri, mortuo filio sine filijs, quãdo in contractu matrimoniali ipsius filij fuit pactitatum, quòd mortuis filijs teneatur restituere dotes, exclusa successione ex parte patris, ita post alios Merlin. *controuers. iur. cap.* 29. *tom.* 1. Fontanell. *claus.* 4. *gloss.* 7. *parte* 3. *nu.* 66. Giurb. *in consuet. mess. cap.* 7. *gloss.* 2. *nu.* 9. *&* 10. Marin *controuers. iur. to.* 1. *cap.* 345. Thor. *in compen. decis. Neapol. part.* 3. *sect.* 3. *tom.* 5. *verbo vsufructuarius bonorum maternorum fol.* 437. & vide Intrigliol. *singul.* 225. *lib.* 2. *Rot. in posth.* Farinac. *decis.* 547. *to.* 2. *& in recollect. per Rub. part.* 8. *recent. decis.* 102. Surd. *cons.* 116. Boer. *decis.* 193. Gratian. *discep.* 713. *tom.* 4.

OBSERVATIO XII.

1 Obseruo duodecimo, quòd mater potest prohibere, ne vsusfructus bonorum dotaliũ patri acquiratur, & hoc tacitè, ac etiam expressè, Mastrill. *decis.* 59. *tom.* 1. Gratian. *discept.* 713. *tom.* 4. Rot. Rom. *in recollect.* per Rub. *part.* 8. *recentior. decis.* 102.

2 Hinc est, quòd Anno 1662. in causa vertente in M.R.C. inter Ill. Baronẽ Gratterij, & Sancti Stephani, & Ducem de Angio eius Generum, prætendebatur ex parte dicti Baronis dictũ Ducẽ consequi non posse vsumfructum de bonis dotalibus ad eius filios spectantibus, sub prætextu, quod vsusfructus videbatur tacite prohibitus ex promissione, & obligatione facta per dictum Ducem de restituendo dotes dictis eius filijs, sed per M. R. C. sub die 26. Ianuarij 1662. fuit decisum ad fauorem dicti Ducis, ex eo quia verissimi iuris est, quòd Pater est legitimus administrator, & vsufructuarius bonorum maternorum, & licèt vsusfructus prohiberi possit etiàm tacitè, tamen ex dicta promissione, & obligatione restituendi dotes, non censetur tacitè facta prohibitio, aliàs enim nũquã pater haberet vsumfructũ de bonis dotalibus, mortua vxore relictis filijs.

OBSERV. XIII.

1 Obseruo demum, quòd usufructuarius si locauerit

prædium in quo habebat vsumfructum, & mortuus fuerit ante finitam locationem, non poterit conductor interesse petere ab hæredibus dicti locatoris, quia per tempus conuentum non potuit consequi vsumfructum, sed satis erit remittere mercedem pro tempore, quò re eorum ducta uti frui non potuit *l. si quis domum §. bibliothecam ff. locat.* Barbos. *in l. diuertio §. final. n. 17. solut. matri. fol. 550.* & vide Fontanell. *decis. 99. tom. 1.* Vincent. de Franch. *decis. 419. & 451.*

4 Et hæc satis ad notatu præsentis §. 32.

XXXIII.

La suspettione delli Giudici, non si possa allegare, ne proporre da parte di qual litigante, donde proviene la causa della suspettione per parentela, inimicitia, ò simile; possa bensì la parte contraria darne ven termine, per far dichiarare se lo vuole per sospetto, ò nò.

Iudices quibus ex causis, & quando recusari possint vide *prag. reg. tit. de recusat. iud. to. 1. & in alijs prag. editis in verb. Messaue. de Anno 1637. §. 11.* Mut. *super prag. 3. de recusat. iud.* Mastrill. *decis. 151.* Giurb. *decis. 54.* Grass. *excep. 24.* Gratian. *discept. 100.* Farinat. *in frag. part. 2. verbo Index* Intrigliol. *singul. 79. lib. 3.* Fontanell. *decis. 1. vsque ad decis. 31.* Thor. *verb. suspect. tom. 1. & 2.* Apicell. *de recusat. iudic.* Rouit. *in prag. tit. de suspict. official. prag. 1.* Gancer. *part. 3. var. cap. 21.* Cost. Sicul. *cons. 85. nu. 39. & seq.* Sanfelic. *decis. 80. & seqq. in prax. iudicial. fol. 157.* Giurb. *obseruat. 68. & 95. & decis. 99.* Castill. *decis. 6.* Baron. *de effect. intimat. fol. 265. & sequent.*

2 Et quid de Magistro Notario M. R. C. uide Castill. *decis. 54.* Mastrill. *decis. 151. à nu. 90.* Giurb. *decis. 27. num. 10.* Giurb. *obseruat. 95. in fine.*

OBSERV. I.

1 Obseruo primo, quod iudex qui fuit aduocatus in aliqua causa, non solum est suspectus in eadem causa, sed etiã in alia cum prima connexa, vel ab ea dependente, & ita decisũ testatur Merlin. *contr. 37. tom. 2.*

2 Et iudex non prohibetur esse, quando secundario, & in consequentiam sibi resultat interesse, sed requiritur interesse directè, & principaliter. Crauett. *cons. 232. nu. 8.* Natt. *cons. 98. n. 28. & 29.* Surd. *cons. 193. nu. 3. & 17. versic. vltimo & cons. 50.* Grass. *except. 24. nu. 86. & seqq.* & vide Fontanell. *decis. 11. to. 1.* Maurit. de Apicell. *in addit. ad tract. de suspict. iud. fol. 69. num. 795.* Auend. *de exequend. mandat. leg. part. 2. ca. 23. n. 6.* Giurb. ob-

obsequat. 168. *per tot.* & *decis.* 99.

1 OBSERVATIO II.

Observo secundo, quod si Iudex fuerit reuocatus, & eius loco sit dandus alter, tunc si partes non concordant in electione, quæ fit per tabulas, tunc Iudex, qui eligere debet, mandare potest partibus, quod dent tabulam suspectorum, & eo casu si non concordant, potest eligere vnus de non suspectis, Franch. *de appellat. cap. cum special.* 61. *n.* 37. & 38. Capyc. *decis.* 138. *num.* 8. vbi ampliant, quòd etiam si partes concordent in electione, & Iudice eligenti non videtur persona sufficiens, potest eligere vnum de non suspectis.

2 Et Iudex, qui aliquem in causa grauauit, an efficiatur suspectus in omnibus alijs causis, si grauamen fuerit declaratum, vide Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 47. *membr.* 3. *fol.* 773. Castill. *decis.* 117. *prag.* 4. *tit. de recusat. ind. tom.* 1. Giurb. *obseruat.* 57. *per tot.* Salgad. *de reg. protect. part.* 2. *cap.* 17. *fol.* 483. *tom.* 1. Mastrill. *decis.* 129. Barbos. *de potest. Episcop. tit. de Archiepis. præstant. tit.* 4. *nu.* 66. *post folium* 144. & vide Fontanell. *decis.* 16. *tom.* 1.

3 Et Iudex ordinarius, quando efficiatur delegatus, & solo iuramento recusari possit, vide Castill. *decis.* 87. Mastrill. *decis.* 292. Ann. *singul.* 15. Nouar. *in prag. Neapol. tit. de suspect. official. in rubric. nu.* 7. Ricc. *collect.* 1526.

1 OBSERV. III.

Observo tertio, quod ex dispositione præsentis §. sublata est quæstio, de qua latè disputant DD. *in cap. insinuante de officio delegat.* & latè discurrit Giurb. *decis.* 99. & *decis.* 95.

2 Verior enim est sententia prout censuit Consistorium, recusari ab aduersario nõ posse iudicem, ex causa, pro qua ab altero collitigante recusari poterat, vt latè probat Giurb. *dicta decis.* 99. *n.* 13. & *seq.* & *bene distinguit dicta obseruat.* 95. *num.* 16. & *seq.* vbi tres distinguit casus.

3 Primus est, si ab vtroquè litigante Iudex fuerit impetratus, et hanc neuter recusabit, nisi noua causa superueniat.

4 Secundus casus est, si iudex ab vno litigantium petitus recusetur, et tunc hoc fieri non posse, est dispositum per Tex. *in auth. offeratur C. de lit. contest.* et ratio, quià non potest ab eo recusari, qui illum elegit.

5 Tertius casus est, si aduocatus vnius ex litigantibus electus sit illius causæ Iudex, et tunc recusari non poterit ab eo, cuius fuit Aduocatus, et hanc veriorem esse sententiam tradit Giurb. *dicta obseruat.* 95. *sub nu.* 20.

6 Vbi sub numero 21. maiorem esse difficultatem dicit, an recusari possit à suo cliente, si is côtra quem fuit Aduocatus in eû-

dem

dem iudicem consentiat, et decisum fuisse refert in Tribunali Consist. quod vtique Aduocatus per clientem recusari non potest, si votum suum propalauit, quia verius est, vt ab eo recusari tantum possit, contra quem fuit Aduocatus, non ab illo, pro quo postulauit, licet secreta causæ ei propalauerit, ita post alios Giurb. *dicta decis. 96. nu. 1. & seq. & obseruat. 95. sub num. 21. versic. contrarium in Tribunal. Consistorij.*

§. XXXIV.

La parte, che consentirà in vn Giudice sospetto per causa d'inimicitia, ò parentela, non possi doppo recusarlo più nell'altre cause, ma s'intenda hauere renuntiato à tale suspittione, sorche non nascesse causa noua di recusatione doppo detto acconsentimento.

OBSERV. I.

1 Obseruo primò, quòd recusationi renuntiat consentiens in Iudicē suspectum, & ex dicta taciturnitate consensus inducitur, qui in iudicijs satis est, dictaque taciturnitas consensum inreuocabilem operatur, quia in iudicijs quasi contrahitur; & vbi actus, ipso iure, in fauorem alterius tendit, intelligendus est si ab eo opponatur, declarando exceptione sibi competenti velle vti, *cap. inter monasterium de re. iudicat.* Grass. *excep. 24. per tot.* Giurb. *decis. 99. nu. 3. & 4.*

2 Hinc est, quod contractus, siuè alterius actus resolutio locū habet si voluerit is, cuius fauore pactum resolutiuum fuerit appositum *l. 2. & 3. ff. de leg. commiss.* Mantica *decis. 73. num. 2.* Caualer. *decis. 70. numer. quarto.*

3 Declara Primò, non procedere in iudice, quem causæ procurator impetrauit, absque Domini scientia, dictusque Dominus in iudicem non consentijt, nec eius iurisdictionem prorogauerit, Lancellott. *de attentat. part. 2. cap. 6. nu. 60.* Farinac. *in suo repert. quæst. 42. qui sub n. 43.* sic iudicatum refert.

4 Declara secundo, nisi noua superueniat causa, Barbos. *in cap. insinuante num. 5. de offic. delegat.* Galipp. *in prax. cap. 5. nu. 8. part. 1.* Nouar. *prag. 5. de suspect. offit. collect. 4. nu. 4.* Couarr. *pp. qq. 26.* Ricc. *collect. 779.* Giurb. *dicta obseru. 95. nu. 7. & seq. & nu. 16. 18. & 19.* & uide Fontanell. *decis. 17. & 18. tom. 1.*

§. XXXV.

Alla polisa della Tauola, fatta in executione d'vn contratto esequtiuo se li dia la quindena di giorni quindici ad soluendam, con che pagando al creditore, possa sequitare la causa oppositoria.

Ad

AD ornatum præsentis §. sunt omninò uidẽdi *Amat. resolut.* 57. et Groff. *in constit. Com. Castr.* §. 27. *per tot. & præsertim à num.* 15. *ad finem.*

Sed aduertendum, quod ex dispositione præsentis, §. est iam sopita quæstio, de qua disputat Amatus *dicta resolut.* 57. si competit quindena ad soluendum, vel de soluendo, quando apodixa directa Tabulæ fuisset facta in exequutionem cõtractus præamboli, nam ex præsenti statuto clarissimè disponitur, quòd etiã in casu isto non cõceditur quindena, nisi tantum dierum quindecim ad soluendum, benè verum, quod facta solutione, poterit debitor prosequi causam oppositoriam.

OBSERV. I.

1 OBseruo primo, quod priuilegium cõcessum apodixis directis tabulæ, procedit etiã si talis apodixa fuerit scripta manu tertij, & subscripta manu debitoris, semper enim contra ipsum scribentem, vel subscribentem, eiusquè bona paratam habet exequutionem, Cum. *in cap. rit. ordine suo* 1. *num.* 96. Muorit. 114. *nu.* 32. Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad quæst.* 5. *nu.* 19. Grofs. *dicto* §. 27. *n.* 12. & 13.

2 Vbi idem dicendum testatur si apodixa fuerit scripta per aliũ de mandato debitoris, tunc enim habebit viam exequutiuam dũmodò sit tribus testibus subscripta, ex Nouar. *qu. forensi.* 70. *nu.* 23. *lib.* 2. Baron. *de citat. to.* 3. *in addit. ad quæst.* 5. *nu.* 25.

3 Sed de ista ampliatione valde dubito, quæ non reperitur iure cautum, quòd apodixa etiã pluribus testibus subscripta viam habeat exequutiuam.

4 Et fateor quidem, quòd cum voluissem in fonte videre dictã doctrinam Baronij, loco citato, per Grofs. *sub nu.* 25. nequaquã inuenire potui, nisi tantum *sub n.* 19. quòd apodixa bancalis manu propria subscripta, licet ab alio scripta, habeat viam exequutiuam contra scribentẽ, & propterea prædictam ampliationẽ nequam firmari videtur, imò contrariam sententiam veriorem existimo.

OBSERV. II.

1 OBseruo secundo, quòd si fuerit facta apodixa directa Gubernatoribus Tabulæ, siuè banco, vt soluat Titio mille, quæ debentùr à Caio, si pecunia in banco non fuerit reperta, et consequenter dicta apodixa non sit facta bona, remanet scribens obligatus, si Procuratorium Caij non ostendat.

2 Beneuerum, quòd dictus scribens conueniri non poterit cum priuilegio, prout conueniuntur facientes similes apodixas nomine proprio, sed poterit exceptionem excusionis opponere; quiã modo prædicto scribens non

non dicitur principalis, sed merus fideiussor, et ita bene probat, Marin. *resolut. 26. tom. 2.*

OBSERV. III.

1 Obseruo tertio, quod si dicta apodixa non continet causam, est nulla, et inefficax Grosss. *in dicto* §. 27. *n.* 21. *&* 22. vbi allegat Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad quaest.* 5. *n.* 26.

2 Et quid de litteris cambij vide Gait. de Cred. Gen. Scacc. Salinger. & alios per Amat. *resolut.* 57. Giurb. *obseruat.* 205. *per tot.*

3 Hinc quaeritur an exequtio procedere possit vigore contractus, siuè apodixae factae extra Regnum, si solutio est facienda in Regno, & vtriquè videtur dicendum, quòd agi possit exequtiuè, si solutio est facienda in Regno Bald. *cons.* 167. *lib.* 3. Grass. *in prelud. de except. nu.* 72. *&* *nu.* 264. Sanfelic. *decis.* 311. *to.* 2.

4 Et quid si procuratio est facta in Regno, & cõtractus siue apodixa sit facta extra Regnum vide Mant. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 13. *nu.* 60. *fol.* 148. *to.* 1. Rouit. *cons.* 51. *num.* 8. *& seqq. tom.* 2. Cutell. *in suo C. fol.* 300. *nu.* 17. Portules ad Molin. *part.* 3. *verb. instrumentum fol.* 178. *& seqq. à num.* 167. Carauit. *super Rit. Neap. fol.* 89. & vide Roland. à Vall. *cons.* 100. *lib.* 3. Soccin. Senior. *cons.* 14. *nu.* 5. *lib.* 4. Corneus *cons.* 205. *lib.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 13. *à nu.* 16. Barbos. *in l. haeres absens* §. *proinde nu.* 69. *& seq; de iudic. fol.* 452. Carleual. *de iud. lib.* 1. *tit.* 1. *disput.* 2. *quaest.* 5. *num.* 272. *& seq; fol.* 129. Percoll. *super rit.* 101. *fol.* 169. Caualc. *decis.* 1. *nu.* 9. *&* 20. *lib.* 1. Capyc. Latr. *decis.* 82. *n.* 23. *&* 24. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 3. *de instrument. varentigiat. nu.* 19. *&* 20.

§. XXXVI.

La quindena elassa, s'habbia di exequire infra annum, come interloquutoria, & elapso l'anno si proceda actione infactum.

OBSERV. I.

1 Obseruo primo, quòd ante dispositionem praesentis statuti quindena elapsa nõ solum exequi poterat infra ãnnũ sed etiam post decennium, & infra triginta annos, vt testatur Consett. *quaest. forensis super Rit. qu.* 2. *versic. concludendum est ergo fol.* 105. licet cõtrarium teneat Mun. *super Rit. cap.* 114. *n.* 46. *& in cap. reg. Alphons. super claus. vt bancus, tom.* 5. *n.* 10. vbi firmat, quòd non potest exequi fideiussio nisi infra annũ, quià sententia cuius vigore fuit praestita non habet viam exequtiuam, nisi infra annũ quem vide *super prag. Reg. Alphõs. de censibus nu.* 100. *&* 126. *to.* 5.

3 Aduertendum tamen, quòd si adimplementum fuerit factum per interpositionem primi decre-

creti adhuc lapsa quindena, non habet effectum, nisi infra annum vt disponitur *in cap. rit.* 185. & ita benè declarat *Corsett.* *vbi supra nu.* 1. *versic. verum, & hic fol.* 103. *&* 104.

OBSERV. II.

1 Obseruo secũdo, quod quindena non datur pro alimentis futuris, nec minus appellatio, Milanis. Bongior. Mut. & alij per Giurb. *laudati in consuet. meß. cap.* 9 *gloß.* 15. *nu.* 15.

2 Nec admittitur aduersus depositum, nec in causa pecuniolæ Cum. *rit. ordine suo* 19. *nu.* 25. Mut. *in cap. rit.* 176. *num.* 5. *fol.* 405.

3 Et quindenę dies non computatur in termino, Giurb. *obseruat.* 4. *per tot.*

OBSERV. III.

1 Obseruo tertiò, quòd quindena elapsa admittitur exceptio nullitatis exequutionis, & potest debitor audiri in exceptione nullitatis prædictæ Cum. *super rit. cap.* 11. Mut. *ibid. cap.* 112. Bongior. *super dicto rit.* 112. *fol.* 83. Mastrill. *decis.* 11. *num.* 4.

2 At an quindena præstita ab eo, qui non tenebatur præstare sit nulla, si fuit sponte pręstita, vel coactè vide Milanis. & alios per Giurb. *decis.* 46. *nu.* 7.

3 Et quindena pręstita ab eo, qui non tenebatur nisi pro ratha si fuerit præstita pro liberatione omnium obligatorũ, tunc præstans tenetur pro tota summa, quia propriam fecit omnium obligationem, cum pro tota sũma sponte præstare voluerit, Milanis. *decis.* 20. *n.* 11. *lib.* 2. Giurb. *dicta decis.* 46. *nu.* 7.

4 Et quindena non competit debitori debitum confitenti coram iudice, & pecuniam præmanibus habenti Mut. *cap. rit.* 103. *nu.* 27. *tom.* 4.

OBSERV. IV.

1 Obseruo quarto, quòd quindena competit fideiussori se obliganti aliquem præsentare infra certum terminum, aliàs de soluendo debitum, quià omnes exceptiones principali competentes, etiam fideiussori competunt.

2 Limitatur tamen prædicta conclusio, si in fideiussone adest clausula, vt bancus, vt post Marian. de Iulian. & alios tradidit Mut. *in cap. reg. Alphons. super clausula, vt bancus tom.* 5. *in fine num.* 56. *& seq.*

OBSERV. V.

1 Obseruo demũ, quòd quindena non potest de consensu partium prorogari, & ideò infra quindenam præsentari debent oppositiones, non obstante prorogatione prædicta.

2 Declaratur tamen, quòd si à principio de consensu creditoris fuerit præstita quindena mensis vnius, sufficit præsentare oppositio-

sitiones in fine dicti mensis, ita post Mut. tradit Giurb. *obseruat.* 4. *nu.* 20.

3 Ex prædictis itaque constat, quam sit benè, & doctissimè dispositum, quòd quindena elapsa non potest exequi, nisi infra annum.

4 Tanto magis, quòd de iure sententia Corsetti est valdè controuersa, & ideò præsens statutum procedit etiàm quoad præterita, quia est mere declaratorium.

§. XXXVII.

Si dij l'hypotheca contro li Tutori testamentarij, Procuratori, Amministratori, per la reddittione de' Conti, & incominci, e si dia dal giorno della Tutela suscetta curatia, procura, & amministratione.

§. XXXVIII.

La prammatica, di Marc'Antonio Colonna, (che si possa agere via executiua contro il donatario omnium, vel maioris partis bonorum) s'intenda contro tutti gli altri donatarij, di donatarij à similitudine dell'heredi.

OBSERVATIO I.

1 Obseruo primò, quòd donatarius omnium, vel maioris partis bonorũ, si hæres donantis non adest, vel non soluẽdo existat via exequutiua tenetur soluere debita donatoris, & quid quid sit de iure communi, tamen de iure Regni indubitatũ remanet ex actu Viceregio Ill. Marci Antonij Columna, olim Proregis in hoc Regno, qui quidẽ actus est impressus in nouissimis Pragmaticis *fol.* . . . *tom.* 2. & de actu prædicto latè tractant Giurb. *decis.* 62. *et observat.* 104. Intriglio. *decis.* 50. *nu.* 2. Curtelli *de donat.* Amat. *resolut.* 58. & alij per Gross. *laudati controuers.* 61. *per tot.*

2 Et quià sępius disputabatur, an actus prædicti dispositio procedat etiam contra donatarios donatarij, & negatiuè responderunt Giurb. *dicta decis.* 62. *n.* 14. Amat. *in præallegat. resolut.* 58. *nu.* 15. & *nouissimè Carcna resol.* 107. *nu* 2. quibus reiectis optimis quidem rationibus contrarium sentijt, & decisum testatur Gross. *co trouers.* 6. *per tot.* & *præsertim sub nu.* 14. & *seqq.* Et huic verissimæ sententiæ adhæsit prudentissimus legislator cum voto nostri Sacri Consilij, vt clarissimè disponitur in præsenti §. 38.

3 Ampliatur supradicta dispositio vt procedat etiàm in marito cui mulier omnia bona sua dotauit, vt in dubio præsumitur, siuè fuerint omnia bona indefinitè dotata, siuè per enumerationem, in quibus in effectu cõsistat omnis dotantis substantia, siuè fuerint dotata franca, & libera, siuè indefinitè omnia bona, siue cum one-

onerũ expressione, ita bene probat Gros. *dicta controuers. 6. à n. 44. ad finem* & ita fuit decisum per M. C. in Tribunal consistorij, pro D. Adriana Alimena Baronissa Falcunerij, contra Illustrẽ Ducissam Palmæ, per Tex. *in l. mulier bona omnia ff. de iur. dot.* Capyc. *decis.* 128. *nu.* 4. Cartar. *decis.* 34. *nu.* 8 Guid. Pap. *decis.* 447. Borell. *cons.* 54. *nu.* 5. Lancellot. Gall. *cons.* 29. *num.* 8. & 9. Burg. *de laudim. part.* 5. *inspect.* 3. *nu.* 76 Guttier. *pp. qq. lib.* 2. *quæst.* 26. *nu.* 10. *tom.* 1. & *quæst.* 58. *nu.* 6. *versic. hoc autem* Castill. *decis.* 97. de Franch. *decis.* 636 Ferrantil. ad Burat. *decis.* 259. Giurb. *decis.* 69. *num.* 2. Hyeronim. Leo *decis. valent.* 50. *tom.* 1. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 8. *definit.* 1. & *lib.* 5. *tit.* 7. *definit.* 6. Marini *resolut.* 63. *to.* 2. Borell. *in sum. decis. tit.* 33 *à nu.* 528. *tom.* 2. & *cons.* 14. *num.* 5. & 6.

4 Ratio conclusionis est, quia maritus dicitur possidere bona dotalia nomine vxoris, sive bene aduertit Curia Philp. *in §.* 11. *tit. de los terceros possed. nu.* 6. & *aperte innuit tex. in dicta l. mulier bona ex verbis ibi, quæ tota ex permissione bona mulieris retinuit.*

5 Quæ quidem ratio comprobatur ex alio, quia dominium bonorum dotalium in æstimatorum est penes vxorem, vt probat Molin. *de contractibus disput.* 456. *n.* 2. Agustin. Barbos. *in l. si prædium* 23. *C. de iur. dot. fol.* 423. Rebell. *lib.* 5. *de contractib. dotalib. quæ.* 1. *versic. vltim. fol.* 407. Ognat. *de contract. disput.* 37. *tit. de natura dotium sect.* 7. *nu.* 135. & *seq. to.* 2. Fontanell. *de pact. claus.* 5. *gloss.* 8. *part.* 13. *nu.* 19. & *claus.* 6. *gloss.* 1. *parte* 2. *num.* 32. Castill. *de vsufruct. ca.* 4. *à n* 12. *ad fin.* Cabbadeo. *dec.* 154. *nu.* 7. *lib.* 1. Capyc. Latro *consult.* 148. *num.* 45 *lib.* 3.

6 Quæ quidem principalis conclusio procedit, etiam si debitum non fuerit contractũ ab ipsmet vxore, sed ab alio cuius ipsa sit hæres, Seraph. *decis.* 891 *nu.* 1. & 2. Rot. post Mangil. *de subhast. decis.* 105 *nu.* 5. Ann. *allegat.* 332 *nu.* 12. & 13.

7 Ampliatur etiam si adsit recamera ipsius mulieris, quæ sit minor credito Cancer. *var. resolut. lib.* 1. *tit.* 8. *de donat.* & *parte* 3. *var. tit. de pactis cap.* 7. *nu.* 128. *in fine*, Cutell. & alij relati per Grosso. *in dicta controuers.* 6. *nu.* 14. *ad finem.*

8 Et quoad primum punctum, quòd donatarius omnium bonorum habeatur loco hæredis donante ipso non soluendo existente, latè probat Amat. *dicta resolut.* 58. *nu.* 13. *to.* 2. Cancer. *lib.* 1. *var. cap.* 8. *de donat. n.* 68.

9 Et in donatario, & legatario sunt Tex. aperti *in l. hæreditatem* 28. *ff. de donat.* & *in l. cum filius §. lucius semproniu ff. de legat.* 2. & ibi Bart. *in summ.* [illegible]

10 Immò fortius in emptore hæreditatis, si venditor non sit soluendo [illegible] Molin. *de pigno-*

rib. quaest. 143. *n.* 7. Thor. *uot. decis.* 35. *num.* 18. Virgil. *de legit. person. cap.* 20. *num.* 59.

11 Ampliatur etiam, quod non fuerit facta donatio inter uiuos, sed tantum vocatio ad instar vltimæ voluntatis, quo casu valet, & vocatur hæres contractualis, vt in pacto tradit Anton. Fabr. *in suo C. lib.* 5. *tit.* 9. *definit.* 8.

12 Nec obstat Fontanell. *de pact. dotalib. claus.* 6. *gloss.* 1. *parte* 3. *à nu.* 14. *ad* 30.

13 Nam multipliciter respondetur, & primò, quòd magis communis opinio stat contra Fontanellam, & ita semper fuit obseruatum, & decisum in supremis Tribunalibus, vt in Senatu Ianuæ refert Cort. *decis.* 34. in Senatu Sabandiæ bis decisũ testatur Anton. Fabr. *in C. lib.* 4. *tit.* 8. *definit.* 1 *& lib.* 5. *tit.* 7. *definit.* 6. In Sacro Consil. Neapol. Capyc. & Marin. *vbi supra* in Senatu Valentiæ, Hyeron. de Leo *decis.* 50. *tom.* 1. & post alios Salgad *labeRynt. credit. part.* 3. *cap.* 13. *n.* 1. *& seqq.* & in Regno nostro Castell. & Burg. *in locis preallegatis* quidquid, dicat Amat. *resolut.* 45. *to.* 1.

14 Et quià tota vis Fontanellæ est in eo, quia maritus dicitur tertius possessor omnium bonorum dotalium, & contractus cum guarentigia exequtioni demandari non potest contra non nominatum in instrumento.

15 Nam dicta difficultas facilè diluitur, si ostenditur maritum non esse tertium possessorem, vt supra probatum est.

16 Accedat prædictis, quòd fraus à statuto considerata, non intelligitur respectu fraudis mentalis inter donatarium, & donantem, sed respectu creditoris; qui ex donatione omnium, vel maioris partis bonorum suum creditum exequutium amitteret.

17 Quæ ratio militat in vxore donante omnia bona, ne sit in eius volontate creditorem fraudare, tanto magis, quià poterat omnia dotare cum onere æris alieni, & non fecit, & ideò est in fraudem, vt bene in terminis aduertit Giurb. *in consuetud. Mess. cap.* 9. *gloss.* 7. *part.* 1. *nu.* 6.

18 Secundò principaliter respondetur; quòd statutum mouetur ad concedendam viam exequtiuam creditori contra donatariũ maioris partis bonorum, attento quod iste donatarius habetur ad instar hæredis

19 Quæ ratio militat etiàm in donatario, vt benè aduertit Cutell. *de donat. tom.* 1. *nu.* 65. *fol.* 311.

20 Dos enim est, quid vniuersale, & bona quæ dotantur ab vxore viro, dicuntur peruenire ad vitum titulo vniuersali, vt firmat idem Cutell. *de donat. dicto tom.* 1. *fol.* 313. *sub nu.* 69. *versic. item omnia per l. quod dicitur ff. de impensis.* Angel. *cons.* 81. *nu.* 2. *versic. in contrarium.*

Et prędictis itaquè fuit merito per duas cõformes decisiõ ad fauorem dictæ Baronissæ clientis & partes acquieuerunt.

§. XXXIX.

§. XXXIX.

Prorogata l'instanza della sentenza, s'intenda prorogata quella della liquidatione.

1 AD materiam præsentis §. aliqua scripsi supra §. 20. Et quia ex dispositione istius, omnis cessat dispositio, ideo vltra scribere non videtur.

§. XXXX.

La prammatica del Duca di Feria 12. & 13 tit. 19. de offic. Magistri Notarij tom. 1. circa l'espentione delli denari depositati nella Tauola, ò altri banchi, e depositarij, s'osserui inuiolabilmente, e qualsiuoglia dispenza ottenuta della detta prammatica sij nulla, & inualida, e si presuma surrettitia, & obtenta per importunitatem.

1 EX Pragmatica 12. & 13. Illust. Ducis de Feria *sub tit. 19. tom. 1 fol. 149.* est clarissime dispositum, quòd pecuniæ, raubæ, & alia depositata ad nomen vnius, minimè tradi possint alteri, etiàm sub fideiussione de restituẽdo ad omne Curiæ mandatum, aut sub quauis alia verborum forma, nec alitèr Iudices in expensione dictorum depositorum se intromictant, nisi prius citatis, & auditis omnibus ad quorum nomina deposita, & sequestra facta fuerint, vel interesse, aut ius in eis apparuerit habere, vt postea, Iudex causa cognita, vnicuiquè ius suum tradat, & verus creditor depositi legitimè consequatur.

2 Et quià nõ obstantibus Pragmaticis prædictis cum solita prouisione, & dispensatione E. S. in desuetudinem abierant, maxima quidèm ratione eoriusque Regni vtilitate condita fuit supradicta nouissima pragmatica 40. per quam disponitur, quòd dictæ Pragmaticæ domini Ducis de Feria inuiolabiliter obseruetur, & quælibet dispensatio contra formam ipsius pragmaticæ sit nulla, & inualida, & subreptitia præsumatur, ac per importunitatem obtenta.

OBSERV. I.

1 ET quià in præsenti §. agitur de materia depositi ideò obseruandum primò, quòd depositum irregulare ad numerum transfert dominium in depositarium, ita vt ipse remaneat debitor tantundem, & sic generis, & potest rebus depositatis vti, & cum eis negotiare, tanquam de rebus suis, & maximè facta commistione rerum depositatarum cum alijs, sed nihilominus depositũ prædictũ retinet naturam depositi illiusquè priuilegia habet *h publica. S. lucius & ibi gloss. & Doctores ff. deposit.* Roderic. de Ann. *redd. lib. 3. quæst. 1 1. nu. 27.* Cancer. *par. 3. var. cap. 8. nu. 9. & seq.*

& seq; Fontanell. de pact. claus. 5. gloss. 8. part. 7. n. 7. & seq; vbi loquitur in tabulis, & bancherijs nostri temporis.

2 Et ideò deponens, qui in re sua haberet reuendicationem tamen si depositum est factũ præcedente numeratione apud bancherium, non habet talem actionẽ, & alius creditor præter causam bancharium cũ hypotheca præfertur, etiam super rebus depositatis, quia dominium transiuit in bancherium, & ita concludit Peguer. decis. 38. per tot. quem sequitur Cancer. var. resolut. tom 3. cap. 8. num. 70. Castill. Sotomayor. controuers. iur. lib. 3. cap. 16. num. 49. & seq. Fontanell. ibi l. sub nu 12.

3 Et ratio quia facto deposito per numerationem adeo dominium transiuit in depositarium, vt deponens non dicatur nec habere in mobilia habere, sed tantum ius, & actionem ad tantumdem Gratian. discept. 943. nu. 4. tom. 5. Pacific. de Salu. interd. inspect. 3. cap. 2. nu. 166. & 167. Fontanell. vbi supra nu. 14.

4 Amplia prædicta etiam respectu fideiussorum, qui obligantur ex deposito in regulari Rot. Ro. in antiquis tit. de posit. decis. 13. aliàs 860. Apont. cons. 56. Roderic. de Ann. red. lib. 3. quæst. 11. num. 37. Sotomayor. lib. 3. controuers. iur. cap. 16. à num. 37. vsq; 49. Alciat. cons. 12. lib. 5. Dec. cons. 6. Fontanell. loco citato sub nu. 9. & vide Tutr. de camb. fol. 10. Merlin. de pignorib. lib. 4. qu. 127. Gait. de cre. quæst. 11. cap. 4. Hermosill. ad Gregor. Lopez. tom. 1. fol. 182. & seq; Surd. cons. 391. Mastrill. decis. 238. p. 3.

OBSERV. II.

1 OBseruo secundò, quòd depositarius non tenetur de casu fortuito, sed tantum de dolo, & lata culpa, non autem de leui, & leuissima l. si sine dolo ff. de posit. Cancer. var. resolut. parte 3. tit. de deposit. cap. 8. n. 67. Mantic. de tacit. lib. 10. tit. 19. & vide Larrea decis. 14. to. p. vide Cyriac. controuers. 442. tom. 3.

2 Limita in deposito in regulari Honded. cons. 43. per tot. Cancer. dicto cap. 8. nu. 63. Roderic. de Ann. red. quæst. 11. n. 37.

3 Sublimita, & distingue, aut depositum est factum gratia, & fauore depositarij, & procedit dicta limitatio, aut fauore deponentis, & habet locum prædicta conclusio, Gabriel. in suis conclus. 1. num. 5. & conclus. 2. per tot. Gomez. lib. 2. var. tit. de contract. Mer. cap. 7. in fine, Caroc. de deposit. parte 1. institut. si depositarius aliam rem quam accepit restituat nu. 6. fol. 20. & facit Tex. in l. si rem à seruo ff. depos. Ruin. cons. 171. nu. 4. lib. 4 Gratian. discept. 37. nu. 36. Peregrin. cons. 8. num. 2. lib. 1. Giurb. decis. 79. num. 20. & seq;

4 Amplia distinctionem prædictam, quod si depositarius soluerit ei, qui detulit instrumentum ha-

habens publicam formam licèt intrinsicè falsum, vtriquè liberatur, Bart. *in l. si vrbana ad fin. C. de condic. indebit.* Dec. *cons.* 25. *colum.* 2. Alba *cons.* 462. *nu.* 1. & *seqq; vbi add.* Grass. *excep.* 25. *num.* 89.

OBSERV. III.

1 OBseruo tertio, quòd depositum legitimè factũ habet vim extinctionis census, ex actu retrosimili, Cens. *de cens. qu.* 111. & Rot. penes eum *decis.* 227. *nu.* 10. & *seq;*

2 Et depositum factum in tabula habet uim realis numerationis, & solutionis Rouit. *decis.* 35. *num.* 8. Rot. *diuers. decis.* 476. *lib.* 3. *part.* 3. Cens. *loco citato* Rub. *part.* 8. *recentior. decis.* 81. *nu.* 157. & 158. *in annot. fol.* 219.

3 Et deposito legitimè facto ab emptore, sub verbo Regio, statim cessãt fructus, & interusuria redituum super fundo empto debitorum, vt bene probat Fontanell. *de pact. claus.* 7. *gloss.* 3. *part.* 6. *nu.* 40. & *seqq. fol.* 514. & vide Rouit. *dicta decis.* 35. *sub num.* 2.

OBSEV. IV.

OBseruo quartò quod depositum factum pro reluitione census, vt sit legitimum debet notificari subiugatario à Iudice ipsiusmet subiugatarij Salgad. *laberynt. cred. part.* 1. *cap.* 2. §. 2. *nu.* 27. & *parte p. cap.* 7. *n.* 87. & *seqq;* vbi ita decisum, & vide Baron. *de citat. tom.* 3. *fol.* 190. *n.* 37. & 38. Censius *de censib. qu.* 111. *nu.* 6. & *seqq;* Hermosill. ad Gregor. Lop. 2. *tom.* 1. *fol.* 180. & *seq;* & *præsertim sub num.* 40. Giurb. *decis.* 87. & 89. & *obseruat.* 84. *per tot.* Latrea *decis. Granatens.* 19. *tom.* 1. Vbi dicit quòd non sufficit notificatio facta Procuratori, etiãm cum libera.

2 Depositum illegitimum non indiget refutatione, nec censetur acceptatũ ex taciturnitate creditoris Gra ian. *disc.* 260. *n.* 10. & *seq;* & *discept.* 795. *nu.* 4. & 5. vide Beltramin. in addit. ad Ludouis. *decis.* 480. Thor. *in compend. decis. Neapol. parte* 3. *verb. consensus fol.* 209. Iatrigliol. *super bulla quæst.* 80. Turrett. *cons.* 8. *nu.* 15. *lib.* 3. Baron. *de citat. to.* 1. *quæst.* 3. *nu.* 10. *versic. aduerte secundo fol.* 8.

3 Et si quis expenderet depositum non integrum non prohibetur reliquum petere Crauett. *cons.* 106. *nu.* 2. & 4. Gratian. *discept.* 8. *in fine.*

4 Et quando possit petere interesse pecuniæ diminutæ, non obstante acceptatione depositi, vide Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom p. fol.* 187. *nu.* 68.

5 Et in casu ipsius pecuniæ diminutæ cuius sit periculum vide Capyc. Latr. *cons.* 139. *tom.* 2.

6 Et depositarius quando teneatur de diminuitione, vel reprobatione monetæ vide Larrea *decis. Granatens.* 14. *per tot. lib.* p. vbi concludit, quòd teneatur depositarius quando pecunia vsus fuit.

OB-

OBSERV. V.

1 OBseruo quinto, quòd depositarius soluens pæcuniam vinculatam si libere soluerit, non obstante vinculo prædicto, conueniri non potest pro restitutione depositi, nisi tantum in subsidium accipiens pecuniam fuerit effectus non soluendo, & ita bis decisum testatur ad fauorem banci, eiusque officialium Gizz. *in obseruat. ad Capyc. Latr. decis.* 17. *nu.* 11. & 12. & vide Rot. Ro. pænes Merlin. *de pignorib. decis.* 102. *per tot.* Roman. *in l. si cum dotem §. transgrediamur nu.* 16. *versic. licèt si bis ff. solut. matrim.*

2 Et si depositum absquè legitima causa fuerit refutatum, vtiquè perit creditoris periculo, secùs verò si cum iusta, & rationabili causa *l. qui decem ff. de solut. & l. obligat. C eod. l. acceptam C. de vsur.* Dec. *cons.* 543. *nu.* 21. *tom* 2.

OBSERV. VI.

1 OB seruo sesto, quòd depositarius pæcuniæ numeratæ non tenetur ex furto, ex causa belli, neque ex tumultu popularis.

2 Quin imo quando depositarius tenetur de culpa, & allegantur casus furti, incendij, vel similium, si ipse probauerit huiusmodi casus euenisse absque suo dolo, vel culpa, tunc etiam excusatur, vt declarat Bart. *in l. si creditor num.* 5. *versic. quæro quis probabit C. de pignorat. actione* Iason. *in l. si quis ex argentarijs §. pretor ait num.* 29. *ff. de edend.* Abb. *in cap.* 2. *nu* 8. *in fin. & nu.* 9. *tit. depositi.*

3 Sed quando allegarentur casus, qui solēt euenire sine culpa, vt est, vis hostium, aquarum impetus, & similia, probato tantum casu excusatur, & qui allegat dolum, seu culpam probare debet ita Bart. *in d. l. si quis ex argentarijs §. an vero* Iason. *in dicto §. prætor ait nu.* 29. Curt. Iun. *cons.* 170. *nu.* 19. *vol.* 3. Honded. *cons.* 43. *n* 18. *lib.* 2.

4 Quæ omnia procedunt, etiam si pecunia fuisset non in sacculo depositata, sed numerata depositario, quia illa numeratio non fit ad transferendum dominium in depositarium, quoniam est de substantia depositi, vt nunquam res depositata transeat in dominium depositarij, sed semper dominium remanet pænes deponētem *l. licèt §. rei ff. depos.* Corn. *cons.* 39. *n.* 2. *lib.* 1. Rot. Rom. *in posth.* Farinat. *tom.* 1. *decis.* 31. *nu.* 2. *in fin.* dictaque numeratio intelligitur facta, vt sciatur quantitas *l. lucius ff. depos.* Surd. *cons.* 391. *nu.* 20. *lib.* 3.

5 Et proindè etiam si ad numerum pæcunia fuisset consignata depositario, ille excusandus est, cum furto fuerit illa subtrata, vt in specie probant Bald. *cons.* 355. *lib.* 3. Bald. *cons.* 355. *lib.* 3. optime Dece. *cons.* 453. Roland. *cons.* 7. & *cons.* 395. *in fin.* Bursat. *cons.* 139. *nu.* p. *lib.* 2. Paris. *cons.* 75. *num.* 25. *seq. lib.* 1. Rim. Sen. *cons.*

cons.95 inter cons.Grat. lib. 2. per tot. Manr. *de tacit. & Ambig. lib. 10. tit.9. nu.24. cum seq;* Larrea *decis.Granat.14.parte p.*& ita bene probat Fran. Rocc. *cons. 39. per tot.* vbi ita de ordine generali Serenissimi Don Ioannis de Austria fuisse iniunctum testatur *sub num 19.& 20.*

OBSERV. VII.

1 OBseruo septimo, quòd depositarius soluens de ordine superioris pæcunias depositatas, nulla facta replicatione, diligentia, nec denunciatione creditoribus non liberatur, etiam si pro causa publica, & ordine domini Proregis soluisset, & maxime quando ordo fuit affectatus, & obtentus ab ipsomet depositario, & ipsimet facta solutio, & ita per collaterale consilium decisum testatur Franc. Rocc. *respons.27. per tot. to.1.*

OBSERV. VIII.

1 OBseruo octauo, quod banco decocto fiscus pro sui crediti consequtione cęteris banci creditoribus actionem tantum personalem habentibus præfertur, & ita decisum testatur Regens Reuerter.*decis.367. per tot.* & prius fuit decisum per Reg.Salernit. *decis.60.* & bene exornat Reg.Marin.*in obseruat. ad dictam decis. Reuerter. 367.*

2 Et hoc ex particulari priuilegio fisci, nam regulariter decotto banco, siue publico campsore inter creditores qui pecuniam penes illum deposuerunt nulla datur potioritas, siue temporis anterioritas, cũ õnes dicãtur creditores in actione personali, & consequenter omnes pro ratha crediti concurrunt.

3 Et quid si dictus Campsor decoctus, creditorem aliquem haberet hypothecarium ex alijs tamen causis, & respectibus quam ex rationibus banci, an super pecunijs in mensa nummularia repertis præferatur cæteris qui tãtum sunt creditores ex rationibus Banci, vide Ludouic. à Peguer. *decis.38.* vbi in terminis iuris communis concludit ad fauorem creditoris hypothecarij, & contrarijs respondet, vt procedant quando pecunia in sacculo obsignata deponitur, cuius dominium in depositarium non transfertur, secus vero quando pæcunia deponitur in banco ad numerum, & prædictam decis. refert, & sequitur Marin. *in obseru. prædicta sub nu. 2. & 3. tom.1.*

4 Hinc quæritur vbi, & coram quo iudice fieri debet depositum, & pro resolutione vide *text. in l. acceptam*, & ibi Bald. & DD. *C. de vsuris* Bart. & aliòs *in l. si soluturus ff. de solut.* Giurb. *decis. 38.87. & 98.*

5 Et quid in solutione legati vide *tex. in l.quòd legatur 38. & ibi glos. in verbo à legatario ff. de iudicijs.*

OBSERV. IX.

1 OBseruo nono, quòd deposito facto in termino ad re-

redimendum oritur ipso iure resolutio decreti, & retrotransfertur dominium in debitorem. Pau. de Castr. *in l. si cum venderet. ff. de pignorat. actione* Marian. de Iulian. *super rit. quaest.* Giurb. *decis. 74. & decis. 98.*

OBSERV. X.

1 OBseruo decimo, quòd depositum non integrum factum a retrahente, si sequuti fuerunt per eius creditores nihil ei relevat; & tempus retractus labitur. Dec. *consil. 543.* Cagnol. *in l. 2. C. de pactis inter empt. & vendit.* num. 14. Mastrill. *decis. 148. nu. 98.*

2 Et ad materiam vide Giurb. *in praallegat. decis. 38. 77. 87. 98.* Iiudduis. *decis. Rot. Rom. 480. & 505.* vbi add. Cenc. *de cens. quaest. 3. cap. 1. quaest. 31. art. 9. num. 28. & sequentib. fol. 220. in antiquis,* Felician. *de censib. lib. 4. cap. vnico. 2.* Auendag. *de mr. cap. . . Rot. Rom. in posth.* Farinac. *decis. 43. tom. 2.* Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom. 1. fol. 180. seq.*

3 Et depositum à principio, non integrum pendente iudicio, reintegrari potest, ita in retractu termino ad redimendum, & iure offerendi, post alios Mastrill. *decis. 281. nu. 19. seq.* Giurb. *decis. 77. num. 3.* Gratian. *discept. 786. nu. 3. seq. tom. 4.* & in pacto de retrouendendo *vide cap. Reg. Carol. 214.* Cost. Mess. *consil. 49. & 94.*

4 Et si depositum fit à redimente vigore pacti de retrouendendo fieri debet in foro ipsius venditoris, non autem emptoris, ita post Cagnol. & alios Commorsan. ad Inerigh. *super bull. quaest. 7. 70.* & vide Giurb. *dicta decis. 87. & p. 81.* Salgad. *laberinto credit. parte prima cap. 2. § 2. num. 17.*

OBSERV. XI.

1 OBseruo vndecimo, quòd depositum conueniri potest coram eodem iudice, de cuius mandato fuit factum depositum, etiam si mutauerit forum; sed quid in clerico, vide Nouar. *de electione for. quaest. 55.*

OBSERV. XII.

1 OBseruo duodecimo, quòd si depositum fiat tempore, quo de proximo fuit facta mutatio monetae non subsistit; & deponentis periculo perit Rouit. *decis. 13. & 35.* Thor. *in compend. decis. Neapol. parte 3. fol. 292.* Barbos. *vot. decis. tom. 2.* vide Mastrill. *de indult. cap. 6. nummer. 9. 10.* Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom. 1. fol. 185. seqq.* Capyc. Latro *consult. 139. tom. 2.*

3 Et depositum notificari debet creditori, vel eius legitimo procuratori habenti potestatem exigendi alias non releuat Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom. 1. fol. 189. nu. 37. seq.*

4 Et an sufficiat tacitus domini consensus vide Thor. *in compend. decis. Neapol. parte 3. sect. 1. verbo contentus tacitus fol. 269.* Rot.

Rom.

Rom. penes Cenc. *de cens. decis.* 141. *nu.* 5. 6.

4 Et an possit procurator præiudicare domino recipiendo pecuniam diminutã, vide Rot. Ro. *in posth.* Farin. *decis.* 430. *num.* 4. *tom.* 2.

5 Et depositum capitalis census non sufficit notificari procuratori subiugatarij, etiam quòd sit procurator cum libera, ita decisum testatur Larrea *decis.* 12. *tom.* 1. & vide Gratian. *discept.* 241. *nu.* 35. *& discept.* 667. *to.* 4. Surd. *cons.* 272. *nu.* 12. Auendag. *de censib. cap.* 102. *nu.* 11.

OBSERV. XIII.

1 OBseruo demum, quòd deponens sit res per eum depositata, præfertur omnibus anterioribus creditoribus depositarij. Gair. *de credit. in appendic. ad 4. num.* 124. *fol.* 421.

2 Declara, prædictam conclusionem procedere, si res, seù pecunia depositata extat, secùs verò si non sit præsens, & deponens concurrit in alijs pecunijs, vel rebus depositarij, tunc enim deponens nullum habet priuilegium, nec anterioribus creditoribus præfertur. Gair. *vbi suprà nu.* 126. Fontanell. *de pact. claus.* 5. *gloss.* 8. *parte.* 7. *nu.* 12. *fol.* 150. *tom.* 2. Salgad. *laberynt. credit. parte* 1. *cap.* 11. *num.* 77. *fol.* 68. Amat. *resolut.* 51. *nu.* 4. *tom.* 2. & vide Morlin. *de pignorib. lib. quæst.* 1. *quæst.* 27. Rodetic. *de concurs. credit. parte* 1. *cap.* 6. *& parte* 2. *cap.* 1. Rouit. *decis.* 45. Montan. *de regal. fol.* 232. *& seq.* Hermosill. ad Gregor. Lopez. *tom.* 1. *fol.* 211.

Ex prædictis itaque ad honorem laudem, & gloriam omnipotentis Dei, eiusque Deiparæ sine LABE ORIGINALI CONCEPTÆ, totiusque triumphantis Cælestialis Curiæ, præsentibus obseruationibus finem impono, & si quid boni dixi, tribuens Sanctissimæ, & indiuiduæ Tirnitati, & omnibus Sanctis humiliter gratias ago, si aliquid verò indiscretum, & emendatione dignum forte scripserim, meliùs sentientis iudicio, & correctioni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, omnique decet reuerentia libentissimè subijcio, & ità ex corde ego ipse protestor.

FINIS.

IESVS MARIA IOSEPH

DECISIO PRIMA.

POst elaboratas, & impressas obseruationes, & commentaria ad costitutiones Pragmaticales Illustrissimi Domini Ducis Sermonetæ olim huius Siciliæ Regni Proregis, & Generalis Capitanei, in quibus de nonnullis decisionibus supremorum Tribunalium ad rē ipsam pertinentibus obiter mentionem feci consentaneū mihi visum est ad operis ornatum eas in lucem edere, & prima se offert decisio Tribunalis Consistorij in causa in eodem Tribunali via reuisionis vertēte inter Illust. Marchionem Hyeracis Principem Castri Boni, & nonnullos creditores, & subiugatarios super statibus prædictis ex vna, & Illustr. Comitem de Vigintimilijs, & consortes ex altera.

In qua quidem causa supponitur in facto, quod dictus Illust. D. Ioannes de Vigintimilijs Marchio Hyeracis per suum memoriale Principi porrectum, supplicauit, dicens omnes status à se possessos obnoxios esse in quāplurimis subiugationibus, earūq; interusurijs decursis, adeò quod onera annualia fructus ipsorum statuū superabant, & ob id licētiā petijt, & vt illos vendere potuisset vni, vel pluribus sub Verbo Regio, siue vnitos, siue distinctos, & prout melius inuenitur. Super quo quidē memoriale sub die 29. Nouembris 1666. fuit facta prouisio, Magna Curia prouideat, vocata parte, vnde Ill. Marchio ad effectū misit contra dictum Ill. D. Francum Rodericum eius filium primogenitum, & indubitatum successorem in statibus prædictis, ac etiam contra D. Hyeronim. D. Casmirum, & Abbatem D. Carolum de Vigintimilijs prætensos successores in eiusdem statibus, in casu deficiētię ex linea masculina, dicti Illustr. Don Ioānis, quòd vtique status prædicti cū eius pertinentijs titulis Principis Castri boni, & Marchionis Hyeracis tam in totum, quam in partem vendatur, sub Verbo Regio cum electione Deputati ab Exc. sua eligendi. 1

Tanto magis, quià dicti status reperiuntur grauati diuersis subiugationibus, adeòut introitus, & fructus dictorum statuum non sufficiunt pro soluenda annualitate omnibus subiugatarijs, qui remanent creditores in ingentissimis decursorum summis, vt cōstat per fidē Honofrij Bandirotta Detemptoris Deputationis statuum.

Ex quibus dictus Illustr. Marchio iustificare prætendit dictam

ctam eius petitionem.

Ex parte tamen dictorum D. Hyeronimi, & Abbatis D. Caroli de Vigintimilijs fuit ad contrarium effectum missum quòd vtiquè status prædicti minimè vendantur, eo quia non fuit, nec est casus dictæ prætensæ venditionis, quià creditores non vrgent, & quatenus esset locus venditioni, debet primo loco fieri de statibus Terris, & feudis minùs dignis, minusquè insignibus, & inferioris gradus, causa cognita, & discussa, tanto magis quòd prætium vnius ex statibus prædictis satis, superque sufficiens est ad solutionem omnium creditorum.

Et discusso negotio in M. R. C. tandem sub die 9. Februarij 1667. fuit decisum: *vendantur ad arbitrium Tribunalis seu Iudicis, & Deputati eligendi per Exc. suam, tam quo ad res vendendas, quàm etiàm quo ad prætium quo vendi debent expensis &c.*

1 De qua quidem interloquutoria tam ex parte dicti Illustris Comitis D. Roderici, quàm etiam dictorum D. Hieronimi, & Abbatis D. Caroli, aliorumque creditorum pro eorum principali interesse, fuit petita reuisio coram Tribunali Consistorij, iuris enim est clarissimi, quòd tertij pro eorum interesse etiàm in secunda instantia comparere possunt coadiuuando actorē, vel reum ex latè adductis per Rouit. *decis. 1. n. 25.* Marescott. *var. resolut. lib. 1. cap. 120. nu. 14.* Fontanell. *decis. 145. parte 1. per tot.*

2 Dicebatur itaque ex parte dictorū conuentorū dictorūque tertiorum, quòd sententia dictæ M. C. reuocari debet, & per Tribunal Consistorij definiri, quòd prædicti status minimè vendantur.

3 Indubitati enim iuris est bona feudalia, aut fideicōmisso subiecta siuè à lege alienari prohibita vendi non posse nisi adhibita prius causæ cognitione, & constito quòd creditores pro eorum creditis consequendis validissimè instent, dictaque venditio fiat pro eisdem creditis satisfaciendis; ad Tex. *in l. magis puto ff. de reb. eor.* Gabriel. *cons. 118. per tot. lib. 1.* Peregrin. *de fideicom. art. 40. nu. 25. & seq.* Ofasch. *decis. 166. 167. & 171.* Cotell. *de donat. tom. 2. in allegat. impress. post tract. fol. 581. nu. 27.*

4 Et proptereà causæ cognitio adhiberi debet, & per eam Iudex aliosue, qui alienationem facere intendit diligenter perpendere debet, an vera sit causa æris alieni, & quòd vere instent creditores pro crediti consequutione obtinenda, & constito quòd verè sit creditum, & quòd creditor instet ut persoluatur si pecuniam solutionem facere de pecunia, vel de nomine debitoris, aut reditus priusquam ad stabilium venditionem deueniat, & si nec pecunia, nec debitoris nomen, nec minus reditus adsint aut alię res

res vltra prædia, quæ distrahi possent, tunc quamuis possit ad ad prædiorum venditionem deuenire, tamen vēdere debet prædium tanti valoris, quam est æs alienum, quòd vrget, & demum aduertat, quod de prædijs vendendis distrahatur illud, quòd est magis paruum, & minùs, vtile sic. di fin. Tex. *in dicta l. magis puto §. non passim ff. de reb. cor. & communiter ibi Doctores.*

5 Et prædicta omnia discuti debent, factis hinc inde probationibus, per quas Iudicis, & alienantis religio conuincatur, causam actus perficiendi non solùm esse veram, & necessariam, sed vtilem, dictæquè probationes in actis redigi debent, cum non sufficiat, quòd causa intrinsice subsit, nec minùs Iudici de ea restanti creditur, nisi legitimis constituerit documentis *l. lex quæ tutores ff. de administrat. & peric. tutor l. minor C. de prædijs min.* Bart. *cons.* 106. *lib.* 2. Gratian. *discept.* 153. *per tot. & discept.* 861. *nu.* 13. *& seq. & decis. Marthic.* 1302 *nu.* 9. Burg. *de modo procedendi. ex abrup. quæst.* 49. *nu.* 12. Osasch. *decis.* 166. 167. 171. *nu.* 10. 7. & 11. Ludouis. *decis. Rot. Ro.* 353. *nu.* 4. *& seq.* Sutsh. *decis.* 334. DD. per Grofs. allegati *in cap. Imper. Carol.* 78. *in spec.* 4. *quæst.* 1. *n.* 1. & 26. *& ad constit. Comitis de Castig.* 1. 33. *nu.* 11

6 Et hæc quæ de causæ cognitione attento iure comuni dicta sunt, clariora redduntur ex constitutione Ducis Sermonetæ §. 28. per quam statutum fuit vēditionem feudorum, quæ ære alieno grauata reperiuntur, fieri non posse, non præcedente priùs causæ cognitione,

7 Cum ergo prædicta venditio ordinata fuerit per M. C. & facta per Deputatum, absque causæ cognitione, nulla quidem est, & omnino retractanda non solum, ex iuris comunis dispositione, verum etiàm ex dicta constitutione quæ cum per verba negatiua, & prohibitiua loquatur inducit formam, qua non seruata, actus redditur omninò nullus, ex traditis, per Osasch. *decis.* 165 *per tot.*

8 Secundo dicebatur ex parte dictorum conuentorum, quòd omnino retractanda venit præfata sententia M. R. C. & venditio inde subsequta, quia non fuerunt citati omnes creditores vt requiritur ex dicta constitutione Ill. Ducis Sermonetæ §. 28.

9 Tertiò reuocandas præfatam sententiam, & venditionem inde subsequtam dicebatur, quià fuit dictum, quod vendatur integer status, & tamen pro venditione, non instabant creditores, & de iure compertum est, quòd ad venditionem rei alienari prohibitæ deueniri non posit, nisi instantibus creditoribus, pro quibus satisfaciendis, venditionem fieri prætenditur; vt habetur *in dicta l. magis puto §. non passim*, & in puncto tradunt Peregrin.

de fideicommiss. art. 40. n. 25. Gall. *de except. tit. 2. except. 4. part. 3. numero 13.* Gabriel *conf.* 118. *nu.* 5. *lib.* 1. Viui. *decis.* 485. *num.* 1.

10 Et quamuis huic requisito ex aduerso contradictum fuerit ex Fusar. *de fideicommiss. quæst.* 541. *num.* 11.

11 Dicente non requiri, quod creditores instent, quando creditum est verum, ex quo hæres non tenetur expectare subhastationem bonorum cum magno damno hæreditatis, & fideicommissi, vltra expensas litis, dum non est in eius potestate impedire creditorem, quando vult creditũ exigere, & bona fideicommisso sibi distrahere, maxime quando creditum est vsurarium, vt sunt creditores subiugatarij, tunc enim, quia ex vsuris extingui potest capitale bonorum fideicommisso subiectorum, potest heres bona prædicta vendere pro satisfaciẽdis dictis creditoribus vsurarijs, quamuis illi satisfactionem minimè peterent; fuit enim responsum, quòd contra Fusarium adest authoritas Peregrin aliorumque grauissimorum Authorum cõtrarium affirmantium,

12 Tanto magis, quòd in casu prædicto cessat ratio per Fusar. allegata, quià status prædicti remanent sub Deputatione, in qua creditores graduantur, et nõ possunt ad bonorum distractionem deuenire.

13 Et in omnem euentum venditio est facienda in eo tantũ quãtum æs alienum ascendit, & si creditores instant, & satisfactionem petant, vt in puncto dicit Gabriel. *dicto conf.* 118. *nu.* 5. *lib.* 1. Decius *conf.* 403. *nu.* 18. Peregrin. *de fideicom. art.* 40. *num.* 26.

14 Dicebatur insuper, quod venditio primo loco est facienda de feudis inferioris qualitatis, & vilioris conditionis, vt nominatim dixit Tex. *in dicta l. muneris pueris. non passim gloss. in l. Marcellus §. resque ff. ad Trebell.* Cephal. *cons.* 344. *nu.* 25. Gam. *decis.* 40. *nu.* 11 Fusar. *quæst.* 541. *num.* 16. Post. *de subhastat. omnib. quæst.* 186. *nu.* 20. *& quæst.* 200. *num.* 4. Niger *de subhastat. cap.* 8. *§.* 1. *nu.* 17. *& §.* 5. *nu.* 10. *fol.* 77. Rota post eundem Post. *de subhastat. decis.* 40. *num.* 2.

15 Accedat, quod vtilius est creditoribus, quod sic minutatim de feudis fiat venditio, quãdo enim venditor integer status inueniri non possunt tot emptores, sicut quando minutatim venduntur; facilius enim reperiuntur emptores, qui emere possunt vnicum feudum, quam integrum statum.

16 Et demum, dicebatur sententiam, & venditionem prædictam reuocandas fore, quià sine causa processerunt, asserendo non adesse æs alienum in tanta summa, vt necessarium sit totum integrum statum vendere.

17 Quoniam in facto contrarium probatur, creditores enim graduati super statibus prædictis solummodo ascendunt ad summam

scu-

scutorum sexdecim mille, Gabella verò dictorum statū summam capit vnc. 9650. quolibet anno.

18 Prædictis tamen ex parte dicti Illustris Marchionis respondebatur primò. quod in facto constat Annuum valorem dictorum statuum, habito respectu ad gabellas de præsenti solummodo importare summam vnc. 5519. & onera annualia summam vnc. 9075. & de iure dicebatur, quòd quando vsuræ superant fructus bonorum pupilli, vel fideicommissi tenetur tutor, vel grauatus ea uendere, quamuis creditores non vrgeant, nec petant ad Tex. *in dicto §. ne passim.*. & ibi Bart. Bald. & alij Imol. *cons.* 98. *num.* 11. Angel. Aret. *cons.* 128. *num.* 26. Rot. apud Pacific. *de saluian. interdict. decis.* 105. *nu.* 5. & apud Rub. *decis.* 454. *nu.* 8. *&* 9. *parte* 3. *to.* 2. *fol.* 88. Vrsell. *conclus.* 84. *num.* 197. *fol.* 617.

19 Et multò magis prædictam conclusionem procedere dicebatur quando creditum est vsurarium, vt in puncto tradunt Myerez. *de maiorat. part.* 4. *qu.* 1. *limit.* 6. *nu.* 40. *fol.* 142. Mainent. *decis.* 7. *nu.* 37. *fol.* 37. Fusar. *de substitut. qu.* 541. *nu.* 11. *fol.* 794.

20 Vlterius dicebatur, quòd nil releuat ex aduerso dicere tot bona esse vendenda quantum causæ necessitas expostulat.

21 Quoniam respondetur veram esse regulam quando venditio fieret vltra causam necessariam, & ad tutoris, vel venditoris arbitrium tunc enim in excessu esset venditio voluntaria, & sine causa, quæ de iure est prohibita, iuxta tradita per Menoch. *cons.* 214. *num.* 5. *& seqq.* & alios per eum.

22 At si venditio non fiat vltra causam necessariam ad venditoris liberam voluntatem, sed vt reinuestiatur in solutione anteriorum creditorum, vel in emptionem aliorum bonorum, tunc valebit venditio, quià in vtroque casu releuatur debitor, ita Alexand. Rauden s. *cons.* 42. *nu.* 26. *lib.* 1. Aponr. *decis.* 4. *in fine* & post eos Giurb. *obseruat.* 26. *per tot.*

23 Hæc omnia fortius procedere dicebatur in casu prædicto, dum creditores qui apparenter vrgent, sunt posteriores innumeris alijs, qui silent, & propterea venditio est facienda de tot bonis, quantum soluantur creditores instantes, & omnes anteriores.

24 Et ratio est efficacissima, nam iuris est verissimi, quòd hypotheca creditoris posterioris, quoad exercitium silet, dum non sunt soluti creditores anteriores, & solummodò experiri potest in eo quòd superest solutis creditoribus anterioribus Rot. apud Cec. *de censib. decis.* 451. *n.* 2. *fol.* 628. Salgad. *laberynt. cred. part.* 1. *cap.* 21. *nu.* 7. *fol.* 171. *&* *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 28. Rot. apud Rub. *decis.* 419. *num.* 10. *parte* 4. *tom.* 2. *fol.* 547.

25 Nec releuat, quòd creditor

anteriori non instent, quoniam, proculdubio instabit facto deposito de prætio statuum vendendorum, & posteriores excluder, & consequentèr dum præsens rei status clarissimè indicat, quid in futurum euenire potest, proculdubio iste futurus, malus euentus est considerandus, ex Bart. *in L. interstipulantem §. sacram nu. 7. ff. de verb. obligat.*

26 Et hanc distinctionem communitèr receptam esse dicit Iason. *in dicto §. sacram*, & post alios Mainent. *decis. 7. nu. 31. fol. 26.* & in simillimo casu Rot. corã Ludouis. *decis. 511 num. 21.*

27 Nec suffragatur, quòd creditores anteriores non instant, quoniam sufficit solus timor futuræ molestiæ, ita in puncto Rot. penes Post. *de subhastat. decis. 155. nu. 6. & 7. fol. 137.*

28 Corroborantur omnia prædicta, quoniam, & si creditor anterior distraxerit bona debitoris, eorumque prætiũ prodesse posset, tam ipsi anteriori, quam posteriori creditori, & si de iure secundo contra primum detur ius offerendi, nihilominus æquitas introduxit, quòd bona distracta vendi debeant primo creditori, ac de eorum prætio primo satisfiat dictus creditor anterior, & de eo quòd superest soluatur posteriori, vt benè tradit Vincent. de Franch. *decis. 456. nu. 8.* Faber. *in suo Codit. de distract. pignor. definit. 1. & 27.* Gratian. *disceptat. 491. nu. 1. & seqq. tom. 5.* & post alios Cæsar. Affict. *controuers. 3. nu. 24. & seqq.*

29 Prædictis itaque plenè discussis in dicto Tribunali Cons. fuit denique sub die 23. Decembris 6. Ind. 1667. per dictum Tribunal decisum, quod totus, & integer status Hyeracis, & Castriboni, vna cum titulis, iuribus, & iurisdictionibus, & integro, & in diminuto statu ad præsens possessus per Illustrem D. Ioannẽ de Vigintimilijs Marchionem Hyeracis, & Principem Castriboni vendantur per Iudicem Deputatum, pro satisfaciendis creditis super eo legitimè debitis; ita tamen quòd venditio prædicta fiat minutatim de qualibet Terra dicti status, vna cum suis feudis, iuribus, iurisdictionibus, & pertinentijs omnibus ad quamlibet ex dictis Terris spectantibus, & pertinentibus, & pariter præconizationes subhastationes, & liberationes fiant diuisim, & separatim, & prius vẽdantur Terræ minus nobiles, & incipiat venditio à Terris Fusci, Pollinæ, & Sancti Mauri modo, vt supra dictum est, & si eis venditis adhuc remaneant legitimi creditores soluendi, deueniatur ad vẽditionem reliqui status semper incipiendo à minus nobile, vt supra, & iuxta formam hic præscriptam, & fructus dicti status ad præsens non soluti, & de cætero maturandi, vsque ad venditionem ipsius, tam de tota, quam de parte remaneant, & sint cedi-

ditorum legitimorum, qui inter eos diuidi, & assignari debeant per Iudices, ad quos spectat, ex-pensis hinc inde compensatis. De

DECISIO SECVNDA.

IN causa vltimo loco vertente in M.R.C. sedis ciuilis CC. DD. inter Illustrem Marchionissam Hyeracis Principissam Scalettæ, & Ill. Principem de Alcontes, & consortes, fuit latissimè disceptatum, an dicta Illust. Marchionissa alienare possit dictum statum Scalettæ ad effectum lemendi sub verbo Regio Terrã Hyeracis, cum titulo Principis Castri Boni, quę vendi debebant, etiam sub verbo Regio, ad effectũ soluendi subiugatarijs afficientibus super dicto statu.

Et primo loco per M.R.C. sedis ciuilis fuit decisum, ad fauorem dicti Illust. Principis de Alcontes, quod dictus Status Scalettæ minime vendatur.

De qua quidem sententia petita reuisione in Tribunali Consistorij fuit contrarium decisum, quòd imò vendatur pro effectu prædicto; quæ quidem sententia Tribunalis Consistorij, stantibus supplicationibus dictæ Ill. Marchionissæ fuit confirmata per M. R.C. sedis criminalis, & CC.DD.

Et propterea iterum ex parte dictæ Ill. Marchionissæ, fuit supplicatum E.S. quòd Tribunal M. R.C. sedis ciuilis prouideret de Iustitia super confirmatione dictarum sententiarum ad eius instantiam obtentarum, & stante suspitione Spectabilium Iudicũ fuerunt per E. S. electi quinque Iudices pro decisione causæ prædictæ, qui fuerunt Illustris Don Emanuel Monge Iudex Regiæ Monarchiæ, Spect. D. Sipio Sapientia, Dom. Augustinus Pagino Aduocatus Pauperũ, V. I. D. D. Carolus de Afsenso, & Ego, coram quibus latissimè fuit discussa causa prædicta.

1 Et primo loco dicebatur ex parte dictæ dominæ Marchionissæ quòd bona maioratus, seù fideicommisso subiecta alienari possunt, etiam in præiudicium successoris, dummodo, quòd prætium conuertatur in emptionem aliorum bonorũ melioris qualitatis, vt in terminis venditionis maioratus adhibita licẽtia Principis ad effectum meliorandi dixerunt Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *à nu.* 1. *vsquè ad finem*, & *ibi*: Lima *in addict. sub num.* 36. & 37. et quamplures alij magni nominis in alijs Iudicijs allegati, per Spectabiles Dominos causæ patronos Don Ioannem de Vigintimilijs, & Don Ioannem Ramundetta, licteris, ac nobilitate præclarissimos, prout la-

prædicta sententia fit mentio supra *in* §. 28. *obseruat.* 3. *num.* 5 *fol.* 288.

late scripsi in §. 12. *obseruat. 7. nu. 1. & seq. fol. 211.* vbi alias cõclusiones, & DD. puntuales, & in terminis adduxi; qui ibidem reuideri possunt, tãto magis, quòd ex pretio dictorum bonorum feudalium emi debent alia feudalia melioris qualitatis, quæ subrogari debent in locum dicti status Scalettæ, quibus benè perpẽsis, ac stantibus supplicationibus dictæ Ill. Marchionissæ, communi omnium voto sub die 9. Nouẽbris 1667. fuerunt per nos confirmatæ sententiæ prædictæ, & partes acquieuerunt.

DECISIO TERTIA.

NVlli dubiũ est, quòd valdè cõfert ad familiæ decus ius Patronatus, quod aliquis à suis prædecessoribus habet hinc est, quòd V. I. D. D. Carolus Maccagnone Baro Sancti Caroli dignissimus filius condam Spect. & nunquam satis laudari Baldassaris Maccagnone, olim Iudicis M. R. C. tamquam patronus cuiusdam beneficij existentis, & fundati in Cathredali Ecclesia Ciuitatis Mazzariæ, sub titulo Sancti Stephani, ad illud præsentauit Sacerdotem Donn. Ioseph Vetrano Mazzariensem, & proptereà orta fuit contentio inter dictum de Vetrano, & Clericum D. Franciscum Proto, eiusdem beneficij illicitum detemptorem, & demũ ipse de Vetrano sententiam fauorabilem obtinuit in M. C. Episcopali dictæ Ciuitatis Mazzariæ sub die 9. Octobris 3. Ind. 1649. per quam orante ipsomet D. Carolo Maccagnone doctissimo causarum patrono, fuit dictum, *expediatur bulla in personam istius de Vetrano, amoto D. Francisco Proto tanquam illicito detemptore, & intruso, saluis iuribus isti de Vetrano circa fructuum consequutionem, expensis hinc inde compensatis, præter ius prouisionis.*

Iustitia verò sententiæ prædictæ satis videtur fundata ex facto, & iuribus infrascriptis.

Constat enim in facto, quod Anno 1394. sub die 6. Februarij 3. Ind. per acta Notarij Lucæ Sardini Xilius Ximenes, & Constantia Ximenes, & Maccagnone iugales, fundarunt beneficium in cappella seù altaris sãcti Stephani in Eccl. Cathredali dictæ Ciuitatis Mazzariæ sub dote Vnciar. auri trium annualium, super tenimento terrarum, vocato de Garuso magni valoris, ad presens possesso per dictum altare, expressè reseruantes supradicti de Ximenes, & Maccagnone ius præsentandi, & eligendi beneficialem per se, & suos heredes.

Cùm expressa conditione, quòd beneficialis eligendus sit, & esse debeat Sacerdos, & Mazzariensis, qui habeat onus celebrandi tres Missas in qualibet hebdomoda in eodẽ Altare, seù

cappella pro anima ipsorum fundatorum, & fidelium defunctorum.

Hinc est ab anno 1440. vsquè ad præsens, apparet per calendaria temporum, & continuatas præsentationes; ac etiam per nonnullas scripturas, & antiquas enunciationes, ac etiā per libros eiusdem cathredalis Ecclesiæ, & paritèr per sententias, clarissimè videtur ipsos de Maccagnone esse patronos.

Et propterè anno 1602, fuit lata sententia per dictam Curiam Episcopalem ad fauorem dicti Spect. de Maccagnone cōtra Frāciscum Burgio, per quam fuit dictum. *Habita pro nulla donatione prædicta, declaretur, prout nos declaramus ius Patronatus, & præsentandi beneficialem in dicto Altari seù cappella Sanctæ Stephani spectare, & pertinere ad Spect. V. I. D. Baldassarem Maccagnone.*

Et demum, anno 1646. sub die primo Augusti per acta Notarij Ioseph Calderone, prædictus D. Carolus Maccagnone tamquam patronus dicti beneficij, dictique iuris Patronatus possessor infra legitima tempora ob mortem Reuerend. Archiepiscopi D. Blasij Proto vltimi beneficialis, præsentauit, & nominauit dictum D. Ioseph Vetrano Sacerdotem Mazzariensem in beneficialem dicti altaris Sancti Stephani.

Et eodem anno ipse de Vetrano petijt Reu. Vicario Capitulari Mazzariensi, sede vacante, litteras institutoriales in forma, & obtinuit prouisionem, præsbyter ut R. C. & fuerunt expeditæ litteræ de citandis interesse habentibus, & præsertim D. Francisco Proto prætenso detemptore dicti beneficij.

Dicebatur itaquè ex parte dicti D. Ioseph Vetrano, quòd ipse debebat omnino institui, et in possessionem dicti beneficij inmitti amoto dicto de Proto.

Primò, quià de iure Patronatus ipsius de Maccagnone præsentantis legitimè constat.

Secundò, quià euenit casus præsentationis faciendæ per obitum dicti Reu. Archiepiscopi D. Blasij Proto.

Tertio, quià dicto D. Francisco suffragari non potest regula de triennali possessore.

Quartò demum, quia vigore breuis Apostolici dictum beneficium non dicitur taliter affectū manu Pontificis, vt ordinarius nō possit in eo manum apponere, dictamque causam cognoscere.

Et quoad primum, dicebatur satis, atque satis fundatam esse intentionem dicti de Vetrano, quià Pars aduersa possessionem dicti iuris patronatus nullo iure impugnare potest, semel hac ius habere prætendit à dicto Reuer. Archiepiscopo expressè recognoscente in verum patronum dictum Spect. de Maccagnone, tantò magis stante antiquissima possessione, quæ effectum ha-

habuit per institutiones, & possessiones subsequtas, & per tempus etiam immemorabile, prout etiam clarissimè legitur penès Pirrum de notitia Ecclesiæ Mazzariensis *tom. 4. fol. 567. & fol. 515. num. 2.*

Accedat etiam, quòd dictus Dominus præsentans in propria docèt de suo iure, & valido titulo, tum ex fundatione, & dotatione, tum etiam ex sententijs literis ordinariorum, & bullis Summorum Pontificum, id quòd ad fundandum ius Patronatus priuatorum satis superquè sufficiet, vt habetur in Sacro Consilio Tridentino *cap. 9. sess. 27. de reformat.*

1 Cum tamen in casu de quo agitur non possit cadere scrupulus vsurpationis, Consilium Tridentinum nil nouauit, & ideò casus iste remanet in terminis iuris communis Rot. Rom. *in vna Tuden. iuris Patronat. coram* Lancellott. 13. *Iulij* 1572. et apud Farinac. *decis.* 312. n. 2. *in recentiorib. part.* 1. *tom.* 1. Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg.* 72. *num.* 22. et in puncto dixit Gonzal. *in regul.* 8. Cancell. *gloss.* 18. *num.* 74. Ricc. *in prax. for. Eccles. tom.* 1. *resolut.* 141.

2 Quo iure communi attento, quaùis sufficit probatio ex deductis, siuè cum solis præsentationibus factis, Abb. Bald. et Bur. cum alijs *in cap. querelam elect.* Dec. *consil.* 34. Lambert. *de iur. Patronat. lib.* 1. *art.* 5. *quæst.* 10. *part.* 1. *num.* 23. Rocc. de Girt. *in eodem tract.* 3. *part. num.* 67. *fol. penult.* Mendos. *in regul. Cancell.* 11. *de reuocat. qu.* 13. Rot. apud Farinac. *decis.* 321. *num.* 4.

3 Vbi dicit, quòd per possessionem præsentandi vltra centum annos præsumitur titulus fundationis Rot. *apud eundem decis.* 542. *nu.* 3. & *decis.* 577. & 578. *in nouissimis.*

4 Vbi dicitur, quod sufficit spatium centum annorum, et præsumitur sic ab initio, et temporibus intermedijs seruatum, etiàm quòd aliter prouisum non fuerit, quinimò antiquis præsentationibus concurrentibus sufficere etiam quatrigenariam quasi possessionem Rot. apud Farinac. *decis.* 77. *nu.* 2. & 51 *part.* 1 *tom.* 1. Gonzal. *vbi supra nu.* 57.

5 Et propterea cum in casu isto per trecentum tresdecim annos à tempore fundationis, quæ fuit in anno 1334. sic semper, et non aliter seruatum fuisse publicis documentis ostenditur, vltra titulum fundationis clarissimè apparet euidens iustitia dicti de Vetrano.

6 Propterea ex eo solum, quod reperitur scriptum, et adnotatum in Catastro dictæ Cathredalis Ecclesiæ, concludens oritur probatio prout ex fide prædicta clarissimè ostenditur Rot. Rom. apud Farinac. *dicta decis.* 77. *num.* 2. *par.* 1. *tom.* 1. Velasq. *de iur. emphit. quæst.* 9. *nu.* 27. & 28.

Et

7 Et tandem probatur euidentissime per famam, & enunciatiua, etiam antiquas, & per sententiam vltimam ad fauorem dicti Spect. de Maccagnone vt post antiquiores tradit. Rot. Rom. vbi supra, Barbos. *allegat.* 27. *nu.* 40. & 41. Ricc. *resolut.* 136. *nu.* 10. *tom.* 1. *parte* 1.

8 Et quòd vere dictus D. Carolus sit in quasi possessioné præsentandi, non solum constat ex pluribus præsentationibus per eius antecessores factis, verum etiam ex præsentatione facta per dictum Spect. de Maccagnone in personam condam D. Antonij Maccagnone, & de iure quasi possessio acquiritur ex vnica præsentatione à patrono, quæ sortita fuerit effectum, vt post Mascard. Dec. Roland. & alios tradit Garz. *de benefic. part.* 5. *cap.* 5. *nu.* 59. & 60.

9 Et multo magis dicitur acquisita dicta quasi possessio ex solo consensu præstito dicto cũdam Reuer. Archiepiscopo Don Blasio in collatione ei facta per ordinarium ex iure deuoluto Lãbert. *de iur. patronat. art.* 6. *nu.* 2. & *art.* 2. 6. *quæst. princip.* 2. *lib. part.* 1. Massobr. *in prax. habend. concurs. requisit. p. dub.* 23. *n.* 41.

Et hæc quoad Primum.

10 Quo verò ad secundum, dicebatur, quòd semel ac ad notitiam peruenit dicti condam Spect. de Maccagnone mors dicti Archiepiscopi de Proto, qui fuit electus à Reuer. Episcopo Mazzariensi, ex iure deuoluto, ob litem pendentem, inter duos præsentatos, tamèn lata sententia ad fauorem dicti Spect. de Maccagnone contra illum de Burgio fuit iam cognitus in Patrono dicti Spect. de Maccagnone, quòd sufficiẽs fuit pro conseruatione eius iuris, & pro conseruanda possessione veri patroni, & propterea dictus Don Carolus pro conseruando iure suo eoquè exercendo, statim habita notitia, & infra legitima tempora elegit dictum D. Ioseph Vetrano Sacerdoté Mazzariensem, iuxta formam à fundatore datam, & huc usque semper obseruatam.

11 Nec obstat, quod reperitur in possessione dicti beneficij D. Frãciscus Proto vigore breuis Apostolici, & ex quadam permutatione inita inter ipsum D. Franciscum, dictũquè Reuer. Archiepiscopum de Proto, etiàm cum expressa derogatione iuris patronatus, pro illa vice tantùm.

12 Respõdetur enim, quòd D. Carolus tamquam modernus successor in dicto Patronatu non tenetur scire ea quæ gesta sunt inter dictos de Proto, sed bona fide vsus fuit iure suo nullum alium reconoscendo possessorem, nisi dictum Reu. D. Blasium, post cuius mortem, non solùm potuit, sed debuit præsentare in dicto beneficio per obitum, sub pœna priuationis, & deuolutionis ad ordinarium, dictaquè præsentatio suum debet habere effectum;

ac si hodie beneficium prædictũ vacarer per obitum, quia dictus D. Franciscus Proto, est manifeste intrusus, & inlicitus detemptor sine Titulo, vel cum titulo inualido vitioso, & nullo.

13 Nullitas autem, & vitium Tituli clarissimè oritur ex subreptione, & obreptione breuis Apostolici, ex quo non fuerunt expositæ Summo Pontifici conditiones, & qualitates requisitæ ad dictum beneficium, ad effectum eis dispẽsandi, nempè quòd Beneficialis deberet esse Sacerdos, et Mazzarien sis, iuxta formam eius fundation's, et obseruantiam subsequtam; ac sententiam prædictam per quam fuit ita declaratum contra dictum D. Antonium Maccagnone, non obstante, quod fuisset dispensatus ab ordinario, vigore commissionis Apostolicæ.

14 Et nihilominus dictus D. Frãciscus, vltra quod est Pactensis tempore permutationis, nec hodie est Sacerdos, & consequenter incapax dicti beneficij, quòd ex dicta fundatione requirit qualitatem Sacerdotij cum onere celebrandi Missas, quæ quidem taciturnitas, eorum, quæ de iure exprimi debent, & sine quibus Pontifex, vel gratiam non concessisset, vel difficilius pars ipsa obtinuisset, & propterea fuit necessaria peculiaris dispensatio, sine qua gratia redditur subreptitia, & ipso iure nulla, & possessio tamquam vitiosa, & attentata non substinetur *cap. susceptum*, *& cap. super litteris*, *& ibi DD de rescrip. in 6.* Rot. *decis.* 41. *alias* 257. *de præscrip. in antiq.* Ricc. *in prax. forens. Eccles. resolut.* 435. *num.* 7. & 8. *& resolut. seq. to.* 2. *part.* 1. Rot. Rom. coram Pæna *decis.* 153. *nu.* 4. & 5. Gonzal. *in regul.* 8. Cancell. *gloss.* 4. *nu.* 137.

15 Vbi dicit, quòd si aliquis assignatur pro forma actus corruit, & est ipso iure nullus, si forma prædicta non seruatur, & præsẽtatio facta contra dispositionem fundatoris, est ipso iure nulla. Ciarlin. *controuer.* 211. *nu.* 34. *to.* 2. Rot. Rom. coram Pen. *decis.* 297. *num.* 4. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 54. *nu.* 28.

16 Quibus accedit super hoc regula Cãcellariæ de statu, & qualitate impetrantis exprimẽdis, et maximè quia conditiones tales sunt, sinè quibus impetrans redditur incapax, Corrad. *in prax. dispensat.* Apost. *lib.* 6. *cap.* 1. *nu.* 2. *& seqq.*

17 Et cõsequenter dictus D. Frãciscus Proto non habens requisita in fundatione dicti beneficij expressa, procuIdubio est incapax absque peculiari Papæ dispensatione *cap. cum in cunctis de elect. cap.* 3. *& cap. significasti de iur. patronat.* Guttier. *consi.* 1. *nu.* 9. *& seq.* Lambert. *de iur. patronat. part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 7. *princip. art.* 27. & post multos alios Garz. *de benefic. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 58. *& seqq.* Mug. *decis.* 9. *nu.* 13. Dian. *resolut. moral.* 227. *part.* 4. *tract.* 4.

Qua-

Quarant. *summ. bullar. part. 2. versic. seruitium* Io. Battista Cost. *cons. 29. nu. 1.* & post omnes Barbos. *de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 24. nu. 37. & seq.* Matriquez *quæst. moral. & Vicarial. 111. nu. 6. part. 1.* Ciarlin. *controuers. 211. per tot. tom. 2.*

18 Accedat, quòd per quascumque clausulas generales nunquã censetur Papam derogare conditiones appositas à laicis tempore fundationis beneficij, nisi expressè specificentur ne distrahantur à fundatione, beneficiorũ Franc. *in cap. si pro cleric. nu. 5. de præbend. in 6.* vbi allegat Rot. Rot. & alios DD. Abb. *in cap. cum in cunct. §. inferiora nu. 11. de elect.* Belin. *in cap. vnicuique de rescriptis nu. 28.* Sanchez *cons. moral. lib. 7. cap. 1. dubit. 48. nu. 2.* Lambert. *de iur. patronat. lib. 2. part. 5. artic. 10. q. quæst. principal.* Viuian. *in rod. tract. part. 3. lib. 14. cap. 3. nu. 16. & 127.* Monet. *de commut. vltim. vol. cap. 10. nu. 11. 517. & 518.* Ricc. *in prax. for. Ecclesi. resolut. 437 nu. 12. to. 2. p. 4.* Rebuff. *in prax. benefic. tit. de clausul. n. 49. fol. 106.* Iordan. *de re beneficial. lib. 1. cap. 13. nu. 123. to. 2.*

19 Quibus etiàm accedit inueterata obseruantia per tot annos subsequta, & rescriptum obtentum ad instantiã D. Cosmi Adamo contra prædictum D. Antonium Maccagnone, ac etiam sententia ad fauorem dicti D. Cosmi probata per delegatum in cõtradictorio iudicio, quæ quidem sententia transijt in rem iudicatã.

20 Et vltimo loco suffragatur rescriptum pro eadẽ causa obtentum per D. Ioseph la Lamia, & lis pendens in Curia Romana cõtra dictum D. Franciscum Proto.

21 Nec obstat allegare ignorantiam, quoniam dictus Reuerendis. Archiepiscopus, dictusque D. Franciscus præsumuntur conscij de omnibus, maximè attenta qualitate personarũ, & onore celebrãdi Missas alias enim diceretur nõ satisfecisse Missas iniunctas, quod nõ est eredẽdum, & potiùs est præsumenda scientia, quàm peccatum, vltra quod de iure in casu prædicto talis scientia non requiritur, Gratian. *discept. 118. n. 13. tom. 1.* Surd. *decis. 221. nu. 10. & decis. 343. nu. 10.*

22 Alterum obreptionis caput est falsa causa permutationis, quę supponitur Pontifici facta de certõ beneficio tunc possesso per D. Francisci Proto in Ecclesia Parochiali, seù alia Ecclesia in Ciuitate Randazij, sub titulo Sanctæ Catherinæ, & tamen non apparet, quòd tunc D. Franciscus tale beneficium haberet, sed quatuor beneficia alibi sita, quæ post prętensam permutationem vsque hodiè possidet, et nunquam dictus Reuerendis. Archiepiscopus aliquid ex dictis possedit, vnde sequitur permutationem non habuisse effectum, nec animum permutandi, et consequentèr nullam esse gratiam prædictam ex falsa causa ex aduerso obtentam

Paul. de Castr. *conf. 369. lib. 2. n. 3.* Conrad. *vbi supra lib. 7. cap. 4. nu. 53. & 54.* Loter. *dicto loco lib. 2. qu. 54. nu. 15. 19. 24. & 25.*

23 Et quòd ex permutatione simulata nullum quæratur ius in beneficio, nec attendatur etiàm quod ex ea impetretur prouisio bene tradit Merlin. *decis. Rot. Ro. 559. to. 2.*

24 Tanto magis, quòd expressè in breue Pōtificio hæc formalia verba legūtur videlicet. *Nostræ tamen intētionis existit, quòd ex collatione, & assignatione per vos, seù aliquem vestrum vigore præsentium faciendis huiusmodi nullum ipsi Francisco in posteriori beneficio ius quomodolibet acquiratur, nisi Blasius Archiepiscopus in illo, & Franciscus prædictis, & priori beneficio, seù cappellaniæ, aut legato huiusmodi, per eos taliter resignatis ius habuerint tempore resignationum eorumdem; & insuper ex nunc irritum decernimus, & inane secùs super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contingerit attentari.*

25 Ex quibus clarè apparet, quòd in tantum Pontifex confert, in quantum permutatio fit legitima, Canonica, & perfectè facta, & vterque in beneficijs ius habeant.

26 In nostro autem casu non solum ius deficit, sed prætensū beneficium Sanctæ Catharinæ, cū quo fuit facta permutatio non est in rerum natura, prout ex fide authentica constat, & sic cessante permutatione, quæ fuit causa finalis mouens Pontificem ad conferendum, non solum de iure omnia corruunt, sed etiam ex verbis expressis, in ventre ipsius bullæ collationis, seù permutationis leguntur, dum dicitur *attenta vera, Reali, & Canonica permutatione.*

27 Nec obstat asserere, quòd fides non facit fidem, quià regula prædicta non procedit, quando fides est facta ab officiali de rebus ad eius officium spectantibus, tunc enim plenè probat, & plenissimam fidem facit Abb. Gloriz. *conf. 7. nu. 4. & seqq.*

Et hæc quo ad secundum.

28 Ad tertium de Triennali possessione facilis est responsio, tùm ex iam dictis, tùm etiàm quià, semel, ac titulus partis aduersæ reducitur ad nō titulum non suffragatur triēnali possessione, quià titulus inualidus habetur pro non titulo, Gomez. *super regul. de triennali quæst. 18. per tot.* vbi in fine testatur ita decisū per Rot. Rom. & aliàs fuisse confirmatam Felin. *in cap. in nostra de rescript.* Lotter. *dicta qu. 46. nu. 1.*

29 Secundo dicebatur, quòd existente subreptitia gratia prædicta, non potest pars se tueri ex dicta regula de Triennali possessore, quià regula prædicta non defendit non habentem titulum, & idem est habuisse, & esse ipso iure nullum, imò cum principiū sit vitiosum nō potest tractu tēporis cōualidari, vt in puncto firmauit Ricc. *in prax. var. resolut. in*

1. part. 1. resolut. 58. fol. 275.

30 Tertiò, quià litè mota ad instantiam dicti D. Ioseph la Lamiæ infra triennium, & adhuc pendente interrupta est, prætensa pacifica possessio, quæ per quamcumque litem, vel molestiam, siue iudicialem, & de facto dicitur interrupta, siuè super titulo, & proprietate, siuè super possessione, & fructibus Gomez *de trienal. qu. 53. per tot. & qu. 58. versic. solutio, & versic. ad propositum in fine*, Mandos. *super regul. de annal. qu. 26. per tot.* Rebuff. *in prax. benefic. regul. de annal. gloss. 6.* Rip. *in regul. de caus. possess. & propriet. nu. 29.* Paris. *de resignat. benefic. lib. 6. 10. qu. 4. nu. 12. to. 2.* Ioan. Cochier. *regul. de annal. litt. G. versic. in quintum, & litt. F. versic. non debet; & DD. omnes in clement. gratiæ de rescript.* quam opinionem tenuisse Rotam testatur Gomez *in dicta qu. 53.*

31 Et sufficit lis mota per aliquē, etiam tertium, quià prodest omnibus alijs, ex quo cessat pacifica possessio quoad omnes, ex quo ista regula pro forma requirit, quod per Triennium pacificè possederit, hoc est absque vlla lite, & molestia, vt post Immol. & alios *in dicta clemētina gratiæ de rescript.* benè tradit Gomez. *de triennal. quæst. 22. per tot.*

32 Vbi istam opinionem inualuisse in Rota quam plurimis comprobat argumentis, & addit, quod semel ac ad instantiā vnius pacifica possessio fuit interrupta, proculdubiò illa interruptio, & lis incepta semper durat quoad omnes, donec vitium illud litigiosi per sententiam purgatum fuerit, iuxta decisionem Rot. 10. *vt lit. pendent. in nouis.* Cassador. *decis. 6. super regul.* Cancell. *num. 7. & 8.*

33 Et propterea durante tali lite, seù interruptione nō potest pars vti exceptione istius regulæ, ita Gomez. *loco citato.*

34 Imò post datam molestiā per impetrantem non est recurrendū ad illud tempus, nèc amplius est de pacifica disputandum, Lotter. *de re benefic. dicta qu. 52. n. 23. & seq.*

35 Nec obstat partis replicatio, quòd dictus de Vetrano nō fundat in processu talem interruptionem, & litem in Romana Curia pendentem.

36 Respondetur enim, quod ex scripturis in præsēti iudicio præsentatis clarissimè apparet interruptam esse pacificam possessionem, ex contumacia incusata in Trib. Regiæ Monarchiæ, breuis Apostolici ad instantiā dicti Don Francisci Proto, obtenti contra dictum Don Ioseph la Lamia, in quo apertè legitur commissio causæ prædictæ, in Curia Romana.

37 Nec minùs obstat, quòd ex dicta commissione non videtur interrupta pacifica possessio, dū nil aliud in ea concluditur, nisi, tantum, quòd dictus de la Lamia

mia desistere debuisset à iactationibus, & molestijs; & propterea nō videtur, quòd dictus possessor constituere potuisset iuditium super beneficio sub vano prætextu, quòd dictus possessor non poterat esse certus de iure illius de la Lamia, dū in sua possessione nil dicebat de dicto iure, sed potiùs se tueri volebat propriam possessionem, & molestiæ, quas patiebatur in solis iactationibus consistebat, vt dixit Fælin. *in cap. illud n. 19. de præscript. quem secutus fuit* Gabriel. *cons. 6. de restitutionib. nu. 33.* Carpan. *ad statut.* Mediolani *prag. 1. cap. 412. n. 36.*

38 Respondetur enim, quòd Felinus loco citato nihil firmat, vt aduertit Gabriel. *dicto cons. 6.* imò reprobando Fælin contrariam sententiam sequtus fuit Claud. de Seissell. *in l. naturaliter ff. de vsucap. n. 16.* Rot. apud Cassador. *decis. 6. super regul. cancell. n. 15.*

39 Et suffragatur euidens ratio, quià postquam conuentus ex remedio legis diffamari *C. de ingenu. & manumiss.* petitionem suam porrexit, desinit esse Actor, & efficitur Reus, quia in hoc remedio duplex iudicium continetur vnum in quo agitur de veritate iactationum in quo committens causam substinet partis actoris, alterum verò, quòd huic sequitur, in quo probatis diffamationibus altera pars, quæ antè erat Actor efficitur Reus, vt notat DD. *in l. diffamari,* & Bald. *ibid. n. 6.* Cagnol. *n. 9.* Couarr. *var. resolut. lib. 1. cap. 18. nu. 6.* Gail. *lib. 1. cap. 9. n. 7. & cap. 11. nu. 9.*

40 Insuper cessat hæc exceptio ex facto, quià dicta commissio non est restricta ad solam actionem dictæ legis diffamari, stantibus clausulis, quam, et quas, et cum omnibus incidentibus annexis, et connexis, quæ leguntur in dicta commissione, quarum effectus sunt, vt censeatur in ea deductū etiam petitorium, et quodcumque aliud iudicium, præter expræssum, vt in terminis signauit Mandos. *in regul. de surrogandis qu. 14. nu. 16.* Moed. *decis. 6. de caus. possess. & propriet.*

41 Et omnis cessat difficultas, quià ex dicta cōmissione fuit iam incepta lis, quæ licèt non fuerit exequta, et ad notitiam conuenti non peruenisset, prout verè fuit exequta, adhuc tamen secūdum opinionem Rotæ dicitur inducta lis ad effectum interrumpendi pacificam possessionē respectu illius, qui prouocauit causam committi, et inhibitionem obtinuit, quidquid sit respectu citandi Rot. apud Cassador. *decis. 6. num. 3. et num. 14. super regul. cancell.* Put. *decis. 385. nu. 2. lib. 3.* Moedan. *decis. 5. num. 1. de caus. possessor. & propriet.* Crescent. *decis. 1. eod. tit.* Rot. *decis. 4. num. 2.* ut lite pendente in antiquis Gomez. *super regul. de triennal. quæst. 56. num. 4. et quæst. 61. nu. 19. & 20.* Menoch. *de arbitrar. Iud. cas. 202. nu. 8.* Gratian. *discept. 56. nu. 27. et 28.* qui testatur de veriori opi-

nione contra Parif. Lancellot. *de attent. part. 2. cap. 4. nu. 35. & seqq. vbi sub nu. 41. firmat.*

42 Satis esse commissionem fuisse obtentam, ex quo possessor causam comitti procurans super iactationibus factis indicat se dubitare de iuribus suæ possessionis, & quod animus eius fluctuat circa titulum, quo possidet, qui quidem timor vulnerat eius conscientiam, & excitat ad perquirendum super iustitia possessionis antecedentis, & sic non potest dici quod tranquillè possideat, vt in puncto dixit Mandos. *in regul. de annal. qu. 37. per tot.*

43 Et propterea cùm in casu prædicto adsit citatio, cum inhibitione exequuta, & contumacia incusata contra dictum de la Lamia, clarè colligitur, quòd possessor, dum impetrat huiusmodi commissionem, sibi ipsi videtur litem mouere, seque obligare ad præferendam in iudicio sui tituli qualitatem. Gomez. *vbi supra q. 56. & qu. 61. nu. 1. 9. & 20.*

44 Et cum sit certus de lite prædicta tanquam sibi met ipsi nota, non est opus, vt ex alijs actis amplius certioretur, ex traditis per Lancellott. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. nu. 9.* & nouissimè ita iudicauit Rota in causa nullius feudi coram Merlin. *sub die 17. Februarij 1636.* & iterum coram Verospio in causa Messan. nullius tenimenti, sub die 22. Iunij 1635.

45 Tertiò tandem, quia istud triennium nō currit, nisi à die quo impetrans agere potuit, & propterea dictus de Vetrano, dictusque de Maccagnone patronus non antea potuit præsentare, dum viueret Reuerendiss. Archiepiscopus vltimus possessor beneficij, de quo agitur; qui forsan prætēdere potuisset regressum ad beneficium permutatum, et sic satis est si ipse de Vetrano non fuerit negligens, quia legitimè impedito non currit præscriptio triennalis, et tempus impedimenti de medio tollitur, et non computatur, Gomez. *de annali. qu. 15 & de Triennal. qu. 57. per tot.* Put. *decis. 327. lib. 2.* Beltramin. ad Ludou. *decis. 213. in fine.* Rota coram eod. *decis. 369. n. 5. & seq. decis. 272. nu. 5. & decis. 532. nu. 3. & 5. & ibid. addit.* Mandos. *in regul. de annual. qu. 79.* Sanchez. *consil. moral. lib. 2. cap. dubit. 20. n. 2. tom. 1.* Rot. *diuers. decis. 98. lib. 1. part. 3.* et coram Burat. *decis. 519. part. 2.*

46 Non obstat, quòd dictus Don Franciscus Proto pretendat sibi collatum beneficium à Summo Pontifice, et sic habere coloratum titulum, quod sufficit ad triennalem.

47 Respondetur enim, quòd dictus titulus iam reducitur ad non titulum, et cessat omnis coloratus titulus, stante subreptione, prout supra dictum est, et penitus cessat conclusio ex aduerso allegata, quia limitatur locum non ha-

habere, quando titulus datus ab eo, qui dare potuit, esset contra formam, tunc enim non dicitur coloratus, nec iuuant regulę de triennali possessore, prout est in casu de quo agitur, vbi Pontifex in tantum contulit, in quantum valida, perfecta, et Canonica esset permutatio, dictique permutantes ius haberent in beneficijs permutatis, et tamen totum oppositum constat, et dicitur contra formam datum, quia beneficium conferri debet presbytero Mazzariensi, vt ex fundatione dicti beneficij clarissime legitur, in isto autem casu nō fuit ita seruatum, et sic nulla potest dici seruata forma, vt post. Butr. et alios tradit Gomez. *in dicta regul. de triennal. quaest. 27. versic. & ista qua in fine*, et ita testatur iudicasse, et fuisse per Rotam decisum.

48 His addatur, quod D. Franciscus vti intrusus in beneficio, nō potest se excipere de regula triēnali, quia eadem regula expressè expellit intrusos, vt sunt, qui non habent Canonicum titulum Lotter. *de re benefic. lib. 3. qu. 44. nu. 3 & 4.*

49 Vel saltim debent habere coloratum titulum, at qui habent titulum ex gratia subreptitia, non habent titulum iustum, nec coloratum, imò in beneficialibus intrusi reputantur, nec iuuare se possunt ex regula de triennali possessore, sed possunt libere expoliari Ricc. *in prax. for. Eccles. var. resolut. to. 1. part. 2. resolut. 340. nu. 4. & seq.*

Et hæc quoad tertium Caput.

50 Quo verò ad vltimum de cōpetentia, an causa ista ad ordinarium spectet, iuxta regulam desumptam ex Concilio Trident. *sess. 24. cap. 26. de reformat.* vbi causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint in prima iudicij instantia coram ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur.

51 Et quòd istud beneficium tāquam à Papa collatum sit affectum manu Pontificis, taliter quod nō possit ordinarius manus apponere.

52 Nam respondetur, quod non dicitur taliter affectū manu Pontificis per collationem; et permutationem prædictam, vt censeatur ab ordinario auocata super ea cognoscendi, et derogatum dicto capitulo Concilij cum non sit de reseruatis eidem Pontifici, et collationi Apostolicæ, quinimò est de iure patronatus Laycorum, ita declarat Barbos. *super ead. cap. & in tract. de offic. & potest. Episcop. allegat. 57. num. 25. & 26. cum seq. & nu. 114.*

53 Vbi expressè dicit, quod beneficia de iure Patronatus laycorum non comprehenduntur sub regula de reseruationibus.

54 Et in puncto, quod istud beneficium de iure Patronatus laycorum non dicitur affectum per appositionem manus Pontificis il-

illud conferendo dixerũt Massobr. *in prax. habend. concurs. prælud.* 25. *dubit.* 13. *numero* 72. Gonzal. *in regul.* 8. *Cancell. gloss.* 18. *num.* 2.

55 Tandem semel, quòd rescriptum continet vitium subreptionis seu falsitatis, vt supradictum est, tunc cognitio spectat ad ordinarium, non obstante, quod possidens fuerit prouisus vigore Apostolici rescripti, quia habetur, ac si non fores immissus, & gratia semper intelligitur cũ clausula, quæ tacitè inest, si preces veritate nitantur, aliàs Papa nunquam illam cõcedere intẽdit prout clarè se declarat in eodem rescripto Gabriel *cons.* 182. *lib.* 2. Ricc. *decis.* 217. *per tot. part.* 4. *idẽ in prax. var. resolut.* 412. *part.* 5. *resolut.* 441 Gonzal. *super regul.* 8. *Cancell. gloss.* 52. *nu.* 43. & 44 Corrad. *in dicta prax. lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 24. *versic. & præter* Salgad. *de supplicat. ad sanct. part.* 3. *cap.* 22. *nu.* 7 vbi multis alijs DD. & Rotæ decisionibus doctissimè nipte suo conclusionem firmat, & exornat, idemque tenuit Massobr. *vbi suprà prælud.* 25. *dub.* 14. *vbi in specie loquitur de rescriss. permutat. & antea dub.* 13. *nu.* 8.

56 Qui omnes firmat posse ordinarium cognoscere istam causam, & super ea pronuntiare, etiam in prima instantia, ac etiã principaliter declarando nullum titulum prædictũ taliter per subreptionem processisse, eorumque possessionem priuando.

57 Et propterea multò magis incidenter, & per viam exceptionis, seu replicationis cum agitur principaliter de instituendo dictum de Vetrano ad beneficium præsentatum per dictum D. Carolum verum, & indubitatum patronum.

58 Quibus omnibus benè consideratis post multas sessiones fuit per supradictam M. C. Epis. modo quo supra decisum ad fauorem dicti D. Ioseph Vetrano, vt in principio dictum est, & ita de facto fuit exequtum, dictaque sententia in rem iudicatam per transijt.

DECISIO QVARTA.

IN causa vertente in Tribunali M. R. C. inter Rectores Hospitalis Sancti Bartholomæi, & Alterius Hospitalis Magni huius Vrbis, & Consortes Actores ex vna, & Ill. D. Ioannem de Vigintimilijs Marchionem Hyeracis, fuit petitum, ex parte dictorum Actorum, qui sunt legatarij in vnc. 1200. annualibus super Baronia Castri Admari de Gulfo vigore testamenti condam Illust. D. Franciscæ Balsamo, & Aragona Principissæ Roccæ Floride, quod Baronia prædicta vendatur sub verbo Regio, eiusque prætium conuertatur in redemptionum subiugationum annualium

lium super ea debitarum, & quòd supereſt erogetur in emptionem redditium ad effectum, vt ipſi legatarij pro eorum rathis ſoluantur de annualitatibus, ac decurſis, & quòd ſupereſt erogetur in emptionem reddituum, vel ſtabiliũ fauore hæredis ſcripti per dictam Illuſt. Principiſsam, eiuſque ſucceſsorum.

Petitio verò prædicta fundari prætenditur, eo quià dicta Illuſt. Principiſsa Teſtatrix emptionis titulo acquiſiuit Baroniam prædictam pro prætio vnc. 57500. de quo quidem prætio deductæ, ac cõpenſatæ fuerũt vnc. 25892. pro ſorte, & capitale vnc. 1756. 23. pro oneribus annualibus ſoluere accollatis diuerſis ſubiugatarijs, reſtantes verò vnc. 23207. 21. emptrix ipſa ſoluit per Tabulam huius Vrbis, Et veniens exinde ad mortem Anno 1647. per eius teſtamentum hæredem particularem inſtituit in dicta Baronia D. Petrum Balſamo Nepotem, eiuſquè deſcendentes maſculis, excludendo ſemper fœminas cum fideicommiſso maſculino, & agnatitio, & in defectu dictæ lineæ maſculinæ ſubſtituit Ill. D. Didacum de Aragona Ducem Terræ Nouæ, eiuſque filios, & deſcendentes maſculos, modo quo ſupra, & in eius lineæ maſculinæ defectum, expreſsè vocauit dictum Ill. D. Ioannem de Vigintimilijs, eiuſquè deſcendentes maſculos, eum grauando de ſoluendo prænominatis Eccleſijs dictas vnc. 1200. annuales pro earum rathis, prohibendo alienationem inſtrictiſsima forma, quià voluit Baroniam prædictam in familiam conſeruandam eſſe, & ad alios ſubſtitutiones gradus proceſsit, prout per dictum teſtamentum. Cumquè ex parte dicti Ill. Marchionis Hyeracis dictę Baroniæ poſſeſſoris fuerit denegata annualis ſolutio dictorum legatorum, ſub prætextu, quòd fructus Baroniæ nõ ſufficiant pro ſolutione annualium onerum in ſumma vnc. 1756. dictaquè annua legata ſint ex fructibus ſoluenda.

1 Quà proptèr ex parte dictorum legatariorum fuit facta petitio, vt Baronia prædicta vendatur, & de prætio primo loco ſatisfiant dicti creditores, & totum id, quid ſupereſt conuertatur in emptionem reddituum fauore dictorum legatariorum, ex eo quia iuris eſt clariſſimi, quòd quoties fructus bonorum teſtatoris non ſufficiunt ad annua legata ſoluenda ſi prædium in forte prætioſior ſit, vendi debeat prædium ipſum ad finem, vt cum eius prætio emantur redditus prò ſoluendis annuis legatis, & quòd ſupereſt, conuertatur in emptionem reddituum fauore hæredis, ad Tex. *in l. final. §. ſin autem legata C. de bon. quæ liber.*

2 Ex cuius Textus diſpoſitione legatariorum intentio clariſsima dicebatur.

3 Ex parte verò dicti Ill. Marchio-

prætio vnc. 57500. vltra onera annualia vnc. 1756. pro capitale vnc. 25292. superabant de prætio vnc. 32207. & ideò si in fructibus ad onerum, ac legatorum solutionem non sufficiat, tamen est facienda venditio, iuxta formam *dictæ l. finalis §. sin autem legata C. de bonis quæ liberis.*

12 Sufficit enim, quòd prætium sit sufficiens.

13 Nec obstet *decis.* Rot. *penes* Buratt. *dicta decis.* 73. cum alijs supra allegatis ex parte Ill. Marchionis.

14 Respondebatur enim Paulum de Castro, eumquè sequentes, loqui in legatario cogente hæredē ad vedendum prædium, & petente prætium rei venditæ, ac si legatarius peteret, vt prætium rei vendendæ conuerti debeat in emptionem redditu um, vt cum illis annua legata satisfieri possint hoc vtique non negasset ad instar legatorum pro alimentis, quæ et si debeantur ex fructibus, tamen, si fructus non sufficiunt pro illis soluendis, proprietas vendi potest, Pic. *in l. Titia §. Titia cum testamentum nu.* 158. *ff. de legat.* 2 *in rep. tom. to.* 2. *ex dicta l. final.* §. *sin autem de qua supra,* Natt. *cons.* 48. *nu.* 6. dicens, hanc benigniorem esse opinionem, Barbos. *in d. l. maritum n.* 23. *ff. solut. matri.* Boss. *de aliment. cap.* 12. *n.* 809. *& seq.*

15 Et multo magis hoc procedere dicunt DD. quando petitur, vt vendatur, & prætium conuertatur in emptionem redditū, tunc enim vtriquè consultum esse potest, ita Imol. *in l. si maritus* 43. *n.* 6. *ff. solut. matrim.* Alex. *in ead. l. sub nu.* 4. Iason. *in* §. *sed si quis instituit de actionib. n.* 11. dicens hoc veriùs, Aret. *in dicto §. item si quis nu.* 4. *lib.* 6. Surd. *de aliment. tit.* 4. §. 9. *num.* 18. Tell. Fernand. *ad l. Thaur. l.* 10. *nu.* 14. Cordub. *in l. si quis à liberis §. sed si filius num.* 15. Castag. *in tract. deduct. ne egeat nu.* 61. *fol.* 15.

16 Et propterea dicebatur, quòd dum legatarij non instant, vt vēdatur Baronia, ad finem, vt solutis oneribus super ea legitimè debitis, sibi ipsis detur prætium ex ea perueniēs sed petunt, vt prætium prædictum reinuestigatur in emptionem reddituum, ex quibus emendis eis anno quolibet satisfiat de eorum legatis, saltim pro ratha reddituum emendorū, veriùs est dicere eorum petitionem procedere debere.

17 Et ex eadem ratione dicunt DD. quod si onera super Baronia debita per Baronem primogenitū sunt adeò excessiua, quòd fructibus secundo genitis minuatur eorum vita militia super fructibus debita validè poterunt instare, vt vendatur Baronia, & de prætio soluantur creditores, & quòd superest couertatur in emptionem reddituum, vt secundo genitis solui possit vita militia, quæ alimentorum loco succedit ita Fab. Ann. *cons.* 4. *n.* 61. *& seq. fol.* 11.

18 Et supradicta procedunt non

V u ob-

obstante, quod agatur de insigni Baronia in qua possit considerari affectio illustris Marchionis, qui in hoc solũ est attendenda quãtitas prætij, in puncto Bald. *in l. quod nomine n. 5. C. de cond. indeb.* cuius verba sunt.

Dico considerari quantitatem prætij, nec esse habendam rationem affectionis, & post eũ Cordub. *in d. l. si quis à liberis nu. 29. in fin. fol. 35.*

Et hæc quoad responsionem primi obiecti.

19 Quò verò ad secundũ, ex alienandi prohibitione fuit etiam responsum, quòd legatarij habentur loco creditorum testatoris legantis *l. his cui sub conditione 42. ff. de actionib. & obligat.* Bellon. *de iur. accresc. cap. 7. qu. 16. num. 224. fol. 132.*

20 Prohibitio autem alienationis solum intelligitur de voluntaria ortum habente ab hærede, non autem de ea, quæ initium habet à Testatore prohibente, Vincent. de Franch. *decis. 488. num. 45.* & post eum Vrsell. *conclus. Rot. Rom. 84. nu. 209.*

21 Et in puncto quòd bona fideicommisso subiecta non obstante quocunque strictissimo fideicommisso, ac quacunque alienandi prohibitione vendi possint ad legatariorum instantiam, ex quo habentur tamquam creditores defuncti tradiderunt P. Molin. *de maiorat. disput. 640. nu. 1. fol. 366.* Peregrin. *de fideicommiß. art. 39. num. 123. fol. 355.* Paul. Emil. *de except. except. 23. nu. 10.* Odd. *de fideicomm. qu. 31. art. 2. & 7. nu. 173.* Lim. ad Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 10. num. 2.* Castill. Sotomayor. *controuers. iur. lib. 6. cap. 161. nu. 21.* Thesaur. *quæst. forens. 114. num. 4.*

22 Nec releuant tradita per Rot. apud Rub. *decis. 83. & 165. in eadem causa part. 9. to. 1.* in quibus fuit denegata legatario retentio rei certæ legatæ cum perpetuò fideicommisso ad finem vt bona in familia conseruaretur.

23 Quoniam re proposita iterum causa in eadem Rota, fuit ab illis recessum, vt videre est apud Salgad. *in labyrint. credit. decis. 58. per tot.*

24 Nec minus obstat Carlin. *controuers. 47. n. 21. lib. 1.* quia in eius casu constabat de enixa mente defuncti, quòd diminutis redditibus, diminuatur etiam legatum, quod in casu de quo agitur pænitus cessat, & propterea cessat prima, & secunda difficultas.

25 Tertia pariter corruit, quia non procedit in casu quo versamur; fructus enim Baroniæ adeò diminuti apparent, vt vix sufficiant ad solutionem onerum annualiũ super eã debitorum, & ideò subiugatarijs debentur ingentes sũmæ interusuriorum decursorum, & hæc remotissima spes nullatenus considerari potest, & consequenter dictis legatarijs solummodò poterit esse consultum cũ venditione Baroniæ, ex cuius ven-

venditionem pariter consultũ erit subiugatarijs, quia eorum capitalia sunt ad rationem de septẽ, & otto pro centum, & propterea subiugatarij, ac etiam legatarij quod suum est consequi poterit, & animæ piæ Testatricis suffragia à se promissa recipere. His plenè discussis, & post plures sessiones, & conferentias visum fuit dominis de M. C. ampleti sententiam Pauli de Castro loco citato, & Anno 1667. fuit decisũ (pro modo non vendatur, expensis).

DECISIO QVINTA.

DVm hæc scriberem orta fuit contentio inter Donnam Antoniam Busacca, & Don Franciscum Natoli ex vna, & D. Blasium Busacca ex altera, ex eo quia Anno 1666. Don Antonius Busacca suum condidit nuncupatiuum Testamentum in quo hæredes vniuersales instituit D. Blasium, & D. Franciscum Busacca eius filios, hæredem verò particularem D. Theresiam etiã eius filiam, eisquè in Tutores, & pro tempore Curatores instituit prædictam D. Antoniam matrẽ dictorum Pupillorum, ac etiam D. Antonium Proto, & D. Ioannem Busacca coniunctim, & non diuisim, & voluit, quod dictus D. Blascus Busacca filius naturalis ipsius testatoris cùm fuerit in gratiam restitutus sit contutor, & pro tempore curator cum supradictis de Busacca, & Proto.

Eodem Anno Tutores prædicti adhierunt hæreditatem dicti D. Antonij, & legitimè confecerunt inuentarium hæreditarium, & tutelare.

Post hæc D. Blascus obtinuit gratiam ob Excellentia sua de prætenso delicto pro quo tempore dicti Testamenti, & inuentarij reperiebatur prosequutus, & Bãnitus, & per litteras ipsius gratiæ fuit plenè restitutus, & delerafuerant Bannum, & inuentarium vna cum omnibus informationibus, & actis contra eum receptis.

His peractis D. Blascus iuxtè quidèm prætendebat tanquam Testamentarius tutor se ingerere in administratione tutelæ prædictæ, & debitum inuentarium conficere, sed fuit nullitèr impeditus de ordine Capitanei, & iudicis Terræ Sancti Petri supradictas, vigore iniunctionis sibi factæ, quatenus sub pœna vnc. 200. nequâquam debuisset se intromittere in administratione dictæ tutelæ.

Et quià eodem tempore per Curiam superiorem dictæ Terræ stante morte, & remotione duorum ex prædictis tutoribus testamentarijs fuit electus tutor Datiuus dictus D. Fräciscus Natoli abitator Terræ Raccudiæ ideò D. Blascus sentiens se grauatum, tam ex dicta iniunctione, quàm

etiàm ex præcalendata electione tutoris datiui, meritò recursum habuit ad Exc. suã, & obtinuit litteras, quod veniãt acta via grauaminis, ex quibus clarissimè apparet fuisse, & esse illatum grauamen.

1 Primo quia verissimi iuris est, quòd dictus D. Blascus, est tutor testamentarius, & tanquam talis potuit dari, ad tempus, & sub conditione, vt clarissimè disponitur *in §. ad certum tempus instit. qui testam. tutor. dar. poss.*

2 Et propterea cum fuerit ex dicta iniunctione nullitèr sibi impedita administratio tutelæ, absque aliqua iuxta, vel rationabili causa, verum est dicere illatum fuisse grauamen, tanto magis, quod causa in dicta iniunctione expressa manifestum continet errorem, tum in iure, tùm etiàm in facto.

3 Et quià ex parte dictorum conuentorum dicebatur primò, quod D. Blascus tutelam prędictam minimè prętendere poterat, stante morte, & remotione vnius ex tutoribus testamẽtarijs, quo casu stante illa clausula (cõiunctim, & non diuisim) dicta tutela testamentaria cessauit quoad omnes, & fuit locus tutelę datiuę ad Tex. *cap. religosus §. sanè & ibi gloss. de testament. in 6.* Bald. *in l. cum magistratu nu. 3. C. quand. prouidar. non est necess. &* *cons.* 308. *nu. 1. & 2.* Montan. *de tutel. cap. 36. nu.* Gratian. *discept.* 812. *num. 16. & 20. & discept.* 830. *numero.* 29.

4 Tãto magis, quod dicta clausula coniunctim, & non diuisim, æquipollet clausulæ, ita quod vnus sine alio nil facere possit, & dicta verba non diuisim sunt negatiua, meritò tutela dicitur finita quoad omnes, ex Mastrill. *decis.* 238. *nu.* 15. Mut. *decis.* 32. *n.* 5. Giurb. *in consuetud. Mess. cap. 2. gloss.* 10. 41. *& obseruat.* 3. *nu.* 25. quos omnes laudat, & sequitur Altograd. *cons.* 100. *nu.* 7. *tom.* 2. Rot. pęnes Farinac. *in posth. decis.* 67. *nu.* 5. Burat. *decis. Rot. Ro.* 348. & alij subtiliter allegati per Spet. D. Franciscum Romeo Baronem Casalis Gerardi, & V. I. D. D. Franciscum Orioles Doctissimos causę Patronos omniũ virtutum genere prędito litteris, ac nobilitate pręclaros.

5 Sed ego, qui partes D. Blasci sustinebã, breuitèr responsum dedi, quòd vera, et recepta est opinio in supremis Tribunalibus; quod sola clausula coniunctim, et non diuisim, nequaquam sufficiens est, vt per mortem, vel remotionem, vel excusationem vnius ex tutoribus testamentarijs expirat tutela quoad omnes, quid quid sit circa administrationem ab omnibus faciendam, sed pro effectu prędicto requiritur alia clausula, ità quod vnus sine alio nihil agere, aut gerere possit, quę quidem clausula in prędicta facti specie non legitur, ita benè declarat Rot. Rom. penès Burat. *decis.* 389. *fol.* 24. *to.* 1. et pe-

& penès Rub. *decis.* 171. *n.* 9. *&*
seq. in recentiorib. part. 9. *to.* 1. Gra-
tian. *discept.* 812. *num.* 16. *& per*
totum to. 5. Hodier. ad *Surd.* *decis.*
48. *num.* 15. *& seqq. in nouiss. ad-*
dit. Castill. *decis.* 116. *tom.* 2.

6 Nec obstat, quod D. Blascus
stante dicta gratia Exc. suæ non
dicatur plenarie restitutus, sub
prætextu, quòd in eisdem litteris
Gratiæ dicitur, quod accedere
non possit ad dictam Terram Sā-
cti Petri tantum, sub pena Carce-
ris per triennium, quod probari
prætenditur, per Text. *§. sed, et*
capitis diminutione instit. quib. mod.
tutel. finit. vbi habetur hæc for-
7 malia verba. *Sed, & Capitis di-*
minutione tutoris per quam libertas,
vel Ciuitas ammittitur omnis tute-
la perit.

Facillimè enim fuit responsū,
quod dispositio Text. prædicti
non procedit in casu nostro, quia
D. Blascus non est deportatus, nec
minus in perpetuum relegatus,
& ideò *gloss. in dicto §. sed, & ca-*
pitis, exponit, quod amittitur Ci-
uitas per mediam Capitis dimi-
nutionem, vt clarissimè disponi-
tur in §. 2. *institut. de capit. demi-*
nut. ibi.

Minor, siuè media capitis dimi-
nutio est cum Ciuitas quidem amit-
titur, libertas verò retinetur, quod
accidit ei cui aqua, & igni interdi-
ctum fuerit, vel ei qui in Insulam
deportatus est.

8 Et propterea dicebam, quod
D. Blascus cum non sit deporta-
tus, sed simpliciter exulatus per
biennium, à dicta Terra Sancti
Petri tantùm, nullo quidem iure
prætendi potest, quod sit capite
diminutus maxima, siuè media
capitis diminutione, & ad sum-
mum prætendi potest, quod so-
lummodo patiatur Capitis dimi-
nutionem minimam, per quam
non amittitur tutela, *l.* 18. *ff. de*
interd. & relegat. Hoynot. *super*
institut. quib. mod. ius patr. potest.
soluit. nu. 9. *fol.* 47. *& §. sed &*
capitis fol. 67.

9 Hinc est, quod relegatus non
desinit esse Tutor, *l. si fine* 32. *de*
administrat. tutor.

10 Et propterea Tutori relegato
rectè solui potest, *l. quod si forte*
14. *ff. de solut.*

11 Aduersus prædicta fuit in con-
trarium allegatus Textus *in l. tu-*
tor vetitus 28. §. *tutorem ff. de ex-*
cusat. Tutor, vbi dicitur.

Tutorem ad tempus exulare ideo
suum excusare non oportet, sed per
tempus exilij Curator in locum ipsius
dari debet.

12 Ex quibus quidem verbis pars
aduersa probare prætendit, quod
Tutor, etiam relegatus ad tem-
pus, non potest interim tutelam
gerere, sed in eius locum Cura-
tor dari debet.

13 Sed huic partis obiecto pluribus
modis fuit responsum.

14 Et primò, quod tex. *in dicto*
§. tutorem, procedit quando vni-
cus tantum fuit datus Tutor, qui
reperitur relegatus, & consequē-
ter tutelam gerere non potest,
quod cessat in casu nostro, quia
ad-

adsunt alij contutores, & ista responsio bene desumitur ex Tex. in *l. si sine 32. ff. de administr. tutor.*

15 Secundò respondetur, quod dictus Textus procedit si tutor relegatus excusationem petit, sed dictus D. Blascus nullo vnquam tempore aliquam petijt excusationem ergo.

16 Respōdetur tertiò, quod textus in dicto §. tutorem videtur correctus per alium Tex. *in §. C. qui petan. tutor. & l. 4. C. in quib. caus. tutor. vel curat. habent.* vbi dicitur, quòd in locum tutoris defuncti, vel in perpetuum relegati Iudex competens alium dare potest tutorem.

17 Eccè ergo, quod lex noua in C. expresè statuit, quod alius tutor dari potest; quando tutor est defunctus, vel in perpetuum relegatus, vt benè declarat Petr. Gregor. Tholos. *Synthamat. iuris lib. 12. cap. 13. n. 1. fol. 365. to. 2.*

18 Sed D. Blascus solummodò est relegatus ad tempus, proptereà verum est dicere, quòd Tex. in dicto §. non procedit in casu nostro, quia tutor delegatus non desinit esse tutor, vt habetur *in dicta l. 18. ff. de interdict. & releg. & l. 30. ff. de administr. tutor.* & tradit Angel. *in rub. C. in quib. caus. habent. tutor. sub n. 2.*

19 Quartò demum fuit respōsum quod ex dicta relegatione siuè exilio ad tempus D. Blascus non patitur maximam, neque mediā capitis diminutionem, & ideò administrare non prohibetur, nec dicitur impeditus, ità vt locus sit tutoris, siuè curatoris electioni iuxta Tex. *in §. final. institut. de curatorib.*

20 Tanto magis, quod omnia bona hæreditaria sunt extra dictam Terram Sancti Petri, in qua dicti Pupilli habēt contrutricem eorum Matrem pro eorum guberno, vt bene cōsiderat Castill. *decis. 80. nu. 53. & 60. to. 1.*

Et hæc quoad primū Caput grauaminis.

21 Quò vero ad secundum, de electione tutoris Datiui dicebam electionem prædictam esse nullam, quia Iudex Terræ Sancti Petri non habet iurisdictionem iuxta tradita per Galganet. *de tutel. lib. 1. tit. 2. nu. 24. fol. 8. & tit. 7. nu. 21. & 22.* quid quid sit quoad tutores, vel curatores in testamento datos in istis enim parum refert, quod sint ejusdem, vel alterius Ciuitatis, siuè iurisdictionis ad Tex. *in l. quæro 32.* & ibi gloss. & Bart. *in princip. ff. de testament. tutel.*

22 Ex parte tamen dicti de Natoli dictum fuit, quod D. Franciscus Natoli tutor Datiuus, est Ciuis Originarius eiusdem Terræ Sancti Petri, & consequenter bene fuit electus per Iudicem Terræ prædictæ, vltra quod in electione dicti tutoris interuenit eius consensus, & ideo saltem quoad sui præiudicium valida est electio ad Tex. *in l. diui 3. & ibi gloss. in verb. vendicare ff. de tutor. & curat. dat.*

ab

ab his Bart. & Bald. *in l. nequè C. qui tutor. dar. poss.* Alex. *cons.* 161. *nu.* 7. *vol.* 5. Franc. Marc. *decis.* 251. *nu.* 3. Scrader. *de feud. part.* 10. *sect.* 19. *nu.* 150. *conuers. de tutel. tit. de atil. tutor. §.* 1. *n.* 22. *fol.* 97. Gutier. *de tutel. part.* 1. *cap.* 16 *num.* 8.

23 Sed prædictis ex parte D. Blasci fuit responsum, quod consensus dicti de Natoli nil refert quoad præiudicium, & interesse iurisdictionis Ill. Domini Comitis Raccudiæ habentis iurisdictionē separatam, cum clausula abdicatiua, & mœro, & mixto imperio, vt bene declarant Capyc. *decis.* 9. *nu.* 15. *& per tot.* Carleuar. *de iud. dispu.* 2. *qu.* 8. *sess.* 2. *n.* 1096. *fol.* 455. *to.* 1. Franc. Rocc. *respons.* 3. *n.* 43. *fol.* 14. *to.* 2. Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 16. *nu.* 61. *& seq. fol.* 75. *vbi sub nu.* 72. ampliat quod Rex, seù Princeps non potest dare tutorem in Terra Baronis.

24 Sed iterum fuit replicatum ex parte dicti de Natoli, quod nullo modo amisit ciuilitatem originis, & propterea in concursu electionis tutoris si concurrūt iudex originis, & iudex Domicilij est locus præuentionis, & in dubio præfertur locus originis Rub. *decis. Rot. Rom.* 12. *nu.* 23. *& seq. part.* 9. *recentior.* Galganet. *de tutel. lib.* 3 *qu.* 27. *nu.* 6. Anton. Fabr. *in suo C. lib.* 5. *tit.* 19. *definit.* 1. Montan. *de tutel. tit. qui iud. tutor. det cap.* 20. *nu.* 5. 6. *&* 7.

25 Fuit etiam replicatum, quod dictam tutelam rectè administrarē potest solus D. Franciscus Natoli, qui fideiussionem præstitit ad Tex. *in §. sed, & si ex testamento instit. de satisdar. tutor.*

Sed breuiter fuit responsum, quòd dispositio dicti Textus non procedit in casu nostro, quia expressè loquitur in concursu tutorum, testamentariorum siuè cū inquisitione datorum, & sic eiusdem speciei, vel qualitatis, qui de iure non tenētur satisdare, quod secùs est, quando non sunt tales, sed vnus est testamentarius, qui de iure non tenetur satisdare, stante, quod eius fides dicitur à testatore approbata §. 1. *institut. de satisdar. tutor.*

27 Sed sic est, quòd D. Blascus est Testamentarius, & vti talis non tenetur satisdare, & concurrit cū dicto tutore datiuo, qui procul dubio satisdare tenetur, ergò verum est dicere quòd dispositio dicti Text. non procedit in casu nostro.

28 Quibus omnibus discussis fuit per M. R. C. decisum sub die 22. Februarij 1668. Quo ad electionem Tutoris in personā D. Frācisci Natoli declaretur, prout nos declaramus nullum fuisse, nec esse illatum grauamen, quo verò ad iniunctionem factam isti de Busacca declaretur, prout nos declaramus fuisse, & esse illatum grauamen, dictusquè de Busaccā remaneat tutor, iuxta formā dispositionis testamentariæ factam per condam D. Antonium Busacca,

faeca, & iuxta formam supplicationum factarum per dictum D. Blasium Busacca præter, quoad electionem Depositarij, & pecuniæ, & prouentus hæreditarij perueniant penes reliquos tutores, expensis, &c.

29 Et quoniam prædicta decisio prodijt ab eruditissimis viris Sp. D. Vincentio Finochiaro, D. Ioanne Alliata, & D. Petro Oliueri in iudicando, & consulendo nemini secundis, qui ob eorũ scientiam, Religionem, summamquè iuris prudentiam omniũ virtuosorum applausu pluries in dicto Tribunali M. R. C. alijsque supremis dignissimè sedere, & maiora mæretur, meritò partes ipsę eidem sententiæ acquieuere.

DECISIO SESTA.

EX plurimis obseruationibus editis super §.40. sexta se offert decisio, in causa olim vertente in M.R.C. ex parte Calogeri Ficano, contra Tabulam huius Vrbis, in qua quidem causa supponebatur in facto, quod dictus Calogerus Ficano Ciuitatis Saccæ, quam plurimas pæcuniarum summas habebat in Tabula, quod scientes Notarij Michael Martonus, & Ioannes Pappadocolus eas furari procurarunt, & tandem ita euenit, nam dictus Pappadocolus confecit nouem mandata falsa, cum quibus dictus Martonus expendidit in dicta Tabula vnc. 436. dicti de Ficano, pro quo quidem furto Notarij prædicti vltimo suplicio damnati, meritas luerunt pænas.

1 Hinc est, quòd Ficanus eadem summam, & quantitatem ab ipsa Tabula expendere pretẽdẽs, cõtra eam se direxit, sub prætextu, quod ex deposito facto in Tabula cum pecuniæ numeratione nõ autem in sacculis signata, dominium pæcuniarum transferit in dictam Tabulã, qua proptèr ex casu fortuito nõ liberatur, Bald. *in l. cum falsus n. 33. C. de furt.* Roderic. de Ann. *red. lib. 3. qu. 11.* Rouit. *decis. 13.* Farinac. *decis. 76. part. 12.*

2 Cui quidem petitioni respondebatur ex parte Gubernatorũ ipsius Tabulæ, primò dominium pæcuniarum non transire in Tabulam, nec etiàm in dictos Gubernatores, & vbi transiret Tabula diceretur debitrix generis sub alterni; & ideò ex casu fortuito liberatur.

3 Secundò, quod dum Tabula, eiusquè Gubernatores soluerunt summam prædictam vigore dictorum mandatorum, proculdubio liberantur, & proptereà in casu longè difficiliori, vbi quis falsa subscriptione alienos nummos à Tabula sibi subtraheret nulla interueniente negligentia ex parte dictæ Tabulę, eiusquè officialium falsitas cedere solet in damnum deponentium.

Et

4 Et ut clariùs ipsius Tabulæ iustitia elucescat, tres modos deponendi pæcunias numeratas distinguendos esse dicebatur:

5 Primò quando pæcunia deponitur, ut sua voluntate depositarius ea utatur, ut sunt câpsores nostri temporis; & tunc potiùs dicitur mutuum, transitque absolutè pæcuniarum dominium in accipientem, qui factus debitor universalis generis, casu fortuito non liberatur, ut dicunt præallegati DD.

6 Secundus est casus, ubi ea lege pæcuniam præstitissem, ut si voluerit, accipiens ea, liberè uti possit, & isto casu ab initio dicitur verum depositum, donec illa utendo accipiens in eum trâseat dominium, converso in mutuum deposito, sed antequâ pæcunia prædicta utatur cum dominus nô fit casus fortuitus eum liberat, ad Tex. *in l. certi conditio 9. §. final. cum l. seq. ff. de reb. cred.*

7 Ubi postquam in dicto §. finali dictum fuit depositum conversum in mutuum stare periculô depositarij postea in dicta l. sequenti sic ait, adversative Ulpianus (*Quod si ab initio eam deponerem, ut tibi si voles permisero creditam non esse, antequâ mota sit, quoniam in debitum iri non est certum.*) & consequenter Depositarius non tenetur de casu fortuitô, prius quam pæcunia utatur, quia dicta lex loquitur adversandô casui dicti §. finalis, & ita in terminis censuit Azo *in l. 4. ff. si cert. pet.* quem sequitur ibi Gloss. Bart. Castrens. Alex. *nu. 3. Iason. num. 25.* Socc. Sen. Viger. Zasius & alij ibid. & eleganter Fachin. *lib. 2 controuers. iur. cap. 170.* quibus novissimè subscripsit refellendo contraria, idemquè comprobans Euerard. Bronc. *centur. 2. assert. 16.*

8 Tertius est casus, si pæcunia numeretur, eaque numerata tradatur, ut eam aliquis custodiat, quod depositi genus, & si non fiat sacculo signato, idem tamèn est cum mei ipsius gratia, qui illas numeravi, & tunc dominium non transit in accipientem, quià eâ voluntate nûmos non tradidi, ut desinant esse mei, & fiant accipientis, sed mei ipsius gratia, & propterea accipiens mihi non tenetur de casu fortuito, ut docet Bald. *cons. 335. lib. 3.* Salicet. *in l. emend. C. si certû pet.* Paris. *cons. 131. à nu. 10. usquè ad 25 lib. 4.*

9 Ubi plenè comprobat, ex sola numeratione nô transferri dominium, nisi utriusque voluntas in id conveniat; ideoquè concludit huiusmodi depositarium pecuniæ numeratæ non teneri de casu fortuito, & Paris. refert, & sequitur Gabriel. *tit. de reb. cred. conclus. 2.* Carroc. *de deposit. in rubric. nu. 6.* Cancer. *lib. 3. var. resolut. tit. de deposit. num. 48. cum pluribus seqq;* Bald. *cons. 219. lib. 5.* Tusc. *l. D. conclus. 198. n. 11.*

10 Et in fortiori casu firmat Salicet. loco citato periculum esse deponentis, etiam si depositum

Xx fic-

fieret gratia vtriusque.

11 Et in terminis pecuniæ numeratæ publico officiali deputato ad eam accipiendum, vt tandem restituat, quod non teneatur, nisi delata culpa, non autem de leui, cum salarium nõ recipit, sed nunquam teneatur de casu fortuito, latè probauit Dec. *cons.* 475. *lib.* 2.

12 Vbi effracta quadam arca seù forzetio *(vt ipse ait)* in qua aderant propriè simul cum depositis pecunijs, fures easdem omnes pecunias diripuerant, quod furtum ad dictum officialem non pertineat, in quem dominium pecuniarum non transierat, sed cedere dãno creditorũ affirmat Dec. *in dicta cons.* quem sequitur Grat. *cons.* 94. *& cons. seq. lib.* 2. & alij quos recenset additionator ad Dec. *ibid.*

13 Planè ex tribus relatis casibus huic postremò noster conuenit, quando nemo dixerit deponentes in Tabula velle pecuniæ dominium ab eis abdicare, sed tantum in propriam eorumdem deponentium gratiam eam ibi deponere custodiẽdum, quæ immixta cum reliquis, eodem modo ibi depositis, fit communis omnium deponentium, vt docet Castrens. *in l. in naue Saufeidi* 34. *ff. locat.*

14 Vbi inquit hac in re duos cõsiderari posse casus, primũ si plures ponant ille suum, & alter etiã suum frumentum in aliquo loco, tunc quià voluntate eorum factum est, fit commune eorumdem per Tex. *in L. idem. Pompon* 10. *ff. de rei vendicat.* ibi *(quod si voluntate eorum commixta sunt, tunc communicata videntur; & erit communi diuidundo actio.)* & ibi plenè per glos. & DD.

15 Secundùm si plures alteri tradant eorum frumentum, quibus ipse obligetur tantumdem restituere, scilicet cuilibet portionẽ suam, & tunc transit in accipientem dominium, ità tamèn vt de casu fortuito minimè teneatur.

16 Sed casus noster primò cõuenit, quià nemini traduntur pæcuniæ, sed tantum deponuntur eo in loco custodito, & gubernato ab officialibus in id deputatis; quis enim dixerit cum nos deponimus tradere Caxerijs, aut librerijs, aut etiam ipsis Gubernatoribus nostras pæcunias, cum verè solum in eo loco seruandas consignamus è ita videndus Mastrill. *decis.* 238. *à nu.* 63. *vsquè ad* 73. vbi, quod nequè Caxerius nequè Senatus habet dominium.

17 Cęterum, admisso, quod quãdo deponimus pecuniam in *Tabula*, tunc eam alteri tradimus, quis se obliget illam restituere, ita vt transeat dominium, iuxta secundum casum positũ per Castrens. loco citato, hoc inquam dato sine veri præiudicio, tamen cum tantumdem teneatur restituere de ipsismet pæcunijs commixtis, adhuc diceretur *Tabula* debitrix in genere subalterno, & se-

secundum aliquos in genere respectu certæ speciei, nempè de aceruo pæcuniarum depositarum cuilibet restituere summam ab eo depositam, quo fit periculum casus fortuiti ad Tabulam non pertinere, sed ad deponentes, ut Text. *in puncto in dicta l. in naue Saufeii 34. ff. de locat.* quam ita declarant Bart. Bald. Salicet. Castrens. & omnes interpretes.

18 Hinc est, quòd confusa plurium pæcunia deposita omnes deponentes simul concurrunt in eius diuisione ita, vt præferantur alijs creditoribus, ita Rodriquez *de priuileg. cred. part. 1. arti. 6. n. 51.* quem sequitur Gait. *de cred. in append. cap. 4. nu. 124. vers. secus & si pecunia.*

19 Cuius rei illa est ratio planè euidens, quòd aut non est translatum dominium, licet pæcunia confusa fuerit, sed ea remanet communis, vt ait Castrens. supra citatus, aut præter mentem deponentium ex mero iuris apice stante traditione, & confusione dominium transfertur, ità tamen ne possit depositarius illã amouere, sed teneatur ex ipso pecuniarum cumulo cuilibet assignare portionem suam, & ob id non tenetur de casu fortuito, vt docet Castrens. & alij scribentes super dicto Tex. *l. in naue 34. ff. locat.* Rodric. & Gait. *vt supra citati.*

20 Nec obstat replicare, quod si omnium est pæcunia in Tabula deposita ergò quicunque casus fortuitus in omnium damnum cedere debet.

21 Respondetur enim, quod si quis de aceruo partem, aut totam pæcuniarum summam subtraheret, tunc omnes pati debẽt huiusmodi furtum, sed si quis vtens vnius nomine summam tanquam illius procurator subtraheret certè eius solius damno, furtum perpetratum cedere debet *l. falsus, & ibi glos. & DD. omnes C. de furt.*

22 Et quidquid de hac re dicendum sit, clarè constat Tabulam fore absoluedam, & condemnari debent pro ratha omnes illi, qui tunc depositam habebant pæcuniam.

23 Hinc est, quòd cessat dispositio dictæ *l. falsus, & authoritates* Rouit. *in dicta decis. 13.* Rodriq. & Rot. Rom. apud Farinac. *decis. 76. part. 2.*

24 Loquuntur enim de deposito, quod positum fuisset in creditũ, ita vt Depositarius generis in tosidem dicatur debitor, quo casu certè tenetur de casu fortuito sed si quis falso instrumẽto Procuratorem se constituerit, & exegerit creditoris nomine pæcunias, proculdubio in his simplicibus terminis loquitur Bald. et hoc furtum cedere damno debitoris, tanquam veri Domini pæcuniarum, vt in specie dicit Bald. et præcitati DD. *& est Tex. in dicta l. certi conditio. 9. ff. si cert. pet.*

25 Secus tamen est, vbi solũ numeratur pæcunia pro custodia, non autem eo animo, vt dominiũ transferatur, ita vt potiùs videatur illæ pæcuniarum aceruus omnium deponentium communis, aut si quòd ex iuris apice dicatur transire dominiũ, ità tamen transiret, ne custodes, aut Senatus pæcunijs vti possint, quemadmodum, & capitula Tabulæ Regiæ quæ litteræ clarissimè in specie prohibent, atque ideò transiret, ita vt remaneant Gubernatores Tabulæ debitores generis subalterni, & proptereà non obligantur ex furto, aut alio casu fortuito, vt supra probatum est.

26 Nec ex facultate data Senatui expedēdi à Tabula scutos 18V. ad emenda victualia infernij, potest in Tabulam transire dominium, quoniam vti non potest, nisi certa summa, & in eo tantũ casu, quo posset Senatus quemlibet Ciuem collectare ex *l. 1. C. vt nemi. lic. in empt. spect. & l. p. C. quib. muner. vel praest. lib. 10.*

27 Cũ igitur Regia licentia opus fuerit, vt Senatus vti posset summa prædicta in casu tam necessario, cumque etiã obligari, tunc debeant Prætor, & Senatus eamdem summam statim deponere, manifestè constat Dominiũ pæcuniarũ semper fuisse penes deponentes, & Senatum, eiusque ministros in gratiam deponentium meros fore custodes, & administratores, prout legimus in capitulo ipsius Tabulæ Authoritate Regia confirmato, & munito.

28 Fortiùs, quià verus Depositarius si de facto de mutuo pæcunias, non ideò diceretur ab initio in eum translatum pæcuniarum dominium, sed solum rem illicitam gessisse, imò ex hoc patet, quod Senatus qui mutuo receperat, non erat Dominus, is enim rem suam mutuo recipere non potest, nequè Tabula dici potest domina, vt tradit in terminis Mastrill. *dicta decis.* 238. *num.* 13.

29 Minùs obstat, quod quando fuerunt repertæ pecuniæ minoris ponderis, Tabula, aut veriùs Senatus hoc damnum passus fuit.

30 Respondetur enim, id nõ contingisse, quià Tabula, vel Senatus erat Dominus pæcuniarum, nec ipsa Tabula, vel Senatus erãt ad id obligati, sed illud euenisse dicendum est ex speciali lege, & ex gratia ipsius Senatus, qui voluit de suo reficere huiusmodi furtum.

31 Secundo principalitèr his accedit, iuxta causa credendi, illud enim est Tabulæ institutum pæcunias deponentium tradere, vel ex eorum apodixas, vel ex mandatis factis à publico notario, vel à iudice expeditis, sed Martonus ex mandatis factis à publico Notario pæcuniam subtraxit, ipsiquè Martono omninò debuerunt ministri statim soluere visis mandatis, quapropter stãte dicta iuxta credulitate, quilibet debitor liberatur soluendo falso

Pro-

Procuratori, & solùm sufficiet cedere creditori actionem quã habet contra eumdem falsum Procuratorem, vt docet Bart. *in l. si procuratori* 14. *nu.* 15. *ff. de condit. caus. dat. vbi sic ait.*

32 Primò casu quæro, quando Procuratori, qui nunquam habuit mandatum soluitur debitũ, & tunc, aut soluitur scienter, & non liberatur, vt hic, aut soluitur ignorantèr, & tunc etiam non liberatur, *vel l. qui hominem §. si nullo infra de solut.* Puto tamen, quòd si soluens habuit iustam causam credendi ipsum esse Procuratorem, quod liberabitur cedendo creditori actionem quam habet contra istum falsum Procuratorem, sic Bart. ideq; firmat Alex. *post. Innocent.* Bald. & alios *cons.* 120. *n.* 7. *lib.* 5.

33 Vbi quòd conductores soluẽtes pensionem Abbati intruso, etiam, quòd conduxerint à verò Abbate, si habuerunt iustam causam credendi illum esse verũ Abbatem liberantur, sequitur Ruin. *cons.* 150. *nu.* 7. *cum seqq. lib.* 1. vbi dicit cõmuniter DD. transire cum Bart. aliqs addit Grass. *except.* 25. *nu.* 8. *cum seq.* Giurb. *decis.* 79. *nu.* 20.

34 Ex quibus proculdubio cessat partis responsio, dicentis, hoc procedere in debitore speciei, fuit enim replicatũ, quòd Bart. Alex. & Ruin. loquuntur in debitore generis.

35 Et licet Baldus in dicta l. si falso aliter firmare videatur, tamẽ in præsenti facti specie nõ potest probabiliter dubitari de doctrina Bart. etiam, quod Senatus esset debitor generis vniuersalis, neque Bald. aliter dicere potest, quando quidem deponens pæcuniam in Tabula in necessariam consequentiam consentit, non sibi soli pæcunias fore restituendas, sed etiam cuicumque habenti apodixam ab eo subscriptam, vel mandatum publici Notarij, aut Iudicis authoritate firmatum.

36 Ergò cum ipse deponens sit in causa, vt falso Procuratori pęcunię tradãtur liberatur Senatus, & liberãtur, Ministri quomodolibet fingantur in genere debitores, quo in casu nõ loquitur Baldus, nec alius ex aduerso citatus, imo in similibus terminis soluẽtem falso Procuratori liberari dixit, *Tex. in l. verò* 12. *§.* 1. *ff. de solut. & clarius* Vlpian. *in l. si quis* 18. *in fine ff. eodem ibi nam, & si debitori meo mandauero, vt Titio pæcuniam soluat deinde titium vetuero accipere, idquè ignorans debitor Titio simulanti se procuratorem soluerit, & debitor liberabitur, & Titius furti actione tenebitur.*

37 Quod non nisi ex iusta causa credendi est procedente ex creditoris consensu, Rot. per Burlamac. *post ipsius consilio.* 2. Alex. *in l. si procurator* 14. *nu.* 16. *ff. de cond. caus. dat.* & probat Tex. *in l. si opera* 6. *ff. de dol. except.*

38 Tertiò prædicta confirmantur, quoniam hodie iure vtimur, vt

si

si aliqua considerari non potest negligentia Ministrorum, Tabula nunquam tenetur, vt quotidiè experimur, cum quis alienas pæcunias falsa subscriptioně sibi subtraheret, tunc enim si ipsemet Dominus de hac expensione cōqueritur, solet ei dicta subscriptio vna cum alijs veris subscriptionibus ostendi, velato tenore apodixæ, & tunc si falsam ipsam subscriptionem pro vera acceptaret prorsus excluderetur à petendis pæcunijs contra Tabulam: cuius rei illa est ratio quam affert Amat. *resolut. 26. sub. nu. 12.* vbi ita dicit (*si ipsa decipiatur in falsato subscriptione quã suam iudicat, stabat equitas multo magis fore excusandum nummularium*) pro qua ratione facit authoritas Vincent. de Franch. *decis. 304.*

39 Si ergo vbi mandatum est falsum si tamen subscriptio Notarij sit ita verisimilis, vt ipsum Notarium deciperet, certè ad nihilum Tabula tenebitur, & consequenter à petitione prædicta venit omninò liberanda.

40 Hæc pro Tabula, eiusquè officialibus allegata, & discussa fuere, & ex prædictis M. R. C. ad eorum fauoré inclinabat, sed quia Calogerus Estanus ipsius Tabulę iustitiam, eiusque liberationem præuidebat, causam ipsam prosequi amplius non curauit, & per actum facti liti cessit.

DECISIO SEPTIMA.

IN causa redditionis compoti Tutelæ olim vertente in Tribunali M. R. C. ex parte Antoninæ, & Iosephæ Sicomo nominibus Actricum ex vna, & Hieronymam Sicomo, & Consortes conuentos, ex altera fuit proposita petitio, quòd habita pro nulla & quatenus esset aliqua pro rescissa quittantia, & liberatione facta dicto Hieronymo conuenti, condemnentur, & cogantur reddere iustum, & legale compotum Tutelæ, & curatiæ prædictæ.

1 Dicebam itaquè veluti causæ Patronus, quòd prædicti Actrices obtinere debent, quia indubitati iuris est, quòd Tutores, ceterique administratores iustum, & legale compotum reddere debent ad Tex. *in l. p. §. offitio ff. de Tutel. & rationib. distrahend.* Mugnos *de ratiocin. cap. 3. per tot.* Mut. *decis. 32. nu. 1. cum alijs vulgatis.*

Et quia dictus Hieronymus excipiebat de quietatione, & liberatione prædicta, ideò plurimis modis respondebam.

2 Et primò, quod dicta quietatio fuit ipso iure nulla, tum ex dispositione iuris communis, tùm etiam nostri iuris municipalis, dum videtur facta à D. Bartholomea, & D. Beatrice Sicomo minoribus, absquè Iudicis decreto, & sine aliqua causæ cognitione

quo

quo casu de iure communi dicitur nulla, vt in puncto tradunt Socin. *consi. 92. 104.* Honded. *consi. 34. nu. 82.* Escobar. *de raciocin. cap. 11. n. 34. & seq.* Cancer. *part. 3. var. cap. 15. de renunciat. n. 300.* Gratian. *discept. 563. n. 50. & seq. & 376. n. 4.*

3 Deiure autē municipali magis indubitatum redditur ex dispositione *cap. Imperat. Conol. 78. & pragm. Ill. Comit. de Castr. 33.*

4 Secundo, quietatio prædicta est ipso iure nulla, quia processit cum dolo ipsius Hieronymi, ac etiam aliorum contutorum, & cum euidenti læsione minori, dictusque dolus, & læsio manifestè apparent, tum ex omissione plurium partitarum introitus ad summam vnc. 1587. 14. tùm ex declarationibus anteà factis inter eosdem Tutores applicando, & conuertendo ad eorum nomē credita ipsorum minorum, tùm deniquè ex generalissima liberatione dicto Hieronymo facta de omnibus negligentijs omissis, & commissis, ac etiam de omnibus pęcuniarū summis per dictos Contutores, & Coheredes vniuersales ad præsens existentibus, & alijs quomodocunquè, & qualitercumquè exigendis, id quòd legitimè fieri non potuit, quia saltim pro tempore, quoad administrarunt dictus Hieronymus in subsidium tenentur pro alijs contutoribus *l. 2. C. si tutor non gess. l. lutius §. cùm testamento ff. de administr. tutor.* Montan. *de tutel. cap. 39. nu. 195.* Cancer. *part. 1. var. resolut. cap. 7. nu. 35.*

5 Tertiò quietatio prædicta est ipso iure nulla, quia omnes supradicti Tutores confecerunt inuentarium, & ideò insolidum tenentur reddere cōpotum de omnibus bonis in dicto inuentario descriptis, dictumque inuentariū contra eos concludētissimè probat, est enim caput redendarum rationum Afflict. *decis. 13. nu. 1.* Caualc. *de tutor. & curat. nu. 65.* Gutier. *de tutel. part. 3. cap. 1. nu. 49. & 50.* Escobar. *de raciocin. cap. 8. nu. 2. & seqq.*

Et tamen nullitèr videtur reddita ratio per dictum Hieronymum de vnc. 688. tantum; de reliquis verò bonis ad summam vnc. 12V. & vltra non videtur aliqua redita ratio, nec ab ipso, nec minùs à cæteris contutoribus.

6 Quarto demum dicta quietatio, & liberatio est ipso iure nulla, quia Tutores prædicti insolidum tenentur reddere iustum & legale compotum dictæ Tutelæ, & Curatiæ, dum administratio non fuit à Testatore, vel à Iudice diuisa ad *Tex. in l. 2. C. de admin. strat. Tutor. & l. 3. ff. eod.* cum alijs per Grat. *discept. 86. nu. 13. & seq.* Guttierez. *de Tutel. part. 1. cap. 15. nu. 1. & seq.* Mut. *decis. 32. num. 10. & 12.* Cost. Mess. *consi. 82. nu. 8. & seq.*

7 Id quòd adeò verum est, vt vnus non posset reddere rationē sinè alio, ne ratio ipsa diuidatur, & ideò

& ideò simul tota redi debet ab omnibus Bald. *in l. si plures C. de condit. insert.* Gutier. *de tutel. part. 3. cap. 11. num. 111.* Mut. *decis. 52. num. 8.*

8 Et in prædicta facti specie nullus erat dubitationi locus, quia ante excusationem dictus Hieronymus insimul cum alijs administrauit, vt ipsemet fatetur in suo memoriali Principi porrecto pro excusatione prædicta, & tamen videtur facta totalis liberatio ex sola redditione computi vnc. 688. non exhibitis legitimis cautelis, nec minùs libro rationum, quem omnino facere, & exhibere tenebatur, ex traditis per Escobar. *de ratiocin. cap. 10.* Gratian. *discept. 563. nu. 30. & seqq. tom. 5. & discept. 561. tom. 4.*

9 Vbi sub nu. 21. & seq. clarissimè dicit, quòd nō prosunt quæuis clausulæ, etiàm si allegetur, quòd liber rationum factis calculis fuit laceratus, idemquè tradit Cost. Mess. *cons. 30. num. 2 & seq. & nu 26.*

His firmatis, non obstant in contrarium adducta, & primò, quod semel reditis rationibus, iterum reddi non debent, ex Bart. & alijs ex aduerso allegatis.

10 Breuitèr enim fuit responsum quod prædicta iuris conclusio procedere non potest in casu isto vbi rationes fuerunt nullitèr, & inlegitimè redditæ, vt supradictum est, et ideò nō obstantibus quibusvis clausulis, nec minùs obstante iudicis authoritate iterum, ex integro reddi debent, vt post Castrens. et alios decisum testatur Castill. *decis. 202. nu. 11. & seq. to. 3.* et benè Gratian. *discept. 561. & 756. 1. to. 4.* Cost. Mess. *dicto cons. 30. nu. 29.*

11 Secundo, non obstat prætendere, quòd dictus Hieronymus, non tenetur reddere rationem, nisi tantū deductis vnc. 688. pænes eum peruētis, vt tradit Merlin. *decis. Rot. Rom. 46. nu. 2. & 3. post. tract. de pignorib.*

12 Fuit enim facillimè respons. prædictam conclusionem procedere posse quando administratio fuisset à testatore, vel à iudice diuisa, aliàs enim insolidum tenentur *l. 2. C. de administr. tutor.* Grat. supra allegatis Intriglioł. *decis. 10. nu. 11.*

13 Nec iuuat asserere administrationis diuisionem factam fuisse inter ipsosmet tutores, respondetur enim, quòd etiam isto casu quilibet insolidum tenetur *l. p. §. nunc tractemus ff. de tutorib. & rationib. distrahend.* et ibi notant Bart. et alij.

14 Tertiò, nec minùs obstat prætensum beneficiū ordinis, quòd competit tutori, qui non administrauit, vt disponitur *l. 1. & 2. C. si tutel. non gesserit.*

15 Huic enim obiectioni plurimis modis fuit responsum, et primò conclusionem verissimam esse, sed casui nostro adaptari non posse, quià dictus Hieronymus conuentus, tutelam, et curatam ad-

administrauit cum alijs contutoribus, vt ipsemet fatetur in dicto memoriali Viceregio, clientes verò prætendunt compotum tutelæ contra omnes insolidū, pro tempore, quo insolidum administrarunt, & consequentèr nullo iure prætendi potest dictum ordinis beneficium *l. 2. C. de diuis. tutel. glos. in l. 1. C. de transact.* & ibi Bart. *nu. 4. & Cor. nu. 4. vers. quod aut omnes*, Cin. nu. 3. & communitèr ibi Intrigliol. *decis. 10. num. 15.*

16 Prætereà vera, est supradicta declaratio, vt procedat etiam, quòd tutores inter se diuiserint res pupillares, & vnus vnius rei, alter verò alterius rei administrationem gesserit *l. 1. §. nunc tractemus ff. de tutel. & rat. distrahend.* Damuderi *de tutor. & curat. cap. 10. nu. 30. in tract. to. 8. part. 2. fol. 732.*

17 Tertio respondetur beneficiū prædictum non competere dicto Hieronymo conuento, quià cæteri contutores non sunt soluendo, vt concludentèr est probatū in processu, ita declarant Bart. & communitèr DD. *in l. 1. C. de transact.* Montan. *de tutel. cap. 39. nu. 195.* Intrigliol. *decis. 10. n. 16.*

18 Quarto non competit beneficium prædictum, quià bona hæreditaria peruenerunt penès dictum Hieronymum, & de ipsis fecit inuentariū, & tamen quàm plurima ex dictis bonis cum expresso consensu ipsius Hieronymi, ante reditum compotum pænes alios contutores fuerunt relicta, quo casu prædicti contutores administrasse videntur de mandato ipsius Hieronymi, & ideò tenentur insolidum, etiàm pro rebus ab alijs administratis, Surd. *consi. 170. nu. 15. & 28.* Montan. *dicto cap. 39. nu. 193.* Gutier. *de tutel. part. 1. cap. 15. nu. 13. & 14.* Galganet. *in eod. tract. lib. 3. q. 25. nu. 9.* Cost. *dicto consi. 82. nu. 3.*

19 Quinto demùm non competit, quià in administratione prædicta adest dolus, vt supra dictū est, & ideò pro communi dolo, vel vnius ex pluribus tutoribus alter insolidum conuenitur, absquè dicto beneficio ordinis, vel diuisionis Surd. *dicta consi. 170. nu. 28. vers. 4.* Galganet. *dicta quæ. 25. nu. 9.* Mont. *dicto cap. 39. num. 187.* Gutier. *eodem cap. 15. n. 12.*

20 Vbi sub nu. 15. post. Surd. *dicto consi. 170. nu. 15.* & Galganet. in præallegata quæstione 25. dicit, quòd pro neglectis vnius ex cæteris tutoribus contutor tenetur insolidum, & non habet beneficium ordinis, nec diuisionis.

21 Ex prædictis itaque non obstat quarta partis obiectio, asserentis, quòd prædicti tutores nō tenentur, nisi tantum pro eorum ratha, sub prætextu, quod Testator eos constituit cum clausula coniunctim, & nō diuisim, ex Mastrill. *decis. 41.* & Mut. *decis. 32.*

22 Respōdetur enim prædictam conclusionem forte procedere posse si testator vltra clausulam

coniunctim, & non diuisim aliam addidisset, nempè, quòd vnus sine alio administrare non possit vt consuluit Bald. *cons.* 308. què refert Crauett. *cons.* 690. *num.* 2. *tom.* 4.

23 Quæ quidem clausula, dum non adest in casu nostro vtiquè dicendum, quòd tutores insimul dati saltim ex benigna interpretatione insolidum agere, & consequentèr insolidum conueniri possunt, ad Tex. *in l. decreto* 24. §. *duobus ff. de administrat. tutor.* Bart. *cons.* 147. *n.* 2. *lib.* 1. vbi dicit, quod nunquam præsumitur testatorem voluisse, vt vnus sine alio administrare non possit, nisi hoc expræssetit, idem firmant Crauett. *dicto cons.* 690. *n.* 8. Couers. *de tutel. tit. de legit. agnat. tutel.* §. 2. *nu.* 4. *&* 5. *fol.* 60. Castill. *decis.* 116. *n.* 2. Cost. *dicto cons.* 82. *nu.* 14. & alij per me supra allegati *in decisione* 5. *sub nu.* 5.

Non obstant itaque Mastrill. & Mut. in præallegatis decis. procedunt enim, quia in causa per Mastrill. decisa aderat etiam dicta clausula, quod nō possit vnus sine alio administrare, vt clarissimè legitur in principio decisionis.

24 Rursus in casu prædicto, testator fecerat diuisionem administrationis tutelæ, vt ipsemet declarat *sub num.* 7. & ita respondet Cost. *dicto cons.* 82. *nu.* 14.

25 In casu autem relato per Mutam fuit decisum, quod teneatur redere rationem pro ratha, sed quod euenit, quia in libello fuerat peritum, quòd Antonia Tutrix rationem reddere teneretur pro sua portione, quam gessit, & administrauit, vt benè se declarat idem Mut. *dicta decis.* 32. *sub nu.* 14. & licèt prædicta responsio satis superquè sufficiēs sit pro victoria clientum, tamen ad maiorem cauthelam respondetur, quod in casu, quò tutores tenentur pro ratha, nihiluminus quando cæteri non sunt soluendo prout in casu nostro quisque insolidum tenetur, Pract. Papiēs. *in tit. de for. libell. ad redend. rat. vers. debitam rationem* Surd. *cons.* 170. *nu.* 13. *in fine*, Montan. *de tutel. cap.* 39. *nu.* 195. Intrigliol. *decis.* 10. *nu.* 16.

26 Remanet itaquè indubitata conclusio, quod tutores prædicti insolidum conueniri possunt ad reddēdam rationem dictæ tutelæ, & curatiæ, & consequenter quietatio, & liberatio facta dicto Hieronymo Sicomo redditur nulla, & omnes iterum ex integro tenentur insolidum iustum & legale compotum reddere Gutier. *de tutel. part.* 3. *cap.* 1. *n.* 115. *& seq.* Hieronym. Leo *decis.* 112. *nu.* 14. *part.* 2. Castill. *decis.* 22. *in addit. vers. nec sufficit*, *&* *decis.* 202. *part.* 3. Cost. *cons.* 30. *n.* 29.

27 Quarta, & vltima exceptio, ex aduerso apposita, quod peti non possit rescisio dictæ quittantiæ, non petita prius absolutione iuramenti, facillimè diluitur, quia ex forma capituli Imperatoris

Caroli 78. expressè disponitur, quòd non requiritur absolutio iuraméti, ex quo præsumitur dolo externum.

28. Et Castill. ex aduerso allegatus decis. 149. loquitur in transactione, & compromisso facto à tutore, quod ex inde fuit rathificatum à pupillo, effecto maiore, vt ipsemet Castill. semet ipsum declarat *sub n. 7.* qui quidem casus toto Cælo differt à nostro, & propterea decisio prædicta non mereretur, nec debuit allegari contra clientes.

Ex prædictis sub die 23. Martij 1656. per M. R. C. & Ill. Præsidem de Gregorio Iudicem in causa, fuit decisũ, habita pro nulla quietatione facta isti Hieronymo Sicomo conuenti, condemnentur, et cogantur reddere iustum, et legale compotum, et ita de facto fuit exequutum, et partes transigerunt, approbando sententiam prædictam.

DECISIO OCTAVA.

IN causa reuendicatoria olim vertente in Curia Archiepiscopali huius Vrbis, inter D. Iacobum Palmerino Actoré ex vna et Monasterium Septem Angelorum eiusdem vrbis, in qua de communi partium consensu electus fui Assessor.

Supponitur in facto, quod anno 1575. Angelus Imbrunetta, per eius, sub quo decessit testamentum, hæredes vniuersales instituit Laurentium, Ioanné, Vincentium, et Hieronymum eius filios.

Et voluit, quod si aliquis ipsorum hæredum (*sunt verba capituli testamenti*) in minori, vel maiori ætate, et quandocunquè sine liberis legitimis, et naturalibus de suo corpore legitimè descendentibus, vel cum liberis, et ipsi liberi sine liberis legitimis et naturalibus quãdocunque decederent, adeo quod de liberis legitimis, et naturalibus talis præmorientis, nullus masculus, nequè fæmina legitima, & naturalis superesset, tunc, et eo casu in portione hæreditaria competente eidem præmorienti succedãt, et sint hæredes reliqui superstites, æquis portionibus, et eorum filij, nepotes, et pronepotes legitimi, et naturales, ordine successiuo, vsque in infinitum, et in perpetuũ, et sic vnus alteri præmorienti, vt supra succedant, et sint hæredes, et in defectu omniũ filiorum prænominatorum masculorum ipsius testatoris, et eorum filiorum legitimorum, et naturalium, adeò quod de ipsis liberis, nullus masculus, neque fæmina legitima, et legitimus, et naturalis superesset, tunc, et eo casu succedant, et sint hæredes magnifica Lauria relicta quõdam Ioannis Soldano, Magnifica Margarita vxor magnifici Iaco-

 bi

bi Palmerino, nobilis Paula, & Iacoba filiæ legitimæ, & naturales ipsius magnifici testatoris ex eo natæ, & procreatæ, & ex dicta magnifica Catharinella eius vxore, nec non posthumæ fæminæ ex eo legitimè procreandæ, & nasciturę, æquis tamen portionibus.

Ita quòd si aliqua ipsarũ decederet, tam in pupillari ætate, & in maiori, vel minori ætate, quam etiam quandocunque sine liberis legitimis, & naturalibus, vel cum liberis, & ipsi liberi sine liberis legitimis, & naturalibus quandocunque decederent adeò, quòd de liberis, & posteris legitimis, & naturalibus talis præmorientis nullus masculus, neque fæmina legitimus legitimaq; & naturales super essent, tunc, & eo casu in portione hæreditaria tali præmorienti competẽti succedant, & sint hæredes reliqui superstites, æquis portionibus, & eorum filij Nepotes, & pro Nepotes legitimi, & naturales, ordine successiuo, vsquè in infinitum, et in perpetuum, et sic vna alteri præmorienti, vt supra succedant, et sint hæredes, exclusis tamen illis masculis, et fęminis, qui conuentui reperiuntur Monachi, seu Moniales cuiuscumque regulæ, seù ordinis, prout illos, et illas ex nunc pro tunc, et è conuerso exclusis, et pænitùs excludit ab omni iure succedendi, saluo tamen iure legitimę tali masculo, seù fæminę prædicti conuentus, et Religionis, seù monialis reperiretur competenti, in quo iure legitimè intelligatur, et sit dicto casu institutus, seu instituta, et prout eum dicto casu eueniente ex nunc pro tũc instituit, et non alitèr (*Hæc Testator.*)

Voluit etiam, quod omnia eius bona mobilia, et animalia vendantur, et prætium conuertatur pro solutione debitorum, et onerum annualium per dictum testatorem soluẽdorum, et superfluum cõuertatur in emptionem redditũum.

Decessit inde testator, et à tutoribus hæredũ vniuersalium fuit cõfectum inuẽtarium in quo descripserũt omnia bona hæreditaria ad ingẽtem summam ascẽdentia.

Fuit postea facta diuisio bonorum stabilium inter hæredes institutos, et Hieronymus minor natu secundàm cępit portionẽ, in qua aderant infrascripta bona stabilia videlicet.

Tres Denarij super extrationibus.

Item vnc. 43.3. reditus debitæ ab hæredibus condam Mariani Giotta.

Item vnc. 30. reditus debitæ à Comite Vicari, et vnc. 4. proprietatis debitæ per Ioseph Rizzo.

Bona verò mobilia iura, & actiones remanserunt in diuisa.

Post hæc decesserunt Laurẽtius, et Io: Vincentius absque fi-

filijs in bonis hæreditarijs dicti quōdam Angeli succesit Hieronymus tanquā substitutus 1623 decessit pariterHyeronimus nullis relictis filijs, & vigore fideicommissi in eodem testamento adiecti, successerunt Margarita Imbrunetta, & Palmerino, Iacoba Xiarraba, & alia soror dicti Hieronymi, quæ inter se diuiserunt nonnulla bona hæreditaria dicti quōdam Angeli earum patris, quæ remanserunt post mortem Hieronymi.

Ex inde prædicta Iacoba Xiarraba de eius portione donationem fecit D. Hieronymo Patti, & Montaperto eius Nepoti, ex filia; qui quidem D. Hieronymus hæredem vniuersalem instituit dictum MonasteriumSeptem Angelorum.

Et quia ob mortem dicti Hieronymi sine filijs, euenit casus substitutionis in in personam dicti D. Iacobi Palmerino Actoris, qui descendit, ex Margarita Imbrunetta altera ex filijs dicti quōdam Angeli Testatoris, ideò petijt, quod bona hæreditaria dicti Testatoris penes monasterium peruenta declarentur ad dictum D. Iacobum, vigore fideicommissi spectare, & pertinere.

Et maximo quidem iure dicebatur de euidenti fideicōmisso constare, quià nedum est perpetuum, sed reciprocum inter omnes descendentes dicti quōndam Angeli, vt in facto prænarratum est.

1 Dum enim ex dispositione prædicta liberi liberorum filiorū hæredum institutorum, & substitutorum sunt in conditione positi, euidentèr patet descendentes omnes dicti testatoris vnum post alium, vsque in infinitum esse dispositiue vocatos, & inter ipsos inductum esse reciprocum fideicōmissum, maximè quando vltra liberos in cōditione positos cōcurrunt aliæ coniecturæ, quæ in præsenti facti specie adesse videntur, vt benè considerant Crauett. *cons.* 878. *nu.* 9. *&* 10. *lib.* 5. Decian. *cons.* 84. *n.* 36. *lib.* 3. Roman. *cons.* 9. *per tot.* vbi sic decisū refert.

2 Et ratio, quià idem est ponere liberos in conditione, ac si omnes descendentes in infinitum fuissent in conditione positi, Menoch. *cons.* 426. *nu.* 6. Roman. *dicto cons.* 9. *n.* 3.

3 Insuper testator expressè exclusit Monacos, & moniales à successione suorum bonorum hæreditariorum, & proptereà voluisse censetur eius bona hæreditaria conseruare pro suis descendentibus, Roman. *dicto cons.* 9. *num.* 12. vbi alios congerit.

4 Et in fortioribus terminis, nēpè quando filij institutorum reperiuntur sub duplici conditione positi, cum illa dictione *(quandocunque)* quod inter omnes descēdentes sit inducta reciproca, etiā de linea ad lineam dixerunt Mar. *decis.* 375. Fusar. *de fideicommiss.*

qu.

quæst. 475. *num.* 47.

Et propterea, dum in prædicta facti specie, ne dum filij, sed liberi, & liberorum liberi ipsorum institutorum, & sic omnes descendentes in infinitum reperiuntur in conditione positi, & non solũ ex coniecturis descendentes omnes ipsius testatoris, censentur vocati, sed expressè in casu prædicto ipsimet positi in conditione reperiuntur expressè vocati in casu successionis, per illa verba, (ibi) *succedant, & sint hæredes relicti superstites æquis portionibus, & eorum filij nepotes, & pronepotes legitimi, & naturales ordine successiuo, vsque ad infinitum, & in perpetuum.*

5 Quando in conditione positi aliquo casu reperiuntur vocati nulli dubium est inter eos inductum esse reciprocum fideicommissum, ex traditis per Cæphal. Socc. & alios quos refert, & sequitur Decian. *dicto cons.* 84. *nu.* 26.

Dicebatur etiam ex parte dicti actoris, quod dato reciproca substitutio ad eius fauorem non adesset, nihilominus expressa legitur fideicommissaria, quia dum testator posuit liberos in conditione negatiua, per illa verba (ibi) *adeò, quòd de liberis, & posteris nullus masculus, neque fœmina legitimi, & naturales superessent eo casu in portione hæreditaria tali præmorienti competenti succedant, & sint hæredes superstites, & eorum filij vsque in infinitum.*

6 Quo casu certum est, quod ob defectum descendentium Iacobæ institutæ successerunt iure vim fideicommissi superstites, & eorum filij, vt optimis rationibus firmant Fusar. *cons.* 69. *nu.* 2. Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 29. *nu.* 9. 10. & 11.

Nec obstat prætendere, quòd Monasterio competunt deductiones legitimæ, & quartæ Trebellianicæ, ac etiam portio dotiũ maternarum ipsius Iacobæ.

Fuit enim responsum, quòd in hæreditate dicti Angeli Testatoris remanserunt quamplurima bona magni valoris, ex quibus ne dum fuit soluta legitima, & Trebellianica, sed remansit superfluum, quod tenebantur hæredes in emptionem redditũum conuertere, prout testator ipse disposuit.

7 Quo vero ad prætensas dotes maternas fuit responsum, quòd dotes ipsæ solummodò erant ad summam vnc. 500. & dotarium vnc. 150. quę præsumuntur solutę, stante quod prędicta earum mater fuit Tutrix, & non reddidit computũ, ita Mastrill. *decis.* 189. Scacc. *cons.* 61. Duran. *decis. Rot. Rom.* 259. *nu.* 14. Menoch. *præsumpt.* 135. *lib.* 3. Giurb. *decis.* 3. *nu.* 13. Noguerol. *allegat.* 40. *except.* 2. *nu.* 29. *fol.* 639.

8 Non obstat denique, quod Monasterium raprę sentat Sororẽ dicti Don Hieronymi de Pactis, quę est Monialis, & adhuc viuẽs in dicto Monasterio Capaci, & ideò

ideò

ideò prętenditur non euenisse casum vocationis ad fauorē dicti Actoris ex Cassinat. *cons.* 48. & Sanleger. *resolut. ciuil.* 98. *lib.* 2.

9 Fuit enim responsum, quòd Monasterium, est pænitus exclusum ex dispositione dicti testatoris vinculantis, & in casu isto mors ciuilis operatur eundem effectū mortis naturalis, ex Rot. Rom. post Micalor. *de duob. fratrib. decis.* 31. *nu.* 16. *& seqq.* & iterum Rot. pęnes Rox. *decis.* 22. *nu.* 15. *&* 22.

10 Et fuerunt etiam allegati Mastrill. *decis.* 65. de Franch. *decis.* 29. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 83. Fusar. *qu.* 429.

Hęc pluries deducta, & discussa fuerunt ex parte dicti Actoris.

11 Ex parte verò dicti Monasterij orantibus Spet. Don Ioseph Polito doctissimo causarum patrono in indicando, et consulendo peritissimo, fuit dictum, non euenisse casum dicti fideicommissi, quià Margarita, et eius descendentes fuerunt vocati, casu quo Iacoba decesserit sinè filijs, vel eius filij sine filijs, et propterea cum Iacoba filios reliquerit ipsiusque filij cum filijs defecerunt, sequitur expiratum fideicommissum, iuxta celebre Oldrad. *cons.* 21. quod latè exornat Doctissimus Don Phylippus Cammarata ad pręsens meritissimus Regius Consiliarius, et M. R.C. Iudex, et dignissimus filius quondam Spet. Marij Patris sui eximij iuris consulti, Regijquè consiliarij *respons.* 49. *art.* 2. *to.* 1. *et respons.* 1. *art.* 9. *to.* 2.

12 Et in terminis casus prædicti allegati fuere Peregrin. *de fideicommiss. art.* 28. *nu.* 33. Alex. *cons.* 185. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 394. *vol.* 3. Simon. *de pret. cons.* 167. *n.* 21. 30. *&* 37. Fusar. *cons.* 2. *nu.* 4. *&* 8. *& in tract. de substitut. qu.* 480. *nu.* 62.

Nec obstant illa verba adiecta in calce substitutionis, videlicèt (*adeo quod de liberis, & posteris nullus superesset.*)

13 Fuit enim responsum, quòd verba prædicta in fine substitutionis obiecta inducere non possunt nouum fideicommissum ex Marescott. *var. resolut. cap.* 103. *nu.* 16. *lib.* 2.

14 Et ratio quià sunt verba illatiua, & dependentia à præcedēti substitutione, & ideò restringuntur ad limites præcedentis fideicommissi, ita & talitèr, quòd eo expirato sequens fideicommissum extinctum censetur, intelliguntur enim retentis eisdem terminis, scilicet si Iacoba decesserit sine liberis, vel eius liberis sine liberis, adeò quod natis liberis, & liberorum liberis, dicta verba nihil vlterius operātur, Alex. *cons.* 139. *nu.* 2. 3. *&* 7. *lib.* 6. Dec. *cons.* 636. *nu.* 7. Giouagnon. *cons.* 97. *nu.* 30. 40. 55. *et* 56. *lib.* 1.

Imò

15 Imò etiàm si dictio illa (*adeò quòd*) non staret restrictiuè, sed declaratiuè, et ampliatiuè ad præcedētia fideicommissa nihilominus nunquam posset nouum inducere fideicommissum, sed dicta ampliatio, & declaratio fideicommissi intelligitur sub ea precedente conditione, videlicet si sine liberis, qua deficiente, curriret etiam fideicommissum, Giouagnon. *dicto cons.* 97. *nu.* 30. & 31. Decian. *cons.* 64. *nu.* 1 & 12. *lib.* 4. Lanar. *cons.* 60. *à num.* 99. *vsque ad* 120. Andreol. *controuers.* 161. *à nu.* 13. & *seq.*

16 Imò etiam si testator considerasset deficientiam lineæ Iacobę, sub tali conditione, scilicet decedentia sine liberis, adhuc dicunt DD. ob filiorum natiuitatē expirasse fideicommissum, in prædicto Riminald. *Iun. cons.* 374. *per tot. lib.* 4. Caren. *resolut.* 120. *n.* 6. Redenasc. *cons.* 74. *n.* 50. *fol.* 590. Rot. *Rom. in decis. adductis* per Giouagnon. *dicto cons.* 97. *à num.* 16.

Vlterius dicebatur, quod dato, non tamen concesso, dictos de Palmerino esse vocatos, nihilominus agere non possunt, quià fideicommissum ad illorum fauorem purificatum non est, cum sint vocati ob deficientiam lineæ dictæ Iacobæ; & ideo probare debent omnes descendentes ex Iacoba extintos esse, quòd non ita est, nam existente Sorore Ioanna de Pactis moniali in Monasterio prædicto, nequaquam prætendi potest defecisse lineam Iacobæ.

17 Nec prodest dicere monialē haberi pro mortua, facta professione in Monasterio, nam saltem eius vita durante Monasterium si est capax in communi, vt est monasterium septem Angelorum, semper succedit ad exclusionem substituti, Mastrill. *decis.* 65. *nu.* 23. & *decis.* 153. *nu.* 25. Fontanell. *decis.* 132. *nu.* 4. & 5. Fusar. *cons.* 95. latissimè, & infiniti qui possunt adduci Baron. *in adnotat. ad singul.* 73. *à num.* 15. & 16. *fol.* 116.

Et quia ex parte dicti de Palmerino fuit responsum prædicta procedere, quandò monialis nō esset expresse exclusa per testatorem, prout in casu isto, ideò replicat Monasterium Testatorem non exclusisse descendentes ex Iacoba, quando succedere vellēt maternæ hereditati in portione, qua mater successit, sed sunt exclusę casu quo succedere vellent in linea transuersali, videlicèt in defectum Margaritæ, et eius descendentium.

18 Nec obstat, quòd clausula in fine posita ad omnia præcedentia referri debeat, eá enim clausula non debet ad omnia præcedentia referri quando venit continuatiuè, et accessorie ad aliud capitulum, Rot. per Seraphin. *decis.* 610. *nu.* 4. Redenasc. *cons.* 30. *nu.* 126.

19 Nec debet referri ad omnia precedentia quando inter vnum, et al-

& alterum casum militat diuersa ratio, vt in casu prædicto, si enim ista Monialis succedere vellet in portione Materna fuit magis predilecta, quam si vellet succedere vigore substitutionis in portione trāsuersali, & ideò clausula exclusiua monialis non debet æqualitèr vnum, & alterū casum determinare, sed restringi debet ad casū de qua loquitur, quādo vigore substitutionis vellet succedere ad portionem tranuersalis, Redenasc. *cons.* 51. *nu.* 66. Afflitt. *decis.* 248. *nu.* 11. Alex. *cons.* 226. *nu.* 4. *lib.* 6. Bart. *cons.* 54. *n.* 4. *vers. certè punctus lib.* 1.

Et quoniam per actorem fuit dictum Monasterium non posse succedere ex persona monialis, stante renunciatione per eam facta ante ingressum

20 Dicto Don Hieronymo fratri, quæ renunciatio tanquam generalis omnia iura comprehendit, etiam fideicommissum moniali fortè debitum ob mortem ipsiusmet renūciatarij, ideo fuit respōsum, quod in renunciatione, quāuis amplissima non comprehenditur ius omnino defuturo, nec fideicommissum moniali debitum ob mortem ipsiusmet renunciatarij Apont. *cons.* 36. *n.* 1. *vers. quoad primum lib.* 1. Donad. *de renunc. cap.* 7. *nu.* 33. Rot. apud Marin. *resolut.* 190. *nu.* 12. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 11. *vers. insuper.*

21 Nec paritèr compræhenditur successio ex testamento eiusdem met renunciatarij Ludouic. *decis.* 85. *nu.* 14. *& decis.* 358. *nu.* 3. Salinger. *resolut. ciuil. cap.* 200. *nu.* 2. *&* 12.

22 Hæc fuerunt ex vtraquè parte doctissimè quidem allegata, & bene discussa, attamèn inhærendo enixæ voluntati dicti Testatoris, quæ clarissimè colligitur ex dicta clausula (*adeo quod*) & ex alia clausula (*quandocunque*) in eadem substitutione contenta, & pluries geminata, ac etiam quia in facto constat per scripturas ab extra præsentatas ex parte dicti Monasterij, quòd Iacoba mortua fuit post mortem Elisabethæ filiæ, & consequenter illa conditio mortis sine filijs purificata fuit in nepotibus, ideò ex doctrina Peregrini de fideicommissis *articulo* 28. *n.* 33. *versiculo, & est verissima hæc conclusio, & articulo* 29. *n.* 8. *& seqq.* ac etiam ex doctrina Giouagnon. *dicto cons.* 97. *nu.* 36. *vers. vnde, sub die* 17. *Aplirs* 1666 fuit per me decisum ad fauorem Actoris, de qua quidem sententia petito grauamine ex parte Monasterij in Tribunali Regiæ Monarchiæ fuit deniquè decisum pro confirmatione sententiæ prædictæ, & petito iterum remedio ad instantiam eiusdem Monasterij coram Iudice Ecclesiastico cum voto Tribunalis Consistorij, fuit etiam confirmata sententia prædicta.

DECISIO NONA.

PRosequendo supra dictam satis vtilem, & practicabilem substitutionum materiam se offert præsens decisio in causa reuendicatoria olim vertente inter Illust. D. Isabellam Gaetano, & de Magistroantonio Marchionissam Sortini Actricem, & venerabile Monasterium Sancti Ioannis de Reglione, cuius partes sustinebam, & quia ex infrarcripta facti serie ius oritur, ideò præmittendum, quod Anno 1589. 12. Decembris 3. Ind. veniens ad mortem quòdam Ioseph de Magistroantonio per testamentum, sub quo decessit, suum hæredem vniuersalem instituit D. Aloysiũ de Magistroantonio eius filium primogenitum, & hæredem particularem D. Isabellam de Magistroantonio eius filiam in vnc. 4800. soluendis eius futuro spõso, cum pacto, & conditione, quòd in casu mortis sine filijs legitimis, & naturalibus de suo corpore descendentibus dicta D. Isabella non potuisset disponere, nisi tantum de vnc. 400. & totũ restans voluit, quod reuertatur ad ipsum hæredem vniuersalẽ aliosque substitutos, & vocatos.

Voluit etiam dictus Testator, quòd mortuo D. Aloysio hærede vniuersali sine filijs, vel cum filijs, & filij morirentur succedat D. Vincentius de Magistroantonio eius filius secundo genitus, & post eius mortem, & in eius defectu eius filij.

Die 16. eiusdem mensis Decembris D. Aloysius adijt hæreditatem prædictam cum beneficio legis, & inuentarij, et in eo fuerunt descripta non nulla bona, & iura.

1590. 9. Iulij 3. Ind. contrahitur matrimonium inter dictam D. Isabellam de Magistroantonio hæredem particularem, vt supra, & Aluerum Vernagallo pro cuius contemplatione tam ipsa D. Isabella quàm dictus D. Aloysius hæres vniuersalis, vt supra, dotauerunt ipso prædictas vnc. 4800. & hoc cum eisdem pactis vinculis, & condictionibus in dicto testamento contentis, ac etiã cum expresso pacto, quod si dicta Donna Isabella moriretur sine filijs de suo corpore legitimè descendentibus, tali casu prædictæ vnc. 4800. perueniãt, & peruenire debeant ad prædictum D. Aloysium, & alios substitutos.

1593. 19. Septembris D. Eufrasia de Magistroãtonio per eius testamentum nuncupatiuum, sub quo decessit, hæredem vniuersalem instituit dictũ D. Aloysium eius fratrem, & legauit dictæ D. Isabellæ eius sorori vnc. 187. in pæcunia de cotanti, semel tantum, cũ conditione, quod casu quo dicta D. Isabella moriretur sine filijs legitimis, et natu-

ra-

nalibus tali casu in dictis vnc. 187. successores prædictus Don Aloysius eius hæres vniuersalis.

1595. Die 23. Octobris 9. Ind. dictus sponsus fassus fuit habuisse, et recepisse predictas dotes, ac etiam dictas vnc. 187. D. Isabellæ eius vxori legatas.

1615. Mense Octobris dissoluitur matrimonium per mortem dicti Alueri nullis ex eo susceptis filijs, dictusque Aluerus per eius testamentũ, sub quo decessit, eius hæredem vniuersalem instituit dictam D. Isabellam eius vxoré, quæ hæreditatem adhiuit cũ beneficio legis, et inuentarij, se protestando de supra dicto credito dotium, et dotarij.

Eodem Anno D. Isabella ingressa fuit Monasterium prædictum, in quo professionem emisit, & omnia renunciauit eidem Monasterio in amplissima forma.

1633. Ab hac vita migrauit dictus D. Aloysius, nullis relictis filijs, & per eius testamentum hæredem vniuersalem instituit prædictam D. Isabellam Actricẽ, eius ex Fratre Nepotem, per quã sub die 7. Septembris fuit adhita hæreditas cum beneficio legis, & inuentarij.

1653. 12. Iulij ab hac vita decessit Soror Ignatia Vernagallo in sæculo vocata D. Isabella Monialis professa in dicto Monasterio, et propterea fuit ex parte dictæ Actricis pretensum euenisse casum restitutionis dotium dictæ donnæ Isabellæ in personam ipsius Actricis.

1664. Ad instantiam D. Isabellæ Gaetano, & Magistroantonio filiæ quondam D. Vincentij de Magistroantonio tanquam vocatæ, & substitutæ in testamẽto dicti quõdam Ioseph eius Aui, ob mortem D. Aloysij, dictique D. Vincentij eius patris fuit proposita petitio in Tribunali M. C. Archiepisc. huius Vrbis, contra dictum venerabile Monasteriũ, quòd per dictum Tribunal declaretur spectare, & pertinere ad ipsam Ill. D. Isabellam Actricem, stante morte sequta dictæ Sororis Ignatiæ, sine filijs, prædictas vnc. 4400. de summa dictarum vnc. 4800. & vnc. 187. legatas per dictam quondam Euraniam, & hoc vna cum fructibus à die mortis dictæ quondam Sororis Ignatiæ, & demum per dictum Tribunal cum voto Spect. D. Ioseph Dominici, & V. I. D. D. Iacobi de Maria Assessorum in causa, fuit decisum.

Declaretur spectare, & pertinere ad Ill. D. Isabellam Gaetano, & de Magistro Antonio Marchionissam Sortim Actricem vnc. 4300. de summa vnc. 4800. dotium relictarum per quondam Ioseph Magistroantonio quondam D. Isabellæ eius filiæ, postea vocatæ Soror Ignatia Vernagallo, et Monasterium Sancti Ioannis lo Riglione tanquam renunciatarium dictæ Sororis Ignatiæ, & pro eius Abbatissa, & Protector condemnentur, & cogantur ad dandum, & restituen-

tuendam prædictæ Actrici dictas vnc. 4300. in tot redditibus ex illis penes dictum Monasterium peruenis, & ei generitiatis, & assignatis, vigore transactionis in actis notarij Chiarella sub die 12. Iulij 1. Ind. 1633. ad illum rationem præ ut stant, ita quod non sint, neque de melioribus, neque de peioribus, vna cum fructibus à die litis contestatæ, deducta tamen prius legitima competente dictæ D. Isabellæ Mastroantonio super bonis dicti quondã Ioseph eius patris, habito respectu ad tempus mortis, vna cum fructibus ad rationem de quinque pro centenario à die mortis dicti quondam Ioseph vsque ad diem solutionis dotiũ factæ dictæ Donnæ Isabellæ, vsquè ad quantitatem legitimę, & etiam deductis omnibus alijs creditis debientis, debitis dictæ D. Isabellæ, postea vocata Soror Ignatia Vernagallo, super dictis vnc. 4400 computatis, et factis bonis dictæ Actrici pro concurrenti quantitate, & in satisfactionem ipsius legitimę vnc. 400. liberè relictis de dotibus prædictis, & alimentis fortè præstitis dictæ quondam D. Isabellæ à die mortis dicti quondam Ioseph eius patris, vsquè ad diem eius sponsalitij, admisso ad inuicem compensatione, & pariter etiam declaretur spectare ad Actricem illas vnc. 187. legatas per quõdam D. Eufraniam, dictumque Monasterium prout supra, & in tot redditibus de prædictis, modo quo supra, condemnentur, & cogatur ad dandum, & restituendum dictæ Actrici prædictas vnc. 187. vna cum fructibus à die litis contestatæ vna cum interesse processum, vel extra legitimè liquidatis, vel liquidandis à dicto prædictum Monasterium absoluatur, & liberetur, à reconuentione verò prædicta Actrix, & reconuentione absoluatur, & liberetur, saluis iuribus dicto Monasterio melius probãdi, expensis hinc inde compensatis.

Monasterium à sententia prædicta petijt grauamen in Tribunali R. Monarchiæ, in quo fuit plenissime confirmata.

Et propterea iterum petijt reuocatione coram Iudice Ecclesiastico cũ voto Tribunalis Consistorij.

1 In quo causa prædicta fuit latè discussa, & ego tunc causæ patronus pro dicto Monasterio dicebam dictam sententiam esse reuocandam, primo quià non euenit conditio, & casus vocationis dictæ dominæ Actricis, ex eo quià stante morte dictæ Sororis Ignatiæ in eodem Monasterio professæ præcedente prius amplissima renunciatione ad fauorem ipsius Monasterij cessat substitutio; quia Monasterium habetur loco filii, & succedit non obstante dicta prætensa vocatione ad Tex. in §. *sed hoc præsenti in auth. de Sanctiss. Episcop.* & ibi Bart. & communiter DD. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 1 tit. 7. nu. 10.* Guttier. *Canonic. qq. lib. 1. cap. 32. num. 24.* Turrett. *cons. 4. lib. 2. num. 11. & seq.* vbi infinitos allegat, *& sub num. 21.* dicit dispositionem dicti §. sed & hoc præsenti procede-

dere, quandò non constat de expressa mente testatoris velle Monasterium excludere; idemque probant Angel. *conf.* 80. Roland. a Vall. *conf.* 93. *nu.* 21. *vol.* 2. Alex. *conf.* 121. *vol.* 2. *& cons.* 85. *vol.* 3. Barbat. *consil.* 20. *column. penult. lib.* 1. Decis. *conf.* 426. *nu.* 2. *vers. & in talibus casibus*, Fusar. *de fideicommiss. quæst.* 429. *nu.* 8. Capyc. Latr. *consult.* 73. *n.* 6. *& seq.* Mastrill. *decis.* 173. Sanch. *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *gloss. in auth. nisi rogati C. ad Trebel.* Innoc. *in cap. in præsent. n.* 8. *de probat.* Bart. *in l. cum acutissimi n.* 71. *&* 76. *ad finem C. de fideicommiss.* Baldus. Thomas. *in tract. de legitimi nu.* 219. *& seq.* Barbat. *de diuis. fruct. part.* 2. *cap.* 2. *n.* 38. Molfes. *ad consuet. Neapol. part.* 4. *tit. de success. ab intest. quæst.* 65. *n.* 15. & alii quos scienter omitto.

Ratio autem est, quià vbicumque alia potest dari interpretatio, vt Religio non sit exclusa, semper erit iudicandum ad fauorem Monasterii.

2 Secundò Monasterium absolui debet à petitione prædicta, quià in casu nostro est dotatarium, & renunciatarium dictæ Donnæ Isabellæ in eo professæ, & soluto matrimonio per mortē dicti de Vernagallo sponsi, Dos remansit libera pænes dictam D. Isabellam etiàm in præiudicium substituti, vt decisū refert Giurb. *in consuet. Mess. cap.* 8. *num.* 14. *& seqq.*

Et in casu nostro omnis cessat difficultas, quia dicta D. Isabella volens professionem emittere in dicto Monasterio, & ad secundas spirituales nuptias transire, expresse reuocauit dictum fideicommissum, & ad maiorem cautelam obtinuit absolutionem à iuramento, ad effectum, vt Monasterium possit agere, & decipere pro reiectione dicti oneris.

Tertio absolui, & liberari debet, quia D. Isabella fuit instituta hæres particularis in dictis vnc. 4800. pro omni, & quonūque iure ei competenti, & quomodolibet cōpetituro super bonis dicti testatoris.

3 Et ideò cum fuerit dotata de propriis bonis non potuit dicta dos grauari pacto restitutionis, vel fideicommissi, & onus adiectum reiicitur, & tenentur hæredes tale pactum, vel ius stipulationis remittere, Vincent. de Frāch. *decis.* 196. *&* 491. Amat. *resolut.* 28. *nu.* 25. vbi infinitos cumulat.

4 Fortiùs cum dictæ vnc. 4800. nō excedant quantitatem legitimę spectātis dictæ D. Isabellæ super bonis dicti *Ioseph* Patris, qui amplissimum reliquit patrimoniū, & de iure præsumitur, quòd legatum factum pro dote siuè legitima in dubio est sufficiens ad ipsam legitimam, et quòd eam non excedit Purpurat. *conf.* 386. Caualcan. *decis.* 17. *nu.* 32. Gioff. *conf.* 46. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 298. *nu.* 33. Fontanell. *de pact. nup. clau.* 6. *gloss.* 3. *part.* 1. *nu.* 28. Rot.

Rom.

Rom. apud Rub. *decis.* 28. *nu.* 16.

5 Qui dicunt, quod prætendens cõtrarium tenetur probare, quià est fundamentum suæ intentionis Seraph. *decis.* 189.

6 Et hæc quoad exceptiones peremptorias, quo verò ad modificatorias proculdubio absolui, et liberari debet à solutione dictarum vnc. 187 vna cum fructibus ad quas Monasterium fuit condemnatum vigore supradictarum sententiarum, quià legatum prædictum fuit caducatum ob præmorientiam Don Aloysii prætensi substituti, ad Tex. *in l. vnica §. fin autem sub conditione*, vbi gloss. et DD. *C. de caduc. tollend.* Fusar. *de fideicommiss. q.* 490. *in princip.* Capyc. Latr. *decis.* 1. *nu.* 78. *tom.* 1. Merlin. *controuers.* 1. *tom.* 2.

Hęc pro parte Monasterii.

7 Ex parte verò dictę Ill. Actricis fuit responsum Monasterium non excludere substitutum quotiescumque testator dixit, et cõditionem apposuit hęredi grauato, si decesserit sine liberis de suo corpore procreatis, vel vsus fuerit similibus verbis, Peregrin. *de fideicommiss. art.* 28. *nu.* 71. Alex. Trentacinq; *de substitut. par.* 4. *cap.* 7. *num.* 25. Fusar. *de substitut. qu.* 429. *& nu.* 27. Farinac. *in fragment. criminal. part.* 2. *lit. M. n.* 377. Barbos. *de appellat. verb. cap.* 99. *verb. filius nu.* 246. *cum seq;* Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 83. *nu.* 27. Crass. *in §. fideicommiss. qu.* 40. *nu.* 3. Pedamont. *decis.* 126. *n.* 11. *& seq;* & *nu.* 24. Vincent. de Franch. *decis.* 29. Gamm. *decis.* 316. *nu.* 2. Stayb. *var. resolut. cap.* 5. *à num.* 4. Gratian. *discept. forens. cap.* 215. *n.* 12. *& seq.*

8 Et hanc opinionem amplexa fuit sæpius, Rot. Rom. vt testatur Sperell. 153. *nu.* 38. *tom.* 2. Senat. Pedamont. apud. Osasch. *dicta decis.* 126. Senatus Sabaud. vt refert Faber. *in suo C. lib.* 6. *tit.* 25. *definit.* 16. Sacr. Consil. Neap. pænes Franch. *decis.* 29. Regia Audient. Cathalon. per Cancer. *lib.* 1. *var. resolut. cap.* 24. *n.* 29. Fontanell. *de pact. claus.* 4. *glos.* 2. *nu.* 36. Rot. per Caualc. *part.* 3. *decis.* 1. *n.* 32. qui testatur decisum Papię de Anno 1582. et Florentiæ pluries, et tandem ita fuit decisum per M.R.C. et Tribunal Cõsistorii, teste Mastrill. *decis.* 173. *nu.* 28. *& seq.*

9 Quoad secundam exceptionem fuit responsum, quod onus fideicommissi tunc censetur reiectum soluto matrimonio per mortem viri, et dos vxori libera remanet, quoties mulier ad secũda vota transiuerit, dotando liberas dotes primo loco vinculatas, quod si ad secunda vota nõ transierit, vel non facta contraria dispositione dotes liberè non dotauerit secundo viro, remanet fideicommissum, et mulier censetur in priori voluntate perseuerasse, non obstante transitu ad secunda vota, vt voluerunt Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 7. *de pact. num.* 204. vbi testatur decisum Fontanell.

neli. de pact. clauf. 4. glos. 9. part. 5. nu. 183. & seq; vbi pariter sic decisum refert Amat. var. resolut. cap. 28. nu. 7.

Nec obstat, quòd dicta D. Isabella ad secundas nuptias spirituales transijt, et expresè reuocauit dictum fideicommissum.

Fuit enim responsum, quòd in casu prædicto cessat ratio fauore mulieris, vt possit maritum inuenire, & paritèr cessat alia ratio publicè vtilitatis, & cōsequēter remansit fideicommissum.

Nec minùs obstat tertia exceptio, quod dictæ vnc. 4800. fuerūt relictę pro iure legitimæ, nā fuit responsum, quòd si legitima dictæ sororis Ignatiæ ascenderet ad prędictam summā vnc. 4800. vtique cessat fideicommissum, & sententię prędictę ad fauorem dictę Ill. Actricis prolatę hoc expressè concedunt, sed consideratis bonis dicti quondam Ioseph legitima prędicta vix ascēdit ad summam vnc. 800. et per consequens fideicommissum sustinetur in excessu, et in omnem euētū sunt merita liquidationis.

Quoverò ad dictam exceptionem modificatiuam pars ipsa agnoscens bonam fidem spontè liti cessit, & nil in contrarium allegare potuit, & ideò per dictū Tribunal Consistorij fuerunt cōfirmatæ dictæ binæ sentētię pręter quo ad dictam partitam vnc. 187. vna cum fructibus, à quibus Monasterium fuit liberatum, et ideò fuit processum ad liquidationē, quę de bono, & ęquo fuit remissa Procuratoribus ex vtraque parte, et tandem amicabilitèr fuit facta transactio, et assignatio redditum iuxta formam dictarum sententiarum.

DECISIO DECIMA.

POst mortem D. Placidi Notarbartolo, & D. Mariæ eius Matris, nullis superstitibus filijs, orta fuit contentio inter D. Franciscam Saladino Baronissam Malguarneræ, ex vna, & venerabile Collegium Societatis Iesu ac etiam Monasterium reparatorum huius Vrbis, & ex parte dictę Dominæ Baronissæ tres fuerunt propositæ petitiones: prima, quòd declaretur ad eam spectare illas vnc. 75. redditus iure institutionis particularis relictas per quondam Ludouicum Saladino vigore sui testamenti de Anno 1619.

Secunda, quòd etiam declaretur ad eam spectare illas vnc. 85. Annuales debitas per vniuersitatem huius Vrbis, & omnia alia bona iure institutionis particularis relicta per quondā Margaritam Saladino Camillæ eius filiæ vigore testamenti de Anno 1580. & paritèr cætera ei dotata per quondam Ill. Regentem Saladino deductis tātum vnc. 500. de

de quibus disponere poterat.

Tertia demum, quòd declarētur etiàm spectare ad ipsam Dominam Baronissam omnia bona per dictam Margaritam, iure institutionis particularis, legata Mariæ Saladino, etiàm eius filiæ, aliaquè bona sibi dotata, retentis tantummodo vnc. 800. de quibus disponere poterat virtute sui contractus Matrimonialis.

Et quò ad primam petitionē nulla opus est facti, aut iuris discussione, quia pars aduersa libētissimè liti cessit.

Quò verò ad secūdam; & tertiam, fuit remissum negotium M.Spp. Mario Cariddi, & D. Antonino Filingeri Doctissimis, ac nobilissimis iure consultis tamquam Arbitratoribus, & amicabilibus compositoribus, & ego causæ Patronus pro dicta Domina Baronissa, nunc dignissima cōiuge Ill. D. Aloisij Riggio Marchionis Ynestræ Equitis Ordinis Sancti Iacobi de Spata, omni virtutum genere decorati, qui omniū virtuosorum applausu, nouitèr Capitanei, & Iustitiarij officium huius Vrbis, ac etiam Regni Deputati prudentissimè administrauit, & vt vnico verbo concludam dicere sufficiat, esse dignissimum filiū Ill. D. Stephani Riggio Principis Campi Franci, & Campi Floridi, de Consilio S.C.M. eiusque Magistri Rationalis Tribunalis Regij Patrimonij, qui ob eius præclaras virtutes, summamquè iustitiam, & prudentiā, post quā iuuenis, Capitanei, & huius prædictæ Vrbis Iustitiarij officio functus fuit, denique eiusdē Felicis Vrbis Prætoris munus cūctorum admiratione, totiusque Populi summa alacritate pluries exercuit, eamquè fortunatissimā Vrbem mirificis cumulauit incrementis, sed quid de tantis Viris dicam, ac de magnis, eximijsque virtutibus, summaquè prudentia, ac nobilitate prædictæ Ill. Dominæ Marchionissæ? melius quidem est, vt de magna illa Carthagine dixit Salustius, eorum laudes tacere, quam paucas dicere.

Ego inquam, in facto supponebam, quòd Margarita Saladino vniuersalitèr instituit Alphonsum, & Cæsarem filios.

Prælegauit Alphōso vncias cētum quinquaginta annuales, & Cæsari vncias centum, etiàm annuales, Alphōso decedenti substituit in dictis vnc. 150. annualibus eiusdem filios, & descendētes, eo verò decendente sine filijs in infinitum, talitèr quod de linea directa nemo superesset, tūc & eo casu dictę vnc. 150. ānuales peruenient, et in eis succedat Cęsar, et eo mortuo eius filij in infinitum ordine successiuo.

Simile fideicōmissum fecit Cęsari in dictis vnc. 100. annualibus, substituendo eius filios, et eo decedēte sine filijs substituit Alphōsum, eiusque filios.

Et decedentibus sine filijs legitimis, et naturalibus nepotibus, et pronepotibus, adeò

quòd

quòd decis, et de eorum linea directa nullus superesset, tali casu in omnibus dictis vnc. 150. et vnc. 100. annuis succedant Camillæ, et Maria filię, et in earum defectu eorum filii.

Instituit particulariter Camillam filiam in vnci 785. annualibus super patrimonio huius vrbis pro capitale vnciarum mille.

Instituit denique Mariam etiā filiam in vnc. 800. ad effectum emendi redditus.

Fructus verò dictorum redditúum relictorum Camillę, et Marię teneatur Franciscus Saladinus vir ipsius testatricis conuertere in emptionem aliorum redditúum, vsquequò dictę Camilla, et Maria nubent, vel erunt annorum viginti duorum.

Postea prohibuit alienationē dictorum redditúum ad effectum vt stent restitutioni subiecti, modis quibus supra, et infra.

Camilla verò moriente, substituit eiusdem filios in infinitum, ea tamen decedente sine filiis, si tunc temporis Maria nón inueniretur nuptui tradita, succedat in vna medietate ipsa Maria, et in alia dicti Alphōsus, et Cęsar, si verò esset nupta, in redditibus succedant dicti Alphonsus, et Cęsar.

Et si aliquis eorumdem Alfonsi, et Cęsaris inueniretur mortuus tali casu succedat superstes.

Qui redditus, eueniente casu dictarum substitutionum, seù alicuius ipsarum semper stent vinculati eis modo, et forma, et aliis quibus supra vinculati sunt redditus dictorum Alphonsi, et Cæsaris, & non aliter, nec alio modo.

Similiter Maria decedēte, substituit filios, eidemque decedenti sine filijs substituit in medietate Camillam, si non inueniretur nuptui tradita, & in alia Cæsarē, & Alphonsum, si verò esset nupta succedant ipsi Alphonsus, & Cæsar.

Qui redditus peruenti ex dicta successione semper stent cum & sub omnibus illis vinculis, quibus sunt alij redditus dictorum Alphonsi, & Cæsaris.

Et decedentibus dictis Camilla, & Maria sine filiis, nepotibus, & pronepotibus ex linea descendenti, tali casu in omnibus dictis redditibus Camillæ, & Mariæ succedant Cæsar, & Alphonsus dictique redditus stent vinculati his modo, & forma, quibus supra & non aliter.

Et casu quo non inuenirentur in humanis Alphonsus, et Cæsar succedat superstes eorumdē Alphonsi, et Cæsaris, cum et sub vinculis, quibus in aliis eorum redditibus, et non aliter.

Voluit, quòd in casu reemptionis fiat conuersio in alios redditus, qui stent restitutioni subiecti modo, et forma vinculis, et aliis contentis in præsenti testamento singula singulis referendo.

Voluit denique, quod in casu quo ex linea directa, et ordine successiuo dictorum Alphonsi, et Cę-

dictorum Cæsaris, Camillæ, et Mariæ, et eorum nepotum, et pronepotum vsquè in infinitum nullus superesset, tali casu in dictis redditibus, et omnibus bonis ipsius testatoris succedant in vnc. 200. annualibus Rectores operis Nazareni, et restans vadat ad Hospitale Sancti Bartholomei.

1583. Camilla nupsit Iacobo Abbati, et tanquā legataria matris, dotis nomine cōstituit dictas vnc. 85. annuales, dotauit etiàm pater pro omni, et quocūquè iure, aliis redditus, pecunias, et raubas.

Adiicitur pactum, quod si sponsa moriretur sine filiis ex præsenti matrimonio, vel cum filiis, et dicti filii deinde morirentur sine filiis ex præsenti matrimonio, vel cum filiis, et dicti filii deinde morirentur ante annos duodecim, tali casu succedant in dictis vnc. 85. relicatis, et substituti ex testamento materno, reliqua verò dotata per patrem eidem restituantur, et suis, et ita sponsus se obligauit.

1591. mortuo dicto de Abbate primo viro iterum Camilla nupsit Thomæ de Cascina, cui ipsamet Camilla cum authoritate D. Ioseph Saladino tunc Abbatis, et deinde Episcopi dotauit vnc. 2600. cum pacto, quòd ea mortua sine filijs, quòad dotes contentas in primo cōtractu, seruentur vincula ibi expressa, & quoad vnc. 500. & totum restans possit liberè disponere.

1641. soluto deniquè matrimonio per mortem istius secundi viri Camilla donauit inreuocabiliter inter viuos vnc. 150. annuales D. Placido Notarbartolo filio dictæ Mariæ eius sororis, cum pacto, quod si D. Placidus præmoriretur dictæ D. Mariæ succedat dicta D. Maria reseruato sibi vsufructu.

1645. Camilla veniens ad mortem instituit vniuersaliter D. Mariam sororem.

Postea præmortuo dicto Don Placido, mortua deniquè D. Maria nullo superstite filio, institutis dictis operibus pijs.

Mortua igitur vtraquè sorore sine filijs, cū iam satis ante prædecessserint dicti Cæsar, & Alphonsus fratres, & solùm ex eis superstit dicta domina Baronissa neptis ex filia dicti Alphonsi.

Maximè quidèm iure prædicta D. Francisca cuenisse, prætendit casum substitutionis, & fideicommissi in sui personam, atque adeò ad ipsā spectare dictos redditus relictos dictis Camillæ, & Mariæ à Margarita testatrice earum matre, dictamquè petitionē, & iustissimam pretensionem clarissimè probat.

Primò ex iure transmissionis stante substitutione prædicta vnita cum iure acrescendi.

Secùndo ex propria vocatione tamquàm pro neptis dictorū Cæsaris, Camillæ, & Mariæ Saladino, quæ quidem expressa vocatio clarissimè legitur tùm in testamento dictæ quondam Margari-

gari-

garitæ, tùm etiam in præcalendatis contractibus matrimonialibus ipsarum Camillę, & Mariæ.

Et quoad primum dicebam, quòd licèt regularitèr fideicõmissa conditionalia non trāsmittantur, iuxta textum *l. vnica §. sin autem*, vbi glos. & DD. *C. de caducis. tollend.* cum alijs per Noal. *in tract. de transmiss. cas.* 1. *nu.* 2. & latissimè per Fusar. *de substitut. q.* 490. *in princip.*

2 Tamen prædicta conclusio limitatur quando adest tacita testatoris voluntas, vt fideicommissum conditionale transmittatur, Bald. *in l. vnica nu.* 10. *C. de his qui ante apert. tab.* ubi etiam Corn. *in fine* Soccin. *in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebell. & cons.* 6. *nu* 12. *to.* 3. & de communi testatur. Soccin. Nepos. *cons.* 141. *nu.* 22. *lib.* 2. Rustic. *cons.* 2. *impresso post tractatum an liberi in conditione positi nu.* 55. Fusar. *dicta qu.* 490. *nu.* 49. Cancer. *parte* 3. *var. cap.* 21. *nu.* 44. *& seq.*

3 Quæ quidèm tacita voluntas ex coniecturis elicitur, & omnes ferè coniecturæ, quæ vocationē filiorum in conditione positorū arguunt, satis superque sufficiunt ad effectum transmissionis, imò faciliùs ex coniecturis inducitur transmissio, quàm vocatio, adeò ut coniecturæ non sufficerent ad effectum uocationis, aut inducēdę substitutionis, proculdubio prosunt ad effectum transmissionis, Crauett. *cons.* 62. *in fin. & in l. cum filio familias* 2. *part. nu.* 394. *ff. de legat.* 1. Cæphal. *cons.* 16. *nu.* 64. 65. *vol.* 1. quos, & alios refert Noal. *de transmiss. dicto cas.* 1. *n.* 112.

4 Ex coniecturis autem, alijs omissis, illa in præsenti facti specie consideratur, quòd supradicta domina testatrix post mortē dictorum ius filiorum, eorumquè nepotum, pronepotum, & descendentium, vsquè in infinitum, substituit Ecclesiam, quo casu proculdubiò fit transmissio, ex latè traditis per Soccin. *in l. hæredes mei §. cum ita nu.* 13. *verf. cognita & cons.* 6. *lib.* 3. Ruyn. & alij quamplures, quos refert, & sequitur Noal. *dicto cas.* 1. *nu.* 102. 153. *&* 154. Ioseph. de Rustic. *dicto cons.* 2. *nu.* 56. Rot. Rom. *diuers. decis.* 782. *nu.* 16. *parte* 1. cum alijs plena manu congestis per Fusar. *dicta qu.* 490. *nu.* 100. Peguer. *decis.* 100. *n.* 11. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 6. *tit. de fideicom. defin.* 14. Viu. *decis.* 398. *nu.* 13. *&* 14. Ludouis. *decis. Rot. Rom.* 56. *in fine & decis.* 551. & post omnes benè Capyc. Latro. *decis.* 1. *nu.* 90. *et* 99. vbi considerat fauore descendentium, vt est casus noster.

5 Oritur etiàm, & secunda pro transmissione coniectura ex perpetua prohibitione alienationis bonorum ad fauorem descētium, vt in terminis tradunt Vincent. de Franch. *decis.* 307. *nu.* 7. Rouit. *cons.* 80. *nu.* 4. *lib.* 2. Fusar. *dicta qu.* 490. *nu.* 106. *&* 541. Noal. *dicto cas.* 1. *n.* 145.

6 Tertià, & vltima desumitur

coniectura transmissionis, quia substiturio facta in beneficium dicti Alphonsi Saladino, quem repręsentat domina cliens, est vnita cum iure accrescēdi ex ui institutionis particularis in personam dictarum Camillæ, & Mariæ Saladino, & institutionis vniuersalis in personam dicti Alphonsi, vt benè probant Bellon. *de iur. accresc. cap. 7. qu. 9. nu. 1. & seqq. & nu. 16. tom. 2.* Sforz. Odd. *consi. 37. nu. 10. & seqq.* Noal. *d. cas. 1. nu. 108.* & terminantèr Bald. *cons. 9. lib. 2.*

7 Et stante vnitate prædicta proculdubio substitutio fit transmissibilis, quando enim substitutio, est vnita cum iure accrescendi assumit dictam qualitatē transmissibilem, ad Tex. *in l. qui patri ff. de acquir. hered.* per quem Tex. ita voluerunt DD. *in l. vnica S. sin autem sub conditione C. de caduc. tollen.* Angel. Aret. *in S. ex conditionali instit. de verb. obligat.* & de communi testatur Crauett. *cons. 567. nu. 3.* Cæphal. *cons. 16. n. 45.* Bursat. *cons. 71. nu. 12. lib. 1.* Rustic. *d. cons. 2. nu. 62. versic. vlterius*, Honded. *cons. 70. nu. 40. lib. 1.* vbi quòd in iudicando, & consulendo ab hac opinione, non est recedendum, eam latè comprobat Fusar. *cons. 31. & latius qu. 490. nu. 95.* vbi relatis contrarijs cum hac opinione, tanquàm magis communi resider *sub nu. 96. in fine*, bene tradit Capyc. Latr. *d. decis. 1. nu. 95.*

Non obstat prætendere, quòd Tex. *in d. l. qui patris* Bald. & alij ex parte dominæ Baronissæ allegati, procedunt, et loquuntur in substitutione pupillari, non autem fideicommissaria, prout est casus noster.

8 Quoniam verius est cōclusionem prædictam procedere, etiàm in fideicommissaria, quando est vnita cum iure accrescendi, et maximè fauore descendentium. Barr. *in d. l. vnica S. sin autem sub conditione, in vltima oppositione, in fine* Soccin. Ias. et alij per Rustic. *dicto cons. 2. nu. 64.* Capyc. Latr. *dicta decis. 1. nu. 96. & seqq.* Rot. Rom. *decis. 502. nu. 7. part. 4. diuers.* eadem Rot. per Ludouis. *decis. 56. & 551.* et per Burat. *decis. 558.* Macerat. *resol. 59. cas. 25. nu. 389. lib. 2.* qui ex hac sola coniectura decisū refert pro trāsmissione, addo Cæn sal. ad Peregrin. *fol. 178. vers. & vltra dictas coniecturas.*

9 Et secundum prædicta absquè aliqua difficultate est decidendum inhærendo decisionibus aliàs factis per suprema Italiæ, et Siciliæ Tribunalia, constat enim sæpiùs iudicatum fideicommissa conditionalia ex coniecturis transmitti posse, et si substitutus ante cōditionis euentum decedat Rot. Rom. apud Mantic. *decis. 319. & in nouiss. diuers. parte 1. decis. 82. & parte 4. decis. 507.* Ludouis. *decis. 56 & 551.* Veral. *decis. 21. part. 2.* in Senat. Sabaud. apud Fab. *in suo Cod. lib. 6 tit. de fideicom. defin. 14.*

Pe-

Perusiæ apud Ludouis. *decis.* 102. et in Regno Neapolitano apud Viu. *decis.* 398. et Capyc. Latr. *decis.* 1. *à nu.* 95. *ad fin.* et in Regno nostro per tres cõformes decisum vidimus in causa illorum de Minneci, et in quamplurimis alijs causis.

10 Et adeò prædicta vera sunt, vt locum habeant, etiam si præmortuus substitutus specificè, et proprio nomine sit vocatus, vt tradunt Bald. *in l. quidam eulogio nu.* 22. *C. de iur. deliber. & in l. si pater qu.* 4. *nu.* 26. *C. de instit. & substitut.* Iason. *in l. nemo potest nu.* 35. *versic. item adde ff. de leg.* 1.

11 Ea quidèm ratione, quia specifica nominatio non vltra eius vires extendit, quam vt alius ex vocatione admitti non possit, nõ autem esse transmissioni impedimentum, cum ex coniecturis cõstat de contraria testatoris voluntate, ita post *Alex. in l. qui patri n.* 13. *vers. quam limitationem ff. de acquir. hared.* Menoch. *cons.* 209. *num.* 27. Fusar. *d. qu.* 490. *n.* 56. et Noal. *dicto cas.* 1. *nu.* 72. *&* 74. et ita iudicauit Rot. Rom. *in recentior.* per Farinac. *decis.* 59. *n.* 5. *parte* 2.

Et DD. omnes qui contrariã tuentur sententiam, nostram cõclusionem admittunt, ex quo domina cliens est descendens dictæ testatricis, et etiam quia nullus adest substitutus, et denique quia succederet persona extranea ad exclusionem ipsius descendentis contra mentem, et voluntatem dictorum fideicommittentium.

Et hæc quoad primũ de transmissione.

Quoad secundum indubitantèr dicimus dominam Baronissã certissimum ius fouere ex propria vocatione, tùm in prædicto testamento D. Margaritæ, tùm etiam in dictis contractibus matrimonialibus, quæ quidem vocatio ex testamento clarisimè colligitur ex infrascriptis clarissimis coniecturis.

Prima enim coniectura desumitur ex eo, quia dicta Domina testatrix post quam fecit prælegatum dictarum vnc. 150. annualium, & aliarum vnc. 100. etiam rendalium Alphonso, & Cesari filijs, post eorum mortẽ vocauit eorum filios nepotes, & pronepotes ex linea descẽdenti, ordine successiuo, in infinitum, & morientibus sine filiis, nepotibus, & pronepotibus vsquè in infinitũ in dictis vnc. 150. & vnc. 100. annualibus expressè vocauit dictam Camillam, et Mariam, et in earum, et cuiuslibet ipsarum defectu eius filios, nepotes, et pronepotes, cæterosque descendentes in infinitum.

Et postea in capitulo separato prohibuit alienationem dictis Alphonso, Cæsari, Camillæ, & Mariæ, volens quòd omni futuro tẽpore redditus, et bona prædicta stent vinculata, et restitutioni subiecta eis modo, et forma quibus supra, et infra, ex quo fit, quòd dum testatrix ipsa prohibuit alie-

na-

nationem etiàm dictis Camillæ, & Mariæ, expresse voluit, quòd bona, & redditus eis relicta iure institutionis particularis sint vinculata, & restitutioni subiecta eis, modo, & forma, quibus supra, & infra, sed in superioribus capitulis fuerũt expresse vocati filij, nepotes, & pronepotes, posteri, & descendentes dictorum Alphonsi, & Cæsaris, verũ est dicere, quod Donna Francisca cliens tamquã neptis dicti Alphonsi expresse dicitur vocata in bonis dictarum Camillæ, & Mariæ.

13 Verissimi enim iuris est, quod fideicommissum colligi potest ex omnibus capitulis, & partibus testamenti, Menoch *cons.* 1006. *n.* 34. *lib.* 11. Castill. *decis.* 153. *nu.* 48. *lib.* 2.

14 Secunda oritur efficax coniectura ex dicta prohibitione alienationis in capitulo separato, in quo generaliter prohibuit alienationem bonorum per eam relictorum, ex qua prohibitione sic generalitèr facta dicitur inductũ perpetuum fideicommissum eo magis, quia verba prohibitionis sunt in rem concepta, & adsunt verba, semper, & omni futuro tempore, ex quibus omne tempus omnisquè casus compræhenditur, & resultat absolutum, & perpetuum fideicommissum, vt latissimè post alios probat Castil. *dicta decis.* 153. *à nu.* 22. *ad* 29.

14 Tertia magis vrgens est coniectura, quia testatrix ipsa post mortem dictorum hæredum vniuersalium, & particularium vocauit eorum filios, nepotes, & pronepotes vsque in infinitum, & in perpetuum, ex quibus quidèm verbis inter omnes descendentes ordinatum dicitur, & indubitantèr inducitur reciprocum fideicommissum Crauett. *cons.* 170. *nu.* 5. *&* 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 13. *nu.* 33. *& seq.* Surd. *cons.* 336. *nu.* 9. *& seq. lib.* 3. & alij per Castill. *dicta decis.* 153. *nu.* 29. Cassanat. *cons.* 15. *&* 20. Capyc. Latr. *decis.* 1. *à nu.* 43. *vsque ad* 78.

15 Quarta irrefragabilis accedit, ne dicam coniectura, sed expressa, reciproca, & vocatio inter omnes descendentes, ordine successiuo, quia dicta testatrix progressa fuit ad aliam finalem substitutionem singulos casus, omniàquè tempora amplectentem, dicens quòd casu quo ex linea directa dictorum filiorum, & eorum, & cuiuslibet ipsorum nepotum, & pronepotum, vsquè in infinitum nullus superesset, tali casu in omnibus, & singulis bonis, et iuribus dictæ testatricis succedant, et succedere debeant Rectores operis Andreæ Nauarro, et Hospitale Sancti Bartholomei, ex quibus verbis, imò nec ita amplis fuisse, et esse inductam inter descendentes reciprocam substitutionem indubitàtèr probant Gabriel. *cons.* 100. *num.* 9. *& seq. &* *cons.* 124. *nu.* 15. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 1137. *num.* 71. *& seq. lib.* 2. Cassan. *cons.* 15. *n.* 8. *cons.* 16. *n.* 34. *& seq. cons.* 19. *nu.* 12. *& cons.* 20. et

et benè Castill. *in præallegata decis.* 153. *nu.* 32. vbi hoc admittit, et decisum testatur in illa causa grauissima Dominæ Iustinæ Xirotta contra conuentum Sancti Dominici, non obstante, quòd in casu prędicto aderat dictio (*tantùm*) fuit enim responsum per doctissimum causæ patronum, quòd taxatiua non impedit extensionem quando alitèr apparet de mente disponentis, quæ colligitur ex alijs capitulis, ex partibus ipsius testamenti ex Menoch. *cons.* 1006 *nu.* 54. et alijs in dicta famosa causa adductis, et relatis per Castill. *dicta decis.* 153. *à nu.* 31 *ad* 49. in qua cum Domino Castillo votauit pro fideicomisso, et contra Ecclesiam doctissimus D. Cataldus Fimia uir quidem celebrandus, qui per octo vices sedijt in Tribunali M.R.C.

16 Accedat in casu isto ad confirmandam dictam indubitatam reciprocam inter substitutos ordine successiuo, nè dum arctissima prohibitio alienandi, et expressa reciproca, quàm testatrix ordinauit in infinitum inter personas minus dilectas, digressio quoquè ad plures gradus substitutionum sed et nos versari inter descēdentes testatricis, inter quas ex qualibet etiam leui coniectura inductum esse reciprocum fideicommissum, probarunt post omnes Cassanat. *in pręallegatis cons.* Capye. Latr. *d. decis.* 1. *à nu.* 43. *ad* 78. Ramon. *cons.* 1061 *nu.* 63. *&* 63. Castill. *dicta sollemne decis.* 153. *à num.* 49. *ad* 60.

17 Prętereà expressis verbis in præsenti facti specie inductum fideicommissum reciprocum apparet, quia concurrunt omnia requisita, de quibus latè differit Castill. *in prædicta decis.* 153. *à nu.* 53. *vsque ad finem.*

Et proptereà nulli dubium est Dominam Baronissam fuisse expressè vocatam, eiquo bona prædicta spectare etiàm iure propriæ vocationis, vigore dicti testamenti, sicuti etiàm iure vocationis prędictę ad eàm spectant omnes dotes constitutæ, & dotatæ dictæ quondam Camillæ per Ill. Regētem Patrem, qui stipulatus fuit dotes prędictas sibi restitui, suisquè hæredibus, & successoribus imperpetuum, & ideò cum dicta Domina cliens sit hæres vniuersalis dicti quondam Ill. Regentis per intermediam personā dictorum Alphōsi, & D. Andreæ Saladino, verum est dicere ei fuisse promissam restitutionem prædictam, & idem dicimus de omnibus dotibus dictæ quondam D. Marię, quarum restitutio prætèr, quòd vnc. 800. est stipulata pro dicto Alphonso, aut Ill. Regentē, aut eorum hæredibus, & successoribus, quorum verè est hæres, & succeditrix dicta Domina Baronissa, vt in facto clarissimè constat. His ita firmatis, non obstant in contrarium allegata.

Et primo vanum est prætendere, quòd post mortem Camillæ non potest cliens habere, nisi

me-

nationem etiàm dictis Camillæ, & Mariæ, expresse voluit, quòd bona, & redditus eis relicta iure institutionis particularis sint vinculata, & restitutioni subiecta eis, modo, & forma, quibus supra, & infra, sed in superioribus capitulis fuerūt expressè vocati filij, nepotes, & pronepotes, posteri, & descendentes dictorum Alphonsi, & Cæsaris, verū est dicere, quod Donna Francisca cliens tamquā neptis dicti Alphonsi expressè dicitur vocata in bonis dictarum Camillæ, & Mariæ.

12 Verissimi enim iuris est, quod fideicommissum colligi potest ex omnibus capitulis, & partibus testamenti, Menoch *cons.* 1006. *n.* 34. *lib.* 11. Castill. *decis.* 153. *nu.* 48. *lib.* 2.

14 Secunda oritur efficax coniectura ex dicta prohibitione alienationis in capitulo separato, in quo generaliter prohibuit alienationem bonorum per eam relictorum, ex qua prohibitione sic generalitèr facta dicitur inductū perpetuum fideicommissum eo magis, quia verba prohibitionis sunt in rem concepta, & adsunt verba, semper, & omni futuro tempore, ex quibus omne tempus omnisquè casus compræhenditur, & resultat absolutum, & perpetuum fideicommissum, vt latissimè post alios probat Castil. *dicta decis.* 153. *à nu.* 22. *ad* 29.

14 Tertia magis vrgens est coniectura, quia testatrix ipsa post mortem dictorum hæredum vniuersalium, & particularium vocauit eorum filios, nepotes, & pronepotes vsque in infinitum, & in perpetuum, ex quibus quidèm verbis inter omnes descendentes ordinatum dicitur, & indubitantèr inducitur reciprocum fideicommissum Crauett. *cons.* 170. *n.* 5. *&* 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 13. *nu.* 33. *& seq.* Surd. *cons.* 336. *nu.* 9. *& seq. lib.* 3. & alij per Castill. *dicta decis.* 153. *nu.* 29. Cassanat. *cons.* 15. *&* 20. Capyc. Latr. *decis.* 1. *à nu.* 43. *vsque ad* 78.

15 Quarta irrefragabilis accedit, ne dicam coniectura, sed expressa reciproca, & vocatio inter omnes descendentes, ordine successiuo, quia dicta testatrix progressa fuit ad aliam finalem substitutionem singulos casus, omniàquè tempora amplectentem, dicens quòd casu quo ex linea directa dictorum filiorum, & eorum, & cuiuslibet ipsorum nepotum, & pronepotum, vsquè in infinitum nullus superesset, tali casu in omnibus, & singulis bonis, et iuribus dictæ testatricis succedant, et succedere debeant Rectores operis Andreæ Nauarro, et Hospitale Sancti Bartholomei, ex quibus verbis, imò nec ita amplis fuisse, et esse inductam inter descendentes reciprocam substitutionem indubitatèr probant Gabriel. *cons.* 100. *num.* 9. *& seq. &* *cons.* 124. *nu.* 15. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 1137. *num.* 71. *& seq. lib.* 2. Cassan. *cons.* 15. *n.* 8. *cons.* 16. *n.* 34. *& seq. cons.* 19. *nu.* 12. *& cons.* 20. et

et benè Castill. *in prædllegata decis.* 153. *nu.* 32. vbi hoc admittit, et decisum testatur in illa causa grauissima Dominæ Iustinæ Xirotta contra conuentum Sancti Dominici, non obstante, quòd in casu prædicto aderat dictio (*tantum*) fuit enim responsum per doctissimum causæ patronum, quòd taxatiua non impedit extensionem quando alitèr apparet de mente disponentis, quæ colligitur ex alijs capitulis, ex partibus ipsius testamenti ex Menoch. *d. cons.* 1006 *nu.* 54. et alijs in dicta famosa causa adductis, et relatis per Castill. *dicta decis.* 153. *à nu.* 31. *ad* 49. in qua cum Domino Castillo votauit pro fideicomisso, et contra Ecclesiam doctissimus D. Cataldus Fimia uir quidem celebrandus, qui per octo vices sedijt in Tribunali M.R.C.

16 Accedat in casu isto ad confirmandam dictam indubitatam reciprocam inter substitutos ordine successiuo, nè dum arctissima prohibitio alienandi, et expressa reciproca, quam testatrix ordinauit in infinitum inter personas minus dilectas, digressio quoquè ad plures gradus substitutionum sed et nos versari inter descēdentes testatricis, inter quas ex qualibet etiam leui coniectura inductum esse reciprocum fideicommissum, probarunt post omnes Cassanat. *in prællegatis cons.* Capyc. Latr. *d. decis.* 1. *à nu.* 43. *ad* 78. Ramon. *cons.* 1001 *nu.* 63. *&* 63. Castill. *dicta sollemni decis.* 153. *à num.* 49. *ad* 60.

17 Præterea expressis verbis in præsenti facti specie inductum fideicommissum reciprocum apparet, quia concurrunt omnia requisita, de quibus latè disserit Castill. *in prædicta decis.* 153. *à nu.* 53. *vsque ad finem.*

Et proptereà nulli dubium est Dominam Baronissam fuisse expressè vocatam, eique bona prædicta spectare etiam iure propriæ vocationis, vigore dicti testamenti, sicuti etiam iure vocationis prædictæ ad eam spectant omnes dotes constitutæ, & dotatæ dictæ quondam Camillæ per Ill. Regentem Patrem, qui stipulatus fuit dotes prædictas sibi restitui, suisquè hæredibus, & successoribus imperpetuum, & ideò cum dicta Domina clienss sit hæres vniuersalis dicti quondam Ill. Regentis per intermediam personā dictorum Alphōsi, & D. Andreæ Saladino, verum est dicere ei fuisse promissam restitutionem prædictam, & idem dicimus de omnibus dotibus dictæ quondam D. Mariæ, quarum restitutio prætoꝫ, quòd vnc. 800. est stipulata pro dicto Alphonso, aut Ill. Regente, aut eorum hæredibus, & successoribus, quorum verè est hæres, & succeditrix dicta Domina Baronissa, vt in facto clarissimè constat. His ita firmatis, non obstant in contrarium allegata.

Et primo vanum est prætendere, quod post mortem Camillæ non potest clientis habere, nisi

me-

nationem etiàm dictis Camillæ, & Mariæ, expressè voluit, quòd bona, & redditus eis relicta iure institutionis particularis sint vinculata, & restitutioni subiecta eis, modo, & forma, quibus supra, & infra, sed in superioribus capitulis fuerũt expressè vocati filij, nepotes, & pronepotes, posteri, & descendentes dictorum Alphonsi, & Cæsaris, verũ est dicere, quod Donna Francisca cliens tamquã neptis dicti Alphonsi expressè dicitur vocata in bonis dictarum Camillæ, & Mariç.

12 Verissimi enim iuris est, quod fideicommissum colligi potest ex omnibus capitulis, & partibus testamenti, Menoch *cons.* 1006. *n.* 34. *lib.* 11. Castill. *decis.* 153. *nu.* 48. *lib.* 2.

14 Secunda oritur efficax coniectura ex dicta prohibitione alienationis in capitulo separato, in quo generaliter prohibuit alienationem bonorum per eam relictorum, ex qua prohibitione sic generalitèr facta dicitur inductũ perpetuum fideicommissum eo magis, quia verba prohibitionis sunt in rem concepta, & adsunt verba, semper, & omni futuro tempore, ex quibus omne tempus omnisquè casus compræhenditur, & resultat absolutum, & perpetuum fideicommissum, vt latissimè post alios probat Castil. *dicta decis.* 153. *à nu.* 22. *ad* 29.

14 Tertia magis vrgens est coniectura, quia testatrix ipsa post mortem dictorum hæredum vniuersalium, & particularium vocauit eorum filios, nepotes, & pronepotes vsque in infinitum, & in perpetuum, ex quibus quidèm verbis inter omnes descendentes ordinatum dicitur, & indubitantèr inducitur reciprocum fideicommissum Crauett. *cons.* 170. *n.* 5. & 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 13. *nu.* 33. *& seq.* Surd. *cons.* 336. *nu.* 9. *& seq. lib.* 3. & alij per Castill. *dicta decis.* 153. *nu.* 29. Cassanat. *cons.* 15. *&* 20. Capyc. Latr. *decis.* 1. *à nu.* 43. *vsque ad* 78.

15 Quarta irrefragabilis accedit, ne dicam coniectura, sed expressa, reciproca, & vocatio inter omnes descendentes, ordine successiuo, quia dicta testatrix progressa fuit ad aliam finalem substitutionem singulos casus, omniàquè tempora amplectentem, dicens quòd casu quo ex linea directa dictorum filiorum, & eorum, & cuiuslibet ipsorum nepotum, & pronepotum, vsquè in infinitum nullus superesset, tali casu in omnibus, & singulis bonis, et iuribus dictæ testatricis succedant, et succedere debeant Rectores operis Andreæ Nauarro, et Hospitale Sancti Bartholomei, ex quibus verbis, imò nec ita amplis fuisse, et esse inductam inter descendentes reciprocam substitutionem indubitatèr probant Gabriel. *cons.* 100. *num.* 9. *& seq. & cons.* 124. *nu.* 15. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 1137. *num.* 71. *& seq. lib.* 2. Cassan. *cons.* 15. *n.* 8. *cons.* 16. *n.* 34. *& seq. cons.* 19. *nu.* 12. *& cons.* 20. et

et benè Castill. *in prœallegata decis.* 153. *nu.* 32. vbi hoc admittit, et decisum testatur in illa causa grauissima Dominæ Iustinæ Xirotta contra conuentum Sancti Dominici, non obstante, quòd in casu prædicto aderat dictio (*tantum*) fuit enim responsum per doctissimum causæ patronum, quòd taxatiua non impedit extensionem quando alitèr apparet de mente disponentis, quæ colligitur ex alijs capitulis, ex partibus ipsius testamenti ex Menoch. *d. cons.* 1006 *nu.* 54. et alijs in dicta famosa causa adductis, et relatis per Castill. *dicta decis.* 153. *à nu.* 31. *ad* 49. in qua cum Domino Castillo votauit pro fideicommisso, et contra Ecclesiam doctissimus D. Cataldus Fimia uir quidem celebrandus, qui per octo vices sedijt in Tribunali M.R.C.

16 Accedat in casu isto ad confirmandam dictam indubitatam reciprocam inter substitutos ordine successiuo, nè dum arctissima prohibitio alienandi, et expressa reciproca, quam testatrix ordinauit in infinitum inter personas minus dilectas, digressio quoquè ad plures gradus substitutionum sed et nos versari inter descēdentes testatricis, inter quas ex qualibet etiam leui coniectura inductum esse reciprocum fideicommissum, probarunt post omnes Cassanat. *in prœallegatis cons.* Capyc. Latr. *d. decis.* 1. *à nu.* 43. *ad* 78. Ramon. *cons.* 100. *nu.* 63. *&* 63. Castill. *dicta sollemni decis.* 153. *à num.* 49. *ad* 60.

17 Prætereà expressis verbis in præsenti facti specie inductum fideicommissum reciprocum apparet, quia concurrunt omnia requisita, de quibus latè disserit Castill. *in prædicta decis.* 153. *à nu.* 53. *vsque ad finem.*

Et proptereà nulli dubium est Dominam Baronissam fuisse expressè vocatam, eique bona prædicta spectare etiam iure propriæ vocationis, vigore dicti testamenti, sicuti etiam iure vocationis prædictæ ad eam spectant omnes dotes constitutæ, & dotatæ dictæ quondam Camillæ per Ill. Regentem Patrem, qui stipulatus fuit dotes prędictas sibi restitui, suisquè hæredibus, & successoribus imperpetuum, & ideò cum dicta Domina eliciatur sit hæres vniuersalis dicti quondam Ill. Regentis per intermediam personā dictorum Alphonsi, & D. Andreæ Saladino, verum est dicere ei fuisse promissam restitutionem prædictam, & idem dicimus de omnibus dotibus dictæ quondam D. Mariæ, quarum restitutio prætered, quòd vnc. 800. est stipulata pro dicto Alphonso, aut Ill. Regente, aut eorum hæredibus, & successoribus, quorum verè est hæres, & succeditrix dicta Domina Baronissa, vt in facto clarissimè constat. His ita firmatis, non obstant in contrarium allegata.

Et primo vanum est prætendere, quòd post mortem Camillæ non potest eliceris habere, nisi me-

nationem etiàm dictis Camillæ, & Mariæ, expressè voluit, quòd bona, & redditus eis relicta iure institutionis particularis sint vinculata, & restitutioni subiecta eis, modo, & forma, quibus supra, & infra, sed in superioribus capitulis fuerūt expressè vocati filij, nepotes, & pronepotes, posteri, & descendentes dictorum Alphonsi, & Cæsaris, verū est dicere, quod Donna Francisca cliens tamquā neptis dicti Alphonsi expressè dicitur vocata in bonis dictarum Camillæ, & Mariæ.

12 Verissimi enim iuris est, quod fideicommissum colligi potest ex omnibus capitulis, & partibus testamenti, Menoch *cons.* 1006. *n.* 34. *lib.* 11. Castill. *decis.* 153. *nu.* 48. *lib.* 2.

14 Secunda oritur efficax coniectura ex dicta prohibitione alienationis in capitulo separato, in quo generaliter prohibuit alienationem bonorum per eam relictorum, ex qua prohibitione sic generalitèr facta dicitur inductū perpetuum fideicommissum eo magis, quia verba prohibitionis sunt in rem concepta, & adsunt verba, semper, & omni futuro tempore, ex quibus omne tempus omnisquè casus compræhenditur, & resultat absolutum, & perpetuum fideicommissum, vt latissimè post alios probat Castil. *dicta decis.* 153. *à nu.* 22. *ad* 29.

14 Tertia magis vrgens est coniectura, quia testatrix ipsa post mortem dictorum hæredum vniuersalium, & particularium vocauit eorum filios, nepotes, & pronepotes vsque in infinitum, & in perpetuum, ex quibus quidèm verbis inter omnes descendentes ordinatum dicitur, & indubitantèr inducitur reciprocum fideicommissum Crauett. *cons.* 179. *n.* 5. *&* 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 13. *nu.* 33. *& seq.* Surd. *cons.* 336. *nu.* 9. *& seq. lib.* 3. & alij per Castill. *dicta decis.* 153. *nu.* 29. Cassanat. *cons.* 15. *&* 20. Capyc. Latr. *decis.* 1. *à nu.* 43. *vsque ad* 78.

15 Quarta irrefragabilis accedit, ne dicam coniectura, sed expressa, reciproca, & vocatio inter omnes descendentes, ordine successiuo, quia dicta testatrix progressa fuit ad aliam finalem substitutionem singulos casus, omniàquè tempora amplectentem, dicens quòd casu quo ex linea directa dictorum filiorum, & eorum, & cuiuslibet ipsorum nepotum, & pronepotum, vsquè in infinitum nullus superesset, tali casu in omnibus, & singulis bonis, et iuribus dictæ testatricis succedant, et succedere debeant Rectores operis Andreæ Nauarro, et Hospitale Sancti Bartholomei, ex quibus verbis, imò nec ita amplis fuisse, et esse inductam inter descendentes reciprocam substitutionem indubitātèr probant Gabriel. *cons.* 100. *num.* 9. *& seq. &* *cons.* 124. *nu.* 15. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 1137. *num.* 71. *& seq. lib.* 2. Cassan. *cons.* 15. *n.* 8. *cons.* 16. *n.* 34. *& seq. cons.* 19. *nu.* 12. *& cons.* 20. et

et benè Castill. *in prællegata decis.* 153. *nu.* 32. vbi hoc admittit, et decisum testatur in illa causa grauissima Dominæ Iustinæ Xirotta contra conuentum Sancti Dominici, non obstante, quòd in casu prædicto aderat dictio (*tantum*) fuit enim responsum per doctissimum causæ patronum, quòd taxatiua non impedit extensionem quando alitèr apparet de mente disponentis, quæ colligitur ex alijs capitulis, ex partibus ipsius testamenti ex Menoch. *d. cons.* 1006 *nu.* 54. et alijs in dicta famosa causa adductis, et relatis per Castill. *dicta decis.* 153. *à nu.* 31. *ad* 49. in qua cum Domino Castillo votauit pro fideicommisso, et contra Ecclesiam doctissimus D. Cataldus Fimia uir quidem celebrandus, qui per octo vices sedijt in Tribunali M.R.C.

16 Accedat in casu isto ad confirmandam dictam indubitatam reciprocam inter substitutos ordine successiuo, nè dum arctissima prohibitio alienandi, et expressa reciproca, quam testatrix ordinauit in infinitum inter personas minus dilectas, digressio quoquè ad plures gradus substitutionum sed et nos versari inter descedentes testatricis, inter quas ex qualibet etiam leui coniectura inductum esse reciprocum fideicommissum, probarunt post omnes Cassanat. *in prællegatis cons.* Capye, Latr. *d. decis.* 1. *à nu.* 43. *ad* 78. Ramon. *cons.* 1061 *nu.* 63. *&* 63. Castill. *dicta sollemni decis.* 153. *à num.* 49. *ad* 60.

17 Preterea expressis verbis in præsenti facti specie inductum fideicommissum reciprocum apparet, quia concurrunt omnia requisita, de quibus latè differit Castill. *in prædicta decis.* 153. *à n.* 53. *vsque ad finem.*

Et propterea nulli dubium est Dominam Baronissam fuisse expressè vocatam, eiquo bona prædicta spectare etiam iure propriæ vocationis, vigore dicti testamenti, sicuti etiam iure vocationis prædictæ ad eam spectant omnes dotes constitutæ, & dotatæ dictæ quondam Camillæ per Ill. Regentem Patrem, qui stipulatus fuit dotes prędictas sibi restitui, suisquè hæredibus, & successoribus imperpetuum, & ideò cum dicta Domina cliens sit hæres vniuersalis dicti quondam Ill. Regentis per intermediam personā dictorum Alphōsi, & D. Andreæ Saladino, verum est dicere ei fuisse promissam restitutionem prædictam, & idem dicimus de omnibus dotibus dictæ quondam Ill. Mariæ, quarum restitutio prætereà, quòd vnc. 800. est stipulata pro dicto Alphonso, aut Ill. Regenti, aut eorum hæredibus, & successoribus, quorum verè est hæres, & succeditrix dicta Domina Baronissa, vt in facto clarissimè constat. His ita firmatis, nihil obstant in contrarium allegata.

Et primo vanum est prætendere, quòd post mortem Camillæ non potest cliens habere, nisi me-

nationem etiàm dictis Camillæ, & Mariæ, expresse voluit, quòd bona, & redditus eis relicta iure institutionis particularis sint vinculata, & restitutioni subiecta eis, modo, & forma, quibus supra, & infra, sed in superioribus capitulis fuerūt expressè vocati filij, nepotes, & pronepotes, posteri, & descendentes dictorum Alphonsi, & Cæsaris, verū est dicere, quod Donna Francisca cliens tamquā neptis dicti Alphonsi expressè dicitur vocata in bonis dictarum Camillæ, & Mariæ.

12 Verissimi enim iuris est, quod fideicommissum colligi potest ex omnibus capitulis, & partibus testamenti, Menoch *cons.* 1006. *n.* 34. *lib.* 11. Castill. *decis.* 153. *nu.* 48. *lib.* 2.

14 Secunda oritur efficax coniectura ex dicta prohibitione alienationis in capitulo separato, in quo generaliter prohibuit alienationem bonorum per eam relictorum, ex qua prohibitione sic generalitèr facta dicitur inductū perpetuum fideicommissum eo magis, quia verba prohibitionis sunt in rem concepta, & adsunt verba, semper, & omni futuro tempore, ex quibus omne tempus omnisquè casus compræhenditur, & resultat absolutum, & perpetuum fideicommissum, vt latissimè post alios probat Castil. *dicta decis.* 153. *à nu.* 22. *ad* 29.

14 Tertia magis vrgens est coniectura, quia testatrix ipsa post mortem dictorum hæredum vniuersalium, & particularium vocauit eorum filios, nepotes, & pronepotes vsque in infinitum, & in perpetuum, ex quibus quidèm verbis inter omnes descendentes ordinatum dicitur, & indubitantèr inducitur reciprocum fideicommissum Crauett. *cons.* 179. *n.* 5. *&* 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 13. *nu.* 33. *& seq.* Surd. *cons.* 336. *nu.* 9. *& seq. lib.* 3. & alij per Castill. *dicta decis.* 153. *nu.* 29. Cassanat. *cons.* 15. *&* 20. Capyc. Latr. *decis.* 1. *à nu.* 43. *vsque ad* 78.

15 Quarta irrefragabilis accedit, ne dicam coniectura, sed expressa, reciproca, & vocatio inter omnes descendentes, ordine successiuo, quia dicta testatrix progressa fuit ad aliam finalem substitutionem singulos casus, omniàquè tempora amplectentem, dicens quòd casu quo ex linea directa dictorum filiorum, & eorum, & cuiuslibet ipsorum nepotum, & pronepotum, vsquè in infinitum nullus superesset, tali casu in omnibus, & singulis bonis, et iuribus dictæ testatricis succedant, et succedere debeant Rectores operis Andreæ Nauarro, et Hospitale Sancti Bartholomei, ex quibus verbis, imò nec ita amplis fuisse, et esse inductam inter descendentes reciprocam substitutionem indubitātèr probant Gabriel. *cons.* 100. *num.* 9. *& seq. & cons.* 124. *nu.* 15. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 1137. *num.* 71. *& seq. lib.* 2. Cassan. *cons.* 15. *n.* 8. *cons.* 16. *n.* 34. *& seq. cons.* 19. *nu.* 12. *& cons.* 20.

et

et benè Castill. *in prædllegata decis.* 153. *nu.* 32. vbi hoc admittit, et docisissimè testatur in illa causa grauissima Dominæ Iustinæ Xirotta contra conuentum Sancti Dominici, non obstante, quod in casu prædicto aderat dictio (*tantum*) fuit enim responsum per doctissimum causæ patronum, quod taxatiua non impedit extensionem quando aliter apparet de mente disponentis, quæ colligitur ex alijs capitulis, ex partibus ipsius testamenti, ex Menoch. *d. cons.* 1006 *nu.* 54. et alijs in dicta famosa causa adductis, et relatis per Castill. *dicta decis.* 153. *à nu.* 1 *ad* 49. in qua cum Domino Castillo votauit pro fideicommisso, et contra Ecclesiam doctissimus D. Cataldus Fimia vir quidem celebrandus, qui per octo vices sedit in Tribunali M. R. C.

16 Accedat in casu isto ad confirmandam dictam indubitatam reciprocam inter substitutos ordine successiuo, nè dum arctissima prohibitio alienandi, et expressa reciproca, quam testatrix ordinauit in infinitum inter personas minus dilectas, digressio quoquè ad plures gradus substitutionum sed et nos versari inter descedentes testatricis, inter quas ex qualibet etiam leui coniectura inductum esse reciprocum fideicommissum, probarunt post omnes Cassanat. *in prællegatis cons.* Capyc. Latr. *d. decis.* 1. *à nu.* 43. *ad* 78. Ramon. *cons.* 1 *ob.* 1 *nu.* 63. & 63. Castill. *dicta sollemni decis.* 153. *à num.* 49. *ad* 60.

17 Præterea expressis verbis in præsenti facti specie inductum fideicommissum reciprocum apparet, quia concurrunt omnia requisita, de quibus latè differit Castill. *in prædicta decis.* 153. *à nu.* 53. *vsque ad finem.*

Et proptereà nulli dubium est Dominam Baronissam fuisse expressè vocatam, eiquo bona prædicta spectare etiam iure propriæ vocationis, vigore dicti testamenti, sicuti etiam iure vocationis prædictæ ad eam spectant omnes dotes constitutæ, & dotatæ dictæ quondam Camillæ per Ill. Regentem Patrem, qui stipulatus fuit dotes prędictas sibi restitui, suisquè hæredibus, & successoribus imperpetuum, & ideò cum dicta Domina cliens sit hæres vniuersalis dicti quondam Ill. Regentis per intermediam personã dictorum Alphõsi, & D. Andreæ Saladino, verum est dicere ei fuisse promissam restitutionem prædictam, & idem dicimus de omnibus dotibus dictæ quondam D. Mariæ, quarum restitutio prætèr quòd vnc. 800. est stipulata pro dicto Alphonso, aut Ill. Regente, aut eorum hæredibus, & successoribus, quorum verè est hæres, & succeditrix dicta Domina Baronissa, vt in facto clarissimè constat. His ita firmatis, non obstant in contrarium allegata.

Et primo vanum est prætendere, quod post mortem Camillæ non potest cliens habere, nisi me-

medictatem bonorum vinculatorum sub prætextu, quòd tempore mortis dictæ Camillæ superuiuebat Maria eius soror, quæ non erat nuptui tradita, & consequentèr ei debebatur altera medietas bonorum, iuxta formam dispositionis, & substitutionis factæ per Dominam Margaritam earum matrem.

18 Facillimè enim respondetur, quòd non obstantibus prædictis omnia dicta bona spectãt ad clientem, quia dicta Domina Maria iam fuerat nuptui tradita, et ideò dispositio dicti testatoris fuerat verificata, quæ intelligitur de primis nuptijs *Bald. in proem. decretal. nu. 15.* & alij copiosè relati per Tiraquell. *in l. Boues §. hoc sermone nu. 111. ff. de verb. signific.* sequitur etiam Gugliel. de Benedict. *in cap. Raynutius 3. part. verss. qui cum alia num. 79.* Roland. à Valle *cons. 68. n. 22. & seq. lib. 4.* Gramm. *cons. ciuil. 160. n. 6.* Maur. Iun. *alleg. 20.*

19 Id quòd multò magis procedit in casu nostro, in quo dicta D. Maria fuit vocata ad medietatem ad effectum nubendi, & tamen tempore mortis dictæ Camillæ erat inhabilis ad nubendũ tùm proptèr senectutem; tùm etiàm ob continuas infirmitates, & consequentèr cessante causa substitutionis, penitùs cessat dicta substitutio, & totum debetur consubstitutis *l. qui tutelã in princip. ff. de testam. tutel.* Tiraq. *in tract. cessan. caus. part. 1. num. 121.* Surd. *de aliment. tit. 5. num.*

Nec minùs obstat asserere, quod nil debetur cliẽti, quia post mortem dictorum Camillæ, & Mariæ sine filijs, fuerunt vocati, & substituti Cæsar, & Alphonsus, qui prædecesserunt dictis Camillæ, & Mariæ, & consequentèr fuit caducata substitutio, ex Alciat. *cons. 117. lib. 9.* & alij ex aduerso allegatis.

20 Breuitèr enim respondetur, quòd prædicta conclusio nõ procedit in casu isto, tùm quia non obstante præmorientia dictorum Alphonsi, & Cæsaris locum habet substitutio in personam clientis, & ad cuius fauorem bona remanserunt subiecta vinculo, et substitutioni prædictæ, et deficiẽte prima substitutione non deficit secunda, sublato enim medio, vltimus gradus in eius locum succeddit *l. si Titius in princip. ff. de vulg. et pupill. l. quandiu vltima verss. is autem qui tertio. ff. de acquir. hæred.* et ibi Bart. *in fine*, vbi decidit similem quæstionem ad fauorem Monasterij, et est Tex. *in l. vnica §. 1. C. de caduc. tollen.* et faciunt tradita per Castill. *in sæpè allegata decis. 153. n. 34. verss. nec propositio illa*, et per Amat. *resol. 40. per tot.* Rot. Rom. penès Duran. *decis. 339. nu. 10. & per tot. tom. 2.*

Nec iuuat replicare, quod trãsmissio vigore iuris accrescendi cessat semel ac fuit adita hæreditas, et non procedit in substitutione fideicommissaria.

Fuit

Fuit enim responsum, quod cõtraria opinio ad fauorem clientis est de iure verior, vt supra latè probauimus.

21 Nec paritèr obstat aliud partis obiectum, asserendo, quòd omnia prædicta vincula, et substitutiones sunt conditionales, nempè eueniẽte casu, quod dictus Alphõsus fuiss et superstes tempore mortis dictarum Camillæ, et Mariæ, et quia casus prędictus non euenit, omnes substitutiones penitùs defecerunt, ad Tex. *in l. qui habebat. 47. ff. de vulg. & pup.* Alex. *cõs. 1. lib. 1* Mastrill. *decis. 266. parte 3.* et alij ex aduerso allegati.

Dupliciter enim respondetur, et primo, quòd stantibus supradictis coniecturis, dictaque substitutione reciproca, et propria vocatione dominæ clientis penitus cessat prædicta partis consideratio.

22 Respondetur secundo in casu, de quo agitur nullam adesse conditionem, quoniam illa verba, ex quibus aduersarij prætendũt colligere substitutiones esse cõditionales; hoc minimè operari possũt, dicitur enim (*qui redditus dictæ Camillæ eueniente casu dictarum substitutionũ, seu alicuius ipsarum, semper stent, & stare debent vinculati eis modo, & forma, quibus supra vinculati sunt redditus dictorum Alphonsi, & Cæsaris*) ex dictis enim verbis nulla colligi potest conditionalis substitutio, sed tantum apponitur vinculum substitutionibus iam factis in dicto testamento, et fideicommissum resultans ex vinculo prædicto etiam, quòd operetur de per se eius effectum, dicitur quid diuersum à præcedenti, et subsequẽti substitutione, et ideo nõ cessat aliud præsertim subsequẽs fideicõmissũ, resultans ex alijs subsequentibus efficacissimis clausulis, et dispositionibus, quas supra ponderauimus, vt bene considerant Petr. *de fideicom. q. 6. n. 2. 1. 26. 27. 38. 39.* Raudens. et alij per Castill. *decis. 153. n. 30.* Dec. *cons. 636. n. 11. & 12.* Menoch. *cons. 327.* et alij per Peregrin. *de fideicom. art. 14. nu. 47.*

Dum itaquè vinculum prædictũ sub illa cõditione appositũ nõ mutant naturam substitutionum in eodem testamento contentarũ, dictaquè verba nõ faciunt fideicõmissum cõditionale, sed illud magis corroborant, et declarant, imò ex cõiecturis, et alijs prænarratis vocationibus, et dispositionibus eiusdẽ testatricis Dominæ Baronissa dicitur expresse vocata pænitus corruit partis obiectũ, et firma remanet vocatio cliẽtis.

23 Non obstat denique prætendere, quòd soluto matrimonio ob mortẽ viri dictæ Camillæ, et Marię eis superstitibus dotes remanserũt liberę, adeout de eis disponere potuerint ex Mastrill. *decis. 74. et alijs vulgatis.*

Quoniã prædicta cõclusio non procedit quando mulier transit ad secunda vota cum eisdem vinculis prout fecit dicta Camilla, quæ non solum non reuocauit vincula in eius primo cõtractu matrimonialis apposita, sed illa expresse cõfirmauit, & de nouo fecit.

24 Nec minus cõclusio prædicta procedit, quando mulier nõ transit ad secunda vota, prout euenit in personam dictæ Mariæ, tunc enim cessat fauor matrimonij, et consequenter

dos remanet vinculata, & ita magistralitèr declarant Cancer. *p.* 3. *var. res. cap.* 7. *tit. de pact. à n.* 204. & decisum testatur Fontanel. *clauf.* 4. *glos.* 9. *p.* 5. *n.* 183. 185. *& seq.* Cost. Mes. *cons.* 86. *nu.* 9. Amat. *res.* 28. *per tot.* vbi ita decisū refert Cutell. *de don. tom.* 1. *fol.* 499. *n.* 30. *& decis.* 17. *n.* 26. vbi etiā decisum testatur, & ita per tres conformes fuit etiā in Regno decisum pro quibusdam de Syracusijs, contra Hieronymum lo Blanco.

25 Hinc est, quòd si mulier inuenit virum cum eisdem vinculis, non potest ampliùs illa reuocare, sed talis reuocatio expresè fieri debet in eodē secundo contractu matrimoniali, ita Fontan. & alij præallegati patres.

Et vanum est prætendere quòd dos D. Mariȩ fuit effecta libera, quia matrimoniū fuit solutū ob mortem sponsi, & in pacto restituendȩ dotis adest clausula *(cui ius, & casus &c.)*

26 Facillimè enim respondetur, quòd in præsēti negotio omnis cessat difficultas, quia casus restitutionis dotium expresè videtur stipulatus in casu mortis dictȩ D. Mariæ sine filijs et ideo nullo modo illa verba *(cui ius & casus)* referri possunt ad ipsam D. Mariā, sed tantū dicūtur apposita fauore dicti Ill. Regentis, dictiquè Alphonsi, & eorū successorū, vel habentiū ius, et causā ab eis vltra nominatos *Alex. cōs.* 75. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 7. Tusch. *lit. D. concl.* 764. *num.* 12. *to.* 2. Giurb *ad statuta vrbis cap.* 13. *glos.* 6. *n.* 17. et in pūcto cōsiderat Gratian. *discept.* 769. *nu.* 16. *to.* 4.

Et deniquè nō obstat prȩtēdere deductionē legitimȩ ex persona dictorū Camillȩ, et Mariȩ, quoniā dicta Camilla pro iuribus legitimȩ paternȩ, et maternȩ fuit contenta disponere de vnc. 500. tantū, dictaque D. Maria de 7700. vt clarissime legitur in prȩcalendatis cōtractibus matrimonialibus. Deductis ergo summis prædictis reliquum omni iure restitui debet Dominæ clienti nominibus prædictis.

27 Et dato, nō tamen cōcesso, quod pro iuribus dictæ legitimæ aliquid aliud vltra cōpeteret, nulli dubium est, quod bona per dictā Camillam, dictāque Mariā consumpta cedere debēt in satisfactionē legitimæ prȩdictæ ad Tex. *in l. Marcellus §. res quæ ff ad Trebell cum alijs vulgatis.*

Reiectis itaquè cōtrarijs illibata remanet actio, & iustissima petitio prædictæ Dom. Baronissæ, & propterea mense Iulio sub die 26. Anno 1648. per dictos Spect. de Cariddi, & D. Antoninū Filingeri amicabiles Procuratores, & arbitratores fuit decisū ad fauorē ipsius Dominæ Baronissæ, & per dictos Dominos Procuratores fuit stipulata minuta, et factus actus assignationis redditūum per acta Notarij Francisci Scorello anno mense, et die, quibus supra.

Et cum præsenti decisione, et alijs prædictis, credo equidem illustratas esse meas obseruationes, omnia tamèn subijcio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Correctioni, et cuiuslibet rectius sentientis iudicio.

Deo Optimo Maximo, Regi Regum, & Domino Dominantium &c. Laus honor, & gloria in sæculorum sæcula, Amen.

IN-

ANNOTATIONES ALIQVÆ AD QVÆST. OBSERVATIONES, & Decis. per quas non nulla omissa supplentur, & declarantur.

AD quæst. 4. in fine, fol. 13. add. *Corsett. consil. 12. num. 17.*

Ad qu. 6. fol. 17. add. *Groff. ad const. comit. Castr.* §. 1. *à nu. 29. ad fin. in nouiss. impress. de anno* 1667.

Ad quęst. 7. fol. 18. add *eumd. Groff.* §. 2. *à nu. 78. ad fin. & Fontanell. decis. 301. & seqq. tom. 2.*

Ad §. 1. obser. 4. sub nu. 3. fol. 40. add. *Giurb. decis. 7.*

Et ibid. sub nu. 9. fol. eod. add. *Castill. decis.* 247.

Ad dictũ §. 1. obser. 5. n. 1. fol. eod. add. *Cutell. decis. 23. nu. 1. & seq. to. 1.*

Ad dict. obser. 5. sub nu. 6. fol. 41. add. *Amat. resolut. 11. et Cutell. decis. 22. per tot. tom. 1.*

Ad obser. 7. n. 1. f. 43. add. *Cutell. decis. 23. nu. 36. to. 1.* vbi dicit, quod exceptio insufficientiæ redditus opponi non potest per eum, qui verus nõ est successor feudi, vel fideicommissi ex *Milanis. decis. 8. nu. 328. & seq. part. 1.* à qua ipse recedit; & firmat, quod licitum est possessorj feudi, & rei fideicommisso subiectæ omnes exceptiones adducere, quæ faciunt pro rei possessæ liberatione, non habito respectu ad eius possessionis validitatem, & ita decisum testatur pro D. Antonia Grauna contra D. Octauium Buglio.

Ad §. 2. obser. 5. n. 13. fol. 76. add. *Castil. Sotomayor. to. 8. ca. 66. à n. 24. ad fin.*

Ad dict. §. 2. obser. 31. fol. 100. in fin. addo, non sine maximo cordis dolore, quod subdie 29. Nouẽbris 1667. post hæc scripta prædictus amabilis, & à cunctis semper venerandus diligens, & optimus pastor ab hac ad meliorem vitam magno sanctitatis odore migrauit, nos tamẽ orphanos reliquit, sola spes cõsolare poterit, quià multò citiùs successorẽ speramus ei similem, omnibusquè virtutibus præditum.

Ad §. 12. obser. 8. 10. & 11. fol. 213. & seq; videndus *Cutell. decis. 28. à n. 17. ad finem to. 1.*

Ad §. 16. obser. 1. in fin. fol. 254. et seq. Est aduertendum, quod ratio militans prò capitale æquè procedit prò decursis, vtraquè enim summa debetur vigorè Bullæ *Apostolicæ*, & eiusdem contractus subiugatorij, & ideò vna determinatio plura respiciens determinabilia æqualitèr determinare debet, data enim validitate hypothecę pro capitale cõcedi debet actio hypothecaria contra tertium; etiàm pro interusurijs, ex tradit. *per Milanis. decis. 4. nu. 125. & seqq. part. 2. Gait. de credit. cap. 4. quæsit. 111. à nu. 1249. fol. 343. et alios in dicta obser. relatos n. 3. fol. 354.* & ideò, si casus occurret, consulo, quòd habeatur recursus ad Excel. dominum Proregem supplicando, vt negotium de iustitia remittat decidendũ non obstante dicta Pragmat.

dos remanet vinculata, & ita magistralitèr declarant Cancer. *p. 3. var. res. cap. 7. tit. de pact. à n.* 204. & decisum testatur Fontanel. *clauf. 4. glos. 9. p. 5. n.* 183. 185. *& seq.* Cost. Mes. *cōs.* 86. *nu.* 9. Amat. *res.* 28. *per tot.* vbi ita decisū refert Cutell. *de don. tom.* 1. *fol.* 499. *n.* 30. *& decis.* 17. *n.* 26. vbi etiā decisum testatur, & ita per tres conformes fuit etiā in Regno decisum pro quibusdam de Syracusijs, contra Hieronymum lo Blanco.

25 Hinc est, quòd si mulier inuenit vitum cum eisdem vinculis, non potest ampliùs illa reuocare, sed talis reuocatio expressè fieri debet in eodē secundo contractu matrimoniali, ita Fontan. & alij præallegati patres.

Et vanum est prætendere quòd dos D. Mariç fuit effecta libera, quia matrimoniū fuit solutū ob mortem sponsi, & in pacto restituendç dotis adest clausula *(cui ius, & casus &c.)*

26 Facillimè enim respondetur, quòd in præsēti negotio omnis cessat difficultas, quia casus restitutionis dotium expressè videtur stipulatus in casu mortis dictç D. Mariæ sine filijs et ideo nullo modo illa verba *(cui ius & casus)* referri possunt ad ipsam D. Mariā, sed tantū dicūtur apposita fauore dicti Ill. Regentis, dictiquè Alphonsi, & eorū successorū, vel habentiū ius, et causā ab eis vltra nominatos *Alex. cōs.* 75. *n.* 5. *&* 6. *lib.* 7. Tusch. *lit. D. concl.* 764. *num.* 12. *to.* 2. Giurb *ad statuta vrbis cap.* 13. *glos.* 6. *n.* 17. et in pūcto cōsiderat Gratian. *discept.* 769. *nu.* 16. *to.* 4.

Et deniquè nō obstat prętēdere deductionē legitimę ex persona dictorū Camillę, et Marię, quoniā dicta Camilla pro iuribus legitimę paternę, et maternę fuit contenta disponere de vnc. 500. tantū, dictaqueD. Maria de 7700. vt clarissime legitur in prçcalendatis cōtractibus matrimonialibus. Deductis ergo summis prædictis reliquum omni iure restitui debet Dominæ clienti nominibus prædictis.

27 Et dato, nō tamen cōcesso, quod pro iuribus dictæ legitimæ aliquid aliud vltra cōpeteret, nulli dubium est, quod bona per dictā Camillam, dictāque Mariā consumpta cedere debēt in satisfactionē legitimæ prędictæ ad Tex. *in l. Marcellus §. res quæ ff ad Trebell cum alijs vulgatis.*

Reiectis itaquè cōtrarijs illibata remanet actio, & iustissima petitio prædictæ Dom. Baronissæ, & propterea mense Iulio sub die 26. Anno 1648. per dictos Spect. de Cariddi, & D. Antoninū Filingeri amicabiles Procuratores, & arbitratores fuit decisū ad fauorē ipsius Dominæ Baronissæ, & per dictos Dominos Procuratores fuit stipulata minuta, et factus actus assignationis redditũum per acta Notarij Francisci Scorello anno mense, et die, quibus supra.

Et cum præsenti decisione, et alijs prædictis, credo equidem illustratas esse meas obseruationes, omnia tamèn subijcio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Correctioni, et cuiuslibet rectius sentientis iudicio.

Deo Optimo Maximo, Regi Regum, & Domino Dominantium &c. Laus honor, & gloria in sæculorum sæcula, Amen.

IN-

& Decis. per quas non nulla omissa supplentur, & declarantur.

AD quæst. 4. in fine, fol. 13. add. *Consett. consl. 12. num. 17.*

Ad qu. 6. fol. 17. add. *Groff. ad const. comit. Castr. §. 1. à nu. 29. ad fin. in nouiss. impress. de anno 1667.*

Ad quest. 7. fol. 18. add. *eumd. Groff. §. 2. à nu. 78. ad fin. & Fontanell. decis. 301. & seqq. tom. 2.*

Ad §. 1. obser. 4. sub nu. 3. fol. 40. add. *Giurb. decis. 7.*

Et ibid. sub nu. 9. fol. eod. add. *Castill. decis. 247.*

Ad dictũ §. 1. obser. 5. n. 1. fol. eod. add. *Cutell. decis. 23. nu. 1. & seq. to. 1.*

Ad dict. obser. 5. sub nu. 6. fol. 41. add. *Amat. resolut. 11. et Cutell. decis. 22. per tot. tom. 1.*

Ad obser. 7. n. 1 fol. 43. add. *Cutell. decis. 23. nu. 36. to. 1.* vbi dicit, quod exceptio insufficientiæ redditus opponi non potest per eum, qui verus nõ est successor feudi, vel fideicommissi ex *Milanis. decis. 8. nu. 38. & seq. part. 1.* à qua ipse recedit; & firmat, quod licitum est possessori feudi, & rei fideicommisso subiectæ omnes exceptiones adducere, quæ faciunt pro rei possessæ liberatione, non habito respectu ad eius possessionis validitatem, & ita decisum testatur pro D. Antonia Graqina contra D. Octauium Buglio.

Ad §. 2. obser. 5. n. 13. fol. 76. add. *Cast. Stil. Sotamayor. to. 8. ca. 66. à n. 24. ad fin.*

Ad dict. §. 2. obser. 31. fol. 100. in fin. addo, non sine maximo cordis dolore, quod subdie 29. Nouẽbris 1667. post hæc scripta prædictus amabilis, & à cunctis semper venerandus diligens, & optimus pastor ab hac ad meliorem vitam magno sanctitatis odore migrauit, nos tamẽ orphanos reliquit, sola spes cõsolare poterit; quià multò citiùs successorẽ speramus ei similem, omnibusquè virtutibus præditum.

Ad §. 12. obser. 8. 10. & 11. fol. 213. & seq; videndus *Cutell. decis. 28. à n. 17. ad finem to. 1.*

Ad §. 16. obser. 1. in fin. fol. 254. et seq. Est aduertendum, quod ratio militans prò capitale æquè procedit prò decursis, vtraquè enim summa debetur vigorè Bullæ *A*postolicæ, & eiusdem contractus subiugatorij, & ideò vna determinatio plura respiciens determinabilia æqualitèr determinare debet, data enim validitate hypothecæ pro capitale cõcedi debet actio hypothecaria contra tertium, etiàm pro interusurijs, ex tradit. *per Milanis. decis. 4. nu. 125. & seqq. part. 2. Gait. de credit. cap. 4. quæsit. 111. à nu. 2249. fol. 343. et alios in dicta obser. relatos n. 3. fol. 354.* & ideò, si casus occurret consulo, quòd habeatur recursus ad Excel. dominum Proregem supplicando, vt negotium de iustitia remittat decidendũ non obstante dicta Pragmat.

Ad §. 14. 15. & 16. fol. 260. & seq. sub nu. 20. & seq. pro veritate conclusionis ibi allegatæ, sic distinguendum censeo, vtramquè saluando sentētiam, aut enim agitur de bonis extra dotalibus nulla existente societate inter virum, et vxorem, et procuidubiò etiā in istis procedit statuti Castrens. dispositio, eadem enim militat ratio, et statutum requirens certam sollemnitatem in contractibus mulierum, non solum procedit in casibus in dicto statuto expresè declaratis, sed etiam in omnibus alijs, in quibus mulier lædi potest vt latè probaui *ibid. sub nu.* 28. *fol.* 262. aut matrimonium fuit contractum iuxta consuetudinem Regni, et consequenter inita Societas, et isto casu subdistinctione opus est, vt tertia bonorū pars vxori cōpetens obligari, siuè alienari possit, si enim obligatio processit contemplatione, et ad solam viri vtilitatem, et vtiquè dicendum nullam esse, et locum habere statutum prædictum mulierum obligationes annullans, quoniam supradicta tertia portio loco dotis succedit, et priuilegia dotis habet, ex Giurb. *ad stat. Mess. cap.* 1. *gloss.* 11. E contra vero si clarè constat, quod vxor se obligauit pro causa ad Societatem spectante, et isto casu verissima est Gross. sententia, quam impugnare nec potuit dictus de Carafa vt retuli ibid. sub n. 26. fol. 261. et faciunt per me tradita *§.* 2. fol. 101. et seq.

Si tamen aliqua super hoc remanet dubietas, & tunc rescissione, siue nullitatis declaratione opus est, quia poterit ex aduerso probari vxoris obligationem factam fuisse ipsius Societatis causa, & consequenter in dubio pro validitate iudicandum, poterit tamen vxor, eiusquè hæredes se dirigere pro declaratione prædicta per viam effectus, dato termino extraordinario, iuxta formam alterius Prag. eiusdem Domini Comitis *§.* 28.

Ad §. 24. obseru. 2. fol 281. vers. alia vide Infra §. 39. fol. 309. ex cuius dispositione pænitùs cessat disputatio prædicta.

Ad *§.* 33. obser. 3. n. 5. & 6. fol. 301. & 302. vbi fuit obseruatum, quod si Aduocatus vnius ex litigantibus electus fuerit illius causæ Iudex recusari non potest à suo cliente etiàm si causæ secreta propalauerit, & non obstāte cōsensu in Iudicem ab ipsamet parte contraria ex *Giurb. decis.* 99. *n.* 13. *& seqq. & obseru.* 95. *n.* 21. *& seq.*

Sed benè perpenso negotio clarissimè apparet, quod super hoc puncto contrariæ inter se adsunt decisiones ab eodem *Giurb. relatæ in dicta decis.* 99. *& obser.* 95. Et ideò veriùs esse censeo, quod Aduocatus recusari poterit, etiàm à suo cliente, si votū suum contra eum propalauerit, & hoc euidentissima ratione, quià non est iustum, imò contra omnem æquitatem, & conuenientiā esse videtur, vt cliēs, qui secrata causæ confisit suo Aduocato, à quo votum contra se habuit, eūdem recusare non possit, & ita ex Felin. Bart. Barb. & alijs ab eo laudatis decisum testatur idem *Giurb. in præallegat. obser.* 95. *sub nu.* 20. vbi hanc veriorem esse opinionē clarissimè fatetur, & decisum testatur in causa Demanij vniuersitatis Francævillæ, in qua Sp. D. Petrus de Amico fuerat Fisci Patro-

tronus pro dicta vniuersitate contra Ill. Vicecomitem Terræ prædictæ, & tamen à Sindacis fuit recusatus, & ita decisum, non obstante consensu dicti Ill. Vicecomitis, contra quem Patrocinium eisdem Sindacis præstiterat, & idem in Tribunal. Consistorij fuit iudicatum de Anno 1597. Mense Decembris pro D. Cæsare Lancia, reuocando sententiã M. C. autoritate Butrij in cap. dilecto de Testib. et in cap. insinuante de offic. delegat. in fine, vbi dixit, quod Aduocatus recusari potest per clientem quando propalauit votum suum contra dictũ clientem, idemquè expresè tenet *Imol. in dicto cap. dilecto* et rationem adducit, quià cum propalauerit votum contra clientem non est iustum, vt clients ipse coràm eo litiget, & Glosa cum alijs ex aduerso allegata procederent, quando Aduocatus simpliciter causæ secreta audisset, & votum pro cliente propalasset, secùs si contra, et ita concludit et decisum testatur *Mastrill. decis. 151. à nu. 35. vsquè ad nu. 46. part. 2.* Et ità veriùs esse concludo non obstante dicto §. 33. tanto magis quòd casus iste non videtur in eius dispositione comprǽhensus, & diuersa militat ratio à suspicione parentelæ, vel inimicitiæ, alijsque ex causis ibi relatis, et ideò statutum prædictum à iure communi exorbitans extendi non debet ad casum suspicionis Aduocati, in quo diuersa militat ratio, vt supra dictum est.

Impressoris errores, qui interuidendum irrepsere, condonabis Amice lector; nemo enim mortalis abluere illos vnquam potuit.

INDEX RERVM ET VERBORVM OMNIVM, QVÆ IN HIS DECEM

Decisionibus continentur.

fa-

Factum, vt depositarius eo possit vti ex sua voluntate trasfert dominium absolutum in accipientem, & depositarius non liberatur de casu fortuito, ibid. n. 5. fol. eod.

Factum ea lege, vt si accipiens voluerit, ea vti possit, transfert dominium in accipientem à die quo ea vsus fuit, & non tenetur depositarius de casu fortuito nisi quo vsque ea vsus fuerit, ibid. n. 6. & 7. fol. eod.

Factum numerata pecunia sed cum conditione vt is illud custodiat non transfert dominium in accipientem, & depositarius non tenetur de casu fortuito, ibid. nu. 8. fol. eod.

Factum cum numeratione pecuniæ nō trāsfert dominium in accipientem nisi voluntas vtriusque concurrat ibid nu. 9. fol. eod.

amplia vt periculum depositi est deponentis, etiam si depositum fieret gratia vtriusque, ibid. nu. 10. fol. eod.

Factum de re aliqua vnusquisque ponendo rem suam in aliquo loco fit comune eisdē deponentibus, ibid. n. 14. fol. 346.

Factum à pluribus de re aliqua cum obligatione accipientis restituere vnicuique portionem suam transfert dominium in accipientem, ibid. n. 15. fol. eod.

Depositarius.

Depositarius si dicitur debitor generis subalterni non tenetur de casu fortuito, decis. 6. nu. 2. fol. 334.

liberatur si pecuniæ fuerint subtractæ ex falsa subscriptione nulla interueniente negligentia ipsius, ibid. nu. 3. fol. eod. adde Amat. resol. 20.

publicus officialis deputatus ad depositum, vt illud restituat non tenetur de leui culpa, nec de casu fortuito, sed tantum de lata culpa, ibid. n. 11. et 12. fol. 346.

non tenetur de casu fortuito si nō fuit trāslatum dominium, etiam si pecunia fuerit confusa, vel si fuerit dominium translatum ex confusione, non poterit tamen depositarius illam amouere, sed tenetur de cumulo cuilibet portionem suam assignare, ibid. nu. 19. & 25. fol. 347.

Descendentes.

Descendentes, si deficiant, succedunt eorum filij superstites, & in fideicommisso inducto ad fauorem descendentium, eorumque superstitum, decis. 8. nu. 6. fol. 358.

Dominium.

Dominium pecuniarum quæ in tabula deponuntur nō trāsit in cäxerios, aut alios tabulæ officiales, dec. 6. nu. 16. & 17. fol. 346. & vide nu. 23. fol. 347. & à n. 26. vsque ad nu. 30. fol. 348. & Amat. resol. 20. per tot.

Dos.

Dos remanet libera penes mulierem si matrimonium dissoluatur ob mortem viri, & etiam in præiudicium substituti in dicta dote, dec. 9. nu. 1. fol. 365. & decis. 10. nu. 23. fol. 377.

amplia hoc procedere si mulier ingressa fuerit in monasterium, & ibi professionem emiserit cum expressa vinculi derogatione, ibid. n. 2. fol. 365.

contra ibid. sub n. 9. fol. 366.

intellige principalem conclusionem procedere quoties mulier ad secunda transierit vota dotando eam libere, in ali si non transierit ad secūdas nuptias, vel si transierit, sine tamen expressa derogatione oneris, tunc vinculum remanet super ea, ibid. nu. 9. fol. 366. et decis. 10. nu. 23. & 24. fol. 367.

amplia vt si mulier inuenit maritum cum onere apposito in dote, non potest

 am-

con-

conditionale transmittitur non obstante præmorientia substituti ante conditionis euentum, & ita fuit pluries decisum, ibid.nu.9.fol.eod.

amplius etiam si substitutus præmortuus specifice, & nomine proprio fuerit uocatus, ibid.nu 10. & 11.fol.373.

colligi potest ex omnibus capitibus, & partibus testamenti, ibid. nu. 11.fol.374.

perpetuum censetur inductum ex prohibitione alienationis, si adest dicta prohibitio in capitulo separato testamenti ibid. nu.13.fol.eod.

reciprocum censetur inductum inter omnes descendentes, stante vocatione filiorum, nepotum, & pro nepotum, vsque in infinitum, ibid.nu.14.fol.eod.

reciprocum censetur inductum inter omnes descendentes, si post mortem omniũ fuit vocatus locus pius, ibid.nu.15.fol.eod.

reciprocum ex leuibus coniecturis censetur inductum inter descendentes testatoris, ibid.nu.16.fol.eod.

bona, vide in verbo bona.

Filius filij.

Filij institutorum si sunt positi sub duplici conditione cum dictione quandocũque, tunc inter omnes descendentes censetur inductum reciprocum fideicommissum, etiam de linea, ad lineam dec. 8.nu.4.fol.357.

in conditione positi si in aliquo casu reperiuntur vocati, tunc inter eos inducitur reciprocum fideicommissum, ibid nu 5. fol.358.

in conditione positi sub nomine liberorum, vide in verbo liberi.

Fructus.

Fructus hereditatis si non sufficiunt ad soluenda legata à Testatore relicta, & aliqua res ex eis est pretiosior, est vendenda ad effectum, vt ex eius pretio emantur redditus, qui sufficiant ad solutionem dictorum legatarum, fol. 335.

limita non procedere si legatum fuit taxatiue factum ad dictos fructus, quia tunc si fructus non sufficiunt non est vendenda proprietas, ibid.n.4.fol.336.

rei certæ legatæ si non sufficiunt ad solutionem legatorum ab hærede particulari soluendorum, non est vendenda proprietas, ibid.nu.5.fol.eod.

rei legatæ non sufficiunt pro soluendis legatis, non debet vendi proprietas, si constat de mente testatoris vt eis diminutis diminuatur legatum, ibid. n.24.fol. 338.

alia vide in verbo legatum.

Gratia.

GRatia obtenta ex falsa causa non valet dec.3.nu.22.fol.328.

Grauamen.

Grauamen dicitur illatum tutori si fuit iniunctum, vt non administraret bona hæreditaria sine rationabili causa decis. 5.nu.2.fol.340.

Hypotheca.

HYpotheca creditoris posterioris non potest experiri non dum solutis creditoribus anterioribus, dec.1.n.24.fol. 320.

Inuentarium.

INuentarium factum à tutoribus probat planissimè contra eos, dec.7.nu.5.fol. 351.

Iudex.

Iudex ecclesiasticus ordinarius loci debet cognoscere in prima instantia de causis ad forum Ecclesiasticum quomodocumque tangentibus, dec.3.n.50.fol. 333.

ordinarius loci cognoscit de causa tangente beneficium Ecclesiasticum, si rescriptum continet vitium subreptionis, vel falsita-

am-

plu-

FINIS.

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
RERVM OMNIVM
In hoc Volumine contentarum.

D. An-

viam

redemp-

Con-

Consuetudo.

Contractus.

Creditor, Creditores.

nec

sue-

in con-

Gabella.

Heres.

gra-

Hereditas.

Hypotheca.

Decla-

Affe-

an

Ma-

Obligatio.

Obligans.

Obligatus.

Onus, Onera.

Pactum.

Panormitanus.

Pater.

& quan-

quan-

Obligatio.

Obligans.

Obligatus.

Onus, Onera.

Pactum.

Panormitanus.

Pater.

quan-

Saluianum interdictum.

Scientia.

Scribens.

Scriptura.

Sententia, Sententie.

Sequestrum.

admit

Socius.

Solutio.

Spoliator.

Statutum.

intel-

Tertius.

Testator.

Testes.

Textus.

Tortura.

Trebellianica.

Tutela.

Tutor. Tutores.

Valor.

Vendere.

Venditio.

hoc

Venditor.

Venia.

Verba.

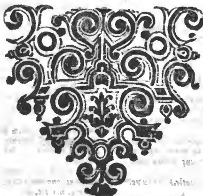
Via exequutiua.

Vsusfructuarius.

Vsusfructus.

k debitus

FINIS.

CAROLVS REX, ET MARIA ANNA REGINA GVBERNATRIX.

Vicerex,& Generalis Capitaneus in hoc Siciliæ Regno. V. I. D. D.Francisco Magretti fil.dil.salutẽ. E stato supplicato, e prouisto del tenor seq. videl. Eccellentissimo Signore. Il Dottor D.Francesco Magretti di questa Città dice à V. E. che hauendo con molto suo trauaglio, e spesa redutto à stampa alcune Osseruatioui, e Decisioni sopra li statuti dell'Illust.Duca di Sarmoneta,olim Vicerè,e Capitan Gen.in questo Regno di Sicilia, dubita, che alcuni doppo che detta opera sarà impressa vogliono far l'istesso,di che sarebbe all'esponente molto interesse. Supplica perciò V.E.sia seruita ordinare,che per anni dieci nessuno presuma di far stampare detta opera sotto pena di scudi mille, di applicarsi vna terza parte al Regio Fisco,vn'altra al denuntiatore,& vn'altra all'esponente per l'interessi,che ne patisce, conforme si hà concesso à molti altri,che oltre esser cosa giusta lo riceuirà à gratia, vt altissimus. Del quale memoriale fattone relatione per la R.G.C.e per il Spett. di Alliata, prouettimo in Conseglio di cause fiscali. Panor.die 10.April. 1668. Expediatur priuilegiũ prout cũ alijs. Per essequutione della quale nostra preinserta prouista vi damo licenza,facultà,e potestà,che liberamẽte possiate,e vogliate fare stampare,e ristampare quãte volte vi piacerà le sudette Osseruationi,e Decisioni sopra li sudetti statuti dell'Illust.Duca di Sarmoneta,che noi per le presẽti ordinamo à tutti,e singoli officiali del Regno,e precisè alli Stampatori,detentori di stampe, e librari maggiori, e minori,presenti,e futuri,che sotto la pena di scudi mille di applicarsi vna terza parte al Reggio Fisco, vn'altra al denuntiatore, e l'altra all'esponẽte,e supplicante,non habbiano,ne debbiano senza vostra espressa licẽza, e delli vostri heredi stampare,ò ristampare,vendere, ne far vendere dette vostre osseruationi, e decisioni sopra detti statuti espressati nel sudetto vostro memoriale,al quale si habbia relatione per anni dieci da contarsi dal giorno della data delle presenti,e ristãpandosi fuori di questo Regno non si possano riceuere, nè vendere senza detta vostra licenza,e delli vostri heredi, e così essequirete, e non altrimente, per quanto la gratia di Sua Maestà tenete cara;e sotto la medesima pena,e di perdere li libri tante volte, quanto si contrauerrà alle presenti, d'applicarsi del modo, e forma di sopra espressati. Datum Panormi die vndecimo Aprilis 1668.

EL DVQVE DE ALBVRQVERQVE.

Dominus Vicerex, & Generalis Capitaneus mandauit mihi Don Laurentio Ferretto Secr. visa per de Finocchiaro, Alliata, & Oliueri.